

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

YÖNETİMİ

- Tarihi, Tanımı, Politikaları ve Çeşitleri
- Teslim ve Ödeme Şekilleri
- Kullanılan Belgeler
- Kambiyo Mevzuatı
- Gümrük Mevzuatı ve Gümrük Rejimleri
- İhracat ve İthalat İşlemleri
- Serbest Bölgeler
- Transit Ticaret, Taşımacılık ve Lojistik
- e- Ticaret, e-İhracat, e- İthalat
- Dış Ticarete Fiyatlandırma
- İhracatta Pazarlama, Müşteri Bulma
- Devlet Yardımları ve Yatırım Teşvikleri
- Finansman Teknikleri ve Eximbank
- Dış Ticaret Şirketleri ve D.T. Sermaye Şirketleri
- Avrupa Birliği ve Diğer Ekonomik Birlikler
- KDV-ÖTV İşlemleri ve Diğer Vergi İşlemleri

Öğr. Gör. Yaser GÜRSOY

Uludağ Üniversitesi

Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölüm Başkanı

Genişletilmiş, Yenilenmiş ve Güncellenmiş

13. BASKI

E K İ N

Basım Yayın Dağıtım

2020

© 2020 Ekin Kitabevi

Tüm hakları mahfuzdur. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 Sayılı Yasa'nın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan kitapevinin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, özetlenemez, yayınlanamaz, depolanamaz.

ISBN:

Sayfa Düzeni ve Kapak Tasarımı: Aslı AYRANCI

Bu kitap;

T.C

Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü

***Yayın Komisyonu Başkanlığının Onayı ve Üniversite Yönetim
Kurulunun kararı ile yayımlanmıştır.***

Baskı:

Stüdyo Star Ajans Ltd. Şti.
Alaaddinbey Mah. 634. Sk.
NİLTİM Ayaz Plaza No: 24
Tel. (0224) 249 33 20
Sertifika No: 15366

Baskı Tarihi: Eylül 2020

EKİN Basım Yayın Dağıtım

Şehreküstü Mah. Cumhuriyet Cad.
Durak Sk. No: 2 Osmangazi / BURSA
Tel .: (0.224) 220 16 72 - 223 04 37
Fax.: (0.224) 223 41 12
e-mail: info@ekinyayinevi.com
www.ekinyayinevi.com

*Eşime,
Çocuklarıma
Ve
Sevgili Öğrencilerime,*

TEŞEKKÜR

Bu kitabımı; Avrupa Birliği “Sektörel İşbirliği Ağları İle Sürdürülebilir İstihdam Projesi” kapsamında uygulamaya sunan proje ortakları; Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörlüğüne, Bursa İli Yıldırım İlçesi Belediye Başkanlığına, İşkur Bursa İl Müdürlüğüne, Bursa Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına ve Yönetim Kurulu Üyelerine,

Kurumsal destekleri için, U.Ü Sosyal Bilimler MYO. Müdürü Prof. Dr. Özhan ÇETİNKAYA, Müd. Yrd. Prof. Dr. Sema AY ve Öğr. Gör. Adem YILDIRIM 'a, eski Müdürlerim; Prof. Dr. Hasan ERTÜRK, Prof. Dr. Metin ERDEM, Prof. Dr. Mustafa SEVÜKTEKİN, Dr. Öğr. Üyesi Fikri PALA, Prof. Dr. Abdurrahim KORUKÇU ve merhum Prof. Dr. Fahmet AKIN, Prof. Dr. Halis Ruhi EKİNGEN 'e,

Öneri ve desteklerini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. İbrahim LAZOL 'a,

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı, Eğitim Vakfı (BUTGEM), Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim BURKAY ve Yönetim Kurulu Üyelerine,

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreteri Mumin KARACAKAYALILAR ve Genel Sekreter Yrd. Birgül POLAT 'a, U.İ.B Proje Uygulama Şube Müdürü Sevcan ÖZKÖK 'e, Şef Nuriye SOYER 'e, Aysel YİĞİT 'e ve U.İ.B çalışanlarına,

Yüksekokulumuz Dış Ticaret ve Lojistik Programları öğretim elemanları; Prof. Dr. Sema Ay ÇINAR, Öğr. Gör. Dr. Yeşim KAYGUSUZ ve Öğr. Gör. Gözde Arcan YILMAZ 'a, Öğr. Gör. Dr. Mehmet Fatih AYDEMİR, Öğr. Gör. Nizamettin ÖZTÜRKÇÜ, Öğr. Gör. Hasan BAKIR 'a,

Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER 'e,

Önerileri ve destekleri için: Öğr. Gör. Ebru KAPDAN 'a (Gemlik A.K. MYO), Öğr. Gör. Habib AYDIN 'a (Şirnak Üniv. Silopi MYO), Öğr. Gör. Cemil YAVUZ 'a (Artvin Çoruh Üniv. Hopa MYO), Hakim Mehmet Fatih ERCİYAS 'a (Bilir kişi)

Kitabın uygulama örnekleri ve belgeler için ALİZE Gümrük Müşavirliği Ltd. Şti Müdürü Ender MAAŞOĞLU 'na, Genel Koordinatör Evenur SARIBAŞLI 'ya ve Alize çalışanlarına,

Suni ve Sentetik İplik Üreticileri Birliği Genel Sekreteri YMM Eray SANVER 'e,

Kitabın basımı için Ekin Kitabevi yönetici ve çalışanlarına,

Kendilerine ayırmam gereken zaman için bana sabırla destek olan eşim Emine, çocuklarım Kaan, Gürol ve kızım Ayşe 'ye teşekkür ederim.

Yaser GÜRSOY

Kitabın yazılış amacı, dış ticaret konusunda öğrencilere ve uygulamacılara “Dış Ticaret İşlemleri ve Yönetimi” ile ilgili bilgiler sunmaktır.

Kitabın ilk bölümünde, dış ticaretin tarihi, tanımı, çeşitleri, politikaları ve dış ticarete kullanılan kavramlar açıklanmıştır.

İkinci bölümde, dış ticarete INCOTERMS 2020 teslim şekilleri güncellenmiştir.

Üçüncü bölümde dış ticarete kullanılan ödeme şekillerine,

Dördüncü bölümde dış ticarete kullanılan belgelere yer verilmiştir.

Beşinci bölümde ihracat ve ithalatta kambiyo mevzuatı güncellenmiştir.

Altıncı bölümde gümrük mevzuatı, gümrük rejimleri, gümrük müşavir yardımcısı, gümrük müşaviri, yetkilendirilmiş gümrük müşaviri olabilme koşulları güncellenmiştir.

Yedinci bölümde, ihracat, çeşitleri, ihracatçı, gümrük mevzuatı ve sürecine,

Sekizinci bölümde, ithalat, çeşitleri, ithalatçı, gümrük mevzuatı ve sürecine,

Dokuzuncu bölümde, serbest bölgelere yer verilmiştir.

Onuncu bölümde, transit ticaret, taşımacılık ve lojistik açıklanmıştır.

On birinci bölümde, e-ticaret, e-ihracat ve e-ithalat güncel olarak işlenmiştir.

On ikinci bölümde, dış ticarete fiyatlandırmaya yer verilmiş,

On üçüncü bölümde, ihracatta pazarlama, müşteri bulma yöntemleri açıklanmış,

On dördüncü bölümde, devlet yardımları ve yatırım teşvikler açıklanmıştır.

On beşinci bölümde finansman teknikleri, Eximbank ve diğer banka kredileri ile Türk bankacılık sektörünün sunduğu dış ticaret teşvikleri açıklanmıştır.

On altıncı bölümde, Avrupa Birliği ve diğer iktisadi birleşmeler hakkında bilgi verilmiş. “DTŞ” ve “Sektörel Dış Ticaret Şirketleri” kuruluşu ve faydaları açıklanmıştır.

On yedinci bölümde, ihracat ve ithalatta ÖTV ve KDV işlemlerine yer verilmiştir.

Kitabı on üçüncü baskıya taşıyan ve görüşlerini benimle paylaşan değerli hocalarıma, uygulayıcılara, okuyuculara ve sevgili öğrencilerime şükranlarımı sunarım.

“Bildiğini zannetmenin, öğrenmenin en büyük düşmanı olduğunu” idrak etmiş, kıymetli öğrencilerime ve değerli okuyuculara yararlı olmasını dilerim.

Yaser GÜRSOY

y.gursoy@uludag.edu.tr

yasergursoy@gmail.com

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM DIŞ TİCARET

1. DIŞ TİCARET	2
1.1. DIŞ TİCARETİN TARİHÇESİ	2
1.1.1. ULUSLARARASI TİCARETİN TARİHÇESİ	2
1.1.2. TÜRKİYE'DE DIŞ TİCARETİN TARİHÇESİ	4
1.1.2.1. TÜRKİYE TARİHİNDE DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE DÖNEMLERİ	4
1.1.2.2. RAKAMLARLA TÜRKİYE DIŞ TİCARETİNİN TARİHİ	19
1.2. DIŞ TİCARETİN TANIMI	20
1.3. DIŞ TİCARETİN AMACI	20
1.4. DIŞ TİCARET POLİTİKALARI	23
1.4.1. DIŞ TİCARET POLİTİKASINDA DOLAYLI ARAÇLAR	23
1.4.2. DIŞ TİCARET POLİTİKASINDA DOĞRUDAN ARAÇLAR	24
1.4.2.1. FİYATLAR ÜZERİNDE ETKİLİ OLAN ARAÇLAR	24
1.4.2.1.1. VERGİLER	24
1.4.2.1.2. SÜBVANSİYONLAR	27
1.4.2.2. MİKTARLAR ÜZERİNDE ETKİLİ OLAN ARAÇLAR	27
1.5. DIŞ TİCARET ÇEŞİTLERİ	29
1.5.1. NORMAL TİCARET	29
1.5.2. BAĞLI TİCARET	30
1.5.3. SINIR TİCARETİ	31
1.5.4. SERBEST BÖLGE "S.B" TİCARETİ	34
1.6. DIŞ TİCARETİN FİZİBİLİTESİ	34
1.6.1. İŞLETMELERDE DIŞ TİCARETİN FİZİBİLİTESİ	34
1.6.2. ANALİZ YAPILMASI GEREKEN KONULAR	35
1.7. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN KAVRAMLAR	38

2. BÖLÜM DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ

2. DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ	48
2.1. TESLİM ŞEKİLLERİ	48
2.2. TESLİM ŞEKLİNDE MALİYETLER ve SORUMLULUKLARI	49
2.2.1. İHRACATÇI VE İTHALATÇININ MALİYET UNSURLARI	49
2.2.2. "INCOTERMS" TARAFINDAN AÇIKLANAN SORUMLULUKLAR	49
2.3. INCOTERMS (INTERNATIONAL COMMERCIAL TERMS)	50
2.4. ULUSLARARASI TESLİM GRUPLARI VE ŞEKİLLERİ	50
2.4.1. ULUSLARARASI TESLİM GRUPLARI ve INCOTERMS 2020	50
2.4.2. ULUSLARARASI TESLİM ŞEKİLLERİ	53
2.4.2.1. "E" GRUBU TESLİMLER	53
2.4.2.1.1. EXW İŞYERİNDE TESLİM (Ex Works)	53
2.4.2.2. "F" GRUBU TESLİMLER	55
2.4.2.2.1. FCA BELİRLENEN YERDE ANA TAŞIYICIYA TESLİM	55
2.4.2.2.3. FOB GEMİDE MASRAFSIZ TESLİM (FREE ON BOARD)	61
2.4.2.3. "C" GRUBU TESLİMLER	63
2.4.2.3.1. CFR MAL BEDELİ VE NAVLUN ÖDENMİŞ TESLİM (COST AND FREIGHT)	63
2.4.2.3.2. CPT TAŞIMA ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM (CARRIAGE PAID TO)	65
2.4.2.3.3. CIF MAL BEDELİ, SİGORTA VE NAVLUN DÂHİL TESLİM	67
2.4.2.3.4. CIP TAŞIMA VE SİGORTA ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM	70
2.4.2.4. "D" GRUBU TESLİMLER	72

2.4.2.4.1. DAP BELİRTİLEN YERDE TESLİM (DELIVERED AT PLACE)	72
2.4.2.4.2. DPU BOŞALTIMA YERİNDE TESLİM (DELIVERED AT PLACE UNLOADED) ...	75
2.4.2.4.3. DDP GÜMRÜK VERGİLERİ ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM	77
2.4.3. TESLİM ŞEKİLLERİ İÇİN KARŞILAŞTIRMALAR	79

3. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ

3. DIŞ TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ	82
3.1. PEŞİN ÖDEME (Advance Payment)	82
3.2. MAL MUKABİLİ ÖDEME (Cash Against Goods)	84
3.3. VESAIK MUKABİLİ ÖDEME (Cash Against Documents)	86
3.4. AKREDİTİFLİ ÖDEME (Leter Of Credit)	88
3.4.1. AKREDİTİN TANIMI	89
3.4.2. AKREDİTİFTE TARAFLAR, ÖDEME SÜRECİ VE FAYDALARI	90
3.4.2.1. AKREDİTİFLİ ÖDEME SÜRECİ	90
3.4.2.2. AKREDİTİFTE TARAFLAR	91
3.4.2.3. AKREDİTİFTE BELGELER	93
3.4.2.3.1. AKREDİTİF MEKTUBU	93
3.4.2.3.2. AKR. MEKTUBU EK. İLAVE EDİLEN TİC. BELGELER	93
3.4.2.4. AKREDİTİN İHRACATÇIYA SAĞLADIĞI FAYDALAR	94
3.4.2.5. AKREDİTİN İTHALATÇIYA SAĞLADIĞI FAYDALAR	94
3.4.2.6. AKREDİTİFTE UYGULAMADA SIK KARŞILAŞILAN SORUNLAR	94
3.4.3. AKREDİTİN ULUSLARARASI KURALLARI	95
3.4.4. AKREDİTİN ÇEŞİTLERİ	95
3.4.4.1. ÖDEME METODUNA GÖRE AKREDİTİF ÇEŞİTLERİ	96
3.4.4.1.1. İBRAZDA ÖDEMELİ AKREDİTİF	96
3.4.4.1.2. VADELİ POLİÇE İLE KULLANILAN AKREDİTİF	96
3.4.4.1.3. VADELİ AKREDİTİF	97
3.4.4.2. AÇILIŞ ŞEKLİNE GÖRE AKREDİTİF ÇEŞİTLERİ	97
3.4.4.2.1. DÖNÜLEBİLİR (KABİLİ RÜCÜ) AKREDİTİF	97
3.4.4.2.2. TEYİTSİZ DÖNÜLEMEZ AKREDİTİF	97
3.4.4.2.3. TEYİTLİ DÖNÜLEMEZ AKREDİTİF	98
3.4.4.3. ÖZELLİKLERİ OLAN AKREDİTİF ÇEŞİTLERİ	98
3.4.4.3.1. DEVREDİLEBİLİR AKREDİTİF	98
3.4.4.3.2. ROTATİF (DÖNER, YENİLENEN) AKREDİTİF	99
3.4.4.3.3. KARŞILIKLI AKREDİTİF	99
3.4.4.3.4. KIRMIZI ŞARTLI AKREDİTİF	100
3.4.4.3.5. YEŞİL ŞARTLI AKREDİTİF	100
3.4.4.3.6. İHTİYAT (GARANTİ, TEMİNAT) AKREDİTİFİ	100
3.5. BPO – BANKA ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ (BANK PAYMENT OBLIGATION)	101
3.5.1. BPO TANIMI, ÖZELLİKLERİ	102
3.5.2. BPO ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İŞ AKIŞI VE SÜRECİ	104
3.6. KABUL KREDİLİ ÖDEME (Acceptance Credit)	106
3.7. KONSİNYE SATIŞ İLE ÖDEME (Payment by Consignment Sales)	109
3.8. ALICI PREFİNANSMAN İLE ÖDEME (Payment by Purchaser Pre-Financing)	111
3.9. AÇIK HESAP ÖDEME (Payment on Open Account)	112
3.10. KARŞI TİCARET (Counter – Trade)	113
3.10.1. KARŞI TİCARETİN ÇEŞİTLERİ	113
3.10.1.1. TAKAS	113
3.10.1.1.1. ÖZEL TAKAS	114
3.10.1.1.2. BAĞLI MUAMELE	114
3.10.1.2. KLİRİNG (CLEARİNG)	114

3.10.1.3. DENGELEME (Compensation)	115
3.10.1.4. GERİ ALIM (Buy Back)	115
3.10.1.5. OFF SET	115
3.10.1.6. ÜÇLÜ TİCARET (Swicts Deals)	116
3.10.2. KARŞI TİCARET ANLAŞMASINDA DİKKAT EDİLECEK İŞLEMLER.....	116
3.11. MAHSUBEN ÖDEME	116

4. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER

4. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER	118
4.1. TİCARİ BELGELER	118
4.1.1. SÖZLEŞME	118
4.1.1.1. TANIM VE SÖZLEŞME ÇEŞİTLERİ	119
4.1.1.2. İHRACAT SÖZLEŞMESİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN İŞLEMLER	119
4.1.1.3. SÖZLEŞME ÖRNEĞİ	120
4.1.2. PROFORMA FATURA	123
4.1.3. TİCARİ FATURA	123
4.1.3.1. İHRACAT FATURASI "Kâğıt Fatura", "e-Fatura", "e-Arşiv Fatura"	124
4.1.3.1.1. İHRACAT FATURASI (ELLE DÜZENLENE KÂĞIT FATURA)	125
4.1.3.1.2. İHRACAT TA "e-FATURA" (İhracatta Elektronik Fatura)	125
4.1.3.1.3. İHRACAT TA "e – ARŞİV FATURA"	125
4.1.3.1.4. İHRACATÇI İÇİN; e-FATURANIN İŞLEYİŞİ	126
4.1.3.1.5. E-FATURA VE E-ARŞİV FATURANIN ÖZELLİKLERİ VE KAPSAMI	126
4.1.3.2. İHRAÇ KAYDIYLA SATIŞ FATURASI	127
4.1.3.3. İTHALAT FATURASI	128
4.1.3.4. ÖZEL FATURA	129
4.1.4. NAVLUN FATURASI	130
4.1.5. İMALATÇININ ANALİZ BELGESİ	131
4.1.6. KONTROL (GÖZETİM) BELGESİ	131
4.1.7. KOLİ LİSTESİ	131
4.1.8. SPESİFİKASYON BELGESİ (LİSTESİ)	131
4.1.9. GEMİ ÖLÇÜ RAPORU	132
4.1.10. ÇEKİ LİSTESİ	132
4.1.11. GÜMRÜK MÜŞAVİRLİK FATURASI	132
4.1.12. İHRACATÇI BİRLİKLERİ NİSBİ AİDAT MAKBUZU	132
4.1.13. GÜMRÜK VEZNE ALINDI BELGESİ	133
4.1.14. KAYNAK KULLANIM DESTEKLEME FONU (KKDF) BELGESİ	133
4.1.15. TERCÜME FATURASI	133
4.1.16. TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ (TSE) BELGESİ	133
4.1.17. YURT İÇİ NAKLİYE FATURASI	134
4.1.18. KONSOLOSLUK FATURASI (Consular Invoice)	134
4.2. RESMİ BELGELER	134
4.2.1. GÜMRÜK BEYANNAMESİ	134
4.2.1.1. İHRACAT GÜMRÜK BEYANNAMESİ	136
4.2.1.2. İTHALAT GÜMRÜK BEYANNAMESİ	137
4.2.1.3. GÜMRÜK BEYANNAMESİ "DEVAM FORMU"	138
4.2.2. SERBEST DOLAŞIM BELGELERİ	138
4.2.2.1. A.TR BELGELERİ	139
4.2.2.2. EUR.1 BELGESİ	140
4.2.2.3. EUR-MED DOLAŞIM SERTİFİKASI	142
4.2.2.4. MENŞE ŞAHADETNAMESİ	142

4.2.5. ATA KARNELERİ	143
4.2.6. CPD KARNESİ	144
4.2.7. FORM A	144
4.2.8. VETERİNER SERTİFİKASI VE BİTKİ SAĞLIK SERTİFİKASI	145
4.2.9. HELAL BELGESİ	146
4.2.10. RADYASYON BELGESİ	146
4.2.11. BOYKOT, KARA LİSTE SERTİFİKALARI	146
4.2.12. DİĞER BELGELER;	146
4.3. TAŞIMA BELGELERİ	148
4.3.1. KARA YOLU KONŞİMENTOSU	149
4.3.2. DENİZ KONŞİMENTOSU	150
4.3.3. İKİNCİ KAPTAN MAKBUZU	150
4.3.4. RIHTIM MAKBUZU	150
4.3.5. HAVAYOLU KONŞİMENTOSU	150
4.3.6. DEMİR YOLU HAMULE SENEDİ	151
4.3.7. NAKLİYECİ MAKBUZU	151
4.3.8. FIATA TAŞIMA BELGELERİ	151
4.3.9. PAKET POSTASI MAKBUZU	152
4.3.10. TIR KARNESİ	152
4.3.11. AMBAR (ANTREPO) MAKBUZU	152
4.4. SİGORTA BELGELERİ	153
4.4.1. SİGORTA POLİÇESİ	153
4.4.2. SİGORTA SERTİFİKASI	154
4.4.3. SİGORTALAMA İŞLEMLERİ VE MUAFİYETLER	154
4.5. FİNANSMAN BELGELERİ	154
4.5.1. POLİÇE	154
4.5.2. ANTREPO MAKBUZU	155
4.5.3. REHİN SENEDİ	156
4.5.4. TESLİM EMRİ	156

5. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE KAMBİYO MEVZUATI

5. DIŞ TİCARETTE KAMBİYO MEVZUATI	158
5.1. KAMBİYO TANIMI, ULUSAL PARA ve DÖVİZ İŞLEMLERİ	158
5.1.1. KAMBİYO TANIMI, DÖVİZ VE ULUSAL PARA	158
5.1.2. DÖVİZ İŞLEMLERİ, DÖVİZ KURLARI, CARİ KUR, PARİTE VE ARBİTRAJ	159
5.1.2.1. CARİ KUR İŞLEMLERİ	160
5.1.2.2. ÇAPRAZ KUR İŞLEMLERİ	161
5.1.2.3. PARİTE İŞLEMLERİ	161
5.1.2.4. ARBİTRAJ İŞLEMLERİ	162
5.2. KAMBİYO MEVZUATI ve MERKEZ BANKASI	162
5.2.1. TÜRKİYE CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI (T.C M.B)	163
5.2.1.1. MERKEZ BANKASININ AMACI	163
5.2.1.2. T.C M.B 'nın TEMEL FAALİYETLERİ VE YETKİLERİ	163
5.2.1.3. MERKEZ BANKASINDA UYGULANAN İŞLEMLER VE TANIMLARI	166
5.2.2. TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARAR	167
5.2.4. TÜRK PARASI GENEL ESASLARI	167
5.2.5. YABANCI PARA DÖVİZLERİN GENEL ESASLARI	168
5.3. İHRACAT ve İTHALAT KAMBİYO MEVZUATI	169
5.3.1. İHRACAT İŞLEMLERİNDE KAMBİYO MEVZUATI	169
5.3.1.1. İHRACAT BEDELİNİN TAHSİL YÖNTEMLERİ	169
5.3.1.2. İHRACAT BEDELİNİN YURDA GETİRİLMESİ, TASARRUFU VE KAPANIŞI	170

5.3.1.2.1. İHRACAT BEDELİNİN YURDA GETİRİLMESİ, TASARRUFU	170
5.3.1.2.2. İHRACAT HESAPLARININ KAPANIŞI, İHBAR VE EK SÜRE	171
5.3.1.3. İHRACAT BEDELİNİN PEŞİN TAHSİLİ, KREDİLER VE SÜRESİ	172
5.3.1.4. İHRACAT BEDELİN EFEKTİF TAHSİLİ VE NAKİT BEYAN FORMU (NBF)	172
5.3.1.5. NAKİT BEYAN FORMUNDAKİ İHRACAT BEDELİNİN TASARRUFU	172
5.3.1.6. HAVALE OLARAK GELEN İHRACAT BEDELLERİNİN BAŞKA BANKAYA DEVRİ	173
5.3.1.7. BANKALARCA İMALATÇI VEYA TEDARİKÇİ ADINA DAB DÜZENLENMESİ	173
5.3.1.8. İHRACAT BEDELİN İSKONTO ETTİRİLMESİ	173
5.3.1.9. İHRACAT BEDELİNİN FAKTORİNG KURULUŞLARA DEVRİ	174
5.3.1.10. İHRACAT BEDELİNİN MAHSUBU	174
5.3.1.11. YURT DIŞINA DÖVİZ ÇIKIŞI VE YATIRIM	175
5.3.2. İTHALAT İŞLEMLERİNDE KAMBIYO MEVZUATI	175
5.3.2.1. İTHALAT BEDELİNİN PEŞİN TRANSFERİ VE MALIN YURDA GETİRİLMESİ	175
5.3.2.2. İTHALAT BEDELİNİ ÖDEME YÖNTEMLERİ	176
5.3.2.3. İTHALAT BEDELİ ÖDEMEDE DİKKAT EDİLECEK KURALLAR	176
5.3.2.4. İTH. BED. ÖD. ÜÇÜNCÜ ÜLKE BANK. NEZ. AKREDİTİF AÇILMASI	176
5.3.2.5. İTHALATTA FAKTORİNG İŞLEMLERİ	177
5.3.3. TRANSİT TİCARET İŞLEMLERİNDE KAMBIYO MEVZUATI	177
5.3.4. TAŞIMACILIK ve LOJİSTİK İŞLEMLERDE KAMBIYO MEVZUATI	177
5.3.5. SERBEST BÖLGELERDE KAMBIYO MEVZUATI	178
5.3.5.1. SERBEST BÖLGELERDE DÖVİZLİ İŞLEMLER	178
5.3.5.2. SERBEST BÖLGELERDE TÜRK LİRASI İŞLEMLER	179
5.4. DÖVİZ ALIM BELGELERİ ve DÖVİZ SATIM BELGELERİ (DAB)	180
5.4.1. DÖVİZ ALIM BELGELERİ (DAB)	180
5.4.2. DÖVİZ SATIM BELGELERİ (DSB)	180
5.4.3. NAKİT BEYAN FORMU (NBF) BELGESİ	180
5.4.4. TÜRK PARASI TRANSFER BELGESİ	181

6. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE GÜMRÜK MEVZUATI ve GÜMRÜK REJİMLERİ

6. GÜMRÜK MEVZUATI ve GÜMRÜK REJİMLERİ	184
6.1. GÜMRÜK KANUNU	184
6.1.1. GÜMRÜK KANUNUNUN AMACI VE TEMEL TANIMLAR	184
6.1.2. TEMSİL, İŞ TAKİBİ, G. MÜŞAVİRİ, G.M. YARDIMCISI, STAJYER, Y. G. MÜŞAVİRİ, ONY. KİŞİ	186
6.1.2.1. GÜMRÜKLERDE TEMSİL HAKKI	187
6.1.2.1.1. DOĞRUDAN TEMSİL	187
6.1.2.1.2. DOLAYLI TEMSİL	187
6.1.2.1.3. ÖZELLİK ARZ EDEN DİĞER TEMSİL ŞEKİLLERİ	187
6.1.2.1.4. YÜKÜMLÜ KAYIT VE TAKİP SİSTEMİ (YKTS)	188
6.1.2.2. GÜMRÜKLERDE İŞ TAKİBİ, GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ	189
6.1.2.2.1. İŞ TAKİBİ VE GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ VE YARDIMCILARI	189
6.1.2.2.2. İŞ TAKİBİNDE VE YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ	189
6.1.2.2.3. İŞ TAKİBİNDE VE ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜSÜ	190
6.1.2.2.4. İŞ TAKİBİNDE YETKİLİ DİĞER KURUM VE KURULUŞLAR	190
6.1.2.3. STAJYER, G.M. YARDIMCISI, GÜMRÜK MÜŞAVİRİ OLMA ŞARTLARI	190
6.1.2.3.1. STAJYER OLMA ŞARTLARI	190
6.1.2.3.2. GÜMRÜK MÜŞAVİR YARDIMCISI (GMY) OLMA ŞARTLARI	191
6.1.2.3.3. GÜMRÜK MÜŞAVİRİ OLMA ŞARTLARI	192
6.1.2.4. GÜMRÜK MÜŞAVİRİ, G.M ORTAKLIKLARI ve MÜTESELSİL SORUMLULUK	193
6.1.2.5. G. MÜŞAVİRİ VE G.M. YARDIMCILIĞI SINAVI VE STAJ KURALLARI	194
6.1.2.5.1. G. MÜŞAVİRİ VE G.M. YARDIMCILIĞI STAJ SÜRELERİ	194

6.1.2.5.2. GÜMRÜK MÜŞAVİR YARDIMCILIĞI SINAVLARI ve KONULARI	195
6.1.2.5.3. GÜMRÜK MÜŞAVİRLİK SINAVLARI VE KONULARI	195
6.1.2.5.4. SINAVLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	196
6.1.2.6. GÜMRÜK MÜŞAVİRLİK AŞGARI ÜCRET TARİFESİ	196
6.1.2.7. YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ	197
6.1.2.7.1. YET. GÜM. MÜŞ. STATÜSÜ VERME ŞARTLARI	197
6.1.2.7.2. YET. GÜM. MÜŞ. AVANTAJLARI VE SORUMLULUKLAR	198
6.1.2.7.3. YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ VE EKSİK BEYAN YETKİSİ	198
6.1.2.8. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜSÜ	199
6.1.2.8.1. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜ BELGESİ (OKSB)	199
6.1.2.8.2. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜ BELGESİNİN YARARLARI	199
6.1.2.8.3. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜ BELGESİ ALMA ŞARTLARI	200
6.1.2.8.3.1. ONAY. KİŞİ STATÜ BEL. ALMA GENEL ŞARTLARI	200
6.1.2.8.3.2. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜ BELGESİ ALMANIN ÖZEL ŞARTLARI	201
6.1.3. EŞYA, ÖZET BEYANI, TAŞIT KONTROLÜ, SUNUM ve BEKLEME	201
6.1.3.1. GÜMRÜKLERDE "EŞYA"	201
6.1.3.2. ÖZET BEYAN, TAŞIT KONT., GÜM. SUNUMU, MUHAFAZA VE DEPO	202
6.1.3.2.1. ÖZET BEYAN	202
6.1.3.2.1.1. İTHAL EDİLEN EŞYANIN ÖZET BEYANI	202
6.1.3.2.1.2. İTHAL EDİLEN EŞYANIN ÖZET BEYAN SÜRELERİ	202
6.1.3.2.1.3. İHRACAT EŞYASININ ÖZET BEYANI	203
6.1.3.2.1.3. BEYAN ARANMAYAN VE ÖZ. BEY. MUAF İŞLEM	203
6.1.3.2.2. TAŞIT KONTROLÜ	203
6.1.3.2.2.1. TAŞITIN GÜM. BÖL. GİRİŞ, ÇIKIŞ KONTROL	204
6.1.3.2.2.2. TAŞIT KONTROLÜNÜN KAPSAMI VE YAPILAN KONTROLLER	204
6.1.3.2.3. EŞYANIN GÜMRÜĞE SUNULMASI	205
6.1.3.2.4. EŞYANIN GÜMRÜĞE BOŞALTILMASI	205
6.1.3.2.5. GÜMRÜKTEKİ EŞYANIN BEKLEME SÜRESİ VE MUHAFAZASI	206
6.1.3.2.6. EŞYANIN GEÇİCİ DEPOLANMASI	206
6.1.3.2.7. EŞYANIN İMHA EDİLMESİ ve İMHA HALLERİ	207
6.1.4. EŞYAYI GÜMRÜK REJİMİNE TABİİ TUTMAK, BEYAN ve KONTROL	207
6.1.4.1. EŞYANIN GÜMRÜK BEYAN TÜRLERİ	207
6.1.4.1.1. YAZILI BEYAN	207
6.1.4.1.1.1. NORMAL USUL İLE YAZILI BEYAN	208
6.1.4.1.1.2. BASİTLEŞTİRİLMİŞ USUL İLE YAZILI BEYAN	208
6.1.4.1.2. BİLGİSAYAR VERİ İŞLEME TEKNİĞİ İLE BEYAN	209
6.1.4.1.3. SÖZLÜ BEYAN	210
6.1.4.1.4. EŞYA SAHİBİNİN TALEP ETTİĞİ TASARRUFA GÖRE BEYAN	211
6.1.4.2. EŞYA BEYANIN KONTROLÜ VE KONTROL TÜRLERİ	211
6.1.5. EŞYANIN MENŞE, GÜMRÜK KIYMETİ, AĞIRLIĞI, KAPLARI	212
6.1.5.1. EŞYANIN MENŞE ŞAHADETNAMESİ	212
6.1.5.2. EŞYANIN GÜMRÜK KIYMETİ	212
6.1.5.2.1. EŞYASININ GÜMRÜK KIYMETİ ve TESPİT YÖNTEMLERİ	212
6.1.5.2.2. İTHALAT EŞYASI KIYMET TESPİTİNDE ROYALTI ve LİSANS ÜCRETİ	213
6.1.5.2.3. EŞYASININ GÜMRÜK KIYMETİ VE TESPİTİNDE DÖVİZ KURLARI	213
6.1.5.3. EŞYANIN AĞIRLIĞI VE KAPLARI	214
6.1.5.4. EŞYANIN TESLİMİNDEN SONRA BEYANIN KONTROLÜ	214
6.1.6. GÜMRÜK BEYANNAMESİ	215
6.1.6.1. GÜMRÜK BEYANNAMESİNİN DÜZENLENMESİ	215
6.1.6.1.1. GÜMRÜK BEYANNAMESİ NÜSHALARI ve GÖREVLERİ	216
6.1.6.1.2. REJİMLERE GÖRE KULLANILACAK "G.B" NÜSHALARI	216
6.1.6.1.3. G.B DOLDURULMASINDA DİKKAT EDİLECEK İŞLEMLER	217

6.1.6.2. İHRACAT GÜMRÜK BEYANNAMESİNDE KUTULARIN GÖREVİ.....	218
6.1.6.3. İTHALAT GÜMRÜK BEYANNAMESİNDE KUTULARIN GÖREVİ	225
6.1.6.4. TRANSİT GÜMRÜK BEYANNAMESİNDE KUTULARIN GÖREVİ.....	229
6.1.6.5. GÜMRÜK BEYANNAMESİNE EKLENECEK BELGELER.....	230
6.1.6.6. GÜMRÜK BEYANNAME VERME SÜRESİ.....	232
6.1.7. GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	233
6.1.7.1. GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DOĞMASI.....	233
6.1.7.1.1. İTHALAT GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DOĞMASI	233
6.1.7.1.2. İHRACAT GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DOĞMASI	233
6.1.7.2. DIŞ TİCARETTE VERGİLER, TARİFE, TAHAKKUK, ÖDEME ve TEMİNAT	233
6.1.7.2.1. DIŞ TİCARETTE UYGULANAN VERGİLER	233
6.1.7.2.1.1. GÜMRÜK VERGİSİ	234
6.1.7.2.1.2. İLAVE GÜMRÜK VERGİLERİ VE TARİFE DIŞI ÖNLEMLER	235
6.1.7.2.1.3. TİC. POL. ÖNLEM. ÇERÇEV. ALINAN VERGİLER	236
6.1.7.2.1.3.1. ANTİ DAMPİNG VERGİSİ.....	236
6.1.7.2.1.3.2. TELAFİ EDİCİ VERGİLER.....	237
6.1.7.2.1.3.3. EK MALİ YÜKÜMLÜLÜKLER.....	237
6.1.7.2.1.3.4. TEK VE MAKTU VERGİ	237
6.1.7.2.1.4. DAMGA VERGİSİ (DV)	238
6.1.7.2.1.5. HARCAMA VERGİLERİ	238
6.1.7.2.1.5.1. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ (ÖTV)	238
6.1.7.2.1.5.2. KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV)	239
6.1.7.2.2. DIŞ TİCARETTE UYGULANAN FONLAR.....	239
6.1.7.2.2.1. DESTEKLEME FİYAT İSTİKRAR FONU (DFİF).....	240
6.1.7.2.2.2. KAYNAK KULLANIM DESTEKLEME FONU (KKDF)	240
6.1.7.2.2.3. TOPLU KONUT FONU (TKF).....	240
6.1.7.2.2.4. TÜTÜN FONU (TF)	240
6.1.7.2.2.5. BANDROL ÜCRETİ (TRT BANDROLU)	241
6.1.7.2.2.6. KÜLTÜR BAKANLIĞI FONU (KBF)	241
6.1.7.2.3. İTHALAT - İHRACAT VERGİLERİ ve FONLARI HESAPLAMA - ÖRNEK	241
6.1.7.2.3.1. İTHALAT VERGİLERİ ve FONLARI HESAPLAMA - ÖRNEK.....	241
6.1.7.2.3.2. İHRACAT VERGİLERİ ve FONLARI HESAPLAMA - ÖRNEK.....	244
6.1.7.2.3.3. AB 'de İTHALAT VERGİLERİ HESAPLAMA - ÖRNEK.....	245
6.1.7.2.4. GÜMRÜK TARİFESİ, POZİSYONLARI, ARMONİZE RAKAMLAR - GTİP	247
6.1.7.2.4.1. GÜMRÜK TARİFESİ ve EŞYANIN TARİFE POZİSYONLARI	247
6.1.7.2.4.2. ARMONİZE SİSTEM ve DÜNYADA SİSTEMİN İŞLEYİŞİ	248
6.1.7.2.4.3. TÜRKİYE DE; "GÜMRÜK TARİFE İSTATİSTİK POZİSYONU"	249
6.1.7.2.5. GÜMRÜK VERGİLERİNİN TAHAKKUKU, TEBLİĞİ VE ÖDENMESİ	250
6.1.7.2.5.1. GÜMRÜK VERGİLERİNİN TAHAKKUKU	250
6.1.7.2.5.2. GÜMRÜK VERGİLERİNİN YÜKÜMLÜYE TEBLİĞİ.....	250
6.1.7.2.5.3. GÜMRÜK VERGİLERİNİN ÖDENMESİ	251
6.1.7.2.6. GÜMRÜKTE TEMİNAT GEREKTİREN İŞLEMLER	251
6.1.7.2.7. GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN SONA ERMESİ	252
6.1.7.2.8. GÜMRÜK VERGİSİ UYGULANMAYAN İTHALAT İŞLEMLERİ	252
6.1.7.3. GÜMRÜK İDARESİNDEN BİLGİ ALMA VE İDAREYE BİLGİ VERME	253
6.1.8. GÜMRÜK TEŞKİLATI VE BİRİMLERİ	253
6.1.8.1 T.C TİCARET BAKANLIĞI.....	253
6.1.8.2. MERKEZ HİZMET BİRİMLERİ	254
6.1.8.3. DANIŞMA BİRİMLERİ	254
6.1.8.4. YARDIMCI HİZMET BİRİMLERİ.....	254
6.1.8.5. MERKEZE BAĞLI TEŞKİLATLARIN GÖREVLERİ.....	255
6.1.8.6. TAŞRA VE YURT DIŞI TEŞKİLATI	255
6.2. GÜMRÜK REJİMLERİ.....	256

6.2.1. GÜMRÜK REJİMLERİNİN AMACI.....	256
6.2.2. GÜMRÜK REJİMLERİNİN ÇEŞİTLERİ	256
6.2.2.1. SERBEST DOLAŞIMA GİRİŞ REJİMİ.....	257
6.2.2.1.1. SERBEST DOLAŞIM KAVRAMI.....	257
6.2.2.1.2. GÜMRÜK BİRLİĞİ VE SERBEST DOLAŞIM KAVRAMI.....	258
6.2.2.1.3. SERBEST DOLAŞIM STATÜSÜNÜN SONA ERMESİ.....	258
6.2.2.2. GÜMRÜK ANTREPO REJİMİ	259
6.2.2.2.1. ANTREPO TANIMI	259
6.2.2.2.2. ANTREPO ÇEŞİTLERİ	260
6.2.2.2.2.1. GENEL ANTREPOLAR.....	260
6.2.2.2.2.2. ÖZEL ANTREPOLAR	261
6.2.2.2.3. ANTREPODAKİ EŞYANIN BAŞKASINA DEVRİ.....	261
6.2.2.2.4. EŞYANIN ANTREPODA KALMA SÜRESİ	261
6.2.2.3. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ (DİR)	262
6.2.2.3.1. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ (DİR) İŞLEYİŞİ.....	262
6.2.2.3.1.1. DİR VE ŞARTLI MUAFİYET SİSTEMİ	264
6.2.2.3.1.1.1. SERBEST DOLAŞIMDA BULUNMAYAN EŞYA İTHALİ	264
6.2.2.3.1.1.2. DİR KAPSAMINDA; EŞDEĞER EŞYA İTHALİ	265
6.2.2.3.1.1.3. DİR KAP.; YURT İÇİ SATIN AL. EŞYA.....	266
6.2.2.3.1.2. DİR VE GERİ ÖDEME SİSTEMİ.....	267
6.2.2.3.2. DİR KAPSAMINDA TEMİNAT VE İNDİRİMLİ TEMİNAT	267
6.2.2.3.3. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİNİN (DİR) SÜRESİ	268
6.2.2.3.4. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİNİN TAKİP VE DEĞERLENDİRMESİ.....	269
6.2.3.5. DİR İHRACAT TAAHHÜDÜNÜN KAPATILMASI	269
6.2.2.3.5. DİR İZİN BELGESİ ALMA SÜRECİ VE GEREKLİ BELGELER	270
6.2.2.4. HARİÇTE İŞLEME REJİMİ ve GEÇİCİ İHRACAT	271
6.2.2.4.1. HARİÇTE İŞLEME REJİMİNİN AMACI VE YARDIMCI TANIMLAR	271
6.2.2.4.2. H.İ.R ÇEŞİTLERİ, YARARLANMA KOŞULLARI VE SÜRELER	272
6.2.2.4.2.1. TAMİRAT AMAÇLI H.İ.R VE GEÇİCİ İHRACAT	272
6.2.2.4.2.2. HAM MADDE VE MADEN CEVHERİNDE H.İ.R	273
6.2.2.4.2.3. YURT DIŞI MÜT. HİZ. GEÇİCİ İHRACAT	273
6.2.2.4.2.4. YURT DIŞI SERGİ, FUAR EŞYASI VE GEÇİCİ İHRACAT	273
6.2.2.4.2.5. TİC. KİRALAMA, FİNANSAL KİR. GEÇİCİ İHRACAT	274
6.2.2.4.3. HARİÇTE İŞLEME İZİN BELGESİNİN SÜRESİ	274
6.2.2.4.4. HARİÇTE İŞLEME İZİN BELGESİ TAAHHÜDÜNÜN KAPATILMASI	274
6.2.2.4.5. H.İ.R İTHALATIN GERÇEKLEŞMEMESİ VE İPTALİ	275
6.2.2.5. GÜMRÜK KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ	275
6.2.2.5.1. GÜMRÜK KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ (GKAİR) AMACI	275
6.2.2.5.2. GÜMRÜK KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ SÜRESİ	275
6.2.2.6. GEÇİCİ İTHALAT REJİMİ.....	276
6.2.2.6.1. GEÇİCİ İTHALATINA İZİN VERİLEN EŞYALAR.....	276
6.2.2.6.2. GEÇİCİ İTHALATINA İZİNİN SONA ERMESİ VE SÜRE UZATIMI	277
6.2.2.7. TRANSİT REJİMİ.....	277
6.2.2.8. SERBEST BÖLGELER REJİMİ.....	277
6.2.2.9. İTHALAT GÜMRÜK İŞLEMLERİ VE SÜRECİ	277
6.2.2.10. İHRACATTA GÜMRÜK İŞLEMLERİ VE SÜRECİ.....	277

7. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE İHRACAT İŞLEMLERİ

7. İHRACAT İŞLEMLERİ.....	280
7.1. İHRACAT.....	280
7.1.1. İHRACATIN TANIMI.....	280
7.1.2. İHRACATIN FAYDALARI.....	280
7.1.3. İHRACATIN RİSKLERİ.....	281
7.2. İHRACATÇI, ÇEŞİTLERİ ve İHRACATÇI BİRLİKLERİ.....	281
7.2.1. İHRACATÇININ TANIMI.....	281
7.2.2. İHRACATÇI OLMA ŞARTLARI.....	281
7.2.3. İHRACATÇI FİRMA ÇEŞİTLERİ.....	282
7.2.4. İHRACATÇI BİRLİKLERİ, ÜYELİK, NİSPİ AIDAT VE BİRLİK ONAYI.....	282
7.3. İHRACAT ÇEŞİTLERİ.....	284
7.3.1. ÖN İZNE BAĞLI İHRACAT.....	285
7.3.2. KAYDA BAĞLI İHRACAT.....	285
7.3.3. YURT DIŞI FUAR VE SERGİLERE KATILIM YOLUYLA İHRACAT.....	286
7.3.4. YURT DIŞI MÜTEAHHİTLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK K. İHRACAT.....	290
7.3.5. YURT DIŞINA GEÇİCİ İHRACATLAR.....	291
7.3.6. BEDELSİZ İHRACAT.....	292
7.3.7. İTHAL EDİLMİŞ MALLARIN İHRACATI.....	293
7.4. MAL İHRACATI.....	295
7.4.1. İHRACAT GÜMRÜK MEVZUATI, İŞLEMLERİ ve SÜRECİ.....	295
7.4.1.1. İHRACATTA GÜMRÜK İŞLEMLERİ VE SÜRECİ.....	295
7.4.1.2. İHRACATTA; GÜMRÜK İDARESİNE SEVK ÖNCESİ HAZIRLIK.....	295
7.4.1.3. İHRACATTA EŞYANIN GÜMRÜĞE BEYANI VE ÖZET BEYAN.....	296
7.4.1.3.1. İHRACATTA; EŞYANIN GÜMRÜĞE BEYANI.....	296
7.4.1.3.2. İHRACATTA; EŞYANIN ÖZET BEYAN.....	297
7.4.1.4. İHRACATTA GÜMRÜK BEYANNAMESİNİN KABUL VE TESCİLİ.....	297
7.4.1.5. İHRACATTA MALIN ve BAYANIN KONTROLÜ.....	298
7.4.1.6. İHRACATTA RİSK ANALİZİ ve BELGEERİN KONTROLÜ.....	298
7.4.1.7. TAŞITLARIN KONTROLÜ.....	299
7.4.1.8. FİİLİ İHRACAT VE FİİLİ İHRACAT TARİHİ.....	299
7.4.1.9. FİİLİ İHRACAT TARİHİ, VERGİ VE MUHASEBE UYGULAMALARINDA ÖNEMİ.....	300
7.4.2. İHRACAT GÜMRÜKLEME SÜRECİ ve ÖRNEK UYGULAMA.....	301
7.4.3. İHRAÇ EDİLEN MALIN GERİ GELMESİ.....	303
7.4.3.1. GÜMRÜK KANUNUNA GÖRE İHRAÇ EDİLEN MALIN GERİ GELMESİ.....	304
7.4.3.2. KDV KANUNUNA GÖRE İHRAÇ EDİLEN MALIN GERİ GELMESİ.....	304
7.4.4. ALICISINA TESLİM EDİLMİYEN MALLAR ve ZAYI OLAN MALLAR.....	304
7.4.4.1. ALICISI TARAFINDAN KABUL EDİLMİYEN İHRACAT MALLARI.....	305
7.4.4.2. ALICISINA TESLİM EDİLMİYEN MALLAR ve MALLARIN TERK EDİLMESİ.....	305
7.4.4.3. YANMA, ÇALINMA NEDENİYLE ALICISINA TESLİM EDİLEMİYEN MALLAR.....	305
7.5. HİZMET İHRACATI.....	306
7.5.1. YURT DIŞINDA VERİLEN HİZMETLER VE HİZMET İHRACATI.....	306
7.5.2. YURT İÇİNDEN, YURT DIŞINA VERİLEN HİZMET VE HİZMET İHRACATI.....	307
7.5.3. SEYAHAT AÇENTELERİ ve YURT DIŞINA HİZMET İHRACATI.....	307
7.5.4. ROAMİNG HİZMETLER VE HİZMET İHRACATI.....	308
7.6. BAVUL TİCARETİ ve YOLCU BERABERİ EŞYA İHRACATI.....	309
7.6.1. ÖZEL FATURA İLE TURİSTE MAL SATIŞI ve BAVUL TİCARETİ.....	309
7.6.1.1. ÖZEL FATURA SATIŞ İZNİ VE YASAL UYGULAMALAR.....	310
7.6.1.2. ÖZEL FATURA İLE TURİSTLERE MAL SATIŞININ İŞLEYİŞİ.....	310
7.6.2. YOLCU BERABERİ EŞYA İHRACATI (YBE).....	311
7.7. İHRAÇ KAYITLI SATIŞLAR ve ALIŞLAR.....	313
7.8. KONSİNYE SATIŞ İLE İHRACAT İŞLEMLERİ.....	314

7.8.1. KONSİNYE SATIŞ İLE İHRACAT	314
7.8.2. KONSİNYE İHRACAT SÜRECİ	315
7.8.3. KONSİNYE İHRACAT İLE NORMAL İHRACAT ARASINDAKİ FARKLAR	316
7.9. POSTA ve HIZLI KARGO TAŞIMACILIĞI KAPSAMINDA İHRACAT	316
7.10. e-TİCARET, e-İHRACAT	316
7.11. İHRACAT BEDELİN TAHSİLİ	317
7.11.1. İHRACAT BEDELİNİN YURDA GETİRİLMESİ	317
7.11.2. DÖVİZ ALIM BELGESİ (DAB)	317
7.11.3. YURT DIŞI ŞUBELERDE BIRAKILAN İHRACAT BEDELİ	318
7.12. MUHABİR BANKA KESİNTİSİ, MASRAFI	318
7.13. İHRACAT KOMİSYON GİDERLERİ	319
7.14. İHRACATTA GÖTÜRÜ GİDER	319
7.14.1. TANIM VE ÖZELLİKLER	319
7.14.2. GÖTÜRÜ GİDERDEN FAYDALANACAK MÜKELLEFLER	320
7.14.3. GÖTÜRÜ GİDERDEN FAYDALANACAK HASILATLAR	320
7.14.4. İHRAÇ KAYDI İLE SATIŞLARDA GÖTÜRÜ GİDER	320

8.BÖLÜM

İTHALAT İŞLEMLERİ

8. İTHALAT İŞLEMLERİ	322
8.1. İTHALAT	322
8.2. İTHALATÇI OLMA ŞARTLARI, NAVLUN, SİGORTA ve FARKLAR	322
8.2.1. İTHALATÇI OLMA ŞARTLARI	322
8.2.2. İTHALATTA NAVLUN ve SİGORTA	323
8.3. İTHALAT ÇEŞİTLERİ	323
8.4. İTHALAT GÜMRÜK MEVZUATI, İŞLEMLERİ VE SÜRECİ	325
8.4.1. İTHALAT GÜMRÜK İŞLEMLERİ VE SÜRECİ	325
8.4.2. İTHALAT ÖNCESİ YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER	326
8.4.3. İTHAL EŞYASININ ÖZET BEYANI, BEYAN SÜRESİ VE VARİŞ BİLDİRİMİ	326
8.4.3.1. İTHAL EDİLEN EŞYANIN ÖZET BEYANI	327
8.4.3.2. EŞYANIN TAŞIMA ŞEKLİNE GÖRE ÖZET BEYAN SÜRELERİ	327
8.4.3. ÖZET BEYAN, GÜVENLİK VE RISK ANALİZİ	328
8.4.4. BELGELERİN VE EŞYANIN GÜMRÜĞE SUNULMASI	328
8.4.5. GÜMRÜK BEYANNAMESİNİN KABULÜ VE TESCİLİ	328
8.4.6. EŞYANIN MUAYENESİ VE TAHAKKUKUNUN YAPILMASI	329
8.4.7. GÜMRÜK VERGİLERİNİN HESAPLANMASI VE TAHSİLİ	329
8.4.8. MALIN İTHALATÇI FİRMAYA TESLİMİ	330
8.4.9. İTHALATTA MAHRECE İADE	330
8.5. İTHALAT İŞLEMLERİ SÜRECİ ve ÖRNEK UYGULAMA	331
8.6. ARMONİZE SİSTEM ve GÜMRÜK TARİFE İSTATİSTİK POZİSYONU	333
8.6.1. ARMONİZE SİSTEM ve SİSTEMİN ÖZELLİKLERİ	333
8.6.2. TÜRK GÜMRÜK TARİFE CETVELİ, GÜMRÜK TARİFE İSTATİSTİK POZİSYONU	334
8.7. BAĞLAYICI TARİFE BİLGİSİ (BTB)	335
8.8. GENELLEŞTİRİLMİŞ TERCİHLER SİSTEMİ 'GTS'	336
8.9. İTHALATTA VERGİ ve YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER	338
8.9.1. İTHALAT DA UYGULANAN VERGİLER	338
8.9.1.1. GÜMRÜK VERGİSİ "G.V"	338
8.9.1.2. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ "ÖTV"	339
8.9.1.3. KAYNAK KULLANIM DESTEKLEME FONU "KKDF"	339
8.9.1.4. DAMGA VERGİSİ "DV"	339
8.9.1.5. BANDROL ÜCRETLERİ	339

8.9.1.6. KÜLTÜR BAKANLIĞI FONU	340
8.9.1.7. TARIM PAYI VE TOPLU KONUT FONU KESİNTİSİ	340
8.9.1.8. KATMA DEĞER VERGİSİ "KDV"	340
8.9.1.9. DAMPİNG, ANTI DAMPİNG ve İLAVE GÜMRÜK VERGİLERİ	340
8.9.2. İTHALAT DA TAHSİL EDİLEN VERGİLERLE ÖRNEK UYGULAMA	342
8.9.3. İTHALAT DA VERGİ MUAFİYETLERİ	344
8.10. İTHALAT VERGİ TEŞVİKLERİ ve YATIRIM TEŞVİKLERİ	346
8.10.1. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI VE ÖRNEK UYGULAMA*1	346
8.10.1.1. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI	347
8.10.1.2. YATIRIM MALİ İTHALATINDA VERGİ TEŞVİKİ ve ÖRNEK	348
8.10.1.3. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMI ÖRNEK UYGULAMA	349

9. BÖLÜM

SERBEST BÖLGELER (S.B)

9.1. SERBEST BÖLGELERİN AMACI, İŞLEVİ, YARARLARI VE SAKINCALARI	353
9.1.1. SERBEST BÖLGELERİN KURULUŞ AMACI	353
9.1.2. SERBEST BÖLGELERİN İŞLEVİ	353
9.1.3. SERBEST BÖLGELERİN YARARLARI	354
9.1.4. SERBEST BÖLGELERİN SAKINCALARI	357
9.1.5. SERBEST BÖLGE ÇEŞİTLERİ	358
9.1.6. DÜNYADA SERBEST BÖLGELER VE İSTATİSTİK RAKAMLARI	359
9.2. TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELER	360
9.2.1. TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELERİN ÖZELLİKLERİ	361
9.2.2. TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELERDE TARAFLAR	362
9.2.3. TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGEYE GİRİŞ, ÇIKIŞ VE KARTLAR	362
9.2.4. SERBEST BÖLGELERDE GÜVENLİK	363
9.3. TÜRKİYE DE S. BÖLGE MÜDÜRLÜKLERİ, FAALİYET VE RUHSAT ALANLARI	363
9.3.1. SERBEST BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ, GÖREV VE YETKİLERİ	364
9.3.2. TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİN RUHSAT VE FAALİYET ALANI	365
9.3.3. SERBEST BÖLGE FAALİYET RUHSATI VERİLME SÜRECİ	365
9.4. TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELERDE ÖZELLİK ARZ EDEN İŞLEMLER	366
9.4.1. SERBEST BÖLGELERDE DIŞ TİCARET	366
9.4.2. SERBEST BÖLGEDE KAMBIYO İŞLEMLERİ	367
9.4.2.1. SERBEST BÖLGELERDE DÖVİZLİ İŞLEMLER	367
9.4.2.2. SERBEST BÖLGELERDE TÜRK LİRASI (T.L) İŞLEMLER	367
9.4.3. SERBEST BÖLGELERDE MALLAR VE İŞLEMLERİ	368
9.4.4. S.B 'de; TRANSİT, AKTARMA TİCARET İŞLEMLERİ	369
9.4.5. S.B 'de; YÜKLEME, BOŞALTMA VE DİĞER HİZMETLER	370
9.4.6. SERBEST BÖLGE ÇALIŞMA ESASLARI VE SAATLERİ	370
9.4.7. S.B 'de; SOSYAL GÜVENLİK KURUMU MEVZUATI	371
9.4.8. S.B 'de; ÖZEL HESAP KESİNTİLERİ	371
9.4.9. SERBEST BÖLGELERİN GELİRLERİ	371
9.4.10. SERBEST BÖLGELERDE VERGİ İSTİSNASI	372
9.4.10.1. S.B 'de; VERGİLER VE VERGİ MUAFİYETİ	372
9.4.10.2. S. B. VERGİ İSTİSNASI, DÖN. S. KÂRIN HESAPLANMASI	373
9.4.11. S.B 'DE; FAİZ, REPO VE KUR FARKI GELİRLERİ	375
9.4.12. SERBEST BÖLGELERE YAPILAN FASON İŞLEMLER	375
9.4.13. S.B 'E; GETİRİLEN TÜKETİM VE SARF MALZEMESİ	376
9.4.14. S.B 'DE; VERİLEN HİZMETLER VE YÜK TAŞIMA İŞLERİ	376
9.4.15. SERBEST BÖLGELERDE KDV	377
9.4.16. S.B 'e; TÜRKİYE DEN İHRACATTA ÖTV	378

9.5. S.B 'de; DÜZENLENEN BELGELER	378
9.5.2. S.B 'de; MAL ÇIKIŞINDA (İHRACATTA) KULLANILAN BELGELER	379
9.5.3. SERBEST BÖLGE İŞLEM FORMU	379
9.5.4. GÜMRÜK STATÜ BELGESİ (ÖN STATÜ BELGESİ)	380
9.5.5. TİCARİ FATURA	380
9.5.6. GÜMRÜK BEYANNAMESİ	380
9.5.7. S.B FONU MAKBUZU (ÖZEL HESAP ÜCRETİ)	380
9.6. SERBEST BÖLGELERDE "SBBUP" SİSTEMİ	381
9.6.1. KULLANICI YETKİLENDİRME	381
9.6.2. YETKİLENDİRME KAPSAMI	382
9.7. S.B MAL GİRİŞİ, ÇIKIŞ, TRANSİT TİCARET ve MAL SATIŞ SÜRECİ	383
9.7.1. S.B 'ye; MAL GİRİŞİ ve UYGULAMA SÜRECİ	383
9.7.2. S.B 'den; MAL ÇIKIŞI ve UYGULAMA SÜRECİ	384
9.7.3. S.B 'de; TRANSİT TİCARET ve UYGULAMA SÜRECİ	385
9.7.4. S.B; İÇİ MAL ALIŞ, SATIŞLARI ve UYGULAMA SÜRECİ	386
9.8. S.B 'de; DEFTERLER, MUHASEBE İŞLEMLERİ	387
9.6.1. S.B 'de; TUTULMASI ZORUNLU DEFTERLER	387
9.6.2. S.B 'den; İTHALAT VE MUHASEBE İŞLEMLERİ	388
9.6.3. S.B 'den; MAL İHRACATI VE MUHASEBE İŞLEMLERİ	388

10. BÖLÜM

TRANSİT TİCARET, TRANSİT TAŞIMACILIK LOJİSTİK İŞLEMLERİ

10. TRANSİT TİCARET, T. TAŞIMACILIK ve LOJİSTİK	390
10.1. TRANSİT TİCARET	390
10.1.1. TRANSİT TİCARET İŞLEMLERİ	391
10.1.1.1. TRANSİT TİCARET İŞLEYİŞİ	391
10.1.1.2. ULUSAL VE ORTAK TRANSİT REJİM, TERİMLER VE NCTS SİSTEMİ	392
10.1.1.2.1. TRANSİT TİCARETTE TERİMLER	392
10.1.1.2.2. ULUSAL VE ORTAK TRANSİT REJİM	393
10.1.1.2.3. YENİ BİLGİSAYARLI TRANSİT SİSTEMİ (NCTS)	394
10.1.1.3. GÜMRÜK KANUNUNDA TRANSİT REJİMİ	395
10.1.1.3.1. TRANSİT REJİMİ	395
10.1.1.3.2. TRANSİT REJİMİNDE TEMİNAT	396
10.1.1.3.3. TRANSİT REJİMİNİN BEYANI ve BEYAN EVARKLARI	397
10.1.1.3.3.1. TRANSİT BEYANI AÇILIŞI	397
10.1.1.3.3.2. TRANSİT BEY. AÇILIŞ BELGE	397
10.1.1.3.4. TRANSİT TİCARET SÜRESİ	398
10.1.1.3.5. TRANSİT TİCARETTE GÜMRÜK İŞLEMLERİ	399
10.1.1.3.6. TÜRKİYE GÜMRÜK BÖLGESİ İÇİNDE TRANSİT TİCARET	399
10.1.1.3.7. TRANSİT REJİMİ SONLANDIRILMA VE TEYİT İŞLEMİ	399
10.1.2. TRANSİT TİCARETTE KAMBIYO İŞLEMLERİ	400
10.1.3. TRANSİT TİCARETTE VERGİLER	400
10.2. TRANSİT TAŞIMACILIK	401
10.2.1. T. TAŞIMACILIKTA MİLLETLERARASI ANLAŞMA KURALI	402
10.2.2. YOLCU TAŞIMACILIĞI	402
10.2.3.2. TÜRKİYE DE TRANSİT TAŞIMACILIK VE İSTİSNALAR,	403
10.2.3.2.1. TRANSİT TAŞIMACILIKTA VERGİ RESİM HARÇ İSTİSNASI	403
10.2.3.2.2. TRANSİT TAŞIMACILIKTA KDV İSTİSNASI	403
10.2.3.2.3. TRANSİT TAŞIMACILIKTA ÖTV İSTİSNASI	404
10.2.3.2.3. SERBEST BÖLGELERDE TAŞIMACILIK İSTİSNASI	404
10.2.3.3. TRANSİT TAŞIMACILIKTA İSPAT BELGELERİ	405
10.3. LOJİSTİK İŞLEMLERİ	406

10.3.1. LOJİSTİK İLKELERİ	407
10.3.2. LOJİSTİK FONKSİYONLARI	407
10.3.3. LOJİSTİKTE DIŞ KAYNAK KULLANIMI	409
10.3.4. LOJİSTİK İŞLETMELERİNDE BELGELER	409
10.3.4.1. LOJİSTİK İŞLETMECİLİĞİ YETKİ BELGESİ	410
10.3.4.2. LOJİSTİK İŞLETMECİLİĞİ MUHASEBESİNDE GEÇERLİ BELGELER	412
10.3.4.3. LOJİSTİKTE KULLANILAN YURT DIŞI BELGELER	413
10.3.4. LOJİSTİK İŞLETMECİLİĞİNDE DEFTERLER	415
10.3.5. ÖRNEK LOJİSTİK SÜRECİ VE MALİYET HESAPLAMA	416

11. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE, e-TİCARET, e-İHRACAT, e-İTHALAT

11. e-TİCARET, e-İHRACAT, e-İTHALAT	420
11.1. e – TİCARET	420
11.1.1. e-TİCARETTE TARAFLAR ve TANIMLAR	420
11.1.2. e-TİCARET KATEGORİLERİ	422
11.1.2.1. İŞLETMELER ARASI e-TİCARET (B2B)	422
11.1.2.2. İŞLETMEDEN TÜKETİCİYE e-TİCARET (B2C)	423
11.1.2.3. TÜKETİCİDEN TÜKETİCİYE e-TİCARET (C2C)	423
11.1.3. e-TİCARET İŞLETME KURMA, ETBİS, MERSİS, KEP, ETGB	423
11.1.3.1. e-TİCARET ve ETBİS 'e GİRİŞ	424
11.1.3.2. e-TİCARET İŞLETMESİ KURULUŞ, ETBİS 'e KAYIT İŞLEMİ	424
11.1.3.2. e-TİCARET' te, ETBİS 'e BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ	425
11.1.4. e-TİCARETTE ÖDEME ve TAHSİLAT YÖNTEMLERİ	426
11.1.5. e-TİCARET ve LOJİSTİK	427
11.1.6. e-TİCARETİN FAYDALARI	427
11.1.7. e-TİCARETİN SAKINCALARI	428
11.1.8. e-TİCARETTE ÖRNEK UYGULAMA ve MALİYET	428
11.1.9. TÜRKİYE 'de e-TİCARET RAKAMLARI	429
11.2. e - İHRACAT	430
11.2.1. e-İHRACAT ve MİKRO İHRACAT	430
11.2.2. e-İHRACAT ve POSTA HIZLI KARGO TAŞIMACILIĞI	431
11.2.3. e-İHRACATTA FİZİBİLETE	431
11.2.4. e-İHRACATTA TEMEL KURALLAR	432
11.2.5. e-İHRACAT SİTESİ ve DİKKAT EDİLECEK UYGULAMALAR	433
11.2.6. e-İHRACAT ÖDEME VE TAHSİLAT YÖNTEMLERİ	433
11.2.7. ÖRNEK e-İHRACAT SÜRECİ	434
11.2.8. e-İHRACATIN FAYDALARI	434
11.2.9. e-İHRACATIN SAKINCALARI	435
11.3. e - İTHALAT	435
11.3.1. e-İTHALAT ve TÜRKİYE UYGULAMALARI	435
11.3.2. e-İTHALAT ve DÜNYADA e-İTHALAT ÖRNEKLERİ	436

12. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE FİYATLANDIRMA

12. DIŞ TİCARETTE FİYATLANDIRMA	438
12.1. FİYATLANDIRMANIN AMACI	438
12.2. FİYATLANDIRMA STRATEJİSİ	439
12.2.1. YÜKSEK FİYAT STRATEJİSİ	439

12.2.2. DÜŞÜK FİYAT STRATEJİSİ	439
12.3. FİYATLANDIRMAYA ETKİ EDEN FAKTÖRLER	440
12.3.1. KONTROL EDİLEBİLİR FİYAT FAKTÖRLERİ	440
12.3.2. BAĞIMSIZ FİYAT FAKTÖRLERİ	441
12.4. FİYATLANDIRMADA SABİT, DEĞİŞKEN MALİYET ETKİSİ	444
12.5. İHRACATTA FİYATLANDIRMA	447
12.5.1. İHRACAT FİYATINA ETKİ EDEN MALİYET UNSURLARI	447
12.5.2. İHRACAT FİYATI NASIL OLUŞUR.....	448
12.5.2.1. İHRACAT FİYATININ YAPISI VE SÜRECİ.....	448
12.5.2.2. İHRACAT FİYATI ve INCOTERMS 2020	449
12.5.2.3. TESLİM ŞEKİLLERİ ve İHRACAT FİYATININ BELİRLENMESİ	450
12.5.3. İHRACAT FİYATLANDIRMASINDA FİZİBİLİTE	452
12.5.4. İHRACATTA FİYATLANDIRMA VE ANALİZ	454
12.6. DIŞ TİCARETTE FİYATLANDIRMA, TEKLİF HAZIRLAMA VE BAŞABAŞ NOKTASI.....	455
12.6.1. İHRACATTA FİYATLANDIRMA VE TEKLİF HAZIRLAMA.....	455
12.6.2. FİYAT TEKLİFİNDE YER ALMASI GEREKEN UNSURLAR	455
12.6.3. İHRACAT TEKLİFİ VE BAŞA BAŞ NOKTASI	457

13. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE PAZARLAMA VE MÜŞTERİ BULMA

13. DIŞ TİCARETTE PAZARLAMA.....	460
13.1. DIŞ TİCARETTE PAZARLAMA STRATEJİSİ	460
13.2. İHRACATTA DIŞ PAZARA GİRİŞ	461
13.2.1. DOĞRUDAN İHRACAT	461
13.2.2. DOLAYLI İHRACAT	462
13.2.3. DİĞER PAZARA GİRİŞ YÖNTEMLERİ	463
13.2.4. İHRACAT KONSORSİYUMLARI	463
13.3. İHRACATTA ÜRÜN TANITIMI	464
13.3.1. İHRACATTA ÜRÜN TANITIMI VE İNTERNET	464
13.3.2. İHRACATTA ÜRÜN TANITIMI VE FUARLAR	465
13.3.2.1. FUARLARDA BAŞARI YÖNTEMLERİ	466
13.3.2.2. İHRACATTA FUARLARA HAZIRLANMA	467
13.3.2.3. İHRACATTA FUAR SEÇİMİNDE ÖZEL İŞLEMLER	469
13.3.2.3.1. FUAR SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLECEK KONULAR.....	469
13.3.2.3.1. FUAR SEÇİMİNDE CEVAP ARANACAK SORULAR	470
13.3.2.4. İHRACATTA FUARA KATILMA VE MALİYET ANALİZİ	470
13.3.2.5. İHRACATTA FUARLARA DEVLET DESTEĞİ.....	471

14. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE DEVLET YARDIMLARI

14. DIŞ TİCARETTE DEVLET YARDIMLARI	474
14.1. DEVLET YARDIMININ AMACI	474
14.2. DEVLET YARDIMININ KAPSAMI	474
14.3. DEVLET YARDIMI ÇEŞİTLERİ	474
14.3.1. PAZAR ARAŞTIRMASI VE PAZARA GİRİŞ DESTEĞİ.....	475
14.3.2. TARIMSAL ÜRÜNLERDE İHRACAT İADESİ YARDIMLARI	475
14.3.3. ULUSLARARASI REKABETÇİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ DESTEĞİ	476
14.3.4. YURTDIŞI BİRİM, MARKA VE TANITIM DESTEĞİ	477
14.3.5. FUARLARA KATILIMIN DESTEKLENMESİ.....	477

14.3.6. TASARIM DESTEĞİ	477
14.3.7. TURQUALITY 'NİN DESTEKLENMESİ	478
14.3.8. e-TİCARET SİTELERİNE ÜYELİK DESTEĞİ	479
14.4. DEVLET YARDIMINA İLİŞKİN ÖRNEK UYGULAMA	479

15. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE FİNANSMAN TEKNİKLERİ VE KREDİ İŞLEMLERİ

15. FİNANSMAN TEKNİKLERİ VE KREDİ İŞLEMLERİ	482
15.1. EXİMBANK KREDİLERİ	482
15.1.1. TÜRK EXİMBANK	482
15.1.2. EXİMBANK 'IN İHRACATÇIYA SAĞLADIĞI TEŞVİK YÖNTEMİ VE TAHSİSİ	483
15.1.2.1. TÜRK EXİMBANK TEŞVİK YÖNTEMİ	483
15.1.2.2. EXİMBANK 'IN İHRACATÇIYA SAĞLADIĞI TEŞVİKİN TAHSİS ŞEKLİ	483
15.1.3. TÜRK EXİMBANK KREDİLERİ	484
15.1.3.1. REESKONT KREDİLERİ	485
15.1.3.2. YURT DIŞI MAĞAZALAR VE YATIRIM KREDİLERİ	486
15.1.4. TÜRK EXİMBANK "İHRACAT KREDİ SİGORTASI"	486
15.2. BANKALAR VE DİĞER FİNANSMAN YÖNTEMLERİ	486
15.2.1. İHRACATÇI ÜLKE KREDİLERİ	487
15.2.2. AKREDİTİF KREDİSİ	487
15.2.3. İTHALATÇI FİRMALARA ÖZEL TL KREDİSİ	487
15.2.4. PREFİNANSMAN KREDİLERİ	488
15.2.5. İHRACAT AKREDİTİFİ İSKONTOSU	488
15.2.6. İHRACATTA FAKTORİNG İŞLEMLERİ	488
15.2.7. İHRACAT VE İTHALATTA FORFAİTING İŞLEMLERİ	489
15.2.8. İHRACAT VE İTHALATTA FORWARD İŞLEMLERİ	490
15.2.9. LEASİNG, (FİNANSAL KİRALAMA)	490
15.2.9.1. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ VE SÜRECİ	491
15.2.9.2. FİNANSAL KİRALAMADA TEŞVİK VE DİĞER HÜKÜMLER	492
15.2.9.3. KDV KANUNUNDA FİNANSAL KİRALAMA	493
15.2.9.4. FİNANSAL KİRALAMADA SÜRE	494
15.2.9.5. FİNANSAL KİRALAMANIN FAYDALARI	494
15.2.9.7. FİNANSAL KİRALAMADA AMORTİSMAN İŞLEMİ	495
15.2.9.8. FİNANSAL KİRALAMADA SAT YENİDEN KİRALA	496
15.2.9.9. F. KİRALAMA FAİZİ, GİDERLERİ VE BUGÜNKÜ DEĞERİ	496
15.3. YABANCI PARA CİNSİNDEN İHRACAT KREDİLERİ	497

16. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ DİĞER İKTİSADİ BİRLEŞMELER ve DIŞ TİCARET ŞİRKETLERİ

16. AVRUPA BİRLİĞİ (A.B) ve DİĞER İKTİSADİ BİRLEŞMELER	500
16.1. AVRUPA BİRLİĞİ "A.B"	500
16.1.1. AVRUPA BİRLİĞİNİN TANIMI	500
16.1.2. AVRUPA BİRLİĞİNİN DOĞUŞUNU HAZIRLAYAN NEDENLER	500
16.1.2.1. AVRUPA TOPLUMUNUN BARİŞ ARZUSU	501
16.1.2.2. AVRUPA TOPLUMUNUN GÜVEN İÇİNDE YAŞAMA İSTEĞİ	502
16.1.2.3. EKONOMİK VE SOSYAL DAYANIŞMAYI SAĞLAMA İSTEĞİ	502
16.1.2.4. AVRUPA TOPLUMU MODELİNİ OLUŞTURMAK	503
16.1.3. AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYE VE ADAY ÜLKELER	503
16.1.4. TÜRKİYE, AB GÜMRÜK BİRLİĞİ ANLAŞMASI	505
16.1.5. TÜRKİYE; AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI	507

16.1.6. A.B 'de EKONOMİK VE PARASAL BİRLİK (EPB)	507
16.2. DİĞER İKTİSADİ BİRLEŞMELER	508
16.2.1. COĞRAFİ BÖLGE ESASINA DAYANAN BİRLEŞMELER	509
16.2.1.1. SANAYİLEŞMİŞ ÜLKELER VE İKTİSADİ BİRLEŞMELER	509
16.2.1.2. AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER VE İKTİSADİ BİRLEŞMELER	509
16.2.1.2.1. AMERİKA KITASINDA İKTİSADİ BİRLEŞMELER	509
16.2.1.2.2. AFRIKA'DA İKTİSADİ BİRLEŞMELER	510
16.2.1.2.3. ASYA KITASINDA İKTİSADİ BİRLEŞMELER	510
16.2.2. COĞRAFİ BÖLGE ESASINA DAYANMAYAN BİRLEŞMELER	510
16.3. DIŞ TİCARET ŞİRKETLERİ	511
16.3.1. DIŞ TİCARET SERMAYE ŞİRKETİ	511
16.3.1.1. D.T.S.Ş. 'NİN İHRACATÇIYA SAĞLADIĞI YARARLAR	512
16.3.1.2. D.T.S.Ş. STATÜSÜ ALMA	513
16.3.2. SEKTÖREL DIŞ TİCARET ŞİRKETLERİ	513
16.3.2.1. S.D.T.Ş İHRACATÇI ORTAKLARINA SAĞLADIĞI YARARLAR	514
16.3.2.2. S.D.T.Ş 'nin SORUMLULUKLARI	515

17. BÖLÜM

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV)

17. DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE ÖTV ve KDV	518
17.1. DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE ÖTV	518
17.1.1 ÖTV 'de TANIMLAR, VERGİYİ DOĞURAN OLAY, TESLİM HALLERİ VE LİSTELER	518
17.1.1.1 ÖTV İŞLEMLERİNDE KULLANILAN TANIMLAR	518
17.1.1.2. ÖTV İŞLEMLERİNDE VERGİYİ DOĞURAN OLAYLAR	519
17.1.1.3. ÖTV İŞLEMLERİNE TABİ MALLAR VE LİSTELERİ	519
17.1.2. ÖTV BELGE DÜZENİ ve FATURALARDA GÖSTERİLMESİ	521
17.1.2.1. ORANLI VERGİLİ, ÖTV TUTARI HESAPLAMA VE ÖTV 'Lİ FATURA	521
17.1.2.2. MAKTU VERGİLİ, ÖTV TUTARI HESAPLAMA VE ÖTV 'Lİ FATURA	521
17.1.2.3. NİSPİ VE ASGARİ ÖTV TUTARI HESAPLAMA VE ÖTV 'Lİ FATURA	522
17.1.2.4. ÖTV 'Lİ ARAÇ SATIŞI VE ÖTV 'Lİ FATURA	522
17.1.3. İHRACATTA ÖTV İSTİSNASI	523
17.1.4. İTHALAT İŞLEMLERİNDE ÖTV	523
17.2. DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE KDV	524
17.2.1. İHRACAT İSTİSNASI	524
17.2.1.1. KDV KANUNUNDA İHRACAT İSTİSNASI	525
17.2.1.2. İHRACATTA KDV İSTİSNASINA GİREN TESLİM VE HİZMETLER	525
17.2.1.3. YÜKLENİLEN KDV	527
17.2.1.4. KDV İADESİNİN VERGİ BORÇLARINA MAHSUBU VE SIRALAMA	528
17.2.1.5. İHRACATÇI İŞLETMELERDE KDV VE ÖRNEK UYGULAMA	529
17.2.2. İHRAÇ KAYITLI SATIŞLARDA KDV VE ÖRNEK UYGULAMA	530
17.2.3. İTHALAT İŞLEMLERİNDE KDV	532
17.2.3.1. İTHALAT İŞLEMLERİ VE KDV	532
17.2.3.2. İTHALAT KDV MATRAHININ HESAPLANMASI	532
17.2.3.2.1. GÜMRÜK VERGİSİ MATRAHININ HESAPLANMASI	533
17.2.3.2.2. ÖTV MATRAHININ VE TUTARININ HESAPLANMASI	533
17.2.3.2.3. KDV MATRAHININ VE TUTARININ HESAPLANMASI	533
17.2.3.4. İTHALAT İSTİSNASI	534

KAYNAKÇA	535
----------------	-----

1. BÖLÜM

DIŞ TİCARET

DIŞ TİCARETİN TARİHÇESİ

DIŞ TİCARETİN TANIMI

DIŞ TİCARETİN AMACI

DIŞ TİCARET ÇEŞİTLERİ

DIŞ TİCARET POLİTİKALARI

DIŞ TİCARETİN FİZİBİLİTESİ

DIŞ TİCARETTE KAVRAMLAR

1. DIŞ TİCARET

1.1. DIŞ TİCARETİN TARİHÇESİ

1.1.1. Uluslararası Ticaretin Tarihçesi

Uluslararası ticaretin tarihçesi eskidir. Ortaçağda yapılan en önemli ticaret “İpek Yolu” ticaretidir. Coğrafi keşifler ticaret yolunu değıştirmiş ve yeni kıtaların keşfiyle sömürgecilik yaygınlaşmıştır.

Örnek; Amerika’nın keşfi, Avustralya ve Pasifik Adaları’nın bulunması, bilimsel bir başarıdır. Fakat zengin doğu ülkelerinin malları üzerinde ticaret tekeli yaratmak, baharat ve ipek yolunu ellerinde bulunduran doğu ülkelerinin bu tekeli kırarak, ekonomik bir büyüme sağlama arzusu uluslararası ticareti yaratmıştır.

XVI. Yüzyılın sonlarına doğru Avrupa ’da Merkantilizm geçerli bir ticaret düşüncesi olarak doğmuştur. Bunun doğal sonucunda ticaret devletlerin yoğun baskısıyla ve kısıtlayıcı engelleriyle karşılaşmıştır.

XVIII. asır başlarında merkantilizm yerine egemen olan klasik liberalizm geçmiştir. Sanayi devrimi ile liberalizm kökleşmiş ve buhar gücünün sanayiye uygulanmasıyla, büyük ölçekli üretime geçilmiştir.

XIX. Yüzyılın sonları ve yirminci yüzyıl başlarında himayeci ve milli ekonomi taraftarlarının yeniden kuvvet kazandığı görölmüştür. Özellikle birinci ve ikinci dünya savaşları arasındaki ekonomik doktrinler ve ekonomi politikası, diğer sebeplerinde etkisi altında kalarak daha çok müdahaleci ve himayeciliğı öngören doktrin etkisi altında kalmıştır.¹

XX. Yüzyılda dünya ekonomisinde gelişmiş ülkeler ve az gelişmiş ülkeler ayrımı yaygınlaşır. Dünya nüfusunun 4/5 gibi çok büyük bir bölümü az gelişmiş ülkelere düşer. Bu ülkeler, dünya gelir dağılımından adil bir pay alamazlar. Az gelişmiş ülkelerin tek başına kalkınmaları zordur. Bu ülkelere; sanayileşmiş ülkeler, sağladıkları mali kaynaklarla destek olur. Bu destek ile dünya ticaret hacmi genişler. Uluslararası alanda sosyal ve siyasal

¹ Ümit ATAMAN - Haluk SÜMER.a.g.e.s.5

istikrar artar. Destek ile oluşan olumlu hava sanayileşmiş ülkelerin yararına olur.

Az gelişmiş ülkeler 1980 'li yılların başlarında uluslararası bankalardan borç almaya başlar. Bu dönemde faiz oranlarındaki artışlar az gelişmiş ülkeleri borçlarını ödeyemeyecek duruma getirir. Böylece az gelişmiş ülkelerde dış borç sorunu ortaya çıkmaya başlar.

Devam eden yıllarda bu borçların bir kısmı silinmiştir. Kalan borçlar ise yeni ödeme planlarına bağlanmıştır. Ancak bu ülkelerde yaşanan döviz sıkıntısı ve büyük kamu açıklarına bağlı olarak uygulanan yüksek faiz politikaları, çoğunluğu kısa süreli önemli miktarda yabancı sermayeyi bu ülkelere çekmiştir. Az gelişmiş ülkelerdeki yabancı mali sermaye ülkedeki ekonomik ve siyasal gelişmelere çok duyarlıdır. Küçük bir olumsuzluk karşısında ülkeyi terk ederler. Mali krizlerin önemli bir kısmı bu nedenle ortaya çıkar. 1994 Meksika Krizi, aynı yıl Türkiye'de alınan 5. Nisan 1994 kararları(*yine Türkiye de 1998, 1999, 2001 ve 2008 krizleri*), 1997 Asya Krizi, 1998 Rusya Krizi ve 2008 yılında dünyada bir çok ülkede yaygınlaşan krizlerde yabancı mali sermayenin önemli etkileri olmuştur. Mali krizler talep daralması yaratır. Reel ekonomide üretimi düşürür. Dış ticaret hacmini olumsuz etkiler.

Dünya ekonomisinde gerek gelişmiş, gerekse azgelişmiş ülkeler arasında bölgesel ekonomik birleşmeler olmuştur. Roma Anlaşması ile kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu, Maastricht Anlaşması ile Ekonomik ve Parasal Birlik aşamasına geçmiş ve ismini de Avrupa Birliği (AB) olarak değiştirmiştir. Nitekim 1999 yılı Ocak ayının başından itibaren Avrupa Birliği, tek para birimi Euro (€) 'yu uygulamaya koymuştur.

AB 'ye karşılık ABD'de, Kanada ve Meksika ile birlikte Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi'ni (NAFTA) kurmuştur. Nihayet Japonya dahil bazı Doğu Asya ve Pasifik ülkeleri de Asya ve Pasifik Ülkeleri Topluluğu (APEC)'nu oluşturmuşlardır. Az gelişmiş ülkelerin kendi aralarında da çok sayıda iktisadi birleşme hareketi ortaya çıkmıştır. Fakat yukarıda sözü edilen üç blok dünya ekonomisindeki en büyük blokları oluşturmaktadır.²

Bu üç blok içinde yer alan ülkeler dünya dış ticareti içinde, özellikle ihracatta en büyük paya sahip ülkelerdir.

² Halil SEYİDOĞLU a.g.e.s.7

1.1.2. TÜRKİYE'DE DIŞ TİCARETİN TARİHÇESİ

Cumhuriyetin ilk yıllarında ihracatın büyük bir kısmını tahıl ve hammadde ihracatı oluşturur. İthalat ise sanayi ürünlerini kapsar. Cumhuriyetin kurulduğu yıl 51 milyon dolar olan ihracat, 2019 yılı sonunda yaklaşık 172 milyar dolardır. İthalat da 1923 yılında 87 milyon dolar seviyesinden 2019 yılı sonunda 203 milyar dolarlık hacme ulaşmıştır.

1.1.2.1. TÜRKİYE TARİHİNDE DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE DÖNEMLERİ

Cumhuriyet döneminin iktisadi ve sosyal tarihinin incelenmesinde, aşağıdaki şekilde sekiz dönem tasnifi yapılmıştır.

1) 1923 - 1929 dönemi	5) 1980 - 1989 dönemi
2) 1930 - 1950 dönemi	6) 1990 - 1999 dönemi
3) 1950 - 1960 dönemi	7) 2000 - 2009 dönemi
4) 1960 - 1980 dönemi	8) 2010 yılı ve sonrası dönemi

1) 1923 - 1929 DÖNEMİ

Osmanlı döneminde Türkler daha çok askerlik ve bürokrasi alanında faaliyet göstermiştir. Sanayi ve ticaret ile fazla ilgilenmemiştir.

Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarını; tahıl ve hammadde ürünleri ihracatı oluşturur. İthal ise genelde sanayi ürünlerinden oluşur.

Bu dönemde kalkınmanın sanayi ile gerçekleşeceği kabul edilmiş, sanayileşme kalkınmanın temeli sayılmıştır. 1924 yılında kurulan İş Bankası, sermaye çevreleri ile siyasi kadroları bir araya getirmiştir.

17 Şubat – 04 Mart 1923 arasında düzenlenen İzmir Kongresi, 1923 - 1929 döneminin liberal iktisat politikasının temelini olmuştur.

İzmir Kongresinde alınan kararlar şunlardır;

- Üreticinin korunması,
- İhracatın geliştirilmesi,
- Milli sanayinin ve işçinin korunması,
- Demiryollarının geliştirilmesidir.

1925 yılında Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur.

1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılmıştır.

Kanun özel sektör girişime önemli avantajlar getirmiştir. Vergi muafiyeti, toprak bağışı, yatırım mallarının gümrüksüz ithal izni, taşıma ücretlerinde indirim gibi teşvikler artırılmıştır. Hatta devlet kurumları, teşvik edilen firma ürünlerini %10 daha pahalı satın almıştır. Bu ayrıcalıktan belli bir büyüklüğe ve makineleşme gücüne sahip büyük firmalar yararlanmıştır. 435 firma bu teşviklerden istifade etmiştir.

1929 dünya krizi ile diğer ülkelerde müdahaleci uygulamalar başlamıştır. Türkiye de kalkınmayı devlet sermayesine yönlendirmiştir. Özel teşebbüsü devlet kontrolü altına alınmaya başlamıştır.

2) 1930 - 1950 DÖNEMİ

Devlet müdahalesinin ilk defa ve en fazla hissedildiği dönemdir.

Bu dönemde dış ticarete aşağıdaki gelişmeler oldu;

- Hükümet dış ticarete müdahale etmeye başladı.
- Tüm dünya da hüküm süren korumacılığa paralel olarak “Kliring Sistemi” Türkiye tarafından da benimsendi.
- Zorunlu gıda maddelerinin ithalatı ile sanayi için gerekli hammaddeler dışında kalan tüm malların ithalat yasaklandı.
- Tekstil ve gıda malları ithalatı düşerken, sermaye malları ve hammadde (makine, demir, çelik ve çeşitli girdi) ithalatı arttı.
- İhracatta da devlet desteği başladı. Devlet desteği ile yüksek maliyetli ürünler yurt dışına düşük fiyatlarla ihraç edildi.
- “Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu” ile döviz piyasası kontrol altına alındı. Teşvikli gümrük politikası izlendi.
- Devlet işletmeleri kurulmaya başladı.
- Devletçilik uygulamasına ait kanunlar (çay, şeker, kahve ithalatı kanunu, devlet sanayi ofisi kurma kanunu v.b) çıkarıldı.
- Ülke kalkınmasında temel sektör olarak “tarım” seçildi.
- Milli Koruma Kanunu ile dış ticaret ve gümrük tarifeleri tümüyle denetim altına alındı.

- Türkiye; 1947 'de Dünya Bankasına ve Uluslararası Para Fonuna (International Monetary Fund) "IMF" 'ye üye oldu.
- İlk askeri yardım 1947 'de alınmıştır. Uluslararası çalışma örgütüne 1945 'de katılmış ve nihayet 1948 yılında da Marshall Yardımı kapsamında ekonomik yardım alınmıştır.
- 7 Eylül 1946 da T.L 'sına % 116 oranında devalüasyon yapılmıştır. Bir dolar (\$) ; 1,3600 liradan, 2,8000 liraya çıkmıştır.
- 1930 - 1939 yılları arasında 1938 yılı dışındaki diğer yıllarda dış ticaret açığı olmamıştır.

3) 1950 - 1960 DÖNEMİ

Uluslararası düzenin ABD öncülüğünde yapılandığı bir dönemdir. Devletçilik terk edilerek, dışa açık liberal ekonomi tercih edilmiştir.

Bu dönemde dış ticarete aşağıdaki gelişmeler oldu;

- Sınai Kalkınma Bankası kuruldu.
- Sabit ama ayarlanabilir kur sistemi benimsendi.
- Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu yürürlüğe girdi.
- 1954 yılında devletin petrol arama tekeli kaldırıldı.
- Turizmi Teşvik Kanunu ile de yabancıların köyde gayr-i menkul satın alması serbest bırakıldı.
- Türkiye'nin ihraç ürünleri tarım ürünlerinden oluşmuştur.
- Bu dönemde Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) kurulmuştur.

Makine Kimya Endüstrisi Kurumu 1950, Et ve Balık Kurumu 1952, Türkiye Çimento, AZOT 1953, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Devlet Malzeme Ofisi 1954, Selülöz ve Kağıt, Demir Çelik 1955, Türkiye Kömür İşletmeleri (1957) gibi "KİT" ler kurulmuştur.

1956 yılında Milli Koruma Kanunu yeniden uygulamaya sokulmuştur. 4 Ağustos 1958 'de istikrar tedbirleri alınmış, TL yeniden % 70 (yüzde yetmiş) dolayında devalüe edilmiştir.

4) 1960-1980 DÖNEMİ

Türkiye de 1960 yılı ile birlikte “Planlı ve İthal İkameci” kalkınma dönemi başlamıştır. Türkiye planlı kalkınma dönemine girmiş ve bu tarihten sonra kalkınma çabaları beşer yıllık planlar ile sürdürülmüştür.

Bu dönemde dış ticarete aşağıdaki gelişmeler oldu;

- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuştur.
- Birinci 5 Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) ile ithal ikamesine yönelik yatırımlar hızlandırılmıştır.
- İkinci 5 yıllık kalkınma planı (1968-1972) ile ekonomide %7 büyümüş. Dış kaynaklara bağımlılık azaltılmıştır. Yatırım indirimi başlamış, gümrük kolaylıkları getirilmiştir.
- Devlet yatırım bankası kurulmuştur.
- Kamu kesiminde yatırımlar hızlanmıştır.
- 1970 yılında T.L ‘da %67 ‘ya varan devalüasyon yapılmıştır.
- 1974 ‘de petrol krizinde fiyatlar dört kat artmıştır. Türkiye de ithalat kısıtlaması ve kambiyo denetimi başlamıştır.
- 1980 yılına yaklaşırken, dış borçlar ve faizleri artmıştır.
- Bu dönemde ihracatın tarım ürünleri içindeki payı azalmış, yerini sanayi ürünlerine bırakmaya başlamıştır.

1970 yılında T.L ‘sı %66,6 oranında devalüe edilmiştir. Bir dolar 1.\$ = 8,95 T.L iken, 1.\$ = 14,85 T.L ‘ye yükselmiştir.

1960 ile 1980 arası planlı döneminde tarım ürünlerinin ihracat malları içindeki payı azalmış, sanayi ürünlerinin payı artmıştır.

5) 1980 – 1989 DÖNEMİ

Devlet ve özel sektör işbirliğinin en fazla desteklendiği dönemdir.

Bu dönemde dış ticarete aşağıdaki gelişmeler oldu;

- 24 Ocak kararları ile T.L ‘da % 49 devalüasyon yapılmıştır.
- İthal ikamesi terk edilerek, ihracat teşvikleri başlamıştır.
- Dövizli işlemler serbest bırakılmıştır.
- Esnek kur sistemine geçilmiş, fiyat kontrolleri kalkmıştır.

- Ulaşım, haberleşme ve teknolojik yatırımlar hızlanmıştır.
- Bürokratik engeller hafifletilmiş, bir kısmı kaldırılmıştır.
- Dış Ticaret Müsteşarlığı kurulmuş, ihracat teşvikleri, yurt dışı müteahhitlik hizmetleri ve hizmet ihracatı teşvik edilmiştir.
- Serbest üretim ve ticaret için Serbest bölgeler kurulmuştur.
- İhracata finans desteği için Eximbank kurulmuştur.
- İhracat teşvikleri ve yeni ihracat rejimleri hız kazanmıştır.

Ödemeler dengesi açmazına düşen Türkiye’de 24 Ocak 1980 kararları alınmıştır. Bu karar ile T.L ‘de, % 49 oranında devalüasyon yapılmıştır. İthal ikamesine dayalı kalkınma politikası terk edilerek, ihracata dayalı kalkınma politikasına geçilmiştir. Avrupa Ekonomik Topluluğu ’yla oluşturulacak Gümrük Birliği için görüşmelere devam edilmiştir.

“24 Ocak 1980 ‘de Alınan Kararlar” aşağıdaki gibidir.

- Esnek kur uygulaması başlamış,
- Devletin ekonomideki rolünü küçülten kararlar alınmış,
- Sübvansiyonlar ve desteklemeler sınırlandırılmış,
- Dış ticarete serbestleşmeye önem verilmiş,
- İthalatta kademeli olarak liberasyon sağlanmış,
- İhracatta vergi iadesi başlatılmış,
- Düşük faizli kredi ve finansman imkanları sağlanmış,
- İmalatçı ihracatçılara, ithalatta gümrük muafiyeti getirilmiş,
- Sektörlere göre teşvik sistemi belirlenmiş,
- Döviz alım satımı serbest bırakılmış,
- En önemlisi fiyat kontrol ve sınırlamaları kaldırılarak serbest piyasa ekonomisine geçiş hedeflenmiştir.

İhracatta önem arz eden ulaşım, haberleşme ve diğer alt yapı yatırımları hız kazanmıştır. İhracat yapmak gözde ticaret olmuş, gümrük müşavirliği saygın meslek haline gelmiş, ihracat seferberliği başlamıştır.

İhracat Rejimlerinde bürokratik engeller azaltılmıştır. İhracatçı Birliklerinin yetkisi artırılmış. Başbakanlığa bağlı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (D.T.M) kurulmuştur.

24 Ocak 1980 Sonrası Uygulanan İhracat Teşvikleri;

- İhracatçı firmalara düşük faizli ihracat kredisi,
- Katma Değer Vergisi (KDV) muafiyeti ve vergi iade sistemi,
- Destekleme Fiyat İstikrar Fonundan yapılan ödemeler,
- İhracat karşılığı gümrük muafiyetli mal ithalatı imkanı,
- İhracat karşılığında, döviz tahsis ve döviz kuru politikası,
- İhracatçı firmalara, Kurumlar Vergisi (K.V) muafiyeti,
- Kaynak Kullanım Destekleme Fonu (K.K.D.F) desteği,
- Dış ticarete vergi, resim ve harç istisnası,
- Geçici Kabul Rejimi ile geçici ithalat imkanlarıdır.

Bu dönemde Serbest Bölgeler önem kazanmaya başlamıştır.

Türkiye 14.04.1987 'de A.T. tam üyelik başvurusu yapmıştır.

Bu dönemde “Dış Ticaret Sermaye Şirketi” (D.T.S.Ş) modeli teşvik edilerek “İhracat seferberliği” için büyük şirketlere dayalı model geliştirilmiştir. D.T.S.Ş 'nin ihracattaki payı %35 oranına ulaşmıştır.

İhracatçıların finansman tedariki ve ucuz ihracat kredisi ihtiyaçlarını karşılamak için 1987 yılında Türk Eximbank kurulmuştur.

6) 1990 – 1999 DÖNEMİ

Bu dönemde dış ticarete aşağıdaki gelişmeler oldu;

- 1990 Körfez krizi ile birlikte dünya ekonomisi durgunluk yaşamıştır. Türkiye ihracat seyri yüksek oranda düşmüştür.
- 1995 'de Türkiye Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) üye olmuştur.
- Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği 1 Ocak 1996 'da yürürlüğe girdi. Gümrük Birliği uygulamaları başlamıştır.
- 5 Nisan 1990 ekonomik paketi uygulanmaya başlamıştır.
- T.L 'da % 51 oranında devalüasyon yapılmıştır. 1. Dolar (\$) = 19,000 T.L iken, 1.\$ = 38,000 T.L olmuştur.
- İhracata yönelik, “Devlet Yardımları” teşvikleri başlamıştır.
- İhracatçı birliklerine üye herkese ihracat serbest bırakılmıştır.

- 1996 Dahilde İşleme Rejimi (DİR) uygulanmaya başlamıştır.
- D.T.M tarafından “İhracat Stratejisi” hazırlanmıştır.
- 1997 Uzakdoğu ülkelerindeki mali kriz, reel sektörü olumsuz etkilemiştir. Küresel krizin Ağustos 1998 de Rusya ‘ya sıçraması ülkemiz ihracatını da olumsuz etkilemiştir.
- “İhracat Stratejisi 1998 – 2005” hazırlayıp, yayınlamıştır.
- 17 Ağustos 1999 tarihindeki deprem ve daha sonra yaşanan artçı depremlerin sonucunda ülkemiz ekonomisi ve dış ticaretimiz olumsuz yönde etkilendi. İhracatta büyük düşüş yaşanmıştır.

7) 2000 - 2009 DÖNEMİ

Bu dönemde dış ticarete aşağıdaki gelişmeler oldu;

- T.L ‘da % 100 ‘e varan devalüasyon yapılmış, döviz serbest bırakılmış, ihracat artışı teşvik edilmiştir.
- 11 Eylül ABD saldırısı ve dünya ticaretindeki durgunluk ihracatı olumsuz etkilemiş, finans piyasalarında tedirginlik başlamıştır.
- Bankalar aracılığı ile ihracatçıya düşük faiz ile finansman tedariki sağlanmaya başlamıştır.
- Otomotiv, tekstil, hazır giyim, ve hazır gıda ihracatında önemli teşvik kararları alınmış, sektörler desteklenmiştir.
- “EDİ-BİLGE” otomasyonu ile gümrük işlemleri hızlanmıştır.
- Teknolojik gelişmeye ağırlık verilmek suretiyle gümrüklerde ve diğer kurumlarda bürokrasi azaltılmaya başlamıştır.
- Serbest bölgelerde, 2004 kararları ile yeni dönem başlamıştır.
- İhraç Kayıtlı satış yöntemi ile küçük imalatçı, ihracatçılara mal üretmek ve ihracata yönelik mal satma imkanına kavuşmuştur.
- Bavul ticareti düzenlemesi ile küçük esnafın turistlere mal satma ve döviz kazandırıcı işlemleri özendirilmiştir.
- İhracatçılara KDV iadesindeki işlemler hızlandırılmıştır.
- İhracatta e-Ticaret ve e-Pazarlama teknikleri kullanılarak, Türk ürünün tanıtımı konusunda teşvikler başlamıştır.

- Her yıl “Dış Ticaret Haftası” uygulaması başlamıştır.
- İhracat Strateji Planı genişletilmiştir.
- Özelleştirme kapsamında; özel antrepolar, limanlar, taşıma, lojistik ve gümrükleme işletmeleri kurulmaya başlamıştır.
- 2008 ‘de başlayan dünyadaki ekonomik istikrarsızlık, kriz ve ekonomik durgunluk Türkiye ihracatını olumsuz etkilemiştir.

8) 2010 YILI VE SONRASI DÖNEMİ

Bu dönemde dış ticarete aşağıdaki gelişmeler oldu;

- Dış Ticaret Müsteşarlığı, Ekonomi Bakanlığına, Gümrük Müsteşarlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesine alınmıştır.
- Elli yıllık Türk Ticaret Kanunu değişmiş, şirket kurma kolaylaşmıştır. İşletmelerde iç ve dış denetim önem kazanmaya başlamıştır.
- Türkiye İhracatçılar Meclisi “TİM” ve ihracatçı birliklerinin yetkileri artırılmış, görev sahaları genişletilmiştir.
- İhracatta yeni pazar arayışları başlatılmıştır. Yeni pazar, yeni ürün, yeni model, ve yurt dışı marka tescil teşvikleri artırılmıştır.
- Bölgesel yeni yatırım teşvik kanunu düzenlenmiştir.
- Finansal kiralama kanununda yapılan değişiklik ile ihracatçılara ucuz yatırım araçları ve kapasite artırma imkanı sağlanmıştır.
- Eximbank ‘ın ihracatçılara ucuz kredi seferberliği başlamıştır.
- KDV ve ÖTV Kanunları yeniden revize edilmiş, ihracatçı ve ithalatçılar için yeni düzenlemeler yapılmış, teminatlar azaltılmıştır.
- Yurt dışında yerleşik yabancılara ve Türk vatandaşlarına yönelik “Yolcu Beraberi Eşya İhracatı” (Y.B.E.İ) ile Bavul Ticareti uygulamasında yeni düzenlemeler yapılmıştır.
- D.İ.R imalatçı ihracatçılar lehine kolaylaştırılmıştır.
- Yurt dışı hizmet ihracatı, yurt dışı müteahhitlik, proje, tamir, bakım, onarım işlemlerinden kazançlara vergi istisnası getirilmiştir.
- Gümrüklerde iş takibi, gümrük müşavirliği, gümrük müşavir yardımcılığı ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmıştır.

- “2023 Türkiye İhracat Stratejisi ve Eylem Planı” yayınlanmıştır.
- Yurt dışı fuarlara katılım özendirilmeye başlamıştır.
- “Turkey Discover The Potential” “Türkiye Gücünü ve Potansiyelini Keşfet” logolu Türkiye Markası oluşturulmuştur.
- Eximbank ‘ın nakdi kredileri yanında aynı kredilerinde yeni düzenlemelere yapılmıştır. İhracat Kredi Garanti Sigorta Programları ve K.G.S.P İskontosu uygulamalarına genişletilmiştir.
- 2016 ve 2017 yılı yurt dışı “Fuar Programları” genişletilmiştir.

2011 yılı sonunda 134,6 milyar \$ ‘lık ihracat rekoru kırılmıştır.

2019 yılı sonunda 171,5 milyar \$ ‘lık rakama ulaşılmıştır.

21.12.2012 tarihinde “Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) ile Eylem Planı 2013 - 2015” düzenlenmiştir.

2012 yılında “Yeni Yatırım Teşvik Kanunu” düzenlenmiştir.

2013 yılı başında “Döviz Kazandırıcı Hizmetler” ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

01.07.2012 tarihinde yeni Türk Ticaret Kanunu yayınlandı. Elli yıllık ticaret kanunu yeniden revize edildi.

T.C Ekonomi Bakanlığı faaliyetleri, 09.07. 2018 tarihli ve 2018-1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesi ile sona ermiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi ile T.C Ekonomi Bakanlığı yerine T.C Ticaret Bakanlığı kurulmuştur.

2019 yılında; A.B ve Asya bölgelerinde yer alan ülkelerdeki ekonomik daralmaya rağmen Türkiye ihracatında 2019 üçüncü çeyreğinden sonra artış başlamıştır. İthalat işlemlerindeki hissedilir azalma olmuştur.

2020 yılına gelindiğinde Türkiye ihracatında ve ekonomisinde hareketlenme devam ederken, Çin ‘in Vuhan kentinde baş gösteren Covid-19 virüs salgını tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Ülkelere giriş ve çıkışlar durdurulmuş, ulaşım ve ticaret hacminde daralma başlamıştır.

Türkiye de de tüm yurt dışına uçuşlar, yurt dışından Türkiye ye uçuşlar iptal edilmiştir. Ticaret hissedilir derece yavaşlamıştır.

1.1.2.2. RAKAMLARLA TÜRKİYE DIŞ TİCARETİNİN TARİHİ

Cumhuriyetimizin kuruluşundan günümüze kadar geçirdiği siyasal, kültürel ve ekonomik gelişim süreci; kendisini dış ticaret hacmi, ithalat ve ihracat alanında da göstermektedir.

Cumhuriyetin kurulduğu yıl 51 milyon dolar (\$) olan ihracat, 2019 yılı sonunda 171,5 milyar \$, ithalatımızda 1923 yılında 87 milyon \$ seviyesinden 2019 yılı sonunda 202,7 milyar dolarlık hacme ulaşmıştır.

Günümüzde 250 ülkeye yapılan, 14.000 çeşitten fazla ürün ihracatı içindeki Türkiye'nin payı % 82 düzeylerine yaklaşmıştır.

Aşağıda Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze kadar ithalat ve ihracatın yıllara göre sayısal bilgileri yer almaktadır.

Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Dış Ticaretimiz 1923 - 2019 Milyon Dolar (\$)

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT
1923	87	51
1930	69	71
1940	53	85
1950	285	263
1960	467	320
1970	948	588
1980	7.909	2.910
1990	22.302	12.959
2000	54.503	27.775
2005	114.000	73.426
2007	170.063	107.272
2008	201.963	132.027
2009	140.928	102.142
2011	240.841	134.906
2013	251.661	151.802
2014	242.177	157.610
2016	198.618	142.529
2017	223.799	156.922
2018	223.047	167.920
2019	202.703	171.480

(Kaynak; tuik.gov.tr)

1.2. DIŞ TİCARETİN TANIMI

Dış ticaret, bağımsız ülkeler arasında gerçekleştirilen mal ve hizmet ticaretinin tümüdür.

Dış ticaret, ithalat ve ihracat hareketlerinin toplamından oluşur.³

Dış ticaret rejimi, iktisat politikasının bir türü olan kavramdır.

1.3. DIŞ TİCARETİN AMACI

Dış ticaret politikasının amaçları aşağıdaki şekilde sıralanabilir.⁴

a) **Dış Ödemeler Dengesizliklerinin Giderilmesi:**

Dış ödemeler dengesi açık veya fazla biçiminde karşımıza çıkar. Dış açığın giderilmesi döviz gelirlerinin artırılmasıyla olur. Bunun için hükümetler ihracatı teşvik eder. Devlet yardımı ile ihracatı destekler. İthalatı kısıtlayıcı hükümler uygular. Yurt dışına döviz çıkışını engeller.

b) **Yerli Sanayi Dış Rekabetten Koruma:**

Hükümetler, yerli sanayiye korumak için; ithalat vergilerini artırır. İthalat yasakları gibi politikalar uygular. İthal edilen malların fiyatını yükseltir. Yerli sanayiinin ürettiği malların fiyatını korur. İç talebi yerli sanayi malları lehine olacak şekilde tutmak isterler.

c) **İktisadi Kalkınma:**

İktisadi kalkınma için, birbirinden farklı iki tür sanayileşme politikası uygulanır. Bunlar;

- **İthal ikameci sanayileşme** ile yerli sanayici korunur.
- **Dışa açık sanayileşme** ile ihracatçı teşvik edilir.

Kısa vadede ülkenin döviz gelirlerinin artırılması sağlanır.

³ M. Vefa TOROSLU .a.g.e.s.1

⁴ Halil SEYİDOĞLU.a.g.e.s.118-120

d) Piyasada Aksaklıkların Giderilmesi:

Ülke içinde bir malın piyasası monopolistik ise tüketiciler düşük kaliteli mala yüksek fiyatlar ödemek zorunda kalabilir. Bu durumda hükümet gümrük vergilerini indirip ithal malın ülke içindeki monopol piyasada üretilen mallardan daha ucuza satılmasını sağlar. Dolayısıyla monopolistik veya oligopolistik yapıyı kırmayı başarır. Yerli sanayinin halka daha ucuz mal satılmasını amaçlar. Bu sayede iç piyasadaki rekabeti geliştirerek, üretim kaynaklarının daha etkin biçimde kullanımını sağlar.

e) Yurtiçi İktisadi İstikrarın Sağlanması:

Ülkede istihdamın artırılması için hükümetler gümrük tarifeleri, kotalar vb. engeller koyarak iç talebi ithal mallardan yerli mallara çekebilir. Böylece yerli sanayideki yükseliş ile işsizlik önlenmiş olur. Ayrıca hükümet, iç piyasada arzı azalan ve fiyatı yükselen mallara karşı ithalatı serbest bırakarak ülkenin iktisadi birimlerinin talep fazlasını (*arz açığı*) giderir. Arz tıkanıklığının aşılması sayesinde enflasyonun yükselmesi önlenir. Fiyatlar genel seviyesi istikrara kavuşmuş olur. Bu uygulama ile piyasada arz açığı giderilir.

f) Hazineye Gelir Sağlamak:

İhracat veya ithalat üzerine konulan vergiler, hazinenin gelir kaynaklarını oluşturur. Hazinenin gelir elde etmesi özellikle gelişmekte olan ülkelerde önem taşır. Örnek; petrol ve enerji üzerindeki vergiler.

g) Dış Piyasalarda Monopol Gücünden Yararlanmak:

Eğer bir ülke herhangi bir malın üretiminde monopol konumundaysa ve dış ticaret hadlerini kendi lehine değiştirme ihtiyacı duyuyorsa, hükümet bu malın ihracatına kota koyabilir. Çünkü böyle bir durumda malın fiyatı yükselir. Fiyatların yükselmesi yoluyla dış ticaret hadleri, kota koyan ülke lehine değişir.

h) Otarşi (Kendi Kendine Yeterlilik):

Hükümetler, diğer ülkelerle olan dış ticaret ilişkilerini asgari düzeye indirerek sadece kendi ülke kaynakları ile yetinerek tarım, sanayi ve hizmet kesiminde ilerlemeyi benimseyebilir. Her türlü ithalatı yasaklayabilir. Ancak

dünyadaki hiçbir ülke her türlü kaynaklara eksiksiz biçimde sahip değildir. Her ülke başka bir ülkenin kaynaklarına muhtaçtır.

i) Sosyal Amaçlar:

Ülkeler kamu ahlakını, kamu güvenliğini, insan, hayvan, çevre ve bitki sağlığını olumsuz yönde etkileyen malların ithalini engellemek isterler. Bu nedenle bu malların ithalatına yasaklayıcı politika araçları uygulanır. Benzer şekilde, bu tür malların, uluslararası anlaşmalar gereğince başka ülkelere ihraç edilmesi de yasak kapsamına alınabilir.

j) Dış Siyasi Amaçlar:

Uluslararası ilişkiler, esas olarak iktisadi menfaatlerin elde edilmesine ve siyasi güvenliğin korunmasına dayanır. Bu nedenle ülkeler arasında barışçıl ilişkiler kurulması, karşılıklı menfaatlerin elde edilmesinde çok önemlidir. Dolayısıyla uygulanan dış ticaret politikalarının belirlenmesinde diğer ülkelerle kurulan siyasi ilişkilerin de rolü vardır. Örneğin; dost ülkelere karşı ithalat vergileri düşük tutulurken veya hiç alınmazken, diğerleri bu olanaklardan yararlandırılmaz. Ayrıca dost ülkeler arasında savunma sanayi ürünlerinin ticareti de söz konusu iken, diğer ülkelerle bu tür ürünlerin ticareti yapılmaz.

1.4. DIŞ TİCARET POLİTİKALARI

Dış ticaret politikalarının temel olarak iki çeşidi vardır.

Bunlar; Liberal Politikalar ve Müdahaleci Politikalar.

Dış ticaret politikasının amaçlarına, iki tür araç kullanılarak ulaşılmaya çalışılır. Bu araçlar;

- Dolaylı Araçlar,
- Doğrudan Araçlardır.⁵

⁵ Barbaros KEMER.a.g.e.s.4

1.4.1. DIŞ TİCARET POLİTİKASINDA DOLAYLI ARAÇLAR

Dolaylı araçlardan kastedilen, birer iktisat politikası türü olan para ve maliye politikalarıdır.

1.4.1.1. PARA POLİTİKASI

Para politikası; ülkenin para ve kredi koşullarının kontrollü biçimde düzenlenmesidir. Merkez Bankası tarafından yapılır. Banka bu faaliyetleri; açık piyasa işlemleri, reeskont oranları, zorunlu karşılıklar ve disponibilibite işlemlerini uygulayarak gerçekleştirir.

Merkez Bankası, ülke ekonomisinde para arzı artırılarak veya azaltılarak, toplam talep artırılır ya da azaltılır.

ÖRNEK; Para arzının daraltıldığı sıkı para politikası dönemlerinde yurtiçi faiz oranları yükselir. Yükselen faiz oranları yurtdışı faiz oranlarını geçerse, ülkeye yurtdışından kısa vadeli sermaye “sıcak para” girişi başlar. Ülkeye sermaye girişi, döviz rezervlerini artıracığı için ödemeler bilançosuna (kısa vadede) olumlu etki yapar. Oysa genişletici bir para politikası tam tersi etki yapar. Para arzının artması faiz oranlarını düşürür. Yurtdışına sermaye çıkışı başlar. Bu uygulama ödemeler bilançosuna açık verdirebilecek biçimde olumsuz etki yapar.

Fiyatlar genel seviyesinde artışa (*enflasyona*) sebep olur.⁶

1.4.1.2. MALİYE POLİTİKASI

Maliye politikası; devlet tarafından kamu harcamaları, kamu gelirleri ve borç yöntemi gibi değişkenler üzerinde yapılan ayarlamalardır.

Kamu harcamalarını altyapı yatırımları, özel sektöre sağlanan yardımlar, transfer harcamaları (*emekli maaşları, diğer sosyal güvenlik ödemeleri*), personel maaşları oluşturur.

Kamu gelirlerinin en büyük kısmını toplanan vergiler oluşturur.

⁶ Emin ERTÜRK.a.g.e.s.108

Maliye politikasının genişletici (*harcama artırıcı*) olması, istihdamı ve dolayısıyla toplam talebi ve milli geliri artırır. Ancak talep artışının üretim artışıyla karşılanması yoluyla milli gelirdeki artış, ithal mallara olan talebi de artıracığı için genişletici maliye politikası, dış ödemeler bilançosu üzerinde olumsuz etki yapar.

Maliye politikasının daraltıcı olması ise olumlu etki yapar.

1.4.2. DIŞ TİCARET POLİTİKASINDA DOĞRUDAN ARAÇLAR

Dış ticaret politikasının amaçlarına ulaşması için kullanılan doğrudan araçlar, iki temel kategori içinde sınıflandırılır. Bunlar;

Fiyatlar Üzerinde Etkili Olan Araçlar,

Miktarlar Üzerinde Etkili Olan Araçlardır.

1.4.2.1. FİYATLAR ÜZERİNDE ETKİLİ OLAN ARAÇLAR

1.4.2.1.1. VERGİLER

İhracat ya da ithalat vergileri üç yöntemle tahsil edilir.

Ad Valorem Yöntemi: Bu yöntem, ithal edilen malın değerinin belirli bir yüzdesi kadar vergi alınması esasına dayanır. Örneğin, 100 dolar (\$) 'lık bir ithalat için %10 vergi uygulanmış olsun. Bu durumda ithalatçı ülkenin hükümeti, bu ithalattan 10 \$ vergi almış olacaktır.

Spesifik Yöntem: Bu yöntem, ithal veya ihraç edilen malın birimi başına sabit bir para miktarının vergi olarak alınmasını kapsar.

Kg. başına 10.-\$, ya da paket başına 5.- \$, veya m³ başına 5.-\$ gibidir.

Kombine Yöntem: Yukarıda anlatılan iki yöntemin birlikte uygulanması esasına dayanır. Örneğin bir ithalatçı, ithalat ettiği her ürün başına, devletine (**x**) kadar “spesifik vergi” ve ayrıca (**y**) kadar da “ad valorem vergi” veriyorsa, toplam vergi yükü (**x+y**) kadar olacaktır.

Bu vergiler aşağıda açıklanacaktır.

a) İhracat Vergileri,

İhracat vergilerinin amacı aşağıdaki gibi açıklanır:

- Ülkeye özgü hammaddelerin yurt dışına arzını kısıtlayarak dünya piyasalarında fiyatlarının artmasını sağlamak ve bu sayede dış ticaret hadlerini ilgili ülke lehine değiştirmek,
- Hammaddelerin yurtiçinde kullanımını özendirmek,
- Hazineye gelir sağlamaktır.

İhracat vergisi, yukarıdaki amaçlardan özellikle ilkinin gerçekleştirmek için uygulanır. Buna en güzel örnek, OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü) 'in fiyatlandırma ve üretim politikasıdır.

b) İthalat Vergileri (Gümrük Vergileri / Tarifeleri)

Gümrük vergileri, ithal malların ülke sınırından içeri (*serbest dolaşma*) girerken alınan (*tahsil edilen*) vergilerdir.

Gümrük vergilerinin konulmasında başlıca amaçlar,

- Yerli sanayiye dış rekabetten korumak,
- Hazineye gelir sağlamaktır.

c) Gümrük Tarife Benzeri Faktörler,

İthalatı kısıtlamaya yönelik bu araçlar, gümrük tarifeleri gibi, fiyat mekanizması yoluyla etkilerini gösterir. İthalatı pahalılaştırarak toplam talebi, yabancı mallardan yerli mallara doğru kaydırır. Yerli üretimi artırıcı, ithalatı ise kısıtlayıcı etki doğurur.

Gümrük tarife benzeri faktörler aşağıda açıklanacaktır.

➤ İthalat Teminatları,

İthalatçı mal siparişini verdiği zaman, ithalatın belirli bir oranı kadar Merkez Bankası'na teminat yatırır. Yatırılan bu fonlar ithalat gerçekleşinceye kadar M. Bankası'nda tutulur. İthalat gerçekleştiğinde ithalatçıya geri ödenir. Teminat sistemi ithalatı kısıtlayıcı etki yapar.

➤ Fark Giderici (Telafi Edici) Vergiler,

Hükümetin korumak istediği sektördeki üreticiler için belirlediği yüksek bir iç fiyat vardır. Bu minimum ithal fiyatını oluşturur. Eğer serbest ticaret koşulları altında düşük dünya fiyatları üzerinden ithalata izin verilirse, yurtiçi

üreticiler için öngörülen yüksek fiyatları sürdürme olanağı kalmaz. İşte bu sebeple hükümet fark giderici vergi uygular.

Örnek; Avrupa Birliğinin ortak tarım politikasında görülür. Bu politikalar çerçevesinde AB, kendi üreticilerini korumak amacıyla yüksek destekleme fiyatları belirler. Dünya fiyatlarını bu yüksek fiyatlara eşitlemek için fark giderici vergi uygulamasına başvurur. Bu önlem nedeniyle, ucuz fiyatlı malların AB 'ye girişi önlenmiş olur.

➤ ***Damping ve Uluslararası Fiyat Farklılaştırmasına Karşı Anti-Damping Vergisi,***

Damping, bir ülkedeki (özellikle) büyük ölçekli firmaların, ürettikleri malları dış piyasada iç piyasanın altındaki fiyatlardan satmasıdır. Diğer bir deyişle damping, bir malı tam maliyetinin altında satmak veya bir malı bir piyasada herhangi bir fiyattan satarken, diğer piyasada daha ucuza satmak anlamına gelir. Dolayısıyla damping, uluslararası fiyat farklılaştırmasıdır.

Anti Damping vergisi ise dış ticarete damping yaparak haksız rekabete girişen ülkelere karşı uygulanan bir önlemdir. Çünkü iç piyasasına dampingli mal giren bir ülkede yerli üreticiler bundan zarar görür. Bu olumsuz etkilerden korunmak için dampingle gerçekleştirilen fiyat indirimine eşit ölçüde bir gümrük vergisi koymak veya mevcut vergileri bu miktar artırmak gerekir. Buna anti-damping vergisi denir.

➤ ***Çoklu Kur Sistemi,***

Bir ülkede hükümetin farklı mal ve hizmetlerden oluşan dış ticaret işlemleri için farklı döviz kurları belirlemesine çoklu kur sistemi denir. Örneğin; bazı mallara yüksek kur uygulanmakla bunların ithali engellenmiş olmasının yanı sıra ihracı dolaylı olarak teşvik edilmiş olur.

1.4.2.1.2. SÜBVANSİYONLAR

Sübvansiyon, devletin kişi veya kurumlara para, mal veya hizmet şeklinde yaptığı karşılıksız yardımları ifade eder.

a) İhracat Sübvansiyonu (Teşvikleri)

İhracatın sübvansiyonu daha geniş anlamda İhracatın Teşviki'dir.

“İhracat Sübvansiyonu” imalatçı ihracatçılara doğrudan finansal destek verilmesidir. “İhracat Teşviki” ise, imalatçı olsun veya olmasın tüm ihracatçıların tüm harcamalarının doğrudan veya dolaylı olarak ve kısmen veya tamamen devlet tarafından karşılanmasıdır.

b) İthal İkame Endüstrilerine Verilen Sübvansiyon

Yerli sanayi dış rekabetten korumak için başvurulacak yollardan birisi de hükümetlerin bu endüstrilere sübvansiyon ödemesidir. Bu ödeme para, mal ya da hizmet şeklinde yapılır.

1.4.2.2. MİKTARLAR ÜZERİNDE ETKİLİ OLAN ARAÇLAR

Devletin, ithalatı ve ihracatı belirli miktarda sınırlandırmasıdır.

a) Kotalar,

➤ İthalat Kotası

En çok bilinen kota türüdür. Bu yüzden bunlara sadece “kota” denilebilir. Kotalar, belirli sürelerle göre düzenlenirler. Örneğin, 1 yıl veya 6 ay içinde ithal edilecek yabancı otomobillerin sayısını 1000 adet veya toplam değerini 1 milyon dolar (\$) olarak belirlemek, vb. gibi.

➤ İhracat Kotası (Gönüllü İhracat Kısıtlamaları)

Az gelişmiş ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasında yapılır. Az gelişmiş ülkenin hükümeti ile gelişmiş ülkenin hükümeti yerli sanayilerini korumak, düzenlemek amacı güderler. Burada görünürdeki amaç sanayileşmiş ülkenin iç piyasasının düzenlenmesidir. Asıl amaç ise az gelişmiş ülkenin rekabetine dayanamayan yerli sanayinin korunmasıdır.

b) Miktar Üzerinde Etkili Olan Tarife Dışı Faktörler,

➤ İthalat Yasakları,

İthalat yasakları kotaların en sert ve son şeklidir. Bir malın ülkeye girişi tamamen önlenmekte, yani ithalat sıfıra düşürülmektedir.

Bu yönetime şu gerekçelerle başvurulmaktadır;

- Ülkede önemsiz, lüks sayılan malların ithalini engellemek,
- Yerli sanayiinin dış rekabetten korunması,
- Dış ödemeler bilançosu açıklarının kapatılması,

- Halk sağlığı ve kamu güvenliğini bozan mal ithalini engellemek,
- Siyasi ilişkileri bozuk ülkeler birbirlerine ambargo koyar.

➤ **Kambiyo Denetimi (Döviz Kontrolü),**

Genel olarak dövizle ilgili işlemler üzerine hükümetin koymuş olduğu kısıtlamalardır. Döviz piyasasına yapılan hükümet müdahalelerine döviz kontrolü adı verilir. Döviz kontrolünde serbest bir döviz piyasası yoktur. Her türlü döviz işlemleri hükümetin denetimi altındadır.

Döviz kontrolü az gelişmiş ülkelerde yaygın şekilde uygulanır. Amaç, ithalatı kısıtlayarak dış ödemeler dengesi açıklarını önlemektir.

➤ **Devlet Eliyle Dış Ticaret,**

Devleti dış ticarete yönlendiren nedenler aşağıda açıklanmıştır.

- İthalatı bizzat gerçekleştirerek, aracılardan alacakları komisyonları ve normal üstü kârları kamuya mal etmek,
- Özel sektör firması gibi devletin kendi ürettiği malları dışarıda pazarlamak, satmak,
- Kıtlığı çekilen malları bizzat kendisi ithal ederek fiyat istikrarını sağlamak üzere iç piyasaya sürmek,
- Tarımsal destekleme politikalarıyla oluşan aşırı stokları eritmek ve belirli stratejik malları dost ülkelere alarak ya da onlara satarak dış politika amaçlarını gerçekleştirmek.

➤ **Görülmez Engeller,**

Bu önlemler devletin, halk sağlığı veya kamu güvenliği gibi nedenlerle çıkardığı idari, teknik veya diğer düzenlemeleri ya da standartları kapsar. Örneğin; ABD hükümeti ve AB üyesi ülkelerin hükümetleri, çevre kirlenmesini önleme standartlarına uymayan otomobillerin ithaline izin vermez. Yine Türkiye de 1998 yılında deli dana, şap, sığır vebası, koyun vebası, kuş gribi hastalıkları nedeniyle çeşitli ülkelere kanatlı hayvan, büyükbaş ve küçükbaş hayvan ithalatına sınırlama getirilmiştir.

1.5. DIŞ TİCARET ÇEŞİTLERİ

Dış ticaret çeşitleri aşağıda Normal Ticaret, Bağlı Ticaret, Sınır Ticareti ve Serbest Bölgeler olmak üzere dört başlık altında açıklanmıştır.

1.5.1. NORMAL TİCARET

Bir ülkenin dış ticaret ve kambiyo rejimleri kapsamında, serbest döviz ile yapılan, mevzuat ile özel bir ayrıcalık tanınmayan ticarettir.

Örnek; bir ülkenin ihracatçısının, başka bir ülkenin ithalatçısına her iki ülke yasalarına göre ayrıcalık (*kısıtlama*) tanınmayan bir malı satması ve bedelini serbest döviz ile tahsil etmesi gibi.

1.5.2. BAĞLI TİCARET

İki ülke arasında yapılan ticari sözleşme gereğince ihracatçı ülkenin ithalatçı ülkeden ihracat bedeli için döviz dışında bir işlem talep etmesi şeklinde yapılan ticarettir.⁷

Bağlı ticaret yöntemleri arasında,

- Karşı satın alım,
- Geri satın alım,
- Dengeleme anlaşmaları gibi yöntemler dikkat çekmektedir.⁸

Karşı Satın alım İşlemleri: Karşı satın alım yoluyla ticarete, özel bir firmanın yabancı bir devlete mal satması ve belli bir süre sonra da o ülkeden mal satın alması söz konusudur. Varılan anlaşma gereği, birinci satış işlemi ile ikinci satın alma işlemi birbirine bağlanmıştır.

Özel firmanın mal sattığı ülkeden alım yapma zorunluluğu, ithalatçı ülke isteklerinden kaynaklanır. Diğer bir deyişle, yabancı devlet özel firmaya, malını almak için onun da kendisinden mal satın alması koşulunu öne sürer. Satılan mallarla daha sonra satın alınması kabul edilen malların türleri arasında da genellikle bir ilişki yoktur. Karşı satın alım için tanınan süreler üç ve beş yıl arasında değişebilir.

Örnek; Türkiye ile eski SSCB arasında 1984 yılında imzalanan doğalgaz anlaşması en güzel örnektir. Bu anlaşmaya göre Türkiye Rusya'dan satın alacağı doğalgaz bedelini serbest dövizle öder. Ancak Rusya'da bu dövizlerin yüzde otuz beş (%35) 'i kadar Türkiye'den ihraç malı satın alma

⁷ M. Vefa TOROSLU a.g.e.s.1

⁸ H. SEYİDOĞLU.a.g.e.syf.661

ve diğer yüzde otuz beşi ile de ülkesinde iş yapan Türk müteahhitlerine ödemede bulunma yükümlülüğü üstlenmiştir.

Geri Satın Alım İşlemleri: Bağlı ticaret şekilleri içinde en çok uygulanan "geri satın alma" dır. Burada, teknolojisi gelişmiş bir ülkenin özel firması, az gelişmiş bir ülkeye makine donatım, üretim teknolojisi veya anah-tar teslimi fabrika satar. Fakat bunlarla kurulacak tesislerde üretilecek malların bir bölümünü geri satın alma taahhüdünde bulunur.

Örnek; Rusya'nın ülkemizde kurduğu İskenderun Demir Çelik Fabrikaları, Seydişehir Alüminyum Tesisi ve Orhaneli Termik Santrali gibi tesisler geri satın alım modeline dayanır. Bundan başka yabancı şirketlerin Türkiye'deki petrol arama ve işletme faaliyetlerinde de geri satın alım yöntemi uygulanır.

Geri satın alma anlaşmaları, gelişmiş ülkelere hammadde sağlama-nın bir yolu olarak da kullanılır. Madencilik, enerji ve ilkel tarım ürünleri alanlarında bunun pek çok örneklerine rastlanabilir.

Dengeleme Anlaşmaları: Bağlı ticaret işlemleri grubunda düşü-nülebilecek anlaşmalı ticaret şekillerinden birisi de dengeleme anlaşmalarıdır. Burada da serbest döviz karşılığı yapılan bir ilk satış işlemi vardır. Genel-likle bu ilk satış işlemi, alıcı ülkenin döviz rezervi durumunu önemli ölçüde sarsacak kadar büyük bir ödemeyi gerektirir. O nedenle ikinci aşamada satıcı ülkenin, alıcı ülke üzerindeki bu döviz baskısını hafifletmek (*dengelemek*) için ona döviz kazandırıcı veya döviz tasarrufu sağlayıcı hizmetlerde bulun-ması söz konusudur.

Örnek olarak, Türkiye'nin 1997 yılı içinde açtığı yolcu uçakları iha-lesinde Boeing firmasına karar vermesinde firmanın sağlamayı taahhüt ettiği dengeleme kolaylıklarının önemli etkisi olmuştur.

1.5.3. SINIR TİCARETİ.⁹

Ülkenin sınır illerinin ihtiyaçlarının bir kısmının komşu ülkelerden ithalat yoluyla daha düşük maliyetle karşılanması, bu illerdeki ihracatın artırılması, ticari canlılık kazandırılmasını amaçlayan ticarettir.

⁹ Sınır Ticareti Uygulama Tebliği. (İhracat;2016/11) 13.12.2016 t. 29917.s.R.G

Türkiye de sınır ticaretinde;

- Sınır illerde “Sınır Ticaret Büroları” kurulur.
- Sekretarya hizmetlerini; o ilin “Ticaret Odası” yapar.
- İthalat ve ihracatta “Sınır Ticaret Belgesi” kullanılır.
- İthalat Uygunluk Belgesi kullanılır.
- İthalatta sınır ülke “Menşe Şahadetnamesi” aranır.
- İhracat ve ithalatta “Gümrük Beyannamesi” kullanılır.

Sınır Ticaret Büroları

Ülkemizde sınır ticaretinin izlenmesi ve sınır ilindeki ilgili kurum ya da kuruluşlar arasındaki koordinasyon için Valilik nezdinde Ticaret İl Müdürlüğü bünyesinde **Sınır Ticareti Bürosu** kurulur.

Sınır Ticareti Sekretarya Hizmetleri

İl Değerlendirme Komisyonunun sekretarya hizmetleri o ilin Ticaret Odası veya Ticaret ve Sanayi Odası tarafından yerine getirilir.

Sınır Ticaretinde; “İthalat Uygunluk Belgesi”

Sınır ticareti kapsamında yapılacak ithalatlar için “İthalat Uygunluk Belgesi” verilir.

İthalat Uygunluk Belgesi; “İl Değerlendirme Komisyonuna” yapılan başvurular ile talep edilir ve incelenir.

Sınır Ticaretinde “Gümrük İşlemleri”

Sınır ticareti kapsamında yapılan ithalat ve ihracat işlemlerinde **gümrük beyannamesi** düzenlenir.

İthalat işlemlerinde; **İthalat Uygunluk Belgesi** ilgili gümrük idaresine sunulur. İthalat Uygunluk Belgesinin tarihi ve sayısı gümrük beyannamesi üzerine işlenir.

Sınır ticareti ile ithalat işleminde, eşyanın ilgili komşu ülkede üretildiği veya imal edildiğini gösteren **menşe şahadetnamesi** gümrük idaresine gösterilir.

Sınır ticareti kapsamında ithal edilen ürünler, sadece yetkili sınır illerinde yerleşik esnaf ya da tacire satılabilir. Satış işlemlerinde, satış faturası ve ilgili nakliye belgeleri düzenlenir ve birer örnekleri ilgili esnaf veya tacir tara-

findan en az üç yıl süreyle muhafaza edilir. Ürün satış faturası üzerine ilgili İthalat Uygunluk Belgesinin tarih ve sayısı kaydedilir.

İhracat işlemlerinde, Sınır Ticareti Belgesi ile ihracatı yapılacak eşyanın faturası ve ihracatçı birliğince onaylanmış gümrük beyannamesinin ilgili gümrük idaresine ibrazı zorunludur.

1.5.4. SERBEST BÖLGE “S.B” TİCARETİ

S.B ‘ler, bir ülkenin ulusal egemenlik sınırları içinde bulunmakla birlikte, gümrük sınırları dışında kalan, ülkede geçerli olan mali ve ekonomik mevzuatın kısmen veya tamamen dışında tutulduğu bölgelerdir.

NOT: S. Bölgeler, bu kitap da **9. Bölümde** geniş olarak açıklanmıştır.

1.6. DIŞ TİCARETİN FİZİBİLİTESİ

1.6.1. İŞLETMELERDE DIŞ TİCARETİN FİZİBİLİTESİ

İhracatçı işletmeler ekonomik faaliyetlerinde kendi ülkesinin iç pazarlarında oluşan arz ve talep doğrultusunda üretim, pazarlama, satış ve dağıtım planlaması yapar. İç pazarda oluşan arz fazlası ve talep fazlası karşısında işletmeler dış ticaret tercihlerini de kullanmak ister.

Dış ticaret işlemlerinde ihracat ve ithalat yapmak isteyen işletmeler, önce kendi firma analizini yapar. Firmanın veya ürettiği ürünün hangi yönleri ile piyasada güçlü ve üstün, hangi yönleri ile zayıf ve başarısız olduğunu araştırır. İşletme girmeyi planladığı dış piyasa konusunda da analiz yapar. Girmeyi planladığı piyasanın işletme lehine olan kazançları nelerdir? İşletme aleyhine olan zorlukları, sorumlulukları ve ilave maliyetleri nelerdir? Analiz yapar.

İşletmeler girmeyi planladığı piyasalarda iktisadi analiz yanında siyasal, sosyal ve bölgesel analizleri de yapması gerekir. Ülkelerin ekonomik yapısı, hükümetlerin aldığı siyasal, sosyal ve ekonomik kararlar, dış ticaretin planlandığı ülkede ithalat ve ihracat işlemlerinde yasal engeller ve avantajlar nelerdir? Sorusunun analizini yapar. Üretim ve rekabet koşullarının, kendi

ülkesine ve diğer benzer ülkelere göre yaratacağı olumlu ve olumsuz etkilerin analizi yapılır.

İşte bu tür faktörleri göz önüne alan firmalar ihracat ve ithalata karar verirken, önce kendi firma analizini, sonra girecekleri piyasa analizini yapmaları gerekir. Buna "**Swat Analizi**" denir.

1.6.2. ANALİZ YAPILMASI GEREKEN KONULAR

Dış ticarete; ithalat ve ihracat yapmayı planlayan işletmeler aşağıdaki konu başlıklarını incelemesi gerekir.

- **Fiyat:** İhraç edeceğiniz ürünün fiyatı rekabet koşullarına uygun mu? İthal etmeyi planladığınız fiyat iç piyasa için cazip mi?
- **Rekabet Ortamı ve Şartları:** Her yönü ile ürün dış pazarın rekabet şartlarına hazır mı?
- **Bölgedeki Rakip Üretici Firmalar:** Bölgedeki rakip üretici firmalar ne yapıyor? Yeni ürün politikası nedir? Pazar payı nedir?
- **Kâr Marjı:** Ürünün dış ticaretteki kâr marjı ne olacaktır? Kâr marjı yatırım maliyetlerini karşılayacak mı? Kâr marjı işletmenin arzuladığı hedefleri karşılayacak mı?
- **Dış Ticarete Ait Masraf Kalemleri:** Ürünün üretim maliyeti ve yasal maliyetler dışında diğer maliyet artırıcı faktörleri neler olabilir? Ülkelere göre sonradan çıkması muhtemel maliyet unsurları *damping ve anti-damping* var mıdır? Bunlar nelerdir?
- **Ticaret Kanalları:** Ülke ve ülkeler arası ticaret kanalları nelerdir? Ürünün hangi ticaret kanalı ile avantajı yüksektir? Hangi ticaret kanalı arzulanan getiriye sağlar? Ya da sağlamaz?
- **Ödeme Koşulları:** Ödeme şekli ve yöntemi güven veriyor mu? Risk, ödeme, tahsilat ve finansman maliyeti nedir?
- **Teslim Şekilleri:** Teslim şekli için hangi yöntem seçilecektir? Teslim şeklinin risk ve ilave maliyetleri nelerdir?
- **Sigorta Teminat İhtiyacı:** Ürünün varış veya teslim yerine kadar sigorta maliyeti nedir? Sigorta garantisi nedir?

- **Hükümet Kararları:** Ürünün satılacağı ülkenin veya satın alınacağı ülke hükümetinin bu ürün türü için özel kararları (*hükümet politikası*) var mıdır? Ürünün ithalatı veya ihracatını ani bir hükümet kararı etkiler mi? Bu gibi kararlar karşısında işletmenin alternatif politikası nedir? Alternatif planları var mıdır?
- **İlgili Ülkenin Alt Yapı Durumu:** İthalatı veya ihracatı planlanan ürün için ilgili ülkenin alt yapısı uygun mudur? Örneğin; otomobil ihracatında ilgili ülkenin alt yapısı (*yol, köprü, vb.*) verilen garanti süresi için ne kadar yeterlidir?
- **Teknik Standartlar ve Düzenlemeler:** Ürün için ülkenin teknik standardı var mıdır? Standartlar konusunda denetim mekanizması çalışıyor mu?
- **Ticari Engeller:** Ülkede yasal veya gayri yasal ticari engeller neler olabilir?
- **Coğrafi Koşullar:** Gerek ulaşım, gerekse pazarlama yönünden coğrafi koşullar uygun mu? Coğrafi koşulların getireceği ek maliyetler neler olabilir?
- **Tanıtım İhtiyacı ve Reklam Maliyeti:** Ürünün tanıtım ihtiyacı var ise reklam maliyetleri nedir? Ürün için ülkedeki yasalar ve yayın kuruluşları reklam standartları uygun mu?
- **Ürünün Kalite Yapısı:** Ürünün kalitesi dış pazardaki talep için yeterli mi? Kalite standartları uygulanıyor mu? Kalite için ilave maliyetlere ihtiyaç var mı? İlave maliyetler neler olabilir?
- **Ürünün Benzer Ülke Ürünleri Karşısındaki Durumu:** Kendi ürünümüz ve benzer ülkelerin ürünleri arasındaki farklar nelerdir? Talep faktörlerini etkileyen unsurlar neler olabilir? İşletme lehine veya aleyhine talep değişikliğini etkilemesi muhtemel örf ve adetler ile bölgesel alışkanlık faktörleri nelerdir?
- **Ürünün Piyasada Yaşam Süresi:** Ürünün piyasada kullanım süresi nedir? Ürüne talep ne kadar sürer? Moda ve mevsimlik talep faktörlerinin değişim süreci nedir?

- **Ambalaj Durumu ve Maliyeti:** Ürünün ambalajı ülkenin yaşam standardına, geleneklerine uygun mu? Beklenen ürün imajı nedir? Ambalaj için ilave maliyetler nedir?
- **Piyasanın Genişliği:** Ürün piyasa arz ve talep durumu nedir?
- **Ülkedeki Moda ve Yaşam Standardı:** Ürün için ülkede moda uygun mudur? Yaşam standardı hangi düzeydedir? Ürünümüz bu standardın üstünde mi yoksa altında mıdır? Ulaşılması gereken standartlar için maliyetler nedir?
- **Ülkenin Ekonomik ve Siyasal İstikrarı:** Ülkedeki ekonomik ve siyasal istikrar da değişmeler olması halinde ürüne olan talep değişikliği ne olur?
- **İhracat Teşvikleri ve Kredileri:** Yerli ya da yabancı hükümetlerin teşvik politikaları ve kredi imkanları nelerdir?
- **İthalat Teşvikleri ve Kredileri:** Yerli ya da yabancı hükümetlerin teşvik politikaları ve kredi imkanları nelerdir?
- **Korumacı Tedbirler:** İthalat ile ilgili vergiler, fonlar, harçlar ve diğer kesintiler nelerdir? Ürün ile ilgili miktar sınırlaması var mıdır? Varsa süresi nedir?

1.7. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN KAVRAMLAR

Dış ticarete kullanılan kavramlar aşağıda açıklanmıştır.

Alivre Satış: Herhangi bir malın satış anlaşmasıyla, söz konusu malın teslimi arasında belli bir sürenin bulunduğu alım satım işlemidir.

Alonj: Bono, poliçe, çekin arka yüzünde kaydedilecek bilgiler için yer kalmadığı durumlarda belgeyi uzatmak için yapılan ekin adıdır.

Ambargo: Bir malın serbestçe alım satımını engellemek amacıyla alınan siyasi, iktisadi ve askeri önlemlerdir.

Antrepo: Türkiye'ye deniz, kara ve hava yolu ile getirilen, transit veya yeniden ihraç edilmek üzere gelen eşyanın konulduğu yerlerdir.

Anti-damping vergisi dış ticarete damping yaparak haksız rekabete girişen ülkelere karşı uygulanan bir önlem vergisidir.

AQAP Belgesi: Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı tarafından verilen “Endüstriyel Kalite Teminatı Seviye Belgesi” dir.

Arbitraj: Dövizin ucuz olduğu piyasadan satın alınıp, pahalı olduğu piyasada satılması veya kâr elde edilmeye çalışılması işlemidir.

Aval: Kambiyo senetlerinden doğan borcun asıl borçlusu tarafından ödenmediği takdirde, üçüncü kişinin ödemeyi garanti etmek için senet üzerine koyduğu imzadır. Aval bir çeşit kefalettir.

A.T (Avrupa Topluluğu): Avrupa Ortak Pazarının adıdır.

Atıl Kapasite: Firmaların veya ekonomik birimlerin öngörölmüş kapasitesinin altında üretim faaliyetlerinde bulunmalarıdır.

Avarya: Gemiye veya taşınan mala, kendi yıpranmalarından veya doğal afetlerden, gemide çalışanların eylemlerinden ya da olağan dışı hallerden (*savaş gibi*) meydana gelen maddi hasarlar ile normalin üstünde masraflara denir.

Banknot: Merkez Bankasının çıkardığı kağıt paranın adıdır.

Bileteralizm: İki ülke arasındaki iki taraflı ticaret anlaşmasıdır.

Borda: Gemi hizası veya geminin yanı demektir.

CMR (Convention Marchandias Routiers): Taşıma belgesidir.

Cari Harcama: Bir faaliyet için yapılması gereken harcamadır.

Cari Kur: Her gün kambiyo fiyat cetvelleriyle ilan edilen döviz fiyatlarına *cari kur veya hakiki kur* denir.

Ülkelerin kambiyo borsaları iki şekilde fiyat izlerler.¹⁰

- **Belirli (Certain) Kur:** Ülkelerin kendi milli para birimlerinin, diğer ülkelerin paraları ile belirtilmesidir.

Örnek: 1. Türk lirası = 0,1538 Dolar (\$) ($1/6,50000=0,1538$)

1. Türk Lirası= 0,1333 Euro (€) gibi. ($1/7,5000=0,1333$)

- **Belirsiz (incertain) Kur:** Yabancı ülkelere ait paraların, milli para karşılıklarının belirtilmesi işlemidir.

Örnek: 1. Dolar(\$) = 6,5000 Türk Lirası (₺)

1. Euro (€) = 7,5000 Türk Lirası (₺) gibi.

Esas Kur: Her türlü alım ve satımda, döviz fiyatlarının belirlenmesine esas olarak saptanan resmi (*T.C Merkez Bankası*) kurdur.

Düz Kur: Bir birim yabancı para ile satın alınabilen yerli para miktarını belirleyen kurdur. Örnek: 1 Dolar = 6,5000 Türk Lirası gibi.

Çapraz Kur: İki ülke parasının birbirine çevrilebilme oranıdır.

Örnek; 1 Dolar = 0,9036 Euro, 1 Dolar = 0,8196 Sterlin gibi.

Sabit Kur: Bankaların, yabancı para birimiyle oluşan işlemlerinde, kendi muhasebe kayıtlarına yansıtıkları kurdur.

“CE” İşareti: Avrupa normlarına uygunluk anlamına gelir.

Ciro: Poliçe, çek ve bono gibi kambiyo senetlerinin başkasına devredilmesi için arkasına hüküm koyulup imzalanması işlemidir.

Ciranta: Emre yazılı bir senedin arkasını imzalayıp, senet üzerindeki haklarını başkasına devreden (*ciro eden*) kişidir.

Çifte Vergilendirme: Gelirin iki kere vergiye tabi tutulması.

Çok Uluslu Şirket: Birden çok ülkede faaliyet gösteren, doğduğu ülke dışında üretim faaliyeti yürüten işletmeler topluluğudur.

Damping: Yabancı bir ülkeden Türkiye'ye ihraç edilen malın benzerlerine göre daha düşük bedelle Türkiye'ye sokulmasıdır.

Deflasyon: İktisadi faaliyetlerde meydana gelen daralmadır.

Demografi: Nüfus gelişmelerinin ve hareketlerinin istatistiksel yöntemlerle incelenmesidir.

Devalüasyon: Yabancı paraların değeri karşısında, milli para değerinin hükümetçe (*siyasi irade tarafından*) düşürülmesi işlemidir.

Deklarasyon Belgesi: Gümrüklerde beyan edilen döviz gösteren döviz beyan tutanağıdır.

Demuraj: Limanlarda geminin normal süresinden daha uzun sürede yükleme ya da boşaltma yapması nedeniyle ödenen tazminattır.

Disponibilite: Bir dönemde, hemen paraya çevrilebilir değerlerin, borçlarına oranıdır.

Dışarıda Yerleşik Kişi: Türkiye 'de yerleşik sayılmayan gerçek ve tüzel kişidir.

Dış Ticaret Hadleri: Ülkenin, ihraç ettiği bir birim mal karşısında kaç birim mal ithal edebileceğini gösterir.

Dış Yardım: Gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkelere yaptıkları sermaye ve teknoloji aktarma işlemidir.

Doğal Kaynak: Yer altı, yer üstü zenginlikler; su, madenler v.b

DTÖ: 1995 yılında kurulan Dünya Ticaret Örgütü'nün adıdır.

Döviz: Madeni ve kağıt para şeklinde yabancı ülke paraları.

Döviz Piyasası: Çeşitli ulusal paraların, alınıp satıldığı piyasa.

“E” İşareti: Motorlu kara taşıt araçları malzeme ve aksamlarında onayı gösteren işarettir.

“e” İşareti: Otomotiv ürünlerinin A.B uygunluğunu gösterir.

“e” Avrupa ; Avrupa da daha ucuz, daha hızlı ve güvenli internet yapısının kurulması, internet kullanımının yaygınlaştırılmasıdır.

EURO: Avrupa Birliği ortak para birimidir. 01. 01. 2002

EUROCHAMBRES: Avrupa Tic. ve San. Odaları Birliği adıdır.

Efektif Döviz: T.C Merkez Bankası tarafından en yüksek ve en düşük alış ve satış fiyatları ilan edilen yabancı kağıt paralardır.

Eko-teks: Tekstil alanında kullanılan etikettir.

Emisyon: Bir ülkede kağıt paranın, tahvil ve bononun, hisse senetlerinin yeni bir değerle ilk kez piyasaya sunulmasıdır.

Enflasyon: Fiyat genel seviyesinin sürekli olarak artması ve paranın satın alma gücünün düşmesidir.

Esnek Döviz Kuru Sistemi: Denge döviz kurunun piyasada döviz arz ve talebi tarafından serbestçe belirlendiği sistemdir.

Fark Giderici Vergi: Döviz kuru dalgalanmalarına bağlı fiyat farklarının etkisini ortadan kaldırmak ve ortak fiyat istikrarını korumak amacıyla bazı tarım ürünlerinin ithalatı sırasında alınan vergidir.

FIATA: Uluslar arası geçerliliğe sahip nakliyecidir.

GATT: Gümrük tarifeleri ve ticaret anlaşmasının kısa adıdır.

Gümrük Birliği: Çeşitli ülkelerin bir araya gelip, diğer ülkelere ortak gümrük tarifesi uyguladıkları bir çeşit ekonomik entegrasyondur.

Gümrük Tarifesi: Ülkenin, ithal mallara uyguladığı gümrük vergilerinin gösterildiği listedir.

İhracat Kotası: İhracatçı ve ithalatçı arasındaki görüşmeler sonunda ihracatın miktar veya parasal değer üzerinden sınırlanmasıdır.

İhracat Primi: İhracatçıya devlet tarafından sağlanan yardımdır. İhraç edilecek malın satıcısına yapılan çeşitli maliyet avantajıdır.

İthalat Kotası: İthal edilecek mallara miktar veya parasal değer üzerinden konulan sınırdır.

İthalat Yasakları: Dış ticarete belirli bazı malların ithalat yolu ile ülkeye sokulmasının tamamen engellenmesidir.

İkame Mallar: Aynı ihtiyacın karşılanmasında birbirlerinin yerine geçebilen mallardır. Örneğin; pancar ile kamıştan yapılan şeker.

İki Yanlı Ticaret Anlaşması: İki ülkenin anlaşarak birbirlerine özel ayrıcalıklar tanımasıdır. Bu tür anlaşmalarda döviz kullanılmaz. Mallar karşılığında yine mal verilir.

İşlenmiş Tarım Ürünü: Temel tarım ürünlerinin belirli bir sanayi işleminden geçirilmesi sonucu elde edilen üründür.

Kambiyo: Banka veya özel finans kurumları aracılığı ile genellikle döviz üzerinden yapılan işlemlerdir.

Kabarit: Yıpranmış, yırtılmış ve eskimiş paraların Merkez Bankası tarafından itibari değerinin altında bir fiyatla değiştirilmesidir.

Konteyner (Container): Malların korunmasını, taşınmasını sağlayan, tekrar kullanılabilen standart büyüklükteki taşıma kabıdır.

Kontr-akreditif (*Counter credit*): İthalat karşılığı ihracat yapılmasını sağlamak amacıyla açılan akreditiftir.

Kuőat Mektubu: Amir (*ithalatçı*) bankası tarafından, muhabir (*ihracatçı*) bankasına gönderilen akreditif açma mektubudur.

Ku eőte: Gemilerin uő g vertelerinin kenarlarında, malların veya insanların denize düőmelerini engelleyen korkuluklara denir.

Konvertibilite: Milli paranın, diğer paralara veya altına hiçbir kısıtlamaya tabi tutulmaksızın  evrilebilmesine *konvertibilite*, bu tür paralara *konvertibl döviz* denir.

Kontrol Belgesi: Yetkili kamu kurumunca düzenlenen ithalat ve ihracata ait ürünün ilgili standarda uygunluğunu gösteren belgedir.

Kota: Mal ithalatında konulan miktar kısıtlamasıdır.

Kur: Yabancı paraların alış ve satış fiyatlarına denir.

Kuvert r: Akreditifte ödemeyi karşılamak üzere, akreditifi a an banka tarafından, akreditifin açıldığı bankaya transfer edilen dövizi veya bu banka nezdinde oluşturulan alacaklı bir hesabı ifade eder.

Kurye Kredisi: Muhabir ve amir banka arasında yapılır.

Libor: (London İnterbank Offered Rate) Londra bankalar arası faiz oranıdır. Genellikle kredi işlemlerinde baz alınan faiz oranıdır.

Liner: Tarifeli sefer yapan y k aracı. (Gemi)

Likidite: Bir ekonomik varlığın paraya  vrilebilme veya deđiőimde kullanılabilme özelliğidir.

Mavna: Malı rıhtımdan gemiye veya gemiden rıhtıma taşıyan, motorlu çekicilerle çekilen, motorsuz deniz aracına mavna denir.

Mahrecine İade: İthalatta gümrüğe gelen malların gümrük vergileri ödenmeden tekrar geldiği ülkeye iade edilmesidir.

Manifesto: Malların gümrüğe geldiğini gösteren belgedir.

Mücbir Sebep (*Fors Majör*): Elde olmayan nedenlerdir.

Milletlerarası Ticaret Odası ; 1919 Paris'te kurulmuştur.

Monopol: Belli bir malın üretimi tek bir firma tarafından yapılması ve bütün piyasaya tek bir firmanın hakim olmasıdır.

Navlun: Deniz ve nehir yolu ile taşımacılıkta, gemiye alınan eşyanın taşınmasıdır. Eşyanın taşıma ücretine ise, navlun bedeli denir.

Naklihane: Yurt dışında çalışan vatandaşların bir defaya mahsus olmak üzere yanlarında getirdikleri eşya hakkıdır.

Ordino: Konşimentoda yazılı malların gümrükten çekilebilmesi için hazırlanan emir ya da talimattır.

Off-set ticaret (Off-set trading): Karşılıklı ticaretin genellikle kamu, askeri, uçak sanayi ve askeri ekipmanlarını kapsayan özel şeklidir.

OPEC: Petrol ihracatçısı on üç ülkenin kurduğu örgütün adıdır.

Otarşi: Bir ülkenin kendi kendisine yetmesidir.

Parite: Yabancı paraların birbirine olan oranına denir.

Pasavan: Sınır bölgelerinde pasaport yerine geçen bir belgedir.

Permi: İzin belgesi (*ruhsat*) demektir.

Prelevman: Avrupa Topluluğu ülkelerinde, topluluk dışı ülkelere yapılan tarımsal ürün ithalatından alınan fark giderici vergidir.

Ramburse: Akreditifli ödemelerde, geri ödeme demektir..

Revalüasyon: Hükümet kararıyla ulusal paranın yabancı paralar karşısında değerinin yükseltilmesidir. Devalüasyonunun tersidir.

Ro-Ro Taşımacılığı: Taşıma araçları ile birlikte malların, gemiye bindirilerek nakliye edildikleri deniz yolu taşımacılığı türüdür.

Safi Milli Hasıla: Bir ülkenin refah ve ekonomik girişiminin başarısını ölçmek için amortismanların gayrisafi milli hasıladan düşülmesi sonucu kalan parasal değerdir. $SMH = GSMH - \text{Amortismanlar}$

Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya: Türkiye gümrük bölgesine tüm vergileri ödenmiş olarak giren eşya ile yerli olup olmadığına bakılmaksızın Türk menşeli sayılan eşyayı tanımlar.

Serbest Üretim Bölgesi: Dünya pazarı içinde üretim yapan, gümrük vergisinin muaf ve diğer ayrıcalıklardan yararlanan çok uluslu firmalara açık olan üretim bölgeleridir.

Sert Kredi: Dış yardım alan bir ülkenin borcunu konvertibil bir parayla ödemesi şartını kapsayan, kredi biçimidir.

Serbest Döviz: Diğer ülke parasına süratle çevrilen dövizdir.

Sundurma: Gümrükte malların depolandığı, korunduğu açık veya kapalı büyük ambarlara denir.

Supalan: Gümrük kontrolü altındaki bir alanda malın yük aracı üzerinde kontrolünün yapılması işlemidir.

Sübvansiyon (Destek): Bazı malların üretilmesi ve ihracatını desteklemek için hükümetçe yapılan ödemedir.

Swap: Belli bir miktar dövizin aynı anda yapılan tek bir işlemle, farklı vadelere tabi olarak satın alınması veya satılması işlemidir.

Takas: Malların mallarla değişim işlemidir.

Tarife: İthalatta ve ihracatta uygulanacak vergilerin listesidir.

Tarife Dışı Engel: Uluslar arası serbest ticareti engellemek için kriz dönemlerinde hükümetlerin koydukları ticari engellerdir.

Temdit: Bir borcun ödenmesi veya bir işlemin yerine getirilmesi için önceden belirlenmiş olan sürenin uzatılmasıdır.

Trampa: Para kullanılmadan gerçekleşen değişimdir.

Triptik: Yabancı bir ülkeye kayıtlı otomobillerin gümrük vergisi ödemeksizin, belirli bir süre ülkeye girilmesine olanak tanıyan belgedir.

TSE Belgesi: Türkiye Standartlar Enstitüsü tarafından verilir.

Transfer: Yabancı ülkedeki alacaklıya bankalar aracılığıyla ödeme yapılmasına olanak sağlayan işleme denir.

Türkiye’de Yerleşik Kişi: Türkiye’de ikametgah sahibi gerçek ve tüzel kişidir.

Uluslararası Döviz Rezervleri: Uluslar arası ödemelerde genelde kabul gören ödeme araçlarıdır.

UNI: İtalyan Standardizasyon Örgütünün adıdır.

Üçüncü Sektör: Hizmet Sektörü’nün adıdır.

Vesaik: Dış ticarete kullanılan ticari ve mali belgeleri ifade eder.

VIP (Very Important Person) : Çok önemli kişi anlamını taşır.

Vize: Bir yabancının, bir ülkeye girmesine, o ülkeden çıkmasına ya da o ülkede dolaşmasına izin verildiğini gösteren ve o ülkenin bir temsilcisi tarafından pasaporta basılan resmi mühür işaretidir.

Yabancı Uyruklu Kişi: Dışarıda yerleşik, ancak; herhangi bir görevle ilgili olarak, Türkiye sınırları içinde bulunan turist ve diğer yabancı pasaport sahibi gerçek kişidir.

Yed-i Emin Senedi (*Trust receipt*) : Genellikle kabul kredili ithalatla ilgili belgelerin teslim edilmesi karşılığında, ithalatçılardan alınan bir taahhüt mektubudur.

Yumuşak Kredi: Dış yardım alan bir ülkenin borcunun kendi milli parası ile ödemesi şartını içeren kredidir.

Zayıf Para: Ödemeler dengesi devamlı açık veren ülkelerin, milli paralarının değer kaybetmesi ve piyasalarda rağbet edilmeyen paralar için kullanılan tanımdır.¹¹

¹¹ Yılmaz EKİNCİ "Dış Ticaret İşlemleri ve İhracatçının El Kitabı" Ekin Kitabevi

2. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ

TESLİM ŞEKİLLERİ

TESLİMDE TARAFLARIN SORUMLULUKLARI

INCOTERMS 2020

TESLİM GRUPLARI

- **EXW** *İŞ YERİNDE TESLİM*
 - **FCA** *ANA TAŞIYICIYA MASRAFSIZ TESLİM*
 - **FAS** *GEMİ DOĞRULTUSUNDA MASRAFSIZ*
 - **FOB** *GEMİDE MASRAFSIZ TESLİM*
 - **CFR** *MASRAFLAR NAVLUN DAHİL TESLİM*
 - **CIF** *MASRAFLAR SİGORTA NAVLUN DAHİL*
 - **CPT** *TAŞIMA ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM*
 - **CIP** *TAŞIMA SİGORTA ÖDENMİŞ OLARAK*
 - **DPU** *BOŞALTILDIĞI YERDE TESLİM*
 - **DAP** *BELİRLENEN YERDE TESLİM*
 - **DDP** *GÜMRÜK VERGİLERİ ÖDENMİŞ OLARAK*
- ### TESLİM ŞEKİLLERİNDE KARŞILAŞTIRMALAR

2. DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ

2.1. TESLİM ŞEKİLLERİ

Dış ticaret işlemlerinde taşımacılık faaliyetinde en önemli faktör; mal ve hizmetin ihracatçıdan eksiksiz, kusursuz olarak zamanında teslim alınması, dış ticaret kurallarına göre sevki ve ithalatçıya en kısa zamanda ve uygun koşullarda teslimidir. Teslim şeklinin ihracatçı ve ithalatçının alım satım sözleşmesinde yer alması gerekir. Teslim şekline göre gerek ihracatçı, gerekse ithalatçı sorumluluklarını yerine getirir.

On dokuzuncu (XIX) yüzyılın ilk çeyreğine kadar, dış ticarete teslim şekilleri yazılı olmayan ticari örf ve adetlere göre belirlenirdi. Ticari örf ve adetler herkes tarafından bilindiği için sözleşmelerde ayrıca yer almasına gerek kalmıyordu. Ancak; ticari örf ve adetler, tarafların farklı yorumları, ülkeden ülkeye farklı uygulamaları vb. sebeplerle dış ticarete sorunların büyümesine neden olmuştur. Bunun üzerine, ticari örf ve adetleri bütün dış ticaret yapan ülkelerin ortak bir şekilde kullanabileceği biçimde standartlara ulaştırmak hedeflenmiştir. Hükümetler, uluslararası ve bağımsız bir kuruma ihtiyaç duymuştur.

1919 yılında, Uluslararası Ticaret Odası (ICC) kurulmuştur.

Uluslararası Ticaret Odasının görevlerinden biri de, ülkeler arasında ticaretin serbest ve en kolay biçimde yapılabilmesi, dış ticarete ihracata konu olan malın, ithalatçının kullanımına bırakılması için uluslararası teslim şekillerinde standart belirlemek olmuştur.

Bu standartlara, Dış Ticarete Teslim Şekilleri [International Commercial Terms (INCOTERMS)] adı verilir.

2.2. TESLİM ŞEKLİNDE MALİYETLER ve SORUMLULUKLARI

İthalatçı ve ihracatçının aralarında yapmış oldukları alım, satım sözleşmesinde teslim şeklini belirlemiş olmaları, kendilerine teslim şekline göre önemli maliyet ve sorumluluklar yüklemektedir. ¹

2.2.1. İHRACATÇI VE İTHALATÇININ MALİYET UNSURLARI

- a) İhracatçının yükleme işlemleri ve maliyeti,
- b) İhracatçı ülkesinde; iç taşıma işlemleri ve maliyeti,
- c) İhracatçı ülkesinde; gümrükleme işlemleri ve hizmet bedeli,
- d) İhracatçı ülkesinde; liman ve antrepo masrafları,
- e) Navlun (*uluslar arası taşıma*), sigorta ve teminat bedelleri,
- f) İthalatçı ülkesinde; liman ve antrepo masrafları,
- g) İthalatçı ülkesinde; boşaltma işlemleri ve maliyetleri,
- h) İthalatçı ülkesinde; gümrükleme işlemleri ve hizmet bedeli,
- i) İthalatçı ülkesinde; iç taşıma ve depolama maliyeti,
- j) İthalatçı gümrüğünde; ödeyecek vergi, resim ve harçlardır.

2.2.2. “INCOTERMS” TARAFINDAN AÇIKLANAN SORUMLULUKLAR

- a) Malların bir yerden bir başka yere taşınmasında hangi taraf ne derece sorumlu olur.
- b) Sorumluluklar, yerine getirilmediği takdirde riskler, taraflar arasında nasıl bölüşülür.
- c) Taşıma sırasında mallara gelebilecek kayıp ve zarar riski hangi tarafa ait olur.
- d) Hukuki açıdan ithalatçıya teslim olayı nasıl gerçekleşir.
- e) Hangi durumda ihracatçı, görevini yerine getirmiş sayılır.
- f) CIP ve CIF teslim şeklinde satıcı malları sigortalar. Diğer teslim şekillerinde sigorta kim tarafından yapılır.

¹ Emine KOBAN, Hilal Yıldırım KESER. a.g.e. s. 27

TİCARİ UYGULAMADA; Genelde; EXW, FOB, FAS, FCA, CFR, CPT teslim şekillerinde sigorta alıcı tarafından yapılır. CIF, CIP, DPU, DAP, DDP teslim şekillerinde ise sigorta satıcı tarafından yapılır. CIF ve CIP tesliminde satıcının sigorta yapması zorunludur.

2.3. INCOTERMS (INTERNATIONAL COMMERCIAL TERMS)

Merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Ticaret Odası (ICC) tarafından belirlenen "Incoterms" dış ticarete kullanılan bir dizi standart teslim şeklini ifade eder.

Uluslararası ticaret hareketlerinde anlaşmazlıkları, uyuşmazlıkları ve hukuksal ihtilâfları ortadan kaldırmak ve böylece alıcı ile satıcının gereksiz finansman ve zaman kaybını önlemek amacıyla, alım, satım işlemlerine bazı kurallar getirilmiştir. Bu düzenlemeler ilk kez 1936'da "INCOTERMS" adıyla yürürlüğe koyulmuştur.

"INCOTERMS" terimleri tarafların yükümlülüklerini açıkça belirtir. Malların teslim şekli, masrafların paylaşımı, hasarın yükümlülüğü, belge düzeni gibi konuları kapsar. Dış ticaret sürecine çözüm üretir.

INCOTERMS revizyonu ilk 1936 yılında yayınlanmıştır. O günden bugüne 2020 versiyonu da dahil, sekiz (8) defa güncellenmiştir. Incoterms 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000, 2010 ve 2020 revizyonları mevcuttur. Sekizinci güncelleştirme, ICC tarafından, "INCOTERMS 2020" adı altında yayımlanmış, 01.01.2020 'de uygulanmaya başlamıştır.

2.4. ULUSLARARASI TESLİM GRUPLARI VE ŞEKİLLERİ

2.4.1. ULUSLARARASI TESLİM GRUPLARI ve INCOTERMS 2020

Teslim şekillerinde gruplar harfler ile temsil edilir. Her grubun dış ticaret teslim şekillerinde özelliği vardır.

"INCOTERMS 2020" da ticari işlem sürecinde, uygulamada ortaya çıkan sorunları çözmeye yönelik değişiklikler yapılmıştır.

2020 INCOTERMS İLE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER;

a) INCOTERMS taşıma araç türleri için iki gruba ayrılmıştır;

Tüm kara, hava, deniz, tren taşıma araç türlerini kapsayan ortak teslim şekilleri; EXW, FCA, CPT, CIP, DPU, DAP, DDP ‘dir.

Deniz ve iç su (*nehir*) taşımalarına özgü kurallar ise; FAS, FOB, CFR, CIF kuralları aynı şekilde devam etmektedir.

b) “**DAT** Terminalde Teslim” şekli yükrlükten kaldırılmıştır. Yerine “**DPU** Boşaltıldığı Yerde Teslim” şekli düzenlenmiştir.

c) “**FCA** Belirlenen Yerde Ana Taşıyıcıya Teslim” şeklinde, taşıyıcı tarafından, satıcıya konşimento verilmesi zorunlu hale getirilmiştir.

d) “**FAS** Gemi Doğrultusunda Teslim” şeklinde, 2020 Incoterms ile ihracat gümrük işlemleri satıcı tarafından yapılır şeklinde değişmiştir. 2010 Incoterms 'de FAS teslimde, ihracat gümrükleme işlemi alıcı tarafında yapılır şartı vardı. Bu şart 2020 Incoterms ile iptal edilmiştir.

e) **FCA, DAP, DPU, DDP** teslim şekillerinde, taşıma aracı ya da üçüncü bir aracı taşıyıcı firma (*taşıma şirketi*) şartı olmayacaktır. İsterse ihracatçı firma ya da ithalatçı firma kendi nakliye aracı ile taşıma hizmetini yapabilecektir.

f) Sadece **CIF** ve **CIP** teslim şekillerinde satıcı zorunlu sigorta yapacaktır. **CIF** teslimde eskisi gibi Clause-C (dar teminatlı) sigorta devam edecektir. **CIP** teslimde ise satıcının malları Clause-A (geniş teminatlı) sigorta yapması zorunlu hale getirilmiştir.

g) 2020 Incoterms ile “**FOB** Gemide Teslim” şeklinin sadece liman yüklemelerinde kullanılacağına vurgu yapılmıştır.

h) “**C**” grubunda çoklu teslimlerde; sigorta hariç bir limanda teslim sevkıyatı söz konusu ise, CPT teslim yerine, CFR teslimin kullanılmasının doğru olacağı vurgusu yapılmıştır.

1) "INCOTERMS 2020"; 01.01.2020 tarihinden itibaren aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi gruplara ayrılarak uygulanmaya başlamıştır.

INCOTERMS 2020		
Tüm Taşıma Türlerinde Kullanılan Teslim Şekilleri:		
EXW Ex Works		İşyerinde Teslim
FCA Free Carrier		Ana Taşıyıcıya Masrafsız Teslim
CPT Carriage Paid To		Taşıma Ödenmiş Olarak Teslim
CIP Carriage and Insured Paid To		Taşıma ve Sigorta Ödenmiş Olarak
DPU Delivered at Place Unloaded		Boşaltma Yerinde Teslim
DAP Delivered at Place		Belirlenen Yerde Teslim
DDP Delivered Duty Paid		Gümrük Vergileri Ödenmiş Olarak
Sadece Deniz ve İç Su Yolu Taşımalarında Kullanılan Teslim Şekilleri:		
FAS Free Alongside Ship		Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim
FOB Free On Board		Gemide Masrafsız Teslim
CFR Cost and Freight		Masraflar ve Navlun Dahil Teslim
CIF Cost, Insurance and Freight		Masraflar, Sigorta ve Navlun Dahil

Not; Sadece **CIP** ve **CIF** teslim şeklinde satıcı malları sigortalar.

Incoterms 2020 www.ihracat.co		Satıcı												Alıcı	
Taşıma Türü		Paketleme	Yükleme	İç Taşıma	İhracat Gümrüğü	Gemiye Yükleme	Taşıma	Sigorta	Antrepoya Boşaltma	İthalat Gümrüğü	İç Taşıma	Yük Teslimi			
EXW EX Works İşletmede Teslim															
FAS Free alongside ship Gemi Doğrultusunda Teslim															
FCA Free Carrier Belirlenen Yerde Taşıyıcıya Teslim															
FOB Free On Board Gemi Bordasında Teslim															
CFR Cost and Freight Mal Bedeli ve Taşıma															
CIF Cost Insurance and Freight Mal Bedeli, Sigorta ve Taşıma															
CPT Carriage Paid To Taşıma,...'e kadar ödenmiş															
CIP Carriage and Insurance Paid to Sigorta dahil taşıma,...'e ödenmiş															
DPU Delivered At Place Unload Terminalde Teslim															
DAP Delivered At Belirlenen Yerde Teslim															
DDP Delivered Duty Paid Varış Yerde Gümrük Vergisi Ödenmiş Olarak Teslim															

Kaynak; www.ihracat.co

2.4.2. ULUSLARARASI TESLİM ŞEKİLLERİ

Incoterms 2020, grupları ve teslim şekilleri aşağıda açıklanmıştır.

2.4.2.1. “ E ” GRUBU TESLİMLER

“E” Grubunda yer alan teslimde **temel kural**; ihracata konu mallar **satıcının iş yerinde** alıcıya ya da taşıyıcıya teslim edilmesidir.

“E” Grubunda; sadece; **EXW** İşyerinde Teslim yer almaktadır.

2.4.2.1.1. EXW İşyerinde Teslim (Ex Works)

Ticari işletmede teslim olarak da adlandırılır. Bu teslim şeklinde satıcı *ihracatçı* firma malları kendi mahallinde *işyerinde, fabrikada, depo gibi yerlerde* hazırlar. Malları alıcıya ya da taşıyıcıya teslim eder.

İhracatçının malı teslim ile sorumluluklar alıcıya geçer.

Alıcı, tüm iç ve dış taşıma, ihracat ve ithalat gümrükleme işlemlerini kendisi yapar. Bu teslim şeklinde alıcının, satıcı ülkesindeki yerel bir alıcıdan pek de farkı yok gibidir.

İhracatçı için riski en az, ithalatçı için riski yüksek teslim şeklidir.

EXW teslimde; sigorta zorunlu değildir. Sözleşmeye göre yapılır.

Kara, deniz, hava, tren taşıma türlerinde geçerli teslim şeklidir.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Satıcı ihracata konu malları hazırlar. Gerekli *kalite kontrolü, ölçüm, tartma ve işaretleme gibi tüm kontrolleri* yapar.

Fabrikasında, deposunda ya da iş yerinde malları, alıcının belirlediği araca ya da konteynere teslim eder.

Fatura ve Çeki Listesi gibi belgeleri hazırlar. Alıcının gümrük müşavirine ve nakliye firmasına, mal ile ilgili; malın tanımı, kap, adet, kilo, paketlenme, istifleme şekli gibi bilgileri vermek zorundadır.

Satıcının alıcıya karşı taşıma ve sigorta sözleşmesi yapma yükümlülüğü yoktur.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

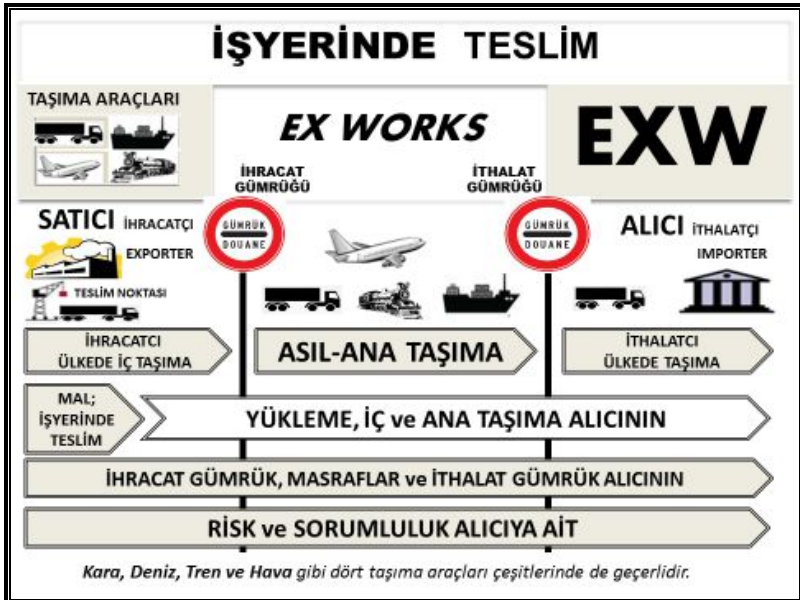
Malın bedelini sözleşmede açıklandığı şekilde öder. Malları satıcının işletmesinde teslim alır. Risk ve sorumluluklar alıcıya geçer.

Malın ihracat ve ithalat için yükleme, taşıma, boşaltma ve diğer masrafları, çıkış gümrük giderleri, varış gümrük masrafları, vergileri, resimler ve harçların ödenmesi alıcıya aittir.

“EXW” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA:

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrol;** satıcı (ihracatçı) yapar.
- **Yükleme işlemleri;** ithalatçı (alıcı) tarafından yapılır.
- **Çıkış gümrüğü işlemleri;** alıcı tarafından yapılır.
- **Taşıma İşlemleri;** iç taşıma ve ana (asıl) taşımayı alıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** zorunlu değildir. Genelde alıcı yapar.
- **Varış yerinde boşaltma işlemi;** alıcı tarafından yapılır.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergileri;** alıcı yapar ve öder.
- **Taşıma türü;** tüm taşıma araç türleri ve şekilleri olan Deniz, Kara, Hava ve Demiryolunda taşımalar için uygun teslim şeklidir.

Aşağıda **EXW Teslim Şekli** tablo ile birlikte gösterilmiştir.

“EXW TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı maliyet için varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paketleme ve İşaretleme; 1.- \$ + İhracatçı Kâr Payı; 20.- \$ = **121.- \$ Dolar EXW Fiyat.**

UYGULAMADA - 1; EXW fiyat, ihracatçılar tarafından başlangıç teklif fiyatı verilirken çok sık kullanılır. Diğer tüm Incoterms fiyatları EXW fiyatın üzerine diğer masraflar ilave edilerek hesaplanır.

UYGULAMADA - 2; Bu teslim şeklinde her ne kadar satıcı malını firmada teslim eder ve ihracat gümrük işlemlerine **karışmazsa da**; uygulamada, satıcı, gümrük işlemleri için, kendi gümrük müşavirini kullanır. Gümrük masraflarını ayrıca fatura eder. Ya da asıl faturasına, "gümrük masraflarını" ayrı bir tutar satırı olarak yazar.

2.4.2.2. “ F ” GRUBU TESLİMLER

“F” Grubunda yer alan teslimlerde **temel kural**; mallar, *ihracatçı-nın çıkış gümrüğünde* taşıyıcı ya da alıcıya teslim edilir.

“F” GRUBU Teslimde Şekillerinde;

- **FCA** Belirlenen Yerde Ana Taşıyıcıya Teslim,
- **FAS** Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim,
- **FOB** Gemide Masrafsız Teslim şekilleri yer alır.

2.4.2.2.1. FCA Belirlenen Yerde Ana Taşıyıcıya Teslim (Free Carrier)

Satıcının sorumluluğu; mallar ihracat gümrük işlemlerinden geçirilir, ana taşıyıcıya belirlenen yerde teslim edilmesi ile son bulur.

2020 Incoterms ile FCA teslim şekli deniz yolu ve kara yolu yüklemeleri için iki gruba ayrılmıştır.

Deniz yolu ile taşımalarda, satıcının sorumluluğu malın limanda teslimi ile son bulur. Konşimento (*taşıma senedi*) nakliyecisi firma tarafından, satıcı (*ihracatçı*) firmaya teslim edilir. İhracatçı ülkesinde limana kadar yapılan ara (*yurt içi*) taşımalarda sorumluluk satıcıya aittir.

Kara yolu ile taşıma da ise, malın **ana taşıyıcıya** teslimi ile sorumluluk alıcıya geçer. Ara taşımalarda sorumluluk satıcıya aittir.

Örnek; İhracata konu mallar ana taşıyıcıya “TIR” ‘a, İstanbul, Ambarlı gümrüğünde teslim edilecek ise Bursa dan, Ambarlı gümrüğüne kadar yapılan ara (*yurt içi*) taşımanın sorumluluğu satıcıya aittir.

Şayet; Ana taşıyıcı “TIR” ise mallar iki taraf arasındaki anlaşmaya göre ihracatçının iş yerinde yada başka bir yerde (*depo, antrepo veya imalatçı fabrikada*) “TIR” ‘a yüklenecek ise bu yüklemeden sonra sorumluluk alıcıya geçer. Buradaki teslim **ana taşıyıcıya** teslim kabul edilir. Bu durumda satıcının nakliyeciden konşimento istemesi halinde, nakliyecisi satıcıya konşimento vermek zorunludur.

Örnek; İhracat malları ana taşıyıcı “TIR” a, Bursa da imalatçı fabrikada yüklenecek, kontrol edilip, mühürlenerek teslim edilecek ise artık ara (*yurt içi*) taşımaya gerek kalmaz. Bursa da imalatçı fabrikada teslim ile sorumluluk alıcıya geçer.

2020 Incoterms de FCA teslim şekline konulan; konşimento verme zorunluluk şartı ile akreditifli satışlarda, konşimento eksikliği nedeniyle oluşan engeller ve akreditif iptal sorunu da ortadan kalkmıştır.

UYGULAMADA - 1; Genelde taşıyıcı ile alıcı sözleşme yapar. Masraflar alıcıya ait olmak üzere satıcı, alıcıya yardımcı olur. Kara ve hava yolu taşımacılığında genelde satıcı yardımcı olur. Bu durumda “Nakliye Deposu” sözleşmeye yazılır. İç nakliye ona göre oluşturulur.

Örnek; FCA Bursa / Nilüfer / OSB Fabrika **ya da;** FCA İstanbul / Ambarlı / Gümrük gibi. Yükleme bu belirlenen yerde yapılır.

UYGULAMADA - 2; Alıcı, ithalatçı firmalar FCA teslim şeklini genelde, birden fazla tedarikçiden yapılacak ortak mallar veya ortak yüklemeler için tercih eder. Ana taşıyıcıya teslim bir yere toplamış olur.

Örnek; Farklı tedarikçilerden, aynı konteynere ya da aynı TIR ‘a yükleme yapılacak olması halinde veya aynı tür malın birden fazla tedarikçiden temin edilecek olması gibi durumlarda, malların belirlenen adrese, depoya ya da antrepoda toplanması ve oradan yüklenmesi için FCA teslim şekli tercih edilir. Bura da yükleme yeri ortak kararlaştırılan depodur. Ana taşıyıcı ise **TIR** ya da **Konteyner** olmaktadır.

UYGULAMADA - 3; 2020 Incoterms öncesi ihracatlar da akreditifli satışlarda, bankalar malın taşıyıcıya eksiksiz teslim edildiğini belgeleyen konşimento ister. Genelde konşimento temini taşıyıcılar tarafından bazı şartların yerine getirilmemesi nedeniyle ertelenir ya da geciktirilir. Bu belgenin eksik olması halinde akreditifin iptaline kadar giden sorunlar yaşanır. Buna **Akreditifli** ihracatlar da “**Rezerv Bildirimi**” denir. Yani; Akreditife uygun olmayan ya da eksik belge var demektir.

2020 Incoterms FCA teslim şekline, konşimento şartı getirilmiştir. **On Board** ibareli konşimentonun düzenlenmesi ile akreditifli satışlarda, konşimento eksikliğinden oluşan engeller ortadan kaldırılmıştır.

Aşağıda **FCA Teslim Şekli** tablo ile birlikte gösterilmiştir.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Satıcı malları, alıcı tarafından belirlenmiş ana taşıyıcıya, yine alıcı tarafından belirlenmiş tarihte ve yerde ya da noktada teslim eder.

İhracat için gerekli kalite kontrolü, ölçüm, tartım kontrollerini yapar. Fatura, Çeki Listesi gibi diğer ihracat belgelerini düzenler.

Malın çıkış gümrük işlemlerini satıcı yaptırır. Malın ana taşıyıcıya teslim anına kadar tüm masraflar ve riskler satıcıya aittir.

İsterse, taşıyıcıdan konşimento talep eder.

Hazırlanan ihracat ve taşıma belgelerini alıcıya gönderir.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

Malın bedelini sözleşmede açıklandığı şekilde öder.

Malların belirlenen yerde ve tarihte ana taşımacıya teslimi ile risk ve oluşan masraflar alıcıya geçer.

Alıcı kendi ülkesinde; ithalat iznini alır. İthalat belgelerini düzenler. İthalat gümrük masraflarını ve gümrük vergilerini öder.

“FCA” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

• **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrol;** ihracatçı (satıcı) yapar.

• **İhracat Yükleme işlemleri;** iç taşımalarda yükleme satıcı tarafından yapılır. Ana taşıyıcıya yükleme ise alıcı tarafından yapılır.

• **Çıkış gümrük işlemleri ve vergileri;** satıcı yapar ve öder.

• **Taşıma İşlemleri;** iç taşımayı ihracatçı yapar. İhracat gümrüğünden sonraki ana (asıl) taşımayı ithalatçı yapar.

• **Sigorta işlemleri;** İhracatçının sigorta sözleşmesi yapma zorunluluğu yoktur. Sigorta anlaşmaya göre yapılır.

• **Varış yerinde boşaltma işlemleri;** alıcı yapar.

• **Varış gümrük işlemleri ve vergileri;** alıcı yapar ve öder.

• **Taşıma türü;** tüm taşıma şekilleri olan Deniz, Kara, Hava ve Demiryolu taşıma türleri için uygun teslim şeklidir.

“FCA TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Sigorta (Varsa); 00.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **131.- \$ Dolar. FCA Fiyatı.**

2.4.2.2.2. FAS Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim. (Free Alongside Ship)

Bu teslim şeklinde; ihracatçı malları yükleme limanında, alıcı tarafından seçilen gemi doğrultusunda (*geminin yanında*) taşıyıcıya teslim eder. Malın taşıyıcıya teslimi ile tüm risk ve masraflar alıcıya geçer.

Gemi limandan açıkta demirlemiş ise yükleme için limandan gemiye kadar bir ara taşıyıcı gerekiyorsa, ara taşıyıcının da masrafları satıcıya aittir. Ara taşıyıcılara mavnada (*taşıyıcı tekne*) adı verilir. Mallar açıkta, gemi yanında teslim edildiğinde sorumluluk alıcıya geçer.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Satıcı malları, belirlenen tarihte alıcının daha önceden bildirdiği **geminin yanına rıhtıma** getirir. Malın gemi yanında tesliminden itibaren tüm riskler, sorumluluklar ve masraflar alıcıya geçer.

İhracat gümrük işlemlerini satıcı yapar. Gümrük masraflarını satıcı öder. (*Bu yeni kurul; 2020 Incoterms ile eklenmiştir*).

Hazırlanan ihracat ve taşıma belgelerini alıcıya gönderir.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

Malın bedelini sözleşmede açıklandığı şekilde öder. Taşıma acentesi ile anlaşma yapar. Geminin yükleme limanına yaklaşık ne zaman gideceğini satıcıya bildirir. Malları satıcıdan gemi yanında ya da mavnada teslim alır. Malın teslimi ile risk ve masraflar alıcıya geçer.

İthalat gümrük vergilerini ve masraflarını öder.

NOT; 2020 Incoterms ‘den önce FAS teslimde ihracat gümrük işlemlerini ithalatçı yapar şartı vardı. Bu kural 2020 Incoterms ile iptal edilmiştir. Yeni düzenleme ile FAS teslimde ihracat gümrük işlemlerini ihracatçının yapma şartı getirilmiştir.

Aşağıda **FAS TESLİM ŞEKLİ** tablo ile birlikte gösterilmiştir.

“FAS” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrol;** satıcı yapar.
- **Çıkış gümrüğü işlemleri;** satıcı tarafından yapılır.
- **Yükleme işlemleri;** gemiye yüklemeyi alıcı yapar.
- **Taşıma İşlemleri;** iç taşıma satıcı tarafından yapılır. Ana (asıl) taşımayı alıcı yapar. Risk ve diğer masraflar alıcıya geçer.
- **Sigorta işlemleri;** sigorta anlaşmaya göre yapılır.
- **Varış yerinde boşaltma işlemleri;** alıcı yapar.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergileri;** alıcı yapar ve öder.
- **Taşıma türü;** deniz ve iç su (nehir) taşımalarında geçerlidir.

“FAS TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Sigorta (Varsa); 00.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **131.- \$ Dolar. FAS Fiyatı.**

2.4.2.2.3. FOB Gemide Masrafsız Teslim (Free On Board)

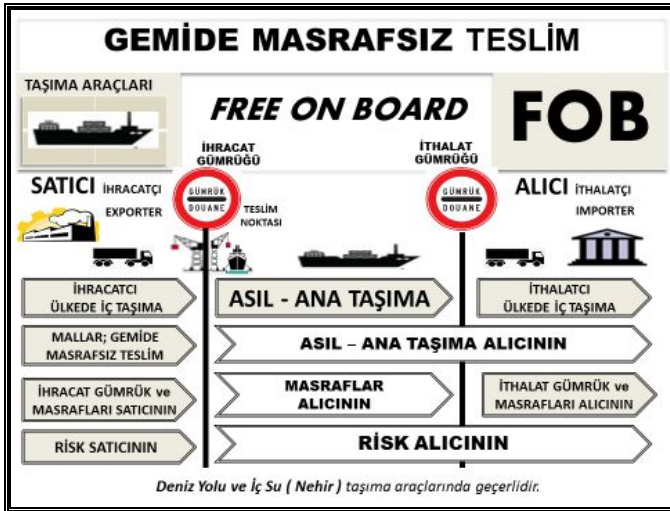
Satıcının malları belirlenen tarihte ve yükleme limanında, alıcı tarafından seçilen gemide teslim etmesini ifade eden teslim şeklidir.

İhracatçı; malları geminin **küpeştesini** (güverte kenarlıklarını) aşacak şekilde gemi güvertesine uygun şekilde istif ederek malları teslim eder. Malın teslimi ile sorumluluk, risk ve masraflar alıcıya geçer. FOB teslim gemi güvertesinde “*Gemide Masrafsız*” teslim olarak adlandırılır. Satıcı ihracat için tüm belgeleri hazırlar, gümrük işlemlerini yapar.

“FOB Teslim”, dış ticarete “Deniz Yolu” ile yapılan sevkiyatlarda en çok kullanılan teslim şeklidir.

Not; FOB teslim şeklinde satıcı, **FAS** teslim şeklindeki kuralları aynı şekilde uygular. **Farklı olarak;** limana getirilmiş malı gemiye yükler. Malın gemiye yüklenmesinden sonra sorumluk alıcıya geçer.

Aşağıda **FOB TESLİM** şekli tablo ile birlikte gösterilmiştir.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme şartlarına göre malı hazırlar. Gerekli kontrolleri yapar. İhracat belgelerini düzenler, gümrük işlemlerini yapar. Malları gemi güvertesinde teslim eder. Teslimi ile risk ve sorumluluk alıcıya geçer.

Alıcıya yüklemenin yapıldığını bildirir. Düzenlenen taşıma belgesini ve alıcının ülkesinde kullanacağı diğer belgeleri hazırlar.

Hazırlanan ihracat ve taşıma belgelerini alıcıya gönderir.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

Malın bedelini sözleşmede açıklandığı şekilde öder.

Malların gemi güvertesinde taşıyıcıya tesliminden sonra risk ve masraflar alıcıya geçer. İthalat gümrük işlemlerini yapar, gümrük vergilerini ve masraflarını öder. Taşıma acentesine navlun bedelini öder.

“FOB” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrol;** satıcı yaptırır.
- **Çıkış gümrük işlemleri ve masrafları;** satıcı yapar, öder.
- **Yükleme işlemleri;** gemiye yüklemeyi satıcı yapar.
- **Taşıma İşlemleri;** gemiye kadar iç taşımayı satıcı yapar. Ana (asıl) taşımayı alıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** sigorta anlaşmaya göre yapılır.
- **Varış yerinde boşaltma işlemleri;** alıcı yapar.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergiler;** alıcı yapar ve öder.
- **Taşıma türü;** deniz ve iç su (nehir) taşımalarında geçerlidir.

“FOB TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Sigorta (Varsa); 00.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Gemiye Yükleme; 2.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **133.- \$ Dolar. FOB Fiyatı.**

UYGULAMADA - 1; FOB Teslim fiyatı denildiği zaman, navlun ve sigorta hariç ihracatçı gümrüğünde teslim fiyatı olarak bilinir. Bu nedenle; Proforma Faturalar da FOB olarak düzenlenir. Sözleşmede varsa; ithalatçı için navlun ve sigorta tutarı ayrıca fatura üzerine yazılır.

UYGULAMADA - 2; İhracata ait devlet yardımları, fuar ve vergi teşvikleri ile vergi cezaları tesbitinde FOB Teslim fiyatı esas alınır.

UYGULAMADA - 3; FOB teslim şekli sadece liman yüklemelerinde kullanılır. **Ancak;** uygulamada depo, terminal gibi alanlardaki sevkiyatlarda FCA teslim şekli yazılması gerekirken, bu sevkiyatlar için yanlış bir uygulama olarak belgelere FOB Teslim şekli ibaresi yazılır.

Bu nedenle; **2020 Incoterms** de; FOB Teslim şeklinin sadece liman yüklemelerinde kullanılacağına dair vurgu yapılmıştır.

2.4.2.3. “ C ” GRUBU TESLİMLER

“C” Grubunda yer alan teslimlerde **temel kural;** ihracata konu mallar, ihracatçı tarafından, ithalatçı **alıcı gümrüğüne kadar** taşınır.

“C” Grubu teslimde şeklinde;

- **CFR** Mal Bedeli ve Navlun Ödenmiş Teslim,
- **CPT** Taşıma Bedeli Ödenmiş Olarak Teslim,
- **CIF** Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun Dâhil Teslim,
- **CIP** Taşıma ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim şekilleri yer alır.

2.4.2.3.1. CFR Mal Bedeli ve Navlun Ödenmiş Teslim (*Cost and Freight*)

İç su (*nehir*) ve deniz yolu ile taşımalarda geçerli teslim şeklidir.

Satıcı malları, navlun bedeli ödenmiş olarak varış ülkesindeki, limanda ithalatçıya (*alıcıya*) teslim eder.

Bu teslim şeklinde satıcı ihracat gümrük işlemlerini yapar. Tüm masraf ve navlunu üstlenerek malları alıcı limanına kadar taşır.

Navlun dâhil olarak, deniz yolu ile taşımada; ithalatçı gümrüğüne kadar, ithalatçıya sigorta yaptırma esnekliğini veren teslim şeklidir.

Bu teslim şeklinde taşıma satıcıya ait olsa da, taşıma esnasındaki malla ilgili tüm riskler (*kayıp ve hasar*) alıcıya aittir. Alıcı malları sigorta yaptırır. Bu nedenle bu teslim şeklinde sigorta yükümlülüğü alıcıya aittir.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Belgeleri hazırlar. İhracat gümrük işlemlerini yapar. Taşıma acentesi ile sözleşme yapar. Varış limanına kadar olan navlun ücretini taşıyıcıya öder.

Mallar gemi küpeştesini geçtikten sonra taşıma bedeli navlun dışında meydana gelecek tüm masraf ve riskler alıcıya aittir.

Satıcı yüklemenin yapıldığını, tahmini varış tarihini alıcıya bildirir. Düzenlenen taşıma belgesi ve diğer belgeleri alıcıya gönderir.

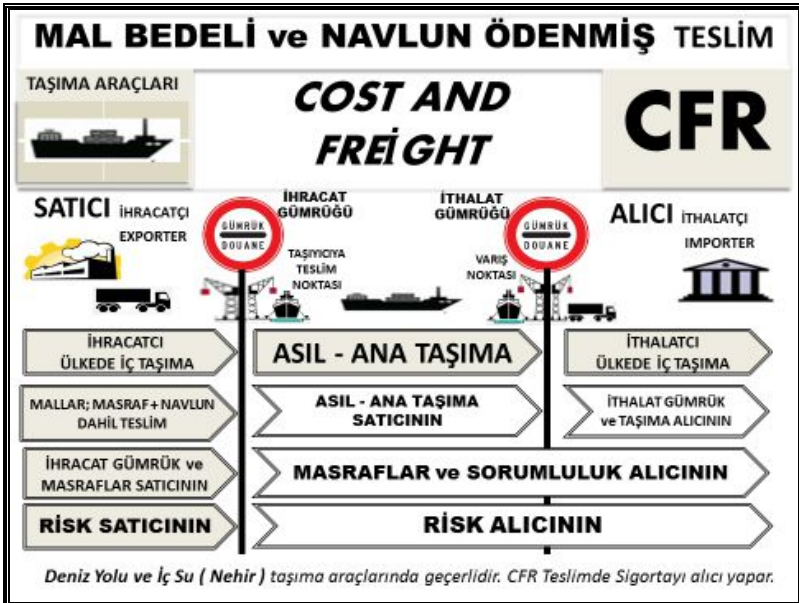
ALICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder.

İsterse; ithalat malının sigorta işlemi yaptırır.

Varış gümrüğünde, ithalat için gümrük işlemlerini yapar. İthalat belgelerini düzenler. Gümrük masraflarını ve vergilerini öder.

Aşağıda **CFR TESLİM** şekli tablo ile birlikte gösterilmiştir.

“CFR” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrol;** satıcı yaptırır.
- **Çıkış gümrüğü işlemleri ve vergiler;** satıcı yapar ve öder.
- **Yükleme işlemleri;** gemiye yüklemesi satıcı yapar.
- **Taşıma İşlemleri;** iç ve ana (asıl) taşımayı satıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** Sigorta zorunlu değildir. Ancak CFR teslimde genelde alıcı riski azalmak için malları sigorta yaptırır.
- **Varış yerinde boşaltma işlemleri;** alıcı yapar.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergiler;** alıcı yapar ve öder.
- **Taşıma türü;** deniz ve iç su (nehir) taşımalarında geçerlidir.

“CFR TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Sigorta (Varsa); 00.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Gemiye Yükleme; 2.- \$ + Deniz Yolu Ana Taşıma; 10.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **143.- \$ Dolar. CFR Fiyatı.**

UYGULAMADA; Kurul olarak; CIF ve CIP teslimde satıcının sigorta yapması zorunludur. CFR teslimde sigorta zorunlu değildir. **Fakat;** CFR teslimde, malın taşıma (navlun) bedelini satıcı ödemesine rağmen, alıcı ana taşımadan doğacak riski, kayıp ve hasarları önlemek için ithalat mallarını sigorta yaptırır. Sigorta bedelini alıcı öder.

2.4.2.3.2. CPT Taşıma Ödenmiş Olarak Teslim (Carriage Paid To)

Satıcı firma malları bizzat kendi seçtiği taşıyıcıya teslim eder. Malları belirtilen varış noktasına kadar taşır. Taşıma ücretini ve tüm sevkiyat bedelini kendisi öder. Malların teslim edildiğini alıcıya bildirir.

Malların ana taşıyıcıya teslimi ile tüm risk ve sorumluluk alıcıya geçer. Sigorta zorunlu değildir. Alıcı genelde sigorta yaptırır.

Kara, hava, tren ve deniz yolu gibi çoklu taşıma türlerinde geçerli teslim şeklidir.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme şartlarına göre malı hazırlar. Belgeleri düzenler. İhracat gümrük işlemlerini yapar. Satıcı malları ana taşıyıcıya teslim eder, riskten kurtulur. Varış noktasına kadar olan taşıma bedelini öder. Malın taşıyıcıya teslim edildiğini ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir.

Hazırlanan ihracat ve taşıma belgelerini alıcıya ulaştırır.

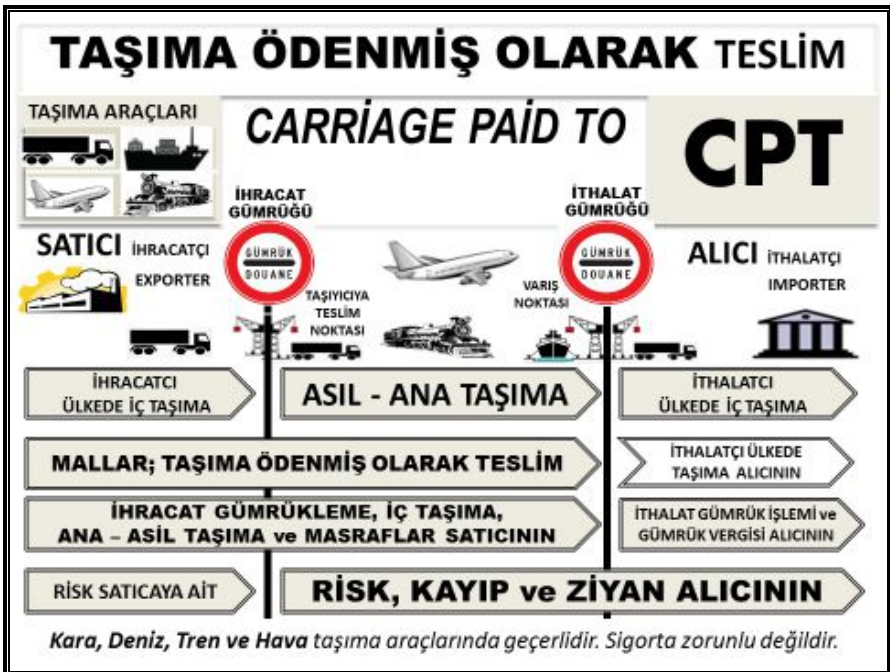
ALICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme koşullarına uygun mal bedelini öder ya da ödeme taahhüdün yerine getirir.

Malın ana taşıyıcıya tesliminden itibaren, ortaya çıkabilecek riskler, kayıp ve hasar sorumluluğu alıcıya geçer. Bu amaçla alıcı uygulamada genelde sigorta yaptırır. Sigorta bedelini alıcı öder.

Taşıyıcıdan malları teslim alır. İthalat belgelerini hazırlar. İthalat gümrük işlemlerini yapar ve gümrük vergilerini öder.

Aşağıda **CPT TESLİM** şekli tablo ile birlikte gösterilmiştir.

“CPT” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrol;** satıcı yaptırır.
- **Çıkış gümrüğünde resmi işlemleri;** satıcı yapar.
- **Yükleme işlemleri;** ihracatçı kendi seçtiği taşıyıcıya yükler.
- **Taşıma İşlemleri;** iç ve ana (asıl) taşımayı satıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** zorunlu değildir. Alıcı isterse yapar.
- **Varış yerinde boşaltma işlemleri;** alıcı yapar.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergiler;** alıcı yapar ve öder.
- **Taşıma türü;** tüm taşıma şekilleri olan Deniz, Kara, Hava ve Demiryolu taşıma türleri için uygun teslim şeklidir.

“CPT TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Sigorta (Varsa); 00.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Taşıyıcıya Yükleme; 2.- \$ + Ana Taşıma; 10.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **143.- \$ Dolar. CPT Fiyatı.**

Not; CPT teslim ile CFR teslim şeklinde sigorta mecburiyeti yoktur. Fakat; her ikisi arasındaki **fark**, CFR deniz yolu, CPT ise çoklu taşımalarda tercih edilen teslim şeklidir.

Bu nedenle;

2020 INCOTERMS ile denizyolu sevkiyatlar ile multimodal (çoklu taşıma) ile sevkiyatlarda; sigorta hariç bir limana teslim sevkiyatı var ise, CPT yerine CFR kullanımının doğru olacağı vurgulanmıştır.

2.4.2.3.3. CIF Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun Dâhil Teslim (Cost, Insurance and Freight)

Bu teslim şeklinde mallar, ihracatçı tarafından mal bedeli, navlun bedeli ve sigorta bedeli ödenmiş olarak ithalatçı gümrüğünde alıcıya teslim edilir. Satıcı tarafından sevkiyatı organize edilen teslim şeklidir.

Mal bedeli, navlun bedeli ve sigorta bedeli toplamı CIF teslim şeklinin tutarını oluşturur.

CIF teslim şeklinde; satıcı kapsamı dar olan **Clause C** 'ye göre sigorta primini ödeyerek deniz nakliyat sigortası yaptırır. Mallar gemiye yüklendikten sonra navlun ve sigorta primi dışındaki riskler alıcıya geçer.

Not; CIF teslim şeklinde ihracatçı, CFR teslim şeklindeki şartlara ek olarak, taraflar arasında farklı anlaşma olmadıkça, kapsamı dar olan Clause C 'ye göre deniz nakliyat sigorta yaptırır.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Malı sözleşmeye göre hazırlar. Belgeleri düzenler. İhracat gümrük işlemlerini yapar. Malları belirtilen varış yerine kadar taşır.

Taşıma acentesi ile anlaşma yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Ayrıca satıcı; taşıma süresi için sigorta sözleşmesi yapar ve sigorta primini öder.

Malın hangi tarihte varış limanına ulaşacağını alıcıya bildirir. Düzenlenen taşıma ve sigorta belgesi ile diğer belgeleri alıcıya gönderir.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme koşullarına uygun mal bedelini öder ya da ödeme taahhüdünü yerine getirir.

Malları varış limanında teslim alır. İthalat belgelerini düzenler. İthalat gümrük işlemlerini yapar ve vergileri öder.

Malın boşaltma limanındaki masraflarını öder.

CIF teslimde; mallar ana taşıma aracı gemiye yüklendikten sonra navlun ve sigorta dışında, tüm riskler ve masraflar alıcıya geçer.

"CIF" TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrolü;** satıcı yapar.
- **Çıkış gümrük işlemleri ve vergiler;** satıcı yapar ve öder.
- **Yükleme işlemleri;** satıcı tarafından yapılır.
- **Taşıma İşlemleri;** iç ve ana (asıl) taşımayı satıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** Zorunludur. Satıcı tarafından yapılır.

- **Varış yerinde boşaltma işlemleri;** alıcı yapar.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergiler;** alıcı yapar ve öder.
- **Taşıma türü;** deniz ve iç su (nehir) taşımalarında geçerlidir.

“CIF TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

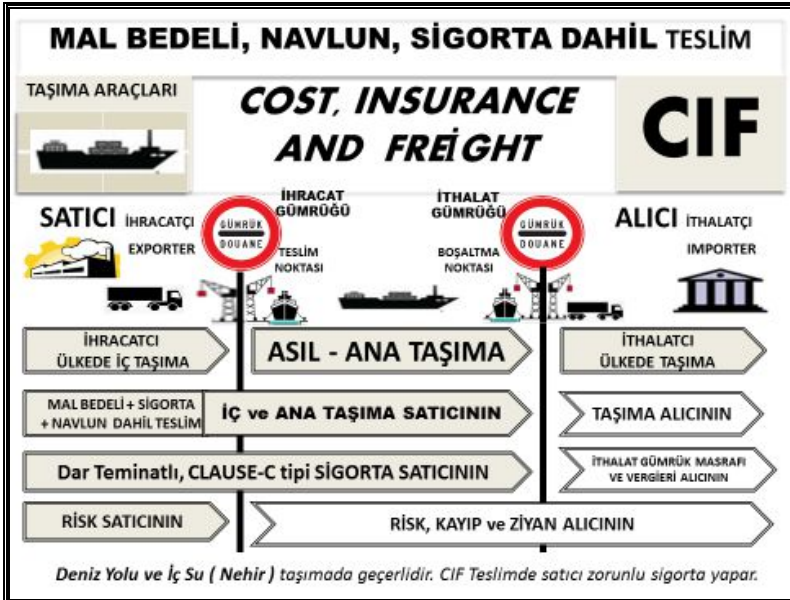
Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Dar Kapsamlı Sigorta (Zorunlu); 4.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Gemiyeye Yükleme; 2.- \$ + Ana Taşıma; 10.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **147.- \$ Dolar CIF Fiyatı.**

UYGULAMADA -1; CIF Teslim Fiyatı; ithalatlarda, gümrük vergisi, özel tüketim vergisi (ÖTV) ve katma değer vergisi (KDV) hesaplamada, Ba-Bs Beyanında dikkate alınan ana başlangıç fiyatıdır.

CIF Teslim fiyatının üzerine varsa gümrükteki diğer giderler ve vergiler ilave edilerek her verginin matrahı ayrı hesaplanır.

UYGULAMADA -2; CIF teslim şekli satıcı tarafından sevkiyatı organize edilen ve “C” grubu içinde en fazla tercih edilen teslim şeklidir.

Aşağıda **CIF TESLİM ŞEKLİ** tablo ile birlikte gösterilmiştir.

2.4.2.3.4. CIP Taşıma ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim (Carriage and Insurance Paid to)

Dört taşıma araç türünde geçerli ve yaygın olarak karayolu ile yapılan ihracatlar da sevkiyatın satıcı tarafından yapıldığı teslim şeklidir.

Bu teslim şeklinde satıcı aksine hüküm olmadıkça, kapsamı geniş olan **Clause A 'ya** göre malın sigortasını yaptırır. Navlun ve yükleme masrafları satıcıya aittir. Satıcı acentesi ile anlaşır ve malı teslim eder. Malın ana taşıyıcıya teslim ile risk ve sorumluluklar alıcıya geçer.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Malı sözleşme şartlarına göre hazırlar. İhracat için belgeleri düzenler. İhracat gümrük işlemlerini yapar. Taşıma acentesine varış limanına kadar olan navlun ücretini öder.

Ayrıca, satıcı sigorta için sözleşme yapar, sigorta primini öder.

Hazırlanan ihracat, taşıma ve sigorta belgelerini alıcıya gönderir.

Malın taşıyıcıya tesliminden sonra navlun ve sigorta bedeli dışındaki tüm riskler ve ek masraflar alıcıya geçer.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme koşullarına uygun mal bedelini öder ya da ödeme taahhüdünü yerine getirir. Malları taşıyıcıdan teslim alır.

İthalat gümrük işlemlerini yapar. Gümrük masraflarını ve vergileri öder. Varış limanında malı boşaltır. Boşaltma ve liman ücretini öder.

“CIP” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrolü;** satıcı yaptırır.
- **Çıkış gümrüğünde resmi işlemleri;** satıcı yapar.
- **Yükleme işlemleri;** satıcı tarafından yapılır.
- **Taşıma İşlemleri;** iç ve ana (asıl) taşımayı satıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** Zorunludur. Satıcı tarafından yapılır.
- **Varış yerinde boşaltma işlemleri;** alıcı yapar.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergiler;** alıcı yapar ve öder.

- **Taşıma türü;** tüm taşıma şekilleri olan Deniz, Kara, Hava ve Demiryolu için uygun teslim şeklidir.

“CIP TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Geniş Kapsamlı Sigorta (Zorunlu); 7.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Gemiye Yükleme; 2.- \$ + Ana Taşıma; 10.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **150.- \$ Dolar CIP Fiyat**

UYGULAMADA -1; CIP teslim şekli; kara yolu ile taşıma yapılan ihracatlar da; satıcı tarafından sevkiyatı organize edilen ve “C” grubu içinde en fazla tercih edilen kara yoluna uygun teslim şeklidir.

UYGULAMADA -2; Yaygın olarak kara yolu taşıma araçlarında CIP teslim tercih edilir. **Şayet;** ihracata konu mal kara yolu taşıma aracı ile teslim edilecek ise varış gümrüğünde gümrük işlemlerini ve vergileri alıcı öder. Mal kara yolu taşıma aracı ile alıcının belirlediği (depoda, terminal, fabrika, vb.) yerde teslim edilebilir.

ÖRNEK; İhracat sözleşmesinde ya da proforma faturada; teslimat yeri "CIP, Germany, Berlin, Factory" olarak belirtilmiş ise; ihracat malı varış yeri Almanya da, Berlin şehrinde, fabrikada alıcıya teslim edilecek anlamı taşır. Proforma ön sözleşmedir. Sözleşme hükmü esastır.

İhracatçı; Bursa, Nilüfer OSB Fabrikasında taşıma aracı “TIR” ‘a yüklenen ihracat malı için Berlin de ithalatçı yani alıcının adresine ulaştığı ana kadar, alıcının ülkesindeki gümrük işlemleri ve vergi ödemeleri hariç tüm sevkiyat sürecinden sorumludur. Riskler ise alıcıya aittir.

Aşağıda **CIP TESLİM ŞEKLİ** tablo ile birlikte gösterilmiştir.

2.4.2.4. “D” GRUBU TESLİMLER

“D” Grubunda yer alan teslimlerde **temel kural**; ihracata konu mallar, satıcı tarafından, alıcının belirlediği **varış yerinde** ya da **alıcının iş yerinde** teslim edilir.

“D” Grubu teslimde şeklinde;

- **DAP** Belirlenen Yerde Teslim,
- **DPU** Boşaltma Yerinde Teslim,
- **DDP** Gümrük Vergileri Ödenmiş Olarak Teslim şekilleri yer alır.

2.4.2.4.1. DAP Belirtilen Yerde Teslim (*Delivered at Place*)

Satıcının malları belirtilen varış yerinde, gelen taşıma aracından boşaltmadan, alıcının tasarrufuna bırakmakla malın teslim edildiğini ifade eden teslim şeklidir.

Satıcı malları belirlenen varış yerine, limana, iskeleye, gümrük noktasına, havalimanına kadar taşır.

Mallar taşıma aracından boşaltılmadan alıcıya teslim edilir.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Malların ihracat belgelerini düzenler. İhracat gümrük işlemlerini yapar, masrafları öder.

Malın varış yerinde alıcıya teslimine kadar riskler ve tüm masrafları üstlenir. Hatta malın herhangi bir ülkeden geçişine ilişkin gümrük işlemleri varsa o gümrük masraflarını da öder.

Alıcının ülkesinde belirlenen teslim yerine kadar; iç nakliye masrafları, ardiye gibi ek masraflardan satıcı sorumludur.

Hazırlanan ihracat ve taşıma belgelerini alıcıya ulaştırır.

İthalat gümrük masraflarını ve vergilerini ise alıcı öder.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder.

Malları belirlenen yerde teslim alır. Tesliminden itibaren tüm masraflar ve riskler alıcıya geçer.

Alıcı ithalat iznini alır. İthalat gümrük işlemlerini yapar. Gümrük vergilerini öder.

Malların taşıma aracından boşaltma masrafını alıcı öder.

“DAP” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrolü;** satıcı yaptırır.
- **Çıkış gümrüğünde resmi işlemleri;** satıcı yapar.
- **Yükleme işlemleri;** satıcı tarafından yapılır.
- **Taşıma İşlemleri;** iç ve ana (asıl) taşımayı satıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** sözleşmeye göre yapılır.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergiler;** alıcı yapar ve öder.
- **Belirlenen Varış Yerinde Boşaltma İşlemi;** alıcı yapar.

• **Taşıma türü;** tüm taşıma türleri olan; Deniz, Kara, Hava ve Demiryolu için uygun teslim şeklidir.

Aşağıda **DAP TESLİM ŞEKLİ** tablo ile birlikte gösterilmiştir.

“DAP TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Sigorta (Zorunlu Değil); 7.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Ana Taşıyıcıya Yükleme; 2.- \$ + Ana Taşıma; 10.- \$ + Belirlenen Yere Taşıma; 3.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **153.- \$ Dolar**

DAP Fiyat

2.4.2.4.2. DPU Boşaltma Yerinde Teslim (*Delivered at Place Unloaded*)

Boşaltma yeri; rıhtım, depo, konteyner sahası, tren istasyonu veya hava kargo istasyonu gibi üstü açık ya da kapalı yerler olabilir.

DPU Teslim Şeklinde; satıcı sevkiyat planını, alıcının bildirdiği boşaltma yeri, terminale göre yapar. Satıcı malları alıcının ülkesinde, belirlenen boşaltma yerinde taşıma aracından boşaltılmış olarak alıcıya teslim eder. Boşaltma yerine kadar tüm masraflar, risk, sorumluluk ve boşaltma masrafı satıcı tarafından karşılanır.

Teslimden itibaren, ithalat gümrük işlemleri, gümrük masrafları, gümrükte doğan vergi, resim ve harçlar alıcıya aittir.

Not; DPU teslim şekli; 2020 Incoterms ile yürürlükten kaldırılan DAT Terminalde Teslim şeklinin yerini almıştır.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar.

İhracat için gerekli gümrükleme işlemlerini yapar ve gümrük masraflarını öder. Malları ana taşıma aracına yükler.

Malların boşaltma yerinde teslim edildiği ana kadar tüm masrafları üstlenir. Taraflar arasında eğer belirli bir boşaltma yeri kararlaştırılmamış ise, satıcı kendi amacına en uygun terminal seçebilir.

Hazırlanan ihracat ve taşıma belgelerini alıcıya ulaştırır.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder.

Malların taşıma aracından boşaltılmış olarak teslim alır.

Alıcı, her türlü ithalat iznini alır. İthalat için tüm gümrük işlemlerini tamamlar. İthali için ödenmesi gereken gümrük masraflarını, bütün vergi, resim ve harçları öder.

“DPU” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrolü;** satıcı yaptırır.
- **Çıkış gümrüğünde resmi işlemleri;** satıcı yapar.

- **Yükleme işlemleri;** satıcı tarafından yapılır.
- **Taşıma İşlemleri;** iç ve ana (asıl) taşımayı satıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** sözleşmeye göre yapılır.
- **Varış gümrüğünde boşaltma işlemleri;** satıcı yapar.
- **Varış gümrük işlemleri ve vergiler;** alıcı yapar.
- **Taşıma türü;** tüm taşıma şekilleri olan Deniz, Kara, Hava ve Demiryolu taşıtları için uygun teslim şeklidir.

“DPU TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Sigorta (Zorunlu Değil); 7.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Ana Taşıyıcıya Yükleme; 2.- \$ + Ana Taşıma; 10.- \$ + Boşaltma Yerine Taşıma; 3.- \$ + Boşaltma Ücreti; 2.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **155.- \$ Dolar DPU Fiyat**

Aşağıda **DPU TESLİM ŞEKLİ** tablo ile birlikte gösterilmiştir.

2.4.2.4.3. DDP Gümrük Vergileri Ödenmiş Olarak Teslim (*Delivered Duty Paid*)

Satıcı malları; ithalatçı ülkesinde gümrüklenmiş olarak, aralarında belirlenen varış yerine kadar taşır. Malları taşıma aracında boşaltılmaya hazır şekilde alıcının tasarrufuna bırakır. Boşaltmayı alıcı yapar.

Bu teslim şeklinde satıcı, alıcı *ithalatçı* ülkesinde yerel bir satıcıdan farkı yoktur. İhracatçı sorumluluğu yüksektir.

İthalatçı için riski ve maliyeti en düşük teslim şeklidir.

EXW teslim şekli sürecinin tam tersi süreç; DDP için geçerlidir.

SATICININ SORUMLULUKLARI;

Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Kendi ülkesinde ve alıcı ülkesinde kullanacağı gerekli belgeleri düzenler.

Satıcı malın alıcıya teslimine kadar ihracat ve ithalat gümrükleme işlemlerini yapar, gümrük vergilerini satıcı öder.

Tüm masraf ve riskleri satıcı üstlenir. Varış limanına kadar taşıma acentesi ile taşıma sözleşmesi yapar.

Sigorta zorunlu değildir. Taraflar isterse sigorta yapılır.

ALICININ SORUMLULUKLARI;

Alıcı sözleşme şartlarına göre mal bedelini öder ya da ödeme taahhüdünü yerine getirir.

Malları belirlenen varış yerinde teslim alır. Malın boşaltma işlemini yapar. Alıcının gümrük işlemleri ve vergi sorumluluğu yoktur.

“DDP” TESLİMDE; İŞLEMLER, GÖREVLER, TARAFLAR ve TAŞIMA;

- **Ambalaj, İşaretleme ve Kontrolü;** satıcı yaptırır.
- **Çıkış gümrüğünde resmi işlemleri;** satıcı yapar.
- **Yükleme işlemleri;** satıcı tarafından yapılır.
- **Taşıma İşlemleri;** iç ve ana (asıl) taşımayı satıcı yapar.
- **Sigorta işlemleri;** sözleşmeye göre yapılır.
- **Varış gümrüğünde resmi işlemleri;** satıcı yapar.

- **Varış gümrüğünde vergiler;** satıcı tarafından ödenir.
- **Varış yerinde boşaltma işlemini;** alıcı yapar.
- **Taşıma türü;** tüm taşıma şekilleri olan Deniz, Kara, Hava ve Demiryolu taşımaları için uygun teslim şeklidir.

“DDP TESLİM” İHRACATÇI MALİYETİ VE FİYATI;

ÖRNEK; (Fiyat tutarı varsayım olarak alınmıştır)

Eşyanın (Malın) Maliyeti; 100.- \$ + Paket ve İşaretleme; 1.- \$ + İç Yükleme; 2.- \$ + İç Nakliye; 3.- \$ + Sigorta (Zorunlu Değil); 7.- \$, + İhracat Gümrük Masrafı; 5.- \$ + Ana Taşıyıcıya Yükleme; 2.- \$ + Ana Taşıma; 10.- \$ + Boşaltma Yerine Taşıma; 3.- \$ + İthalat Gümrük Masrafı ve Vergileri; 20.- \$ + Kâr Payı; 20.- \$ = **175.- \$ Dolar DDP Fiyatı**

Aşağıda **DDP TESLİM ŞEKLİ** tablo ile birlikte gösterilmiştir.

2.4.3. TESLİM ŞEKİLLERİ İÇİN KARŞILAŞTIRMALAR

EXW teslim şekli, satıcı firma için asgari yükümlülük taşır. İhracatçı için en az, ithalatçı için en yüksek maliyetli teslim şeklidir.

İhracatçı için en fazla maliyetli teslim şekli DDP teslim şeklidir. Malların varış yerine kadar tüm riski ve masrafları ihracatçıya aittir.

“F” Gurubundaki teslim şekillerinde temel kural; mallar ihracatçı gümrüğünde teslim edilmesidir.

Farklar; FCA teslimde mallar, ana taşıyıcıda teslim edilir. **FAS** teslimde gemi yanında teslim edilir. **FOB** teslimde gemiye yüklenmiş olarak teslim edilir. Her üç grupta sigorta zorunlu değildir.

“C” Gurubundaki teslimlerde temel kural; mallar ithalatçı gümrüğünde teslim edilmesidir. CIF ve CIP teslimde sigorta zorunludur.

“D” Gurubundaki teslimlerde temel kural; mallar ithalatçının belirlediği teslim yerinde satıcının sorumluluğu biter. Sigorta zorunlu değildir. DAP ve DDP ‘de boşaltma alıcının, DPU ‘da ise satıcındır.

Eğer ihracatçı ile ithalatçı satış sözleşmesinde malın teslim edileceği yeri de belirtmek istiyorlarsa, Sözleşmede veya Proforma Faturada **DELIVERY TERM:(Teslimat)** Yer ismi, şehir, liman vb. yazabilir.

Örnek; EXW / Bursa,

FOB / İzmir / Balçova,

CIF / Barcelona gibi.

Bu ifadeler aşağıdaki gibi açıklanır.

EXW / Bursa ibaresiyle; malın Bursa'da üretildiği ve Bursa'da teslim edileceği anlaşılır.

FOB / İzmir/Balçova ibaresiyle; ihraç malının hangi limandaki geminin güvertesinde teslim edileceği açıklanır. İhraç malının İzmir/Balçova limanındaki geminin güvertesinde teslim edileceği anlaşılır.

CIF / Barcelona ibaresiyle; varış gümrüğü olan Barcelona gümrüğünde malların alıcıya sigorta ve navlun masrafları ödenmiş olarak teslim edileceği ifade edilir.

3. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ

PEŞİN ÖDEME

MAL MUKABİLİ ÖDEME

VESAİK MUKABİLİ ÖDEME

AKREDİFLİ ÖDEME

BPO - BANKA ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

KONSİNYE SATIŞ İLE ÖDEME

KABUL KREDİLİ ÖDEME

PREFİNANSMANI İLE ÖDEME

KARIŞ TİCARET ŞEKLİNDE ÖDEME

MAHSUBEN ÖDEME

AÇIK HESAP ÖDEME

3. DIŞ TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ

Dış ticaret işlemlerinde taraflar; ithalatçı ve ihracatçı çeşitli faktörleri göz önünde bulundurarak en uygun ödeme şeklini őeđer.

Ödeme şekline göre ithalatçı ödeme görevini yerine getirir.

Dış ticarettde kullanılan ödeme şekilleri aşağıda açıklanmıştır.¹

- Peşin ödeme,
- Mal mukabili ödeme,
- Vesaik mukabili ödeme,
- Akreditifli ödeme,
- BPO - Banka Ödeme Yüğümlülüğü,
- Konsinye satış ile ödeme,
- Kabul kredili ödeme,
- Prefinansmanı ile ödeme
- Karşı ticaret şeklinde ödeme,
- Mahsuben ödeme őekilleridir.
- Açıık hesap şeklinde ödeme,

3.1. PEŞİN ÖDEME (*Advance Payment*)

Mal bedelinin ithalatçı firma tarafından ödendikten sonra, ihracatçı firmanın ihracata konu olan malı gönderdiğı ödeme şeklidir.

Ön avans almak (*siparişin tamamını peşin tahsil etmek*) suretiyle yapılan ihracat işlemleri de peşin ödeme şeklinde ihracattır.

Peşin ödeme şeklinde, ithalatçı (*alııcı*) firma risk alır.

İhracatçı (*satıcı*) firmanın riski yoktur. Peşin ödeme şeklinde ithalatçı firma, ihracatçı firmaya finansman avantajı yaratır.

Uluslararası piyasalarda genellikle satıcı tekeli olan mallarda uygulanır. Alıcı bakımından peşin ödeme ıskontolarının yüksek olduğı mallarda

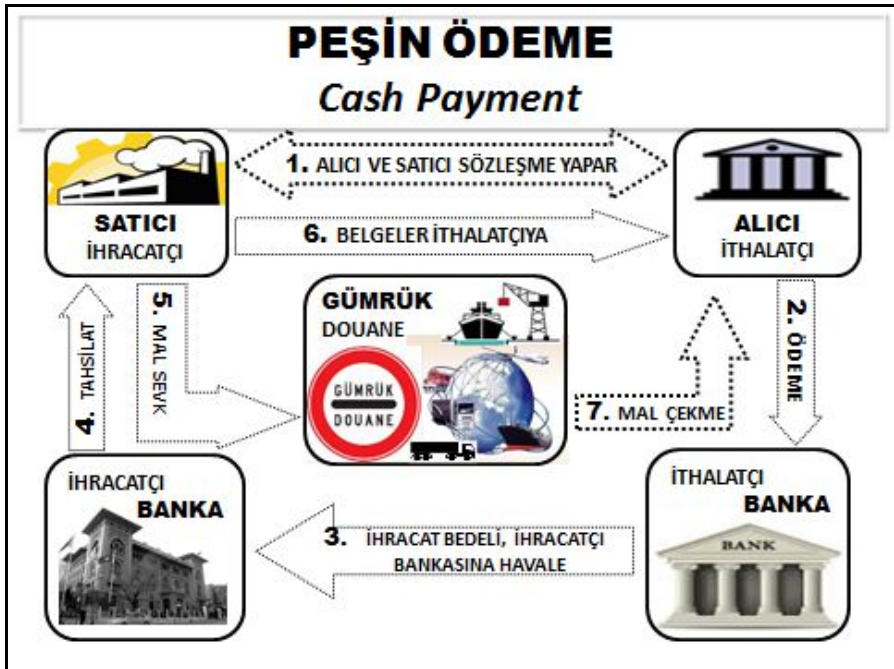
¹Arif ŞAHİN, İGEME a.g.e.

peşin ödeme şekli cazip olabilir. Piyasada fazla talep gören malların satışında ihracatçı, mallarına yoğun talep olduğu için müşteri bulamama gibi bir riskle karşılaşmaz. Bu durumda kendini güvence altına alan ödeme şeklini seçer ve alıcıya kabul ettirir.

Gümrük beyannamesinde peşin ödeme şeklinin kodu iki (2) olarak uygulanır.

Peşin ödeme şeklinde aşağıdaki süreç izlenir;

- 1) İthalatçı ile ihracatçı firma arasında sözleşme yapılır.
- 2) İthalatçı kendi bankasına, ihracat bedelinin ihracatçının bankasına havale edilmesi talimatını verir,
- 3) İthalatçının bankası, bedeli ihracatçı bankasına havale eder,
- 4) İhracatçının bankası, bedeli ihracatçının hesabına transfer eder.
- 5) İhracatçı firma ihracata konu olan malları ithalatçı firmaya gönderilmek üzere gümrük idaresine sevk eder,
- 6) Belgeleri alıcı (ithalatçı) firmaya gönderir.
- 7) İthalatçı peşin ödeme beyanı ile malları gümrükten çeker.

İhracat bedeli döviz ya da Türk Lirası olarak tahsil edilebilir.

İhracat bedeli banka havalesi ile tahsil edilmelidir. Türkiye de yurt içi ve yurt dışı fatura bedeli 7.000.- TL üzeri nakit ödeme ve tahsilatların banka ve özel finans kurumları aracılığı ile yapılması zorunludur. (459.s.n.VUK.Gn.Tb.)

PEŞİN TAHSİL EDİLEN İHRACAT BEDELLERİ;

Bir ihracat bedeli döviz olarak önceden peşin tahsil edilmiş ise, o malın ihracatının yirmi dört (24) ay içinde gerçekleştirilmesi zorunludur.

Süresi içinde ihracatı gerçekleştirilemeyen peşin dövizler, prefinansman (*ithalatçı kredisi*) hükümlerine tabi olur. Bu durumda peşin tahsil edilen döviz bedeli üzerine, KKDF ve ilgili yurt dışı kredi kullanma maliyetine dâhil edilen giderler ve vergiler ilave edilir.

İHRACAT BEDELİNİ YURDA GETİRİLME ve TAHSİL;

İhracat bedeli, fiili ihracat tarihinden itibaren yüz seksen (180) gün içinde yurda getirilir. İhracata aracılık yapan yurt içi banka hesaplarına işlenir. Döviz olarak hesaplarda kalabilir. Türk Lirasına (T.L) çevrilmesi halinde Döviz Alım Belgesi (DAB) düzenlenir.

İhracat bedelleri beyan edilen Türk Lirası (T.L) veya döviz (dolar \$, Euro € olarak yurda getirilebilir. Türk Lirası üzerinden yapılan ihracat karşılığında döviz getirilebilir.

İhracat bedelinin yolcu beraberinde efektif olarak yurda getirilmesi halinde gümrük idarelerine Nakit Beyan Formu ile beyan edilir.

(16.01.2020 T.C M.Bnk.İhr.Tbğ) - (TPKKH.32 s.Kr.30525 s.R.G)

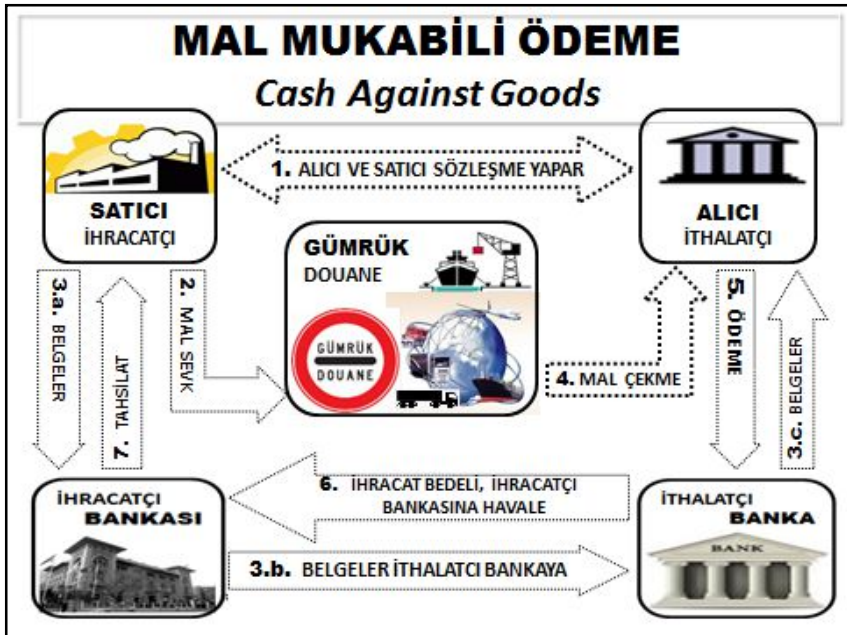
3.2.MAL MUKABİLİ ÖDEME (Cash Against Goods)

İthalatçı firmanın malı teslim aldıktan sonra mal bedelini, ihracatçı firmaya ödeme yükümlülüğünü başlatan ödeme şeklidir. İhracatçı malı gönderir, düzenlediği vesaikleri banka kanalıyla alıcıya ulaştır. Banka vesaikleri alıcıya teslim eder. Alıcı malı gümrükten çeker. Alıcının vesaikleri bankadan alırken bedeli ödeme zorunluluğu yoktur. Banka burada ithalatçıya vesaikler için talimat verir ve aracılık yapar.²

Gümrük beyannamesinde mal mukabili ödeme şeklinin kodu bir (1) olarak uygulanır.

Mal mukabili ödeme şeklinde aşağıdaki süreç izlenir;

- 1) İthalatçı ile ihracatçı firma arasında sözleşme yapılır.
- 2) İhracatçı firma, ihracata konu olan malı ithalatçı firma ülkesine gönderilmek üzere gümrük idaresine sevk eder.
- 3) İhracatçı firma ihracata konu olan malın belgelerini kendi bankası aracılığı ile ithalatçı firmaya gönderir.
- 4) İthalatçı firma malı gümrükten çeker.
- 5) İthalatçı firma kendi bankasına mal bedelini öder,
- 6) İthalatçı firmanın bankası ihracat bedelini ihracatçının bankasına transfer eder,
- 7) İhracatçının bankası ihracat bedelini ihracatçı firma hesabına kaydeder.

Mal mukabili ödeme şekli ithalatçı firma açısından risk taşımaz. İhracatçı firma açısından riskli ödeme şeklidir.

Mal mukabili ödeme, ithalatçıya iki önemli avantaj sağlar. İlk olarak ithalatçı malın bedelini, o malın mülkiyetine sahip olduktan sonra dilediği zaman (*sözleşmeye göre*) öder. Ödeme süreleri genelde 30, 60, 90, 180 gün gibi vadelerde olabilmektedir. İkinci olarak ithalatçı, ithal ettiği malı kendi ülkesinde pazarlayıp sattıktan sonra malın bedelinin tamamını ödeyebilir. Anlaşmaya göre kısmi ödeme de yapılabilir.

Mal mukabili ödeme şeklinde ihracatçı, ithalatçı firmaya bir nevi kredi açmış olmaktadır.

İthalatçı firma mal bedelini vadesinde nakit olarak ödemeyip, ihracatçının göndermiş olduğu poliçeyi kabul ederse, ödeme şekli “Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme” şekline dönüşür.²

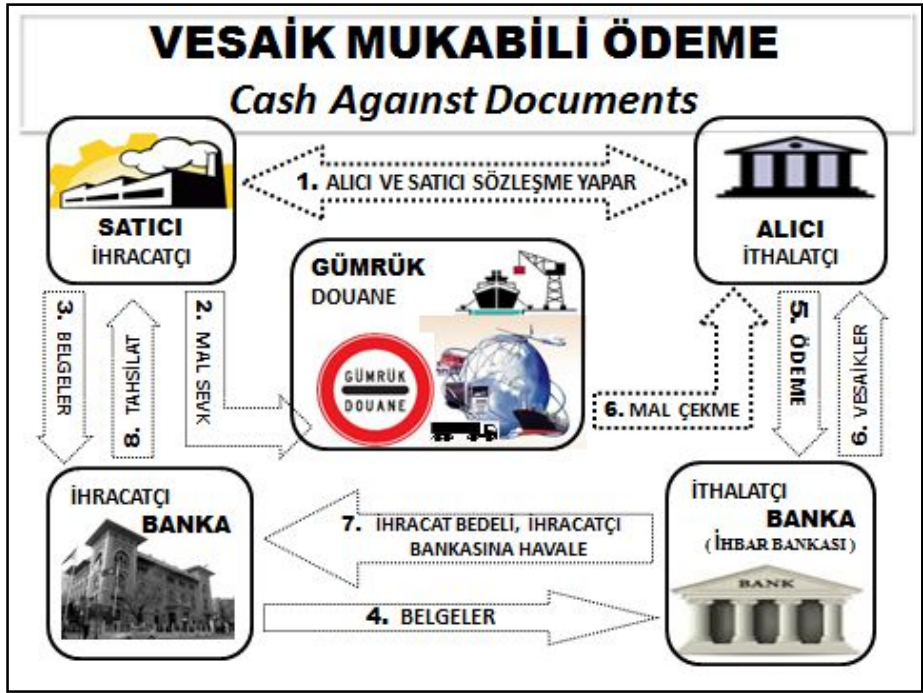
3.3. VESAİK MUKABİLİ ÖDEME (*Cash Against Documents*)

Bu ödeme yöntemine “belge (*vesaik*) karşılığı ödeme” denir.

İhracatçı, sözleşme kapsamında malın ihracatını başlatır. Malın ihracatçı ülkesinden, nakliye aracına yüklendiğini ve sevk edildiğini gösteren belgeleri, kendi bankasına tahsil ya da kabul emri ile verir. İhracatçı bankası belgeleri, ithalatçı (*ihbar*) bankasına gönderir. İthalatçının bankası, ithalatçıdan bedeli tahsil eder ve belgeleri (*vesaikleri*) ithalatçıya teslim eder. İthalatçı ise sevk vesaiği karşılığında gümrükten malı çeker. Bu yöntemde vesaiği mukabili ödeme denir.

İthalatçı, ihracat bedelini ödemez yada ödeme taahhüdünü yerine getirmezse (*poliçeyi kabul etmezse*); banka belgeleri ithalatçıya vermez. İthalatçı malı gümrükten çekemez.

² (A.KIZIL-M.ŞOĞUR,a.g.e.,s.91). (Asım ÇALIŞ, a.g.e.101).

Gümrük beyannamesinde vesaik mukabili ödeme şeklinin kodu üç (3) olarak uygulanır.

Vesaik mukabili ödeme şeklinde aşağıdaki süreç izlenir;

- 1) İthalatçı firma ile ihracatçı firma arasında sözleşme yapılır.
- 2) İhracatçı, malları ithalatçı firmanın gümrüğüne sevk eder.
- 3) Belgeler, ihracatçı firmanın bankasına teslim edilir.
- 4) İhracatçı bankası belgeleri, ithalatçının bankasına ulaştırır.
- 5) İthalatçı firma kendi bankasına mal bedelini öder ya da ödeme taahhüdüne ait poliçeyi kabul eder ve imzalar.
- 6) İthalatçı firma teslim aldığı ödeme belgelerini (*vesaikleri*) gümrüğe ibraz eder. Malları gümrükten çeker.
- 7) Mal bedeli ihracatçı firmanın bankasına havale edilir.
- 8) Banka mal bedelini ihracatçı firma hesabına kayıt eder.

Vesaik mukabili ödeme yönteminde ihracatçı için risk, ithalatçının keyfi nedenlerle (*mazeret uydurarak*) malı kabul etmemesidir. Ticari uygulamada art niyetli ithalatçıların biraz daha indirim, iskonto (% 5, 10, 15 gibi)

alabilir miyim düşüncesi ile bu yöntemi tercih ettikleri görülür. Bu tür riskler için ihracatçılar genelde ithalatçıdan ön avans (*kaparo*) alma yöntemini tercih ederler. İthalatçı malın bedelini ödedikten sonra kaparo iade edilir.

Uygulamada vesaik mukabili ödeme şeklinde, ithalatçının bankası, ithalatçıya ilgili evrakları (*vesaikleri*), mal bedelini tahsil etmeden vermektedir. Bu nedenle ihracatçılar yükleme belgesi üzerindeki alıcı bölümüne ithalatçı bankasının adını da yazdırmaları gerekir.

Ticari işlemlerde tahsile verilecek iki tür vesaik vardır.

Birincisi kıymetli evraklardır. Poliçe, çek, ödeme makbuzu gibi.

İkincisi ise; malın sevk edildiğini gösteren evrak dışındaki ticari vesaiklerdir. Fatura, konşimento, dolaşım, yükleme belgeleri gibi.

Vesaik mukabili ödeme şeklinin üç çeşidi vardır. Bunlar:

1) **Vesaik İbrasında Ödeme** : İhracatçının malı gümrüğe teslim edip fiili ihracatı başlatmasından sonra, düzenlediği sevk vesaikini bankalar aracılığı ile ithalatçıya ulaştırması ve bedelin ihracatçının banka hesabına geçmiş olduğunun kesin hükme bağlandığı ödeme şeklidir. İthalatçı aldığı vesaiki gümrüğe ibraz eder, malı gümrükten çeker.

2) **Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme**: Vadeli ithalat ihracat işlemlerinde, ihracatçı hazırladığı vesaik ile birlikte, ödemenin vadesini içeren bir poliçe keşide etmiş (*düzenlemiş*) ise bu poliçenin ithalatçı tarafından imzalandıktan sonra vesaiklerin teslimine imkan veren ödeme şeklidir. İthalatçı poliçeyi imzalayıp, vesaikleri teslim aldıktan sonra, vesaikleri gümrük idaresine ibraz eder, malı gümrükten çeker.

3) **Vesaikin Taahhütname Karşılığında Teslimi** : İthalatçı ilgili bankanın ibraz ettiği taahhütnameyi kabul eder. Bankaya taahhütnameyi imzalayarak teslim eder. Vesaikleri teslim alır. Teslim aldığı vesaikler ile malı gümrükten çeker.

3.4. AKREDİTİFLİ ÖDEME (*Leter Of Credit*)

Akreditif alıcı ve satıcının ödeme risklerini, bankalar aracılığı ile en az seviyeye indirmesine aracılık eden ödeme şeklidir. Bankalar ihracat ve ithalata akreditif vesikaları ile taraflara aracılık yapar. Bu nedenle akreditif **vesikalı kredi** özelliğine sahiptir. Satıcı (*ihracatçı*), ödemenin akreditifle ya-

pılmasını talep ederken, vesikalı kredinin ihracatçı ülkesindeki bir banka tarafından teyit edilmesini de talep etmiş olmaktadır.

Akreditifli ödeme sürecinde aşağıdaki tarafların varlığı gerekir.

Amir; Applicant; Akreditifi başlatan ithalatçı firmadır.

Amir Banka; Issuing Bank; Akreditifi açan ithalatçı bankasıdır.

Lehtar; Beneficiary; Lehine akreditif açılan, ihracatçıdır.

İhbar - Teyit Bankası; (Advising - Confirming Banks); Akreditifin açıldığını lehtara bildiren (*ihbar*) ve teyit eden bankadır.

3.4.1. AKREDİTİFİN TANIMI

Akreditif; alıcının (*amir* 'in) talimatına dayanarak, bir bankanın (*amir bankanın*), belirli bir tutara kadar ve belirli bir vade içinde, akreditifte öngörülen şartlara uygun belgelerin ibrazı karşılığında satıcıya (*lehtara*) ödeme yapacağını taahhüt etmesidir.

Kısa bir tanımla akreditif; bir bankanın şarta bağlı ödeme garantisi olarak adlandırılabilir.

Ticari faaliyetlerde akreditif, bankalar tarafından izlenir. Taraflar için güvence sağlar. Akreditif koşulları yerine getirildiğinde ödeme garanti altına alınmış ve belgelere dayandırılmış olur. Akreditifte bankalar tarafından mallar değil, belgeler göz önünde bulundurulur, işlem yapılır.

Akreditifin açılması satış sözleşmesi ile kararlaştırılır. Bu satış sözleşmesinin hükümlerini yerine getirmek üzere ithalatçı, kendi bankasına (*amir bankaya*) akreditif açma teklifinde bulunur. Akreditif açılarak ihracatçının bankasına gönderilir. İhracatçının bankası akreditifin açıldığını ihracatçıya ihbar eder. Bunun üzerine ihracatçı malı yükler ve akreditif uyarınca ibraz etmesi gereken belgeleri, *vesaikleri* 'de akreditife aracılık eden bankası aracılığıyla, ithalatçının bankasına gönderir. İbraz ettiği belgelerin akreditif şartlarına uygun olması durumunda ihracatçıya ödemeyi banka yapar. İthalatçının bankası mal bedelini ithalatçıdan tahsil ederek, malları gümrükten çekmesi için belgeleri (*vesaikleri*) teslim eder. İthalatçı firma malları gümrükten çeker.

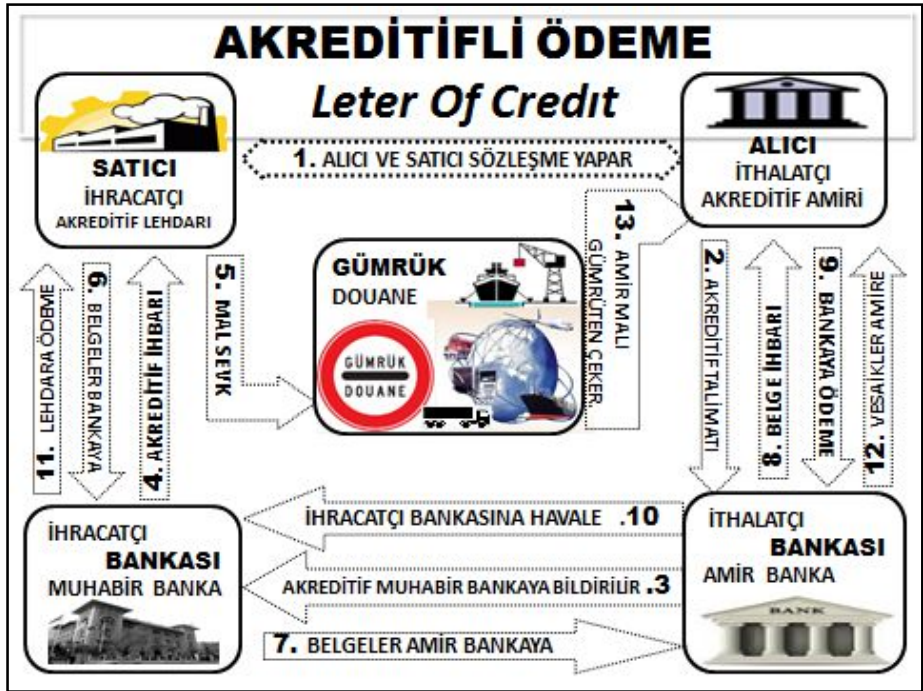
Akreditifte ödeme; mala veya hizmete göre değil sadece ibraz olunan vesaike istinaden yapılır. Bu nedenle akreditifli ödeme şekline Vesikalı Kredi (Documentary Credit) de denilir. (www.oaib.gov.tr)

3.4.2. AKREDİTFTE TARAFLAR, ÖDEME SÜRECİ VE FAYDALARI

3.4.2.1. AKREDİTFLİ ÖDEME SÜRECİ

Akreditifli ödeme şeklinde aşağıdaki süreç izlenir;

- 1) İhracatçı ile ithalatçı firma arasında sözleşme yapılır.
- 2) İthalatçı firma kendi bankasına gider ve bankasından ihracatçı firma lehine bir akreditif açmasını ister.
- 3) İthalatçı bankası, akreditifi ihracatçı firmanın bankasına bildirir.
- 4) İhracatçı bankası, akreditifin açıldığını ihracatçı firmaya bildirir. İhbar eder.
- 5) İhracatçı, malları ithalatçı firma ülkesine gönderilmek üzere gümrüğe sevk eder.
- 6) İhracatçı, ihracat ve sevk belgelerini kendi bankasına verir.
- 7) İhracatçı firma bankası, belgeleri ithalatçının bankasına gönderir.
- 8) İthalatçı bankası, belgeleri geldiğini ithalatçıya talimatla bildirir.
- 9) İthalatçı bankası mal bedelini ithalatçıdan tahsil eder.
- 10) İthalatçı bankası, mal bedelini ihracatçı bankasına transfer eder.
- 11) İhracatçı firma ihracat mal bedelini kendi bankasından alır.
- 12) İthalatçı bankası, belgeleri ithalatçı firmaya teslim eder.
- 13) İthalatçı firma kendi bankasından aldığı vesaikleri gümrüğe ibraz eder ve ithalata konu olan malı gümrükten çeker.

Gümrük beyannamesinde akreditifli ödeme şeklinin kodu on iki (12) olarak uygulanır.

Akreditif işlemlerini yapan banka masraf bedeli alır. Akreditifle ilgili banka masrafları ithalat işlemlerinde malın maliyetine, ihracat işlemlerinde ise pazarlama maliyetine ilave edilir.

3.4.2.2. AKREDİTİFTE TARAFLAR

Akreditifli ödeme şeklinde genel olarak dört taraf yer alır,

Amir; (Applicant); Akreditif işlemini başlatan ithalatçı firmadır. Akreditif amiri (ithalatçı) ülkesindeki bankasına müracaat ederek akreditifi açtırır. Satıcıyla yapmış olduğu sözleşmeye veya ondan aldığı proforma faturaya göre akreditifin cinsini, şartlarını ve aranacak belgelerin ayrıntılarını bankasına bildirir. Böylece akreditifin içeriğini belirler.

Lehdar; (Beneficiary); Lehine akreditif açılan, ihracatçıdır. Akreditif şartlarına uygun belgeleri bankaya ibraz etmesi halinde, akreditif bedelini tahsil eder. Belgelere ekli polişe varsa ilgili bankadan kabul imzası alır.

Amir Banka; (Issuing Bank); Akreditifi açan bankadır. İthalatçı bankasıdır. Akreditif metnini hazırlar. Satıcının bankasına iletir. Amir bankanın, muhabir bankaya veya lehtara akreditifin açılması ile ilgili olarak gönderdiği mektuba “Küşat” (açılış) mektubu denir.

Muhabir Banka; (Advising Bank); Kural olarak muhabir banka, akreditif bankasının talimatlarına uygun olarak, lehine akreditif açıldığını satıcıya bildirir. Akreditifin şartlarını tebliğ eder. Ödeme konusunda herhangi bir sorumluluk üstlenmez. İkinci banka denilen muhabir banka, amir bankanın bir şubesi de olabilir.

Muhabir banka, akreditife kendi teyidini ekleyerek, ödemenin yapılması konusunda da ayrıca sorumluluk üstlenebilir.

Teyit Bankası; (Confirming Bank); İlgili akreditif şartlarına göre lehtara akreditifi teyit eden, yani akreditif şartlarına uygun vesaikin ibraz edilmesi halinde, akreditif bedelini ödemeyi veya poliçeyi kabul edeceğini taahhüt eden bankadır.

Uygulamada çoğunlukla muhabir banka akreditife kendi teyidini de ekleyerek teyit bankası görevini de yerine getirir. Teyit bankası bu şekilde işlem yaptığında, amir bankanın riskini de üstlenmiş olur.

Teyit, hiçbir şekilde, akreditif bankasının yükümlülüğünü yerine getireceğine dair bir kefalet veya garanti değildir. Teyit bankası, ikinci bir akreditif bankası gibi, akreditif bankasından tamamen ayrı, onun yanında, asli ve bağımsız bir yükümlülük altına girmektedir.

Görevli Banka (Nominated Bank); Her akreditifte, görevli bankanın ve yetkisinin ne olduğu gösterilir. Görevli banka, ödeme yapmaya, ertelemeli ödeme yükümlülüğü altına girmeye, poliçeyi kabul etmeye yetkili kılınmış olan bankadır. Akreditif bankası veya teyit bankasının tüm yükümlülüklerini onlar adına yüklenir. Görevli banka ile akreditif bankası arasında vekalet ilişkisi vardır. Buna göre görevli banka, akreditif şartlarına uygun belgeleri inceleyip, ödeme yaptığı takdirde, bu ödemeleri akreditif bankasından talep eder.

Rambursman Bankası (Reimbursing Bank); Genellikle, akreditif bankası ile ödeme bankası arasında bir hesap bağlantısının bulunmadığı durumlarda rambursman bankası devreye girer. Rambursman bankası, amir bankanın ödeme ajanıdır. Amir bankadan aldığı talimata göre, bu talimatta belirtilen bankanın talebi üzerine, akreditif bedelini öder ve amir bankanın hesabına borç kaydeder. Rambursman bankası, talep halinde akreditif işleminin detaylarına girmeden ödeme yapar.

3.4.2.3. AKREDİTİFTE BELGELER

Akreditifte, akreditif mektubu ve akreditif mektubuna ilave edilen ticari, resmi belgeler ile taşıma, poliçe ve sigorta belgeleri vardır.

3.4.2.3.1. AKREDİTİF MEKTUBU

Akreditifte “Akreditif Mektubunu” amir banka düzenler.

Akreditif mektubunda aşağıdaki bilgiler yer alır;

- Amir Bankanın adı ve adresi, banka referans numarası,
- Akreditifin tutarı, döviz cinsi, vadesi ve ödeme şekli,
- Akreditifi açtıran ithalatçının (*amir*) adı ve adresi,
- İhracatçının (*lehdar*) adı ve adresi,
- Akreditifi ihbar eden bankanın (*ihracatçı bankası*) adı ve adresi.
- İhracatçının tam sipariş tutarının altında sevkiyat (kısmi sevkiyat) yapmasına izin verilip verilmediği,
- Malların bir araçtan diğerine aktarma yapılmasına izin verilip verilmediği,
- Malların nakliye firmasına teslim edildiği yer ve bunun için verilen en son tarih,
- Malların gönderildiği yerin adı,
- Banka tarafından ödeme yapılmadan önce ihracatçının bankasına sunması gereken belgelerin türü ve miktarına ilişkin liste,
- Akreditif vadesi içinde, nakliyeye ilişkin belgelerin verildiği tarihten itibaren diğer belirli belgelerin sunulması için verilen süre.

3.4.2.3.2. Akreditif Mektubu Ekine İlave Edilen Ticari ve Resmi Belgeler

Akreditif mektubu ekine istenen belgeler ülkelere, firmalara ve malın cinsine göre değişir. Genelde aşağıdaki belgeler talep edilir.

• Ticari fatura	• Poliçe
• Konşimento	• Sigorta poliçesi
• Çeki listesi	• Sağlık sertifikası
• Dolaşım Belgeleri; (A.TR, EUR.1, Menşe Şahadetnamesi)	
• Kalite kontrol belgesidir. (www.oaib.gov.tr)	

3.4.2.4. AKREDİTİFİN İHRACATÇIYA SAĞLADIĞI FAYDALAR

- a) İthalatçı bankası tarafından ödeme güvence altına alınır.
- b) İhracatçı tahsilat ve ödeme için ithalatçıya (*amire*) bağlı değildir.
- c) Ödeme, tahsilat, ithalatçıdan değil bankadan sağlanır.
- d) İhracatçı akreditif karşılığında kredi kullanabilir.

3.4.2.5. AKREDİTİFİN İTHALATÇIYA SAĞLADIĞI FAYDALAR

- a) Akreditifi ithalatçı açtırdığı için malın kendi istediği şartlara göre ihracatçı tarafından gönderileceği güvencesine sahip olur.
- b) Akreditif malın sözleşme şartlarına göre yüklenmesini sağlar.
- c) Malın ülkeye varışı halinde, belgeler ithalatçıya ulaştırılır.
- d) Akreditif açılması ithalatçıya, ihracatçı nezdinde itibar kazandırır.

3.4.2.6. AKREDİTİFTE UYGULAMADA SIK KARŞILAŞILAN SORUNLAR

- a) Akreditif vadesi içinde istenilen belgelerle birlikte sunulmaz ise geçerli sayılmaz.
- b) İhracatçının (*lehtar*) ismi doğru olarak belirtilmezse akreditife itibar edilmeyebilir.
- c) Akreditif tutarının, diğer belgelerdeki tutarla aynı olması gerekir.
- d) Akreditifte kısmi sevkiyata izin verilmiyor ise malların tümünün gemiye yüklenir. Aksi takdirde akreditif kabul edilmeyebilir.
- e) Akreditifte aktarmaya izin verilmediği halde aktarma yapılmış ise, gecikmeler ve ekstra maliyetler ihracatçıya yüklenir.
- f) Akreditifteki yükleme koşullarına uyulmaz ise akreditif geçerli sayılamayabilir.
- g) Belgeler akreditifte belirtilen gerçek format ve sayıya uygun değil ise gecikmeler ve ekstra maliyetler oluşur. İhracatçıya yüklenir.
- h) Belgeler belirtilen zaman içinde sunulmazsa akreditif geçersiz sayılabilir. (www.oaib.gov.tr)

3.4.3. AKREDİTİFİN ULUSLARARASI KURALLARI

Akreditifli işlemler Milletlerarası Ticaret Odası'nın 500 sayılı "*Vesikalı Krediler İçin Yeknesak Teamüller ve Uygulamalar*" isimli broşürüne tabidir. Söz konusu broşür, akreditifte aksi belirtilmemiş ise, tüm taraflar için bağlayıcıdır.

Akreditiflerin uluslararası kuralları aşağıdaki şartlardan oluşur.

- a) **Yükleme Vadesi**; yüklemenin yapılacağı en son gün belirtilir.
- b) **Akreditif Vadesi**; Akreditif metninde istenilen yükleme vesaikinın muhabir bankaya ibraz edilme süresidir. Uzatılabilir.
- c) **Ödeme Vadesi**; Vadeli akreditiflerde uygulanır. Satıcıya ödemenin yapılacağı en son gün belirtilir.
- d) **Teyit**; Teyit, lehtar bankanın (*teyit veren bankanın*) akreditif şartlarına uygun vesaikin ibrazında lehtara ödeme taahhüdünde bulunması demektir. Teyit veren banka amir bankanın (*ithalatçının bankasının*) riskini de üstlenmiş olur. Teyit verme işlemi ihracatçının bankasını ilgilendirir. İthalatçının bankası teyit veremez. Sadece teyidi talep eder.

3.4.4. AKREDİTİFİN ÇEŞİTLERİ

Akreditif çeşitleri;

- **Ödeme Metoduna Göre Akreditif Türleri;**
 - a) İbraza Ödemeli Akreditif, (*Sight Credit*)
 - b) Vadeli Poliçe İle Kullanılan Akreditif, (*Acceptance Credit*)
 - c) Vadeli Akreditif; (*Deferred Payment Credit*)
- **Açılış Şekillerine Göre Akreditif Türleri,**
 - a) Dönülebilir Akreditif, (*Revocable L/C , Revocable Credit*)
 - b) Dönülemez Teyitsiz Akreditif, (*Irrevocable, Unconfirmed Credit*)
 - c) Dönülemez Teyitli Akreditif, (*Irrevocable Confirmed Credit*)

- **Özellikleri Olan Akreditif Türleri,**

- a) Devredilebilir Akreditif, (*Transferable L/C, Transferable Credit*)
- b) Kırmızı Şartlı Akreditif, (*Red Clause Credit*)
- c) Rotatif-Devreden Akreditif, (*Red Clause Credit*)
- d) Karşılıklı Akreditif, (*Back to back L/C, Back-to-Back Credit*)
- e) İhtiyat Akreditifi, (*Stand-By L/C*)

olarak üç başlık altında on bir çeşit olarak incelenecektir.

3.4.4.1. ÖDEME METODUNA GÖRE AKREDİTİF ÇEŞİTLERİ

3.4.4.1.1. İBRAZDA ÖDEMELİ AKREDİTİF

İhracatçının akreditifte belirtilen vesaikleri (*belgeleri*), ihracatçı bankasına ibraz edildiğinde, ödeme yapılır.

Eğer akreditif **teyitli** ise ihracatçının bankası tarafından hemen ödeme (*Türkiye 'de en geç yedi iş günü içerisinde*) yapılır.

Sayet akreditif **teyitsiz** ise sevk vesaikleri ihracatçının bankası tarafından ithalatçının bankasına ulaştırılır. İthalatçı bankası, ihracatçı bankasına ödeme yapar. İhracatçı bankası ise ihracatçıya bedeli öder.

Uygulamada en çok tercih edilen akreditif türüdür.

3.4.4.1.2. VADELİ POLİÇE İLE KULLANILAN AKREDİTİF

Bu akreditif türünde satıcı, alıcıya bir ödeme kolaylığı tanımaktadır. Satıcı, belgelerle birlikte banka üzerine keşide ettiği vadeli bir poliçeyi muhbir bankaya ibraz eder. Banka belgelerin uygunluğunu gördüğü takdirde, poliçeyi kabul eder ve vadesinde poliçe bedelini satıcıya öder.

Poliçelerin vadesi 90, 120, 180 gün olabilir. Satıcı dilerse poliçenin vadesine kadar bekleyip vadesinde poliçeyi muhatap bankaya ibraz ederek bedelini tahsil eder. Ya da vadesinden önce bankada veya açık piyasada iskonto ettirebilir. Buna uygulamada senet kırdırma denir.

3.4.4.1.3. VADELİ AKREDİTİF

İthalatçı ve ihracatçı arasındaki sözleşmeye göre akreditif bedelinin, vesaiklerin ibrazında değil de, belgelerin ibrazından belirli bir süre sonra ihracatçıya ödenmesini sağlayan akreditif türüdür. Bu akreditife “Ödemesi Ertelenmeli Akreditif” adı da verilir. Ödenmesi ertelenmeli akreditif, vadeli poliçe uygulamasına benzemekle birlikte, ondan farklıdır.

Akreditif mektubu üzerinde, örneğin; "*deferred payment at 45 days after shipment date*" (vadeli olarak ödeme 45 gün sonra yapılacak) biçiminde ifade yer alıyorsa, bu akreditif vadeli olarak düzenlenmiş anlamına gelir.

Gümrük beyannamesinde vadeli akreditif şeklinin kodu altı (6) olarak uygulanır.

3.4.4.2. AÇILIŞ ŞEKLİNE GÖRE AKREDİTİF ÇEŞİTLERİ

3.4.4.2.1. DÖNÜLEBİLİR (*KABİLİ RÜCÛ*) AKREDİTİF

Kabili Rücû kavramı, sözlük anlamıyla "dönülebilir, vazgeçilebilir, iptal edilebilir, geçersiz kılınabilir" demektir. Dönülebilir akreditif, ithalatçı veya ihracatçı bankası tarafından ihracatçıya herhangi bir ön ihbarda bulunmaksızın geçersiz kılınabilen, değişiklik yapılabilen akreditif türüdür. Genelde alıcıya esneklik sağlar. Satıcının alıcıya tam güven duyduğu hallerde kullanılır. Uygulamada çok az tercih edilir.

Eğer akreditif mektubunda belirtilen şartlara uygun malların fiili ihracatı başlatılmış, sevki vesaiki ihracatçının bankasına teslim edilmiş, kayda geçilmiş ve ithalatçının bankasına gönderilmiş, ödeme yapılmış yada ödeme taahhüdüne girilmiş ise, dönülebilir akreditif, dönülemez akreditif haline dönüşür. Bu safhadan sonra ithalatçının bankası akreditiften dönemez. Akreditif üzerinde değişiklik yapamaz.

3.4.4.2.2. TEYİTSİZ DÖNÜLEMEZ AKREDİTİF,

Akreditif vadesinden önce ihracatçının (*lehtarın*) rızası olmadan iptal edilemez. Akreditifin lehtarı, belirtilen koşullara uygun vesaiki ihbar bankası-

na ibraz ettiğinde, vesaik bedelinin akreditifin ödeme metoduna göre kendisine ödeneceğine dair akreditifi açan bankanın kesin bir taahhüdüne sahiptir. Akreditif teyitsiz olduğundan ihbar eden bankanın ödemenin yapılmasına ilişkin hiçbir sorumluluğu yoktur.

3.4.4.2.3. TEYİTLİ DÖNÜLEMEZ AKREDİTİF,

İhracatçı bankasının, ithalatçı bankasından teyit aldığı akreditif türüdür. Teyit vermek; onaylamak, doğrulamak, garantilemek anlamına gelir. Amir banka tarafından dönülemez olarak açılan bir akreditife yine amir bankanın yetki ve ricası üzerine ikinci bir muhabir bankanın teyidini ilave ettiği akreditif türüdür. Muhabir banka akreditife teyidini ilave etmekle, amir banka gibi lehtara karşı borç taahhüdü altına girer. Teyit lehtara (*ihracatçıya*) ikinci bir güvence sağlar.

Teyitli dönülemez akreditifte satıcının izni alınmadan akreditiften dönülmez. Satıcı vadesinde belgeleri ibraz eder. Kendi ülkesindeki bankanın akreditifi teyit etmiş olması nedeniyle vesaik bedelinin kendisine ödeneceği konusunda kesin güvence içindedir.

Bu akreditifte teyit bankası yüksek komisyon alır. Bu nedenle dönülemez teyitsiz akreditife nazaran pahalı akreditif şeklidir. İhracatçı için garantisini yüksek olmasına rağmen, ithalatçı için maliyeti yüksektir.

3.4.4.3. ÖZELLİKLERİ OLAN AKREDİTİF ÇEŞİTLERİ

3.4.4.3.1. DEVREDİLEBİLİR AKREDİTİF

İhracat işlemlerinde, ihracatçı ya üretici (*imalatçı*) firmadır, ya da aracı firmadır. Aracı firmalar; üretici firmadan malı alıp, ithalatçı firmaya malı sevk eden firmalardır. Devredilebilir akreditifte, akreditife konu olan malın ihracatçı firma tarafından temini veya üretimi mümkün olmayacaksa ve ihracatçı aracı firmaysa, bu durumda akreditifin üçüncü bir şahısa (*imalatçı firmaya*) devredilmesi ve ödemenin bu üçüncü şahıs veya şahıslara yapılması söz konusu olmaktadır. İşte bu devir işlemine olanak sağlayan akreditif türüne “Devredilebilir Akreditif” denir.

Devredilebilir akreditif genelde büyük tutarlardaki ihracatlarda mali güce sahip olmayan ve kredibilitesi zayıf olan imalatçı firmalara uluslararası piyasalar da satış yapabilme imkanı sağlar. Bir akreditifin devredilebilir olması için, "Transferable" (*devredilebilir*) ibaresinin akreditif mektubunda bulunması gerekir. Devredilmiş bir akreditif, akreditif metninde aksine bir hüküm yoksa tekrar ikinci defa devredilmez.

3.4.4.3.2. ROTATİF (DÖNER, YENİLENEN) AKREDİTİF

Akreditif, bir defalık sevkiyat için açılır ve vesaikler bankaya teslim edildiğinde kapatılır. Ancak ithalatçı ve ihracatçı birbiriyle sık sık, düzenli ve üstelik büyük miktarda alışveriş yapıyorlarsa, bu durumda her sevkiyat için ayrı akreditif açılması bürokratik işlemleri ve maliyeti artırır. Zaman kaybına neden olur. İşte bu maliyet ve zaman kaybını azaltmak için ithalatçı ve ihracatçı birbiriyle anlaşır. Ek bir değişiklik talimatına gerek kalmaksızın, her sevkiyat için aynı şartlarla otomatik olarak yenilenen bir akreditif açarlar ki buna Rotatif Akreditif denir. Bu akreditif türünü genelde tarım ürünü ithalatı yapan ithalatçılar tercih eder.

3.4.4.3.3. KARŞILIKLI AKREDİTİF

İhracat işlemlerinde bazen ihracatçı, ithalatçıya sevk edeceği malları kendi ülkesinden başka bir ülkedeki imalatçıdan temin (*ithal*) ederek, kendi ithalatçı firmasına sevk eder. Böyle bir ihracat işleminde ihracatçı firma, ithalatçı firma tarafından kendi lehine açılmış bir akreditif çerçevesinde sevk etmek zorunda olduğu malları, başka bir ülkede bulunan imalatçıdan ithal etmesi halinde, bu imalatçı firmaya ihracatçı firmanın açtığı akreditife Karşılıklı Akreditif denir.

Karşılıklı akreditifte iki akreditif ortaya çıkmaktadır. Birincisi; ithalatçının, ihracatçı lehine açtığı (*orijinal*) akreditif, ikincisi ise ihracatçının başka bir ülkedeki imalatçı firma lehine açtığı akreditiftir.

Devredilebilir akreditifte ihracatçı ile imalatçı genelde aynı ülkede yer alırken, karşılıklı akreditifte ihracatçı ve imalatçı genelde farklı ülkelerde bulunur.

3.4.4.3.4. KIRMIZI ŞARTLI AKREDİTİF

İhracatçı, ihracat işlemleri (*sevkiyat*) öncesi, hammadde, yardımcı madde alımı, üretim, sevk masrafları (*nakliye, gümrük v.b*) için ithalatçı firmadan, ihracat bedelinin bir kısmının (*ya da tamamının*) peşin göndermesini talep edebilir. İthalatçı bu isteği kabul etmesi halinde, toplam akreditif tutarının bir kısmının (*bazen tamamının*), sevkiyat öncesi avans şeklinde ihracatçıya ödenmesine olanak veren bu akreditif türüne Kırmızı Şartlı Akreditif denir.

3.4.4.3.5. YEŞİL ŞARTLI AKREDİTİF

Yeşil şartlı akreditifte ihracatçıya peşin tahsilat avantajı sağlar. Bu akreditifin kırmızı şartlı akreditiften farkı, avans ödemesinin; malların bankanın gösterdiği antrepoya (*depoya*) teslimi suretiyle alınacak *Antrepo Makbuzu*'-nun aynı bankaya teslim (*ibraz*) edilmesi karşılığında yapılmasıdır. Dolayısıyla antrepo makbuzu, ihracatçı firmanın bankası emrine düzenleneceği için malların mülkiyetini elinde bulunduran bu bankanın devreye girmiş olması sayesinde, ithalatçı firmanın malı alamama riski daha da azalmış olur.

3.4.4.3.6. İHTİYAT (GARANTİ, TEMİNAT) AKREDİTİFİ

İhtiyat Akreditifini, diğer akreditif türlerinden ayıran bazı özellikler vardır. Bunlar:

1) Diğer akreditif türlerinde ihracatçının, ihracat taahhüdünü yerine getirmesi (*sevkiyatın gerçekleşmesi*) halinde ithalatçı ihracatçıya ödeme yaparken, bu tür akreditiflerde ithalatçının alım satım sözleşmesinden doğan herhangi bir yükümlülüğü yerine getirmemesi halinde ihracatçıya zararın tazmini için ithalatçı ödeme yapar. Demek ki; diğer akreditiflerde taahhüt yerine getirilirse ödeme yapılmasına karşılık, bu tür akreditiflerde ithalatçı tarafından gerekli taahhüt yerine getirilmezse ihracatçıya zarar/ziyan ödemesi yapılmaktadır.

2) Bu tür akreditifler diğer akreditifler gibi mal ihracatında kullanılmakla birlikte, daha çok finans miktarı yüksek, hizmet (*inşaat, taahhüt işleri*) ihracatında kullanılır. İhtiyat akreditifinde, taahhüdü yerine getirmeyen tarafın, bundan dolayı zarara uğrayan karşı tarafa ödemeyi baştan kabul ettiği

tazminat bedelinin ödenmesi, taahhüdü yerine getirmeyen tarafın bankası tarafından garanti edilir.

3) Diğer akreditiflerde ödemenin yapılmasını sağlayan belgeler sevk vesaiki iken, ihtiyat akreditifinde ödeme, taahhüdün yerine getirilmediğini ispatlayan belgelerin ibrazı karşılığında yapılır.

4) Yukarıda açıklanan, ihtiyat akreditifi bir nevi Teminat Mektubu'dur. Eğer ilgili ithalatçı firma, taahhütlerini yerine getirirse, bu tür akreditife dayalı bir ödeme yapılmaz.

3.5. BPO – BANKA ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

(Bank Payment Obligation)

Akreditifin güvencesini, mal mukabilinin kolaylığı ile birleştiren dış ticarete kullanılan yeni bir ödeme yöntemidir.

BPO; mal mukabili ödeme yöntemine banka güvencesi sağlar.

BPO Banka Ödeme Yükümlülüğü; firmaların banka güvencesi taleplerine teknolojinin yardımıyla cevap verir.

Kâğıt belgelere ait kırtasiye sorunlarını ortadan kaldırır.

Elektronik işlemler ile hızlı ve esnek uygulama sağlar.

İnsan hatasını en aza seviyeye indirir.

Alıcı ve satıcının sadece ticaret ile uğraşmasına katkı yapar.

Dış ticarete; ticaret hayatını kolaylaştırır.

BPO 'nun ORTAYA ÇIKIŞ NEDENİ ➡ KARŞILAŞTIRMA			
ÖDEME ŞEKİLLERİ	DIŞ TİCARET KULLANIMI	İŞLEM HIZI	BANKA GÜVENCESİ
PEŞİN ÖDEME	KOLAY	HIZLI	YOK
MAL MUKABİLİ ÖDEME	KOLAY	HIZLI	YOK
VESAİK MUKABİLİ ÖDEME	KOLAY	YAVAŞ	YOK
AKREDİTİFLİ ÖDEME	ZOR	YAVAŞ	VAR
BPO ÖDEME	KOLAY	HIZLI	VAR

BPO 'da diğer ödeme yöntemlerine göre işlemler **kolaydır**.

Hızlıdır. Banka güvencesi **vardır**. (www.teb.com.tr)

3.5.1. BPO TANIMI, ÖZELLİKLERİ

Alıcı ve satıcı aralarında bir dış ticaret siparişi üzerinde anlaşır.

Anlaştıkları siparişin BPO şartlarını kendi bankalarına bildirirler.

Teyit edilen satıcı ve alıcı bilgileri, bankacılık sektöründe oluşturulmuş **veritabanında eşleştirilir**.

Eşleştirme sonucunda **olumlu** ya da **olumsuz** bildirim verilir.

Olumlu bildirim ile alıcı bankası, satıcı bankasına ihracat tutarını vadesinde ödeme yapacağını tahhüd etmiş olur.

BPO; geri dönülmez ödeme yöntemidir.

BPO (*Banka Ödeme Yükümlülüğü*), banka garantili olmayan bir kısım ödeme yöntemleri için (*mal mukabili, vesaik mukabili, açık hesap gibi*) banka güvencesi ve finansman imkanları sağlayan bir bankacılık ürünüdür. “BPO” İhracatçı ve ithalatçıların elini güçlendirmektedir.

BPO ‘da BANKALAR ve VERİ MERKEZİ

Yükümlü Banka (*Obligor Bank*); Borçlu, ithalatçı (*alıcı*) bankasıdır.

BPO ‘yu düzenleyen bankadır.

Lehtar Banka (*Recipient Bank*); İhracatçı (*satıcının*) bankasıdır.

BPO ‘nun Lehtarı olan bankadır.

Oluşturulmuş Veritabanı (*Established Baseline*); Veri merkezidir.

Yukarıdaki terimlerden sonra, “BPO” Banka Ödeme Yükümlülüğü ‘nün ICC Kurallarındaki tanımı aşağıdaki şekilde yapılır;

Yükümlü bankanın; elektronik ortamda, lehtar bankadan aldığı verileri, **Oluşturulmuş Veritabanında** belirlenen şartlar ile uygunluk sağlaması üzerine, **lehtar bankaya** ödeme yapılacağına, vadeli ödeme yükümlülüğünü yerine getireceğine ve belirlenen tutarın, belirlenen vadede ödeyeceğine ilişkin geri dönülmez ve bağımsız bir taahhüdüdür.

Diğer bir tanımla;

BPO, verilerin elektronik ortamda başarılı bir biçimde eşleşmesi ve eşleşmelerin olumlu şartı altında, bir yükümlü banka ‘nın (*alıcının bankasının*), bir lehtar banka ‘ya (*satıcının bankasına*), belirli bir tutarı ödemeyi içeren, geri dönülemez ve bağımsız bir taahhüttür.

BPO, içinde aşağıdaki özellikler yer almaktadır;

- a) BPO, dijital gelişmelerin sağladığı kolaylıkları birleştirir. Dijital veriye müsaittir. Operasyonel riskleri minimize eder.
- b) BPO, ithalatçı bankasının, ihracatçının bankasına verdiği veriler ile ve elektronik ortamda belirlenen şartların gerçekleşmesi durumunda ödemenin belirlenen bir vadede yapılmasını sağlar.
- c) BPO, dış ticaretle ilgilenen şirketler için yenidir. Mevcut ödeme yöntemlerine çözüm üretmek için geliştirilmiştir.
- d) BPO, akreditifte olduğu gibi geri dönülmez banka taahhüdüdür.
- e) BPO, elektronik akreditif şeklinde anılmakla birlikte bir akreditif değildir. Yeni bir ödeme şeklidir.
- f) BPO; dünya ticaretinde, düşük maliyetli, kolay, ucuz, pratik ve banka güvencesi içeren, mevcut ödeme yöntemlerine alternatif bir ödeme şeklidir.
- g) BPO, “Mal Mukabili” ödeme yöntemi ile “Akreditif” arasındaki boşluğu doldurur. Taraflar arasında güvenceyi birleştirir.
- h) BPO, Akreditifin orijinal belgeler nedeniyle söz konusu olabilecek gecikme ve rezerv (*akreditif iptali*) ihtimalini ortadan kaldırır.
- i) BPO ‘da, standart finansal mesaj tipleri (*ISO 20022*) kullanılmaktadır. Bu nedenle ihracatçının sağladığı veriler dışındaki eksiklik ve uygunsuzluklar (*rezerv konuları*) tümüyle ortadan kalkar.
- j) BPO, ihracatçılara finansman imkanları sağlar.
- k) BPO, ithalatçının riskini ortadan kaldırır.
- l) Evrak kontrolü gecikmesiz yapılır. Veri merkezine verilen fiziki belge yoktur. Veri merkezine bilgiler elektronik girilir. Eşleştirilir.
- m) Eşleştirme sonucunu, satıcı bankası ihracatçıya bildirir.
- n) BPO ‘da, belgelerin banka yoluyla gönderilmesi ya da bankaya verilmesi gibi bir zorunluluk yoktur.
- o) İthalatçı, ihracatçıdan farklı iletişim yoluyla aldığı belgeleri, kendi gümrüğüne ibraz eder (*sunar*) ve malları gümrükten çeker.

3.5.2. BPO ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İŞ AKIŞI VE SÜRECİ

BPO; İş akışına ait süreçte aşağıdaki tanımlar da kullanılacaktır;

Oluşturulmuş Veritabanı (*Established Baseline*); Oluşturulmuş veri merkezinde, alıcı, satıcı bilgileri verileri toplanır.

İşlem Eşleştirme Uygulaması TMA (*Transaction Matching Application*); Bankalar tarafından sisteme girilen bilgilerin, eşleştirme (*karşılaştırma*) işlemine tabi tutulması.

Eşleşme Raporu (*MatchingReport*); Alıcı ve satıcıya verilen eşleştirmelerin uygunluk, geçerlilik belgesi.

Eşleşme (*Matching*); Sahteciliği önlemek için alıcı, satıcı ve sipariş verileri eşleştirilir. Veri ve bilgi eksiklikleri varsa gerekli uyarılar yapılır.

İşlemin Tamamlanması (*Settlement*); Eşleşme sonunda veriler doğrultusunda işlem tamamlanır. Bedel ödenir. Ya da ödeme taahhüdü vadeye bağlanır. Taahhüt vadesinde bankalar tarafından sonuçlandırılır.

BPO Ödeme Yönteminde Aşağıdaki Süreç İzlenir;

a) Oluşturulmuş Veritabanı (Established Baseline),

- 1) Alıcı (*ithalatçı*), satıcıya (*ihracatçıya*) bir sipariş gönderir.
- 2) Alıcı asgari sipariş bilgilerini ve BPO şartlarını bankasına *Obligor Bank* 'a gönderir ve kabul ettiğini bildirir.
- 3) Satıcı sipariş bilgilerini ve BPO şartlarını bankasına *Recipient Bank* 'a teyit eder.
- 4) Alıcı tarafından gönderilen ve satıcı tarafından teyit edilen bilgiler; **TMA** *Transaction Matching Application* 'da karşılaştırılır. Bilgiler birbirini karşılırsa, yani eşleşirse “Oluşturulmuş Veritabanı” *Established Baseline* oluşur. Alıcı ve satıcı bankalarından Eşleşme Raporu *MatchingReport* 'nu alırlar.

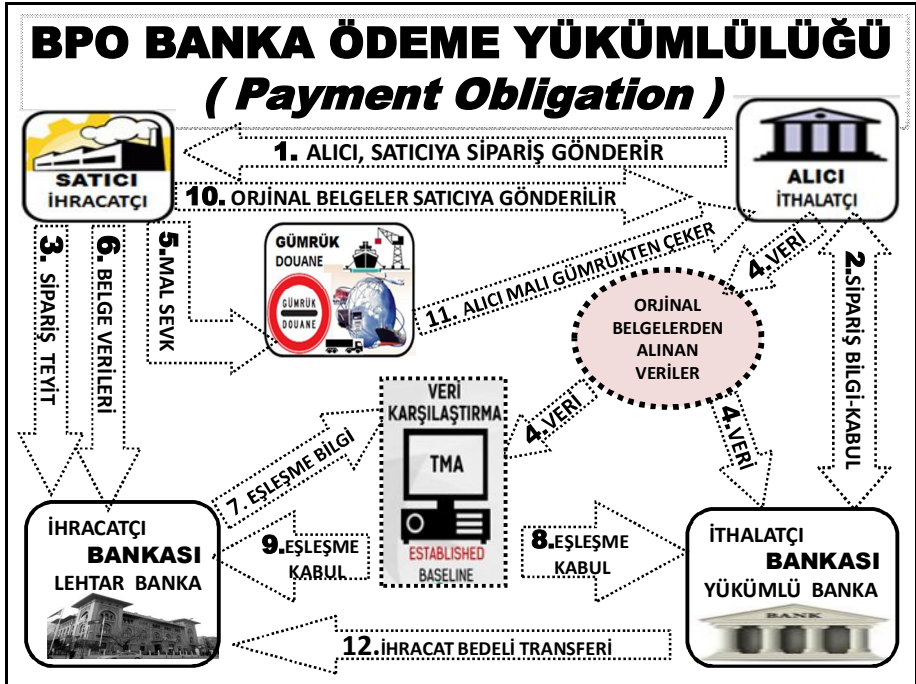
b) Eşleşme (Matching),

- 5) Eşleşme raporunu alan satıcı malları varış yerine gönderir.
- 6) Satıcı taşıma belgesi ve fatura bilgilerini bankasına sevk eder.
- 7) Satıcı bankası, satıcıdan aldığı teyitli bilgileri eşleştirmek üzere TMA 'ya gönderir.

- 8) Alıcı kendi bankasından, *Obligor Bank* 'dan bir eşleşme raporu alır, varsa eşleşmeyen kısımları kabul etmesi için davet edilir.
- 9) Satıcının bankası *Lehtar Banka*, veri merkezinde kabul edilen başarılı eşleşme raporunu satıcıya bildirir. Satıcı eşleşme raporunu alır.

c) İşlemin Tamamlanması (Settlement)

- 10) Satıcı bankasından aldığı olumlu eşleşme raporu sonucu, alıcının malı ithal gümrüğünden çekebilmesi için kağıt ya da fiziki belgeleri doğrudan ya da elektronik yöntem ile alıcıya gönderir.
- 11) Belgeleri alan alıcı, malı ithalat gümrüğünden çeker.
- 12) Alıcının bankası ihracat bedelini satıcının bankasına gönderir. Satıcının bankası da satıcının hesabına ödeme yapar.

BPO, Sisteminin İşleyişi;

Sistemin işleyişi akreditif gibi görünse de operasyon belgeler üzerinden değil, merkezi sistem tarafından online yapılmaktadır.

Satıcı bu işleme ait evrakları alıcıya gönderir. Aynı zamanda evraklarda yer alan verileri Lehtar Bankaya bildirir. Banka herhangi bir evrak transferi yapmak zorunda kalmaz. Lehtar Banka verileri BASELINE sistemine yükler. Bu aşamada alıcı da yükümlü banka 'ya işlemin şartlarını veri olarak bildirir. Yükümlü banka da bu verileri aynı BASELINE sisteme yükler. Veritabanındaki şartlar, ilk veriler ile uyuyorsa yükümlü banka ödeme yapmayı taahhüt eder. Böylelikle daha hızlı ve güvenli bir sistem içinde dış ticaret işlemi gerçekleşir.

Finansman anlamında lehtar banka, satıcıya sevk öncesi veya sevk sonrası finansman imkanı sunar. Lehtar bankanın güvencesi yükümlü bankanın veritabanındaki şartlar uyumlu olduğunda ödemeyi garanti etmesinden kaynaklanır. Yükümlü banka mutlaka alıcının bankası olması gerekmez. Üçüncü bir banka da bu sistem içinde kullanılabilir. Ancak Lehtar Banka mutlaka satıcının bankası olması gerekir.

Bankaların bu sistemi uygulayabilmesi için bu veritabanını edinmesi ya da geliştirmesi gerekir. Çünkü sistemin ana unsuru verilerin eşleştirilmesi olduğu için, bankaların aynı havuzda rapor üretebilmeleri gerekir. Finansal kuruluşların üye oldukları bu havuz TSU (*Trade Services Utility*) olarak adlandırılır.

BPO sistemi önümüzdeki yıllarda daha da artan bir hacimle işlerliğini sürdürecektir. Dünya 'da bir çok bankacılık grubu, BPO 'yu enstrüman havuzlarına katmaktadır.

Alıcı ve satıcı için güven, maliyet, finansman imkanı üçgeninde kolaylıklar sağlayan bu sistem ülkemizde de hızla gelişmeye başlamıştır.³

3.6. KABUL KREDİLİ ÖDEME (*Acceptance Credit*)

İthalatçı firmanın, ihracatçı firma tarafından keşide edilen poliçeyi kabul ederek malları gümrükten çekmesine imkan sağlayan ödeme şeklidir. Kabul kredisi akreditif ile birlikte kullanılırsa buna Kabul Kredili Akreditifli Ödeme denir.

³ isbank.com.tr, makinebirlik.com, ucp600.info, kto.org.tr, muhassebe.tr

İhracatçı ve ithalatçı arasındaki sözleşmenin, belli bir vadeyi içeren poliçenin kabulü ile geçerli olacağı karara bağlanır. İhracatçı, sözleşmedeki şartlara uygun olarak malları ithalatçı firmanın ülkesine gönderilmek üzere gümrüğe sevk eder. İhracatçı firma gerekli belgeleri (*sevk belgelerini*) ve kendisinin keşide ettiği (*düzenlediği*) vadeli poliçeyi bankasına teslim eder. İhracatçı bankası da poliçe ve belgeleri ithalatçı bankasına sevk eder.

Poliçe; ithalatçının mal bedelini ihracatçıya ödenmesi için bir ödeme teminatıdır. İhracatçı firma, bu işlemde, kendi bankasını poliçe tahsilatını yapması için aracı tayin eder ve nasıl hareket edeceğinin talimatını verir. Bu talimatlar arasında poliçenin ithalatçı firmanın bankası tarafından kabul edilmesi ile kabul kredisi koşulu da yer alır.

İthalatçının bankası belgelerin ve poliçenin kendisine ulaştığını ithalatçıya bildirir. Daha sonra ithalatçı bu poliçeyi kabul ederse poliçeyi imzalar. İthalatçı bankası ise; "kabul edilmiştir" kaşesini vurur ve vesaikleri ithalatçıya teslim eder. İthalatçı vesaikler ile malları gümrükten çeker. İthalatçı firmanın bankası kabul edilmiş veya aval verilmiş olan poliçeyi ihracatçı firmanın bankasına iade eder. İhracatçının bankası poliçeyi ihracatçı firmaya iletir.

İhracatçı dilerse, kabul edilmiş veya aval verilmiş olan poliçeyi iskonto ettirebilir. Belirli bir faiz ve komisyon ödemek suretiyle ihraç etmiş olduğu malların bedelini vadesinden önce tahsil edebilir. Bu işleme ticari uygulamada senet kırdırma ya da iskonto ettirme adı verilir.

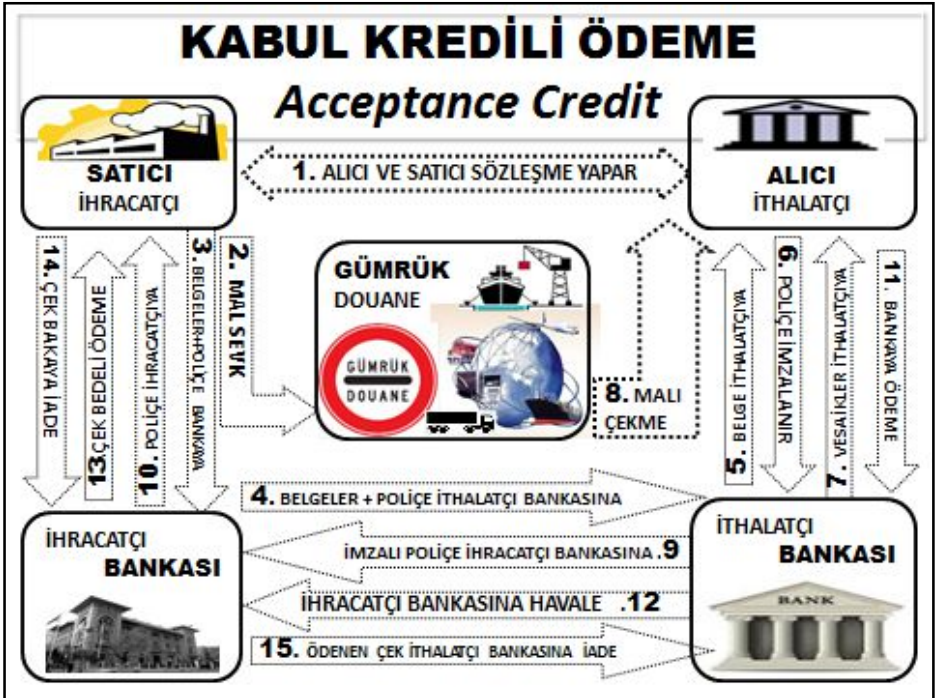
İhracatçı firma bu poliçeyi forfaiting şirkete devir ederek finansman aracı olarak kullanabilir. Forfaiting; kredili mal ve hizmet ihracatından doğan ve gelecekte tahsil edilecek, orta vadeli bir alacağın, vadeden önce satılarak, tahsil edilmesidir. (*Bknz; Finansman Teknikleri bölümü*)

Poliçeyi elinde bulunduran ihracatçı firmanın bankası vadesinde poliçeyi tahsil eder ve ihracatçı firmaya ödeme yapar. İthalatçı firmanın bankası da poliçeyi ithalatçı firmaya iletir ve poliçe bedelini tahsil eder.

Kabul kredili ödeme şeklinde aşağıdaki süreç izlenir;

- 1) İhracatçı ile ithalatçı firma arasında sözleşme yapılır.
- 2) İhracatçı; malları nakliye aracına yükler, gümrüğe sevk eder,
- 3) İhracatçı; ihracat için gerekli sevk belgelerini ve vadeli poliçeyi kendi bankasına teslim eder.
- 4) İhracatçı bankası poliçe ve belgeleri ithalatçı bankasına gönderir.

- 5) İthalatçı bankası belgeler ve poliçenin geldiğini ithalatçıya ihbar eder, bilgi verir.
- 6) İthalatçı poliçeyi imzalar ve kendi bankasına verir.
- 7) İthalatçı bankası, mal ile ilgili vesaikleri ithalatçıya teslim eder.
- 8) İthalatçı vesaikleri gümrüğe ibraz eder ve malı gümrükten çeker.
- 9) İthalatçı firmanın bankası, kabul edilmiş ya da aval verilmiş olan poliçeyi ihracatçı firmanın bankasına iade eder.
- 10) İhracatçının bankası poliçeyi ihracatçı firmaya iletir.
- 11) İthalatçı vadesinde poliçe bedelini kendi bankasına öder.
- 12) İthalatçı bankası, poliçe tutarını ihracatçı bankasına havale eder.
- 13) İhracatçı bankası, poliçe bedelini ihracatçıya öder.
- 14) İhracatçı, ödenen poliçeyi kendi bankasına iade eder.
- 15) İhracatçı bankası ödenen poliçeyi, ithalatçı bankasına iade eder
- 16) İthalatçı bankası ya da ithalatçı, ödenmiş poliçeyi iptal eder.

3.7. KONSİNYE SATIŞ İLE ÖDEME (Payment by Consignment Sales)

Malın tanıtılarak satışı ve bedelinin tahsili yöntemine dayanır. Konsinye malın yurt dışına gönderildikten sonra konsinyatör (*yurt dışındaki aracı*) tarafından, alıcı (*ithalatçı*) firmaya tanıtılması, kullanılması sonunda, satılması işlemine dayanan ödeme şeklidir. Genelde yeni üretilen ve tanıtım ihtiyacı duyulan (*hale, hediyelik eşya gibi*) ürünlerin dış pazarlarda satışına imkan veren ihracat ve ödeme yöntemidir.

Konsinyatör firma; yurt dışı bir firma olabileceği gibi ihracatçının yurt dışında kurulmuş olduğu kendi şubesi de olabilir.

Konsinye ihracat izin talepleri ilgili ihracatçı birliklerine yapılır. Ülke politikası açısından bazı mallarla ilgili konsinye ihraç talepleri, Ticaret Bakanlığı görüşü alındıktan sonra, bunun dışında kalan mallara ilişkin talepler ihracatçı birliklerince sonuçlandırılır.

Konsinye ihracatına izin verilen mallar 360 gün yurt dışında kalabilir. 360 günlük sürede satılamayan mal yurda geri getirilir. Bu süre mücbir sebeplerle bir yıl daha uzatılır. Satılan malların faturası ihracatçı birliklerine ve gümrüğe bildirim yapılır. İhracat sonuçlandırılır.

Konsinye satış ödeme şeklinde aşağıdaki süreç izlenir;

- 1) İhracatçı firma ile yurt dışı konsinyatör (*komisyoncu, aracı*) firma arasında sözleşme yapılır.
- 2) Mallar konsinye satış işlemine aracılık eden konsinyatör firmaya gönderilir. Sevk işlemi gümrük beyannamesi ile yapılır. Gümrük beyannamesi; ihracatçı birliklerince onaylanır. Gümrük beyanname üzerine konsinye ihracat açıklaması yazılır. Bu onay işlemi yurt dışına sevk işlemidir. Fiili ihracat değildir.
- 3) Mallar yurt dışı konsinyatör firma gümrüğüne ulaşır. Konsinyatör firma malı gümrükten çeker. Bu aşamada ithalatçı firma belli değildir. Konsinyatör firma konsinye malı alıcı bulana kadar kendi koruması altında bulundurur.
- 4) Konsinyatör firma mala alıcı bulur. Bulduğu alıcıya yapılacak satışı miktarı ve tutarı ihracatçı firmaya bildirir.

- 5) İhracatçı; satılan miktar kadar faturayı keser ve konsinyatör firmaya gönderir. İhracatçı; faturanın bir örneğini ve diğer gerekli belgeleri konsinye ihracata izin veren ihracatçı birliklerine, ihracat gümrüğüne ve aracı bankaya gönderir. Faturanın kesildiği tarih uygulamada fiili ihracat tarihidir.
- 6) Konsinyatör, konsinye satış faturasını alıcıya ulaştırır.
- 7) Konsinyatör fatura bedeli alıcıdan tahsil eder.
- 8) Konsinyatör banka aracılığı ile ihracatçıya mal bedelini havale eder. Faturanın düzenlenme tarihinden itibaren mal bedelinin ödenme yükümlülüğü konsinyatör firmaya aittir.
- 9) Banka ihracatçıya gelen havaleyi bildirir ve öder.
- 10) Konsinyatör (*komisyoncu*) firmaya komisyon ücreti ödenir.

Konsinye ihracat ile ödeme şekli, ihracatçı firma açısından risklidir. İthalatçı firma açısından risk taşımaz.

İthalatçı için cazip bir ödeme ve ithalat şeklidir.

3.8. ALICI PREFİNANSMAN İLE ÖDEME

(Payment by Purchaser Pre-Financing)

Alıcı prefinansmanı; ithalatçının, ihracatçıyı ihracat öncesi finanse etmesidir. Bu ödeme şeklinde ihracatçı, ihraç edeceği malın tedariki (*üretimi*) için ithalatçıdan peşin kredi almış (*tahsilat yapmış*) olur. Prefinansman ödeme şekli bir nevi peşin ödeme şekline dönüşür. Genelde maliyeti yüksek mal imalatlarında ya da tedarikinde tercih edilir.

İhracatçının, alıcıdan temin ettiği prefinansman peşin döviz hükümdedir. Tahsili döviz olarak yapılır.

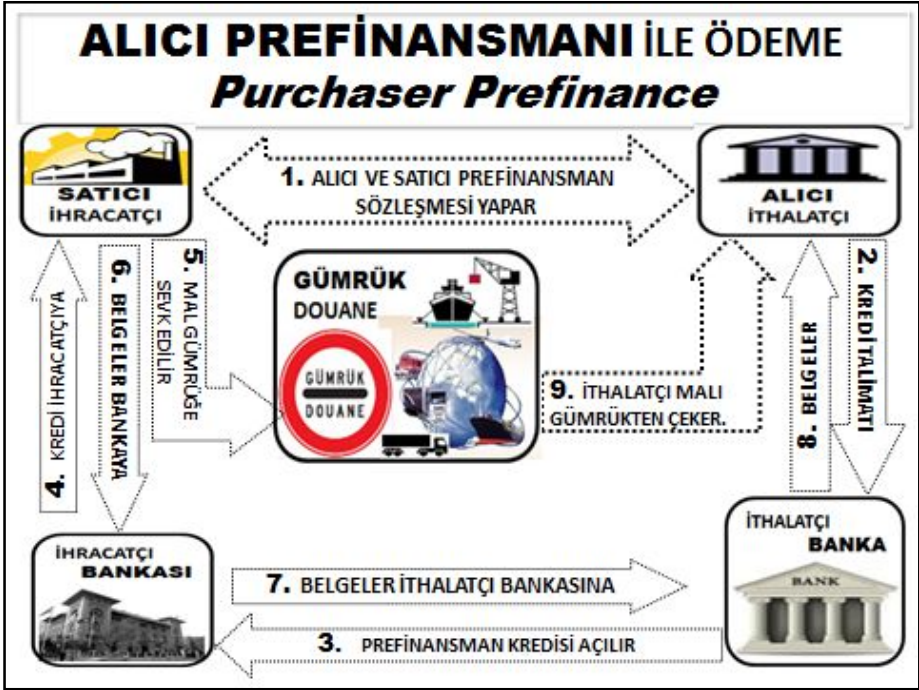
Prefinansmanda ithalatçı, ihracatçının bankasından garanti ister. İhracatçı malı göndermezse, ihracatçının bankası peşin faizle (*Libor Faizi*) birlikte anaparayı alıcıya geri öder. Bedeli ihracatçıdan tahsil eder. İhracatçı bankası, ihracatçı adına kefil olmuş olur. Bunun için ihracatçının bankanın kredi müşterisi olması gerekir. Banka sağladığı bu garanti karşılığında ihracatçıdan aylık yüzde (%) oranında komisyon alır.

Prefinansman tutarı fiili ihracatın gerçekleşmesi ile “İhracat Bedeli” haline dönüşür. Bu yöntemle yapılan ihracatta, gümrük çıkış beyannamesi (GÇB) üzerine ihracatın prefinansman ödeme şekline göre yapıldığı yazılır.

Prefinansmanı ödeme şeklinde aşağıdaki süreç izlenir;

- 1) İthalatçı firma ile ihracatçı firma arasında sözleşme yapılır. Bu sözleşmede taraflar “Alıcı Firma Prefinansmanı” ile ödeme üzerinde anlaşır.
- 2) İthalatçı, bankasına, Prefinansman kredisi talimatı verir.
- 3) İthalatçı firmanın bankası, ihracatçı firmanın bankasına prefinansman kredisini açar.
- 4) İhracatçı kendi bankasından krediyi alır ve ihracat malı için kullanılır. İhracatçı malını üretir ya da hazırlar.
- 5) İhracatçı firma malı ithalatçı firma ülkesine gönderilmek üzere gümrük işlemlerini yapar ve malı gönderir.
- 6) İhracat belgelerini, krediyi kullandığı bankaya teslim eder.
- 7) Belgeler ithalatçı bankasına gider ve ithalatçıya ulaştırılır.
- 8) İthalatçı bankası belgeleri ithalatçı firma ulaştırır.

9) İthalatçı belgeleri gümrüğe ibrazı eder ve malı çeker.

Peşin Tahsil Edilen İhracat Bedelleri;

Bir ihracat bedeli döviz olarak önceden peşin tahsil edilmiş ise, o malın ihracatının yirmi dört (24) ay içinde gerçekleştirilmesi zorunludur.

Süresi içinde ihracatı gerçekleştirilemeyen peşin dövizler, prefinansman (ithalatçı kredisi) hükümlerine tabi olur. Bu durumda peşin tahsil edilen döviz bedeli üzerine, KKDF ve ilgili yurt dışı kredi kullanma maliyetine dâhil edilen giderler ve vergiler ilave edilir.

(TPKKH.32 s.Kr. İhr.Tb. No:2018-32/48, 04.09.2018 t.30525 s.R.G)

3.9. AÇIK HESAP ÖDEME (Payment on Open Account)

Açık hesap ödeme yönteminde her iki tarafı da bağlayıcı belge yoktur. İhracatçı malı gönderir, bedeli daha sonra ithalatçı firma tarafından ödenir. İthalatçının mal bedelinin ne zaman ödeneceği belli değildir. İthalatçı

malı sattıktan sonra da bedelini ödeyebilir. İhracatçı açısından riskli, ithalatçı açısından risk yoktur.

İhracatçı ya da ithalatçı firmaların yurt dışı şube, bayi ya da acentelerine yaptıkları satışlarda sık kullanılır. Uygulamada; birbirini çok iyi tanıyan alıcı ve satıcılar arasında tercih edilir.

Gümrük beyannamesinde açık hesap ödeme şeklinin kodu on yedi (17) olarak uygulanır.

3.10. KARŞI TİCARET (Counter – Trade)⁴

Para kullanılmaksızın mal ve hizmetlerin doğrudan değişimidir.

Malın malla ya da hizmetle değişilmesi, değişime konu olan malların değer olarak birbirine eşit olmaması durumunda, bakiye bedellerinin dövizle ödenmek suretiyle kapatılmasına olanak veren bir uluslararası ticaret şeklidir.

Bu dış ticaret şekli, finansman zorluklarının yaşandığı ülkelere ihracatta gündeme gelmektedir.

İki ülke arasındaki işlemler **takas**; ikiden fazla ülke arasında yapılan işlemler ise **bağlı muamele** olarak adlandırılır.

Takas işlemlerinde; bir yandan mal ihracatı yapılırken bir yandan da mal ithalatı yapılır. İthal edilen mallar ithalat rejimine tabidir. İthalat esnasında Gümrük Vergisi ve Katma Değer Vergisi ayrıca tahsil edilir. **Ancak**; Bu kapsamda yapılan ithalat vadeli bile olsa Kaynak Kullanımı Destekleme Fonuna (KKDF) tabi değildir. İhraç edilen mallar için ihracattaki yasal yükümlülükler geçerlidir.

3.10.1. KARŞI TİCARETİN ÇEŞİTLERİ

3.10.1.1. TAKAS

Finansal ödeme veya fon transferlerinin yer almadığı bir tek sözleşme ile gerçekleştirilen, eşit değerde olduğu kabul edilen iki mal grubunun doğrudan ve eşanlı olarak değiştirildiği işlemidir.

⁴ Arif ŞAHİN, İGEME, a.g.e. s. 41

Takas anlaşmaları aynı müşteri ile uzun vadeli ve düzenli işlemleri değil, genellikle bir defaya mahsus işlemleri (*one - off deals*) kapsamaktadır. Özel takas ve bağlı muamele olarak ikiye ayrılır.

3.10.1.1.1. ÖZEL TAKAS

Mal veya hizmet ihraç ve ithalinde karşılıklı olarak taraflar aynı gerçek veya tüzel kişilerdir. İhracat ve ithalata konu olan malların bedellerinin ödenmesinde para hareketi yoktur. Mallar kısmen veya tamamen birbirleriyle takas edilmektedir.

Gümrük beyannamesinde özel takas ödeme şeklinin kodu on bir (11) olarak uygulanır.

3.10.1.1.2. BAĞLI MUAMELE

İhraç edilen mal, hizmet ve teknolojik ihracat bedellerinin, dış ticarette taraf olan ülkeler ve firmalar arasında yapılan anlaşmaya istinaden para yerine geçen diğer mal, hizmet ve teknoloji ithalatıyla karşılanmasıdır. İhracat ve ithalat tutarları arasındaki artı (+) ya da eksi (-) farklar döviz transferleri ile kapatılır.

3.10.1.2. KLİRING (CLEARİNG)

Takasın geliştirilmiş bir şeklidir. Kliring anlaşması imzalayan ülkelerde ithalatçılar, ithal ettikleri malların bedelini kendi ülkelerinde kliring hesaplarını tutmakla görevlendirilen Merkez Bankası veya Kliring Ofisi gibi bir kuruma ulusal paraları cinsinden ödemektedir.

Bu şekilde oluşturulan hesaplar dönem sonunda karşı ülke ithalatçılarının da kendi ilgili kurumuna yatırmış oldukları paralardan oluşan hesaplarla karşılaştırılarak denkleştirilir.

İki taraf arasında artı (+) ya da eksi (-) farklar oluşması halinde daha önce yapılan anlaşmada yer alan konvertibil döviz transferleri ile kapatılır.

3.10.1.3. DENGELEME (Compensation)

Satıcının ihraç ettiği mal bedelinin tümünü veya bir kısmını mal karşılığı almasıdır.

Tam dengeleme (*full - compensation*) ve kısmi dengeleme (*partial - compensation*) şeklinde uygulanır.

3.10.1.4. GERİ ALIM (Buy Back)

Dengelemenin bir başka şeklidir. Bu uygulamada; ihraç edilen malların bedeli, bu mallar vasıtasıyla gerçekleştirilecek üretim sonunda elde edilen malın geri satın alınmasıyla ödenmektedir. Bu uygulamada mal; sermaye malları veya anahtar teslimi projeler niteliğindedir.

3.10.1.5. OFF SET

Yurt dışından yapılan kamu alımları veya ihale sonucu yabancı firmalarca gerçekleştirilen kamu yatırımları sebebiyle ülkemizden çıkan dövizin telafisi amacıyla, ihaleyi kazanan yabancı firma tarafından ana ihale anlaşmasına ek olarak verilen taahhütlerdir.

Bu taahhütler, ihaleyi açan ülkeden yapılacak ihracat, ihaleyi açan ülkeye yönelik yabancı sermaye yatırımları, ortak yatırımlar, teknoloji transferi, lisans ve know - how transferleri, kalifiye işgücü yaratmak amacıyla masrafı ihaleyi kazanan yabancı firmaya ait olmak üzere sağlanan yurtiçi ve yurtdışı eğitim olanakları, AR-GE çalışmaları ve yatırımları ile diğer döviz kazandırıcı hizmet ve işlemlerin tümünü içeren bir karşılıklı ticaret uygulamasıdır.

Off Set kavramı özellikle savunma ve havacılık gibi yüksek teknoloji gerektiren projelerde, ilgili proje nedeniyle ortaya çıkan ödemeler dengesindeki olumsuzlukların kısmen veya tamamen giderilmesi amacıyla ihracat ve diğer döviz kazandırıcı işlemler olarak ifade edilebilir.

Günümüzde off set, özellikle gelişmekte olan ülkelerin döviz darboğazını aşmak, ihracat yoluyla mevcut veya kurulacak sanayilerin kalite standartlarını ve verimliliğini yükseltmek ve bu sayede yurt içinde katma değer yaratmak ve uluslararası pazarlarda rekabet edebilecek mal veya hizmet üretebilmek için kullandıkları bir araç olmasının yanında sanayileşmiş ülke-

lerce de savunma sanayini geliştirmede ve mevcut pazar paylarını artırmada etkili bir şekilde kullanılmaktadır.

3.10.1.6. ÜÇLÜ TİCARET (Swicts Deals)

Bir ülke tarafından ödenecek hesabın, bir ya da daha fazla başka bir ülkeye transfer edildiği işlemidir.

3.10.2. KARŞI TİCARET ANLAŞMASINDA DİKKAT EDİLECEK İŞLEMLER

- Karşı ticaret oldukça karmaşıktır.
- Az gelişmiş ülkeler çeşitli nedenlerle bu yola başvururken, karşı ticaret tekniğini yeterince bilmedikleri için aleyhte sonuçlarla karşılaşır.
- Karşı ticaret anlaşması yapmadan önce, dünya piyasaları hakkında çok iyi bilgi toplamak gerekir.
- Anlaşılacak şartların çok dikkatli değerlendirilmesi gerekir.

3.11. MAHSUBEN ÖDEME

İthal edilen mal ve hizmet bedelinin, ihraç edilen mal veya hizmet bedeli dövizlerle mahsuben ödenmesidir.

İhracatçılar, ihracat bedelini, ithal ettikleri eşyanın bedeline mahsup edebilir. (Hz.Mst. Bnk. Kam. Gn. Md. 2009-GNL-1 s. 23.07.2009 t. Gn).

4. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER

- SÖZLEŞME
- PROFORMA ve TİCARİ FATURALARI
- İHRACAT, İHRAÇ KAYITLI SATIŞ FATURASI,
- GÜMRÜK MÜŞAVİRİ FATURA ve DEKONTU,
- NAVLUN, SİGORTA FATURALARI,
- ÇEKİ LİSTESİ, KOLİ LİSTESİ,
- GÜMRÜK BEYANNAMELERİ,
- DOLAŞIM BELGELERİ
- A.TR ve EUR-I BELGELERİ
- MENŞE ŞAHADETNAMESİ,
- ATA ve CPD KARNELERİ,
- FORM A BELGESİ
- DENİZ, HAVA, KARA YOLU KONŞİMENTOLAR
- SİGORTA POLİÇELERİ
- FİNANSMAN BELGELERİ

4. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER

Dış ticaret işlemlerinde “vesaik” adı verilen belgeler, dış ticaretin özelliklerine, yasaların ve tarafların belirlediği sözleşme esaslarına göre kullanılır. Bu belgelerin önemli bir bölümü kıymetli evrak niteliğindedir.

Dış ticarete kullanılan belgeler özelliklerine göre;

- Ticari Belgeler,
- Resmi Belgeler,
- Taşıma Belgeleri,
- Sigorta Belgeleri,
- Finans Belgeleri olarak aşağıda açıklanacaktır.

4.1. TİCARİ BELGELER

İhracat ve ithalat işlemlerinde taraflar önce sözleşme yaparlar. Sözleşmede yer alan şartların her aşamasında çeşitli belgeler düzenlenir. Bu belgeler içinde yer alan ticari belgeler ithalatın veya ihracatın dosyasında bulunması gerekir. Belgelerin aslı muhasebede muhafaza edilir.

Ticari belgeler dış ticaretteki özelliklerine, yasal yükümlölüklerle, ithalat ve ihracat işlemlerinde bulundurulması zorunlu belgenin önemine göre aşağıda açıklanacaktır.

4.1.1. SÖZLEŞME

Yazılı bir sözleşme, ticari işlemlerin “anayasası” sayılır.

Genel olarak, iki ya da daha çok ölke ile bağlantılı sözleşmeler “uluslararası” olarak nitelendirilir.

Uluslararası ticaretin konusu olan dış ticaret işlemleri, alıcı ve satıcının sözleşme yapması ile başlar.¹

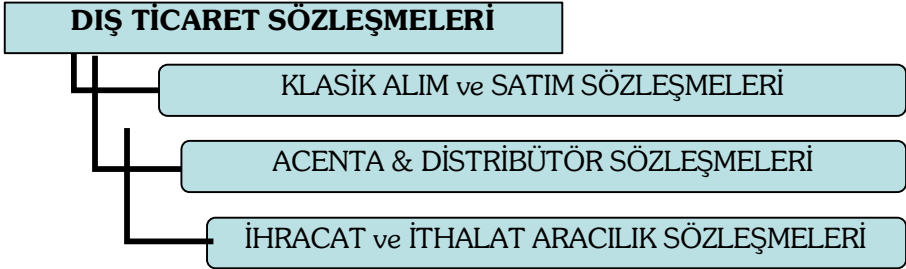
Dış ticaret işlemlerinde çeşitli risk ile karőılaőan taraflar (*ihracatçı ve ithalatçı*) aralarında yaptıkları anlaşma ile riski paylaşırlar.

¹ ÇALIş Asım; a.g.e.s.197

4.1.1.1. TANIM VE SÖZLEŞME ÇEŞİTLERİ

Sözleşme; dış ticaret işlemlerinde ihracatçı ile ithalatçı arasında mal ve hizmet alış ve satışı için yapılan bir anlaşmadır.

Bir başka ifade ile ithalatçının teklifte bulunması, kendisine teklif yapılan ihracatçının teklifi yerine getirme koşullarını kabul etmesidir.

4.1.1.2. İhracat Sözleşmesinde Dikkat Edilmesi Gereken İşlemler²

- Dış ticarete, alıcı ve satıcı aralarında sözleşme yapılır.
- Sözleşmeler yazılı olarak yapılır.
- Tarafların açık kimlikleri ve adresleri eksiksiz yazılır.
- Sözleşme metni, açık, net ve anlaşılır olmalıdır.
- İhracata konu ürünün; cinsi, nev'i ve kalitesi açıklanır.
- Tarafların yükümlülükleri ve hakları belirtilir.
- Ürün fiyatı, teslim şekli ve ödeme şekli yazılır.
- Ödeme ve teslimatta gecikme hallerine açıklık yapılmalıdır.
- Mücbir sebep halleri neler kabul edilecektir? Açıklanır.
- Sözleşmeler, ihracatçı ve ithalatçı tarafların istedikleri ve kabul ettikleri bütün konuları kapsamalıdır.
- Sözleşmede; kapsamlı ve ayrıntılı terimler ve koşullar seçilir.
- Uluslararası kabul gören kurallar ve düzenlemeler yazılır.

² (ŞAHİN Arif; a.g.e.s.97). (ÇALIŞ Asım; a.g.e..s.201)

- Taraflar arasında çıkacak bir anlaşmazlığın çözümünü sağlamak amacıyla, sözleşmede yargılama ya da tahkim konularında net ve açık bir madde bulunmalıdır.
- Sözleşme anlaşmazlık durumunda hangi ülke hukukunun (*ihraçatçı ya da ithalatçının vatandaşı olduğu ülke*) uygulanacağını belirtir. Ticarî sözleşmeden doğan anlaşmazlıkta, tarafların belirledikleri yargıya başvurulur.
- Uluslararası sözleşmelerin, ulusal olanlardan farklı olarak hazırlanması ve müzakere edilmesi gerekir.
- Taraflar sözlü belirledikleri anlaşma şartlarının, imzalanacak yazılı metinden farklı olmamasına, eksik bulunmamasına ve yeni koşullar eklenmemesine dikkat etmelidir.
- Sözleşmede; imza, kaşe ve imza sirküleri yer almalıdır.

4.1.1.3. SÖZLEŞME ÖRNEĞİ

Aşağıda sözleşme örneği düzenlenmiştir.³

GENEL SATIM SÖZLEŞMESİ ÖRNEĞİ

Bu genel satış sözleşmesi (*Sözleşme*);

0x.0x.202x tarihinden itibarenEray SANVER.....tarafından temsil edilen ve Bursa Ticaret Sicilinde 3/776655 no ile kayıtlı olan ve Nilüfer Organize Sanayi Bölgesi, Mavi Cd. No:16 Bursa – TÜRKİYE adresinde kayıtlı EXPO DIŞ TİCARET A.Ş. (bundan sonra **“satıcı”** olarak anılacaktır).

ve

0x.0x.202x tarihinden itibarenA. CARLAtarafından temsil edilen ve İspanya yasalarına uygun olarak, Barcelona Ticaret Siciline 889910 no ile kayıtlı ve D – 774416, Barcelona, Spain adresinde kayıtlı olan IMPO. GMBH (bundan sonra **“alıcı”** olarak anılacaktır),

arasında imzalanmıştır.

Alıcı ve satıcı birlikte **“Taraflar”** olarak anılacaklardır. Aynı ayrı ise **“Taraflar”** olarak anılacaklardır.

BÖYLE İKEN;

Satıcının Türkiye deki tesislerinde hazırlanan alıcıya teslim edilen ve bu anlaşmanın bir (1) numaralı eki olarak özellikleri tanımlanan tekstil ürünlerinin alıcıya satışı ile ilgili aşağıdaki konularda anlaşma sağlanmıştır.

³ Eray SANVER YMM “Dış Ticaret İşlemleri” Bursa SMMM Odası Yayınları.

A – GENEL HUSULAR:

Genel hususlar aşağıdaki sekiz (8) adet maddeden oluşur.

MADDE – 1 – SÖZLEŞMENİN AMACI

Satıcı, alıcıya bu anlaşmanın bir (1) numaralı eki olarak özellikleri tanımlanan tekstil ürünlerini satacaktır.

MADDE – 2 – KAPSAMI – CİNSİ – TEKNİK ÖZELLİKLERİ

2-a - Özel ambalajlarında asorti şeklinde paketlenmiş olarak elli bin (50.000) adet, yüzde yüz (%100) yün, erkek pantolon,

2-b – Pantolonlar kırk ile elli (40-50) beden arası olmak üzere her bedenden eşit miktarda olacaktır.

2-c – Renkler eşit miktarda olmak üzere; siyah, kahverengi, gri, mavi, lacivert, füm, beyaz, yeşil, bej, sarı renk olacaktır.

MADDE – 3 – ANLAŞMANIN PARA BİRİMİ

Bu anlaşmada kullanılan para birimi Avro (€)'dur.

MADDE – 4 – BİRİM FİYATI ve TOPLAM TUTARI

4-a – Birim Fiyatı; Dört (4) Avro (€)/ Adettir.

4-b – Toplam Tutarı; İki yüz bin (200.000) Avro (€)'dur.

MADDE – 5 – TESLİM ŞEKLİ

CIF – Barcelona / Spain 'dir.

MADDE – 6 – ÖDEME ŞEKLİ ve ŞARTLARI

Gayri Kabili Rücu Akdeditif 'tir.

MADDE – 7 – SEVK TARİHİ

Mallar; Türkiye - Bursa Gümrüğünden 0x / 0x / 202x tarihide bir defada sevk edilecektir.

MADDE – 8 – AMBALAJLAMA ve SEVKİYAT

8-a - Malların tamamı asorti şeklinde paketlenmiş olarak elli bin (50.000) adettir.

8-b - Dış etkenlere dayanıklı olarak hazırlanmış beş yüz (500) Kolidir.

8-c - Her koli yüz (100) adet halinde ve koruyucu naylon kaplı, seri numaralı, barkod işlemeli olarak hazırlanacaktır.

B – ÖZEL HUSULAR:

Özel hususlar aşağıdaki on (10) adet maddeden oluşur.

MADDE – 9 – MÜDDET

İş bu sözleşme 0x.0x.202x tarihinden itibaren her yıl şartların gözden geçirilmesi suretiyle iki (2) yıllık süreyle geçerlidir.

MADDE – 10 – SÜREKLİLİK

10-a - Alıcı, sözleşme süresince her zaman olabildiğince etkili hizmet vermeyi ve satın aldığı mal bedellerini süresinde ödemeyi,

10-b – Satıcı da sözleşme süresince alıcının yazılı olarak talep ettiği ürünleri en etkili şekilde sağlayarak alıcıya ulaştırılmasını üstlenmiştir.

MADDE – 11 – GİZLİLİK

11-a – Sözleşme içeriği gizlidir ve karşı tarafın onayı olmaksızın açıklanmamalıdır.

11-b – Sözleşme dâhilinde yapılan karşılıklı bilgi alışverişinin gizliliği korunacaktır.

11-c – Sözleşme dâhilinde her türlü bilgi, fiyat listeleri sözleşme feshinden itibaren beş (5) yıl süreyle, taraflarca açıklanmayacaktır.

11-d – Alıcı aynı ve/veya aynı özelliğe sahip benzer ürünleri farklı isim ve unvan altında dahi olsa, Türkiye de alıcı firma dışında başka firmadan alamaz.

MADDE – 12 – FESİH ve YENİLEME

12-a – Her iki taraf, diğer tarafın sözleşme kurallarına uymadığını tespiti halinde feshe gidilebilir. Yerine getirilmeyen şartlar dolayısıyla uyarılan taraf otuz (30) gün içerisinde şartı yerine getirmezse karşı taraf feshe gidebilir.

12-b – Ayrıca taraflar karşılıklı olarak anlaşmaları halinde de otuz (30) gün sonra geçerli olmak üzere bu anlaşmayı feshedebilirler.

12-c – Tarafların biri anlaşma süresinin bitiminden itibaren en az bir (1) ay önce yazılı bildirimde bulunmadığı takdirde, anlaşmanın geçerliliği aynı koşullarda iki (2) yıl daha uzatılmış kabul edilir.

MADDE – 13 – MÜCBİR SEBEP (Force Majeure)

Force Majeure şartlarında taraflar her türlü seçeneği karşılıklı görüşerek belirleyecektir.

MADDE – 14 – UYGULANABİLİR YASA

14-a – Anlaşmazlık halinde her iki tarafın her türlü yazılı kayıt ve belgeleri eşit ağırlıklı delil olarak kabul edilir.

14-b – Anlaşmazlık halinde, bu anlaşmanın imzalanmış İngilizce, İspanyolca, Türkçe metinleri eşit ağırlıklı olarak kabul edilir. Taraflar her üç versiyonun geçerliliğini eşit olarak kabul etmişlerdir.

14-c – Hakemlik; Sözleşmenin yerine getirilmesi esnasında veya onunla ilgili herhangi bir farklılık veya anlaşmazlık durumunda hakemlik yeri Almanya / Frankfurt'tur.

14-d – Hakemlik Dili; Hakemlik esnasında İngilizce olarak yapılacaktır.

MADDE – 15 – MÜLKİYET HAKKI

Mal bedelinin tamamı ödeninceye kadar malların mülkiyeti sevk edene aittir.

MADDE – 16 – TALEP EDİLEN BELGELER

16-a – Bir (1) adet Gümrük Beyanname örneği,

16-b – Beş (5) adet Fatura, (İngilizce 1, İspanyolca 2, Türkçe 2)

16-c – Bir (1) adet A.TR

16-d – Beş (5) adet Ambalajlama Listesi

16-e – Bir (1) adet Kalite Kontrol Belgesi,

16-f – Bir (1) adet Taşıma Belgesi,

MADDE – 17 – SÖZLEŞME METİNLERİ ve DİLLERİ

İş bu sözleşme metinleri; İngilizce, İspanyolca, Türkçe metinler olarak ayrı ayrı üç (3) dilde düzenlenmiştir.

MADDE – 18 – SONUÇ

İş bu sözleşme sekiz (8) genel, on (10) özel hükümler olmak üzere toplam on sekiz (18) maddeden oluşmaktadır.

Satıcı

EXPO DIŞ TİCARET A.Ş

Kaşe ve İmza

Alıcı

IMPO. GMBH

Kaşe ve İmza

4.1.2. PROFORMA FATURA

İhracatta ön fatura olarak adlandırılır. İhracatçı tarafından düzenlenir. Malın cinsi, miktarı, birim fiyatı, özellikleri, satış şartları, ödeme ve teslim şeklinin yer aldığı bilgi verme amacı güden bir nevi teklif faturasıdır. Teklif edilen fiyatın geçerlilik süresi proforma faturada ayrıca belirtilir.

Bu fatura ihracatçı için herhangi bir mali yükümlülük taşımamakla birlikte, hukuki ve ticari bir değeri yoktur. Ancak proforma fatura ithalatçı tarafından onaylanıp (*kaşelenip*) ihracatçıya iade edildiğinde, üzerinde yazılı olan şartların kabul edildiği anlamına gelir.

İthalatçı akreditif açmak istediğinde, amir bankaya proforma faturayı verir. Amir banka açacağı akreditif için küşat mektubunu hazırlar.

Ayrıca, yurt dışında düzenlenen sergi ve fuarlarda sergilenmek üzere Türkiye gümrük bölgesinden geçici olarak çıkarılacak eşyaya ilişkin kesin satış faturası aranmayarak, proforma fatura ile çıkış yapılabilir.

Proforma faturada aşağıdaki özellikler yer alır;

- a) İhracatçı ve ithalatçı firmanın adı, unvanı ve adresi,
- b) Fatura düzenlenme yeri ve tarihi,
- c) İhracata konu olan malın cinsi, birim fiyatı, (*isteğe bağlı olarak; özellikleri, satış şartları ve diğer bilgiler*),
- d) Ambalaj, sigorta, navlun, sevkiyat, teslim ve ödeme şekli,
- e) Proformayı gönderen firma yetkilisi imzası ve firma kaşesi,
- f) Proforma fatura ihracata ilişkin ön anlaşmada istenen bilgileri içerir, ticari fatura ile karşılaştırılır.

4.1.3. TİCARİ FATURA

Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı, göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır. (*VUK. Md. 229*)

Dış ticarete *Ticari Fatura*, alım satım sözleşmesine istinaden ihracatçı tarafından düzenlenir.

Ticari fatura, diğer vesaikler için esas teşkil eder. Örneğin konşimento, ihracat gümrük beyannamesi, sigorta poliçesi, menşe şahadetnamesi ve diğer dolaşım belgeleri ticari fatura esas alınarak düzenlenir.

Ticari fatura; dış ticaretin özellikleri, vergi ve muhasebe uygulamalarının önemi açısından, aşağıda dört bölümde incelenecektir:

İhracat Faturası, İhraç Kaydıyla Satış Faturası, İthalat Faturası, Yolca Beraberi Fatura ve Özel Fatura olarak işlenecektir.

4.1.3.1. İHRACAT FATURASI “Kâğıt Fatura”, “e-Fatura”, “e-Arşiv Fatura”

İhracat Faturası; ihracatçı firmanın, yurt dışındaki alıcı, ithalatçı firmaya gönderdiği ticari belgedir.

İhracatta Gümrük Beyannamesinin açılması için “İhracat Faturasının” düzenlenmesi zorunludur.

İhracat faturasında aşağıdaki özellikler yer alır;

- a) İhracatçı ve ithalatçı firmanın adı, unvanı, adresi, telefon, faks, e-mail adresi, firma kaşesi ve yetkilisi imzası,
- b) Hazine ve Maliye Bakanlığı onayı, fatura no ‘su ve tarihi,
- c) İhracata konu olan malın cinsi, miktarı, birim fiyatı ve tutarı,
- d) Teslim şekli, ödeme şekli, banka adı ve hesap no ‘su,
- e) Merkez Bankası döviz alış kurları, (1 USD:..., 1 EUR: gibi)
- f) Malın menşei, konteynır no’su, brüt ve net ağırlık ölçüsü,
- g) İhracat faturası Türkçe ve yabancı dilde (*İngilizce*) iki nüsha olarak düzenlenir. (*Nüsha adedi taraflar arasındaki anlaşmaya göre değişir*). Her nüsha ayrı imzalanması gerekir.
- h) İhracat faturası, ihraç kaydı ile satışa istinaden düzenlenen ihracat faturası ise “imalatçı” (*ihraç kaydı ile satış yapan*) firmanın faturada beyanı yapılır.
- i) İhracat faturasında katma değer vergisi (KDV) tutarı yer almaz.
- j) Varsa sigorta bedeli ayrıca faturada gösterilebilir.

4.1.3.1.1. İHRACAT FATURASI (ELLE DÜZENLENEN KÂĞİT FATURA)

İhracat Faturası; e- arşiv fatura düzenleme limiti altında ise elle kâğıt fatura olarak düzenlenir. Limit 5.000.- T.L ‘dir.

Günümüzde e-Fatura uygulaması nedeniyle, elektronik ortamın yeterli olmadığı ya da internet arızası durumunda, gümrüklerde elle kâğıt fatura ile ihracat işlemi yapılır.

4.1.3.1.2. İHRACAT ‘TA “e–FATURA” (İhracatta Elektronik Fatura)

e-Fatura elektronik ortamda düzenlenen faturadır.

Türkiye de 2019 yılı ve daha sonraki yıllarda brüt satış hasılatı 5 Milyon T.L ’nı geçen ihracatçı işletmeler **e-fatura** düzenler.

Katma değer vergisi kanununu on birinci maddesi kapsamında;

- Mal ihracatı yapanlar ihracatçı işletmeler,
- Türkiye’de ikamet etmeyenlere **özel fatura** ile yapılan bavul ticareti kapsamındaki satışlar dâhil,
- Yolcu beraberliği eşya ihracatı faturası düzenleyerek *Türkiye de ikamet etmeyenlere KDV hesaplayarak mal satışı* yapan ihracatçılar **e-fatura** düzenlemek zorundadır.

Ticaret Bakanlığı adına düzenlenen e-fatura ile bakanlık ihracatçıya 23 haneli “Belge Referans Numarası” (**ID** numarası) verecek. Gümrük müşaviri bu referans numarası ile ihracat beyanını başlatacak, Gümrük Beyannamesini açabilecektir. (509 s.n.VUKGT-IV.1.7.1)

4.1.3.1.3. İHRACAT ‘TA “e – ARŞİV FATURA”

e-Arşiv Fatura elektronik ortamda düzenlenen faturadır.

Aşağıdaki ihracatçılar e-Arşiv Fatura düzenlemek zorundadır.

e-Fatura ve e-Arşiv Fatura mükellefi olmayan ihracatçıların, vergi mükellefi olan yurt dışı alıcılar için **5.000.- TL** ’yi aşan ihracat faturaları; **e-Arşiv Fatura** olarak düzenlenir.

Vergi mükellefi olmayan yurt dışı alıcılar için 30.000.- T.L aşan faturalar için e-Arşiv Fatura düzenlenecektir.

e-Fatura ya da e-Arşiv Fatura düzenlemesi zorunlu olmayan ihracatçılar; 5.000.- T.L ve ya 30.000.- T.L üzerindeki tutarda ihracatları için Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından ücretsiz sunulan **e-Belge Portalı** üzerinden **e-Arşiv Fatura** linkini kullanarak, e-Arşiv Fatura düzenlenmesi gerekir.

4.1.3.1.4. İHRACATÇI İÇİN; e-FATURANIN İŞLEYİŞİ

E-fatura girişi için; T.C Ticaret Bakanlığı sitesinde; kullanıcı adı ve şifre kullanılarak, “**İhracat Fatura Portal Girişi**” yapılır.

Sisteme giriş yapıldıktan sonra, fatura sorgulama seçeneği ile Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) ‘den alınan “EETN No” ve “VKN No” ile Tek Pencere Sistemi üzerinde oluşturulan ve gümrük beyannamesinde kullanılacak olan 23 haneli belge ID numarası görüntülenir.

E-fatura portalında görüntülenen 23 haneli belge **ID** numarası, ilgili gümrük beyannamesinin 44 no’lu hanesinde 0886 belge kodu ve 17243160110886000000888/1 belge ID şeklinde kullanılır.

E-fatura ile gümrük beyannamesi kalemi arasında sistemseller kontroller kontroller çalışmaya başlar.

İhracat faturasına yazılan bilgiler ile Gümrük Çıkış Beyannamesi (GÇB) üzerinde yer alan bilgilerin birbirine uyumlu olması gerekir.

Herhangi bir uyumsuzluk olması durumunda ise sistem kullanıcıya uyarı mesajları verir.

Uyarı mesajı ile e-fatura veya ilgili gümrük beyannamesi üzerinde değişiklikler yapılır.

4.1.3.1.5. e-Fatura ve e-Arşiv Faturanın Özellikleri ve Kapsamı

Proforma fatura e-Fatura olarak düzenlenmez.

Gümrük Çıkış Beyannamesi (GÇB) ile yurtdışına çıkan **mal ihracatı** faturası, **e- Faturası** şeklinde düzenlenir.

e-Fatura mükellefi olan; **bavul ticareti ve yolcu beraberliği** eşya ihracatı yapanlar **e-fatura** düzenler. e-Fatura mükellefi olmayan bavul ticareti ve yolcu beraberliği ihracatçılar kâğıt faturaya devam edebilir.

Serbest bölgedeki alıcıya düzenlenen fatura Gümrük Çıkış Beyannamesi ekinde düzenlenen bir fatura ise e-fatura düzenlenir. e-Fatura mükellefi değil ise e-Arşiv Fatura düzenlenir.

Hizmet ihracatında e- Arşiv Fatura düzenlenir. Hizmet ihracatında alıcı; Serbest Bölge alıcısı ise Temel Ticari fatura düzenlenir. Faturada “İstisna” butonu seçilir.

Mikro ihracat uygulamasında ve hızlı kargo ile ihracatlar da; fatura ekinde Gümrük Çıkış Beyannamesi değil de, ETGB (Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi) olsa dahi e-Arşiv Fatura düzenlenecektir.

Transit ticarete işleminde; e-Fatura mükellefi ise e-Fatura, değilse; e-Arşiv Fatura düzenleyecektir.

Konsinye ihracatta, ihracatçı; e-Fatura mükellefi ise e-Fatura, değilse; e-Arşiv Fatura düzenleyecektir.

Bedelsiz ihracatta, bedelsiz gönderilen mal faturası GÇB ekinde ise e-fatura düzenlenir. GÇB ekende gönderilmiyor ise e-Arşiv Fatura düzenlenir.

e-Fatura düzenleyen ihracatçı ayrıca gümrüğe kâğıt fatura vermek zorunda değildir. e-Fatura otomatik olarak gümrük portalına düşer.

Fiili ihracat tarihi; gümrük idaresi tarafından, fiili ihracatı tamamlanan eşyanın kabul uygulama yanıtı ile ihracatçıya ulaştırılır.

İhracat faturasına yazılan bilgiler ile Gümrük Çıkış Beyannamesi (GÇB) üzerinde yer alan bilgilerin birbirine uyumlu olması gerekir.

e-Fatura; yabancı dilde, İngilizce ve Türkçe düzenlenebilir.

e-Fatura da muhatap Gümrük İdaresidir.

e-Fatura yurt dışı alıcıya gitmez. Yurt dışı alıcıya normal ihracat faturası (Invoice) gönderilir. (*ebelge.gib.gov.tr*), (*ozelintegrator.com*)

4.1.3.2. İHRAÇ KAYDIYLA SATIŞ FATURASI

Yurt içindeki imalatçı firmaların, yine yurt içindeki ihracatçı firmalara “İhraç Edilmek Şartıyla” mal satışında düzenlediği faturadır. Bu fatura ihracat işlemlerinde; imalatçı firma faturası olarak adlandırılır.

Bu faturada KDV gösterilir. Fakat ihracatçıdan KDV tahsil edilmez. Bu faturanın özelliğinden dolayı ihracatçı KDV ödemediği malı satın alır ve KDV 'siz olarak ihraç eder.

İhraç kayıtlı satış faturasının özellikleri;

- a) İmalatçı ve ihraç kaydıyla malı satın alan ihracatçı firmanın adı, unvanı, vergi no 'su, telefonu, faksı, adresi, e-mail adresi, firma kaşesi ve yetkilisi imzası,
- b) Hazine ve Maliye Bakanlığı onayı, fatura no'su ve fatura düzenlenme tarihi,
- c) İhracata konu olan malın cinsi, miktarı, birim fiyatı, tutarı, katma değer vergisi tutarı ve brüt tutarı yer alır.
- d) Yurt içi imalatçı firma tarafından yapılan mal teslimlerinde düzenlenen "İhraç Kaydıyla Satış Faturası" üzerinde, "İhraç Edilmek Şartıyla Teslim Edildiğinden, KDV Tahsil Edilmemiştir" ibaresi (şerh) 'nin yer alması gerekir.
- e) Faturada yer alan KDV ihracatçı firma tarafından ödenmez.
- f) İhraç kaydı ile satış faturası T.L ve yabancı para birimi ile düzenlenebilir. Nüsha sayısı tarafların isteğine bağlıdır.
- g) İhracatçının; İhraç kaydıyla satın aldığı malı, fatura tarihini izleyen aybaşından itibaren üç ay içinde ihraç etmesi zorunludur.
- h) İhraç kaydıyla satış faturasını sadece imalatçı firmalar düzenler. (D.T.S. Şirketlerine yapılan satışlar hariç) (KDVGUT II.A.8)

4.1.3.3. İTHALAT FATURASI

İthalat Faturası; yurt dışındaki ihracatçının, yurt içindeki ithalatçı firmaya gönderdiği ticari belgedir.

Özet beyan, ithalat gümrük beyannamesi ve ithalat vergilerinin matrah kontrolü için ithalat faturası gümrük idaresine ibraz edilir.

İthalat faturasında aşağıdaki özellikler yer alır;

- a) İthalatçı ve ihracatçı firmanın adı, unvanı, adresi, vergi no 'su, telefonu, faksı, e-mail adresi, kaşeler ve yetkili imza,
- b) Fatura no 'su ve düzenlenme tarihi,

- c) İthalata konu olan malın cinsi, miktarı, birim fiyatı ve tutarı,
- d) Brüt ve net ağırlık ölçüsü, malın menşei, çeki listesi bilgileri,
- e) Banka adı ve hesap no 'su,
- f) İthalat faturası yabancı dilde düzenlenmiş olup, yurt içinde ayrıca tercüme ettirilir. (*İngilizce olarak düzenlenmiş faturalar hariç*). Tercüme ettirilen bir nüsha da gümrük idaresine verilir. Bedelsiz ithalat-ta da tercüme gerekir.

4.1.3.4. ÖZEL FATURA

Türkiye'de ikamet etmeyen yabancı uyruklu *turistlerin* ya da yurt dışında yerleşik Türk vatandaşlarının, Türkiye'de satın alarak, Türkiye dışına götürdükleri mallar için düzenlenir. Turistlere mal satan bu işletmelere özel fatura ile satış **yetki belgesi** verilir. Yetki belgesi; özel fatura ile KDV 'siz mal satan mağazanın vitrinlerine levhası şeklinde asılır.

Fatura tutarı en az 2.000.- T.L. ve üzeri olmalıdır.

Özel fatura da aşağıdaki özellikler yer alır;

- a) Türkiye'de ikamet etmeyenlere döviz ile yapılan ve ihracat istisnası uygulanan satışlara ait "ÖZEL FATURA" ibaresi,
- b) Özel faturanın tarihi, seri no 'su, sıra no 'su,
- c) Yetki belgesi bulunan satıcının, adı soyadı, unvanı, adresi, vergi dairesi no 'su, hesap no 'su,
- d) Türkiye'de ikamet etmeyen ve döviz karşılığı alış yapan alıcının; adı soyadı, uyruğu, pasaport nevi, pasaport no 'su, ikametgah belgesinin tarih ve no'su,
- e) Malın cinsi, GTİP, miktarı, fiyatı, tutarı ve toplam tutarı,
- f) Toplam tutarın yazı ile ibrazı,
- g) İmalatçıya ait bilgiler, (adı soyadı ve unvanı, imalatçı faturasının tarihi, sıra ve seri no 'su, tutarı ve toplam tutarı).
- h) Anlaşmalı matbaa adı soyadı, v. dairesi, no'su ve adresi yer alır.

(KDV.11-1 / b) ve (KDVGUT, II.A)

4.1.4. NAVLUN FATURASI

İhracatçı firma, uluslararası taşıma şirketinden taşıma bedeli karşılığında makbuz alır. İhracatçı firmanın navlun bedelini ödediğini, ithalatçı firmaya ispatladığı makbuza "*Navlun Faturası*" denir.

Navlun tutarı, CFR ve CIF teslim şekillerinde satıcı tarafından ödenildiğinde, mal ile ilgili satış faturasında, navlun tutarı mal bedeline dâhil olarak veya ayrı olarak gösterilmektedir.

Akreditifli mal teslimlerinde, akreditif mal bedeli ile birlikte navlun bedelini de içeriyor ise konşimento ve diğer sevk belgesi üzerinde "*navlunu ödenmiştir*" ibaresinin yer alması gerekir.

Navlun faturasında aşağıdaki özellikler yer alır;

- a) Uluslararası taşımacılık şirketinin adı, unvanı ve adresi,
- b) Gönderen firmanın adı-unvanı ve adresi,
- c) Alıcı (yurt dışı) firmanın adı-unvanı ve (gideceği ülke) adresi
- d) Gönderilen nakliye aracının modeli ve plakası,
- e) Maliye Bakanlığı onayı, fatura no 'su ve gönderme tarihi,
- f) Malın (ambalajın) miktarı, cinsi brüt ve net ağırlığı,
- g) Varsa teslim ve ödeme şartları,
- h) Navlun bedelinin tutarı yer alır. *Navlun bedeli mal bedeline dâhil veya ayrı olarak düzenlenebilir.*
- i) Navlun faturası ihracatta CFR ve CIF teslim şekillerinde satıcı tarafından ödenir.
- j) Taraflar arasındaki anlaşmada akreditif, mal bedeli ile birlikte navlun bedelini de içeriyor ise, konşimento ve diğer sevk belgesi üzerinde "*Navlunu ödenmiştir*" ibaresinin yer alması gerekir.
- k) Navlun faturası bedeli, ihracat muhasebe kayıtlarında satılan mal maliyetine ilave edilebilir.

4.1.5. İMALATÇININ ANALİZ BELGESİ

Boya, imento, asit vb. kimyasal maddeler ile analiz gerektiren malların nem oranı, erime derecesi ve bu malların formüllerini oluşturan element ve bileşiklerin ad ve oranlarını gösteren belgeye denir.

Karşılıklı güven sağlaması için yetkili bir gözetim şirketinin kontrolüne dayanan imalat analiz belgesi tercih edilmelidir.

4.1.6. KONTROL (GÖZETİM) BELGESİ

İhraç edilen malın, alım - satım sözleşmesinde ismi yazılı olan malın kalitesiyle aynı olup olmadığının tespit edilmesi için bağımsız bir gözetim şirketi tarafından hazırlanmış bir belgedir. Kontrol belgesi ithalat veya ihracatının isteği üzerine fiili ihracattan önce düzenlenir. Yaygın olarak tarım ürünlerinde tercih edilir.

4.1.7. KOLİ LİSTESİ

Koli listesi, dökme olmayan ve koliler ile sevk edilen malların her koli içindeki miktar ve ölçüler ile koli sayısını ambalajlar açılmadan gösteren belgedir. Bu belge, gümrük işlemleri sırasında gümrük idaresine ve taşımacı firmaya sayım, yükleme ve taşıma açısından kolaylık sağlar.

Koli listesi paket, kutu, sandık ve balyalar içindeki malların hangi cinsten, hangi ölçü ve renkte olduğunu gösterdiği için, ithalat kolileri açmadan malı kendi ülkesinde alıcılara dağıtım yapabilir.

4.1.8. SPESİFİKASYON BELGESİ (LİSTESİ)

Dış ticarete konu ürünlerde ulusal mevzuat ait bilgiler ya da açıklama eksik ise gümrükte spesifikasyon belgesinin ibrazı istenir.

Koli listesindeki bilgilere ek olarak, malların bileşenleri, ürün etiketi, birim fiyatı ve toplam fiyatı da bu belgede ayrıca yer alır.

4.1.9. GEMİ ÖLÇÜ RAPORU

Sıvı olarak gemiye yüklenen akaryakıt, kimyevi maddelerin gemi tankına ne miktar yüklendiğini, yükleme sırasında ne miktar fire olduğunu ve boşaltma limanında ne miktar fire verdiğini gösteren belgedir.

4.1.10. ÇEKİ LİSTESİ

İhracatçı firmanın, ticari fatura, gümrük beyannamesi ve konşimentoda beyan ettiği malların net ve brüt ağırlıkları ile hacimlerine ilişkin dökümünü, hangi taşıta ne kadar mal yüklendiğini, her paketin (çuval, kasa, varil vb.) ne kadar ağırlık içerdiğini, gösteren belgedir.

Gümrüklerde malların sayılması sırasında ya da hasar durumunda, görevliler ve sigorta şirketleri tarafından “Çeki Listesi” tercih edilir.

4.1.11. GÜMRÜK MÜŞAVİRLİK FATURASI

İhracat ve ithalatın gümrükle ilgili işlemleri yetkili gümrük müşavirleri tarafından yapılır. Gümrük işlemi takibi firmanın bünyesinde çalışan gümrük müşaviri tarafından yapılabilir. Ayrıca “Gümrük Müşavirliği Şirketleri” ne de bedel ödenmek suretiyle yaptırılabilir. Genelde gümrük komisyoncu şirketleri adı verilen bu şirketler tercih edilir. Gümrük müşavirlik şirketi yaptığı gümrük hizmetleri için ilgili firmaya “Gümrük Müşavirlik Faturası” adında hizmet faturası düzenler.

“Gümrük Müşavirlik” faturası ekinde yaptığı işlemleri geniş olarak açıklayan “Gümrük Müşavirlik Dekontu” ve ek belgeler yer alır.

4.1.12. İHRACATÇI BİRLİKLERİ NİSBİ AİDAT MAKBUZU

İhracatın FOB bedeli üzerinde ilgili malın İhracatçı Birliği tarafından “Nisbi Aidat” kesintisi yapılır. İhracatın FOB bedeli, T.C Merkez Bankası döviz kuru ile çarpılır. TL tutarı bulunur. Bu tutar üzerinden *malın türüne göre* oran uygulanarak hesaplanır.

İhracatçının bağlı olduğu İhracatçı Birliği hesabına yatırılır.

4.1.13. GÜMRÜK VEZNE ALINDI BELGESİ

İthalatta ve ihracatta gümrük işlemleri tamamlandığında;

- Gümrük Vergisi tahsil edildiğinde,
- KDV, ÖTV tahsil edildiğinde,
- Damga vergisi ve diğer vergiler tahsil edildiğinde,
- Fazla mesai, antrepo ücreti vb. bedel ödendiğinde internet ortamında “Gümrük Vezne Alındı” belgesi düzenlenir.

4.1.14. KAYNAK KULLANIM DESTEKLEME FONU (KKDF) BELGESİ

Dış ticarete peşin, akreditifli ve vesaik mukabili ödeme şekilleri dışındaki vadeli ithalatlarda %6 oranında KKDF kesintisi yapılır. Bu kesinti tutarı; KKDF Bildirim Formu ile ithalatçıdan tahsil edilir.

KKDF; bir kısım yatırımcıların, girişimcilerin, üreticilerin ve ihracatçıların desteklenmesi için kurulmuş bir fondur.

Yatırım malı ve ara malı ithalatlarında KKDF muafiyeti var ise ithalat gümrük beyannamesinin 44 no ’lu hanesine istisna şekli yazılır.

(Gm.Gn.Md. 09.04.2020 t. 53796863 s. Yz., KKDF Bild.F)

4.1.15. TERCÜME FATURASI

İhracat ve ithalatta yetkili görevliler tarafından istenmesi halinde fatura ve benzeri belgelerin Türkçe tercüme karşılığı istenir. Bu işlem için yetkili tercümanlık firmalarına ilgili belge tercüme ettirilir.

Ödenen bedel “Tercüme Faturası” ile belgelenir.

4.1.16. TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ (TSE) BELGESİ

İhracat ve ithalatta ürünün standartlara uygunluğunun belgelenmesi istendiğinde ürün için TSE belgesi alınır.

4.1.17. YURT İÇİ NAKLİYE FATURASI

İhracatta gümrüğe kadar taşınan, ithalatı ise gümrükten çekilen mallar için yurt içi nakliye araçları kullanılır. Nakliye firmalarına ödenen bedel Nakliye Faturası ile belgelenir.

4.1.18. KONSOLOSLUK FATURASI (Consular Invoice)

Malın gideceği ülkenin konsolosluğu tarafından mal menşei, birim fiyatı ve mal değerinin onaylandığı faturalardır.

Bazı ülkelerin dış ticaret rejimleri, ithal edilecek mallar için ithalat sırasında konsolosluk faturasının sunulmasını ister.

Amaç; ithalatçının, ihracatçı ile anlaşarak, düşük fiyattan fatura düzenleyerek ithalat aşamasında vergi kaybını önlemek ya da yüksek fiyattan fatura düzenleyerek ülke dışına döviz kaçırmalarını önlemektir.

4.2. RESMİ BELGELER

Dış ticaret işlemlerinde resmi makamların onayını gerektiren, genelde standart olarak hazırlanmış resmi özelliğe sahip belgelerdir.

Resmi belgeler özelliklerine, ithalat ve ihracat işlemlerindeki önemine göre aşağıda açıklanacaktır.

4.2.1. GÜMRÜK BEYANNAMESİ

Gümrük beyannamesi, gümrüğe gelen malların muayenesinin yapılabilmesi için ihracatçı veya ithalatçıyı temsil eden gümrük müşaviri tarafından elektronik ortamda hazırlanan, gümrük idaresine verilmek üzere düzenlenmiş standart belgedir.

Gümrük beyannamesi sekiz (8) nüsha olarak düzenlenir.

- İlk beş (5) nüshası ihracat işlemleri için,
- Son üç (3) nüshası ise ithalat işlemleri için düzenlenir.

G. B 'si ithalat ve ihracat için taşıdıkları özellikler nedeniyle,

- İhracat Gümrük Beyannamesi,

- İthalat Gümrük Beyannamesi,
- G.B Devam Formu adı altında üç bölümde açıklanacaktır.

GÜMRÜK BEYANNAMESİ FORMLARI ve GÖREVİ;

1 No 'lu nüsha; İhracat ve transit işlemlerinin yapıldığı hareket idaresinde saklanır.

2 No 'lu nüsha; İstatistik amacıyla kullanılır. Gümrükte kalır.

3 No 'lu nüsha; İhracatta, yükümlüye, *ihracatçıya* verilir.

4 No 'lu nüsha; Transit rejiminde varış idaresinde saklanır.

5 No 'lu nüsha; Transit rejiminde varış idaresince teyit amacıyla hareket idaresine geri gönderilir.

6 No 'lu nüsha; İthalatın tamamlanmasından ve beyannamenin kapatılmasından sonra beyannameye eklenen belgelerin asılları ile birlikte bu nüsha gümrük idaresinde saklanır.

7 No 'lu nüsha; İthalatın tamamlanmasından ve beyannamenin kapatılmasından sonra, ilerleyen tarihlerde kontrol ve istatistik amacıyla yükümlü tarafından saklanır.

8 No 'lu nüsha; İthalatta, yükümlüye, *ithalatçıya* verilir.

Gümrük beyannamesinde yer alan nüshaların, gümrük işlemleri bakımından kullanımları aşağıdaki şekilde uygulanır;

- İhracat işlemleri için;** 1, 2, 3, 4 ve 5 no.lu nüshalar kullanılır. Eşyanın kesin veya geçici her türlü ihracatını kapsar.
Üç (3) no 'lu nüsha ihracatçı firmaya verilir.
- İthalat işlemleri için;** 6, 7 ve 8 no 'lu nüshalar kullanılır. İthalata ilişkin hükümler, antrepo işlemleri dâhil eşyanın kesin veya geçici her türlü ithalini kapsar.
Sekiz (8) no 'lu nüsha ithalatçı firmaya verilir.
- Transit işlemleri için;** 1, 4 ve 5 no 'lu nüshalar kullanılır.
- Hem transit hem ihracat için;** Bir beyanname formunun hem ihracat hem de transit işleminde kullanılmak istenmesi halinde, 1, 2, 3, 4 ve 5 no 'lu nüshalar, ihracat beyannamesi ve transit beyannamesi olarak kullanılır.

- e) **Hem transit hem ithalat için;** Bir beyanname formunun hem transit hem de ithalat işleminde kullanılmak istenmesi halinde, 1, 4, 5, 6, 7 ve 8 no 'lu nüshalar, transit beyannamesi ve ithalat beyannamesi olarak kullanılır.

(Gm.Ynt.07.10.2009.t.27369 s.RG) (07.02.2013 t.28522 s.R.G.).

NOT; G.B için geniş bilgi ve örnekler bu kitap da sayfa 202 de, **6.1.3.3.2. GÜMRÜK BEYANNAMESİ** adlı bölümde yer almaktadır.

4.2.1.1. İHRACAT GÜMRÜK BEYANNAMESİ

İhracatçı firma tarafından yurtdışına ihraç edilmek üzere gümrüğe getirilen malların muayenesi için düzenlenen standart belgedir.

Gümrük beyannamelerinin ilk beş nüshası ihracatta kullanılır.

Üç no 'lu nüsha ihracatçı firmada kalan nüshadır. İhracat devlet teşviklerinde, kambiyo işlemlerinde, Katma Değer Vergisi (KDV) beyanında, KDV iadesinde ve diğer ilgili kurumlara ihracat ile ilgili bilgilendirme de ihracatçı tarafından üç (3) no 'lu nüsha kullanır.

İhracat Gümrük Beyannamesi Özellikleri

İhracat gümrük beyannamesinde aşağıdaki özellikler yer alır;

- Yurt içi ihracatçı (gönderici) firmanın adı, unvanı ve adresi,
- Yurt dışı ithalatçı (alıcı) firmanın adı, unvanı ve adresi,
- Gümrük idaresi adı ve beyan şekli,
- İhracat gümrük beyannamesi tescil tarihi,
- Döviz kuru ve döviz olarak tutarı,
- Meslek mensubu (SM, SMMM veya YMM) bilgisi,
- Ödeme şekli, banka bilgileri ve hasep numaraları,
- İhracata konu olan malın cinsi ve özellikleri,
- Yükleme, boşaltma yerleri ve teslim şekli,
- Beyannameyi düzenleyen firma yetkilisinin veya gümrük müşavirinin (komisyoncusunun) imzası ve düzenleme tarihi,
- İhracat tarihi, gümrük idaresi yetkilisi imzası, mühür yer alır.

- 1) İhracat muhasebe kaydı için, KDV mahsup, tecil, terkin ve iade talepleri için ihracat gümrük beyannamesi, döviz kuru, döviz miktarı ve fiili ihraç tarihi beyanı gerekir.

Aşağıda İhracat Gümrük Beyannamesi örneği yer almaktadır.

Örnek; İhracat “GÜMRÜK BEYANNAMESİ” belgesi aşağıdadır.

T.C. GÜMRÜK BEYANNAMESİ				A BEYAN			
1. Gözetimci/Özetçi				2. İhracatçı			
3. Alın				4. İhracatçı			
5. Alın				6. Alın			
7. Alın				8. Alın			
9. Alın				10. Alın			
11. Alın				12. Alın			
13. Alın				14. Alın			
15. Alın				16. Alın			
17. Alın				18. Alın			
19. Alın				20. Alın			
21. Alın				22. Alın			
23. Alın				24. Alın			
25. Alın				26. Alın			
27. Alın				28. Alın			
29. Alın				30. Alın			
31. Alın				32. Alın			
33. Alın				34. Alın			
35. Alın				36. Alın			
37. Alın				38. Alın			
39. Alın				40. Alın			
41. Alın				42. Alın			
43. Alın				44. Alın			
45. Alın				46. Alın			
47. Alın				48. Alın			
49. Alın				50. Alın			
51. Alın				52. Alın			
53. Alın				54. Alın			
55. Alın				56. Alın			
57. Alın				58. Alın			
59. Alın				60. Alın			
61. Alın				62. Alın			
63. Alın				64. Alın			
65. Alın				66. Alın			
67. Alın				68. Alın			
69. Alın				70. Alın			
71. Alın				72. Alın			
73. Alın				74. Alın			
75. Alın				76. Alın			
77. Alın				78. Alın			
79. Alın				80. Alın			
81. Alın				82. Alın			
83. Alın				84. Alın			
85. Alın				86. Alın			
87. Alın				88. Alın			
89. Alın				90. Alın			
91. Alın				92. Alın			
93. Alın				94. Alın			
95. Alın				96. Alın			
97. Alın				98. Alın			
99. Alın				100. Alın			

TCGB - 1

4.2.1.2. İTHALAT GÜMRÜK BEYANNAMESİ

Yurt içi ithalatçı firma tarafından, yurtdışından ithal edilen ve gümrüğe gelen malların muayenesi için düzenlenen standart belgedir. Gümrük beyannamelerinin altıncı, yedinci ve sekizinci nüshası ithalatı kullanılırken, bu nüshaların görevleri aşağıda açıklanmıştır.

Sekiz (8) no 'lu nüsha ithalatçı firmada kalır.

İthalat devlet yardımlarında, ithalat istisnası işlemlerinde, kambiyo işlemlerinde, KDV beyanında ve diğer ilgili kurumlara ithalat il^{201x} jili bilgilendirme de ithalatçı tarafından sekiz (8) no 'lu nüsha kullanır.

İthalat G. Beyannamesinde aşağıdaki özellikler yer alır;

- a) Yurt dışı ihracatçı (gönderici) firmanın adı, unvanı ve adresi,
- b) Yurt içi ithalatçı (alıcı) firmanın adı, unvanı ve adresi,
- c) Gümrük idaresi adı ve beyan şekli,
- d) İthalat gümrük beyannamesi tescil tarihi,
- e) Tescil tarihli döviz kuru ve döviz olarak tutarı,
- f) Meslek mensubu (SM, SMMM veya YMM) bilgisi,
- g) Ödeme şekli, banka bilgileri ve hasep numaraları,
- h) İthal edilen malın cinsi ve özellikleri ile varsa ek bilgileri,
- i) Yükleme, boşaltma yerleri ve teslim şekli,
- j) Beyannameyi düzenleyen firma yetkilisinin veya gümrük müşavirinin (komisyoncusunun) imzası ve düzenleme tarihi,
- k) Fiili ithalat tarihi, mühür ve gümrük idaresi yetkili imzası yer alır. *(Fiili ithalat tarihi; malın yurt içi edilmiş olması, gümrük vergisi ve katma değer vergisi tahakkuku için kullanılır).*
- l) İthalatta gümrük beyannamesi 3 nüsha düzenlenir.
- m) Muhasebe kayıtlarında ithalat gümrük beyannamesi döviz kuru, döviz miktarı, fiili ithalat tarihi kullanılmakla birlikte, gümrük ve katma değer vergisi tahakkuku için gümrük beyannamesinin beyanı gerekir.

4.2.1.3. GÜMRÜK BEYANNAMESİ “DEVAM FORMU”

“Gümrük Beyannamesi” düzenlenirken ihraç ya da ithal edilen ürün birden fazla ise her ürün için ayrı ayrı beyanname düzenlemek yerine, ikinci ve daha fazla ürünler için “Devam Formu” düzenlenir.

4.2.2. SERBEST DOLAŞIM BELGELERİ

İthalatçıya gümrük indiriminden (muafiyetlerden) faydalanma hakkı tanıyan bu belgeler;

- A.TR Belgesi,

- EUR-1 Belgesi olarak aşağıda açıklanacaktır,
- EUR-MED Dolaşım Sertifikası
- Menşe Şahadetnamesi

4.2.2.1. A.TR BELGELERİ

Türkiye'den Avrupa Birliği (A.B) üyesi bir ülkeye yapılacak ihracatta ve A.B üyesi bir ülkeden Türkiye'ye yapılacak sanayi malı ithalatında, ihracatçı firma tarafından düzenlenen belgedir. Sanayi ve işlenmiş tarım ürünleri ihracatı ve ithalatında gümrük vergisi muafiyeti sağlar.

A.B ile gerçekleştirilen gümrük birliği sanayi ürünlerini kapsar.

A.TR Dolaşım Belgesi, Türkiye'den A.B 'ye veya A.B 'den Türkiye'-ye doğrudan nakledilen eşya için düzenlenir.

Bu belge; A.B ortaklık ilişkisi çerçevesinde tanınan gümrük indirimleri gibi tavizli rejimden yararlanmak için kullanılır.

İhracatçının bulunduğu ilin Ticaret Odasından alınan bu belge ihracatçı tarafından çıkış gümrük idaresine onaylatılır. Gümrük idaresi tarafından onay verildiğini gösteren tarihten itibaren üç (3) ay içerisinde bu belge ithalatçı ülkedeki varış gümrük idaresine ibraz edilmelidir. Bu süre içinde ithalatçı, A.TR belgesini kendi ülkesindeki gümrük idaresine ibraz etmez ise gümrük indirimlerinden yararlanamaz. Gümrük vergisini öder. Ancak ithalatçı isterse belgeyi daha sonra ibraz etmek şartıyla gümrük idaresine teminat vererek malları çekebilir.

A.TR Dolaşım Belgesinin düzenlendiği ülkeler;

Avusturya	İrlanda	Yunanistan	Letonya	Hollanda
Belçika	İspanya	Polonya	Estonya	Portekiz
Danimarka	İsveç	Slovakya	Malta	Litvanya
Finlandiya	İtalya	Macaristan	Almanya	Romanya
Fransa	Lüksemburg	Slovenya	Bulgaristan	
Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı,				Çek Cumhuriyetidir

A.TR belgesinde aşağıdaki özellikler yer alır;

- a) İhracatçı firmanın adı, unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- b) Malın gönderildiği ithalatçı adı, unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- c) A.TR no 'su,
- d) Çıkış (ihracat) ve varış (ithalat) ülkeleri,
- e) Taşımaya ilişkin bilgiler (*ihtiyaridir*),
- f) Sıra no'su, kolilerin marka ve işaretleri, sayı ve türleri. Dökme ise dökme bilgileri. Eşyanın tanım bilgileri,
- g) Fatura no'su, ağırlık, hacim ve diğer birim ölçüleri,
- h) Gümrük vizesi, vize tarihi, mühür, kaşe ve yetkili imzası,
- i) İhracatçı beyanı, tarih, mühür, kaşe ve yetkili imzası yer alır.
- j) Bu belge sadece ihraç ülkesinin talep etmesi halinde doldurulur.
- k) İthalatçı firma A.TR belgesini üç ay içinde gümrük idaresine ibraz etmez ise gümrük indirimlerinden istifade edemez.
- l) İthalat muhasebe kayıtları yapılırken, A.TR belgesinin varlığı halinde ilgili gümrük indirimleri dikkate alınır.

4.2.2.2. EUR.1 BELGESİ

EUR.1 belgesi, Avrupa Birliği (A.B) ile Türkiye arasındaki tarım ürünleri ticaretinde kullanılır.

Ayrıca; bu belge A.B 'ne paralel olarak imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmaları (ETFA) 'nın yürürlüğe girdiği ülkelerle Türkiye arasındaki ticarette tercihli rejimden yararlanılabilmek için, menşe statüsünü belgelemek suretiyle de kullanılır.

EUR.1 belgesi, ihracatçı tarafından, bağlı bulunulan Ticaret Odasından alınır. Çıkış gümrük idaresine onaylatılır. Malla birlikte ithalatçı ülkedeki varış gümrüğüne ulaştırılan serbest dolaşım belgesidir. EUR-1 Belgesionay tarihinden itibaren 4 ay içinde ithalatçı tarafından varış gümrük idaresine ibraz edilmesi gerekir. İthalatçı ibraz halinde uygulanan vergi indirimleri ve muafiyetlerden yararlanabilir.

İkili anlaşmalarda, ülkelerin korumak istedikleri sektörler anlaşma kapsamı dışında tutabilir.

Örnek; sıvı yağlar, İsrail ile Türkiye arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması kapsamı dışına çıkartılmıştır. İsrail 'e sıvı yağ ihracat işlemlerinde EUR.1 dolaşım belgesi değil, Menşe Şahadetnamesi düzenlenir.

EUR.1 Dolaşım Belgesinin Düzenlendiği Ülkeler;

Arnavutluk,	Sırbistan,	Tunus,	Karadağ,	Ürdün,
Bosna Hersek,	Filistin,	Gürcistan,	Hırvatistan,	Fas,
Makedonya,	İsrail,	Suriye,	Mısır;	

EUR.1 Belgesinin Düzenlendiği EFTA Ülkeleri:

İsviçre (Lihtenştayn Prensiği dahil),	İzlanda,	Norveç,
---------------------------------------	----------	---------

EUR.1 belgesinde aşağıdaki özellikler yer alır;

- İhracatçı firmanın adı-unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- Malın gönderildiği ithalatçı adı, unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- EUR-1 no'su ve serisi,
- İhracat ve varış ülkeleri,
- Taşımaya ilişkin bilgiler, (ihtiyaridir)
- Gözlemler, gözlem onay tarihi, Ticaret Sanayi Odası mührü ve yetkili imzası,
- Sıra no'su, kolilerin marka ve işaretleri, sayı ve türleri. Dökme ise dökme bilgileri. Eşyanın tanım bilgileri,
- Fatura no su, ağırlık, hacim ve diğer birim ölçüleri,
- Gümrük vizesi, vize tarihi, mühür, kaşe ve yetkili imzası,
- İhracatçı beyanı, tarih, mühür, kaşe ve yetkili imzası yer alır.
- İthalatçı firma EUR-1 belgesini dört ay içinde gümrük idaresine ibraz etmez ise gümrük indirimlerinden istifade edemez.
- İthalat muhasebe kayıtları yapılırken, EUR-1 belgesinin varlığı halinde ilgili gümrük indirimleri dikkate alınır.

4.2.2.3. EUR-MED DOLAŞIM SERTİFİKASI

EUR-MED dolaşım sertifikası Pan Avrupa Akdeniz Menşe Kümülasyon (PAAMK) sistemine taraf ülkelere ilgili ürünlerin ihracatında kullanılan menşe ispat belgesidir.

PAAMK Sistemi; AB, EFTA, Türkiye ve bazı Akdeniz ülkelerinin dahil olduğu bir çapraz kümülasyon sistemidir. PAAMK sistemine dâhil tüm ülkelerin arasında serbest ticaret anlaşması (STA) vardır. Bu anlaşmaların hepsinde aynı menşe kurallarının uygulanması gerekmektedir.

PAAMK 'a dâhil ülkeler; Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Topluluğu, EFTA Devletleri, Faroe Adaları, Cezayir, Mısır, İsrail, Lübnan, Ürdün, Fas, Suriye, Tunus, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nden oluşur.

EUR-MED başvuru için dilekçe, Türkçe fatura, taahhütname ve ihrac edilecek eşya yabancı menşeli ise ihracatçı beyanı eklenmesi zorunludur. EUR-MED'e kayıtlı eşyanın yabancı menşeli olması halinde mutlaka "tedarikçi beyanı" eklenir.

Türkiye'de, ihrac konusu bir eşyanın üretiminde Akdeniz Ülkelerinin biri veya daha fazlasından STA kapsamında ithal edilmiş menşeli girdi kullanılıyorsa EUR-MED Dolaşım Belgesi kullanmak zorunludur.

4.2.2.4. MENŞE ŞAHADETNAMESİ

İhrac edilen malın menşeyini, imal edildiği (üretildiği) yeri, (ülkeyi) gösteren belgedir. İhrac edilen malın gördüğü değişiklik ve işlemler dolayısıyla o ülke menşeli olduğunu gösterir.

Gümrük işlemleri, ülkeler arasında mevcut ticaret anlaşması hükümlerine göre yapılır. Bu hükümlerde kurallar menşeyinde açıklanır.

Örnek; malı gönderildiği ülkede tercihli gümrük rejiminden yararlanma veya konulan kota sınırlamasının dolup dolmadığının belirlenmesi için gümrüğe gelen malın menşelerinin belirlenmesi gerekir.

Dış ticarete konu olan ürün bir ülkede imal edilmiş olduğu halde, üçüncü bir ülkede geçirdiği ek işçilik ve diğer ek işlemler sebebiyle katma değerinde bir artma olmuş ise o ürünün ek işlem geçirdiği ülke menşeli olması gerektiğini menşe şahadetnamesi belirler.

İlgili ticaret odalarında “Dış Ticaret Servisi” Menşe Şahadetnamele-
rinin, tasdik ve diğer işlemlere yönelik taleplerini yerine getirir.

Menşe Şahadetnamesinde aşındaki özellikler yer alır;

- a) İhracatçı firmanın adı-unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- b) Malın gönderildiği şahıs (ithalatçı) adı-unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- c) Menşe no’su ve serisi,
- d) İhracat ve varış ülkeleri,
- e) İhraç edilen malın menşe ile ilgili bilgiler açıkça yazılır,
- f) İhracatçı firmanın, ticaret odası gibi bağımsız yetkili kuruluşunun mührü, kaşe ve yetkili imzası,
- g) İhracatçı firma beyanı, mührü, kaşe ve yetkilisi imzası yer alır.
- h) Türkiye de menşe şahadetnamesi Ticaret ve Sanayi Odası tarafın-
dan tasdik edilir.
- i) Genelleştirilmiş Preferanslar Sisteminin sağladığı tavizli gümrük oranlarından yararlanılması için preferans tanıyan ülkelere yapılacak ihracatta özel bir menşe şahadetnamesi (Form-A) düzenlenmesi ge-
reker.⁴

4.2.5. ATA KARNELERİ

ATA Karnesi kısaltması;

Fransızca “AdmissionTemporaire”,

İngilizce “TemporaryAdmission” kelimelerinin ilk harflerinin birleşti-
rilmesiyle **geçici kabul** anlamına gelen bir sözcüktür.

ATA Karnesi dış ticarete aşağıdaki özelliklere sahiptir.

- Taşıma araçları hariç, eşyanın geçici ithali için kullanılır.
- Ayniyet tespitine yarayan belgedir,
- İthalat vergileri ile ithalatta alınan diğer vergilerin uluslararası alanda geçerli şekilde teminata bağlandığını gösterir.

⁴ A. BAĞRIAÇIK a.g.e.s.146

- Uluslararası gümrük belgesi ve gümrük beyannamesi olarak kabul edilir. (Geçici İth.21.03.2005.t.25762.s.RG)

Geçerlilik süresi 1 yıl olan ATA Karnelerinin her ülkeye girişte ve çıkışta ilgili gümrük idaresine ibraz edilip onaylatılması gerekir.

İbraz ve onay işlemlerinin tamamlanmamış olması halinde, teminatın iadesi mümkün olmaz.

ATA Karnesinde teminat olarak; nakit, banka teminat mektubu, devlet tahvili, hazine bonosu kabul edilir. Teminat tutarı uluslararası işlemlerde genelde eşyanın toplam değerinin % 50 'si olarak uygulanır.

ATA karnesinde damga vergisi uygulanmaz. (2011-2.s.Genelge)

ATA karnesi İngilizce veya Fransızca basılır. İkinci bir dilde de basılabilir. Posta uygulamalarında ATA karnesi kabul edilmez.

4.2.6. CPD KARNESİ

CPD karnesi; ticari ve özel kullanıma mahsus kara taşıtları için ulusal ve uluslararası kefil kuruluşlarca verilen teminat hükmünde olan belgedir. (Güm. Ynt. Md.3-ğ)

Gümrüklerden geçiş karnesi olarak adlandırılır. Türkiye 'ye kayıtlı taşıtların, yabancı gümrüklerden herhangi bir teminat bırakmaksızın geçişini sağlar. Türk Gümrükleri tarafından, çıkan taşıtların dönüşünün sorunsuz takip edilebilmesi için kullanılır. Türkiye 'de Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından düzenlenen uluslararası nitelikte gümrüklerden geçiş belgesidir.

4.2.7. FORM A

GSP (Genel Prefanslar Sistemi) kapsamında prefans tanıyan ülkelere Türkiye 'ye sağladığı tavizli gümrük oranlarından yararlanmak amacıyla düzenlenir. Form A belgesinin basım ve dağıtımı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (T.O.B.B) tarafından yapılır. İhracatçı tarafından düzenlenir. İngilizce ve Fransızca düzenlenmesi gerekir. Rusya ya ihracatlar da Rusça düzenlenir.

Form A düzenlenmesinde kullanılan harfler;

Malın tamamı Türk Menşeli ise bütün ülkeler için “P” harfi,

Eşyanın imalatında ithalat girdisi bulunması halinde;

Japonya için “W” harfi ile birlikte malın GTİP numarasının ilk dört (4) rakamı,

Diğer ülkeler için ise “Y” harfi ile ihraç ürününde kullanılan Türk menşeli olmayan girdilerin FOB bedeli üzerinden yüzde payı yazılır.

Form A düzenlenecek ülkeler;

ABD, Rusya Federasyonu, Japonya, Kanada, Yeni Zelanda, Beyaz Rusya, Ukrayna, Avusturalya, Bağımsız Devletler Topluluğuna üye ülkeler; (Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan, Moldova) gibi ülkelere Türkiye den yapılacak ihracatlar da **Form A** belgesi düzenlenir.

4.2.8. VETERİNER SERTİFİKASI VE BİTKİ SAĞLIK SERTİFİKASI

Veteriner Sertifikası; canlı ve hayvansal ürünler olarak bilinen; et, süt, yumurta, bal, deri, yün, yapağı, tiftik, bağırsak, sakatat, kan, kemik, gübre, deniz ve tatlı su ürünlerinin tuzlanmış, salamura edilmiş, kurutulmuş, fume edilmiş hazır konserve şekilleri, balık yağları vb ürünlerin ihraç veya ithal edilebilmesi için bu malların sağlıklı olduğunu ve bulaşıcı hastalık taşımadığını belgeler. Bu belge, gümrük giriş çıkış kapılarında veteriner hekim tarafından yapılan kontrollerde gösterilir.

Bitki Sağlık Sertifikası, ithal veya ihraç edilecek bitki veya bitkisel ürünlerin hastalık veya zararlı haşarat taşımadıklarının giriş çıkış gümrüklerine kanıtlayan belgedir. İhraç ülkesinde ihracatçı tarafından talep edilip, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’na bağlı Tarım İl Müdürlükleri veya Zirai Karantina Müdürlükleri tarafından alınan numune üzerinde yapılan analiz sonucunda, yine bu kurumlar tarafından düzenlenip verilen belgedir.

4.2.9. HELAL BELGESİ

İslam ülkelerinin et ithalatında talep ettikleri, hayvan kesimlerinin İslam-î kurallara uygun olduğunu ispatlayan belgedir. Bu belge ihracatçının bulunduğu il müftülüğü tarafından düzenlenip verilir.

4.2.10. RADYASYON BELGESİ

İhraç edilecek tarım ürünlerinin, radyasyon içermediğini veya kabul edilebilir orandan daha fazla radyasyon içermediğini ispatlar. İhracatçı ülkenin ölçüm yapmaya yetkili bir resmi kuruluşu tarafından düzenlenir. İthalatçıya ulaştırılmak üzere ihracatçıya verilir.

4.2.11. BOYKOT, KARA LİSTE SERTİFİKALARI

İhracat sırasında malın herhangi bir savaş halinde olan ülkeden geçip geçmeyeceğinin, boykotlu ülkeler üzerinden nakliyesinin yapıp yapılamayacağını, taraflardan herhangi birinin boykot/kara liste kapsamında olmadıklarının gösterildiği belgedir.

4.2.12. DİĞER BELGELER;

İhracatın ve ithalatın özelliğine göre ilgili kurumların onayını gerektiren ve gümrük idareleri tarafından istenen diğer belgeler aşağıda açıklanmıştır.

- **İthal Lisansı ve Gözetim Belgesi;** Bir malın ithalinde, yerli üretici ve benzer mal gruplarını korumak amacıyla “Gözetim Belgesi” veya “İthal Lisansı” alıma zorunluluğu getirilebilir.
- **Hayvan İhracına İlişkin Sağlık Raporu Belgesi;** Canlı hayvan, hayvansal maddeler ve deniz ürünleri ihracatında işlemi başlatmak için aranır.
- **Çekirdeksiz Kuru Üzüm Analiz Belgesi;** Kanada, ABD ve Avustralya'ya çekirdeksiz kuru üzüm ihracatında aranır.
- **Doğal Arı Balı Analiz Belgesi;** Bal ihracatında ve ithalatında gümrük idaresi tarafından istenir.

- **Annex II Sertifikası;** Avrupa Birliği ülkelerince, ihraç edilen yaş doğa mantarı ihracatında istenir.
- **Gıda Güvenliği, Sağlık Sertifikası;** Et, süt ve kuru meyveler dışında gıda ve gıda katkı maddeleri ile gıda ambalaj materyallerinin ihracatında istenir.
- **Ticari Kalite Denetim Yeterlilik Belgesi;** Kalite bilincinin yaygınlaştırılması amacıyla, Dış Ticarete Standardizasyon Denetmenlerince istenir.
- **Borsa Tescil Beyannamesi;** Tarım ürünleri ihracatında gümrük idaresi tarafından istenir.
- **İşlenmiş Tarım Ürünleri Beyan Formu, Analiz Sonuç Raporu;** İşlenmiş tarım ürünlerinin serbest dolaşıma sokulması halinde, bu ürünlerdeki tarım paylarını belirten ve kimyager tarafından onaylanan belgedir.
- **CITES Belgesi;** Nesli tehlike altında olan yabani hayvan ve bitki türlerinin ihracatında gümrük idaresi tarafında istenir.
- **Hasat Belgesi;** Çiçek soğanlarının büyütme süreci sonunda, üretilmiş olduğunu ispatlar.
- **Orman - Tekel Nakliye Tezkeresi;** Orman ürünlerinin sevkiyat yerinde düzenlenir. Tekel ürünlerinin ihracatı aşamasında gümrük idaresi tarafından istenir.
- **AQAP Belgesi;** Milli Savunma Bakanlığı tarafından verilen, "Endüstriyel Kalite Güvence Seviye Belgesi" dir.
- **GMP Belgesi;** Sağlık Bakanlığı tarafından ilaç sanayicilerine verilen ve üretimin her aşamasında gerekli kalite kontrolünün yapıldığını gösteren "İyi İmalat Uygulamaları Belgesi" dir.
- **Tip Onayı Belgesi;** Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından otomotiv imalatçılara verilen ve prototip araç, sistem, aksam veya ayrı teknik üniteye ait tipin, ilgili mevzuata uygunluğunu gösteren belgedir.
- **E 1 Laminant Parke Belgesi;** Laminant parke bileşenlerinde sağlığa zarar verecek madde olmadığını belgeler.
- **Halı Ekspertiz Raporu;** İhraç edilen halının eski eser olmadığını belgelemek için istenir.

- **Hediyelik Eşya İhracatında Ekspertiz Raporu;** İhraç edilen hediyelik eşyanın eski eser olmadığını belgelemek için istenir.
- **Lüle taşı İhracatında Ekspertiz Raporu;** Ham lüle taşının yurt dışına çıkışını önlemek amacıyla gümrüklerde istenir.
- **Koşer Sertifikası;** Ürünlerin Musevi kurallarına uygunluğunu ispatlar. Türkiye den İsrail 'e gıda ürünleri ihracatında istenir.
- **FSC (Forest Stewardship Council - Orman Koruma Konseyi) Sertifikası;** Orman ürünü kullanılan mobilya ve orman ürünleri ihracatında istenir. Amaç yanlış amaçlı orman ürün kullanılmamasını engellemek ve ormanları korumaktır.
- **Kimberley Süreci Sertifikası;** Ham elmas sevkiyatında ve ihracatında gümrük idareleri tarafından aranır. Ham elmas ihracatı gümrük idareleri nezdinde gerçekleştirilir. (www.tim.org.tr)

4.3. TAŞIMA BELGELERİ

Taşıma belgeleri, ihraç malını yükleten (ihracatçı firma veya firmanın gümrük komisyoncusu, vb.) ile malı taşıyacak olan uluslar arası taşıma firması arasında yapılan "Taşıma Sözleşme" sine dayanan ve her iki tarafın hak ve yükümlülüklerini gösteren belgelerdir.

Deniz, kara, hava ve demiryolu ile taşımacılığa göre çeşitli taşıma belgeleri kullanılır.

Tüm taşıma belgeleri için ortak özellikler;

- a) Taşıma belgesi, malları ihracatçı ülkesinde belli bir yerden alıp ithalatçıya teslimini taahhüt eden, buna istinaden taşıtan ile taşıyan arasında düzenlenen bir *taşıma sözleşmesi*'dir.
- b) Malların teslim alındığını gösteren bir *teslim makbuzu*'dur.
- c) Bazı şartlar altında, taşınacak malın parasal değeri kadar bir kıymet ifade eden *kıymetli evrak*'tır.
- d) Taşıma belgesi nakliye türüne göre ve nakliyeciden nakliyeciyeye değişiklik gösterir.

Aşağıda taşıma belgeleri özelliklerine göre açıklanmıştır.

4.3.1. KARA YOLU KONŞİMENTOSU

Uluslararası nitelikteki CMR (Convention Marchandises Routiers) anlaşması hükümlerini kabul eden ölkelerce kullanılan karayolu taşıma belgesidir. Taşımanın CMR hükümlerine göre yapıldığını gösterir.

Uluslararası Karayolu Eşya Taşıma Antlaşması, bir malın uluslar arası taşınması sırasında maruz kalabileceği hasar, yitirilme ve gecikmelerde, zarara uğranmasında gönderen, taşıyan ve alıcı arasındaki sorumluluk ve yükümlölükleri belirler.

Türk ve yabancı kara nakil vasıtaları (Kamyon veya TIR) ile yapılan nakliyatlarda düzenlenen CMR; navlun komisyoncusu ya da taşımacılık şirketi tarafından alıcının adına düzenlenir. Malların belirtilen şartlarla taşınmak üzere, iyi durumda teslim alındığını ve taşıma sözleşmesinin yapıldığını gösteren hukuki belgedir. Malların mülkiyetini temsil etmediğinden ciro edilmez.

Üç nüsha olarak düzenlenir. Birinci orijinal nüsha yükletene, ikincisi mallara eşlik edene verilir. Üçüncü nüsha ise taşımacıda kalır.

Yükleten mallar yolda iken taşımacıya talimat vermek suretiyle taşımayı iptal edebilir. Teslim yerini ve alıcıyı değiştirebilir. Fakat ikinci orijinal nüsha alıcıya ulaşmış ise bu hakkını kullanamaz.

CMR Anlaşması yapılan ölkeler;

Avusturya, Belçika, Birleşik Almanya, Cebelitarık, Hollanda, İspanya, İtalya, İsveç, İsviçre, İngiltere, Kuzey İrlanda, Lüksemburg, Macaristan, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya arasında imzalanmıştır.

CMR Antlaşmasına taraf ölkelerden birine veya bu ölkelerden Antlaşmaya taraf olan veya olmayan diğeri bir ölkeye eşya taşınmasında, taşıyanın mülkiyetine bakılmaksızın Antlaşmada taşıyana yüklenen yükümlölükler geçerlidir.⁵

Kara Yolu Konőimentosunda yer alan özellikler;

- a) İhracatçı firmanın adı-unvanı, açık adresi ve ölkesi,
- b) İthalatçı firmanın adı-unvanı, açık adresi ve ölkesi,

⁵ A. KIZIL- M. ŞOĞUR.a.g.e.s.22

- c) Taşıyıcı firmanın adı-unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- d) Taşıma aracının markası, plakası ve özelliği,
- e) Yükleme ve varış yeri (ülkesi),
- f) Taşınmak üzere teslim alınan malların cinsi, ölçüsü, sayısı, ağırlığı, markası ve haricen belli olan özelliği,
- g) Navluna ait şartlar,
- h) Gümrüğe geliş onayı, tescil no 'su, düzenlendiği yer ve tarih,
- i) Damga vergisi açıklaması,
- j) Gümrük muayene onayı, ambara giriş tasdiki ve tarihi yer alır.
- k) Düzenlenen orijinal nüsha sayısı belirtilir. Genelde üç orijinal nüsha olarak düzenlenen CMR taşıma senedinin; bir nüshası gönderene, bir nüshası yük ile birlikte gönderilir, bir nüshası da taşıyıcı firma tarafından saklanır.

4.3.2. DENİZ KONŞİMENTOSU

Deniz konşimentosu, malı yükletenin isteği üzerine, uluslar arası taşıma firması tarafından düzenlenip yükletene verilen malın yüklendiğini ve belirlenen şekilde taşınıp varış yerinde alıcısına teslim edileceğini taahhüt eden bir belgedir. Deniz konşimentosu bir kıymetli evraktır. Ciro ve teslim yolu ile malların mülkiyetinin devrini sağlar.

4.3.3. İKİNCİ KAPTAN MAKBUZU

Malların gemiye yüklendiğini gösteren ve daha sonra deniz konşimentosu ile değiştirilen belgedir.

4.3.4. RIHTIM MAKBUZU

Mallar yüklenmek üzere rıhtıma gönderildiğinde düzenlenen belgedir.

4.3.5. HAVAYOLU KONŞİMENTOSU

Mallar havayolu ile sevk edildiğinde düzenlenen ve sadece makbuz niteliğine sahip bir konşimentodur. Kıymetli evrak değildir. Dolayısıyla bu

belgenin, ciro edilmekle mülkiyeti devir edilemez; emre yazılı değildir, ithalatçının adına 12 nüsha düzenlenir.

4.3.6. DEMİR YOLU HAMULE SENEDİ

Malların demir yolu ile sevki halinde ihracatçı ile demiryolu idaresi arasında yapılan bir taşıma belgesidir. Nama düzenlenir ve ciro ile devredilmez, 6 nüsha olarak düzenlenir.

4.3.7. NAKLİYECİ MAKBUZU

Demir yolu veya çoğunlukla karayolu ile taşımacılıkta kullanılan Nakliyecî Makbuzu, taşıma komisyoncuları tarafından belli bir ücret karşılığında kendi adlarına ve başkaları hesabına mal taşıyan nakliye firmaları tarafından düzenlenen belgelerdir.

4.3.8. FIATA TAŞIMA BELGELERİ

FIATA taşıma belgeleri nakliyecî makbuzudur. Bu belgeye, FIATA (Uluslararası Taşıma Acenteleri Birlikleri Federasyonu) tarafından, kendisine üye olan taşıma acenteleri için standart hale getirilmiş ve sadece karayolu taşımacılığında kullanılan belgelerdir.

Üç tip FIATA taşıma belgesi vardır:

a) **FIATA-FCR** (Taşımacının Teslim Alındı Belgesi)

Alıcıya sevk edilmek üzere malların iyi durumda teslim alındığını ve kontrol altında olduğunu belgeler. Nama düzenlenir. Ciro edilmez. Orijinal nüshanın varıştaki taşıma acentesine ibrazı ile mallar belgede adı yazılı alıcıya teslim edilir.

b) **FIATA-FCT** (Nakliyecî Taşıma Belgesi)

Bu belge takım halinde ithalatçının emrine düzenlenir. Kıymetli evrak niteliği taşımaz. Belgenin orijinallerinin varış yerinde taşıma firmasına sunulması halinde, mallar ithalatçıya teslim edilir.

c) **FIATA-FBL** (FIATA Kombine Konşimentosu)

Deniz konşimentosu ile aynı hukuki niteliğe sahip kombine nakliyat konşimentosudur. Şekli ve şartı FIATA tarafından tespit edilir. Emre düzenlenir. Kıymetli evrak özelliği taşır.

4.3.9. PAKET POSTASI MAKBUZU

İhraç edilecek mallar posta ile sevk edilebilir. İthalatçıya posta ile gönderilecek malın bulunduğu kolinin doğrudan ithalatçı veya ithalatçının bankasına sevk edilmek üzere posta idaresine verilmesi karşılığında alınan posta makbuzuna Paket Posta Makbuzu denir.

4.3.10. TIR KARNESİ

TIR; "Uluslararası Karayolu Taşımacılığı" anlamına gelir. Fransızca da "Transports Internationaux Routiers"’in baş harflerinden oluşturulan bir kısaltmadır.

Türkiye, Milletlerarası Sözleşme hükümlerine göre; "TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesini" kabul etmiştir. TIR Karnesi bu sözleşme hükümlerine göre; "Uluslararası Karayolu Taşımacıları Birliği" (IRU) tarafından basılır.

"TIR Karnesi" de "IRU" birliğine üye ülkelerin "Kefil Kuruluşları" aracılığıyla taşıyıcıların kullanımına sunulan, "TIR" sistemi altında eşya taşımaya yarayan bir belgedir.

4.3.11. AMBAR (ANTREPO) MAKBUZU

Malın depolanmak üzere antrepoya alındığını gösteren belgedir. Malın rehini karşılığında kredi kullanmak veya yeşil şartlı akreditiften yararlanmak isteyen ihracatçı banka adına ambar makbuzu düzenlemelidir.

4.4. SİGORTA BELGELERİ

4.4.1. SİGORTA POLİÇESİ

İhracat ve ithalatta sigortanın amacı risklere karşı malı teminat altına almaktır.

Sigorta poliçesi, dış ticarete konu olan malların, yüklenildikleri yerden ithalatçıya teslimine kadar uğrayabilecekleri hasarlara karşı sigorta edildiklerini gösteren belgedir. Sigorta poliçesi, sigorta şirketleri, sigorta sim-sarları veya temsilciler tarafından düzenlenir.

Nama, emre veya hamiline olarak düzenlenebilir. Ciro yoluyla devredilebilir. Malın başına herhangi bir nedenle gelebilecek hasar için, sigortayı yaptıran, doğrudan sigorta şirketine başvurabilir.

Dış ticarete iki tip poliçe kullanılır:

- a) **Kat-i Sigorta Poliçesi**: Mallar, uluslararası taşıma aracına yüklendikten sonra, sigorta şirketi tarafından düzenlenen poliçedir. Asıl sigorta poliçesi kat-i sigorta poliçesidir.
- b) **Flotan Sigorta Poliçesi**: İlerideki bir tarihte gerçekleşecek mal taşınmasıyla ilgili kesin sigortanın yapılacağını taahhüt eden bir belgedir. Mallar yüklenmeden önce düzenlenir.

Sigorta poliçesinde aşağıdaki özellikler yer alır;

- a) Sigorta şirketinin adı, unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- b) Sigorta ettirenin ve varsa sigortadan faydalanan kişinin adı-unvanı, açık adresi ve ülkesi,
- c) Çıkış ve varış yerleri, araç türü, taşımada izlenecek yol,
- d) Malın taşıyıcıya teslim edildiği yer, gönderilene teslim edilecek yer ve taşıma süresi,
- e) Sigortanın konusu, hususi şartlar, kapsadığı rizikolar, rizikonun başlayacağı ve son bulacağı yer ve an,
- f) Sigorta bedeli, *(Genelde döviz olarak düzenlenir)*
- g) Prim tutarı, ödeme zamanı ve yeri,
- h) Düzenleme ve tanzim tarihi yer alır.

- i) Sigorta gideri ithal edilen malın veya maddi duran varlığın maliyetine ilave edilebilir.
- j) Sigorta gideri ihracatta pazarlama satış dağıtım gideridir.

4.4.2. SİGORTA SERTİFİKASI

Bir defadan fazla yüklenmesi olan ihracatçıların kat-i sigorta öncesi düzenlettikleri belgeye, sigorta sertifikası denir.

4.4.3. SİGORTALAMA İŞLEMLERİ VE MUAFİYETLER

Sigorta poliçeleri bazen bir muafiyet veya indirim içerebilir. Muafiyet iki farklı şekilde uygulanabilir:

- a) Adi muafiyette, sigorta şirketi, sevk edilecek malın sadece bedelinin üzerinde kalan belli bir değerini sigorta kapsamına almaktadır. Muafiyet, ödeme yapılmadan önce hasarın parasal tutarından düşülür; kalan miktar tazminat olarak ödenir.
- b) Tenzili muafiyette ise tazminat, tüm hasar ve ziyan üzerinden belirli bir yüzde düşülerek, kalan miktar üzerinden sigorta şirketi tarafından karşılanır.

4.5. FİNANSMAN BELGELERİ

Dış ticaret finansmanında geçerli belgeler;

- Poliçe,
- Antrepo Makbuzu,
- Rehin Senedi,
- Teslim Emri olarak çeşitlendirilir.

4.5.1. POLİÇE

Poliçe belirli bir kişi emrine, diğer bir kişiye verilen ödeme yetkisini kapsayan bir senettir. Poliçe ödeme emridir. *Ciro (devir)* edilebilir.

Dış ticarete poliçe; ihracatçı tarafından hazırlanan, cinsi ve tutarı ve üzerinde yazılı meblağın, vadesinde ithalatçıdan, kendisine ödenmesini talep eden bir ödeme emridir.

Dış Ticarete Poliçede bulunması gereken unsurlar;

“Poliçe” kelimesi (*hangi dilde yazılmış ise o dildeki karşılığı*),
 Ödeme tutarı ve havale şekli, (*para birimi, tutarı yazılır*),
 Poliçeyi düzenleyeninin adı, soyadı, unvanı ve imzası (*Keşideci*),
 Ödeyecek olanın adı, soyadı, ticaret unvanı (*Muhatap*),
 Kime ve kimin emrine ödeneceği (*Lehdar*),
 Tanzim, düzenleme yeri ve tarihi ve ödeme yeri bulunur.

Poliçede üç taraf yer alır.

Birincisi; keşidecidir. Keşideci poliçeyi hazırlayandır. Dış ticaret poliçelerinde keşideci ihracatçıdır.

İkincisi lehtardır. Lehtar ödemeyi alacak taraftır. İhracat poliçelerinde lehtar da ihracatçı olabilir. Şayet ihracatçı imzalan poliçeyi kendi bankasına tahsil için vermiş ise lehtar ihracatçı bankası olur.

Üçüncüsü muhataptır. Muhatap ödemeyi yapan taraftır. Muhatap ya ithalatçı ya da ithalatçı bankası olabilir.

Kabul kredili ödeme şeklindeki işlemlerde, bankalar poliçenin borçlu tarafından kabulünü ve gerekiyorsa borçlunun bankasının avalı karşılığında sevk vesaikini alıcıya teslim ederler. İthalatçı da malı gümrükten çeker. Burada “Aval” deyimi, vadeli dış ticaret işlemlerinde ithalatçı tarafından kabul edilen poliçenin, borçlu ithalatçı bankası tarafından garanti edilmesi anlamını taşır.

4.5.2. ANTREPO MAKBUZU

Malın saklanmak üzere antrepoya alındığını gösteren belgedir. Finansman belgesi olarak da kullanılır. Ancak ciro (*devir*) edilmez.

Antrepo makbuzu üzerinde, malın miktarı, cinsi, teslim alındığı tarih, antrepodaki malın hacizli olup olmadığını gösteren şerh, antreponun bulunduğu bölge ve tahsil edilecek ücret ve tutarlar yer alır.

Antrepo makbuzunun, finansman belgesi olarak ele alınmasının nedeni; mal rehini karşılığında kredi kullanmak isteyen bir firmanın malları antrepoya teslim ederek banka emrine antrepo makbuzu almasının mümkün olmasıdır.

4.5.3. REHİN SENEDİ

Dış ticarete ithalatçı bankasının, ihracatçı bankasına yaptığı ödeme karşılığında, ithalatçıya imzalatıldığı rehin senedidir.

Banka ihracatçıya ödemeyi yapar. Ödeme miktarı kadar müşterisi konumunda olan ithalatçıya kredi açar. Banka teminat olarak, ithal edilecek malların veya malların üzerindeki hakkın veya malların satışından elde edilecek gelirin kontrolünde olmasını sağlar. Banka, ithalatçı kendisine kredi borcunu ödeyene kadar geçerli olacak şekilde ithalatçıdan Rehin Senedi alır. Banka bu durumda ithalatçıya gayri nakdi krediyi sağlamış olur. İthalatçı rehin senedinde; malları bankaya rehin bıraktığını, malları gümrükten çektikten sonra banka adına depoya veya antrepoya koyacağını ve kredinin vadesi dolana kadar ithalattan doğan kredi borcunu bankaya ödeyeceğini taahhüt eden bir finansman belgesidir.

4.5.4. TESLİM EMRİ

Dış ticaret işleminde malı satın almaya karar veren ithalatçı, bunun bedelini bankaya ödeyecektir. Bu duruma istinaden, bankanın emrinde hazır bulunan malın tamamının veya bir kısmının alıcıya teslim edilmesi için, bankanın, antrepo görevlisine ulaştırılmak üzere verdiği ve malın alıcıya teslim edilmesi yönündeki talimatına Teslim Emri denir.

Alıcı, bu belgeyi ibraz ederek malı antrepodan çeker. (oaib.org.tr)

5. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE KAMBIYO MEVZUATI

KAMBIYO TANIMI,
ULUSAL PARA ve DÖVİZ İŞLEMLERİ
CARİ KUR, ÇAPRAZ KUR, PARİTE, ARBİTRAJ
T.C MERKEZ BANKASI
T.P.K.K.K.H. 32. SAYILI KARAR
KAMBIYO MEVZUATI ve GENEL ESASLAR
DIŞ TİCARETTE KAMBIYO MEVZUATI
İHRACATA KAMBIYO MEVZUATI
İTHALATA KAMBIYO MEVZUATI
TRANSİT TİCARETTE KAMBIYO
SERBEST BÖLGELERDE KAMBIYO
DÖVİZ ALIM SATIM BELGELERİ
DÖVİZ TRANSFER BELGELERİ

5. DIŞ TİCARETTE KAMBIYO MEVZUATI

Dıő ticaretin serbestçe yapıldığı űlkelerde, yabancı paraların ulusal paraya göre değeri, serbest piyasadaki ve kambiyo borsalarındaki arz ve talebe göre oluőur.

Yabancı bir űlkedeki döviz cinsinden alacaėın tahsili, bir yabancı űlkeye döviz cinsinden borcun ödenmesi kambiyo iőlemidir.

5.1. KAMBIYO TANIMI, ULUSAL PARA ve DÖVİZ İŞLEMLERİ

Bu bölümde kambiyo tanımı, ulusal para ve para türleri iőlenecek, ayrıca kambiyo işlemlerini ilgilendiren döviz işlemleri açıklanacaktır.

5.1.1. Kambiyo Tanımı, Döviz ve Ulusal Para

Kambiyo; iki ayrı űlke parasının birbiriyle deėiőtirilmesi iőlemidir.

Döviz (kambiyo): Efektif dâhil yabancı parayla ödemeyi sağlayan her türlü hesap, belge ve vasıtalarını ifade eder.

Konvertibilite; Serbest kur sisteminde, ulusal paraların kolayca birbirlerine dönüőtürülmesini gerektirir. Buna kısaca konvertibilite denir.

Türkiye de serbest kur sistemi uygulanır. 1980 yılında Türkiye ulusal paranın yani T.L. 'nin, konvertibil para olduğunu açıklamıőtır.

Ancak ulusal paranın; konvertibil sayılabilmesi için ilgili h k metin kendi ulusal parasını tek taraflı konvertibil ilan etmesi yetmez.

Bir űlke parasının konvertibil para sayılması için;

- űlkenin ulusal ekonomisinin istikrarlı olması,
- İşsizlik sorunu olmaması,
- Kronik dış açık ve kamu kesimi açığı bulunmaması,
- Ekonomik sorunları bulunmayan bir yapıya sahip olması,
- Ulusal parasının dış ödemelerde genel kabul gören bir para olması gerekir.

Böyle bir konvertibilite gücüne sahip ve uluslararası ödemelerde genel kabul gören çok az sayıda ulusal para vardır.

Örnek olarak; ABD Doları, Euro, Japon Yeni örnek gösterilebilir.*

Dünya da üç tür KONVERTİBİL PARA Çeşitleri vardır;

• **ULUSAL PARA;** İsviçre Frangı ve İngiliz Sterlini ulusal paradır.

Aynı zamanda dövizdir.

• **BÖLGESEL PARA;** EURO bölgesel paradır. Aynı zamanda dövizdir. Bazı AB ülkelerinin paraları da EURO ya sabitlenmiştir.

• **KÜRESEL PARA;** ABD Doları (\$) en yaygın küresel paradır. Aynı zamanda dövizdir.

Örnek; Sudi Arabistan parası ABD Dolarına sabitlenmiştir.

*(YİĞİTBAŞI Şehabettin, ATABEY N. Ata, a.g.e)

5.1.2. Döviz İşlemleri, Döviz Kurları, Cari Kur, Parite ve Arbitraj

Türkiye de dış ticarete; ihracat işlemlerinde Euro (€) dövizin payı oldukça yüksektir. İthalat işlemlerine ise Doların (\$) payı yüksektir.

İhraç edilen ürünlerin, imalatında ithal ürünlerin payı yüksektir.

Bu nedenle ihracatçılar ve ithalatçılar döviz ve döviz piyasası ile yoğun olarak ilgilenmektedir. Bunun yanında cari kur, çapraz kur, parite ve arbitraj işlemlerine ihtiyaç duymaktadırlar.

Aşağıda kambiyo mevzuatına geçmeden, döviz işlemlerini ilgilendiren tanımlar ve finansal işlemler açıklanacaktır.

DÖVİZ; madeni ve kâğıt para şeklinde yabancı ülke paralarıdır.

DÖVİZ PİYASASI çeşitli ulusal paraların, alınıp satıldığı piyasadır.

ESAS KUR; her türlü alım ve satımda, döviz fiyatlarının belirlenmesine esas olarak saptanan resmi (*T.C Merkez Bankası*) kurdur.

DÜZ KURU; bir birim yabancı para ile satın alınabilen yerli para miktarını belirleyen kurdur. Örnek: 1 Dolar \$ = 7,5000 Türk Lirası (") gibi.

SABİT KUR: Bankaların, yabancı para birimiyle oluşan işlemlerinde, kendi muhasebe kayıtlarına yansıttıkları kurdur.

EFEKTİF DÖVİZ: T.C Merkez Bankası tarafından en yüksek ve en düşük alış ve satış fiyatları ilan edilen yabancı kâğıt paralardır.

SERBEST DÖVİZ; diğer ülke parasına süratle çevrilen dövizdir.

Esnek Döviz Kuru Sistemi: Denge döviz kurunun piyasada döviz arz ve talebi tarafından serbestçe belirlendiği sistemdir.

LİBOR: (*London İnterbank Offered Rate*) Londra bankalar arası faiz oranıdır. Genellikle kredi işlemlerinde esas alınan faiz oranıdır.

ENFLASYON: Fiyatlar genel seviyesinin sürekli olarak artması ve paranın satın alma gücünün düşmesidir.

DEVALÜASYON: Yabancı paraların değeri karşısında, milli para değerinin hükümetçe (*siyasi irade tarafından*) düşürülmesi işlemidir.

DEFLASYON: İktisadi faaliyetlerde meydana gelen daralmadır.

5.1.2.1. CARİ KUR İŞLEMLERİ

İhracatçılar ham madde ve yardımcı madde alımlarında cari kur işlemlerine göre karar verir. İhracat fiyatlarında cari kur işlemlerini izler.

CARİ KUR; her gün kambiyo fiyat cetvelleriyle ilan edilen döviz fiyatlarına cari kur veya hakiki kur denir.

Ya da;

Döviz piyasalarında günlük alım satım esnasında meydana gelen döviz fiyatlarına cari kur adı verilir.

Ülkelerin kambiyo borsaları iki şekilde fiyat izlerler.

- **Belirli Kur:** Ülkelerin kendi milli para birimlerinin, diğer ülkelerin paraları ile belirtilmesidir. *Bir (1) sayısının o günkü döviz kuruna bölünmesiyle hesaplanır.*

Örnek: 1. Türk Lirası (") = 0,1333 Dolar (\$) $(1 / 7,50000 = 0,1333)$

1. Türk Lirası (") = 0,1219 Euro (€) gibi. $(1 / 8,5000 = 0,1176)$

- **Belirsiz Kur:** Yabancı ülkelere ait paraların, milli para karşılıklarının belirtilmesi işlemidir.

Örnek: 1. Dolar (\$) = 7,5000 Türk Lirası (")

1. Euro (€) = 8,5000 Türk Lirası (") gibi.

5.1.2.2. ÇAPRAZ KUR İŞLEMLERİ

Uzun vadeli ithalat bedellerinin transferinde günlük piyasa koşullarına göre çapraz kur işlemleri yapılır. İthalatçı buna göre ileri tarihteki ödemeleri için çapraz kur işlemlerine göre tercihini yapar.

Çapraz Kur; iki ülke parasının birbirine çevrilebilme oranıdır.

rnek; 1 Dolar= 0,8823 Euro,

Çapraz Kur Nasıl Hesaplanır;

Doların, Euro değeri hesaplanacak ise o günkü Dolar (\$) piyasa fiyatı, Euro () piyasa fiyatına bölünür.

1 Dolar= 7,5000 T.L ve 1 Euro= 8,5000 T.L ise;

1 Dolar= $7,500 / 8,500 = 0,8823$ Euro olarak hesaplanır.

5.1.2.3. PARİTE İŞLEMLERİ

Parite; yabancı paraların birbirine olan oranına denir.

Bir yabancı ülke parasının, diğer ülke parasına bölünmesiyle o ülke parasının paritesi hesaplanır.

Türk ihracatçıları, yabancı para ile Türk Lirasının paritesini de hesaplar. Buna göre stok, tedarik ve sevk işlemlerini yapar.

Parite de; ilk yazılan **baz** lke parasıdır. İkinici yazılan karşı ülke parasını ifade eder.

rnek; 1 Dolar= 7,5000 T.L ve 1 Euro= 8,5000 T.L ise;

Euro / Dolar Paritesi; 1,1333

Dolar / Euro Paritesi; 0,8823 olarak hesaplanır.

Türkiye de ihracatın büyük bölümü **Euro** olarak yapılır. İthalatın büyük çoğunluğu ise **Dolar** olarak yapıldığı için Türk ihracatçıları genelde Euro / Dolar paritesini hesaplar. Buna göre yatırım tercihini yapar.

Çünkü lkemizde döviz piyasasında arz ve talebe göre bir döviz cinsinin fiyatı hızlı yükselirken ya da düşerken, diğer dövizin fiyatı aynı oranda seyir takip etmemektedir.

Bu nedenlerle ihracatçı ve ithalatçıların parite işlemlerine baş vurur. Günün koşullarına göre tercihlerini kullanırlar.

5.1.2.4. ARBİTRAJ İŞLEMLERİ

Arbitraj; dövizin ucuz olduğu piyasadan satın alınıp, pahalı olduğu piyasada satılması veya kâr elde edilmeye çalışılması işlemidir.

ÖRNEK: Türkiye de döviz kurları 30.10.2020 tarihinde;

1 Sterlin (£) = 8,775 iken,

1 Dolar (\$) = 7,5000 T.L olduğu varsayılırsa;

(£) / (\$) Paritesi = $8,7750 / 7,5000 = 1,1700$ (£) olacaktır.

30.10.2020 tarihinde; 1 Sterlin (£) = 1,1700 Dolar (\$) iken;

Aynı tarihte New York'ta 1 Sterlin (£) = 1,1750 Dolar (\$),

Londra'da 1 Sterlin (£) = 1,1700 Dolar (\$),

Paris'te 1 Sterlin (£) = 1,1850 Dolar (\$) ise,

1 Sterlin verildiğinde en fazla ABD Doları alınabilecek yer Paris'tir.

Bu farkı dikkate alınarak 30.10.2020 tarihinde arbitraj işlemi Paris ile yapılacaktır.

Bu rakamlar her gün, her saat, her dakika değişebilir.

Bu işleme finans piyasasında **Arbitraj işlemi** adı verilir.

Aktifinde, kasasında döviz bulunduran ihracatçı ve ithalatçı işletmeler, bir sonraki yatırım dönemine kadar döviz piyasasında arbitraj işlemlerini tercih ederler. Buna göre finansal piyasaların arbitraj avantajlarından yararlanırlar.

5.2. KAMBIYO MEVZUATI ve MERKEZ BANKASI

Türkiye de ihracat ve ithalat işlemlerinde kambiyo mevzuatı hükümleri, T.C Merkez Bankası ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından izlenir.

İhracat ve ithalat işlemlerinde kambiyo, dövizli işlemler, ihracat, ithalat bedelinin izlenmesi ve uygulamaları; Türk Parası Kıymetini Koruma Hak-

kında 32 Sayılı Karar (TPKKH 32. SK) ile geniş olarak açıklanır ve izlenir. (31.08.2018 t. ve 30521 s. R.G)

5.2.1. TÜRKİYE CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI (T.C M.B)

T.C M.B, ülkedeki para basımından ve para politikası uygulamasından sorumludur. Ekonominin uyumlu işleyişini izleyen kurudur.

T.C M.B, ülkemizdeki para ve kur politikalarını yönetir. 11 Haziran 1930 tarihinde Anonim Şirket (A.Ş) olarak kurulmuştur. Bağımsız bir kamu kurumudur.

Ülkemizde tedavülde olan banknotların basımından ve dolaşımının sağlanmasından, ödeme sistemlerinin kurulması ve işletilmesi ile uluslararası rezervlerin yönetilmesinden T.C M.B sorumludur.

5.2.1.1. MERKEZ BANKASININ AMACI

T.C M.B temel amacı ülkemizdeki fiyat istikrarını sağlamaktır.

Ülkedeki para ve kur politikalarına olan güveni ve bu politikalara olan desteği merkez bankası sağlar.

Hazinenin yabancı para iç ve dış borç servisini yapar.

Ülke için gerekli döviz likiditesini korur.

İç ve dış şoklara(krizlere) karşı kırılganlığı azaltır.

Uluslararası piyasalarda ülke ekonomisine duyulan güveni artırmak için rezerv tutar. Rezervlerin yönetiminde ülke menfaatlerine öncelik verir.

Finansal sistemdeki istikrarı sağlar. Finansal sistemin sürekliliğini korumak temel hedefleri arasında yer alır.

5.2.1.2. T.C M.B 'nın TEMEL FAALİYETLERİ VE YETKİLERİ

Merkez Bankasının Faaliyetleri; para politikası, piyasa işlemleri, hazine işlemleri, döviz kuru politikası, rezerv yönetimi, ödeme sistemleri, banknot basımıdır.

• **Para Politikası;** Ekonomik büyüme, istihdam artışı ve fiyat istikrarı gibi hedeflere ulaşabilmek için paranın elde edilmesini ve maliyetini etkilemeye yönelik alınan kararları ifade eder.

Para politikası ile enflasyon hedefleri ve politika faizleri yönetilir.

Enflasyon hedefleri; rejiminde enflasyon tahminleri yönetilir.

Enflasyon tahminleri; Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında yayınlanır. Enflasyon Raporu ile açıklanır.

Politika faizleri; Türkiye de politika faizlerine dair kararlar; Para Politikası Kurulu tarafından alınır.

• **Piyasa İşlemleri;** Merkez Bankası para arzı ile ekonominin likiditesini düzenler. Açık piyasa işlemleri uygular. Bankacılık sistemindeki Türk Lirası likiditesini ve etkin dağılımını gerçekleştirir.

Merkez Bankası ayrıca; ülkede likidite sıkışıklığını ve finansal piyasaların ödeme sorunlarını gidermek için kredi imkânı sağlar.

• **Hazine İşlemleri;** Merkez Bankası, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin mali ve ekonomik müşavirliğini üstlenir.

Merkez Bankası, Hükûmetin mali ve ekonomik istişare organıdır. Para ve kredi politikası konusunda hükûmetin incelemesi gereken hususlarda ayrıntılı yorum beyan eder.

Devletin yurtiçi, yurtdışı tahsilat ve ödemeleri yapar.

Bütün hazine işlemlerini ve her türlü para nakil ve havale işlemlerini gerçekleştirir.

Hazinenin adına, Devlet İç Borçlanma Senedi (DİBS) ihalelerini fiilen merkez bankası yapar.

Merkez Bankası, hükûmetin mali ajanlığı görevini üstlenir.

Mali ajanlık ile aşağıdaki görevleri üstlenir;

- a) Her türlü devlet iç borçlanma senetlerinin mali servisini izler.
- b) Kambiyo denetimini yapar.
- c) Dış ticaret rejimi tatbikatını izler.

• **Döviz Kuru Politikası;** Türkiye de döviz kuru rejimini, hükûmet ile birlikte belirlemek ve uygulamak Merkez Bankasının temel görevidir.

Döviz arz ve talebini belirleyen temel unsurlar şunlardır:

- Uygulanan para ve maliye politikaları
- Ekonomik altyapı
- Uluslararası gelişmeler
- Bekleymşlerdir.

• **Rezerv Yönetimi;** Türkiye de altın ve döviz rezervlerini saklamak ve yönetmekle görevli olan kurum, T.C Merkez Bankasıdır.

Uluslararası rezerv olarak sayılan varlıklar şunlardır:

Konvertibl döviz varlıkları (Euro, ABD Doları, İngiliz Sterlini vb.)

Uluslararası standartta altın

Özel Çekme Hakları

Uluslararası Para Fonu (IMF) Rezerv Pozisyonudur.

• **Ödeme Sistemleri;** Finansal istikrarın sağlanması için ödeme sistemlerinin işletilmesi merkez bankalarının temel görevleridir.

• **Banknot Basımı;** Bir devletin kendi parasını basması, tarih boyunca bağımsızlığın temel göstergesidir.

Ülkemizde banknot basma ve ihraç yetkisi M.B 'na verilmiştir.

Türkiye'de banknotların tasarım ve basım işlemi, M.B bünyesindeki Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilir. Banka ayrıca, kendine ait matbaası bulunan dünyadaki sayılı M.B arasındadır.

T.C MERKEZ BANKASININ YETKİLERİ;

- Türkiye de, Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olan para basma yetkisi Meclis tarafından Merkez Bankasına devredilmiştir.
- Ülkemizde banknot basma ve ihracı Merkez Bankasına aittir.
- Uygulanacak döviz kuru rejimini hükûmet ile birlikte belirler.
- Belirlenen döviz kuru rejiminin uygulamasını yapar.
- Kur politikasında, 2001 yılı sonrası dalgalı kur rejimini uygular.
- Ülkemizin altın ve döviz rezervlerini saklar ve yönetir.

- g) Ödeme sistemlerinin sağlıklı, güvenli, risksiz ve süratli çalışması Merkez Bankasının yetkileri içinde yer alır.

5.2.1.3. Merkez Bankasında Uygulanan İşlemler ve Tanımları

Aşağıdaki tanımlar Merkez Bankasının görev ve yetkileri için uygulamada sık karşılaşılan tanımlardır.

Senyoraj; Paranın üretim maliyetiyle üzerinde yazılı değer arasındaki farktır. Devletler bu farkı kasalarına gelir olarak kaydeder.

Emisyon; Bir ülkede kâğıt para, tahvil, bono ve hisse senetleri gibi değerlerin ilk kez piyasaya sürülmesidir.

Reeskont Oranı; Reeskontun anlamı tekrar iskontodur. Reeskont, ticari bankaların iskonto ettikleri bir senedi, likidite sağlamak amacıyla merkez bankasında yeniden iskonto etmeleri işlemidir. Bu işlemler için merkez bankası tarafından uygulanan faize ise reeskont oranı denilir.

Konvertibilite; Bir ülke parasının, döviz piyasalarında başka bir ülke parası ile serbestçe değiştirilebilmesidir.

Merkez Bankası açısından;

Repo işlemi, menkul kıymetlerin belirli bir süre sonunda geri satım vaadiyle satın alınarak, piyasaya geçici olarak para verilmesidir.

Ters repo işlemi ise menkul kıymetlerin belirli bir süre sonunda geri alım vaadiyle satılarak piyasadan geçici olarak para çekilmesidir.

Fiyat istikrarı, sadece düşük enflasyon oranına ulaşmayı değil o oranın sürdürülmesini de kapsar. Fiyat istikrarı sürdürülebilir büyüme, ekonomik istikrar ve toplumsal refah için bir ön koşuldur.

Yatırımcı, ihracatçı ve ithalatçı ileriye dönük yatırımlarını, ülke menfaatine yönelik tercihlerini daha sağlıklı ve güven içinde yapar.

Enflasyon hedeflemesi; fiyat istikrarını sağlamaya yönelik olarak kurumsal bir para politikası rejimidir. Merkez bankaları ulaşacakları enflasyon hedefini taahhüt eder. Para politikası araçlarını sadece belirlenen hedefe ulaşmaya yönelik olarak bağımsız bir şekilde kullanır.

Rezerv; Merkez bankaları, ekonomik istikrarın bozulduğu kriz dönemlerine tedbirli olmak için rezerv bulundurur. İnsanlar da kötü günler için tasar-

ruf yapar. Merkez bankaları ise rezerv yapar. M. Bankası; yabancı para (döviz) ve altın stoklayarak iki türlü rezerv varlık bulundurur.

5.2.2. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar

Kambiyo mevzuatı hükümleri kapsamında, Türk parasının kıymetini korumak amacıyla, “Türk Parasını Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar” (TPKKH.32.S.K) çıkarılmıştır.

TPKKH.32.S. Kararın amacı aşağıda şekilde açıklanmıştır;

- a) T.L ‘nin yabancı paralar karşısındaki değerinin belirlenmesi,
- b) Döviz ve dövizli temsil eden belgelere ilişkin tüm işlemler ile dövizlerin tasarruf ve idaresi,
- c) T.L ve Türk parasını temsil eden belgelerin ithal ve ihracı,
- d) Kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemler,
- e) İhracata, ithalata, özelliği olan ihracat ve ithalata ait işlemler,
- f) Görünmeyen işlemler ve sermaye hareketlerine ilişkin kambiyo işlemlerinin düzenlenmesi, sınırlayıcı esasların tayin ve tespitini takip etmektir.

5.2.4. TÜRK PARASI GENEL ESASLARI

- a) Türk parasının ve Türk parası ile ödemeyi sağlayan belgelerin yurt dışına ihracı ve ithali serbesttir.
- b) Dışarıda yerleşik kişiler, Türkiye’de Türk parası ile ödeme, tahsilat yapabilir. Döviz tevdiat hesabı açabilir.
- c) Bankalar, ithalat, ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurtdışındaki 50.000.-\$ doları karşılığını aşan Türk Lirası transferlerine ilişkin bilgileri, transfer tarihinden itibaren 30 gün içinde Bakanlıkça belirlenecek ilgili mercilere bildirir.
- d) 25.000 TL’yi aşan Türk parasının yurt dışına çıkarılması Bakanlık esaslarına göre yapılır. (11.06.2015 t.29383 s.R.G)

5.2.5. YABANCI PARA DÖVİZLERİN GENEL ESASLARI¹

Türkiye'de kambiyo mevzuatı kapsamındaki dövizlere ilişkin genel esaslar aşağıda açıklanmıştır.

- a) Türkiye ye döviz ithali ve yurttan döviz ihracı serbesttir.
- b) Türkiye de yerleşik kişiler yanında döviz bulundurabilir. Bankalardan, döviz büfelerinden, kuyumcudan ve PTT'den döviz satın alabilir. Bankalarda döviz tevdiat hesabı (DTH) açılabilir.
- c) Türkiye de yerleşik kişiler, yurt dışındaki kişilerin Türkiye de yapacakları işlemleri için onlardan döviz kabul edebilir.
- d) Dışarıda yerleşik kişiler; bankalar, PTT, döviz büroları ve yetkili aracı kurumlardan döviz alım ve satımı yapabilir.
- e) Türkiye de ve dışarıda yerleşik kişiler, bankalar ve özel finans kurumları aracılığıyla yurt dışına döviz transfer edebilir.
- f) Yolcular; 10.000.- Avro (€) veya eşitini aşan dövizli yurt dışına çıkarırken, gümrük idaresine, Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan nakit beyan formu ile beyanda bulunur.
- g) Mahsup işlemlerinde, işlem tarihli döviz alış kuru uygulanır.
- h) Yolcular, değeri 15.000.- doları (\$) aşmayan ve kendilerine ait olup da ticari amaç taşımayan ziynet eşyası niteliğinde kıymetli madenlerden ve taşlardan yapılmış eşyaları yurda getirebilir ya da yurtdışına çıkarabilirler.
- i) Vadeli döviz alım satım işlemleri, bankalarda yapılır.
- j) Bankalar, ithalat, ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurt dışına yapılan 50.000.- doları (\$) ve eşiti dövizli aşan transferleri, transfer tarihinden itibaren otuz gün içinde Merkez Bankasına bildirirler. Bu bildirimde Döviz Tevdiat Hesaplarından yapılanlar dâhildir.
- k) Gümrük idareleri, yurt dışına 50.000.-(\$) veya eşitini aşan efektif döviz çıkış bilgilerini aylık olarak Merkez Bankasına bildirirler.(30.12.2015 t.29578 s.R.G) (www.hazine.gov.tr)

¹**NOT;** Bu bölümde, Öğr. Gör. Habib AYDIN 'a destekleri için teşekkür ederim.
(Şırnak Üniversitesi, Slopi MYO Bankacılık ve Dış Ticaret Bölüm Başkanı)

5.3. İHRACAT ve İTHALAT KAMBIYO MEVZUATI

İhracat ve ithalat kambiyo mevzuatında;

- İhracat bedelinin tahsili,
- İthalat bedelinin yurt dışına transfer işlemleri,
- **Görünmeyen kalemler** adı altında; uluslararası nakliyat, bankacılık, sigortacılık, dışarıya yaptırılan hizmetler,
- Diğer görünmeyen işlemlerle ilgili yurt dışına döviz transferi ve tahsisi kambiyo mevzuatındaki usul ve esaslara göre yapılır.

Kambiyo Mevzuatında Ödeme ve Tahsil Şekilleri;

İhracat ve ithalat bedellerinin ödenmesi, tahsili, uluslararası kurallar ve bankacılık esaslarına göre aşağıdaki ödeme şekilleri ile yapılır.

Dış ticarete kambiyo mevzuatındaki ödeme şekilleri;

- a) Akreditifli Ödeme,
- b) Vadeli Akreditifli Ödeme,
- c) Vesaik Mukabili Ödeme,
- d) Mal Mukabili Ödeme,
- e) Kabul Kredili Akreditifli Ödeme,
- f) Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme,
- g) Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme,
- h) Peşin Ödeme şekilleri olarak uygulanır.

5.3.1. İHRACAT İŞLEMLERİNDE KAMBIYO MEVZUATI

İhracat bedelleri, ihracatçı ile ithalatçı arasındaki sözleşmeye, uluslararası bankacılık teamüllerine göre ve firmaların talebine göre döviz olarak ya da Türk Lirası (₺)olarak tahsil edilebilir.

5.3.1.1. İHRACAT BEDELİNİN TAHSİL YÖNTEMLERİ

İhracat bedelleri aşağıdaki şekillerde tahsil edilebilir;

- a) Bankalar aracılığıyla havale şeklinde,
- b) Yurt içinde veya dışında efektif(nakit) olarak,

- c) Yurt içinde veya dışında çek olarak,
- d) Kredi kartı ile tahsil edilebilir.

Ayrıca;

- e) İhracat bedeli; Türkiye’deki bankalarca, yurt dışındaki bankalar ile gerçek, tüzel kişilere açılan kredilerden karşılanabilir.
- f) İhracat bedelinin, ihracatçı adına açılacak Döviz Tevdiat Hesabına (DTH) alınması ve bu hesaptan kısmen veya tamamen ihracat bedeli olarak alışıının yapılması mümkündür.
- g) İhracatçı firma; DTH açmak ve bu hesaba alınmak suretiyle önceden talimat verilerek ihracat bedeli tahlisi yapabilir.

5.3.1.2. İhracat Bedelinin Yurda Getirilmesi, Tasarrufu ve Kapanışı

İhracat bedellerinin yurt dışında tasarrufu, yurda getirilmesi, hesapların kapatılması yeniden düzenlenmiştir.

(TPKKH.32 s.Kr. İhr.Tblğ. No:2018-32/48, 04.09.2018 t.30525 s.R.G)
(16.01.2020 T.C Merkez Bankası İhracat Tebliği).

5.3.1.2.1. İHRACAT BEDELİNİN YURDA GETİRİLMESİ, TASARRUFU

5.000.- Dolara kadar ihracat bedellerinin tasarrufu serbesttir.

İhracat bedeli 5.000.- doları (\$) geçmesi halinde;

- Ticari amaçlı ihracat bedeli, fiili ihracat tarihinden itibaren yüz seksen (180) gün içinde ihracata aracılık yapan yurt içi banka hesaplarına işlenmek üzere yurda getirilmesi zorunludur.
- İhracat bedeli dövizlerin satılması, T.L ‘ye çevrilmesi halinde bankadan Döviz Alım Belgesi (DAB) alınır.

Bankalar, ihracat bedelinin DAB 'a çevrilmesinde, firma beyanı ile gümrük beyannamesindeki bilgileri DAB 'a yazabilir.

Döviz alışının ihracat bedeli olarak yapılması talep edildiğinde bankalarca dövizin yurtdışı kaynaklı olması şartı aranır.

Serbest bölgelerden gelen ihracat bedeli ile ilgili DAB istenilmesi halinde bu dövizlere ilişkin ihracatın serbest bölgelere yapıldığına ilişkin firmaların yazılı beyanı aranır.

Yabancı taşıtlar ile yabancı ülkelere sefer yapan yerli taşıtlara *ihracat rejimine* göre verilen yağ, yakıt, temizlik maddeleri satışı ihracat sayılır. Tutarı ihracat bedeli olarak kabul edilir.

İmalatçı ya da tedarikçi tarafından yazılı olarak talep edilmesi durumunda; ihracat bedeli tedarikçi firmalara ödenirken DAB aracı ihracatçı adına da düzenlenebilir.

Aracı ihracatçı tarafından gerçekleştirilen ihracatın bedeli de; talep edilmesi halinde, tedarikçi firma adına alışı yapılabilir.

NOT-1; İran, Suriye ve Lübnan'a yapılan ihracat bedellerinin tasarrufu serbesttir. 180 günde yurda getirilme zorunluluğu yoktur.

NOT-2; % 80 'inin bir bankaya satılması zorunluluğu kaldırılmıştır.

5.3.1.2.2. İHRACAT HESAPLARININ KAPANIŞI, İHBAR VE EK SÜRE

İhracat bedeli 180 günlük süresi içinde yurda getirilmesi halinde, ihracat ile ilgili hesaplar aracı banka tarafından kapatılır.

İhracat bedellerinde terkin (kapatma) sınırları;

5.000.- \$ kadar ihracat hesaplarının tasarrufu serbesttir.

30.000.- \$ kadar ihracat hesaplarını kapatılması bankalarca,

30.000 – 100.000.- \$ dolar arası ihracat bellerinin %10 eksikliğine kadar olan kısmı bankalar tarafından kapatılır.

200.000.- \$ dolara kadar olan ihracat bellerinin %10 eksikliğine kadar olan kısmı Vergi Dairesi Başkanlıkları ya da Vergi Dairesi Müdürlükleri tarafından kapatılır.

Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları, aracı banka tarafından beş (5) iş günü içinde ilgili Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilir.

Mücbir sebeplerin varlığı halinde, altı aylık ek süre verilir.

5.3.1.3. İHRACAT BEDELİNİN PEŞİN TAHSİLİ, KREDİLER VE SÜRESİ

İhracatçılar; ihracatın finansmanı için prefinansman kredisi (*ihracat peşin döviz kredisi*) kullanabilir. Türkiye de yerleşik kişiler yurt dışından, banka aracılığıyla olmak şartıyla kredi temin edebilir.

Prefinansman kredilerinin vadesi bakanlık tarafından belirlenir. Anapara ve faiz ödemesi banka aracılığı ile yapılır.(TPKKH.32. S.K. Md.17)

5.3.1.4. İhracat Bedelin Efektif Tahsili ve NAKİT BEYAN FORMU (NBF)

İhracatçı; ihracat bedelini efektif olarak yanında yurda getirebilir. Bu durumda; yurda giriş yapılırken, gümrük idarelerine efektif dövizin beyan edilmesi ve "Nakit Beyan Formu" (NBF) düzenlemesi gerekir.

Daha sonra Nakit Beyan Formunu (NBF) ilgili banka veya finans kurumuna ibraz ederek Döviz Alım Belgesi (DAB) alınabilir.

"NBF" 'nun, ihracat bedeli olarak alışının yapılabilmesi için;

- "NBF" 'nda "Geliş Sebebi" sahasına "İhracat Bedeli" olduğu açıkça yazılır.
- "N.B.F" 'nu ibraz eden kişinin kimlik bilgileri alınır.
- İhracatçının yazılı beyanı alınır.

Türkiye'de ikamet etmeyenlere (*yabancı uyruklu kişilere*) özel fatura (*bavul ticareti*) ile yapılan satışlardan elde edilen satış bedeli efektiflerin Bankalara ibrazında "Nakit Beyan Formu" aranmaz.

5.3.1.5. Nakit Beyan Formundaki İhracat Bedelinin Tasarrufu

Süresi içinde gelen "Nakit Beyan Formu" 'da kayıtlı efektifler,

- İhracatçı tarafından bankalara satılabilir,
- Türkiye'deki ihracatçı firma adına bankada açılan Döviz Tevdiat Hesabı (DTH) 'nda takip edilebilir.
- Döviz Tevdiat Hesabına alınan dövizlerin daha sonra ihracatçı firma adına alış yapılabilir.
- "Nakit Beyan Formu" nda kayıtlı efektif tutarı tamamen veya kısmen "Döviz Alım Belgesi" ne (DAB)'a bağlanabilir.
- Tamamen DAB 'a bağlanması halinde; "NBF" 'nun aslı ilgisine iade edilmeyerek banka tarafından saklanır.
- Kısmen DAB 'a bağlınırsa; "NBF" 'na, DAB 'a bağlanan tutar not düşülür. Fotokopisi alınan aslı ilgisine iadesi edilir.

5.3.1.6. Havale Olarak Gelen İhracat Bedellerinin Başka Bankaya Devri

Süresi içinde ihracatçılara havale olarak gelen ihracat bedelinin;

- a) Bankadan efektif olarak alınması (*çekilmesi*) halinde bu efektifin başka bir bankaya yatırılması istenirse ilgili bankaya ihracat bedeli olduğunun açıklanması yapılır.
- b) Bu efektiflerin yurt dışından geldiğine ilişkin aracı banka yazısı ibraz edilir.
- c) Alış işlemi yapan banka, efektif konusu dövizlerin havale olarak geldiğinin teyidini ilgili bankadan alır.

5.3.1.7. Bankalarca İmalatçı veya Tedarikçi Adına DAB Düzenlenmesi

Süresi içinde yurt dışından gelen ihracat bedeli dövizin Türk Lirasına (₺) çevrilmesinde; imalatçı ya da tedarikçi tarafından yazılı olarak talep edilmesi halinde, taraflardan biri adına (*imalatçı adına ya da aracı ihracatçı, tedarikçi adına*) DAB düzenlenebilir.

5.3.1.8. İHRACAT BEDELİN İSKONTO ETTİRİLMESİ

Süresi içinde gelen ihracat bedeli; poliçe, bono veya vadeli akreditif olarak tahsil edilebilir. İhracatçı tarafından döviz veya T.L (₺) olarak düzenlenen poliçe, bono ve vadeli akreditifler, yurt içinde veya yurt dışındaki bankalara iskonto ettirilebilir. İhracatçı ihracat bedelini peşin tahsil etmiş olur. Bu işlem ihracatçıya finansman avantajı yaratır.

Uygulamada bu işleme **senet kırdırma** denir.

Vadeli ihracat alacağının yurt içi bankalarca iskonto edilmesi halinde; ödeme yabancı para değil, Türk Lirası (₺) üzerinden yapılır.

Örnek; İhracatçı Ege A.Ş firması; 50.000.- dolar (\$) tutarında olan dört ay vadeli senetli ihracat alacağını, bu gün bankada iskonto ettirerek yaklaşık 1.500.- dolar masraf ve faiz düşüldükten sonra kalan 48.500.- dolar, T.L 'ye çevrilerek tahsil edilir. Bu tutar banka tarafından o günkü döviz alış kuru ile çarpılır. T.L (₺) olarak ödenir.

5.3.1.9. İHRACAT BEDELİNİN FAKTORİNG KURULUŞLARA DEVRİ

Factoring; yurt içi ya da yurt dışı ticari alacağın, factoring kuruluşu satılarak (*devir edilerek*) alacak tutarının belli bir kısmının (%80 gibi) erken

tahsiline imkan verir. Kalan % 20 'lik kısım, faiz ve masraflar çıkarıldıktan sonra vade sonunda tahsil edilir.

İhracat bedeli alacaklar, bankalara veya faktoring kuruluşlara devir edilerek döviz ya da T.L cinsinden finansman tedariki sağlanır.

İhracatçılar gerçekleşmiş ya da ileride gerçekleşmesi muhtemel ihracat bedeli alacaklarını faktoring kuruluşlara devir edebilir. Bankalar ve faktoring şirketler, sözleşmeye istinaden ihracatçılara yabancı para (döviz) veya T.L (₺) üzerinden ödeme yapılabilir.

İhracat bedelinin faktör kuruluşun yurt içi kaynaklarından ödenmesi halinde, faktoring sözleşmesinin bankaya ibrazının yapılması halinde ihracat bedeli dövizler yurda getirildiğinde DAB alınabilir.

Faktör kuruluşun Gümrük Beyannamesinin tarih ve sayısı ile üzerinde temlik notu bulunan faturanın tarih ve sayısını içeren yazılı talimatına istinaden DAB ihracatçı firma adına veya imalatçı, tedarikçi adına düzenlenebilir.

5.3.1.10. İHRACAT BEDELİNİN MAHSUBU

İhracat bedelinin yurda getirilme süresi içinde yapmak şartıyla;

- İhracat bedeli, ihracatçının ithalat bedellerine,
- Sermaye hareketlerine ilişkin ödemelerine,
- Görünmeyen işlemlere ilişkin giderlerine,
- Transit ticaretinin alış bedeline, söz konusu süreler içinde bankalar tarafından mahsup edilebilir.

Mal ihraç ve ithalinde, tarafların aynı kişiler olması ve ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalmak şartıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubu yapılabilir.

İhracat bedellerinden mahsuba izin verilen hallerde, ihracat bedelleri süresi içinde yurda getirilmiş sayılır.

Mahsuba tabi tutulan kısım için mahsup tarihinde geçerli döviz alış kuru üzerinden döviz alım ve satım belgeleri düzenlenir.

5.3.1.11. YURT DIŞINA DÖVİZ ÇIKIŞI VE YATIRIM

Türkiye'de yerleşik kişiler, yurt dışında yatırım yapabilir. Ticari faaliyette bulunmak amacıyla şirket kurabilir, ortaklığa katılabilir, şube açabilir. Bu amaçlarla nakdi sermayeyi bankalar kanalıyla, aynı sermayeyi ise gümrük mevzuatı hükümlerine göre ihraç edebilir.

Yurt dışında açılan irtibat bürosu, temsilcilik vb. kuruluş masrafları ile faaliyet giderleri bankalarca transfer edilir.

Bankalar ve gümrük idareleri yurt dışında yatırım veya ticari faaliyette bulunmak üzere sermaye ihraç eden Türkiye de yerleşik kişileri, her bir işlem tarihinden itibaren 30 gün içinde Müsteşarlığa bildirir.

5.3.2. İTHALAT İŞLEMLERİNDE KAMBIYO MEVZUATI

İthal edilen mal ve hizmet bedelleri, ithalatçı ile ihracatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ile bankacılık teamüllerine göre bankalar aracılığıyla döviz veya Türk Lirası (₺) olarak ödenir.

Dış ticaret mevzuatına göre, ithal edilen ve gümrüğe gelen malların ithalat faturasındaki transfere esas (ödeme) değeri, ithalat gümrük beyannamesinde yazılı ithalat mal bedelini geçemez.

5.3.2.1. İthalat Bedelinin Peşin Transferi ve Malın Yurda Getirilmesi

İthalat ve transit ticaret işlemlerine ilişkin yurt dışına döviz ve Türk Lirası (₺) transferi bankalarca yapılır.

5.3.2.2. İTHALAT BEDELİNİ ÖDEME YÖNTEMLERİ

İthal edilen mal bedeli aşağıdaki yöntemlerle ödenebilir.

- a) Banka kaynaklarından,
- b) İthalatçıya ait döviz tevdiat hesabından (DTH),
- c) İthalatçıya ait kredi kartından,
- d) İthalatçı tarafından ihracat bedeli olduğu beyan edilen alış yapılmamış ihracat bedelinden,

- e) Sermaye Hareketleri Genelgesine (SHG) ilişkin hükümler çerçevesinde sağlanan kredilerden,

5.3.2.3. İTHALAT BEDELİ ÖDEMEDE DİKKAT EDİLECEK KURALLAR

- a) Bankalarca; ithalat bedelinin ödenmesi için çek düzenlenemez.
- b) Bedeli kredi kartı ile ödenen ithalat işlemleri, Sermaye Hareketleri Genelgesi hükümlerine tabidir.
- c) İthalat bedeli, ihracatçının veya bankasının talimatına istinaden Türkiye de bu ihracatçı adına açılan DTH veya T.L mevduat hesabına yatırılmak suretiyle ödenebilir.
- d) Mal mukabili ithalatatta, mal bedelinin transferi, firmanın yazılı olarak beyan edeceği gümrük beyannamesi tarih ve numarasına istinaden bankalarca yerine getirilir.
- e) Bankalar; ithalat ödemeleri için firmalarca talep edilmesi halinde bu ödemelere ilişkin bilgileri içeren yazı verebilir.
- f) Vadeli akreditif, kabul kredili ve mal mukabili ödeme şekline göre yapılan ithalatatta, firmaların talebi ile görünmeyen işlemlere ilişkin hükümler çerçevesinde faiz transferi yapılabilir.

5.3.2.4. İthalat Bedelinin Ödemesinde Üçüncü Ülkelerdeki Bankalar Nezdinde Akreditif Açılması

Türkiye deki bir firma, Türkiye dışındaki bir ülkeden diğer bir üçüncü ülkeye mal ithalatı yapabilir. Bu işleme aracılık da yapabilir.

Bu durumda yurt içinde veya dışındaki firmalar lehine bankacılık teamüllerine göre bedelleri kendi kaynaklarından veya firmaların döviz tevdiat hesaplarından karşılanmak üzere üçüncü ülkelerdeki (*serbest bölgeler dâhil*) bankalar nezdinde akreditif açılabilir.

Ayrıca uluslararası kurallara göre mal bedeli için transfer yapılabilir.

5.3.2.5. İTHALATTA FAKTORİNG İŞLEMLERİ

İhracat bedellerinin tahsilinde faktoring uygulaması yapıldığı gibi ithalat bedelinin transferinde de faktoring uygulaması yapılabilir.

Türkiye'de yerleşik faktoring kuruluşu ile ihracatçı firma arasında imzalanan faktoring sözleşmesi kapsamında faktoring kuruluşu tarafından it-

halden önce ithalatçı firma adına yurt dışına transferi gerçekleştirilen tutarlar, ithalat ve ihracat faktoring sözleşmelerinin transferi gerçekleştiren bankaya ibrazı kaydıyla peşin ödeme olarak dikkate alınır.

5.3.3. TRANSİT TİCARET İŞLEMLERİNDE KAMBIYO MEVZUATI

Transit ticaret bir malı her hangi bir ülkedeki satıcıdan satın alıp, başka bir ülkedeki alıcıya satış işlemidir.

Transit ticaret işlemlerine ilişkin yurt dışına döviz ve Türk Lirası (₺) transferi bankalar tarafından yapılır.

Transit ticaretten sağlanan döviz hasılatının tasarrufu serbesttir.

Transit ticaret alış bedellerinin ödenmesinde, ithalat bedellerinin ödenmesinde esas olan kurallar geçerlidir.

Transit ticarete alış ve satış faturalarının döviz olarak düzenlenmesi halinde T.C Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden işlem yapılır.

Faturanın üzerine işlem günkü döviz alış kurunun yazılması muhasebe işlemlerini kolaylaştırır.

5.3.4. TAŞIMACILIK ve LOJİSTİK İŞLEMLERDE KAMBIYO MEVZUATI

Türkiye den yurt dışına, yurt dışında Türkiye ye taşımacılıkta ve lojistik işlemlerinde döviz ve Türk Lirası ile işlem yapılabilir.

İthalat, taşımacılık, transit ticaret ve lojistik işlemlerde döviz ve Türk Lirası transferleri bankalar vasıtasıyla yapılır.

Aşağıdaki işlemlerde döviz tahsisi, transferi ve döviz satışı T.C Merkez Bankası esasları ve limitleri kapsamında bankalarca yapılır.

- Uluslararası nakliyat, taşımacılık ve lojistik işlemler,
- Bankacılık ve sigortacılık,
- Dışarıya yaptırılan hizmetler,
- Diğer görünmeyen işlemlerdir.

Türkiye den yurt dışına, yurt dışından Türkiye ye taşımacılık ve lojistik işlemlerde döviz tasarrufu serbesttir. (TPKKH 32 s.K. Md.10-11)

Taşımacılık ve lojistik işlemlerinde, dövizli faturaların düzenlenmesinde T.C Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden işlem yapılır. Faturanın üzerine işlem günkü döviz alış kurunun yazılması gerekir.

5.3.5. SERBEST BÖLGELERDE KAMBIYO MEVZUATI

Serbest bölgeler; ülkenin siyasi sınırları içinde olmakla beraber, gümrük bölgesi dışında sayılan yerlerdir. Bölgede üretim ve ticari faaliyetler için daha geniş teşvikler vardır. Fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan özelliklere ve güvenlik ağına sahiptirler.

Serbest bölgelerdeki faaliyetlerle ilgili her türlü ödemeler dövizle yapılır. Bakanlar Kurulu ödemelerin Türk Lirası olarak yapılmasına da karar verebilir.

5.3.5.1. SERBEST BÖLGELERDE DÖVİZLİ İŞLEMLER

Serbest bölgedeki faaliyetlerle ilgili olarak mal ve hizmet bedelleri, işçi ücretleri, ikramiyeler ve kiralar ödemeleri dövizle yapılır.

Serbest bölgede yatırımda bulunan Türkiye dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler, sermayelerinin nakdi kısmını döviz olarak getirirler.

Türkiye de faaliyette bulunan yabancı sermayeli kuruluşlar veya Türkiye dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler;

- a) S. Bölgeye döviz olarak getirdikleri nakdi ve ayni sermayeyi,
- b) Bu sermaye ile elde ettikleri her türlü kazanç ve iratlarını,

İstedikleri zaman Serbest Bölge Müdürlüğüne bilgi vermek şartıyla, Türkiye ye ya da yurtdışına transfer edebilirler. (S.B Kn. Md. 47)

Serbest bölgelerdeki faaliyetlerde, Türk parası ya da yabancı para ile ilgili işlemlerde, işlemin belge tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) **döviz alış kuru** uygulanır. (348 s.n. VUKGT)

5.3.5.2. SERBEST BÖLGELERDE TÜRK LİRASI İŞLEMLER

Serbest bölgede ruhsat sahibi işletmeler **istenmesi halinde**;²

² S.B 'de, T.L Yapılacak Ödemeler Hakkında Kr. 2017/10051 (11.05.2017 t. 30063 s. R.G.)

- a) Serbest bölgeler ile diğer ülkeler arasındaki ticarete ilişkin ödemelerini Türk Lirası ile de yapılabilir.
- b) Kira, ruhsat, izin belgeleri ile işleticiler tarafından sağlanan hizmetler ve faaliyetlere ilişkin tarife ve ücretler Türk Lirası üzerinden belirlenir ve ödenir.

Serbest bölgede faaliyet gösteren mükellefler, Türk para birimiyle veya başka bir yabancı para birimiyle yapılan işlemlerini, işlemin gerçekleştiği günün TCMB **döviz alış kuruyla** ilgili para birimine çevirirler.

Vergi matrahlarını defter kayıtların yaptıkları para birimine göre tespit ederler.

Beyannamelerini verilmesi gereken ayın ilk gününün döviz alış kuruyla Türk Lirası para birimine çevirip verirler.

Defter kayıtlarına esas alınan yabancı para biriminden beş (5) yıl süreyle dönülemezler.

Vergin ödenmesi, mahsubu ve iadesi işlemleri Türk Lirası para birimine göre yapılır.

Serbest Bölgede faaliyette bulunan mükellefler, isterlerse defterlerini Türk Lirası para birimine göre tutabilir. (348 s.n.VUKGT)

5.4. DÖVİZ ALIM BELGELERİ ve DÖVİZ SATIM BELGELERİ (DAB)

Türkiye de faaliyette bulunan bankalar, finans kurumları, yetkili müesseseler ithalatçı ve ihracatçı firmaların talepleri halinde, tüm efektif ve döviz alım satım işlemlerinde döviz alım ve döviz satım belgeleri düzenlemek zorundadır.

5.4.1. DÖVİZ ALIM BELGELERİ (DAB)

Döviz alım belgesi (DAB); döviz cinsinden ihracat bedellerinin, Türk Lirasına çevrilmesinde kullanılır. Ayrıca; bankalardaki, döviz tevdiat hesaplarının (DTH) 'nın, T.L 'na çevrilmesinde düzenlenir.

5.4.2. DÖVİZ SATIM BELGELERİ (DSB)

İthalat bedellinin yurt dışına transferinde düzenlenen belgedir.

(DAB) ve (DSB) belgelerinin kayıp edilmesi halinde yeni bir belge verilmez. Ancak; belgedeki bilgileri içeren yazı verilir.

5.4.3. NAKİT BEYAN FORMU (NBF) BELGESİ

Yurt dışından efektif olarak yurda getirilen ihracat bedelinin; yurt dışından getirildiğinin ispatı gümrük müdürlüklerince onaylı Nakit Beyan Formu (NBF) ile yapılır. NBF karşılığında daha sonra DAB alınabilir.

5.4.4. TÜRK PARASI TRANSFER BELGESİ

Yurt dışına yapılacak Türk parası transferlerinde iki nüsha "Türk Parası Transfer Belgesi" düzenlenir. Türk Parası Transfer Belgesinin, bir nüshası transferi yapana verilir, bir nüshası da bankada kalır.

6. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE GÜMRÜK MEVZUATI ve GÜMRÜK REJİMLERİ

GÜMRÜK KANUNU

KİŞİ ve TEMSİL HAKKI

GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ VE İŞ TAKİBİ

G.MÜŞAVİR YARDIMCISI OLMA KOŞULLARI

GÜMRÜK MÜŞAVİRİ OLMA ŞARTLARI

YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRİ

G. MÜŞAVİRLİK ASGARİ ÜCRET TARİFESİ

EŞYA, SUNUMU, MENŞEİ ve DİĞER İŞLEMLER

GÜMRÜK BEYANLARI ve ÇEŞİTLERİ

GÜMRÜK BEYANNAMESİ, SÜRESİ

GÜMRÜK BEYANNAMESİ KUTULARIN GÖREVİ

VERGİLER, TARİFELER, TAHAKKUK ve ÖDEME

GÜMRÜK REJİMLERİ

SERBEST DOLAŞIMA GİRİŞ REJİMİ

GÜMRÜK ANTREPO REJİMİ

DAHİLDEİŞLEME REJİMİ

HARİÇTE İŞLEME REJİMİ

GÜMRÜK KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ

GEÇİCİİTHALAT REJİMİ

T.C TİCARET BAKANLIĞI

GÜMRÜK TEŞKİLATI ve BİRİMLERİ

6. GÜMRÜK MEVZUATI ve GÜMRÜK REJİMLERİ

6.1. GÜMRÜK KANUNU

4458 s. Gümrük Kan. 5911 s. Güm. Kanunu ile değişmiş şeklidir.

6.1.1. GÜMRÜK KANUNUNUN AMACI VE TEMEL TANIMLAR

Türkiye Cumhuriyeti gümrük bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemek **kanunun amacını** oluşturur.

G. Kanununu anlamak için aşağıdaki tanımları açıklamak gerekir;

Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi; Türkiye kara sahası, deniz sahası, iç suları ve hava sahasıdır.

Türkiye de gümrük işlemleri, **Ticaret Bakanlığına** bağlı merkez ve taşra birimleri tarafından takip edilir.

Giriş gümrük idaresi; Eşyanın Türkiye gümrük bölgesine getirildiği, giriş kontrolüne tabi tutularak, sevk işlemlerinin yapıldığı yerdir.

İthalat gümrük idaresi; Türkiye gümrük bölgesine getirilen eşyanın, kontrollerinin yapıldığı, gümrükçe onaylanmış işlemlerinin yerine getirildiği yerdir.

İhracat gümrük idaresi; Türkiye gümrük bölgesini terk edecek eşyanın, kontrollerinin yapıldığı, gümrükçe onaylanmış işlemlerinin yerine getirildiği yerdir.

Çıkış gümrük idaresi; Eşyanın Türkiye gümrük bölgesini terk etmeden önce sunulması gerekli olduğu ve çıkış işleminin tamamlandığı, gümrük kontrolü ve risk analizi kontrolü yapıldığı yerdir.

Eşya deyimi, her türlü madde, ürün ve değeri ifade eder.

Serbest dolaşımda bulunan eşya;

- a) Tamamen Türkiye gümrük bölgesinde elde edilen eşyadır.
- b) Türkiye gümrük bölgesi dışından (*yurt dışından*) ithal edilerek, yurda girişinde tahsil edilmesi gereken tüm vergi ve yasal yü-

kümlülükleri yerine getirilmiş ya da teminata bağlanmış eşya da serbest dolaşımda bulunan eşya sayılır.

Serbest dolaşımda bulunmayan eşya; serbest dolaşımda bulunan eşya dışında kalan eşyalardır. Türkiye gümrük bölgesini fiilen terk eden eşyadır. Transit hükümler istisnadır.

Kişi deyimi, gerçek ve tüzel kişiler ile ortaklıkları ifade eder.

Yükümlü; gümrük yükümlülüğünü yerine getirmekle sorumlu kişilerdir. Beyandan, vergilerden, cezalardan sorumludur.

Gümrük yükümlülüğü; yükümlünün gümrük vergilerini ödemesi zorunluluğunu ifade eder.

Gümrük statüsü; eşyanın Türkiye gümrük bölgesinde serbest dolaşıma girmiş olup olmadığı yönünden durumunu ifade eder.

Gümrük vergileri; eşyaya uygulanan ithalat vergileri ya da ihracat vergileridir.

Gümrük gözetimi; gümrükteki eşyaya mevzuat gereği, uygulanacak hükümlere uyulmasını sağlamak üzere, gümrük idareleri tarafından genel olarak uygulanan işlemleri ifade eder.

Gümrük kontrolü; Türkiye gümrük bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımının doğruluğu kontrol edilir. Bu kontrol işlemine eşyanın muayenesi, beyanname verileri, belgelerin gerçek olup olmadığı incelenir. Ayrıca; hesap ve kayıtları incelenir. Taşıma araçlarının bagaj kontrolü yapılır. Kişilerin yanında taşıdıkları eşya kontrol edilir. Resmi veriler ile karşılaştırılır.

Gümrüklenmiş değer;

- a) **İthal eşyası** için eşyanın **CIF kıymeti** ile gümrük vergileri toplamıdır.
- b) **İhraç eşyası** için ise eşyanın **FOB kıymeti** ile gümrük vergileri toplamını ifade eder.

Gümrük beyanı; belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması talebinde bulunulmasıdır.

Beyan sahibi; eşya için kendi adına beyanda bulunan kişiyi veya adına beyanda bulunulan kişiyi ifade eder.

Eşyanın gümrüğe sunulması; eşyanın gümrük idaresine ya da gümrükçe tayin edilen veya uygun görülen herhangi bir yere getirilmesi üzerine, belirlenen usul ve esaslara uygun olarak, gümrük idarelerine yapılan bildirimi ifade eder.

Eşyanın teslimi; eşyanın tabi tutulduğu gümrük rejimi ile gümrük idareleri tarafından ilgisine teslimidir.

Rejim hak sahibi; kendi adına ve hesabına gümrük beyanını yapan veya hesabına gümrük beyanı yapılan kişi veya bu kişilere ait bir gümrük rejimi ile ilgili hakların ve yükümlülüklerin devredildiği kişidir.

Asıl sorumlu, transit rejiminde rejim hak sahibidir.

İzin hak sahibi; kendisine bir izin verilen kişidir.

Elleçleme; gümrük gözetimi altındaki eşyanın asli niteliklerini değiştirmeden istiflenmesi, yerinin değiştirilmesi, büyük kaplardan küçük kaplara aktarılması, kapların yenilenmesi veya tamiri, havalandırılması, karıştırılması ve benzeri işlemlerdir.

Risk ve Risk yönetimi; riskin sistematik olarak tanımlanması ve riskin en aza indirilmesidir. Risk analizi için değerlendirilme yapılır. Alınacak önlemler belirlenir. Bu sürecin işleyiş ve sonuçları düzenli olarak izlenir ve gözden geçirilir.

Karar; gümrük idaresinin, belirli bir konuda bir veya daha fazla kişi üzerinde hukuki sonuç doğuracak idari tasarrufudur.

6.1.2. TEMSİL, İŞ TAKİBİ, GÜMRÜK MÜŞAVİRİ, G.M. YARDIMCISI, STAJYER, YETKİLENDİRİLMİŞ G. MÜŞAVİRİ, ONAYLANMIŞ KİŞİ

Bu bölümde;

- Gümrüklerde Temsil Hakkı,
- Gümrüklerde İş Takibi ve Gümrük Müşaviri İşlemleri,
- Stajyer, Gümrük Müşavir Yardımcısı, Gümrük Müşaviri Olma,
- Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri,
- Onaylanmış Kişi Statüsü alma koşulları açıklanacaktır.

6.1.2.1. GÜMRÜKLERDE TEMSİL HAKKI

Temsilci; Türkiye gümrük bölgesinde yerleşik bulunan kişidir.

Temsil, **doğrudan** veya **dolaylı** olabilir.

Temsile yetkili olanlar, “Yükümlü Kayıt ve Takip Sistemine” kayıt yaptırmak ve bilgilerini güncellenmek zorundadır. (*Gm.Kn.5*)

6.1.2.1.1.DOĞRUDAN TEMSİL

Doğrudan temsil durumunda temsilci, başkasının adına ve hesabına hareket eder. Doğrudan temsilde temsilci, gümrük işlemleri yapılan **firma-nın kadrolu elemanıdır**.

Firmayı temsilde imza yetkisine sahip olması şarttır.

6.1.2.1.2.DOLAYLI TEMSİL

Dolaylı temsil durumunda ise temsilci kendi adına ancak başkasının hesabına hareket eder.

Dolaylı temsilde gümrük işlemlerini, **gümrük müşaviri** yapar.

Temsilci, temsil edilen kişi namına hareket ettiğini beyan etmek, temsilin doğrudan veya dolaylı olduğunu belirtmek ve sahip olduğu temsil **yetki belgesini** gümrük idarelerine göstermek zorundadır.

6.1.2.1.3. ÖZELLİK ARZ EDEN DİĞER TEMSİL ŞEKİLLERİ

Posta yolu ve hızlı kargo taşımacılığında dış ticarete ihraç ve ithal edilebilecek eşya (*mal*) miktarı yasa ile sınırlıdır.

Posta ya da hızlı kargo taşımacılığı ile eşyanın gümrük işleminin takip edilip sonuçlandırılmasında, posta idaresi ya da hızlı kargo taşımacılığı yapan şirketler **dolaylı temsilci** olarak yetkili olabilir.

Kara, deniz ve havayolu işletmeleri ile nakliyeciler kuruluş temsilcileri, taşıdıkları eşyanın sadece transit işlemlerini **doğrudan temsil** yoluyla takip edebilir.

Kamu İdarelerinde; Devlet, belediye, il özel idareleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin amir ve memurları, kamuya ait gümrük işlemlerini **doğrudan temsil** yoluyla takip edebilir.

Gerçek kişinin doğrudan temsil yoluyla iş takibi, vekâletname ile ticari miktar ve mahiyet arz etmeyen eşya ve özel kullanıma mahsus taşıt araçları gümrük işlemleri için geçerlidir. (Gm.Kn.225)

6.1.2.1.4. YÜKÜMLÜ KAYIT VE TAKİP SİSTEMİ (YKTS)

Yükümlü Kayıt ve Takip Sistemi web tabanlı çalışır.

Elektronik ortamda beyanda bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişi veya temsilcileri tarafından “BİLGE”(Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri) kullanıcı **kodu ve şifresi** kullanılır. T.C Ticaret Bakanlığının resmi internet sitesinde yayımlanan link üzerinden giriş yapılır.

The diagram illustrates the process of accessing the YKTS (Yükümlü Kayıt ve Takip Sistemi) web application. It starts with the logo of the Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı (Ministry of Trade). An arrow points to a yellow box labeled 'E-İŞLEMLER'. Another arrow points from 'E-İŞLEMLER' to a box labeled 'Yükümlü Kayıt ve Takip Sistemi' which features a 3D figure holding a red stick with 'YKTS' written on it. A final arrow points down to the login screen of the YKTS system.

The login screen, titled 'YÜKÜMLÜ KAYIT TAKİP SİSTEMİ' and 'GİRİŞ EKRANI', is part of the 'T.C. TİCARET BAKANLIĞI'. It contains the following fields and elements:

- Kullanıcı Adı:** A text input field.
- Şifre:** A text input field.
- Memur** (selected) and **Mükellef** (radio buttons) for user type selection.
- Doğrulama Kodu:** A text input field.
- 3 YK NL** (Large stylized text).
- Tamam** (Blue button).
- A Turkish flag at the bottom.

Elektronik ortamda beyanda bulunacak veya hesabına beyanda bulunulacak gerçek ve tüzel kişilerin YKTS 'ne kaydolması zorunludur.

Doğrudan veya dolaylı temsil suretiyle başkası hesabına beyanda bulunacak kişilerin ve temsil yetkisine ilişkin bilgilerin YKTS 'ne kaydedilmesi zorunludur. Doğruluğundan firmalar ve temsilciler sorumludur.

YKTS 'de onaylı kaydı olmayan şahıs ve tüzel kişi işletmelerin doğrudan ya da dolaylı temsilcilerinin elektronik ortamda beyanda bulunmasına aynı zamanda işlem yapmalarına müsaade edilmez.

BİLGİ kullanıcı kodu ve şifresi kullanan işletmeler veya temsilcileri tarafından YKTS üzerinden gümrük idaresince yapılan onay ve ret işlemleri ile ret gerekçeleri sorgulanır. (G.G.Tb.20.12.2014 t.29211.s.RG)

6.1.2.2. GÜMRÜKLERDE İŞ TAKİBİ, GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ

6.1.2.2.1. İŞ TAKİBİ VE GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ VE YARDIMCILARI

Gümrüklerde iş takibini **Gümrük Müşavirleri** (G.M) yapar. Gümrük müşavirleri ithalat ve ihracat ile ilgili her türlü gümrük işlemini takip ederek sonuçlandırır.

Dolaylı temsilde gümrük müşavirleri, işini yaptığı gerçek ve tüzel kişi işletmeden, gümrükte iş takibi için **vekâletname** alması gerekir.

Vekâletnamede; tarafların açık adresi, yapılacak işin amacı, türü, sorumluluklar ve vekâletnamenin tarihi, süresi yer alması gerekir.

Gümrük Müşavir Yardımcıları(G.M.Y), bir gümrük müşavirinin yanında çalışır. Onun adına gümrük idarelerinde iş takibi yapabilir. Ancak tek başına iş takibi yapamaz. Fatura düzenleyemez.

Stajyerler, gümrük idarelerinde iş takibi yapamaz. Onlar verilen hizmetlerde G.M.Y ve Gümrük Müşavirlerine yardımcı olurlar.

G.M.Y 'ları ile stajyerlerin yaptığı işlerden doğacak mali sorumluluk, yanında çalıştıkları gümrük müşavirine aittir. (Gm.Kn.226)

Not; Stajyer, G.M.Y ve G.M olma şartları aşağıda açıklanmıştır.

6.1.2.2.2. İŞ TAKİBİNDE VE YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri yetkisi ya da Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü Müsteşarlık tarafından verilir.

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirleri, gümrük bölgesinde kolaylaştırılmış işlemlerden, gümrük kontrollerinden veya gümrüklerde basitleştirilmiş uygulamalardan birinci derecede faydalanarak iş takibi yapar.

Not; Yetkilendirilmiş G. Müşaviri olma şartları aşağıda açıklanmıştır.

6.1.2.2.3. İŞ TAKİBİNDE VE ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜSÜ

Türkiye de iki (2) yıl faaliyette bulunmuş, bir dönemde asgari beş (5) milyon dolar FOB bedel fiili ihracat yapılmış, özel şartları yerine getirmiş gerçek ve tüzel kişi işletmelere “Onaylanmış Kişi Statüsü verilir.

Türkiye gümrük bölgesinde güven kazanmış ve bu statüyü almış olan işletmelere, gümrüklerde iş takibinde ve dış ticaret faaliyetlerinde kolaylık sağlanır. Basitleştirilmiş işlemlerden faydalanırlar.

Not; Onaylanmış Kişi Statüsü alma şartları aşağıda açıklanmıştır.

6.1.2.2.4. İŞ TAKİBİNDE YETKİLİ DİĞER KURUM VE KURULUŞLAR

Aşağıdaki kurum ve kuruluşlar gümrük işlemleri için yasal izinleri almak ve temsil ile ilgili koşulları yerine getirmek şartıyla;

Posta ya da hızlı kargo taşımacılığında dolaylı temsilci,

Kara, deniz, havayolu işletmesi ile nakliyeciler kuruluş temsilcileri,

Kamu İdarelerinde; devlet, belediye, il özel idareleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin amir ve memurları, kamuya ait gümrük işlemlerini doğrudan temsil yoluyla takip edebilir.

6.1.2.3. STAJYER, G.M. YARDIMCISI, GÜMRÜK MÜŞAVİRİ OLAMA ŞARTLARI

Gümrüklerde iş takibinde;

- Stajyer Olma Şartları,
- Gümrük Müşavir Yardımcısı (**GM**) olma şartları,
- Gümrük Müşaviri (**GM**) olma şartları aşağıda açıklanmıştır.

6.1.2.3.1. STAJYER OLMA ŞARTLARI

Gümrük müşaviri yanında **staj** yapabilmek için;

- a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- b) Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
- c) Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
- d) Yasada açıklanan suçlardan hüküm giymemiş olmak,
- e) Memuriyetten çıkarılmış olmamak,

- f) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi, siyasal bilgiler ve endüstri mühendisliği dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yüksek Öğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az **lisans** seviyesinde mezun olmak,
- g) Diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olduktan sonra yukarıda (f) bendinde belirtilen bilim dallarından **lisansüstü** seviyede diploma almış olmak ya da **ön lisans** eğitimi veren gümrük, dış ticaret ve Avrupa Topluluğu konularında uzmanlık programı olan **meslek yüksekokullarından** mezun olanlar,
- h) Bir yıl süreyle bir gümrük müşaviri yanında **Staj yapabilir**.

Bir yıllık staj sürecini tamamlayanlar Gümrük Müşaviri Yardımcısı olmak için yasal işlemlerini başlatabilir.

6.1.2.3.2. GÜMRÜK MÜŞAVİR YARDIMCISI (GMY) OLMA ŞARTLARI

GMY olabilecek kişilerin aşağıda şartları taşıması gerekir.

- a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- b) Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
- c) Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
- d) Taksirli suçlar hariç olmak üzere; affa uğramış olsalar dahi ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis cezası almamış olmak,
- e) Kaçakçılık, zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, yalan yere şahadet, suç tasnifi, iftira gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunmamak,
- f) Ceza ve disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten çıkarılmış olmamak,
- g) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, siyasal bilgiler ve endüstri mühendisliği dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yüksek Öğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak,^{*1}

- h) Diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olduktan sonra (g) bendinde belirtilen bilim dallarından lisan üstü seviyede diploma almış olmak, ^{*2}
- i) Ön lisans eğitimi veren gümrük, dış ticaret ve Avrupa Topluluğu konularında uzmanlık programı olan Meslek Yüksekokullarından mezun olmak, ^{*3}
- j) Staj amacıyla bir Gümrük Müşaviri yanında bir (1) yıl çalışmış olmak,
- k) Yapılan gümrük mevzuatı ve gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konuları kapsayan sınavda başarılı olmak gerekir.

Ayrıca;

Gümrük idaresinde en az 15 yıl çalışıp, görevlerinden istifa eden veya emekli olan memurlardan, yukarıdaki (a,b,c,d,e,f,g bentlerindeki) koşulları taşıyanlar, staj koşulu aranmaksızın GMY sınavına girebilir.

Gümrük idaresinde en az 15 yıl çalışıp, bu sürenin 3 yılını gümrük muayene memuru, gümrük baş memuru ve gümrük müdür yardımcısı görevlerinde geçirenlerden, istifa edenler ya da emekli olanlar, (aynı kanunun 1. fıkrasındaki şartları taşıyanlar) staj ve sınav koşulu aranmaksızın Gümrük Müşavir Yardımcısı olabilirler.

Yukarıdaki koşulları yerine getirenlere, gerekli müracaatları ve belgelerini vermesinden itibaren 60 gün içinde "Gümrük Müşavir Yardımcılığı İzin Belgesi" verilir. GM. Yardımcıları ancak bu izin belgesini aldıktan sonra mesleki faaliyette bulunabilirler.

(Gm.Kn.227)-^{*1}[G.K. 227.Md. f-(i) bendi]-^{*2-3}[G.K. 227.m. f-(ii) bendi]

6.1.2.3.3. GÜMRÜK MÜŞAVİRİ OLMA ŞARTLARI

Gümrük müşaviri olmak ve unvanı almak için,

- a) İki (2) yıl süre ile Gümrük Müşavir Yardımcılığı yapmak,
- b) Gümrük mevzuatı ve gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konuları kapsayan sınavda başarılı olan kişiler, Gümrük Müşavirliği yapmaya hak kazanır.
- c) Gümrük Kanunu 227. Maddesinin 1 inci fıkrasının (f) bendinin (ii) alt bendinde yer alanlar, (i) bendindeki alanlarda lisans eğitimini tamamlamadan bu haktan faydalanamaz.

[Yukarıda G.M.Y. olma şartındaki (h) ve (i) bentleridir.]

AYRICA G. Kanunu 227 maddesindeki şartları taşıyan;

a) Gümrük idaresinde 10 yıl çalışmış olup, bunun 3 yılını şube müdürü, gümrük müdürü, gümrük muhafaza müdürü, gümrük başmüdür yardımcısı ve gümrük muhafaza başmüdür yardımcısı görevlerinde geçirenlerden, istifa ederek ya da emekli olarak ayrılanlar, staj koşulu aranmaksızın Gümrük Müşavirliği sınavına girebilirler.

Bu kişilere, talep halinde staj ve sınav koşulu aranmaksızın “Gümrük Müşavir Yardımcısı İzin Belgesi” verilir.

b) Gümrük idaresinde gümrük başmüdürü, gümrük muhafaza başmüdürü, gümrük uzmanı, kontrolör gümrük müfettişi, daire başkanı ve daha üst görevlerde en az 10 yıl çalışmış olanlardan görevlerinden istifa eden veya emekliye ayrılanlar, staj koşulu aranmaksızın “Gümrük Müşaviri” olmaya hak kazanırlar.

Yukarıda (a) ve (b) bentlerinde belirtilen koşulları yerine getirenlerin gerekli müracaatları ve belgelerini vermesinden itibaren 60 gün içinde Gümrük Müşaviri belgesi verilir. G. Müşavirleri ancak bu izin belgesini aldıktan sonra mesleki faaliyette bulunabilir. (Gm.Kn.228)

6.1.2.4. Gümrük Müşaviri, G.M Ortaklıkları ve Mütessesil Sorumluluk

Gümrük müşavirleri tebligat adreslerinde kullanılacak çalışma yerlerini, bu yerin bağlı bulunduğu Gümrük Muhafaza Baş Müdürlüğüne ve Gümrük Müşavirleri Derneğine yazı ile bildirir.

Gümrük Müşavirleri, gümrük müşavirliği şirketi kurarak bağımsız çalışır. Birden fazla işletmelerin gümrük işlerini takip edebilir.

Şayet; gümrük müşaviri bir tüzel kişi işletme bünyesinde, kadrolu olarak çalışıyor ise sadece o işletmenin gümrük işlemlerini yapabilir. Başka işletmelerin gümrük işlemlerini yapamaz.

Gümrük müşavirliğinin tüzel kişi şirket (Gümrük Müşavirliği Limited Şirketi veya A.Ş) olarak yürütülmesi halinde, gümrük müşavirlerinin kuracağı tüzel kişiliklere gümrük müşavir yardımcıları da ortak olabilir.

Ancak, gümrük müşaviri ve gümrük müşavir yardımcısı birden fazla tüzel kişiliğe ortak olamaz.

Gümrük müşavirliğinin bir tüzel kişilik olması halinde, gümrük beyannamesi ve diğer belgelerin imzalanmasından sonra gümrük idaresinin vergi kaybı doğmuş ise bu vergi kaybından;

- Gümrük müşavirinin kişisel cezai sorumluluğu vardır.
- Tüzel kişi ile birlikte G. Müşaviri müşterek sorumludur.
- İşlemi yapan kişi, tüzel kişilik ve gümrük müşaviri, gümrük idaresince alınan vergiler ve verilen para cezaları yönünden müşterek (müteselsilen) sorumludur.

Gümrük müşavirleri, tutmak zorunda oldukları ticari ve kanuni defterlerini, vekâletname ve sözleşmelerini; işlerine dair yazı, mektup, faks, fatura, makbuz ve diğer belgeleri beş (5) yıl saklamak zorundadır.

Belgeler ve defterlerin; gümrük müfettişi, gümrük müfettiş yardımcısı, kontrolör, yetkili gümrük amir ve memurlarına gösterilmesi, bunların incelenmesine, denetlenmesine izin vermesi ve yazılı istenmesi halinde görevlilere ibrazı zorunludur.

(Gm.Kn. 229-230) ve (Gm. Ynt. 562-563)

6.1.2.5. G. MÜŞAVİRİ VE G.M. YARDIMCILIĞI SINAVI VE STAJ KURALLARI

6.1.2.5.1. G. MÜŞAVİRİ VE G.M. YARDIMCILIĞI STAJ SÜRELERİ

Stajyerlerin bir (1) yıllık, Gümrük Müşavir Yardımcılarının iki (2) yıllık staj ve çalışma sürelerin hesaplanmasında;

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) 'dan alınmış hizmet dökümlerinde yer alan Gümrük Müşaviri yanında çalışma süreleri dikkate alınır.

Farklı yerlerde çalışılan sürelerin tamamı hesaplama dâhil edilir. Aynı anda iki farklı müşavir yanında yapılan çalışmalardan sadece biri hesaplama ilave edilir.

G. Müşavirliği ve Gümrük M. Yardımcılığı sınavına girme koşulları sınavın açıldığı yılbaşı itibarıyla sağlanmış olması gerekir.

ÖRNEK; 2021 yılında gümrük müşavir yardımcılığı ya da gümrük müşavirlik sınavına girecek adayların; 01.01.2021 tarihinden önce okullarından mezun olmaları, bir ve ya iki yıllık staj yapmak suretiyle çalışma süresini tamamlamış olmaları gerekir.

6.1.2.5.2. GÜMRÜK MÜŞAVİR YARDIMCILIĞI SINAVLARI ve KONULARI

G.M.Y sınavı yazılı olarak yapılır. Sözlü sınav yoktur.

Yazılı sınavlar klasik ve test sorulardan oluşur.

Sınavlarının tarihi ve başvuru koşulları sınav tarihinden en az bir ay önce ilan edilir.

G. Müşavir Yardımcılığı sınavında aşağıdaki konular yer alır;

a) Gümrük Müşavir Yardımcılığı soruların % 20'si Türkçe, matematik, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ile vatandaşlık bilgisi konularını içeren genel yetenek ve genel kültür sorulardır.

b) % 80'i ise Gümrük Kanunu ve gümrük mevzuatının uygulanması, Kaçakçılıkla mücadele kanunu ve uygulamaları yer alır.

6.1.2.5.3. GÜMRÜK MÜŞAVİRLİK SINAVLARI VE KONULARI

Gümrük müşavirliği sınavı ise yazılı ve sözlü olmak üzere iki (2) aşamada yapılır.

Yazılı sınavlar klasik ve test sorulardan oluşur.

Gümrük müşavirliği sınavının yazılı kısmını kazananlar, Bakanlıkça tayin edilecek yer ve zamanda sözlü sınava tabi tutulur.

Yazılı ve sözlü sınavlarının tarihi ve başvuru koşulları sınav tarihinden en az bir ay önce ilan edilir.

Gümrük Müşavirliği için yapılan sözlü sınavda adayın;

a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyinin,

b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücünün,

c) Liyakati, temsil kabiliyeti, bilgi düzeyi, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğunun,

ç) Genel yetenek ve genel kültürünün değerlendirilmesi ölçülür.

Sözlü sınavda başarılı sayılabilmek için kurul üyelerinin 100 tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az 70 olması gerekir.

Sözlü sınavda, tutanak dışında herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.

Gümrük Müşavirliği sınavında aşağıdaki konular yer alır;

- Gümrük Kanunu ve gümrük mevzuatının uygulanması,
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve Kanuna ilişkin düzenlemeler,
- Dış ticaret ve kambiyo mevzuatı,
- Gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konular, uluslararası anlaşmalar,
- Avrupa Birliği mevzuatının gümrüğe ilişkin hükümleri,
- Türk Gümrük Tarife Cetveli ve İzahnâmesi konuları yer alır.

6.1.2.5.4. SINAVLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sınavların değerlendirilmesi yüz tam puan üzerinden yapılır.

Gümrük müşavir yardımcılığı yazılı sınavından altmış (60) veya üzerinde puan alanlar başarılı sayılır.

Gümrük müşavirliği yazılı ve sözlü sınavlarının her birinden yetmiş (70) veya üzerinde puan alanlar başarılı sayılır.

(Güm. Ynt. 566, 567,568)

6.1.2.6. GÜMRÜK MÜŞAVİRLİK ASGARİ ÜCRET TARİFESİ

Gümrük Müşavirleri, müşavirlik hizmetlerini yerine getirirken “Asgari Ücret Tarifesi” ne göre hizmet verir. “Asgari Ücret Tarifesi” her yıl T.C Ticaret Bakanlığı tarafından yeniden revize edilir ve açıklanır.

Bu ücret tarifesi "Asgari Ücret Tarifesi" dir. Bu tarifenin altında ücret kabul edilmez. Ancak taraflar (*gümrük müşavirleri ve yükümlüler*); iş durumunu, beyanname konusu eşyanın özelliği vb. dikkate alarak daha yüksek bir ücret ve tutar için anlaşabilirler.

Asgari ücret tarifesi altında hizmet, iş kabul edilmesi halinde Gümrük Kanununda açıklanan disiplin cezaları uygulanır.

Gümrük müşavir derneklerince, gümrük müşavirlerinin yapacakları iş ve işlemler karşılığı alacakları asgari ücretleri gösteren liste her yılbaşından önce hazırlanır. Yıllık düzenlenen Asgari Ücret Tarifesi, Bakanlıkça uygun görülerek onaylanmak suretiyle uygulamaya konulur.

Örnek; 2020 yılı G. Müşavirliği Asgari Ücret Tarifesi aşağıdadır;

EK-1 2020 Yılı Gümrük Müşavirliği Asgari Ücret Tarifesi		
HİZMET KODU	HİZMET KONUSU	2020 Yılı Asgari Ücretleri
İHR	İHRACAT İŞLEMLERİ TÜM GÜMRÜKLER İÇİN (HER BEYANNAME)	
İHR-1	Kesin İhracat İşlemleri (Dâhilde İşleme Dahil)	Kara/Hava 167 TL - Deniz 219 TL
İHR-2	Geçici İhracat İşlemleri (Hariçte İşleme Dahil)	334 TL
İTH	İTHALAT İŞLEMLERİ (HER BEYANNAME)	
İTH-1	İthalat İşlemleri (Kara, Hava, Yolu)	Kara 276 TL / Hava 270 TL
İTH-2	İthalat İşlemleri (Deniz yoluyla gelip limanda yapılan ithalat)	380 TL

6.1.2.7. YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ

Yetkilendirilmiş yükümlüler, gümrük bölgesinde kolaylaştırılmış işlemlerden, gümrük kontrollerinden veya gümrükte basitleştirilmiş uygulamalardan faydalanma hakkına sahip olmuş kişilerdir.

Bu statü ile ihracat ve ithalatta gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, hızlandırılması amaçlanır. Zamandan tasarruf edilir. İhracatçı işletmelerin uluslararası rekabet gücü artırılır.

Dış ticaret firmalarına verilen yetkilendirilmiş yükümlü statüsü aynı zamanda, yerinde gümrükleme, izinli gönderici, ortak transit, avantajlı transit gibi kolaylıklar sağlar.

Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü, uluslararası bir statüdür. Bu yetki ile ihracatçı işletmelerimiz uluslararası ticarete mali yeterliliğe sahip, emniyetli ve güvenli firma özelliğine sahip olur. (Gm.Kn.5/A)

6.1.2.7.1. Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri Statüsü Verme Şartları

Gümrük mevzuatına göre serbest bölgeler dâhil Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik ve en az üç (3) yıl fiilen faaliyette bulunan;

- Mali yeterliliğe sahip olduğunu kanıtlayan,
- Uygun emniyet ve güvenlik standartlarını uygulayan,
- Ticari kayıtları düzenli bir şekilde tutma yeterliliği olan,
- Gümrük bölgesinde sorumluluklarını yerine getiren,

- e) Gerçek veya tüzel kişi işletmeler ile
- f) Kamu kuruluşlarına, yetkilendirilmiş yükümlü statüsü verilir.

6.1.2.7.2. Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri Avantajları, Yetki ve Sorumluluklar

Yetkilendirilmiş yükümlü statüsü sahipleri aşağıdaki basitleştirilmiş işlemlerden **talep şartı** aranmadan faydalanır.

- a) Eksik beyan usulü,
- b) Kısmi teminat uygulaması,
- c) Yeşil hat uygulaması,
- d) Belge kontrollerinin öncelikle yapılması,
- e) Eşyanın muayenesinin öncelikle yapılması,
- f) Özet beyan verme kolaylığı,
- g) Özet beyana dayalı emniyet ve güvenliğe ilişkin gümrük kontrollerinin azaltılması ve bu kontrollerin öncelikle yapılması,
- h) Sınır kapılarından öncelikli geçiş hakkı tanınması.

Yetkilendirilmiş yükümlü statüsü sahiplerine aşağıdaki basitleştirilmiş uygulamalardan **talep etmeleri** halinde izin verilir:

- a) Götürü teminat uygulaması,
- b) İzinli gönderici yetkisi,
- c) İzinli alıcı yetkisi,
- d) İthalatta yerinde gümrükleme izni.
- e) Onaylanmış ihracatçı yetkisi kapsamında;
 - ea) A.TR Dolaşım Belgelerini düzenleme izni verilir.
 - eb) Tercihli ticarete eşyanın kıymetine bakılmaksızın fatura beyanı veya EUR. MED fatura beyanı düzenleyebilir.
 - ec) İhracatta yerinde gümrükleme izni verilir.

6.1.2.7.3. YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ VE EKSİK BEYAN YETKİSİ

YGM 'leri; aşağıdaki belgelerin bir ya da birden fazlasını beyannamenin tescilinden sonra temin etmek üzere beyanda bulunulabilir.

- a) Fatura.
- b) A.TR Dolaşım Belgesi.

- c) Menşe ispat belgeleri.
 - ç) Teslim şekli gereği ibrazı gereken navlun makbuzu ve sigorta poliçesi.
 - d) İşlenmiş tarım ürünlerinin serbest dolaşıma sokulması halinde ibrazı gereken işlenmiş tarım ürünleri analiz sonuç raporu.
 - e) Vergilendirmeyi doğrudan etkileyen diğer belgeler.
- (Gm.İşl.Kly.Yönt.21.05.2014 t.-29006-s.R.G.)

6.1.2.8. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜSÜ

Gümrük işlemlerinde güven kazanmış, belirli bir dış ticaret hacmine ve sabit sermaye yatırıma ulaşmış, mali yeterliliği tasdik edilmiş, kayıtları izlenebilir olan işletmelere tanınan statüdür. Bu statüyü alan işletmelere gümrük ile dış ticaret faaliyetlerinde kolaylık sağlanır.

6.1.2.8.1. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜ BELGESİ (OKSB)

Türkiye gümrük bölgesinde yerleşik ve en az iki yıl (24 ay) fiilen faaliyette bulunan gerçek ve tüzel kişilere, genel ve özel şartları yerine getirmeleri ve talep etmeleri halinde onaylanmış kişi statüsü verilir.

6.1.2.8.2. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜ BELGESİNİN YARARLARI

Onaylanmış kişi statü belgesi alan ihracatçı ve ithalatçı işletmeler, gümrüklerde aşağıdaki **kolaylaştırmalardan** yararlanır;

- a) Aslını daha sonra ibraz etmek şartıyla, eksik belgeyle beyanda bulunurlar. Daha sonra belirtilen sürede belgeyi ibraz ederler.
- b) Eşyanın çıkış işlemlerinde, muayeneye ve belge kontrolüne tabi tutulmadığı “Mavi Hattan” yararlanırlar.
- c) Teminatlı gümrük işlemlerinde, tam teminat yerine kısmi oranda teminattan yararlanırlar. Daha az teminat öderler.
- d) Eşya türüne göre sınırlama olmaksızın, tam beyanlı yaygın basitleştirilmiş işlemlerden yararlanırlar. **Örnek;** gümrük işlemlerinin ve kontrolünün yapılmasında, eşyanın taşıttan indirilmeden tüm işlemlerin yapılması gibi.

6.1.2.8.3. ONAYLANMIŞ KİŞİ STATÜ BELGESİ ALMA ŞARTLARI

Onaylanmış kişi statü belgesi alma şartları;

- Genel Şartlar,
- Özel Şartlar olmak üzere ikiye ayrılır.

6.1.2.8.3.1. Onaylanmış Kişi Statü Belgesi Almanın GENEL ŞARTLARI

Onaylanmış kişi statü belgesi talep eden ihracatçı ve ithalatçı işletmelerin;

- a) Yönetim kurulu üyelerinin; devletin güvenliği ve devlet sırrı için suç sayılan konularda (*casusluk, zimmet, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, vergi kaçakçılığı, ihaleye fesat karıştırma, rüşvet ve yolsuzluk suçları*) ve 32 sayılı T.P.K.H.K. muhalefetten ceza veya hapis kararı almamış olması,
- b) Yetkilendirilmiş yükümlü sözleşmesi yapıldığı ayın ilk gününden itibaren iki yıl içinde (*12 ‘şer aylık dönemler ayrı, ayrı olarak*) gümrük vergisi kaybına neden olan tutarın ithalat ve ihracata ilişkin gümrük beyannamesi tutarının yüzde birini aşmamış olması,
- c) Yetkilendirilmiş Yükümlü sözleşmesi yapıldığı ayın ilk gününden itibaren iki yıl içinde (*12 ‘şer aylık dönemler ayrı, ayrı olarak*) KDV ve ÖTV kaybına neden olan tutarın ithalat ve ihracata ilişkin gümrük beyannamesi tutarının binde üçünü aşmamış olması,
- d) Gümrük mevzuatına göre kesinleşmiş vergi borcu ve vergi cezası borcu bulunmaması,
- e) Vergi mevzuatına göre kesinleşmiş vergi borcu bulunmaması,
- f) Kesinleşmiş S.G.K sigorta prim borcu olmaması,
- g) İhracatçılar için, bağlı bulunduğu ihracatçı birliği ile Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) mevzuatına göre performans ve güvenilirliğinin onaylanmış olması,
- h) DTŞ hariç, imalatçı, üretici firma olması,
- i) Yetkilendirilmiş Yükümlü sözleşmesi yapıldığı tarihten, üç yıl esas alınmak şartıyla mali tablolarının Yeminli Mali Müşavirce (YMM) onaylanmış ve olumlu görüş alınmış olması gerekir.

6.1.2.8.3.2. Onaylanmış Kişi Statü Belgesi Almanın ÖZEL ŞARTLARI

- Yetkilendirilmiş gümrük müşaviri ile onaylanmış kişi statüsü başvuru sözleşmesinden itibaren geriye dönük iki yıllık dönem içindeki (on ikişer aylık iki dönem ayrı ayrı),
- Dış ticaret performansına ilişkin olarak aşağıdaki koşullardan en az birinin (1) sağlamış olması gerekir.
- Bir dönem içerisinde asgari beş (5) milyon FOB bedel ve ABD doları (\$) tutarında fiili **ihracat yapılmış** olması gerekir.
- Aynı dönem içinde gerçekleşen **ithalat ve fiili ihracat toplamının** asgari yirmi (20) milyon ABD doları tutarında olması.
- Geriye dönük bir ay içinde en az yüz (100) işçi istihdam ediyor olması şartları aranır.

Dış ticaret sermaye şirketleri ile Sektörel Dış Ticaret Şirketleri için bu maddede sayılan özel şartlar aranmaz. (Gm. Ynt.II.Böl.24-27)

(07.10.2016 t. 29850 s. RG, Yürürlük; 18.08.2017)

6.1.3. EŞYA, ÖZET BEYANI, TAŞIT KONTROLÜ, SUNUM ve BEKLEME

6.1.3.1. GÜMRÜKLERDE “EŞYA”

“Eşya” deyimi, her türlü madde, ürün ve değeri ifade eder.

Gümrük rejimlerinin başlangıcı, devamı ve bitişi eşyanın gümrüğe girişi ve çıkışı hareketleri ile ilgilidir.

Eşyanın serbest dolaşıma **girişi ithalat, çıkışı ise ihracattır.**

Eşyanın Menşe; Tümüyle bir ülkede elde edilen veya üretilen eşya, o ülke menşei’ li eşya sayılır. **Örnek;** Tümüyle; Türkiye de üretilen eşya Türk Menşei ’li eşyadır.

Yurt dışında üretilenler eşya; yabancı menşe sayılır.

6.1.3.2. Özet Beyan, Taşıt Kontrolü, Gümrüğe Sunumu, Muhafaza ve Depolama

6.1.3.2.1. ÖZET BEYAN

Türkiye gümrük bölgesine (T.G.B) giren, çıkan eşya için özet beyan verilir. Özet beyan, giriş gümrük idaresine verilir.

Özet beyan **veri işleme tekniği** kullanılarak hazırlanır.

Manifesto bilgileri bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla gümrük idaresine gönderilir.

6.1.3.2.1.1 İTHAL EDİLEN EŞYANIN ÖZET BEYANI

Türkiye gümrük bölgesine getirilen eşya için özet beyan verilir.

Özet beyan, **giriş gümrük idaresine** verilir.

Özet beyan veri işleme tekniği kullanılarak hazırlanır.

Özet beyan, **eşyanın Türkiye gümrük bölgesine getirilmesinden önce** verilir.

Özet beyan eşyayı Türkiye gümrük bölgesine getiren veya eşyanın gümrük bölgesine taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından verilir.

6.1.3.2.1.2 İTHAL EDİLEN EŞYANIN ÖZET BEYAN SÜRELERİ

İthal eşyası için aşağıdaki sürelerde özet beyan verilir.

a) **Denizyolu Taşımacılığında Özet Beyan** Süreleri;

- Konteyner ile taşınan eşya için, hareket limanında eşyanın gemiye yüklenmesinden en az yirmi dört (24) saat önce,
- Dökme ve ambalajlı eşya için, Türkiye Gümrük Bölgesindeki ilk varış limanına gelmeden en az dört (4) saat önce verilir.

b) **Havayolu Taşımacılığında Özet Beyan** Süreleri;

- Kısa mesafeli uçuşlarda en geç uçağın havalandığı ana kadar,
- Uzun mesafeli uçuşlarda, Türkiye Gümrük Bölgesinde ilk havalimanına inilmesinden en az dört (4) saat önce verilir.

c) **Demiryolu Taşımacılığında Özet Beyan**; giriş gümrük idaresine varılmasından en az iki (2) saat önce verilir.

- d) **Karayolu Taşımacılığında Özet Beyan;** taşıtın giriş gümrük idaresine varmasından önce elektronik ortamda giriş gümrük idaresine verilir. (Gm.Ynt.60-68) ve (Gm.Kn.35)

6.1.3.2.1.3 İHRACAT EŞYASININ ÖZET BEYANI

Türkiye gümrük bölgesini terk eden eşyanın, gümrük beyannamesi verilmesini gerektirmeyen bir işleme tabi tutulması halinde, eşyanın Türkiye gümrük bölgesini terk etmesinden önce çıkış gümrük idaresine özet beyan verilir.

Özet beyan veri işleme tekniği yoluyla verilir.

Gümrük idaresince, eşya için verilen özet beyana ilişkin olarak, eşyanın emniyet ve güvenlik amacıyla risk esaslı kontrolleri yapılır. Yapılan risk analizinin tamamlanmasından sonra eşyanın çıkışına izin verilir.

Özet beyanın tescil edildiği tarihi izleyen yüz elli (150) gün içerisinde, eşyanın Türkiye gümrük bölgesini terk etmemesi halinde özet beyan verilmemiş sayılır. (Gm.Ynt. 435)

6.1.3.2.1.3 Ö. BEYAN ARANMAYAN VE ÖZET BEYANDAN MUAF İŞLEMLER

Aşağıdaki işlemlerde gümrükte, özet beyan aranmaz;

- Elektrik enerjisi, boru hattı ile nakledilen eşya, mektup, posta kartı ve basılı yayınlar, yolcu eşyası, ATA Karnesi, CDP Karnesi, TIR Karnesi kapsamındaki eşyalar için,
- Türkiye gümrük bölgesine giren, çıkan üretim, sondaj, yapı onarım ve bakım platformları ve ekipmanları için,
- İlgili bakanlık, müsteşarlık ve kamu kurumlarının izni ile Türkiye Gümrük Bölgesine giren, çıkarılan silahlar ve askeri malzemeler için özet beyan verilmez. (Gm.Ynt.61)

6.1.3.2.2. TAŞIT KONTROLÜ

Türkiye Gümrük Bölgesine gelen ve bölgeden giden kara, deniz, hava ve demiryolu taşıtları gümrük gözetim ve kontrolüne tabidir.

Eşya taşıtının, giriş ve çıkışı, gümrük kapılarından yapılır.

Türkiye ye giren taşıtın giriş yaptığı gümrük kapıları ile içerde bulunan gümrük kapıları arasındaki güzergâhı takip etmesi zorunludur. Genel hizmete açık demiryolları gümrük yolu sayılır.

Taşıtların kontrolü, **mobil kontrol ekipleri** tarafından yapılır.

6.1.3.2.2.1. TAŞITIN GÜMRÜK BÖLGESİNE GİRİŞİ, ÇIKIŞI VE KONTROLÜ

Kara Yolu İle Taşımada; Karayolu ile Türkiye gümrük bölgesine gelen taşıtların denetlenmesi bitmeden veya ilgili gümrük idaresinin izni alınmadan söz konusu taşıtlara yük ve yolcu alınamaz, verilemez. Kontrol bitmeden taşıt yoluna devam edemez.

Tren Yolu İle Taşımada; Kontroller bitmeden ve izin alınmadan, trenlerin vagon değiştirme ya da ekleme tertipleri yapılamaz.

Deniz Yolu İle Taşımada; Türkiye gümrük bölgesi dışındaki limanlardan gelen gemiler, gümrük bölgesine girmelerinden itibaren beklenmeyen haller veya mücbir sebepler dışında gümrük kontrolü gerektirmedikçe, gidecekleri limana göre verilen rotayı değiştiremez. Yolda duramaz ve başka gemilerle temas edemez. Gümrük idaresi bulunmayan yerlere yansıamaz. Gümrük memurları gemiyi, yükünü ve bunlara ait gerekli tüm defter, belge ve kayıtları denetlemeye, gerektiğinde ambarları ve eşya bulunan diğer yerleri mühür altına almaya yetkilidir.

Hava Yolu İle Taşımada; Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den gidecek olan havayolu araçları yetkili gümrük idaresi bulunan havalimanlarına inebilir veya bu havalimanlarından kalkabilir. Bu hava araçları gümrük gözetimine tabidir. Özel bir izin ile gelen ve giden hava araçlarının kaptan pilotları verilen talimata uygun hareket eder.

Türk ve yabancı donanmasına mensup harp gemileri ile Türk Hava Kuvvetlerine mensup hava harp gemileri ve Bakanlar Kurulunun izni ile gelen yabancı devletlerin hava harp gemileri, içlerinde eşya bulunmaması halinde gümrük gözetimine tabi değildir. (Gm.Ynt.72)

6.1.3.2.2.2. TAŞIT KONTROLÜNÜN KAPSAMI VE YAPILAN KONTROLLER

Gümrüklerde taşıt kontrolünde aşağıdaki işlemler yapılır;

a) Taşıta, eşyaya atı bilgi, belge, defter ve kayıt kontrolü,

- b) Taşıta ve eşyaya ilişkin ilave bilgi istenmesi,
- c) Taşıt sürücüsü, kaptanı, mürettebatı ve yolcunun kendisi ve beraberindeki eşyanın gümrük kontrolü ve üst araması yapılır.
- ç) Taşıtın, eşya ve konteyner tarama sistemi ile kontrolü yapılır.
- d) Kontrol sırasında diğer taşıt ve kişiler ile temasa geçilmemesi ve yük alınıp verilmemesi için gerekli tedbirler alınır.
- e) Taşıt; dedektör köpek ve teknik cihazlar ile kontrol edilir.
- f) Taşıtın fiziki olarak tam veya kısmi kontrolü yapılır.
- g) Eşyadan numune alınması ve incelenmesi sağlanır.
- ğ) Taşıtta bulunan ambarlar ve eşya bulunan diğer yerlerin mühür altına alınması sağlanır.
- h) Taşıtın etkin kontrolü için alınan diğer tedbirler uygulanır.

6.1.3.2.3. EŞYANIN GÜMRÜĞE SUNULMASI

Türkiye gümrük bölgesine gelen eşya, getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulur.

Gümrüğe sunan kişi, daha önce verilen özet beyan ya da gümrük beyannamesindeki kişi ile karşılaştırılır.

Eşyanın gümrüğe sunulmasında esas alınacak tarih, taşıtın gümrüğe girişi ile gümrük muhafaza memurunun ilk kayıt tarihidir.

Aşağıdaki işlemler için özel düzenleme yapılabilir;

- Yolcu beraberinde getirilecek eşya için,
- Gümrüğe sunulmaksızın bir gümrük rejimine tabi tutulabilecek, eşya içindir. (Gm.Kn.39-40) ve (Gm.Ynt.73)

6.1.3.2.4. EŞYANIN GÜMRÜĞE BOŞALTILMASI

Eşya bulunduğu taşıt aracından gümrük idaresinin izini ile belirlenen ve uygun görülen yerde boşaltılır ya da aktarılır.

Ancak, eşyanın acilen boşaltılmasını gerektiren tehlikenin varlığı durumunda bu izin aranmaz. Gümrük idaresi, eşyanın ve taşıma aracının muayenesi için eşyanın boşaltılmasını ve kapların açılmasını isteyebilir.

Boşaltma için gümrük görevlileri ve taşıt görevlileri nezdinde boşaltma listesi düzenlenir. Taraflarca imzalanır.

Eşya konulduğu ilk yerden gümrük idaresinin izni olmadan kaldırılamaz. (Gm.Kn. 45) ve (Gm.Ynt.74)

6.1.3.2.5. GÜMRÜKTEKİ EŞYANIN BEKLEME SÜRESİ VE MUHAFAZASI

Gümrüğe sunulan veya boşaltılan eşyaya gümrükte yapılacak işlemler için süre belirlenir.

Özet beyan kapsamındaki eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım belirlendikten sonra, eşyaya ilişkin işlemler;

- Denizyolu ile gelen eşya için, özet beyan verildiği tarihten itibaren **kırk beş (45) gün** içinde,
- Diğer bir yolla gelen eşya için, özet beyanın verildiği tarihten itibaren **yirmi (20) gün** içinde tamamlanır.
- Müsteşarlık süre uzatımı yapabilir. (Gm.Kn. 46).

6.1.3.2.6. EŞYANIN GEÇİCİ DEPOLANMASI

Geçici Depolanan Eşya; Gümrükçe onaylanmış bir işlem görünceye kadar geçici depolama statüsüne alınmış eşyadır.

Geçici depolanan eşya; gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerinin belirlediği koşullarda depolanır.

Gümrük idareleri, geçici depolanan eşya için tahakkuk eden gümrük vergilerinin ödenmesi amacıyla, eşya sahibinden teminat isteyebilir.

Yolcu beraberinde getirilip gümrüğe sunulmasından sonra gümrük ambarına konulan eşyanın buralarda kalabileceği süre üç (3) aydır.

Aşağıda adı geçen mallar gümrükçe geçici depolara alınır;

Özel Tertip ve Düzenek Gerektiren Eşya; Parlayıcı, patlayıcı, yanıcı, parlamayı artırıcı eşya ile korunmaları, soğuk hava depolarına alınması özel tertibat gerektiren eşyalardır.

Kokar Eşya; Fena koku yaymaya müsait eşya (*kuru veya yaş deri gibi*).

Sahipsiz Eşya; sahip veya taşıyıcıları tarafından muhafaza altına alınmayan eşyadır.

Rezerveli Eşya; Kırık veya tamire muhtaç kaplar ile dağınık eşyadır.

Kaçakçılık Zannı İle El Konulan Eşya; Kaçakçılık kapsamında resmi makamlarca takip edilen eşyadır. (Gm.Kn. 47) ve (G.Ynt. 79-84)

6.1.3.2.7. EŞYANIN İMHA EDİLMESİ ve İMHA HALLERİ

Gümrük idareleri, şartlar gerekli kıldığı, çevre sağlığına tehlike arz ettiği durumlarda, gümrüğe sunulan eşyayı imha edebilir.

Gümrük idareleri imha durumunu eşya sahibine bildirir. Eşyanın imha masraflarını eşya sahibinden tahsil eder. (Gm.Kn. 53)

6.1.4. EŞYAYI GÜMRÜK REJİMİNE TABİİ TUTMAK, BEYAN ve KONTROL

Gümrük rejimine tabi tutulmak istenen eşya, bu rejime uygun şekilde yetkili gümrük idaresine “**beyan**” edilir.

İhracat, hariçte işleme, transit veya antrepo rejimi için beyan edilen serbest dolaşımda bulunan eşya, gümrüğe verilen beyannamenin tescilinden itibaren Türkiye gümrük bölgesinden çıkıncaya veya imha edilinceye ya da gümrük beyannamesi iptal edilinceye kadar gümrük gözetimi altında kalır.

6.1.4.1. EŞYANIN GÜMRÜK BEYAN TÜRLERİ

İthalat ve ihracat işlemine tabi eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulmasını için “Gümrük Beyanının” yapılması gerekir.

Gümrük beyanı,

- Yazılı olarak,
- Bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla,
- Sözlü olarak,
- Eşya sahibinin, eşyayı gümrük rejimine tabi tutmak istediği bir tasarruf yoluyla, yapılabilir. (Gm.Kn.59)

6.1.4.1.1. YAZILI BEYAN

Gümrük işlemlerinde yazılı beyan, gümrük beyannamesi ve diğer belgelerle yapılır.

Beyan; **bilgisayar veri işleme tekniği** yoluyla yapılır.

Yazılı beyan,

- Normal Usul (*normal beyan usulü*),
- Basitleştirilmiş Usul (*toleranslı ve imtiyazlı usul*), olarak iki başlık altında aşağıda açıklanmıştır.

(Gm.Kn. 60-71) (Gm.Ynt. 112-114)

6.1.4.1.1.1. NORMAL USUL İLE YAZILI BEYAN

Yazılı beyan “Gümrük Beyannamesi” ile yapılır.

Gümrük işlemlerinde tek tip gümrük beyannamesi kullanılır.

Gümrük beyannamesinde eşyanın beyan edildiği gümrük rejimi açıklanır. Rejime ilişkin belgeler beyannameye ayrıca eklenir.

Gümrük beyannamesi; **bilgisayar veri işleme tekniği** ile beyan edilmesi halinde; beyannameye eklenecek belgelerin, gösterilmesi istemeyebilir. İnternet ortamında ekler yer almaktadır.

Ayrıca; söz konusu belgeler, gümrük idaresi istediğinde ibraz edilmek üzere beyan sahibince muhafaza edilir.

Eşyanın beyan tarihi, beyannamenin tescil tarihi sayılır.

Aşağıdaki resmi yazılar gümrük beyannamesi olarak kabul edilir;

- a) Cumhurbaşkanının zat ve ikametgâhına ait eşya resmi yazısı,
- b) Diplomatik muaflık yazıları ve Kurye Mektuplarıdır.

6.1.4.1.1.2. BASİTLEŞTİRİLMİŞ USUL İLE YAZILI BEYAN

Bu yöntemde; ithalat ve ihracat işlemlerinde eşyanın giriş, çıkış gümrük işlemlerindeki formaliteler ve bürokrasi, zaman kaybını asgari düzeye indirerek sonuçlandırılır.

Günümüzde ihracat ve ithalat maliyetlerinin yüksekliği rekabet avantajını etkilemektedir. Bu amaçla basitleştirilmiş usul ile eşya ithalat da kısa sürede ve ucuz maliyet ile ekonomiye kazandırılmakta, ihracat da ise eşyanın en uygun şekilde yurt dışı edilmesi sağlanmaktadır.

Basitleştirilmiş, imtiyazlı, usul ve formaliteler;

- a) Beyanname yerine, eşyanın gümrük rejimine tabi tutulması talebi ile birlikte, ticari veya idari bir belge verilebilir.
- b) Normal usul ile yazılı beyanda yer alan beyannameye,
 - Gümrük tarafından istenen bazı belgeler eklenmeyebilir.
 - Beyannameye yazılması gereken bazı bilgiler yazılmayabilir.
- c) Eşyanın ilgili rejime geçişinin, kayıt yoluyla yapılmasına izin verilebilir.
- d) Gümrük beyan sahibinin eşyayı gümrüğe sunmasına gerek görülmez ve gümrüğe sunmasından muaf tutulabilir.
- e) Beyan sahibi genel, dönemsel veya özet niteliğinde bir tamamlayıcı beyanda bulunabilir.

Basitleştirilmiş usul ile yazılı beyan uygulamasından;

- “Onaylanmış Kişi Statüsü” koşullarını sağlayanlar ile
- “Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri” öncelikli olarak yararlanır.
(1.s.No’lu.Gm.Gn.Tb.23.11.2016.t. 29897.s.R.G)

6.1.4.1.2. BİLGİSAYAR VERİ İŞLEME TEKNİĞİ İLE BEYAN

İhracat ve ithalatın yazılı beyana ilişkin hükümleri, gümrük beyanın bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla yapılmasında da uygulanır.

Bilgisayar sistemine veri girişinde bulunabileceklerin; gümrük idaresinden önceden alınan kullanıcı kodu ve şifre sahibi olması gerekir.

Eşyanın beyan edildiği gümrük rejimine ilişkin gerekli bütün bilgiler beyan sahibi tarafından bilgisayar sistemine girilir.

Sistemde kayıtlı beyanname, gümrük idaresince tüm işlemlere esas tutulacak asıl beyanname dir.

İhracata ilişkin gümrük beyannamesi beyan sahibi tarafından elektronik imza ile imzalanır.

Müsteşarlık, elektronik imza kullanılması ile beyannameye elektronik ortamda bilgi ve belge eklenebilmesine ilişkin hususlarda düzenleme yapmaya yetkilidir. (Gm.Ynt.174)

6.1.4.1.3. SÖZLÜ BEYAN

Sözlü beyan ithalat ve ihracatta ayrı uygulanır.

İthalat da Sözlü Olarak Beyan;

Ticari nitelikte olmayan” aşağıda yazılı eşyaların serbest dolaşıma girişi gümrüklerde sözlü beyana tabidir. (*Gm.Ynt.Md.169*)

- a) Hariçten gelen yolcu ve turistleri eşyası,
- b) Kanunun 167 maddesinde belirtilen vergiden muaf eşya,
- c) Değeri 150 Euro ‘yu geçmeyen, ticari nitelikte olmayan eşya,
- d) Sınır bölgesinde, elde ve sırtta taşınacak nitelikte eşya,
- e) Resmi kurumlara ait işlem görmüş defter, evrak ve belgeler,
- f) Milli ve milletlerarası yarışmalarda verilen mükafat eşyası.
- g) Basın aktüalite filmleri, şahsi tedavide kullanılan ilaçlar.

İhracat da Sözlü Olarak Beyan;

Aşağıda yazılı eşyaların serbest dolaşımdan çıkışı ve ihracı gümrüklerde sözlü beyana tabidir. (*Gm.Ynt.Md.170*)

- a) Yolcu ve turistlerin beraberlerindeki kişisel eşyası,
- b) Devamlı görevli veya yerleşmek üzere yabancı ülkelere giden Türk memur ve vatandaşlarının kişisel ve ev eşyası,
- c) Türkiye'deki devamlı görevleri ve işleri sona eren yabancıların beraberlerinde götürecekleri kişisel ve ev eşyası,
- d) Bilim adamı, sanatçı ve işçilerin mesleklerini icra için beraberlerinde götürdükleri aletleri ile takımları,
- e) Nakil vasıtası hizmetlilerinin kişisel eşyası,
- h) Sınır bölgesinde, elde taşınacak nitelikte kişisel eşyası,
- f) İçinde ölü veya ölünün kül ve kemikleri bulunan tabut, vazo ve diğer kaplar ile çelenk ve çiçekler,
- g) Türkiye'de vefat eden yabancıların ülkelerindeki kanuni mirasçılarına intikal eden kişisel eşya ve ev eşyası.

6.1.4.1.4. EŞYA SAHİBİNİN TALEP ETTİĞİ TASARRUFA GÖRE BEYAN

Eşya sahibinin başka bir tasarruf yoluyla beyanı ithalat ve ihracat da ayrı ayrı uygulanır. (Gm.Ynt.175-176)

Serbest dolaşıma girişte(**ithalat da**) başka bir tasarruf yoluyla beyana, Bakanlar Kurulu Kararıyla aşağıdaki işlemlerde izin verilir.

- a) Ticari mahiyette olmayan yolcu beraberliği eşya girişine,
- b) Türkiye gümrük bölgesinde faaliyette bulunan çiftçilerin komşu ülkedeki mülklerinden elde ettikleri ürünler ile komşu ülkelerdeki çiftçiler tarafından Türkiye gümrük bölgesindeki mülklerinde kullanılmak üzere getirilen ve toprak ve ekinlerin işlenmesi amacıyla yönelik tohum, gübre ve diğer ürünler.

İhraç edilen eşya için başka bir tasarruf yoluyla beyan ise;

- a) Gümrük idaresine yazılı, bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla veya sözlü olarak beyan edilmeyen,
- b) İhracat vergisine tabi olmayan ve ticari nitelikte olmayan yolcu beraberliği eşyaya ilişkin;
 - Gümrük idarelerinde yeşil hattan geçirilmesi,
 - “Beyana tabi eşyam yoktur” hattından geçirilmesi, ihracat rejimine ilişkin beyan olarak kabul edilir.

6.1.4.2. EŞYA BEYANIN KONTROLÜ VE KONTROL TÜRLERİ

Eşyanın ve beyanın kontrol türü, kontrolle görevli memur ile bilgisayar sistemi tarafından risk kriterlerine göre belirlenir.

Kontrol türleri aşağıda açıklanmıştır;

KIRMIZI HAT; Eşya muayenesi yapılır. Belgeler kontrol edilir.

SARI HAT; Eşyanın muayenesine gerek görülmez. Eşyaya ait beyanname ve eklerinin doğruluğu ve birbiriyle uygunluğu kontrol edilir.

MAVİ HAT; Onaylanmış kişi statüsüne sahip kişilerin ihracatta yararlandığı hattır. Bu hat da; eşyanın çıkış işlemlerinden önce belge kontrolü ve muayenesi yapılmaz. Mavi hatta işlem gören belgelerin kontrolüne gerek görülmesi halinde Bakanlık usul ve esasları uygulanır.

YEŞİL HAT; Eşyanın belge kontrolüne veya muayeneye tabi tutulmadığı hattır. (Gm.Ynt.180)

6.1.5. EŞYANIN MENŞE, GÜMRÜK KIYMETİ, AĞIRLIĞI, KAPLARI

6.1.5.1. EŞYANIN MENŞE ŞAHADETNAMESİ

Tümüyle bir ülkede elde edilen veya üretilen eşya, o ülke menşei' li eşya sayılır. Menşe şahadetnamesi ibrazı ihtiyaridir.

Uluslararası ve ikili anlaşma hükümlerine göre, Menşe Şahadetnamesine dayanılarak indirimli tarifieden yararlanılmak istenilmesi halinde, eşyanın anlaşmaya taraf ülke menşeli olduğunu veya o ülkede gördüğü değişiklik ve işlemler dolayısıyla öyle sayılması gerektiğini bildiren Menşe Şahadetnamesi ibrazı zorunludur.

Menşe Şahadetnamesinin ibrazına rağmen ciddi bir şüphe durumunda, ek kanıtları isteme konusunda gümrük idareleri yetkilidir.

Ticari mahiyette olmayan ve CIF kıymeti 430.- Avro (€) ' yu geçmeyen eşya için menşe şahadetnamesi aranmaz.(Gm.Ynt. 39)

6.1.5.2. EŞYANIN GÜMRÜK KIYMETİ

6.1.5.2.1. Eşyasının Gümrük Kıymeti ve TESPİT YÖNTEMLERİ

İthal eşyasının gümrük kıymeti; ithal eşyası üzerinden advalorem sisteme göre gümrük vergisinin hesaplanmasına esas teşkil edecek eşya kıymetidir.

Eşyanın gümrük kıymetinin hesaplanmasındaki yöntemler aşağıda açıklanmıştır. Bu yöntemler;

- a) Satış bedeli yöntemi,
- b) Aynı eşyanın satış bedeli yöntemi,
- c) Benzer eşyanın satış bedeli yöntemi,
- d) İndirgeme yöntemi, (yurt içinde müstakil kişilere yapılan yakın tarihteki en büyük satış miktarının bedeli yöntemi).
- e) Hesaplanmış kıymet yöntemi,

- f) Son yöntem, Türkiye'deki mevcut verilerin esas alınmasıyla hesaplama yöntemidir. (Gm.Ynt.43-51)

6.1.5.2.2. İthalat Eşyası Kıymet Tespitinde ROYALTİ VE LİSANS ÜCRETİ

İthal edilen eşya için isim, imtiyaz, patent, marka bedeli ve kirası ödenmesi durumunda ödeme tutarı ithalat kıymetine ilave edilir.

Royalti ve Lisans ücretinin ithalat kıymetine ilavesi için;

- Ödeme kıymeti belirlenecek eşya ile ilgili olmalıdır.
- Ödeme bu eşyanın satış koşulu olarak yapılmalıdır.

Bir markanın kullanılmasına ilişkin royalti veya lisans hakkı, ithal edilen eşya için fiilen ödenen veya ödenecek fiyata sadece aşağıdaki durumlarda ilave edilir.

- Royalti veya lisans ücreti, yeniden satılan veya ithal edildikten sonra sadece önemsiz işlemde geçen eşyaya ilişkin ise,
- Eşya, ithalattan önce veya sonra yapılandırılan ve royalti veya lisans ücretinin ödendiği marka altında pazarlanıyorsa,
- Alıcı, bu tür eşyayı satıcı ile ilişkisi olmayan diğer satıcılardan temin etme özgürlüğüne sahip değilse, royalti ve lisans sözleşmesindeki ücret, ithalat fiyatına ilave edilir. (G.Ynt.56)

6.1.5.2.3. Eşyanın Gümrük Kıymeti ve Tespitinde DÖVİZ KURLARI

Eşyanın ithalatında gümrük vergisine esas alınacak kıymetinin Türk Lirası (T.L) olarak beyanı zorunludur.

Eşyanın ithalinde, fatura veya diğer belgelerde yazılı yabancı paralar, gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihte yürürlükte olan T.C Merkez Bankası **döviz satış kurları** üzerinden Türk Lirasına çevrilir.

Örnek; İthalat gümrük beyannamesindeki değeri; 10.000.- Dolar (\$) ise ithalatın yapıldığı tarihteki T.C Merkez Bankası döviz satış kuru ise 1. Dolar (\$) = 7,1500 lira ise

Eşyanın gümrük kıymeti; $10.000 \times 7,1500 = 71.500$.- T.L olacaktır. Vergilerin hesaplanması için bu tutar üzerine navlun, sigorta ve diğer ithalat gideri tutarları ilave edilmesi gerekir.

Fatura ve diğer belgelerde yazılı yabancı para konvertibil değil ise; T.C Merkez Bankasının alım satım konu olmayan dövizlere ilişkin bilgi amaçlı döviz kurları seçilir. (Gm.Kn.30 ve Gm.Ynt.57)

6.1.5.3. EŞYANIN AĞIRLIĞI VE KAPLARI

Gümrük tarifesinde ağırlık esasına göre vergiye tabi eşyada, vergiye esas ağırlıklar;

- Brüt ağırlığa göre vergilendirmede; eşyanın kendi ağırlığı ile tüm ambalaj maddeleri ve kapların ağırlıkları toplamı,
- Net ağırlığa veya sadece ağırlığa göre vergilendirmede ise; eşyanın kendi ağırlığı, olarak değerlendirilir.

Brüt ağırlığı üzerinden vergiye tabi eşya ambalajsız geldiği takdirde, eşya bulunduğu haldeki ağırlığı üzerinden vergiye tabi tutulur.

Deniz taşıtlarının tonajlarını tayin için, belgelerinde yazılı miktarlar dikkate alınır. Tereddüt halinde liman makamlarından sorulur.

Gerekli görülen hallerde sıkıştırılmış gazların hacimleri gümrük laboratuvarlarında tespit olunur. Belgelerinde hacimleri gösterilmiş ise vergi tahakkukuna bu ölçüler esas alınır. (Gm.Ynt.58-59).

6.1.5.4. EŞYANIN TESLİMİNDEN SONRA BEYANIN KONTROLÜ

Gümrük idareleri, eşyanın beyannamedeki bilgilerin doğruluğunu saptamak amacıyla, eşyanın ithal veya ihraç işlemlerinden sonra, ticari belge, beyan ve verileri kontrol edebilirler.

Bu kontrolleri; beyan sahibine ait iş yerlerinde veya belgeleri ticari amaçla elinde bulunduran diğer kişilere ait yerlerde de yapabilir.

Mümkün olduğu takdirde eşyayı muayene de edebilir.

Beyan sahibinin talebi üzerine de düzeltmeler yapılabilir.

Ancak; Gümrük idaresi yapılan incelemelerde vergi kaybını doğuran yanlışlık, eksiklik tespit eder ise beyanı yeniden düzeltebilir. Ayrıca ilgili gümrük rejimine ait cezaları da ilave edebilir. (Gm.Kn.73)

6.1.6. GÜMRÜK BEYANNAMESİ

Gümrük beyannamesi eşyanın; Türkiye gümrük bölgesine giriş ve çıkışının, gümrük idaresine beyanı (*bilgilendirilmesi*) için düzenlenir.

Gümrük beyannamesi yazılı olarak hazırlanır.

Beyanın, bilgisayar veri işleme tekniğı yoluyla yapılır. Ancak, elektronik imzayla yapılamayacak istisnalar Müsteşarlıkça belirlenir.

Gümrük Beyannamesini, kendi adına beyanda bulunan “Beyan Sahibi” kiő düzenler ve gümrük idaresine teslim eder.

İhracatta; gümrük beyannamesi beyan sahibi tarafından elektronik imza ile imzalanır. Tüm işlemler elektronik imza ile yapılır. İhracat gümrük beyannamesi ihracatçı ile elektronik ortamda paylaşılır. Gümrük idaresi tarafından elektronik ortamda saklanır.*

Beyannamede imzası bulunan kiőler beyannamedeki bilgiler ile beyannameye ekli belgelerin doğruluğı sorumludur.

İthalatta; bilgisayar sistemindeki eşyanın; beyan edildiğı gümrük rejiminden, beyandan, ekli belgelerden, tahsili veya teminata bağlanması gereken vergilerden beyanda bulunan sorumludur.

Doğrudan temsil durumunda bu sorumluluk adına hareket edilenlere aittir. Beyanname başkasına devredilemez. Eşyanın başkalarına satılması beyan sahiplerini sorumluluktan kurtarmaz.

Gümrük antrepolarındaki eşyanın gümrük işlemleri; beyannamenin tescil tarihinden itibaren otuz (30) gün içinde bitirilmesi gerekir.

(Gm.Kn. 58-70), (Gm.Ynt.112-113), *(24.05.2019 t,30783 s.R.G.)

6.1.6.1. GÜMRÜK BEYANNAMESİNİN DÜZENLENMESİ

Gümrük Beyannamesi (**G.B**) formları,

- a) Sekiz nüsha ‘lı bir takım,
- b) Dört nüsha ‘lı iki takım şeklinde sekiz nüshadan oluşur.

G. Beyannamesi nüshalarının görevleri aşağıda açıklanmıştır.

6.1.6.1.1. GÜMRÜK BEYANNAMESİ NÜSHALARI ve GÖREVLERİ

Beyanname Nüshaların görevi aşağıdaki gibi uygulanır;

1 No ‘lu nüsha; İhracat ve transit işlemlerinin yapıldığı hareket idaresinde saklanır.

2 No ‘lu nüsha; İstatistik amacıyla kullanılır. İdarede kalır.

3 No ‘lu nüsha; İhracatta, yükümlüye (*ihracatçıya*) verilir.

4 No ‘lu nüsha; Transit rejiminde varış idaresinde saklanır.

5 No ‘lu nüsha; Transit rejiminde varış idaresince teyit amacıyla hareket idaresine geri gönderilir.

6 No ‘lu nüsha; İthalatta, beyannameye eklenen belgelerin asılları ile birlikte bu nüsha gümrük idaresinde saklanır.

7 No ‘lu nüsha; İthalatta; beyannamenin kapatılmasından sonra, kontrol ve istatistik bilgileri için yükümlü tarafından saklanır.

8 No ‘lu nüsha; İthalatta, yükümlüye (*ithalatçıya*) verilir.

6.1.6.1.2. REJİMLERE GÖRE KULLANILACAK “G.B” NÜSHALARI

Gümrük beyannamesinde yer alan nüshaların, gümrük rejimleri ve işlemleri bakımından kullanımları aşağıdaki şekilde yapılır;

a) **İhracat işlemleri için;** 1, 2, 3, no.lu nüshalar kullanılır.

Eşyanın kesin veya geçici her türlü ihracını kapsar.

Üç (3) no ‘lu nüsha ihracatçıya verilir.

b) **İthalat işlemleri için;** 6, 7 ve 8 no.lu nüshalar kullanılır.

İthalata ilişkin hükümler, antrepo işlemleri dâhil eşyanın kesin veya geçici her türlü ithalini kapsar.

Sekiz (8) no ‘lu nüsha ithalatçıya verilir.

c) **Transit işlemleri için;** 1, 4 ve 5 no.lu nüshalar kullanılır.

d) **Hem transit hem ihracat için;** Bir beyanname formunun hem ihracat hem de transit işleminde kullanılmak istenmesi halinde, 1, 2, 3, 4 ve 5 no.lu nüshalar, ihracat beyannamesi ve transit beyannamesi olarak kullanılır.

- e) **Hem transit hem ithalat için;** Bir beyanname formunun hem transit hem de ithalat işleminde kullanılmak istenmesi halinde, 1, 4, 5, 6, 7 ve 8 no.lu nüshalar, transit beyannamesi ve ithalat beyannamesi olarak kullanılır.

6.1.6.1.3. G.B DOLDURULMASINDA DİKKAT EDİLECEK İŞLEMLER

G.B; düzenlenirken aşağıdaki işlemlere dikkat edilir;

- a) G.B; sekiz nüshalı takım yerine her bir nüshanın 1-6, 2-7, 3-8 ve 4-5 şeklinde ikili işleve sahiptir.

Dört nüshalı iki takımın kullanılması halinde,

- İlk takım **1'den 4'e** kadar olan nüshalara,
- İkinci takım ise, **5'den 8'e** kadar olan nüshalara tekabül eder.

b) Her **beyanname** formu, **bir kalem eşya** için kullanılır.

Beyan edilen eşyanın birden fazla kalemi içermesi halinde, bir **devam formu** kullanılır.

Ya da; kalem sıra numarası, GTİP no'su, eşyanın cinsi, rejim kodu, vergi matrahı, vergi oranı ve vergi tutarını gösteren bir liste de kullanılabilir.

Devam formlarının kullanılması durumunda, kalem sayısı, eşyanın tanımına ilişkin 31 no.lu kutuların sayısına eşit olmalıdır.

c) Gümrük Beyannamesinin;

- **Rakamla belirlenen** kutuları **beyan sahibi** tarafından,
- **Harfle belirlenen** kutuları ise **gümrük idaresi** tarafından doldurulur.

d) Beyannameler, **veri işleme tekniği yolu** ile doldurulur.

İstisnai hallerde, G.B, daktilo ve benzeri yöntemle doldurulur.

e) **Kullanılmayan** kutular **boş** bırakılır.

f) Aşağıdaki gümrük beyanname düzenlemelerinde;

- **İhracat işlemleri;** için ihracat işlemlerinin yapıldığı idarede,
- **Transit işlemleri** için hareket idaresinde,

- **İthalat İşlemleri**; için işlemin yapıldığı idarede kalacak nüshada ilgili kişinin imzasının aslı bulunması zorunludur.

(Gm. Ynt. 112-Ek;14), (07.02.2013 t. 28552 s. R.G)

6.1.6.2. İHRACAT GÜMRÜK BEYANNAMESİNDE KUTULARIN GÖREVİ

Gümrük Beyannamesinin düzenlenirken (*doldurulurken*) beyannamede yer alan sahalara (**kutulara**) elektronik ortamda yetkili kullanıcı tarafından bilgi girişi yapılır.

Bilgi girişleri aşağıda her saha no 'su ile birlikte açıklanacaktır.

1. No.lu Kutu- BEYAN; Beyan sahası (*kutusu*) üç alt bölümden oluşur;

Birinci Alt Bölüm: Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşmeye taraf ülkelere yönelik ihracat işlemlerinde “**EU**” kodu yazılır.

Diğer ülkelere yapılan ihracat işlemlerinde ise “**EX**” kodu yazılır.

İkinci Alt Bölüm: İhracat işlemlerinde 1, 2, 3 veya 9 kodlarından uygun olanı yazılır. Bu alt bölüm, transit işlemlerinde kullanılmaz.

Üçüncü Alt Bölüm: Sadece transit rejimi için kullanılır. Türkiye gümrük bölgesinde başlayıp bitecek transit işlemlerinde “**TR**” kodu yazılır.

Aynı form; hem ihracat hem de transit rejiminde kullanılıyorsa, birinci alt bölüme “**EU**” veya “**EX**” kodlarından uygun olanı yazılır, üçüncü alt-bölüm ise, yukarıdaki açıklamaya göre doldurulur.

2. No.lu Kutu GÖNDERİCİ - İHRACATÇI; Gönderici, ihracatçı kişi veya firmanın tam adı ve adresi yazılır.

“**No**” kısmına sadece ihracatçının vergi numarası yazılır.

Gönderici ihracatçının birden fazla olması halinde ise gönderici ihracatçıdan sadece birisi bu kutuya yazılır. Diğer gönderici ihracatçılara ilişkin bilgiler ise sistemin ilgili ekranına yazılır ve beyannamenin çıktısında “**Çeşitli**” ibaresi otomatik olarak yer alır. Diğer gönderici ihracatçılara ilişkin bilgileri içeren liste beyannameye eklenir.

3. No.lu Kutu FORMLAR; Bu kutu, birden fazla kalem eşya olması dolayısıyla devam formlarının kullanılması halinde doldurulur.

Formlar sahası **iki alt** bölümden oluşur;

Birinci Alt Bölümüne; doldurulan takımın kaçınıcı takım olduğu,

İkinci Alt Bölüme; ise toplam takım sayısı yazılır.

Örneğin: 2 devam formu söz konusu ise, beyannameye **1/3**, ilk devam formuna **2/3**, ikinci devam formuna **3/3** ibaresi yazılır.

Beyan edilecek eşya bir kalemi kapsadığında, bu kutu boş bırakılarak, **5 no.lu** kutuya bir (1) rakamı yazılır.

4. No.lu Kutu YÜKLEME LİSTELERİ; Birden fazla kalem olması ve devam formu kullanılmaması halinde; bu kutuya beyanname ekindeki;

Kalem sıra numarası, GTİP numarası, Eşyanın cinsi, Vergi matrahı,

Vergi oranı ve vergi tutarının bulunduğu listenin adedi yazılır.

5. No.lu Kutu KALEM SAYISI; Kullanılan takım ve devam formlarında beyan edilen eşyanın toplam kalem adedi yazılır.

Devam formları kullanıldığında, kalem sayısı, **eşyanın tanımına** ilişkin **31 no.lu** kutuların sayısına eşit olmalıdır.

6. No.lu Kutu KAP ADEDİ; Sevkiyata ilişkin toplam kap adedi yazılır.

7. No.lu REFERANS NUMARASI; İhtiyaridir. Referans no yazılır.

8. No.lu Kutu ALICI; Alıcı kişi veya firmanın tam adı ve adresi yazılır.

Alıcının Türkiye'deki bir **Serbest Bölgede** faaliyet gösteren kişi olması halinde, vergi numarası da yazılır.

Alıcıların birden fazla olması halinde ise, alıcılardan sadece birisi bu kutuya, diğer alıcılara ilişkin bilgiler ise sistemin ilgili ekranına yazılır. Beyannamenin çıktısında **“Çeşitli”** ibaresi otomatik olarak yer alır.

Diğer alıcılara ilişkin bilgileri içeren liste beyannameye eklenir.

9. No.lu Kutu MALİ SORUMLU KİŞİ; İhracatçının Yeminli Mali Müşavirinin (YMM) veya Serbest Muhasebesi Mali Müşavirinin (SMMM) ya da S.M 'nin adı, soyadı ve vergi numarası yazılır.

10. No.lu Kutu İLK VARİŞ Ülkesi; İhraç eşyası gönderileceği ilk ülke kodu yazılır.

11. No.lu Kutu TİCARET YAPAN ÜLKE; Ticareti yapan ülke kodu yazılır.

13. No.lu Kutu TARIM POLİTİKASI; Bu bölüm boş bırakılır.

14. No.lu Kutu BEYAN SAHİBİ - İhracatçı Temsilcisi; Beyan sahibi kişi, firmalar, kanuni temsilci veya G.M tam adı ve adresi yazılır.

Kutudaki “**No**” kısmına ise, gönderici ihracatçının veya temsilcinin veya Gümrük Müşavirinin (G.M) vergi numarası yazılır.

15. No.lu Kutu SEVK - İHRACAT ÜLKESİ; Eşyayı sevk ihraç eden ülkenin adı bu kutuya yazılır.

15- a- Sevk -İhracat Ülkesi Kodu: İlgili ülkenin kodu yazılır.

15- b- Sevk - İhracat Ülkesi Bölge Kodu: Bu kutu boş bırakılır.

16. No.lu Kutu MENŞE ÜLKE; Bu kutu, menşe ülke kodunun **34** a 'da girilmesi nedeniyle boş bırakılır.

17. Kutu VARİŞ ÜLKESİ; Eşyanın en son gideceği ülkenin adı yazılır.

17- a- Varış-Ülke Kodu: Eşyanın en son gideceği ülkenin kodu yazılır.

17- b- Varış -Ülke Bölge Kodu: Bu kutu boş bırakılır.

18. No.lu Kutu HAREKETTEKİ TAŞIMA ARACININ KİMLİĞİ ve Kayıtlı Olduğu Ülke: Bu kutu (*saha*) iki alt bölümden oluşur.

Birinci Alt Bölüme; ihracat veya transit işlemlerinin tamamlandığı gümrük idaresine sunulduğu şekilde eşyanın doğrudan yüklendiği taşıt aracının (*karayolu taşıma aracı, gemi, demiryolu vagonu, hava taşıtı*) plaka veya kayıt numaraları veya adı gibi kimlik bilgisi yazılır.

İkinci Alt Bölüme; taşıt aracının (*veya birçok taşıt aracı varsa diğerlerini hareket ettiren aracın*) kayıtlı olduğu ülkenin kodu yazılır.

Örneğin, değişik plaka numaraları olan bir çekici ve römorkun kullanılması halinde, hem çekicinin hem de römorkun plaka numarası, çekicinin kayıtlı olduğu ülkeyle birlikte yazılır.

Posta gönderileri olması veya sabit taşıma tesisleri ile taşıma yapılması durumunda, kayıt numarası ve kayıtlı olduğu ülke yazılmaz.

Demiryoluyla taşıma durumunda, kayıtlı olduğu ülke yazılmaz.

19. No.lu Kutu KONTEYNER (KTR); İhracat veya transit işlemlerinde araç Türkiye'den çıkarken, aşağıdaki kodlardan biri yazılır:

Eşya konteyner ile **taşınıyorsa** "1",

Eşya konteyner ile **taşınmıyorsa** "0" yazılır.

20. No.lu Kutu TESLİM ŞEKLİ; Bu saha üç alt bölümünden oluşur.

Birinci Alt Bölüme; teslim şekline ilişkin kod yazılır.

İkinci Alt Bölüme; eşyanın teslim edildiğı yerin adı yazılır.

Üçüncü Alt Bölüm; boş bırakılır.

21. Kutu SINIRI GEÇECEK HAREKETLİ TAŞIT ARACININ Kimliğı ve Kayıtlı Olduğı Ülke: Bu saha iki alt bölümünden oluşur.

Birinci Alt Bölüme; ihracat veya transit işlemlerinin tamamlandığı sırada Türkiye'den çıkışta sınır geçiş noktasında kullanılması düşünülen hareketli taşıt aracının cinsinden (*karayolu taşıma aracı, gemi, demiryolu vagonu, hava taşıtı*) sonra kayıt numarası veya adı yazılır.

Kombine taşımacılıkta veya birden fazla taşıt aracının bulunması halinde, hareketli taşıt aracı tüm kombinasyonu hareket ettiren araçtır.

Örneğın; gemiye yüklenmiş karayolu taşıtı varsa, hareketli taşıt aracı gemidir. Çekici ve römork söz konusu ise, hareketli taşıt aracı çekicidir.

İkinci Alt Bölüme İse; aracının kayıtlı olduğı ülkenin kodu yazılır.

Eşya posta yoluyla, sabit taşımacılık tesisatıyla veya demiryoluyla taşınıyorsa, kayıt numarası ve kayıtlı olduğı ülkeye ilişkin bilgiler yazılmaz.

22. No.lu Kutu DÖVİZ ve TOPLAM FATURA Bedeli; İki alt bölümünden oluşur.

Birinci Alt Bölüme; faturanın düzenlendiğı para cinsinin **kodu** yazılır.

İkinci Alt Bölüme İse; beyan edilen eşyanın toplam fatura bedeli faturanın düzenlendiğı para cinsinden kaydedilir.

23. No.lu Kutu DÖVİZ KURU; Gümrük Beyannamesinin tescil edildiğı tarihte geçerli T.C Merkez Bankası döviz kurları esas alınır.

24. Kutu İŞLEM NİTELİĞİ; Ticari sözleşmelere ilişkin kod yazılır.

25. No.lu Kutu SINIRDAKİ TAŞIMA ŞEKLİ; Türkiye sınırını terk sırasında hareketli taşıt aracına uygun taşıma şekline ilişkin kod yazılır.

26. DÂHİLİ TAŞIMA Şekli; Dâhili taşıma şekline uygun kod yazılır.

27. No.lu Kutu YÜKLEME YERİ; Bu saha iki alt bölümünden oluşur.

Birinci Alt Bölümde; ihracat veya transit işlemlerinin tamamlandığı sırada Türkiye sınırından çıkması öngörülen hareketli taşıma aracına eşyanın yüklendiği yerin adı yazılır.

İkinci Alt Bölüm İse; boş bırakılır.

28. Kutu FİNANSAL VE BANKACILIK VERİLERİ; Bu kutunun;

Birinci Satırına; ihracata aracılık eden bankanın adı ve şubesi yazılır.

İkinci Satırına; kambiyo mevzuatına göre yapılan ödeme şekli yazılır.

29. No.lu Kutu ÇIKIŞ GÜMRÜK İDARESİ; Eşyanın Türkiye topraklarını terk edeceği sınır gümrük idaresinin adı yazılır.

30. No.lu Kutu EŞYANIN BULUNDUĞU YER; Eşyanın muayeneye tabi tutulacağı yerin tam adı yazılır.

Ancak, çıkış eşyasının fabrika sahaları, geçici depolama yeri ve antrepo gibi yerlerde bulunması durumunda, son yükleme yerinin adı yazılır.

31. No.lu Kutu: KAPLAR ve EŞYANIN TANIMI, MARKA ve Numaralar, Konteyner No, Adet ve Cinsleri;

Kapların marka ve numaraları, adet ve cinsleri veya ambalajlanmamış eşya olması durumunda, beyanname kapsamı bu tür eşyanın adedi veya uygun olduğunda, “**dökme**” ibaresi yazılır.

Her durumda normal ticari tanım yazılmalıdır. İhracat amacıyla bu tanım, eşyanın belirlenebilmesi için gerekli bilgileri içermelidir.

"**Eşya Kodu**" başlıklı 33 no'lu kutunun doldurulması gerektiğinde, bu tanım, eşyanın sınıflandırılmasına imkan verecek kadar açık olmalıdır.

Bu kutuda ayrıca herhangi bir özel mevzuat (örneğin, *özel tüketim vergisi ÖTV*) uyarınca gereken bilgiler de gösterilmelidir.

Konteyner kullanılırsa, konteynerleri tanıtan markalar da bu kutuya kayıt edilmelidir.

32. No.lu Kutu KALEM NO; Bu kutu iki alt bölümden oluşur.

Birinci Alt Bölümde; 5 no 'lu kutuda yer alan toplam kalem sayısı içerisinde kullanılan takım ve devam formlarında beyan edilen eşyanın kaçınıcı kalem olduğu belirtilir. 5 no 'lu kutuda kalem sayısı 1 ise, yani beyan tek kalem ise, bu kutu boş bırakılır.

İkinci Alt Bölüm boş bırakılır.

33. No.lu Kutu EŞYA KODU; Bu kutu, Gümrük Tarife ve İstatistik Pozisyonunu (**GTİP**) göstermek üzere beş alt bölümden oluşur.

Birinci Alt Bölüme; Türk Gümrük Tarife Cetvelindeki pozisyon numaralarının ilk sekiz (8) rakamı,

İkinci Alt Bölüme; Türk Gümrük Tarife Cetvelindeki pozisyon numaralarının dokuzuncu (9) ve onuncu (10) rakamları,

Üçüncü Alt Bölüme İse; Türk Gümrük Tarife Cetvelindeki pozisyon numaralarının on birinci (11) ve on ikinci (12) rakamları yazılır.

34. No.lu Kutu MENŞE ÜLKE KODU;

34- a - Eşyanın menşe ülkesinin kodu yazılır.

34- b - Bu alt bölüm boş bırakılır.

35. No.lu Kutu BRÜT AĞIRLIK (Kg); Bu kutuya 31 no'lu kutuda tanımlanan eşyanın brüt ağırlığı kilogram cinsinden yazılır. Brüt ağırlıktan, konteyner ve taşımaya ilişkin tüm araç ve gereç ağırlıkları hariç eşyanın kendi ağırlığı ile tüm ambalaj maddeleri ve kapların toplam ağırlığı anlaşılır.

37. No.lu Kutu REJİM; Rejim sahası iki alt bölümden oluşur.

Birinci Alt Bölüme, 1 no'lu kutunun ikinci alt bölümü için verilen kodlardan uygun olanı yazılır. Bu kodlar 4 hanelidir. İlk iki hane beyan edilecek rejimi, sonraki iki hane ise bir önceki rejimi belirtir.

İkinci Alt Bölüm boş bırakılır.

38. Kutu NET AĞIRLIK (Kg); 31 numaralı kutuda tanımlanan eşyanın ambalaj ağırlıkları hariç kendi ağırlığı kilogram cinsinden yazılır.

39. No.lu Kutu KOTA; Kotaların izlenmesi amacıyla doldurulacak bu kutuya eşyaya ilişkin kota uygulaması varsa (**X**) işareti konulur.

40. No.lu Kutu ÖZET BEYAN/ Önceki Belge; Özet beyan ve hükmündeki belgelerin tarih ve sayıları yazılır. Eğer eşya daha önce bir gümrük rejimine tabi tutulmuş ise, ilgili beyannamenin tarih ve sayısı yazılır.

41. No.lu Kutu TAMAMLAYICI ÖLÇÜ; Eşyanın Türk Gümrük Tarife Cetvelinde yer alan ölçü birimi cinsinden miktarı yazılır.

44. No.lu Kutu EK BİLGİ, SUNULAN BELGELER; Ön İzinler; Beyanname ekinde yer alan belgelere ilişkin ayrıntılı bilgiler, (*adı, seri no'su, tarihleri, kayıt numarası*) gibi bilgiler bu kutuya yazılır. *İhracat izni, lisansı*

numarası, hayvan ve bitki sağlığı ile ilgili düzenlemelere ilişkin bilgiler, konşimento numarası gibi bilgilerde varsa ilave edilir.

Ayrıca, Türkiye gümrük bölgesinde başlayıp bitecek transit işlemlerinde hareket gümrük idaresince belirlenen güzergah da bu kutuya yazılır.

Bu kutunun ek bilgi kodu (E.B. Kodu) adlı alt bölümü boş bırakılır.

46. Kutu İSTATİSTİKİ KIYMET; 22 numaralı kutuda belirtilen toplam fatura bedeli FOB/ABD Doları cinsinden istatistiki kıymeti yazılır.

47. Kutu VERGİLERİN HESAPLANMASI; altı alt bölümden oluşur.

Birinci alt bölüme, vergi türünü belirten kodlar,

İkinci alt bölüme, boş bırakılır.

Üçüncü alt bölüme, uygulanan vergi oranı,

Dördüncü alt bölüme, hesaplanan vergi tutarı,

Beşinci alt bölüme, ödeme şekli,

Altıncı alt bölüme ise, vergi tutarlarının toplamı yazılır.

48. No.lu Kutu ÖDEMENİN ERTELENMESİ; İhracatta tahsili gereken vergilerin tecil, erteleme veya taksitlendirmeye konu olması halinde, buna ilişkin düzenlenen belgelerin sayı ve tarihleri bu kutuya yazılır.

49. Kutu ANTREPONUN BELİRLENMESİ; Eşyanın bulunduğu antrepo için belirlenen kod numarası (Örneğin: A34000001) yazılır.

54. No.lu Kutu YER VE TARİH, BEYAN SAHİBİ veya Temsilcisinin Adı Ve İmzası; Beyanda bulunacak kişinin veya temsilcisinin adı soyadı ve imzası ile birlikte yer ve tarih yazılır.

Beyanda bulunanın **tüzel kişi olması** durumunda, beyannameyi imzalayan yetkili kişinin unvanı ile adı ve soyadı da ayrıca belirtilir.

Gümrük işlemlerini takip eden gümrük müşavirinin bu haneyi doldurması halinde, sadece kendi adı, soyadı ve karne numarası ile birlikte bu beyannameyi takip eden müşavir yardımcısının adı, soyadı ve karne numarası yazılır. Adı geçen müşavirin bağlı bulunduğu gümrük müşavirliği bürosunda çalışan tüm gümrük müşavir ve yardımcılarının adını ve soyadını içeren **kaşe basılmaz.**

6.1.6.3. İTHALAT GÜMRÜK BEYANNAMESİNDE KUTULARIN GÖREVİ

NOT; Burada ihracat gümrük beyannamesinden farklı olan kutuların açıklaması yapılacak, diğer kutuların sadece ismi yer alacaktır.

1.No.lu kutu: BEYAN; Beyan üç alt-bölümden oluşmaktadır.

Birinci Alt Bölüm; Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşme 'ye taraf ülkelerden yapılacak ithalata ilişkin işlemlerde "**EU**" kodu yazılır.

Diğer ülkelerden yapılacak ithalatla ise "**IM**" kodu yazılır.

Beyannamenin antrepo işlemlerinde kullanılması halinde bu alt bölüme "**AN**" kodu yazılır.

İkinci Alt Bölüm: Bu alt bölüme 4, 5, 6, 7 veya 9 kodlarından uygun olanı yazılır. Bu alt bölüm, transit işlemlerinde kullanılmaz.

Üçüncü Alt Bölüm: Sadece transit rejimi için kullanılır. Türkiye Gümrük Bölgesinde başlayıp bitecek transit işlemlerinde "**TR**" kodu yazılır.

Aynı form hem **ithalat** hem de **transit** rejiminde kullanılıyorsa;

Birinci alt bölüme "**EU**" veya "**IM**" kodlarından uygun olanı yazılır.

Üçüncü alt bölüm ise, yukarıdaki açıklamaya göre doldurulur.

2. No.lu kutu: GÖNDERİCİ/İHRACATÇI; Gönderici İhracatçı kişi veya firmanın tam adı ve adresi yazılır.

"No" kısmına sadece ihracatçının vergi numarası yazılır.

Gönderici İhracatçının birden fazla olması halinde ise, gönderici ihracatçıdan sadece birisi bu kutuya, diğer gönderici ihracatçılara ilişkin bilgiler ise sistemin ilgili ekranına yazılır ve beyannamenin çıktısında "**Çeşitli**" ibaresi otomatik olarak yer alır.

Diğer gönderici ihracatçılara ilişkin bilgiler listesi beyannameye eklenir.

3. No.lu kutu: FORMLAR

4. No.lu kutu: YÜKLEME LİSTELERİ

5. No.lu kutu: KALEM SAYISI; kalem adedi yazılır.

6. No.lu kutu: KAP ADEDİ; sevkiyata ait kap adedi yazılır.

7. No.lu kutu: REFERANS NUMARASI

8. No.lu kutu: ALICI; Alıcı kişi veya firmanın tam adı ve adresi yazılır.

Kutudaki (No) kısmına alıcının vergi numarası yazılır.

Alıcıların birden fazla olması halinde ise, alıcılardan sadece birisi bu kutuya, diğer alıcılara ilişkin bilgiler ise sistemin ilgili ekranına yazılır.

Beyannamenin çıktısında "**Çeşitli**" ibaresi otomatik olarak yer alır.

Diğer alıcılara ilişkin bilgileri içeren liste beyannameye eklenir.

9. No.lu kutu: MALİ SORUMLU KİŞİ; YMM, SMM yazılır.

10. No.lu kutu: SON SEVK ÜLKESİ; İthal eşyasının gönderildiği veya sevk edildiği son ülkenin kodu yazılır.

11. No.lu kutu: TİCARETİ YAPAN ÜLKE/ÜRETİM ÜLKESİ; Bu kutuya ticareti yapan ülke/üretim ülkesinin kodu yazılır.

12. No.lu kutu: KIYMETE İLİŞKİN BİLDİRİMLER; boş bırakılır.

13. No.lu kutu: TARIM POLİTİKASI; Bu kutu boş bırakılır.

14. No.lu kutu: BEYAN SAHİBİ VEYA ALICININ TEMSİLCİSİ

15. No.lu kutu: SEVK, İHRACAT ÜLKESİ

16. No.lu kutu: MENŞE ÜLKE; 34 kutudaki bilgi girilir.

17. No.lu kutu: VARIŞ ÜLKESİ; Bu kutuya "Türkiye" ibaresi yazılır.

18. No.lu kutu: VARIŞTAKİ TAŞIMA ARACININ KİMLİĞİ ve kayıtlı olduğu ülke; Bu kutu iki alt bölümden oluşmaktadır.

Birinci Alt Bölüme; ithalat işlemlerinin tamamlandığı gümrük idaresine sunulduğu şekilde eşyanın doğrudan yüklendiği taşıma aracının (karayolu taşıma aracı, gemi, demiryolu vagonu, hava taşıtı) plaka veya kayıt numaraları veya adı gibi kimlik bilgisi yazılır.

Diğer alt bölümler ihracat bilgileri ile aynıdır.

19. No.lu kutu: KONTEYNER (Ktr)

20. No.lu kutu: TESLİM ŞEKLİ

21. No.lu kutu: SINIRI GEÇEN HAREKETLİ TAŞIMA ARACININ kimliği ve kayıtlı olduğu ülke

22. No.lu kutu: DÖVİZ VE TOPLAM FATURA bedeli; iki bölüm.

Birinci Alt Bölüme; faturanın düzenlendiği para cinsi kodu yazılır.

İkinci Alt Bölüme ise; beyan edilen eşyanın toplam fatura bedeli, faturanın düzenlendiği para cinsinden kaydedilir.

23. No.lu kutu: DÖVİZ KURU; T.C. M. Bankası Döviz kuru yazılır.

24 no.lu kutu: İŞLEMİN NİTELİĞİ; Ticari sözleşme kodu yazılır.

25. No.lu kutu: SINIRDAKİ TAŞIMA ŞEKLİ; Eşyanın Türkiye sınırlarına girmesi esnasında kullanılan hareketli taşıma aracına uygun taşıma şekline ilişkin kod yazılır.

26. No.lu kutu: DÂHİLİ TAŞIMA Şekline; uygun kod yazılır.

27. No.lu kutu: BOŞALTMA YERİ; eşyanın Türkiye sınırlarına girmesi esnasında kullanılan hareketli taşıma aracından boşaltıldığı veya boşaltılacağı yeri belirlemek için doldurulur. İki alt bölümden oluşur:

Birinci Alt Bölüm; eşyanın boşaltıldığı veya boşaltılacağı yerin adı yazılır.

İkinci Alt Bölüm İse, boş bırakılır.

28. No.lu kutu: FİNANSAL VE BANKACILIK VERİLERİ; ilk satıra bankanın adı ve şubesi, ikinci satıra ise ödeme şekli yazılır.

29. No.lu kutu: ÇIKIŞ GÜMRÜK İDARESİ; Eşyanın Türkiye topraklarına girdiği sınır gümrük idaresinin adı yazılır.

30. No.lu kutu: EŞYANIN BULUNDUĞU YER; Giriş eşyasının muayeneye tabi tutulabileceği yerin tam adı yazılır.

31. No.lu kutu: KAPLAR ve EŞYANIN TANIMI, MARKA ve Numaralar, Konteyner No, Adet ve Cinsleri; Kapların marka ve numaraları ile adet ve cinsi veya ambalajlanmamış eşya olması durumunda; beyannamedeki bu tür eşyanın adedi veya uygun olduğunda, "**dökme**" ibaresi yazılır. Her durumda normal ticari tanım yazılmalıdır.

İthalat amacıyla bu tanım, eşyanın gerekli bilgilerini içermelidir.

"**Eşya kodu**" başlıklı **33 no.lu** kutunun doldurulması gerektiğinde, bu tanım, eşyanın sınıflandırılmasına imkan verecek kadar açık olmalıdır.

Ayrıca herhangi bir özel mevzuat (örneğin, özel tüketim vergisi ÖTV) uyarınca gereken bilgiler ile eşyanın set olması halinde bu husus yer almalıdır. Konteyner kullanılırsa, konteynerleri tanıtan işaretler de bu kutuya yazılmalıdır.

32. No.lu kutu: KALEM NO

33. No.lu kutu: EŞYA KODU; GTİP kodu yazılır.

34. No.lu kutu: MENŞE ÜLKE KODU; menşe ülkesi kodu yazılır.

35. No.lu kutu: BRÜT AĞIRLIK (KG)

36. No.lu kutu: TERCİH; Bakanlıkça belirlenen ilgili kod yazılır.

37. No.lu kutu: REJİM

38. No.lu kutu: NET AĞIRLIK (Kg)

39. No.lu kutu: KOTA

40. No.lu kutu: ÖZET BEYAN/ÖNCEKİ BELGE; özet beyan veya özet beyan hükmündeki belgelerin tarih ve sayıları yazılır.

Eğer eşya daha önce bir gümrük rejimine tabi tutulmuş ise, ilgili beyannamenin tarih ve sayısı yazılır.

41. No.lu kutu: TAMAMLAYICI ÖLÇÜ; Eşyanın Türk Gümrük Tarife Cetvelinde yer alan ölçü birimi cinsinden miktarı yazılır.

42. No.lu kutu: KALEM FİYATI; 22 no.lu kutuda belirtilen toplam fatura bedelinin ilgili kaleme isabet eden tutarı yazılır.

43. No.lu kutu: KIYMET TESPİT YÖNTEMİ; Boş bırakılır.

44. No.lu kutu: EK BİLGİ, SUNULAN BELGE, SERTİFİKA VE İZİNLER; Beyanname ekinde yer alan belgelere ilişkin ayrıntılı bilgi (adı, seri numaraları, tarihleri, kayıt numarası, vb) bu kutuya yazılır. (İthalat izni/lisansı numarası; hayvan ve bitki sağlığı ile ilgili düzenlemelere ilişkin bilgiler; konşimento numarası, vb).

Ayrıca, transit işlemlerinde hareket idaresince Türkiye Gümrük Bölgesinde güzergah belirlenmesi durumunda söz konusu güzergah bu kutuya yazılır. Ek bilgi kodu (E.B. Kodu) adlı alt bölümü boş bırakılır.

45. No.lu kutu: AYARLAMA; Bu kutu boş bırakılır.

46. No.lu kutu: İSTATİSTİKİ KIYMET; 22 no'lu kutudaki toplam fatura bedelinin **CIF/ABD** Doları cinsinden istatistiki kıymeti yazılır.

47.No.lu kutu: VERGİLERİN HESAPLANMASI

48. No.lu kutu: ÖDEMENİN ERTELENMESİ

49. No.lu kutu: ANTREPONUN BELİRLENMESİ

54. No.lu kutu: YER VE TARİH, BEYAN SAHİBİ;

6.1.6.4. TRANSİT GÜMRÜK BEYANNAMESİNDE KUTULARIN GÖREVİ

Gümrük Beyannamesi transit işlemlerde kullanılması halinde, beyannamenin üzerindeki tüm yeşil kutuların doldurulması zorunludur.

Transit rejiminde; 1 (ikinci alt- bölüm hariç), 2, 3, 4, 5, 6, 8, 15, 17, 18, 19, 21, 25, 27, 31, 32, 33 (soldaki ilk alt- bölüm), 35, 38, 40, 44, 50, 51 (Türkiye Gümrük Bölgesinde başlayıp bitecek transit işlemleri hariç), 52, 53, 55 ve 56 no'lu kutular doldurulur.

Bu kutulardan; 50, 51, 52, 53, 55 ve 56 no 'lu kutuların açıklaması ithalat ve ihracata da yer almadığından, bu kutulara ait **açıklayıcı bilgi aşağıdadır:**

50. No.lu kutu: ASIL SORUMLU VE YETKİLİ TEMSİLCİ, yer, tarih ve imza; Asıl sorumlu (kiőı veya firma) tam ad ve adresini ve varsa vergi numarası ile birlikte yazılır. Gerektiğinde, asıl sorumlu adına imza atan yetkili temsilcinin (kiőı veya firma) tam adı da yazılır.

51. No.lu kutu: ÖNGÖRÜLEN TRANSİT İDARELERİ (ve ülke); Ortak Transit Sözleşmesi kapsamında, taşıma sırasında geçilmesi öngörülen transit idareleri adı ve ilgili ülke kodu yazılır. Transit idareleri, "transit işlemleri yapmaya yetkili gümrük idareleri listesinde" yer alır.

52. No.lu kutu: TEMİNAT; Türkiye Gümrük Bölgesinde başlayıp bitecek transit işlemlerinde, birinci satıra, transit işlemi teminata bağlanmışsa teminata ilişkin bilgiler yazılır (örneğin; "..... Bankasının sayılı teminat mektubu", "Nakdi teminata ilişkin numaralı vezne alındısı", ".....nolu kapsamlı teminat sertifikası"). İkinci satır boş bırakılır.

"Kod" kısmına ilgili teminat türü kodu yazılır.

Ortak transit işlemlerinde, birinci satıra teminattan vazgeçme ve gerektiğinde kapsamlı teminat sertifikası, teminattan vazgeçme sertifikası veya bireysel teminat fiőının numarası ve teminat idaresi bu amaçla belirlenmiş kodlar kullanılarak yazılır. Kapsamlı teminat, teminattan vazgeçme veya kefil tarafından sunulan bireysel teminat bütün Akit Taraflar için geçerli değilse, ikinci satıra ilgili Akit Taraf veya Tarafların kodları yazılır.

Bu durumda; teminatın geçerli olmadığı ülkenin, Avrupa Birliği üyesi ülke olması halinde, teminat diğer tüm AB ülkelerinde de geçerli olmayacağından, bu kısma üye ülke kodları yerine **"EU"** yazılır.

"Kod" kısmına ilgili teminat türü kodu yazılır.

53. No.lu kutu: VARİŞ İDARESİ (ve ülkesi); Türkiye Gümrük Bölgesinde başlayıp bitecek transit işlemlerinde, ilgili varış idaresi yazılır.

Ortak transit işlemlerinde ise ilgili varış idaresi adı ve ilgili ülke kodu yazılır. Varış idareleri, "transit işlemleri yapmaya yetkili gümrük idareleri listesinde" yer almaktadır.

Güzergâhtaki İşlemler; Eşyanın hareket idaresinden ayrıldığı zaman ile eşyanın varış idaresine vardığı zaman arasında, eşya ile birlikte gönderilen tek belge nüshalarına belirli bilgilerin eklenmesi gerekebilir.

Bu bilgiler taşıma işlemi ile ilgili olup, eşyanın doğrudan yüklendiği taşıma aracından sorumlu taşıyıcı tarafından taşıma işlemleri yapılırken belgeye eklenmelidir. Bu bilgiler, okunaklı biçimde elle yazılabilir. Bu durumda form mürekkepli kalemle ve büyük harflerle doldurulmalıdır.

Bu amaçla sadece 4 ve 5 no.lu nüshaların veya transit refakat belgesinin 55 ve 56 no.lu kutuları kullanılır.

55. No.lu kutu: AKTARMALAR; Bu kutunun ilk üç satırı, gümrük idaresinin izin vermesi üzerine transit işlemi sırasında eşya bir taşıma aracından diğerine veya bir konteynerden diğerine aktarıldığında, taşıyıcı tarafından doldurulur. Taşıyıcı eşyayı, sadece aktarmanın yapıldığı yere bağlı gümrük idaresinden izin aldıktan sonra aktarabilir. Gümrük idaresi, transit işleminin normal devam edebileceğine karar vermesi durumunda, gerekli önlemleri aldıktan sonra transit beyannamesini tasdik eder.

56. No.lu kutu: TAŞIMA SIRASINDAKİ DİĞER DURUMLAR, açıklamalar ve alınan önlemler; Yarı, römorka yüklü eşyanın taşıma sırasında (eşyaya dokunulmadan veya eşya aktarılmadan) sadece çekicisinin değiştirilmesi halinde, bu kutuya yeni çekicinin plaka ve kayıt numarası yazılır. Bu durumda gümrük idaresince tasdik gerekmez.

6.1.6.5. GÜMRÜK BEYANNAMESİNE EKLENECEK BELGELER

Aşağıdaki belgelerin gümrük beyannamesine eklenmesi zorunludur. Bu belgeler dışında G.B 'ne herhangi bir belge eklenmez.

a) Tercihli tarife uygulanması için gerekli olan belgeler, vergilendirmeyi doğrudan etkileyen belgeler ve yükümlüye vergi avantajı sağlayan belgeler.

b) Kanun veya uluslararası düzenlemeler gereği, gümrük beyannamesi ekinde ibrazı zorunlu belgeler,

c) İthalat rejim kararı ve ticaret politikası önlemleri gereği gümrük beyannamesine eklenmesi gereken belgeler,

ç) İlgili gümrük rejimleri için beyannamenin tescil işlemi öncesinde temin edilen ayniyat tespitine ilişkin belgeler,

d) Bakanlık tarafından verilen izinler ve belgeleridir.

Bu belgeler G.B 'nin 44 no.lu kutusuna kayıt edilir.

İhracata ilişkin gümrük beyannamesi ekleri **veri işleme tekniği** yoluyla verilir. Bakanlıkça belirlenen durumlar dışındaki ekli belgeler gümrük idaresine kâğıt ortamında ibraz edilmez. Gümrük idaresi, gerektiğinde beyanname eki belgelerin aslını isteyebilir.*¹

İhracatta gümrük beyannamesi ekine; ticari fatura, dolaşım belgeleri, ihracatçı birlikleri makbuzu, proforma fatura, çeki listesi, eşyaya ve rejime göre ekli diğer belgelerdir.

İthalata ilişkin gümrük beyannamesi ekleri; ticari fatura, navlun faturası, sigorta poliçesi ile ithalat gümrüğüne kadar yapılan masraf belgeleri CIF kıymetin tespiti için istenir. Bunun dışındaki belgeler eşyaya ve rejime göre ayrıca beyannameye eklenir.

Eşyanın tesliminden önce Gümrük Beyannamesine eklenmesi gerekli belgeler;¹

İthal Araç Karayolu Uygunluk Belgesi, Kontrol Belgesi, İthal Lisansı, Gözetim Belgesi, peşin ödemelerde döviz alım (DAB) veya döviz satım belgeleri (DSB) gibi evraklardır.

Kabul işlemleri aşamasında Gümrük Beyannamesine eklenmesi gereken veya gerekebilecek olan belgeler;

Orijinal Fatura, İthal Eşyasına Ait Kıymet Bildirim Formu, Dolaşım Belgeleri, Çeki Listesi, Konşimento veya Yük Senedi, Navlun Faturası, Sigorta Poliçesi, Fon Alındı Makbuzu, Uygunluk Yazısı, Onay Belgesi, Bakım, Onarım ve Servis Garantisi Yeterlilik Belgesi; Proforma Fatura; İzin Belgesi,

¹ Ufuk Selen "Gümrük İşlemleri ve Vergilendirilmesi" a.g.e.s.59

İşlenmiş Tarım Ürünleri Beyan Formu, Analiz Sonuç Raporu gibi eşyaya ve gümrük rejiminin niteliğine bağlı olarak değişen evraklardan oluşur.

Transit ve Antrepo rejimlerinin çalıştırılmak istenmesi halinde; taşıma belgeleri, malların laboratuvar veya ekspertize tabi tutulması halinde; ilgili analiz ve standart belgeleri ibraz edilir.

İhracat, transit ve antrepo rejimleri dışındaki rejimlerde; kıymet bildirim formu istenir.

Malların tercihli tarifelerden yararlanması için dolaşım belgeleri ile “Dâhilde İşleme İzin Belgesi” gibi rejimlere ait izin belgeleri eklenir.

İthalat ve ihracat gümrük beyannamesine eklenen belgeler gümrük kontrolü amacıyla 5 yıl süre ile saklanması zorunludur. (G.Kn.13)

*1(Gm.Ynt.Değş.; 24.05.2019 t.,30783 s.R.G), (Gm.Ynt.114)

6.1.6.6. GÜMRÜK BEYANNAME VERME SÜRESİ

Gümrüğe sunulan eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilir.

Özet beyan kapsamındaki eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım belirlenerek, buna ilişkin işlemler;

a) Denizyolu ile gelen eşya için, özet beyan verildiği tarihten itibaren kırk beş (45) gün,

b) Diğer bir yolla gelen eşya için, özet beyanın verildiği tarihten itibaren yirmi (20) gün içinde tamamlanır.

c) Yolcu beraberisi getirilen eşyalarda ise süre üç (3) aydır.

Gümrük antrepolarındaki eşya için, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesine ilişkin beyanname verilmesi halinde, **gümrük işlemlerinin** beyannamenin tescil tarihinden itibaren otuz (30) gün içinde bitirilmesi gerekir.(Gm.Kn.Md.46-48-58-70)

6.1.7. GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Dış ticaret işlemlerinde **gümrük yükümlülüğü** denilince;

Bir gerçek ve tüzel kişinin yürürlükteki gümrük mevzuatına göre; ihracat ya da ithalat vergisi ödeme görevi akla gelir.

Gümrük yükümlülüğü doğması ile vergi uygulama süreci başlar.

6.1.7.1. GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DOĞMASI

İthalatta ve ihracat gümrük yükümlülükleri ayrı işlenecektir.

6.1.7.1.1. İTHALAT GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DOĞMASI

İthalatta gümrük yükümlülüğü aşağıdaki şartlarda başlar;

- a) İthalat vergilerine tabi eşyanın, serbest dolaşıma girmesi,
- b) İthalat vergilerine tabi eşyanın ithalat vergilerinden kısmi muafiyet suretiyle geçici ithali için verilecek gümrük beyannamesinin tescil tarihinde başlar.

İthalatta gümrük yükümlülüğünde yükümlü, beyan sahibidir.

Dolaylı temsil durumunda, hesabına gümrük beyanında bulunan kişi de yükümlüdür.

Serbest bölgedeki eşyanın, S.B kanununa aykırı kullanılması halinde de gümrük yükümlülüğü doğar.

6.1.7.1.2. İHRACAT GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DOĞMASI

İhracat vergilerine tabi eşyanın bir gümrük beyannamesi kapsamında Türkiye gümrük bölgesi dışına ihraç edilmesi halinde, gümrük yükümlülüğü doğar.

Gümrük yükümlülüğü, söz konusu eşyanın fiilen Türkiye gümrük bölgesi dışına çıktığı tarihte başlar.

İhracat vergilerine tam ya da kısmi muafiyet şartlarına uyulmaması halinde de gümrük yükümlülüğü doğar. (G.Kn.181-188)

6.1.7.2. DIŞ TİCARETTE VERGİLER, TARİFE, TAHAKKUK, ÖDEME ve TEMİNAT

6.1.7.2.1. DIŞ TİCARETTE UYGULANAN VERGİLER

Dış ticarete mali yükümlülükler vergiler ile gerçekleştirilir.

Yaygın olarak gümrük vergileri ithalatta uygulanır.

Dış ticarete işlemlerinde; uluslararası anlaşmalarda çifte vergilendirmeyi önlemek amacıyla vergi; eşyanın üretildiği (*ihraç edildiği*) ülkede değil, tüketildiği (*ithal edildiği*) ülkede uygulanır.

İhracatta Türkiye de gümrük vergileri yok denecek kadar azdır. Genelde ülkenizde ihracatta “Fon Kesintisi” uygulaması vardır.

DIŞ TİCARETTE UYGULANAN VERGİLER;

- Gümrük Vergisi,
- İlave Gümrük Vergileri,
- Ticaret Politikası Önlemleri Çerçevesinde Alınan Vergiler,
 - Anti Damping Vergisi,
 - Telafi Edici Vergi,
 - Ek Mali Yükümlülükler,
 - Tek ve Maktu Vergi,
- Damga Vergisidir.
- Harcama Vergileri,
 - Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)
 - Katma Değer Vergisidir. (KDV) ²

6.1.7.2.1.1. GÜMRÜK VERGİSİ

Türkiye Gümrük Bölgesine giren veya çıkan eşya, istisnalar hariç “Gümrük Vergisine” tabidir. Bu vergiler ithalat, ihracat ve transit gümrük vergileri olarak uygulanır.

• İTHALAT GÜMRÜK VERGİLERİ;

- a) Eşyanın ithalindeki gümrük vergileri ve eş etkili vergiler,
- b) Tarım politikası veya işlenmemiş tarım ürünleriyle ilgili özel düzenlemeler çerçevesinde alınan ithal vergileridir.

Günümüzde uluslararası çifte vergilendirmeyi önlemek amacıyla “*varış ülkesinde vergilendirme*” ilkesi gereğince gümrük vergileri esas itibarıyla ithalat gümrük vergisi biçiminde uygulanmaktadır.

Örnek; Varış ülkesinde vergileme esasına göre Türkiye ‘den Rusya ‘ya yapılan ihracatta gümrük vergileri çıkış ülkesi olan Türkiye ‘de değil, varış ülkesi olan Rusya ‘da vergilendirilir.

² SELEN Ufuk, "Gümrük İşlemleri ve Vergilendirilmesi" Syf; 154-181

Fakat İthalatta varış ülkesi olduğumuzda, *Rusya dan Türkiye ye mal ithal edildiği* takdirde; vergiler (*Gümrük Vergisi, ÖTV, KDV*), varsa ayrıca resim, harç ve fonlar da Türkiye de uygulanır.

- **İHRACAT GÜMRÜK VERGİLERİ;**

- a) Eşyanın ihracatındaki gümrük vergileri ve eş etkili vergiler,
- b) Tarım politikası veya işlenmemiş tarım ürünleriyle ilgili özel düzenlemeler çerçevesinde alınan ihracat vergileridir.

İhracat işlemlerinden de neredeyse hiç vergi alınmamaktadır.

Ancak; ihracat işlemlerinde, vergi benzeri bazı fonlar kapsamında eş etkili vergilerin alındığı görülmektedir.

Örnek; Türkiye ‘de çerçevesi oldukça daraltılmış olmakla birlikte, “Destekleme Fiyat İstikrar Fonu” (DFİF) kapsamında bazı ürünlerin ihracatında fon adı altında devlete yapılan ödemeler söz konusudur.

- **TRANSİT VERGİSİ** ise; mevzuat kapsamında, muafiyetler dışında, transit ticarete alınan vergileri kapsar.

Ülkemizde çifte vergilendirme ilkesinin işletilmesinin sonucu olarak transit ticaret işlemlerinden genelde vergi yoktur. *Gümrük Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Katma Değer Vergisi uygulanmamaktadır.*

6.1.7.2.1.2. İLAVE GÜMRÜK VERGİLERİ VE TARİFE DIŞI ÖNLEMLER

İlave gümrük vergisi (**İGV**), gümrük vergilerinin eş etkili bir vergi çeşidi olarak uygulanır. Dış ticarete ‘Tarife Dışı Önlemler’ kapsamında izlenir. İthalatta “Fark Giderici Vergiler” ’ başlığı altında uygulanır ve takip edilir.

İlave Gümrük Vergisinin amacı; ithalattan olumsuz etkilenecek yerli imalatçıları korumaktır. Bu vergi ile yerli üretici mallarını korumak için yüksek bir iç fiyat belirlenir. Bu fiyata ulaşmak için ithalat fiyatı ile bu fiyat arasında fark giderici vergi hesaplanır, uygulanır.

İlave Gümrük Vergileri, T.C Ticaret Bakanlığının önerisi üzerine “İthalat Rejimi Kararına Ek Karar” olarak çıkarılır.

İlave Gümrük Vergisi Uygulanan Eşyalar;

Tekstil ve hazır giyim ürünleri, ayakkabılar vb.

El aletleri, küçük ev aletleri,
Aydınlatma ekipmanları,
Halılar, mobilyalar,
Demir, çelik ürün çeşitleri örnek verilebilir. (www.lojiblog.com)

6.1.7.2.1.3. Ticaret Politikası Önlemleri Çerçevesinde Alınan Vergiler

Ticaret politikalarında **temel amaç**; haksız rekabeti önlemek, yerli üreticiyi ya da tüketiciyi, **ucuz ithal ürüne karşı** korumaktır.

Dış ticaret politikası önlemlerinde; vergisel düzenlemeler ön plana çıkmaktadır. Bu düzenlemeler anti dampedler, telafi edici vergiler, ek mali yükümlölükler ya da tek ve maktu vergilerdir.

6.1.7.2.1.3.1. ANTI DAMPİNG VERGİSİ

Dış ticarete işlemlerinde, bir malın ihracatında ya da ithalatında uygulanan ilave vergi ya da dampedler, karşı ülkenin zarar görmesine neden olabilir. Bu durumda zarar gören ülkenin zararlarını telafi edici vergiye anti **damping vergi** uygulaması adı verilir.

Örnek; Bir ürünün uluslararası fiyatı 100.- dolar (\$) iken, değerinin altında 70.- dolara (\$) ihraç edilmesine **damping** denir.

Karşı ülkenin ise iç piyasadaki üreticiyi ya da tüketiciyi koruma amacıyla yaptığı ilave vergi uygulamasına ise anti **damping adı** verilir.

Bu durumda karşı ülke kendi ülkesindeki üreticiyi, imalatçıyı korumak amacıyla bu malın ithalatında; 30.- dolar (\$) ve üstünde ilave uygulaması anti dampedlerdir.

Böylece uygulanan anti damped ile ithal edilen ürün fiyatı $70+30=100.- \$$ uluslararası fiyat düzeyine ulaşmış olmaktadır.

Genelde yüzde (%) olarak uygulanır.

Türkiye de; Çin, Uzakdoğu ve Asya Ülkeleri gibi ülkelerden ithal edilen bazı ürünlere anti dampedler uygulanmaktadır.

6.1.7.2.1.3.2. TELAFİ EDİCİ VERGİLER

Telafi edici vergi, dış ticarete konu olan mal ticaretinde, haksız rekabet oluşması halinde ithalatçı ülke tarafından uygulanır.

Telafi edici vergiler için üç önemli uygulamadan söz edilebilir.

a) İthalata konu malın üretiminde ya da ihracatında, ihracatçı ülke devleti tarafından ihracatçıya yardım sağlanmış ise ithalatçı ülkede; ithalat miktarına karşılık gelen kısmın sağladığı yasal avantajın giderilmesi amacıyla “Telafi Edici Vergi” uygulayabilir.

b) Gümrük Birliği kapsamında üçüncü ülke menşeli eşyalara serbest dolaşım hakkı kazandırmak amacıyla kullanılmaktadır. AB ülkeleri dışındaki üçüncü ülkelere ithalat yapıldığında uygulanır.

c) Korunma önlemleri kapsamında, aşırı ithalatın önlenmesi amacıyla tedbir olarak “Telafi Edici Vergi” uygulaması yapılır.

6.1.7.2.1.3.3. EK MALİ YÜKÜMLÜLÜKLER

İlave Gümrük Vergilerinde (İGV) olduğu gibi Ek Mali Yükümlülükler (EMY) de gümrük kanunu kapsamında uygulanır.

Uygulamada genelde AB ülkelerinden birinin, Türkiye dışında serbest ticaret anlaşması kapsamında ucuz ithal ettiği ürünü, Türkiye’ye ihraç ettiğinde Türk gümrüğünün korunma amaçlı uyguladığı vergidir.

6.1.7.2.1.3.4. TEK VE MAKTU VERGİ

Dış ticarete belli bir sınırı aşan eşya için alınan vergilerdir.

İthalat vergileri yerine geçmek üzere, belirli bir tarife üzerinden tek ve maktu vergi alınabilmektedir.

Aşağıda açıklanan işlemlerde ithal edilen eşya;

- Posta veya hızlı kargo taşımacılığı yoluyla getiriliyorsa,
- Yolcu beraberinde getiriliyorsa,
- Sınır ticareti kapsamında ithal ediliyorsa,
- Standart depo fazlası petrol ürünü ise ayrıca yasada belirlenen sınırları da aşıyor ise “Tek ve Maktu Vergi” uygulanabilir.

6.1.7.2.1.4. DAMGA VERGİSİ (DV)

Damga vergisi, bireyler, gerçek ve tüzel kişi kuruluşlar ile devlet arasındaki hukuki işlemlerin geçerliliğini belgeleyen kâğıtların kullanılması esnasında alınan vergidir.

Örnek; 2020 yılında dış ticarete uygulanan Damga V. tutarları;

Gümrük idarelerine verilen G. Beyannamelerinden	119,00 TL
Ordinolardan	0,80 TL
Gümrük idarelerine verilen Özet Beyan Formlarından	13,40 TL

Belge ve beyanname başına yukarıda yazılı Damga Vergileri alınır.

6.1.7.2.1.5. HARCAMA VERGİLERİ

Dış ticarete ülkemizde; gümrük vergisi yanında, ithal işlemleri sürecinde alınan harcama vergileri olarak;

- Özel Tüketim Vergisi (ÖTV),
- Katma Değer Vergisi (KDV) yer almaktadır.

6.1.7.2.1.5.1. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ (ÖTV)

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) malın üretiminde ya da ithalatında bir defa uygulanan vergidir. KDV gibi malın her alış, satış ve ithalatı aşamasında uygulanmaz.

Türkiye Gümrük Bölgesine giren özel tüketim kapsamındaki eşyalar ve mallar üzerinden özel tüketim vergisi (ÖTV) alınır.

DÖRT LİSTE halinde yer alan eşyaların ithalatında uygulanır.

Bir (I) Sayılı Listede; petrol, petrol ürünleri, solvent, gaz yağlar, baz yağlar ve madeni yağlar yer alır.

İki (II) Sayılı Listede; Kayıtlı ve tescile tabi deniz, hava ve kara taşıtları gibi yat, uçak, otomobil vb. taşıt araçları yer alır.

Üç (III) Sayılı Listede; Alkollü, kolalı ve gazlı içecekler ile tütün ve tütün mamulleri yer alır.

Dört (IV) Sayılı Listede; Beyaz eşyalar, telefonlar, kürk, değerli taşlar gibi lüks tüketim malları yer alır. (ÖTV Kn.12)

(**Geniş Bilgi** için Bakınız; bu kitapta **17.Bölüm, KDV, ÖTV İşlemleri**)

6.1.7.2.1.5.2. KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV)

Katma değer vergisi (KDV) mal ve hizmetin her el değiştirme aşamasında uygulanan vergidir. ÖTV gibi bir defa uygulanan vergi değildir. Malın her alışında, satışında ve ithalat aşamasında uygulanır.

Türkiye'de aşağıdaki işlemlerde katma değer vergisi uygulanır:

- a) Ticarî, sınaî, zirai faaliyetler ile serbest meslek faaliyetleri kapsamında yapılan her türlü mal ve hizmet alış, satışında,
- b) Her türlü mal ve hizmet ithalatında,
- c) Diğer faaliyetlerden doğan mal ve hizmet alış, satışında KDV uygulanır.

Ülkemizde; Mal ve hizmet ihracatında KDV istisnası vardır.

Katma değer vergisi (KDV) malın nihai tüketildiği ülkede uygulanır. Bu nedenle; dış ticarete ihracatta KDV istisnası vardır.

Dış ticarete KDV mal ithalatında, ithal edilen ülkede uygulanır. Ülkemizde; Malın CIF değeri üzerine gümrük vergisi, diğer vergiler, giderler toplamı ilave edilir. KDV matrahı oluşturulur. Hesaplanan KDV matrah ile KDV oranı ile çarpılır. KDV tutarı hesaplanır.

Vergiler gümrüklerde **T.L cinsinden** tahsil edilir. (G.Kn.200)

(**Geniş Bilgi** için Bakınız; bu kitapta **17.Bölüm**, KDV, ÖTV İşlemleri)

6.1.7.2.2. DIŞ TİCARETTE UYGULANAN FONLAR

Dış ticarete uygulanan “Fonlar” yasalar ile belirlenmiş, harcama alanlarında kullanılmak amacıyla yapılan kesintiler toplamıdır. Bu kesintiler mali bir havuzda toplanır. Esnek kullanıma sahiptirler.

Fonlar; bütçe içi ya da bütçe dışı olarak takip edilir.

Ülkemizde dış ticarete uygulanan “Fonlar”;

- Destekleme Fiyat İstikrar Fonu (DFİF),
- Kaynak Kullanım Destekleme Fonu (KKDF),
- Toplu Konut Fonu (TKF),
- Tütün Fonu,
- Bandrol Ücreti (TRT Bandrolü),
- Kültür Bakanlığı Fonu olarak uygulanır. (Selen,U.a.g.e.s.172)

6.1.7.2.2.1. DESTEKLEME FİYAT İSTİKRAR FONU (DFİF)

“DFİF” dış ticarete; mal ihracatında, iç ve dış fiyatlardaki gelişmeler dikkate alınarak, ihracat bedellerinden kilo, adet veya kıymet esasına göre yapılan fon tahsilatı ve kesintileridir. İhracatın kur farklarına da uygulanır. T.C Merkez Bankasında açılan hesapta takip edilir.

Genelde; tarımsal girdilerin sübvansiyonu, üreticinin fiyat hareketlerinden korunması, ihracatın geliştirilmesi, ihracata dönük devlet yatırımların finansmanında kullanılır. İhracatçı üreticiler desteklenir.

Örnek; Kabuklu fındık ihracatında 4 Cent/Kg DFİF kesintisi uygulanmaktadır. (Bakınız aşağıda; 6.1.7.2.3.2.İHRACAT VERGİLERİ ve FONLARI HESAPLAMA - ÖRNEK uygulama yapılmıştır).

6.1.7.2.2.2. KAYNAK KULLANIM DESTEKLEME FONU (KKDF)

Dış ticarete, ithalatta peşin ödeme dışındaki ithalatlarda ve kredili ithalatlarda kaynak kullanım destekleme fonu (KKDF) adı altında kesinti yapılmaktadır. Özellikle; kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre yapılan ithalatlarda % 6 oranında KKDF fon kesintisi yapılır.

Kesilen fonlar, T.C Merkez Bankasında açılan hesaplarda takip edilir. İhracatçıların desteklenmesinde ve ihracata yönelik tarımsal ve sanayi ürünü yatırımlarının teşvikinde kullanılır.

6.1.7.2.2.3. TOPLU KONUT FONU (TKF)

Gümrük vergisinin alınmadığı veya yeterli oranda alınmasının mümkün olmadığı koşullardaki eşya ithalatında uygulanır. Gümrük vergisini destekleyici ve tamamlayıcı nitelikte bir fondur. Eş etkili bir vergidir. TKF, ülkede konut ihtiyacının karşılanması ve konut sektörünün desteklenmesi amacıyla eşyanın ithalatında tahsil edilir.

6.1.7.2.2.4. TÜTÜN FONU (TF)

Yabancı tütün ya da yabancı tütünden üretilmiş sigara paketi üzerinden alınan fondur. 30.12.2018 t. 536 s. Cumhurbaşkanı Kararı ile tütün fonu sıfıra indirilmiş, 2019 yılında tamamen kaldırılmıştır.

6.1.7.2.2.5. BANDROL ÜCRETİ (TRT BANDROLU)

Bandrole tabi cihazları ithal eden işletmeler, gümrük beyannamesindeki ÖTV hariç KDV matrahı üzerinden bir defaya mahsus olmak üzere, kanundaki oran üzerinden hesaplanan Bandrol ücreti öder.

Bandrol ücreti; “Bandrol Ücreti Bildirim Beyannamesi” ile Türkiye Radyo Televizyon (TRT) kurumunun hesabına ödenir.

6.1.7.2.2.6. KÜLTÜR BAKANLIĞI FONU (KBF)

Kültür bakanlığı fonu; “Fikir ve Sanat Eserlerinin” kaydedilmesi ve çoğaltılmasına yarayan teknik cihazlar ile boş taşıyıcı materyallerin imalat veya ithalatında uygulanır. Fon miktarı; eserin CIF kıymetinin, ilgili esere ait oran ile çarpılması sonucunda hesaplanır. Hesaplan tutar; Kültür ve Turizm Bakanlığı hesabına serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescilinden önce yatırılır. (*Selen U.ages.178*)

6.1.7.2.3. İTHALAT - İHRACAT VERGİLERİ ve FONLARI HESAPLAMA - ÖRNEK

Aşağıda; gümrük işlemlerindeki vergileri ve fonları kapsayan ithalat ve ihracat vergileri hesaplamak için iki ayrı örnek yapılmıştır.

6.1.7.2.3.1. İTHALAT VERGİLERİ ve FONLARI HESAPLAMA - ÖRNEK

Gümrük idaresi tarafından, ithalat vergileri hesaplanırken gümrük beyannamesinin CIF bedeli esas alınır.

Dövizli tutar için T.C Merkez Bankası döviz satış kuru uygulanır.

KKDF için T.C Merkez Bankası döviz alış kuru uygulanır.

İthalat aşamasına kadar olan giderler vergi matrahına ilave edilir.

Gümrük vergisinin matrahı tespit edilir.

Vergiler Türk Lirası (T.L) cinsinden hesaplanır ve tahsil edilir.

Aşağıda; ithalat işlemlerinde uygulanan vergileri kapsayan bir örnek uygulama yapılmıştır.

ÖRNEK:

Ege A.Ş 02.02.2021 tarihinde “xxxx.00.10.00.00” GTİP kodlu “Eşya” ithal etmiştir.

İthalat için bilgiler aşağıdaki gibidir.

Mal, Eşya Bedeli; 20.000.- Euro (€) ‘dur.

Navlun Bedeli; 2.000.- Euro (€) ‘dur.

Sigorta Bedeli; 500.- Euro (€) ‘dur.

İthal edilen eşyanın CIF değeri 22.500.- Euro (€) olmaktadır.

$$(20.000 + 2.000 + 500 = 22.500.- €)$$

Yurt dışı giderler; 2.500.- Euro (€) ‘dur.

Ödeme şekli vadeli akreditiftir.

Damga Vergisi Tutarı; 200.- T.L ‘dir.

Eşya Cin Halk Cumhuriyetinden ithal edilmiştir.

Eşya için ithalat aşamasında; % 40 Anti Damping uygulanmıştır.

Vergi Oranları; Gümrük Vergisi; %5, ÖTV %10, KKDF %6, KDV %18 ‘dir.

Gümrük Beyannamesi tescil tarihindeki T.C Merkez Bankasının;

- Döviz Alış Kuru; 1. € = 7,9000
- Döviz Satış Kuru; 1. € = 8,0000 Liradır.

Bilgiler doğrultusunda CIF kıymet ve yurt dışı giderler;

CIF Kıymet; $20.000 + 2.000 + 500 = 22.500.- €$

CIF Kıymet; $22.500.- € \times 8,0000 = 180.000.- T.L$ ‘dir.

Yurt Dışı Giderler; $2.500.- € \times 8,0000 = 20.000.- T.L$ ‘dir.

İthalat vergileri aşağıdaki şekilde hesaplanır;**a) GÜMRÜK VERGİSİ HESAPLAMA;****Gümrük Vergisi aşağıdaki şekilde hesaplanır;**

İthal edilen eşyanın CIF bedeli (*Mal bedeli + Sigorta + Navlun*),
180.000.- T.L,

Diğer giderler ise 20.000.- T.L olarak hesaplanmıştır.

G. Vergisi Matrahı= CIF Bedel + Yurt Dışı giderlerden oluşur.

Matrah; üzerinden ilgili vergi hesaplanacak toplam tutar demektir.

Gümrük Vergisi Matrahı= $180.000 + 20.000 = 200.000.-$ ‘dir.

Gümrük Vergisi oranı % 5 olarak uygulanacaktır.

G.V Tutarı = $200.000 \times 0.05 = 10.000.- T.L$ olarak hesaplanır.

b) ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ (ÖTV) HESAPLAMA;**ÖTV aşağıdaki şekilde hesaplanır;**

ÖTV Matrahı; CIF bedel, Diğer Giderler, Gümrük Vergisi ve Damga Vergisi toplamı üzerinden hesaplanır.

ÖTV Matrahı= CIF + Diğer Giderler + G.V + Dmg. Vergisi

ÖTV Matrahı= 180.000 + 20.000 + 10.000 + 200= 210.200.-T.L

Özel Tüketim Vergisi Oranının % 10 olarak uygulanacaktır.

ÖTV. Tutarı= 210.200 x 0.10 = 21.020.- T.L olarak hesaplanır.

c) KAYNAK KULLANIM DESTEKLEME FONU (KKDF);**KKDF aşağıdaki şekilde hesaplanır;**

Mal mukabili, Kabul Kredili, Vadeli ithalat yapılması halinde KKDF uygulanır. Peşin ödeme ithalatlarda KKDF uygulanmaz. KKDF mal bedeli üzerinden hesaplanır. T.C M.B döviz alış kuru uygulanır.

Not; İthalat işlemlerinde **döviz satış** kuru uygulanır. KKDF hesaplanmasında ise **döviz alış** kuru uygulanır.

KKDF oranı 2020 yılı itibarıyla %6 'dır.

KKDF Matrahı; 20.000.- € x 7,9000 = 158.000.- T.L 'dir.

KKDF = 158.000 x 0,06 = 9.480.- T.L 'dir.

d) ANTI DAMPİNG HESAPLAMA;**Anti Damping aşağıdaki şekilde hesaplanır;**

Eşya için ithalat aşamasında; % 30 Anti Damping uygulanmıştır. Anti dampingler CIF kıymet üzerinden hesaplanır.

CIF Kıymet; 22.500.- € x 7,0000 = 180.000.- T.L 'dir.

Anti Damping Vergi Tutarı; 180.000.- x 0,40 = 72.000.- T.L 'dir.

e) KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV) HESAPLAMA;**KDV aşağıdaki şekilde hesaplanır;**

İthal edilen eşya için en son katma değer vergisi uygulanır. KDV matrahına CIF bedel ve daha sonra hesaplanan tüm vergiler dâhil edilir.

KDV Matrahı; CIF bedel, Diğer Giderler, Gümrük Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, KKDF, Anti Damping toplamı üzerinden hesaplanır.

KDV Matrahı = CIF + Diğer Giderler + Gümrük Vergisi + ÖTV +
 KKDF + Anti Damping
 = 180.000 + 20.000 + 10.000 + 21.020 + 9.480 + 72.000 = 312.500.- T.L

KDV Oranı % 18 olarak uygulanacaktır.

KDV Tutarı = 312.500 x 0.18 = 56.250.- T.L olarak hesaplanır.

İthal edilecek mal için yukarıda hesaplanan vergi ve yasal yükümlülükler ödendikten ya da bu tutar karşılığında teminat verildikten sonra mal ithal edilebilir. İthal edilen malın vergiler dâhil ithalat değeri;

312.500 + 56.250 = 368.750.- T.L olmaktadır.

Türkiye de ithal edilen bir mal vergi ve yasal yükümlülükleri tamamlanmadan serbest dolaşıma girişine (*ithalatına*) izin verilmez.

YORUM;

Türkiye de ithalat işlemlerinde, vergiler ile birlikte anti damping uygulaması olduğunda, ithalat maliyeti yükselmektedir.

20.00.- € x 8,0000 = 160.000.-T.L mal bedelli bir ithal eşyasının ithalat vergileri dâhil anti damping tutarı ile toplam değeri; 368.750.- T.L olabilmektedir.

6.1.7.2.3.2. İHRACAT VERGİLERİ ve FONLARI HESAPLAMA - ÖRNEK

İhracatta gümrük vergisi hesaplama ülkemizde yok denecek kadar azdır. Genelde fon uygulaması vardır.

Aşağıda DFİF kesintisi ile ilgili örnek verilmiştir.

DFİF kesintisi FOB bedel üzerinden hesaplanır.

G.B 'nin açıldığı tarihindeki T.C M.B döviz alış kuru esas alınır.

Banka ve özel finans kurumlarında açılan hesaba yatırılır.

ÖRNEK:

Ege A.Ş 02.02.2021 tarihinde, 1000 Kg. “2008.19.19.00.14” GTİP kodlu “Kabuklu Fındık” ihracatı yapmıştır.

Kabuklu fındık ihracatında kilo başına 4 Cent (¢)/Kg ihracat gerçekleştğinde DFİF kesintisi uygulanır.*¹

İhracat için bilgiler aşağıdaki gibidir.

Kabuklu Fındık FOB Bedeli; 80.000.- Dolar (\$) 'dır.

İhraç Edilen Toplam Fındık Miktarı; 1000 Kilo 'dır.

Fındık Kg Fiyatı 10.- Dolar 'dır. (02.02.2021'de 10 gün opsiyon)

İhracat peşin ödeme şeklinde gerçekleşmiştir.

DFİF Kesintisi; 4 Cent/Kg olarak uygulanmaktadır.

Gümrük Beyannamesi açıldığı tarih; 02.02.2021 tarihidir.

T.C Merkez Bankası Döviz Alış Kuru; 1.\$ = 8,0000 Liradır.

Cent, (¢) simgesi ile gösterilir.

1 Cent; 1 Doların; 1/100 eşittir.

Yani 1 Cent = $8,000 / 100 = 0,08$ T.L olarak hesaplanır.

DFİF Kesintisi; Kg başına; 4 Cent olduğundan; $4 \times 0,08 = 0,32$ T.L Kilogram başına uygulanacak DFİF kesintisi olmaktadır.

Toplam DFİ Kesintisi; $1000 \times 0,32 = 320$.-T.L olarak hesaplanır.

Bu tutar ihracatçı tarafından, ihracat bedeli tahsil edildiğinde (DAB alındığında) ilgili banka hesabına ihracatçı tarafından yatırılır. Gümrük idaresine makbuz ile ibraz edilir. *1(88/13384 s.DFİF Hk.Kr).

6.1.7.2.3.3. AB 'de İTHALAT VERGİLERİ HESAPLAMA - ÖRNEK

Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde bir “Ürünün” ithalatında; **Ad Valorem, Spesifik** veya bu ikisinin birleşiminden oluşan **Birleşik, Karışık** ve **Teknik** gümrük vergileri uygulanmaktadır.

AB üyeleri ülkeler, üçüncü ülkelere yapılan ithalatta ortak (aynı oranda) gümrük vergisi uygulamaktadır.

Topluluğun; bazı üçüncü ülkelerle (MFN - En çok kayırlan ülke statüsü) yapmış olduğu tercihli ticaret düzenlemeleri vardır. Bu düzenleme çerçevesinde, bazı tarım ürünlerinin ithalatında ülkelere ve ürünlere göre farklı tercihli gümrük vergisi uygulanmaktadır.

Bu vergiler aşağıda örnekler ile açıklanmıştır.

a) AD VALOREM VERGİ: İthalatta ürünün değeri üzerinden yüzdesel (%) olarak tahsil edilen gümrük vergisi olarak tanımlanır.

ÖRNEK: Vergiye tabi ithal ürün değeri 1.000.- Euro (€) olan bir tarım ürününde %12 oranında Ad Valorem vergi uygulanması halinde,

Gümrük Vergisi = $1.000.- \times 0,12 = 120.-$ € 'dur.

Bu durumda, ithalatçı 120.- € gümrük vergisini ayrıca öder.

b) SPESİFİK VERGİ: Fiziksel değer (ton, adet, metre gibi) birim üzerinden tahsil edilen gümrük vergisi olarak tanımlanır.

ÖRNEK: Bir tarım ürünü ithalatında 25.- €/100 Kg Spesifik vergi uygulanması halinde, bu ifade şu anlama gelir;

Ürünün birim fiyatı ne olursa olsun her bir ton için; $25/100 = 0,25$ Euro (€) Spesifik vergi uygulanır anlamına gelmektedir.

Gümrük Vergisi = $1000 \text{ Kg/ton} \times 0,25 \text{ €} = 250.- \text{ €}$ ton başına uygulanan gümrük vergisidir. İthalatçı tarafından ayrıca ödenir.

c) BİLEŞİK VERGİ: Ad Valorem ve Spesifik verginin birlikte uygulandığı gümrük vergisi uygulamasıdır.

ÖRNEK: Bir tarım ürünü ithalatında %12 + 25.- €/100 Kg şeklinde gümrük vergisi uygulanmasının varlığı halinde;

Vergiye tabi ithal değeri; 10.000.- Euro (€) ve tarım ürünü miktarının ise 1000 Kg (bir ton) olması halinde;

Gümrük Vergisi = $(10.000 \text{ €} \times 0,12) + (1000 \text{ Kg/ton} \times 0,25 \text{ €}) = 1.200.- \text{ €} + 250.- \text{ €/ton} = 1.450.- \text{ Euro (€)}$ gümrük vergisinin ithalatçı tarafından ayrıca ödenmesi gerekmektedir.

d) KARIŞIK VERGİ: Ad Valorem veya Spesifik vergilerden herhangi birinin tercih edilebileceği uygulamalardır.

ÖRNEK: Gümrük vergisi; %20 ortak vergi oranı olduğu kabul edilmiştir. Ancak bu tarım ürünü için minimum tutar (MİN) 22.- €, maksimum tutar (MAX) 24.- €/100 kg şeklinde ifade edilmiş ise;

Bu durumda; Gümrük Vergisi % 20 olarak belirlenmiş olmakla birlikte, ancak 22 ile 24 €/100 Kg arasında bulunması şartı getirilmiştir.

Örneğin, ithal değerinin 1000 €/ton olması halinde,

$1000 \times (20 / 100) = 200.- \text{ €/ ton}$ Ad Valorem vergi doğmaktadır.

Fakat minimum vergi 22 €/100 Kg olarak belirlendiğinden;

$1000 \times 0,22 = 220.- \text{ €/ton}$ olarak hesaplanır. İthalatçının 200.- € yerine, 220.- €/ton gümrük vergisi ödemesi gerekecektir.

e) TEKNİK VERGİ: Gümrük vergisinin, üretimde kullanılan belirli bir girdinin miktarına göre belirlenen vergi türüdür.

ÖRNEK: Gümrük vergisi; 1,50 €/ Kg Laktik Asit olarak belirlenmiş olduğu varsayılmıştır.

100 Kg 'lık bir nihai üründe 2 Kg Laktik Asit kullanılması halinde;

$2 \text{ Kg} \times 1,50 \text{ €/Kg} = 3,00 \text{ €}$ Laktik Asitten ileri gelen vergi ithalatçı tarafından ayrıca ödenecektir.

Bazı durumlarda, teknik vergilere ilave olarak Ad Valorem veya Spesifik vergilerde nihai ürün üzerinden tahsil edilebilmektedir.

Kynk; www.ticaret.gov.tr (Dış Ticaret Politikası ve Vergiler)

6.1.7.2.4. GÜMRÜK TARİFESİ, POZİSYONLARI, ARMONİZE RAKAMLAR - GTİP

Gümrük işlemlerinde ve gümrük beyannamesinde eşyanın;

- Gümrük Tarifesi ve Eşyanın Tarife Pozisyonları,
- Dünyada Armonize Rakamalar,
- Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonları (**GTİP**) açıklanmıştır.

6.1.7.2.4.1. GÜMRÜK TARİFESİ VE EŞYANIN TARİFE POZİSYONLARI

Gümrük vergileri, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükteki gümrük tarifesine göre hesaplanır.

Gümrük Tarifesi Cumhurbaşkanınca kabul edilen:

- a) Türk Gümrük Tarife Cetvelini (GTC),
- b) Türk Gümrük Tarifesinin kapsadığı eşyaya uygulanacak;
 - o Gümrük vergi oranlarını,
 - o Tarım politikası kapsamında alınan ithalat vergilerini,
- c) Türkiye'nin bazı ülkeler veya ülke grupları ile yaptığı tercihli tarife uygulamalarını,
- d) Türkiye tarafından tek taraflı olarak bazı ülkeler, ülke gruplarına tanınan tercihli tarife uygulamalarını,
- e) İthalat vergilerinde, bazı eşyaya şartlı olarak uygulanacak muafiyet veya indirim uygulamalarını,

f) Diğer tarife uygulamalarını kapsar. (Gm.Kn.15)

Tercihli tarife uygulaması, tarife kotaları kapsamında olsa dâhi, ithalat vergilerinde bir indirim veya şartlı muafiyet uygulamasıdır.

6.1.7.2.4.2. ARMONİZE SİSTEM ve DÜNYADA SİSTEMİN İŞLEYİŞİ

Armonize Sistem (**Tarife Cetveli - GTİP**); 21 bölüm ve 96 fasıldan oluşan bir sınıflandırma sistemidir.

Fasıl; gümrük tarife cetvelinde 2 haneli koda verilen isimdir.

Pozisyon; her bir fasıl 4 haneli kod olan pozisyonlara ayrılır.

Alt Pozisyon; her bir alt pozisyon ise 6 haneli kod olan alt pozisyonlardan oluşur.

Armonize Sistemi kullanan her ülkenin tarife cetvelindeki ilk altı (6) haneli kodlar tüm dünyada aynıdır.

Bu kodlar tüm dünyada aynı ürünü ve ürün grubunu ifade eder.

ÖRNEK; “0711.20” Kodu tüm ülke gümrüklerinde, “**zeytin**” i ifade eder.

“ Zeytin ” için Armonize Sistem Yapısı;		
07	11	20
Fasıl (Chapter)	Pozisyon (Heading)	Alt Pozisyon (Subheading Armonize Sistem)

Armonize Sistemde altı (6) haneli koddan sonraki bölümleri, ülkeler kendi ihtiyaçlarına göre düzenler. Detaylı istatistik almak ve gümrük vergilerini ürün bazında izlemek için detaylandırma yapabilir.

ÖRNEK; Kuru baklagillerden mercimeğin GTİP kodu tüm dünyada **0713.40** 'tır. Bununla birlikte, mercimeğin çeşitleri olan tohumluk mercimek, yeşil mercimek ve kırmızı mercimek için her ülke kendi ihtiyaçlarına göre 6 haneli koddan sonra farklı kodlar kullanabilmektedir.

Mercimeğin 6 Koddan Sonra Türkiye de ve Türkiye Dışında Sınıflandırılması			
	Türkiye	ABD	Kanada
Mercimekler	0713.40	0713.40	0713.40
Tohumluk Mercimek	0713.40.00.00.11	0713.40.10.00	0713.40.00.10
Yeşil Mercimek	0713.40.00.00.12	0713.40.20.10	0713.40.00.91
Kırmızı Mercimek	0713.40.00.00.13	0713.40.20.30	0713.40.00.92

Ülkelerin gümrük tarife cetvelleri farklı olabilir.

Türkiye’de ürünler en detay bazda **12 haneli** kodla;

ABD, AB, Güney Kore, Kanada ve Çin’de **10 haneli** kodla;

Japonya ve Moldova ’da **9 haneli** kodla;

Hindistan’da ise **8 haneli** kodla sınıflandırılır.

6.1.7.2.4.3. TÜRKİYE DE; “GÜMRÜK TARİFE İSTATİSTİK POZİSYONU”

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu; Türk Gümrük Tarife Cetvelinde kullanılan 12 rakamlı kodun ismidir. Türk gümrüğüne giren çıkan tüm malların Gümrük Beyannamesinde kullanılması zorunludur.

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) Kodlarının;

İlk altı (6) rakamı dünya tüm ülkelerce ortak kullanılır.

Yedinci ve sekiz (7–8) ’inci rakamlar Avrupa Birliği (A.B) ülkeleri tarafından ortak kullanılır. Bu kodlara; Kombine Nomanklatür - Combined Nomenclature (CN) kodu adı verilir.

Dokuz ve on (9–10) “uncu rakamlar Türkiye de farklı vergi uygulamalarımız nedeniyle açılan pozisyonları gösteren kodlardır. Her mala (eşyaya) uygulanan vergi oranlarını gösterir.

On bir ve on iki (11–12) ‘inci rakamlar ise istatistik kodlarını gösterir. İstatistiki bilgilerin muhafazası için kullanılır.

ÖRNEK; “Perdelik Mensucat (Kumaş) için “GTİP” kodu

“5407.84.00.90.12” seçildiğinde;

5407.84	00	90	12
Dünya Gümrük Örgütü Ortak Rakamı,	Bu ürün için A.B Ortak Rakamı,	Türkiye de uygulanan vergi rakamlarını,	İstatistiki Pozisyonları ifade eder.

Elektronik ortamda; “Perdelik Mensucat (Kumaş) için “GTİP” kodu “5407.84.00.90.12” seçildiğinde Türkiye de uygulanan vergiler, dampingler, kısıtlayıcı önlemler, bağlayıcı tarife bilgileri (BTB) ekrana gelir. İthalatçı ve ihracatçı bu bilgilere göre hareket eder.

Aşağıda örnek, GTİP kartı yer ve bilgileri almaktadır.

G.T.E.P.		Eşyanın Tanımı		Gümrük Vergileri Ek Vergi	
5407	5407.10	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş menşeu (24.04 parçaya-ondaki maddelerden elde edilen dokunmuş menşeu dahil)			
5407.10.00.10.00	5407.10.00.10.00	- Rayon veya diğer poliamidlerden veya polyesterlerden elde edilen (yolcu müdahaleli) ipliklerden dokunmuş menşeu:			
5407.10.00.90.11	5407.10.00.90.11	- - - - - Diğerleri			
5407.10.00.90.12	5407.10.00.90.12	- - - - - Çeşitli menşeu:			
5407.10.00.90.19	5407.10.00.90.19	- - - - - Diğerleri			
5407.12	5407.12	- Sent ve benzerlerinden dokunmuş menşeu:			
		- - Polietilen veya polipropilen olanlar:			

G.T.E.P./MADDE ESNİ	Ölçü	KDV (%)	GTV	MLZY	SİNG.	EAGÜ	ÖTÜD	CYU	DÜ	Dipnot
5407.84.00.90.12	m2	5.10	-	-	2.7	0	0	0	6.4	8

6.1.7.2.5. GÜMRÜK VERGİLERİNİN TAHAKKUKU, TEBLİĞİ VE ÖDENMESİ

Gümrük vergilerinin ödenmesi, tahakkuku, yükümlüye tebliği ve vergilerin ödenmesi aşağıda açıklanmıştır.

6.1.7.2.5.1. GÜMRÜK VERGİLERİNİN TAHAKKUKU

Gümrük idaresi tarafından tahakkuk ettirilen gümrük vergileri, “Gümrük Vergileri Tahakkukunu İzleme Defterine” veya bilgisayara kaydedilir. Bilgisayara kayıt halinde, bilgisayar çıktıları Gümrük Vergileri Tahakkukunu İzleme Defteri (GVTİD) yerine geçer. **Ancak;**

- Geçici bir anti-damping veya fark giderici vergi uygulandığı,
- Kanunen alınması gereken verginin, bağlayıcı tarife ve menşeu bilgisine istinaden belirlenen tutarlardan yüksek olduğu,
- Vergi tutarının belirlenen seviyenin altında kaldığı, hallerde, hesaplanan vergiler GVTİD ‘ne kaydedilmekle birlikte, bunların özel durumu defterde belirtilir.

GVTİD şekli, defterin tutulma esasları Müsteşarlıkça belirlenir.

Gerekli teminatın sağlanması şartıyla, belirli aralıklarla ve ayrıca kişiye teslim edilen aynı cins eşyanın gümrük vergileri 30 günü geçmeyecek şekilde belirlenecek bir süre içinde tahakkuk ettirilerek Gümrük Vergileri Tahakkukunu İzleme Defterine kaydedilebilir. (Gm.Kn.195)

6.1.7.2.5.2. GÜMRÜK VERGİLERİNİN YÜKÜMLÜYE TEBLİĞİ

Gümrük vergileri, tahakkukundan hemen sonra beyanname veya beyanname yerine geçen belge üzerinde yükümlüye tebliğ edilir.

Yapılan denetlemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı tespit edilen gümrük vergilerine ilişkin tebligat, yükümlüye üç (3) yıl içinde

yapılır. Gümrük yükümlülüğünün doğduğu olayla ilgili olarak dava açılması zaman aşımını durdurur.

Yükümlü tarafından gümrük beyannamesinde gösterilen vergi tutarı ile Gümrük idaresince hesaplanan vergi tutarının eşit olması halinde, Gümrük idarelerinin eşyayı teslim etmesi, gümrük vergilerinin yükümlüye tebliği yerine geçer. (Gm.Kn.197)

6.1.7.2.5.3. GÜMRÜK VERGİLERİNİN ÖDENMESİ

Yükümlüye tebliğ edilen gümrük vergilerinin on beş gün içinde ödenmesi zorunludur. Teminat alınması şartıyla 30 güne uzatılabilir.

Tebliğ edilen vergiye itiraz edilmesi ödeme süresini keser.

Yükümlü, vergi tutarının tamamını veya bir kısmını verilen sürenin bitimini beklemeden ödeyebilir.

Gümrük vergileri Türk Lirası (T.L) olarak ödenir.

Gümrük vergileri, yetki verilen bankalar tarafından tahsil edilir.

Basitleştirilmiş usulde, belge eksikliği vergi ödemesini etkilemez.

Süresi içinde ödenmeyen kesinleşmiş gümrük vergileri hakkında yasa da belirlenen tahsilat, teminat ve haciz süreci uygulanır.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun da tahsil ve haciz uygulamaları ve süreci açıklanmıştır. (Gm.Kn.198-200)

6.1.7.2.6. GÜMRÜKTE TEMİNAT GEREKTİREN İŞLEMLER

Gümrük mevzuatı uyarınca Gümrük İdareleri, Gümrük Vergilerinin ödenmesi sağlamak üzere bir "*teminat*" verilmesini gerekli görmeleri halinde, yükümlü kişiden teminat ister.

Gümrük idareleri, teminat vermesi istenen kişinin yerine başka bir kişinin de teminat vermesini kabul edebilir.

Teminat aranmayacak ve kısmı teminat uygulanacak halleri belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.

Teminat tutarı, teminata konu Gümrük vergileri tutarının kesin olarak tespiti halinde bu miktar, diğer hallerde ise tahakkuk edilen veya edilecek Gümrük vergilerinin en yüksek tutarına eşit düzeyde saptanır.

Götürü teminat esasları yönetmelikle belirlenir. (Gm.Kn.202-204)

6.1.7.2.7. GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN SONA ERMESİ

Gümrük yükümlülüğü aşağıdaki şartların oluşması ile sona erer:

- a) Vergilerin ödenmesi,
- b) Vergilerin kaldırılmasına karar verilmesi,
- c) Gümrük beyannamesinin iptal edilmesi,
- d) Eşyanın bir gümrük rejimi kapsamında tesliminden önce zapt ve müsadere edilmesi veya imha edilmesi;
- e) İmha veya terk edilmesi; doğal özellikleri veya beklenmeyen haller yahut mücbir sebep nedeniyle telef ve kaybı, hallerinde sona erer. (Gm.Kn.208)

6.1.7.2.8. GÜMRÜK VERGİSİ UYGULANMAYAN İTHALAT İŞLEMLERİ

Aşağıda açıklanan uygulamalar kapsamında serbest dolaşıma sokulacak eşya, gümrük vergilerinden muaftır.

- a) T.C Cumhurbaşkanının zat ve ikametgahı için gelen eşya,
- b) Diplomatik istisna kapsamında ithal edilen diplomatik eşya,
- c) Milli Savunma Bakanlığı ve Emniyet Müdürlüğünün kanunda açıklanan birimleri için ithal edilen eşya,
- d) Değeri 150.- Euro 'yu (€) geçmeyen eşya,
- e) Gerçek kişilerin kanundaki sınırları aşmayan şahsi eşyaları,
- f) Cumhurbaşkanınca belirlenen kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından ticari gaye gütmemek şartıyla, eğitim, kültür, tıbbi ve bilimsel amaçlı kullanılmak üzere ithal edilen eşyadan,
- g) Ticari özellikte olmayan ve ithal edilen numune eşyalardan,
- h) Bilgi materyali ithali amaçlı;
 - Yayın hakları veya endüstriyel ve ticari patent haklarını koruyan örgütlere gönderilen eşya,
 - Turistik reklamcılık malzemeleri,
 - Ticari değeri olmayan çeşitli belge ve eşya,

- i) Cenaze ve cenaze eşyası ithalinde,
- j) Gerçek kişiler tarafından serbest dolaşıma sorulacak;
 - Değeri 430.- Euro 'yu (€) geçmeyen hediyeelik eşya,
 - Şeref nişanları veya ödülleri,
 - Uluslararası ilişkiler alanındaki hediyelere gümrük vergisi uygulanmaz. (Gm.Kn.167)

6.1.7.3. GÜMRÜK İDARESİNDEN BİLGİ ALMA VE İDAREYE BİLGİ VERME

Kişiler gümrük idarelerinden gümrük mevzuatının uygulanması hakkında bilgi talep edebilirler.

Talep, ithalat ya da ihracat işlemine dayanmıyorsa reddedilebilir.

Bilgiler, talep edene ücretsiz olarak verilir. Eşyanın kimyevi tahlili veya ekspertizi ya da talep edene geri gönderilmesi nedeniyle gümrük idarelerince yapılan masraflar, talepte bulunan tarafından karşılanır.

Gümrük idareleri gizli nitelikteki veya gizlilik esasına göre elde edilen bütün bilgileri saklamak zorundadır. Bu bilgileri veren kişinin veya makamın açık izni olmaksızın söz konusu bilgiler açıklanamaz.

Belge saklama süresi beş (5) yıldır. Süre belgenin tescil edildiği tarihin, yılın sonundan itibaren işlemeye başlar. (Gm.Kn.8)(G.Ynt.30)

6.1.8. GÜMRÜK TEŞKİLATI VE BİRİMLERİ

6.1.8.1 T.C TİCARET BAKANLIĞI

T.C Ticaret Bakanlığı, Bakan Yardımcısı, Genel Müdürlükler, Merkez Teşkilatı, Bölge Müdürlükleri, Bağlı Kuruluşlar, Yurt Dışı Teşkilatı ve Serbest Bölge Müdürlüklerinden oluşur.

Bakanlığın amacı; gümrük ve gümrük muhafaza hizmetlerini düzenlemek ve yürütmek, kaçakçılık fiil ve teşebbüsleri ile mücadele etmek üzere, Bakanlık Yardımcıları ile teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

6.1.8.2. MERKEZ HİZMET BİRİMLERİ

- Gümrükler Genel Müdürlüğü
- Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü
- İç Ticaret Genel Müdürlüğü
- Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü
- Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü
- Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü
- Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü
- AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
- Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

6.1.8.3. DANIŞMA BİRİMLERİ

- Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
- İç Denetim Birim Başkanlığı
- Strateji Geliştirme Başkanlığı
- Hukuk Müşavirliği
- Bakanlık Müşavirleri:

6.1.8.4. YARDIMCI HİZMET BİRİMLERİ

- Personel Dairesi Başkanlığı
- Eğitim Dairesi Başkanlığı
- Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
- Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı
- Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
- Özel Kalem Müdürlüğü:

6.1.8.5. MERKEZE BAĞLI TEŞKİLATLARIN GÖREVLERİ

Merkeze Bağlı teşkilatların görevleri şunlardır:

- a) Gümrük politikasını hazırlanmak ve uygulamak,
- b) Gümrük Kanunu, mevzuatı ile uluslararası sözleşme hükümlerinin uygulanmasını sağlamak,
- c) Gümrük tarife oranlarını tespit etmek,
- d) Gümrük vergileri ve gümrüklerce alınan diğer gelirler ve fonların tarhi, tahakkuk ve tahsilini sağlamak ve kontrol etmek,
- e) Gümrük kontrolüne tabi kişi, eşya ve araçların muayene ve kontrolünün etkin ve süratli yapılmasını sağlamak,
- f) Gümrüklerle ilgili istatistikî bilgileri toplamak,
- g) Gümrük denetimine tabi eşya ve araçların muhafazasını sağlamak, standartlara uygunluğunu denetlemek,
- h) Gümrük kapılarında, gümrük teşkilatı bulunan hava ve deniz limanlarında ve serbest bölge ve çeşitli antrepo ve iç gümrük sahalarında ve gümrük bölgelerinde gümrük muhafaza görevleri ile kaçakçılığı önlemek, takip ve tahkik etmek,
- i) Diğer yer ve sahalarda da gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak kaçakçılığı önlemek, takip ve tahkik etmek,
- j) Milletlerarası kuruluşların bakanlık hizmetlerine ilişkin çalışmaların takip etmek ve yurt içi faaliyetleri yürütmek,
- k) Bu görevle ilgili meslek memurlarını yetiştirmek,
- l) Yukarıdaki görevlerin uygulanmasını takip etmek, değerlendirmek, inceleme ve denetlemektir.

6.1.8.6. TAŞRA VE YURT DIŞI TEŞKİLATI

Yurtdışı Teşkilatı, Bölge ve İl Müdürlükleri vardır.

Özel antrepo açılması, kapatılması, antrepolara yeni eşya konulması, süre değişimi, idari yargı mercilerine savunma, itiraz, temyiz, karar düzeltme ve süre uzatımı dilekçeleri verilmesi, merkeze ait olan yetkilerin Bakanlıkça gerekli görülen hallerde taşra idarelerince yerine getirmesine, kısmen veya tamamen yetki verebilir.

Ticaret Bakanlığına bağlı Kamu Kurum ve Kuruluşları Yurtdışı Teşkilatı hakkında kanun hükmünde kararname esaslarına uygun olarak yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

6.2. GÜMRÜK REJİMLERİ

Türkiye gümrük bölgesindeki gümrük rejimleri; ihracat, ithalat, transit ticaret ve serbest bölgeler için yasaların belirlediği kuralları, standartları, teşvikleri, muafiyetler için uygulama sınırlarını belirler.

6.2.1. GÜMRÜK REJİMLERİNİN AMACI

Gümrük rejimleri ithalat ve ihracat işlemlerinde kullanılır.

Rejimlerin her biri ihracatçı ve ithalatçı işletmeler için teşvikler, destekler ve eşyanın yurda giriş, çıkışında kolaylıklar sağlar.

Rejimlerin temel amacı;

- Dış ticareti geliştirmek, uluslararası standartlara kavuşturmak,
- İhracatı teşvik etmek ve ihracatçıya rekabet avantajı yaratmak,
- İthalatta güven, denetim ve kontrol sağlamak,
- Ülke menfaatlerini korumaya yönelik görevler üstlenir.

6.2.2. GÜMRÜK REJİMLERİNİN ÇEŞİTLERİ

“Gümrük Rejimi” çeşitleri aşağıda açıklanmıştır.

- a) Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi,
- b) Gümrük Antrepo Rejimi,
- c) Dâhilde İşleme Rejimi,
- d) Hariçte İşleme Rejimi,
- e) Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi,
- f) Transit Rejimi
- g) Serbest Bölgeler Rejimi,
- h) İhracat Rejimi,

i) İthalat Rejimidir.

Yukarıdaki rejimler “Şartlı Muafiyet Düzenlemeleri” ve “Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri” olarak da sınıflandırılır.

“Şartlı Muafiyet” uygulanan rejimler;

Transit Rejimi,

Antrepo Rejimi,

Şartlı Muafiyet Sistemi Kapsamında Dâhilde İşleme Rejimi,

Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi,

Geçici İthalat Rejimleridir.

“Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri;

Antrepo Rejimi,

Dâhilde İşleme Rejimi,

Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi,

Geçici İthalat Rejimi,

Hariçte İşleme Rejimleridir. (Gm.Kn.79)

6.2.2.1. SERBEST DOLAŞIMA GİRİŞ REJİMİ

6.2.2.1.1. SERBEST DOLAŞIM KAVRAMI

Eşyanın; Türkiye Gümrük Bölgesinde, kısıtlama ve sınırlama olmadan dolaşma hakkına “Serbest Dolaşım” denir.

Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşyanın serbest dolaşıma girişi; ticaret politikası uygulanması, eşyanın ithali için öngörülen işlemlerin tamamlanması ve ödenmesi gereken vergilerin tahsili ile mümkündür.

Eşya Türkiye Gümrük Bölgesine geldiğinde;

Gümrük işlemleri bitmemiş,

Alınması gereken vergiler tahsil edilmemiş ya da teminata bağlanmamış ise o eşya serbest dolaşım giriş özelliği kazanamaz. (G.Kn.74)

6.2.2.1.2. GÜMRÜK BİRLİĞİ VE SERBEST DOLAŞIM KAVRAMI

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası antlaşmalara ait hükümler saklı kalmak kaydıyla, serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak Türkiye Gümrük Bölgesine giren eşya ile üretimde kullanılan girdilerin yerli olup olmadığına bakılmaksızın Türk menşeli sayılmasıdır.

Serbest Dolaşım kavramı, Türkiye + Avrupa Birliği (AB) Ülkeleri = Gümrük Birliği" dir. Bu tür bir ekonomik entegrasyonun sınırları, Türkiye + AB'nin üçüncü ülkelere olan sınırlarını oluşturur.

Üçüncü ülkelerden (*Türkiye + AB ülkeleri dışındaki ülkelerden*) satın alınan, bu sınırlar içerisine ithal edilecek (*serbest dolaşıma özelliği kazanacak*) herhangi bir üründen gümrük vergisi ve varsa diğer vergiler, fonlar vb. alınır. Üzerinden ödenmesi gereken tüm vergileri ve fonları ödenmiş mallar, Gümrük Birliği (G.B) sınırlarından içeri girdikten (*serbest dolaşıma özelliği kazandıktan*) sonra bunu ithal eden "A" isimli bir G.B ülkesi tarafından "B" isimli ikinci bir G.B ülkesine ihraç edildiği takdirde, artık B ülkesine herhangi bir vergi, fon vb. alınmadan girer. Buna ilgili malın G.B ülkeleri arasında vergi, fon vb. engelleri konulmaksızın serbestçe dolaşması denir. Serbest Dolaşım adı verilir. A ülkesi malı üçüncü ülkeden ithal ederken gümrük vergisi almamış olsa bile B ülkesine ihraç ederken bu vergisini ödeyecektir.

6.2.2.1.3. SERBEST DOLAŞIM STATÜSÜNÜN SONA ERMESİ

Serbest dolaşımda bulunan eşya, aşağıda belirtilen hallerde Serbest Dolaşım Statüsünü kaybeder.

- Serbest dolaşıma giriş beyannamesinin iptal edilmesi,
- Geri ödeme sisteminin uygulandığı dâhilde işleme rejimi çerçevesinde işlendikten sonra ihraç edilen eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin geri verilmesi veya kaldırılması,
- Eşyanın kusurlu veya satış sözleşmesi hükümlerine uygun olmaması nedeniyle, gümrük vergilerinin geri verilmesi veya kaldırılması halinde,
- Eşyanın ihracı, geri gönderilmesi veya gümrükçe onaylanmış başka bir işleme tabi tutulması nedeniyle gümrük vergilerinin ge-

ri verilmesi ya da kaldırılması ile eşyanın serbest dolaşıma giriş statüsü son bulur. (Gm.Kn.78, 213, 214)

6.2.2.2. GÜMRÜK ANTREPO REJİMİ

Gümrük antreposu; gümrükçe izin verilmiş depodur.

İhracatta **yurt dışı** edilecek malın, ithalatta ise yurda girişi yapacak **millileşecek** malın, önce bir antrepoya (depoya) konulması işlemi Gümrük Antrepo Rejimi kapsamına girer.

Antrepolar, kamu ve özel kuruluşlar tarafından işletilebilir.

6.2.2.2.1. ANTREPO TANIMI

Gümrük antreposu, gümrük gözetimi altında bulunan eşyanın korunması amacıyla kurulur.

Kuruluş koşulları ve nitelikleri yönetmelikle belirlenir.

İthalat işleminde Gümrük Antrepo Rejimi; ithalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmamış ve serbest dolaşıma girmemiş eşyanın bir gümrük antreposuna konulması işlemidir.

İhracat işleminde Gümrük Antrepo Rejimi; ihracata ilişkin önlemlerden yararlanabilecek ihraç eşyasının, bir gümrük antreposuna alınmasıdır.

Antrepo işleticisi; gümrük antreposu işletmesine izin verilen kişidir.

Antrepo Kullanıcısı; eşyanın antrepo rejimi beyanında bulunan kişi veya bu kişinin hak ve yükümlülüklerinin devredildiği gümrük müşaviridir.

İthal ya da ihraç konusu eşyanın gümrük antreposu olmayan, ancak gümrük idaresince antrepo kabul edilen bir yere konularak antrepo rejimine tabi tutulması mümkündür.

Gümrük idareleri tarafından kurulmuş antrepo bulunmadığı veya mevcut antrepo işletmelerinin yeterli olmadığı hallerde özel gümrük antrepoları açılması ve işletilmesine Gümrük İdareleri izin verir.

İzin Türkiye’de yerleşik kişilere verilir. (Gm.Kn.93)

6.2.2.2.2. ANTREPO ÇEŞİTLERİ

Gümrük antrepoları; genel antrepo ve özel antrepo olabilir.

Genel antrepolar; Eşyanın konulması için herkese açık ve herkes tarafından kullanılan antrepolardır.

Özel antrepolar ise; Yalnızca antrepo işleticisine ait eşyanın konulması amacıyla kurulan gümrük antrepolarıdır.

Parlayıcı veya patlayıcı eşya, niteliklerine uygun genel veya özel antrepolara konulur. Bu eşyalar liste halinde yönetmelikle belirlenir.

Fuar ve Sergiler; Serbest dolaşımda olmayan eşyaların sergilendiği yerler olmasına rağmen antrepo sayılır. (Gm.Kn.94, 95)

Uygulamadaki özellikleri sebebiyle,

- a) Genel antrepoların, A, B ve F tipleri;
- b) Özel antrepoların C, D ve E tipleri bulunur. (Gm.Ynt.329)

6.2.2.2.2.1. GENEL ANTREPOLAR

A TİPİ ANTREPOLAR: H herkese açık antrepodur. İşleticisi stok kayıtlarını tutar. Antrepoya konulan eşyada herhangi bir eksiklik olması halinde gümrük vergilerinin ödemesinden işletici sorumludur.

Örnek; Bu antrepo türüne şehirlerarası terminallerdeki emanetçi depolarının işleyişi örnek verilebilir.

B TİPİ ANTREPOLAR: Antrepoya konulan eşyadan kullanıcı sorumludur. Antrepo beyannamesini kullanıcı verir. Antrepo işleticisinin sorumluluğu sınırlıdır. Antrepo işleticisi sadece antrepoyu kiralar. Antrepo stok kayıtları tutulmaz. Beyanname ve belgeler gümrük kontrolüne esas teşkil eder. **Örnek;** Bölümlere ayrılmış bir genel antreponun bir bölümünü kiralamak ve buraya eşyayı koymak örnek olarak verilebilir. Malın konulmasından ve korunmasından kullanıcı sorumludur.

F TİPİ ANTREPOLAR: Gümrük idareleri tarafından işletilen antrepolardır. Genel antrepolar türü olarak bilinir.

6.2.2.2.2. ÖZEL ANTREPOLAR

C TİPİ ANTREPOLAR: Kiőeye özel antrepodur. İşleticisi veya kullanıcısı aynı kişilerdir. **Örnek;** Yüklü miktarda ham madde ithal eden ve stoklayan işletmeler, fabrika bahçesini antrepo olarak kullanma izni alabilir. Malın gümrük sahasına değil de belirlenen antrepoya koyulması ile yükleme, boşaltma, yıpranma riski azalır.

Malın uzun süren zaman kaybı ve stok maliyeti düşer.

D TİPİ ANTREPOLAR: İşleticisi ve kullanıcısı aynı kişi olan özel antrepo tipidir. Eşyanın antrepoya alındığı tarihteki kıymet ve miktarı dikkate alınarak vergiler hesaplanır. Bu tip antrepolara konulan eşya, basitleştirilmiş usul ile serbest dolaşıma sokulur.

E TİPİ ANTREPOLAR: İşleticisi ve kullanıcısı aynı kişi olan özel antrepo tipidir. Hak sahibinin depolama yeri antrepo kabul edilir. Eşya büyük boyutlarda ve mevcut antrepolar yetersiz ise kişinin belirlediğı yer antrepo kabul edilir. İşlem bitince antrepo izni son bulur.

Bir defaya mahsus izin verilen antrepo tipidir.

Örnek; Fabrika inőaati montajı için fabrika sahası antrepo olarak kabul edilir. Fabrika inőaati bittiğinde antrepo süresi sonu erer.

6.2.2.2.3. ANTREPODAKİ EŞYANIN BAŞKASINA DEVRİ

Gümrük antrepolarında depolanan eşya satış suretiyle başkasına da devredilebilir.

Haciz ya da ihtiyati tedbir kararı olan mallar devredilemez.

Eşyanın devri ile birlikte; gümrük vergileri, para cezaları, hukuki sorumluluklar eşyayı devralana geçer. (*Gm.Ynt.333*)

6.2.2.2.4. EŞYANIN ANTREPODA KALMA SÜRESİ

Eşyaların antrepo rejimi altında kalıő süresi sınırsızdır.

Ancak; antrepoda bulunan eşyanın gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulması yönünde beyanname tescil ettirilmesi halinde otuz (30) gün içinde işlemlerinin bitirilmesi gerekir.

Antrepoda bulunan eşyanın süresi içerisinde işlemleri tamamlanmaz ya da beyanname tescilinden itibaren 30 gün içinde işlemleri bitirilmezse eşya gümrük kanununa göre tasfiye edilir. (Gm.Ynt.346)

6.2.2.3. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ (DİR)

Dâhilde işleme rejimi; ihraç edilecek malın üretiminde kullanılacak ham ve yardımcı maddenin satın alınmasında ya da ithalatında ödenecek **vergilerin ertelenmesidir**.

İthal edilen hammadde, ihraç edilecek malın üretiminde kullanılır ve mal süresi içinde ihraç edilirse ertelenen **vergi iptal** edilir. Böylece vergi ödenmeden ham madde alınmış, ihracat malı üretilmiş olur.

İhracatçı işletmeler, yurt dışından ve yurt içinden ham madde ve yardımcı madde satın alma ve ithalat işlemlerinde vergi yükünün hafifletilmesi, rekabet gücünün artırılması için DİR 'den yararlanır.

Şartlı muafiyet sistemi ve geri ödeme sistemi olarak uygulanır. Ekonomik etkili gümrük rejimi ve ihracatçılar için teşvik yöntemidir. İhracatçılar, yurt dışından ithal edecekleri ve yurt içinden satın alacakları; ham ve yardımcı madde için vergi muafiyetinden faydalanır.

Eşyanın bu şekilde dâhilde işleme rejiminden yararlanmasına **şartlı muafiyet** sistemi denir.

6.2.2.3.1. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ (DİR) İŞLEYİŞİ

Dâhilde İşleme Rejiminin (DİR) geçerli olması için;

- İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinden DİR izni alınır.
- İthal edilecek mal, ihraç edilecek ürünün imalatında kullanılması amacıyla DİR kapsamında ithal edilir.
- İthalat aşamasında, DİR belgesi gümrükte gösterilir. Gümrük vergilerinin ödenmeyip teminata bağlanması sağlanır. Böylece ödenecek gümrük vergileri ertelenmiş olur.
- DİR kapsamında ithal edilen mal, ihraç edilen ürünün imalatında kullanılır. Üretilen ürün DİR izin süresi içinde ihraç edilir.

- e) İthalat aşamasında ödenmeyen vergiler karşılığında gümrüğe verilen teminat, ihracatın gerçekleştiğinin ispatlanması ile iptal edilir. Gümrük idaresi tarafından geri verilir.
- f) **Şayet**; vergiler gümrükte ithalat aşamasında ödenmiş ise DİR belgesi ile ihracat gerçekleştikten sonra vergiler geri alınır.
- g) **Ayrıca**; ihraç edilen ürünün imalatında eşdeğer eşya kullanılmış ise kullanılan eşdeğer eşyanın ithalatında vergiler DİR belgesi kapsamında muaf tutulur.

ÖRNEK-1;

Ege A.Ş firması kumaş üretmektedir. Kumaşları altı ay vadeli ihraç etmektedir. Üretiminde; iplik, boya ve diğer girdi maddeleri kullanmaktadır. Üretimde kullandığı “Boya” Türkiye de üretilmemekte ve ithal etmek istemektedir. Boyanın CIF bedelinin 50.000.- T.L, ithalatla ilgili yurt dışı diğer giderler 10.000.- T.L, gümrük vergisinin %10, katma değer vergisinin (KDV) %18 olduğunu varsayılması halinde;

DİR kapsamında muaf tutulacak vergi miktarı;

Boyanın CIF bedeli50.000.- T.L,
 Diğer Giderler 10.000.- T.L,
 Gümrük Vergisi $[(50.000+10.000) \times 0,10=]$... 6.000.- T.L,
 KDV $[(50.000+ 10.000 + 6.000) \times 0,18=]$ 11.880.- T.L,

Vergiler Toplamı= $(6.000 + 11.880) =$ **17.880.- T.L** olarak hesaplanır.

İhracatçı; DİR izin belgesi almadığı sürece ithalat aşamasında gümrük vergisi, KDV, diğer vergi, resim ve harçlar toplamını (örneğimizdeki 17.880.- T.L) gümrükte ödemek zorundadır. Vergilerin toplamı boyanın CIF bedelinin % 35 'ine tekabül etmektedir.

DİR izin belgesi bu vergiyi ödememek ve teminata bağlamak için alınır. Bu işletme (Ege A.Ş. firması) ithalattan önce, bağlı bulunduğu İhracatçı Birliklerine müracaat ederek “Dâhilde İşleme İzin Belgesi” alır. Boya için gümrükte ödemesi gereken vergi, harç ve fonları DİR belgesini gümrük görevlisine ibraz ederek ödemez. Vergiyi ertelemiş olur.

180 gün vadeli ihraç ettiği ürün için kullandığı boyada ödemediği vergiler için “finansman avantajı” yaratmış ve üretim maliyetini düşürmüş olacak, rekabet avantajı elde edecektir.

Bu ürünü ihraç ettiğinde DİR taahhüdünü kapatacaktır.

İhracat gümrük beyannamesinde, 44 no’lu kutucukta “DİR” kapsamında ihracat belgelerinin işlenmesi yararlı olur.

Dâhilde işleme rejimi uygulaması, şartlı muafiyet sistemi, geri ödeme sistemi olmak üzere iki şekilde yapılır;

6.2.2.3.1.1. DİR VE ŞARTLI MUAFİYET SİSTEMİ

Dâhilde işleme izin belgesi kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan;

- “Serbest Dolaşımda Bulunmayan Eşya”,
- “Eşdeğer Eşya”
- “Yurtiçinde Alınan Eşya” için ayrı yöntemler uygulanır.

6.2.2.3.1.1.1. SERBEST DOLAŞIMDA BULUNMAYAN EŞYA İTHALİ

DİR kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan ve serbest dolaşımda bulunmayan;

- Hammadde,
- Yardımcı madde,

Yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşya ve ambalaj malzemesinin, Türkiye gümrük bölgesinde (*serbest bölgeler hariç*) yerleşik firmalarca, ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan, vergisi teminata bağlanmak suretiyle ithal edilmesi ve ihracatın gerçekleşmesi halinde alınan teminatın iade edilmesi **şartlı muafiyet** olarak adlandırılır.

Burada bir **şart vardır**.

- Ham ve yardımcı madde vergi ödemediği ithal edilir.
- İhraç edilecek malın üretiminde kullanılır.
- Üretilen malın tamamını verilen izin süresi içinde ihraç edilir.
- İhracat gerçekleşene kadar ithalatta ödenecek vergiler teminata bağlanmış olur.

- Eşyanın bu şekilde ithal edilerek kullanılması ve Dâhilde İşleme Rejiminden yararlanmasına **şartlı muafiyet sistemi** denir.

Şayet mal ihraç edilmezse vergiler cezalı olarak geri ödenir. Malın bir kısmını ihraç edip, bir bölümünü süresi içinde ihraç edilmezse, ihraç edilemeyen kısım vergileri cezalı olarak ödenir.

Üretilen mal yurt içinde satılamaz. Mal yurt içinde satılırsa, DİR kapsamında ödenmeyen vergiler cezalı olarak ödenir.

6.2.2.3.1.1.2. DİR KAPSAMINDA; EŞDEĞER EŞYA İTHALİ

Bu uygulamada; yurt içinden eşdeğer eşya kullanarak ihraç edilecek ürün üretilir. İhracat gerçekleştikten sonra, eşdeğer eşyanın ithalatı aşamasında DİR belgesi kapsamında eşdeğer eşya için vergiler ödenmez, ticaret politikası uygulanmaz.

Eşdeğer eşya, DİR kapsamında ithal edilmesi planlanan, sekiz (8) ve on iki (12)'li bazda gümrük tarife istatistik pozisyonlu, ticari kalitesi, teknik özellikleri itibarıyla aynı kalite ve nitelikleri taşıyan serbest dolaşımdaki eşya olmalıdır.

Eşdeğer eşya kullanımı çerçevesinde şartlı muafiyette;

- a) İhracat işleminden sonra ithalat yapılabilir,
- b) İthal edilen eşya ile serbest dolaşımdaki eşya birlikte kullanılabilir.
- c) İthal eşyasının ithalinden önce eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünün ihracı halinde, buna tekabül eden ithalat belge (DİR) süresi sonuna kadar yapılabilir. Bu kapsamda yapılacak ithalat esnasında KDV dâhil tüm vergiler teminata bağlanır. Ticaret politikası önlemleri uygulanmaz.
- d) İşlem görmüş ürünün eşdeğer eşyadan elde edildiği durumlarda, gümrük işlemlerinde ithal eşyası eşdeğer eşya, eşdeğer eşya ise ithal eşyası olarak değerlendirilir.
- e) İhracat Genel Müdürlüğü, eşdeğer eşya kullanım süresine ya saklama ve kısıtlama getirilebilir.

6.2.2.3.1.1.3. DİR KAPSAMINDA; YURT İÇİNDE SATIN ALINAN EŞYA

Dâhilde işleme izin belgesi kapsamında ihracatı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan; Hammadde, Yardımcı madde, Yarı mamul, mamul, değişmemiş eşya ve ambalaj malzemeleri, ithal edilebileceği gibi, **yurt içinden de** temin edilebilir. (*DİR.Tb.Md.7*)

DİR belgesi kapsamında yurt içinden yapılan satın almalarda katma değer vergisi (KDV) için tecil, terkin sistemi uygulanır.

Dâhilde işleme rejimi kapsamında tecil (*ertelem*), terkin (*iptal*) uygulaması aynen ihraç kayıtlı satışlarda olduğu gibidir.

İhracatçı bu uygulama ile yurt içinden KDV ödemedenden ham madde ve yardımcı madde tedarik eder. İhracat malını üretir. İhracatı gerçekleştirir. İhracatın gerçekleştiği gümrük beyannamesinin bir örneğini satıcıya verir. Satıcı tecil ettiği vergiyi bu şekilde terkin eder.

ÖRNEK-2;

Ege A.Ş firması oto yedek parçası üretmektedir. Yedek parçaları altı ay vadeli ihraç etmektedir. Üretiminde; metal kullanmaktadır.

Üretimde kullandığı “Metal” ham maddeyi Kaya A.Ş ‘den 50.000 mal + 9.000 KDV olmak üzere toplam 59.000.- T.L ‘ya satın almıştır.

DİR izin belgesi kapsamında;

Fatura aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir;

Mal bedeli: 50.000.- T.L,

KDV Tutarı: 9.000.- T.L,

Genel Toplam.....: 59.000.- T.L olarak düzenlenir.

Fatura üzerine; “3065 sayılı KDV Kanununun Geçici 17 .nci maddesi hükmü gereğince KDV tahsil edilmemiştir. “**Şerh**”’i yazılır.

Satıcı Kaya A.Ş; 9.000.- T.L tutarındaki KDV ‘yi tahsil etmez. Tecil eder. Yani ihracat gerçekleşene kadar erteler.

İhracatçı Ege A.Ş ham maddeyi ihraç edeceği ürünün imalatında kullanır, ürettiği malı DİR belgesinin izin süresi içinde ihraç eder.

Ege A.Ş ihracatın gerçekleştiğini bir yazı ile satıcıya bildirir. Ya da gümrük beyannamesinin noter onaylı bir örneğini satıcıya verir.

Satıcı Kaya A.Ş tecil ettiği (*tahsil etmeyip ertelediği*) KDV ‘yi bu belge kapsamında terkin eder. Yani kapatır.

İhracatçı da KDV ödemedi hammadde, yardımcı madde satın alır, malı üretir ve ihracat yapar. Kendisi için finansman, maliyet ve rekabet avantajı yaratmış olur.

NOT; DİR belgesi kapsamında yurt içinde mal alım ve satımlarında düzenlenen fatura diğer mallardan ayrı kesilir. Fatura düzenleme alt sınırı KDV hariç 2.500.- T.L ‘dir. Tekstilde; pamuk, iplik, yün, kumaş hariç alımlarda 500.- T.L ‘dir. (KDV GUT.II.A.9)

6.2.2.3.1.2. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ (DİR) VE GERİ ÖDEME SİSTEMİ

Geri ödeme yönteminde, DİR kapsamında ithal edilen ham madde ve yardımcı maddenin ithalatında gümrükte hesaplanan tüm vergiler ithalatçı tarafından ödenir.

Ham ve yardımcı maddelerin kullanılmasıyla imalatı yapılan ürünün, ihracatı gerçekleştirilir. İthalat sırasında gümrükte ödenen vergiler, gümrük idaresi tarafından geri ödenmek suretiyle iade edilir.

Eşyanın bu şekilde DİR ‘den yararlanmak suretiyle tedarikine, ödenen verginin ihracattan sonra iadesine **geri ödeme sistemi** denir.

ÖRNEK-3;

Yukarıda **Örnek-1** ‘deki Ege A.Ş. ihraç edeceği ürünün imalatında kullanacağı ham ve yardımcı maddelerin (*boyanın*) ithalatı aşamasında, gümrükte hesaplanan **17.880.- T.L** vergileri öder. Boya ‘yı ithal eder.

İthalat aşamasında, geri ödeme sisteminden faydalanacak ise;

- İthalat gümrük beyannamesine eşyanın “Geri Ödeme Sistemi” kapsamında olduğu yazılır.
- Dâhilde işleme izin belgesi ile ilgili 44. Satır kodunun gümrük beyannamesi üzerine kaydedilmesi gerekir.

Boyayı kullanarak ürettiği malı (*kumaş*) ihraç ettiğinde gümrükte ithalat aşamasında, ödediği 17.880.- T.L vergilerin iadesi talep edilir.

Bu yönetime dış ticarete; **geri ödeme sistemi** denir.

6.2.2.3.2. DİR KAPSAMINDA TEMİNAT VE İNDİRİMLİ TEMİNAT

Şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde dâhilde işleme izin belgesi ile yapılan ithalatlarda teminat alınır.

Teminat;

- a) Para,
- b) Bankalar tarafından verilen teminat mektupları,
- c) Hazine tahvil ve bonolarından biri olarak oluşur.

İndirimli teminat uygulaması için aşağıdaki şartlar aranır;

a) DİR belgesi sahibi, yetkilendirilmiş yükümlü (Y.Y) sertifikası veya son iki yıl da asgari 25 milyon dolar ihracat yapan onaylanmış kişi statü belgesi (O.K.S.B) sahibi firmaların yapacakları ithalatta, bu ithalattan doğan vergilerinin %1'i oranında,

b) Son iki yıl için son bir yılda asgari 5 milyon ile 25 milyon dolar ihracat yapan O.K.S.B sahibi firmaların DİR kapsamında yapacakları ithalatta, bu ithalattan doğan verginin %5'i oranında,

c) DİR kapsamında, O.K.S.B sahibi firmaların DİR kapsamında yapacakları ithalatta, bu ithalattan doğan verginin %10'uaranında,

d) DTŞ ile Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin DİR kapsamında yapacakları ithalatta, bu ithalattan doğan verginin %10'u oranında,

e) İmalatçı, ihracatçıların, sanayi ürünleri için toplam bir (1) Milyon ABD Dolarından, tarım ve işlenmiş tarım ürünleri için toplam beş yüz bin (500.000.-) ABD Dolarından az olmamak kaydıyla gerçekleştirdikleri ihracat kadar DİR kapsamında yapacakları ithalatta, bu ithalattan doğan verginin %10'u oranında,

f) Son üç takvim yılı itibarıyla ihracatı her bir yıl için beş (5) milyon ABD dolarını geçen veya son beş takvim yılı itibarıyla ihracatı her bir yıl için bir (1) milyon ABD dolarını geçen ihracatçıların, DİR kapsamında yapacakları ithalatta, bu ithalattan doğan verginin %10 'u oranında indirimli teminat uygulanarak, ithalatına izin verilir.

(2018/1 s. DİR Teb., 02.05.2018 t.,30409 s.R.G)

6.2.2.3.3. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİNİN (DİR) SÜRESİ

DİR izin belgesinin süreleri sektörüne göre azami on iki (12) aya kadar tespit edilebilir.

Başlangıç tarihi dâhilde işleme izin belgesi verilmiş tarihidir.

Süre sonu ise, belge süresi bitiminin rastladığı ayın son günüdür. Üç aya kadar dilekçe ile izin alınmak suretiyle “Ek süre” verilebilir.

6.2.2.3.4. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİNİN TAKİP VE DEĞERLENDİRMESİ

DİR izin belgesinin süresi içinde işlem gören ürünün ihracatı takip edilir. DİR belgesinin kapatılması değerlendirilir.

İhracatın Gerçekleşmesi;

DİR kapsamında ihracatı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün, ihracat rejimi ve gümrük mevzuatı hükümleri çerçevesinde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere ihraç edilmesidir.

Ancak, şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde serbest bölgelere gerçekleştirilen ihracata konu eşyanın en geç DİR izin süresi bitiminden itibaren üç (3) ay içerisinde; serbest bölgelerden başka bir ülkeye satışının (ihracatının) yapıldığının, tevsiki kaydıyla, DİR izin belgesi ihracat taahhüdü kapatılır. (Gm.Gn.Md.08.05.2015 t.7703612 s.yazı)

ARACI İHRACATÇI İLE İHRACAT;

DİR kapsamında işlem görmüş ürünün ihracatı, DİR izin belgesi sahibi firma tarafından yapılabileceği gibi, başka bir ihracatçı aracılığı ile de yapılabilir. Bu durumda; elektronik ortamda düzenlenen DİR kapsamındaki işlemler için önceden ilgili bölge müdürlüğünden izin alınır.

TEMSİLCİ ARACILIĞI İLE İTHALAT;

DİR kapsamındaki eşyanın ithalatı, DİR izin belgesi sahibi firma tarafından yapılabileceği gibi doğrudan ya da dolaylı temsil hükümlerine göre tayin edilmiş olmak kaydıyla, temsilci aracılığıyla da yapılabilir.

Bu durumda, elektronik ortamda düzenlenen DİR izin belgesi kapsamında temsilci aracılığıyla ithalat yapılabilmesi için önceden ilgili bölge müdürlüğünden izin alınır.

6.2.3.5. DİR İHRACAT TAAHHÜDÜNÜN KAPATILMASI

İhracatçı firmalar taahhüdü aşağıdaki şekillerde kapatabilir.

a) DİR belgesi süresi sonundan itibaren üç ay içerisinde,

- b) DİR ihracat taahhüdünü kapatmak için en geç izin süresi sonundan itibaren bir (1) ay içerisinde, belgelerle birlikte ilgili gümrük idaresine, müracaat etmeleri zorunludur.

6.2.2.3.5. DİR İZİN BELGESİ ALMA SÜRECİ VE GEREKLİ BELGELER

Dâhilde İşleme Rejiminde; Dâhilde İşleme İzin Belgesi (D.İ.İ.B) alma işlemleri bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla yapılmaktadır.

Dâhilde İşleme İzin Belgesi (D.İ.İ.B) alma ve taahhüt kapatma işlemleri elektronik ortamda yapılır.

DİİB almak için gerekli bilgi ve belgeler aşağıda açıklanmıştır.

- 1) Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri Başvuru Formu,
- 2) Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri İzin Formu,
- 3) Eşyanın bedelsiz gönderilme amacı ve süresini kapsayan gönderici firma ile alıcı firma arasında varsa imzalanmış sözleşme veya gönderici firma yazısı aslı ve tercümesi,
- 4) İhraç Ürünleri ile İlgili Hammadde Sarfiyat Tablosu
- 5) İhraç edilen mamulün üretimi ile ilgili Kapasite Raporu,
- 6) Yan sanayici kullanılması halinde, kapasite raporu, imza sirküleri ve taraflarca yapılan protokol örneği,
- 7) Ticaret Sicil Gazetesi aslı, noter veya ticaret ve sanayi odaları ile ticaret sicili memurluklarınca tasdikli örneği,
- 8) İmza Sirküleri düzenlenir.

6.2.2.4. HARIÇTE İŞLEME REJİMİ ve GEÇİCİ İHRACAT

Şartlı muafiyet kapsamında, ekonomik etkili rejimdir.

İhraç edilecek eşyanın; daha ileri bir düzeyde işlem görmek üzere Türkiye gümrük bölgesi dışına ve serbest bölgelere, geçici olarak ihracına ve işlem görmüş ürün olarak ithaline imkân sağlar.

ÖRNEK; Hariçte İşleme Rejimi (HİR) kapsamında işlenmemiş bakır çubukların, Bursa Serbest Bölgesine ihraç edilmesi, daha sonra yasal süresi içinde işlenmiş bakır tel olarak ithal edilmesi halinde ithalat vergilerinden muaf tutulmasına imkanı sağlar. HİR ile vergi ödenmeden ithal edilen

işlenmiş bakır teller, başka bir yurt dışı alıcıya (*Almanya ya*) ihraç edilmesi halinde rejim (*HİR*) kapanır.

6.2.2.4.1. HARIÇTE İŞLEME REJİMİNİN AMACI VE YARDIMCI TANIMLAR

Eşyanın daha ileri safhada işlenmek, tamir edilmek veya yenilenmek üzere geçici olarak Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere ihraç edilmesi ve daha sonra, bu faaliyetler sonucunda elde edilen yeni ürünlerin, gümrük vergilerinden tam veya kısmi muafiyet uygulanmak suretiyle yeniden ithaline izin verilmesi suretiyle ihracatçının teşvik edilmesi temel amaçtır.

Bir eşyanın Hariçte İşleme Rejimine (*HİR*) tabi olabilmesi için;

- İşlemin çeşidine göre yetkili kurumlardan izin belgesi alınması,
- Eşyanın geçici olarak ihraç edilmesi,
- Türkiye Gümrük Bölgesi dışında işlem görmesi,
- Dışarıda işlem gören eşyanın ithal edilmesi,
- Eşyanın ithali aşamasında tam veya kısmi vergi muafiyeti uygulanmak suretiyle yeniden serbest dolaşıma girmesi,
- HİR* 'den faydalanılarak imalatı tamamlanan ürünün tekrar yurt dışına ihraç edilmesi gerekir.

Avrupa Birliği (Gümrük Birliği) içinde hariçte işleme rejiminin uygulanmasında aşağıdaki tanımların açıklanmasında yarar vardır.

Üçgen Trafik: Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin bir ülkesinden geçici olarak ihraç edilmiş olup, üçüncü ülkede işlem görmüş ürünlerin, bölgenin diğer ülkelerinde kısmi veya tam gümrük vergisi muafiyetiyle serbest dolaşıma girmesi uygulamasına üçgen trafik denir.

INF 2 Bilgi Formu: Hariçte işleme rejimi kapsamında üçgen trafik kullanımına izin veren gümrük idaresi tarafından düzenlenen ve Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin bir ülkesinden geçici olarak ihraç edilerek üçüncü ülkede işlem görmüş ürünlerin, bölgenin diğer ülkelerinde kısmi veya tam gümrük vergisi muafiyetiyle serbest dolaşıma girişine imkan veren belgedir.

INF 3 Bilgi Formu: İhracatın yapıldığı Gümrük Birliği Gümrük Bölgesi'nin bir ülkesinden diğer ülkesine geri gelen eşyanın gümrük vergisi mua-

fiyetinden yararlanabilmesi amacıyla ihracatçının talebi üzerine ihracatçı gümrük idaresi tarafından düzenlenen belgedir.

Geri Gelen Eşya: G. Birliği Gümrük Bölgesinde serbest dolaşımda olup, ait olduğu gümrük bölgesinden ihraç edildikten sonra bölgenin diğer ülkesine üç yıl içinde geri gelen ve serbest dolaşıma giren eşyadır.

6.2.2.4.2. H.İ.R ÇEŞİTLERİ, YARARLANMA KOŞULLARI VE SÜRELER

H.İ.R. çeşitleri, yararlanma koşulları ve uygulanan süreler aşağıda ayrı olarak açıklanmıştır. (*Gm. Gn. Tb. HİR.30.05.2009.t.27243.s.RG*)

6.2.2.4.2.1. TAMİRAT AMAÇLI H.İ.R VE GEÇİCİ İHRACAT

Türkiye gümrük bölgesi dışında tamir ettirilmek istenen eşya için; “tamir amaçlı geçici ihracat ve hariçte işleme izni” ilgili gümrük idaresi tarafından verilir.

Gümrük idaresi tarafından onaylanan beyanname hariçte işleme izin belgesi hükmündedir. Ayrıca izin belgesi düzenlenmez.

Gümrük idaresi eşyanın ihracat rejimi hükümlerine göre işlemlerini yapar. Gümrük beyannamesinin “44 no’lu kutusuna”; işleme faaliyetinin mahiyeti, eşyanın marka, seri numarası, model yılı gibi ayırt edici özellikleri ile özel işaretleri kaydedilir. Eşyanın ayniyet tespiti yapılır.

Tamir amacıyla geçici ihraç edilen eşya tamiratının, garanti sözleşmesine veya kanuni bir yükümlülüğe dayanarak ya da bir imalat hatası nedeniyle, bedelsiz yapıldığının kanıtlanması halinde, ithalat vergilerinden **tam muafiyet** uygulanır. Serbest dolaşıma girişine izin verilir.

Ancak; Eşyanın tamir amacıyla geçici ihraç edildiği ve tamiratın bedel karşılığında yapıldığı hallerde kazanılan katma değer için **kısmi muafiyet** kapsamında vergi hesaplanır. Eşyanın gümrük kıymetine (*ithalat vergilerinin matrahına*) aşağıdaki işlemler dâhil edilir ve bu tutarların toplamı üzerinden ithalat vergileri hesaplanır.

- Yurt dışında işlem gören tamir masrafları,
- Yurt dışı işlemler için ödenen navlun ve sigorta masrafları,
- Yurt dışında tamir sırasında ödenen diğer masraflar ithalatta hesaplanan verginin matrahına dâhil edilir.

6.2.2.4.2.2. HAM MADDE VE MADEN CEVHERİNDE H.İ.R

Hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve ambalaj malzemelerinin daha ileri bir düzeyde işlem görmek üzere Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere gönderilmek istenmesi halinde, H.İ.R için T.C Ticaret Bakanlığına başvuru yapılır.

Maden cevheri ve konsantrelerinin izabe edilmesi ve işlenmesi amacıyla Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere gönderilmek istenmesi halinde, H.İ.R için Maden İhracatçı Birliklerinin bağlı olduğu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine başvuru yapılır.

6.2.2.4.2.3. YURT DIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ VE GEÇİCİ İHRACAT

Yurtdışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında, yurtdışında inşaat, tesisat, montaj, mühendislik, proje, müşavirlik, işletme, bakım ve onarım gibi teknik hizmet amacı ile Türkiye Gümrük Bölgesinden geçici olarak eşya ihracı yapılabilir.

Eşyanın, Ticaret Bakanlığınca verilen üç (3) yıllık süre içerisinde geri getirilmesi esastır. 3 yıllık süreyi aşamaz. Ek süre talep edilebilir.

6.2.2.4.2.4. YURT DIŞI SERGİ, FUAR EŞYASI VE GEÇİCİ İHRACAT

Yurtdışında düzenlenen sergi ve fuarlarda gösterilecek, tanıtımı ve reklamı yapılacak eşyanın geçici ihracatı için;

- Gümrük müdürlüğüne gümrük beyannamesi ile beyan edilir.
- Eşyanın ayırt edici özellikleri, özel işaretleri ile eşyanın sergileneceği fuar veya serginin adı beyannameye kaydedilir.
- Eşyaya ilişkin kesin satış faturası aranmaz. Proforma fatura veya sevk irsaliyesi beyannameye eklenir.
- Gümrük işlemleri tamamlanır.

6.2.2.4.2.5. TİCARİ KİRALAMA VE FİNANSAL KİRALAMADA GEÇİCİ İHRACAT

Ticari kiralama ya da finansal kiralama yoluyla geçici ihracat yapılabilir. Geçici ihracat talebi ilgili gümrük müdürlüğüne yapılır. Gümrük müdürlüğü tarafından onaylanan beyanname izin hükmündedir.

Ticari kiralama ve finansal kiralama yoluyla ihracatta süre, üç (3) yılı aşamaz. Süre, bitiminden önce başvurulmak şartıyla, ilgili gümrük müdürlüğüne sözleşmesinde belirlenen süre kadar uzatılabilir.

6.2.2.4.3. HARIÇTE İŞLEME İZİN BELGESİNİN SÜRESİ

Hariçte İzin Belgesi, süresi azami on iki (12) aydır. Ayrıca, ilgilinin gerekçeli talebi üzerine altı ve on iki aylık ek süreler verilebilir.

6.2.2.4.4. HARIÇTE İŞLEME İZİN BELGESİ TAAHHÜDÜNÜN KAPATILMASI

Hariçte işleme izin belgesi taahhüdünün kapatılması için;

H.İ.R. yararlanan firmaların, belge süresi sonundan itibaren bir (1) ay içerisinde izni veren bölge müdürlüğüne belge, izin taahhüdünü kapatmak için müracaat etmeleri zorunludur.

Hariçte işleme izni taahhüdü ise, izni veren ihracatçı birlikleri genel sekreterliğince kapatılır. Bakanlığa ve ilgili firmaya bilgi verilir.

6.2.2.4.5. H.İ.R İTHALATIN GERÇEKLEŞMEMESİ VE İPTALİ

Eşyanın HİR belgesinde belirtilen şartlara ve yararlanılan tedbirlere uygun olarak yurda getirilmemesi halinde, yurt dışına gönderilen eşyanın aynen geri getirilmesi gerekir.

Aksi takdirde, kambiyo ve gümrük mevzuatı hükmü uygulanır.

Geçici ihracata konu eşya geri gelmezse; Türkiye Gümrük Bölgesini terk anında alınan teminatlar irat (*gelir*) kaydedilir. Tahsil edilmeyen vergi varsa tahsil edilir. (*HİR.Teb.31.12.2014.t.29222.s.R.G*)

6.2.2.5. GÜMRÜK KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ

6.2.2.5.1. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi (GKAİR)Amacı

Gümrük kontrolü altında işleme rejimi, serbest dolaşıma girmemiş eşyanın Türkiye gümrük bölgesinde, ithalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, niteliğini veya durumunu değiştiren işlemlere tabi tutulmasıdır. Bu aşamada vergiler karşılığın da teminat alınır.

Gümrük kontrolü altında işleme; “Antrepo” özelliğine sahip izin belgesi alınmış yerlerde yapılır.

Örnek; Bir makinenin parçalarının, gümrük kontrolü altında işleme rejimi kapsamında montajının yapılarak yurda sokulması gibi.

Ürünün GKAİR ile paketlenerek ihracı ya da ithali gibi.

6.2.2.5.2. GÜMRÜK KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ SÜRESİ

GKAİR ‘ne ilişkin iznin geçerlilik süresi, her başvuru için ve azami iki (2) yıl olarak belirlenir. Sürenin başlangıcı izin belge tarihidir.

Süre sonu ise izin belge süresinin bittiği ayın son günüdür.

Bu süreler mücbir sebep ve beklenmeyen hallerde veya izin sahibi talebi ile üç aya kadar uzatılabilir.(Gm. Ynt. 372)

6.2.2.6. GEÇİCİ İTHALAT REJİMİ

ATA Karnesi kapsamında Türkiye de kullanılacak eşyanın geçici ithalatına izin verilir. ATA karnesi ile eşyanın ayniyet tespiti yapılır.

Geçici ithalat izin belgesi ile ithalatla alınması gereken vergiler uluslararası alanda geçerli sözleşmeye göre teminata bağlanır.

Geçici ithalat rejiminde aşağıdaki belgeler kullanılır;

- a) **ATA karnesi**, taşıma araçları hariç olmak üzere eşyaların geçici ithali için kullanılan geçici ithalat belgesidir.
- b) **CPD Karnesi**; Taşıma araçlarının geçici ithali için kullanılan geçici ithalat belgesidir.

6.2.2.6.1. GEÇİCİ İTHALATINA İZİN VERİLEN EŞYALAR

Eşyanın; Türkiye gümrük bölgesinde geçici kullanılmasına ve geçici ithalatına aşağıda açıklanan gümrük işlemlerinde izin verilir;

- a) Türkiye de açılacak sergi, fuar, toplantı ve benzeri etkinliklerde teşhir edilecek veya kullanılacak eşyalar,
- b) Yurt içinde kullanılacak mesleki malzemeler ve eşyalar,
- c) Konteynerler, paletler, ambalajlar, numuneler ve ticari bir işlemle ilgili olarak geçici ithal edilen diğer eşyalar,

- d) Türkiye de imal edilecek eşyanın; imalat süresince kullanılacak; matris, klişe, madeni baskı kalıpları, çizim, plan ve modelleri, ölçüm, kontrol ve inceleme aletleri ve edevatları,
- e) Eğitsel, bilimsel veya kültürel amaçlarla ithal edilen eşyalar,
- f) Turistik tanıtım amaçlı ithal edilen malzemeler,
- g) İnsani amaçla ithal edilen tıbbi, cerrahi, laboratuvar ekipmanları ve yardım malzemelerinin Türkiye ye girişinde geçici ithalat izin belgesi aranır. (Geç.İth.21.03.2005.t.25762.s.RG)

6.2.2.6.2. GEÇİCİ İTHALATINA İZİNİN SONA ERMESİ VE SÜRE UZATIMI

Geçici ithalat şartlarının tamamlanması halinde rejim sona erer. Eşyanın yurt dışına çıkışı, gümrük idaresine yapılan talep ile gerçekleşir.

Süre uzatımının talep edilmesi halinde, karnenin geçerlilik süresini aşmayacak şekilde süre uzatımına izni verilebilir.

6.2.2.7. Transit Rejimi

NOT; Bu kitabın “TRANSİT TİCARET” adlı **10.BÖLÜM** ‘de geniş olarak açıklanmıştır.

6.2.2.8. Serbest Bölgeler Rejimi

NOT; Bu kitabın “SERBEST BÖLGELER” adlı **9.BÖLÜM** ‘de geniş olarak açıklanmıştır.

6.2.2.9. İthalat Gümrük İşlemleri ve Süreci

NOT; Bu kitabın “İTHALAT İŞLEMLERİ” adlı **8.BÖLÜM** ‘de geniş olarak açıklanmıştır.

6.2.2.10. İhracatta Gümrük İşlemleri ve Süreci

NOT; Bu kitabın “İHRACAT İŞLEMLERİ” adlı **7.BÖLÜM** ‘de geniş olarak açıklanmıştır.

7. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE İHRACAT İŞLEMLERİ

İHRACAT ve İHRACATÇI
İHRACAT ÇEŞİTLERİ
İHRACAT GÜMRÜK İŞLEMLERİ
FİİLİ İHRACAT ve FİİLİ İHRACAT TARİHİ
İHRACAT SÜRECİ ÖRNEK UYGULAMA
MAL İHRACATI,
HİZMET İHRACATI, ROAMİNG İHRACAT
BAVUL TİCARETİ ve Y.B.EŞYA İHRACATI
İHRAÇ KAYITLI SATIŞLAR, ALIŞLAR
İHRAÇ EDİLEN MALIN GERİ GELMESİ
ALICISI TARAFINDAN KABUL EDİLMİYEN MALLAR
KONSİNYE İHRACAT İŞLEMLERİ
İHRACAT BEDELLERİNİN TAHSİLİ
MUHABİR BANKA KESİNTİSİ
KOMİSYON GİDERLERİ
İHRACAT 'DA GÖTÜRÜ GİDER
INTERNET ve İHRACAT

7. İHRACAT İŞLEMLERİ

7.1. İHRACAT

7.1.1. İHRACATIN TANIMI

Bir malın, yürürlükteki ihracat ve gümrük mevzuatına uygun şekilde, Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkış işlemidir. Yani bir malın yurt dışına satışdır.*¹

Türkiye den ihraç edilecek eşya, ihracat gümrük beyannamesi (G.B) ile yetkili gümrük idaresine beyan edilir.*²

G.B ‘ne tabi olmayan ihracatlar yönetmelikle belirlenir.

Eşyanın fiilen ihracatı ile gümrük kontrolleri sona ermiş olur.*³

*¹(İhr.Ynt.4/1-d) - *²(Gm.Ynt.415)- *³(Gm.Kn.150-151)

7.1.2. İHRACATIN FAYDALARI

İhracatın sağladığı faydalar aşağıda açıklanmıştır.

- a) İşletmeye pazar payını genişletme fırsatı verir,
- b) İç pazarda kapasitenin artırılmasını sağlar,
- c) İç pazara olan firma bağımlılığını azaltır,
- d) İç pazardaki durgunluk dönemlerini telafi eder,
- e) Dış pazarda kazanılan güç ile iç pazardaki rekabeti artırır,
- f) İç pazarda denenmiş ve test edilmiş ürünlerin ihraç edilmek suretiyle dış pazar araştırma maliyetini azaltılır,
- g) Uluslararası pazarlarda yaşanan yoğun rekabet, ihracatçı firmaların ürünlerini pazarın ihtiyacına göre daha modern teknoloji ile hazırlamasını teşvik eder. Böylece üretimde modernizasyonu ve teknolojinin gelişimi sağlanır.

7.1.3. İHRACATIN RİSKLERİ

İhracatta karşılaşılan riskler aşağıda açıklanmıştır.

- a) Satışlar tahmin edilen seviyelerin altında kalabilir,
- b) Yurt dışı rekabet beklenenden daha fazla ve zor olabilir,
- c) Yurt dışı müşteriler ödeme yapmada tutarsız olabilir ya da hiç ödeme yapmayabilir,
- d) Hedef ülkeden ihracat gelirinin geri çıkışı kısıtlanmış ya da yasaklanmış olabilir,
- e) Döviz kurlarındaki dalgalanmalar nedeniyle, işletmenin ihracat kârı azalabilir, ortadan kalkabilir, hatta zarar edilebilir,
- f) Ödeme yapılmaması veya sözleşme ile ilgili diğer anlaşmazlık hallerinde, yargı sürecini başlatmak zor olabilir,
- g) Savaş, iç savaş veya yabancı devlet tarafından millileştirme gibi hedef pazardaki istikrarsızlıklar halinde kayıplar olabilir,
- h) Ürün yabancı pazarda kabul görmeyebilir.

7.2. İHRACATÇI, ÇEŞİTLERİ ve İHRACATÇI BİRLİKLERİ

7.2.1. İHRACATÇININ TANIMI

İhraç edeceği mala göre, ilgili ihracatçı birliklerine üye olan, vergi numarasına sahip gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuata göre hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıklar ihracatçı sayılır. (İhr.Ynt.4/1-e)

7.2.2. İHRACATÇI OLMA ŞARTLARI

İhracat yapmak isteyen kişinin gerçek ve tüzel kişi olması gerekir. Esnaf ve sanatkârlar ile Joint Venture ortaklıklar da ihracat yapabilir.

İşletmeler; ticari faaliyette bulunmak ve ihracatçı olmak için;

- a) Vergi numarası alır. Vergi mükellefi olur.
- b) İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine üye olur.

- c) Belediye den iş yeri açma ruhsatı alır.
- d) Ticaret Odalarına kayıt ve üye olur,
- e) Şirket sözleşmesi Ticaret Sicil Gazetesinde tescil, ilan edilir.

7.2.3. İHRACATÇI FİRMA ÇEŞİTLERİ

İhracat yapan ve ihracatçıya mal satan işletmeler;

- a) **İmalatçı İhracatçı** İşletmeler; malı kendisi üretir ve yine kendi imkânları ile ihracatını yapar.
- b) **Aracı İhracatçı** İşletmeler; malı imalatçılardan ve serbest piyasadan satın alır, kendi imkânları ile ihracatını yapar.
- c) **Hizmet İhracatı** yapan işletmeler; bu tür işletmeler yurt dışında tamir, bakım, inşaat, taahhüt ve komisyonculuk hizmeti yapar. Yurt dışına KDV 'siz hizmet ihracat faturası düzenler.
- d) **İhraç Kayıtlı Satış** yapan işletmeler; ihraç edilecek malı kendisi üretir. İhracatçıya, ihraç kaydıyla malı satar. İhracatçı ihraç kaydıyla aldığı malı üç (3) ay içinde gümrük beyannamesini düzenleyerek yurt dışına satar.
- e) **Bavul Ticareti ile satış** yapan işletmeler; bu tür firmalar özel fatura ile yurt içinde ama yurt dışında yerleşik kişilere turistlere satış yapar. Faturada KDV tahsil etmez.
- f) **e- Ticaret ile Satış** yapan işletmeler; Yurtdışına, uzaktan iletişim araçlarıyla başka bir ülkeye yönelik olarak gerçekleştirilen mesafeli mal satışı yapan işletmelerdir.

NOT; *Bakınız; e-Ticaret, e-İhracat ve e-İthalat 11. Bölümde geniş olarak açıklanmıştır.*

7.2.4. İHRACATÇI BİRLİKLERİ, Üyelik, Nispi Aidat ve Birlik Onayı

İhracatçılar; ihracat yapabilmek için ihracatçı birliklerine üye olmak zorundadır. İhracatçı Birliklerine üye olan ihracatçı; ilgili ürünü ihraç etme hakkına sahip olur.

Üyelik için bulunduğu bölgedeki İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine ya da irtibat bürosuna başvuru yapılır.

İhracatçı Birliklerine başvuru için aşağıdaki belgeler aranır;

- a) Bağlı olduğu vergi dairesinden; Vergi Mükellefiyet Yazısı,
- b) Gerçek kişiler için nüfus cüzdanı fotokopisi,
- c) İmza sirküleri,
- d) Tüzel kişiler için Ticaret Sicil Gazetesi Fotokopisi,
- e) Ortaklıklar için ortaklık durumlarını belirten sözleşme,
- f) Üyelik formu ve Taahhüname,
- g) Giriş aidatının ödendiğini gösteren makbuz istenir.

Giriş aidatının ödendiği yılı takip eden yıllarda “Yıllık Aidat” ödenir. Yıllık aidatlar her yılın ilk üç ay içerisinde ödenir.

İhracatçı Birlikleri; ihracat işlemlerinde gümrük beyannamesini onaylama işlemini “Nispi Aidat Makbuzu” ile aidat almak suretiyle yapar. Alınan aidata “**Nispi Aidat**” denir.

Gümrük idaresi otomasyonunda; ihracat tescil onayı için İBGS ‘nin elektronik “*Birlik Onay Kodu*” aranır. “Birlik Onay Kodu” doğrulanmayan gümrük beyannamelerine ihracat izni verilmez.*¹

Nispi aidat FOB bedel üzerinden hesaplanır.*²

“İhracatçı Birlikleri” onayı aranmayan ihracatlar;

- a) Yurt dışı fuar ve sergilere katılım yoluyla ihracatlar da,
- b) Ticari kiralama yoluyla ihracatlar da,
- c) Transit ticaret kapsamında yapılacak ihracatlar da,
- d) Yurt dışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında yapılacak ihracatlar da,
- e) Geçici İhracatlar da,
- f) Deniz ve hava taşıtlarına yapılacak teslimat kapsamında yapılacak ihracatlar da ihracatçı birlikleri onayı aranmaz.

Türkiye de İhracatçı Birlikleri;

Halen Türkiye de 61 adet ihracatçı birlikleri,

27 adet ihracatçı sektörü,

13 adet “İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği” mevcuttur.

Bunlar; İstanbul, İzmir, Bursa, Ankara, Mersin, Antalya, Gaziantep, Denizli, Erzurum, Giresun ve Trabzon illerinde olmak üzere;

Akdeniz İhracatçı Birlikleri
 Batı Akdeniz İhracatçılar Birliği
 Denizli İhracatçılar Birliği
 Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği
 Doğu Karadeniz İhracatçılar Birliği
 Ege İhracatçı Birlikleri
 Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri
 İstanbul İhracatçı Birlikleri
 İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri
 İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri
 Karadeniz İhracatçı Birlikleri
 Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri
 Uludağ İhracatçı Birlikleridir.*³
 *^{1,2}(İh.Ynt.16-17) -³ (tim.org.tr)

7.3. İHRACAT ÇEŞİTLERİ

Ülkemizde ve dış ticaret işlemlerinde geçerli ihracat çeşitleri;

- Ön izne bağlı ihracat,
- Kayda bağlı ihracat,
- Yurt dışı fuar ve sergilere katılım yoluyla ihracat,
- Yurt dışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik kapsamında ihracat,
- Yurt dışına geçici ihracat kapsamında yapılan ihracatlar,
- Bedelsiz İhracat,
- İthal edilmiş malların ihracatı,
- Serbest bölgelere yapılan ihracat,
- Transit ticaret,
- Konsinye ihracat,
- Yurt dışına e-ticaret kapsamında yapılan ihracattır.

İhracat çeşitlerinin özellikleri, ihracatına izin veren kuruluşlar ve uluslararası anlaşmalar aşağıda ayrı olarak açıklanmıştır. (İhr.Ynt.5-13)

7.3.1. ÖN İZNE BAĞLI İHRACAT

Bu ihracat yönteminde, ürünün ihracatı için ilgili kamu kurum ve kuruluşlardan ön izin alınır. Bazı ürünlerin ihracatı, uluslararası anlaşmalar ve mevzuata göre belirlenmiş kamu ve özel kuruluşların ön iznine bağlıdır. İhracat için ilgili kurumlardan ön izin alınır. (*İhr.Ynt.6*)

İhracatı ön izne bağlı mallara örnekler aşağıda açıklanmıştır;

Harp araç ve gereçleri ile silah ihracatı T.C Milli Savunma Bakanlığının öz iznine tabidir.

Doğal çiçek soğanlarının doğadan toplanması, üretimi ve ihracatı,

Damızlık küçük ve büyük baş hayvan, yarış atları, gübreler ihracatı için Tarım ve Orman Bakanlığından ön izin alınır.

Yaban domuzu, kurt, çakal, tilki, sansar, kaplumbağ ve yılanların canlı ve cansız halde ihracı T.C T. ve Orman Bakanlığı iznine tabidir.

7.3.2. KAYDA BAĞLI İHRACAT

İhracatı “Kayda Bağlı Malların” ihracat işleminde, Gümrük Beyanamesi (G.B) ‘nin, fiili ihracattan önce İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği (İBGS) tarafından kayda alınması gerekir.

İBGS ‘nce kayda alınmış G.B ‘nin gümrüğe sunulma süresi, İBGS ‘nin onay tarihinden itibaren otuz (30) gündür. Bu süre uzatılmaz.

Ancak, ülkemiz ihracat ürünlerine miktar kısıtlaması uygulayan ülkelere yapılan malın ihracına ait kayıt meşruhatı düşülerek onaylanmış G.B ‘nin gümrük idarelerine sunulma süresi, otuz günden daha kısa veya uzun olarak Bakanlıkça belirlenebilir.

"Kayda Bağlı İhracat Listesi" nde yer alan mallar ve ürünler için aşağıdaki örnekler verilebilir;

- a) İhracatında “Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu” (DFİF) kesintisi yapılan mallar olan iç fındık, kabuklu fındık, hayvan deri ve postları, pamuk ihracatıdır. Bu malların ihracatında, ihracatçıdan DFİF kesintisi yapıldığı için kayda alınır.

- b) İhracatında “DFİF” ödemesi yapılan mallar olan yumurta, kümes hayvanı eti, bal, zeytinyağı, konserve, makarna, reçel, jöle ihracatıdır. Bu malların ihracatında ihracatçıya DFİF ‘dan destek ödemesi yapıldığı için kayda alınır.
 - c) Ülkemizde kredi karşılığı kurulan tesislerin bedelinin malla geri ödenmesine ilişkin özel hesaplar çerçevesinde ihracat,
 - d) Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki doğalgaz anlaşması çerçevesinde ihracat,
 - e) Ülkemiz ihraç ürünlerine miktar kısıtlaması uygulayan ülkelere yapılan kısıtlama kapsamındaki maddelerin ihracı,
 - f) Birleşmiş Milletler Kararları uyarınca ekonomik yaptırım uygulanan ülkelere ihracatı,
 - g) Beyaz mermer, çimento, buğday, mercimek, arpa vb. ihracat işlemleri ilgili kurumlar tarafından kayda alınır.
- (İh.Ynt.7) - (İKBMİ.Tb.2006/7.s-06.06.2006 t.26190s.R.G.)

7.3.3.YURT DIŞI FUAR VE SERGİLERE KATILIM YOLUYLA İHRACAT

Bir malın, yurt dışı fuarlara çıkarılıp, fuarda sergilenmesi süresinde, satışının yapılması yöntemi ile yapılan ihracat türüdür.

İhracatın gelişmesi ve uluslararası piyasalarda Türk malının tanıtılmasında yurt dışı fuar ve sergiler büyük önem arz eder. Ulusal ekonomide üretilen mal ve hizmetlerin, yurt dışı tüketicilere tanıtılmasında ve kullanılmasında vazgeçilmez reklam aracıdır.

Türkiye de yerleşik firmalar ve kuruluşlar; uluslararası ticari fuarlara ve sergilere, ülkemizi temsilen ulusal düzeyde ve bireysel olarak katılabilir. Yurt dışında düzenlenecek bilim, sanat, kültür veya tanıtım amaçlı fuar, sergi, konferans, seminer gibi etkinliklere katılma izni alan kuruluşların, yurt dışına gönderecekleri, bedelli veya bedelsiz malların yurt dışına çıkışıyla ilgili başvurular ilgili gümrük idarelerine yapılır. Gümrük idareleri söz konusu malların yurt dışına çıkışı için yapılan talepleri ilgili mevzuat çerçevesinde inceleyip sonuçlandırır.

Gümrük idareleri, gümrük beyannamelerinin onaylı bir örneğini, beyannamenin kapanış tarihinden itibaren, en geç on beş (15) gün içinde firmanın bağlı bulunduğu İhracatçı B.G. Sekreterliğine gönderir.

Uluslararası ticari fuar ve sergilerde sergilenmek üzere yurt dışına çıkarılan malların kesin satışı yapılabilir. Satışa ilişkin talepler, geçici çıkışa esas gümrük beyannamesinin İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince onaylanmasına müteakip gümrük idarelerince sonuçlandırılır.

Fuar ve Sergilere Gönderilecek Malın Geçici İhracatı;

Yurtdışında düzenlenen sergi ve fuarlarda gösterilecek, tanıtımı ve reklamı yapılacak eşyanın geçici ihracatı için;

- a) Gümrük müdürlüğüne gümrük beyannamesi ile beyan edilir.
- b) Eşyanın ayırt edici özellikleri, özel işaretleri ile eşyanın sergileneceği fuar veya serginin adı beyannameye kaydedilir.
- c) Eşyaya ilişkin kesin satış faturası aranmaz. Proforma fatura veya sevk irsaliyesi beyannameye eklenir.
- d) Gümrük işlemleri tamamlanır.

Yurt Dışı Fuarçılık Komitesi;

Yurt dışı fuarçılık sektörümüzün verimliliğini ve uluslararası rekabet gücünü artırmak için kurulmuştur. **Komite;** İhracat Genel Müdürü Başkanlığında, müdürlük temsilcilerinin yanı sıra, Türkiye İhracatçılar Meclisi, yine İhracat Genel Müdürlüğü tarafından uygun görülen İhracatçı Birlikleri ve organizatörlerden birer temsilcinin katılımıyla oluşur.

Komitenin amacı;

- a) Fuar düzenlenecek hedef ülkeler ve sektörlerle ilişkin stratejilerin belirlenmesi,
- b) Fuar organizasyonlarına katılan firmalarımızın yurt dışı pazarlama ve tanıtım faaliyetlerine katkı sağlanması,
- c) Fuarçılık politikalarının geliştirilmesine yardımcı olmaktır.

Yurt dışında gerçekleştirilen ticari nitelikli fuarlar;

İhracatçıların; ülkemizi temsil amacıyla katılacakları uluslararası yurt dışı fuar ve sergiler, Ekonomi Bakanlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracat Genel Müdürlüğü tarafından belirlenir.

Fuarlar ve Sergiler aşağıda açıklanmıştır;

- a) **Türk İhraç Ürünleri Fuarları:** Türk ihraç ürünlerinin tanıtımı amacıyla düzenlenen yurt dışı fuarlardır.
- b) **Sektörel Türk İhraç Ürünleri Fuarları:** Sektörel Türk ihraç ürünlerinin tanıtımı amacıyla düzenlenen yurt dışı fuarlardır.
- c) **Milli Katılım Organizasyonları:** Yurt dışında düzenlenen genel ya da sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara Türk firmalarının Bakanlık tarafından görevlendirilen organizatör koordinatörlüğünde gerçekleştirdiği toplu katılımlarla yapılan fuar ve sergilerdir.
- d) **Yabancı Firma Katılımlı Sektörel Fuarlar:** Organizatörlerce düzenlenen ve katılımcıların yanı sıra yabancı katılımcılarla gerçekleştirilen sektörel nitelikli yurt dışı fuarlardır.

"Geçici Belge" "A ve B Sınıfı Yeterlilik Belgesi" alma;

Ekonomi Bakanlığı tarafından, organizatör firmalara, yurt dışında fuar düzenleme yetkisi verilir. Bakanlık yurt dışında düzenlenen ticari nitelikli fuarlara katılım sağlamak, fuar organizasyonlarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için Organizatör kuruluşlara A ve B sınıfı yetki belgesi verir. Bu belgeler "Geçici Belge" sahiplerinin yurt dışı fuar organizasyonlarında aldıkları puanlarına göre sınıflandırılır.

Organizatör firmaların uluslararası ticari fuar ve sergi organizasyonu "**Geçici Belge**" si alabilmesi için;

- a) Ödenmiş sermayenin en az bir milyon T.L olması,
- b) Son yılın vergi dairesince ya da (YMM) onaylı bilançosu,
- c) 500.000.-T.L nakit paranın T.C Ziraat Bankası hesabına yatırılması veya kati teminat mektubunun beyan edilmesi,
- d) Firmaların "yurt dışında fuar, sergi organize edebilir" hükmünün yer aldığı ana sözleşmesi,
- e) Yurt içinde fuar düzenlenmesi konusunda Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından verilen belge,
- f) Ticaret veya Sanayi Odalarına üyeliğini tevsik eden faaliyet belgesinin aslı veya sureti,
- g) Şirkette istihdam edilen, en az beş personelin, SGK kaydı ve dört yıllık yüksek okul mezunu olduğuna dair belge,
- h) Personelin en az üçünün yaygın bir yabancı dilde yeterliliği,

- i) Şirket ortaklarının ve yönetim kurulu üyelerinin yüz kızartıcı suçlardan hüküm giymemiş olması, adli sicil belgesi,
- j) Şirketin varsa geçmiş faaliyetleri hakkında detaylı bilgi,
- k) Başvuru sahibi firmaya ait ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Belgesi aranır.

Yurt Dışı Fuarların Denetimi ve Değerlendirilmesi;

Yurt dışı fuarların denetimi ve değerlendirilmesi, bakanlık tarafından görevlendirilen gözlemci personel tarafından yapılır.

Ayrıca; İhracat Genel Müdürlüğünce yetki verilen denetim şirketi tarafından izleme raporu hazırlanır. Fuarlara katılan ziyaretçi ve katılımcı bilgilerini denetler. Organizasyon firmasının işlemlerini, beyanlarının doğruluğunu ve uygunluğunu kontrol eder. Bu denetim sonuçlarına göre bakanlık puan verir.

Yurt Dışı Fuar ve Sergilerin Desteklenmesi;

Yurt dışı fuarlara katılan imalatçı ve ihracatçı firmalara ve katılımcılara fuar katılım desteği verilir. Yurt dışı fuarlarda yapılan *(bakanlık tarafından desteklenmesi açıklanan)* harcamalar ve giderlerin belgeleri *(faturaları)* ibraz edilmek suretiyle İ.B.G.S tarafından iade edilir.

Yurt dışındaki fuarlara müracaat etmek ve fuar desteklerinden yararlanmak isteyen katılımcıların;

- a) Yurt dışında gerçekleştirilen fuar katılımlarının desteklenmesine ilişkin *(2009-5 sayılı)* tebliğ kapsamındaki desteklerden faydalanmaları için 31.12.2015 tarihinden sonra, Kayıtlı Elektronik Posta (**KEP**) adreslerini İBGS 'ne bildirmeleri ve eksiklik bildirimlerinin bu adrese yapılması zorunludur.
- b) Fuarın bitiş tarihini müteakip en geç üç ay içerisinde müracaatta bulunmak zorunludur. *(www.ekonomi.gov.tr)*
- c) İBGS ise 30 gün içinde eksiklikleri bildirir.
- d) Üç aylık sürenin geçmesi halinde dosya kapanır.

(İh.Ynt.10)-(Yrt.Dş.Fuar.İh.2010-5, 07.05.2010.t.27574.s.RG)

7.3.4. YURT DIŞI MÜTEAHHİTLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK K. İHRACAT

Türk firmalarının yurtdışında yapacakları taahhüt, müşavirlik, proje, mühendislik, köprü, baraj vb. inşaat işleri, yurt dışında döviz kazandırıcı işlemler olarak değerlendirilir. Yurtdışı Müteahhitlik ve müşavirlik hizmetleri kapsamında ihracat olarak kabul edilir.

Bu amaçla; ülkemizi yurtdışında temsil edebilecek nitelikteki Müteahhitlik firmalarına; "Yurtdışı Müteahhitlik Belgesi" veya "Yurtdışı Geçici Müteahhitlik Belgesi" verilir.

ÖRNEK; Türk Müteahhitlik firması Ege İnşaat A.Ş firması, Rusya da bir yol ve köprü inşaat ihalesi kazanmıştır. İnşaatı tamamlamıştır. Bedelini tahsil etmiştir. Bu iş için fatura düzenlemiştir. Bu işlem “Yurt Dışı Müteahhitlik Yöntemi İle Yapılan İhracat” işlemidir.

Düzenlenen fatura da yurt dışına hizmet ihracatı faturasıdır.

Vergi, Resim, Harç ve BSMV İstisnası;

Yurt dışı Müteahhitlik yöntemi kapsamındaki ihracat işlemlerinden elde edilen kazançların yurda getirilmesi halinde kurumlar vergisi mükellefleri için; vergi istisnası uygulanır. (*Krm.V.Kn.Md.5*)

Yurt dışındaki Müteahhitlik işlemleri KDV ‘den muaftır.

Yurt dışı Müteahhitlik belgesi sahibi firmaların kullandıkları kredilerde banka sigorta muamele vergisi (BSMV) tahsil edilmez.

"Yurtdışı Müteahhitlik Belgesi" almak için;

Yurtdışı Müteahhitlik belgesi almak isteyen Türkiye Cumhuriyeti vatan-dışı gerçek kişi ve firmalarından istenecek belgeler ve müracaat adresi aşağıda belirtilmiştir.

- Talep dilekçesi, (Firmayı temsile yetkili kişi kaşe ve imzası),
- Firmalar için ticaret sicili gazetesinin aslı,
- Gerçek kişiler için T.C. Kimlik Numarası, iki adet renkli vesikalık fotoğraf,
- Ticaret veya sanayi odasına kayıt belgesi,
- Yurtiçinde bitirilen işler için, yürürlükteki mevzuata uygun, İş deneyim belgesi, son hak ediş raporları,

- f) Yurtdışında bitirilen işler için, Türkiye Cumhuriyeti'nin yabancı ülke temsilcilikleri (*Elçilikler ve Konsolosluklar*) tarafından tasdikli, yürürlükteki mevzuata uygun, işin alındığına dair belge, iş deneyim belgesi, sözleşme, ilk ve son hak ediş raporlarının aslı ve bu belgelerin Türkçe tercümesinin aslı ve birer fotokopileri istenir.

(Y.D.Mth.2013-1, 10.04.2013.t.28614.s.RG)

7.3.5. YURT DIŞINA GEÇİCİ İHRACATLAR

Bir malın çeşitli nedenlerle yurt dışına çıkışı ve tekrar yurda geri dönüşü halinde geçici ihracat işlem süreci uygulanır.

ÖRNEK; Türk Ege İnşaat A.Ş firması, Rusya da bir yol ve köprü inşaat ihalesi kazanmıştır. Bu inşaat işlerinde Türkiye de kullandığı kendi makine ve taşıtlarını kullanmak istemektedir.

Bu durumda; Türk Ege İnşaat A.Ş firması, Bakanlık birimlerinden alınan **izin belgesi** ile Türkiye deki kendisine ait olan makine ve taşıtlarını, **geçici olarak yurt dışı** çıkaracak, inşaat bitince bu makine ve taşıtları tekrar Türkiye ye geri getirecektir.

Bu yönetime “Yurt Dışına Geçici İhracat” yöntemi adı verilir.

Geçici ihracat rejimine aşağıdaki işlemler dâhil edilir;

- Ticari kiralama kapsamında yapılacak geçici eşya ihracatı,
- Yurtdışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında kullanılacak, geçici ihracı yapılacak ticari eşya ihracatı,
- Geçici olarak çıkarılacak ticari nitelikte olmayan eşya ihracatı,
- Tamir amaçlı hariçte işleme kapsamında eşya ihracatı,
- Sinema, televizyon filmleri ve ses bantlarının geçici ihracatı,
- Finansal kiralama kapsamında geçici eşya ihracatı,
- Sergi ve fuarlara geçici eşya ihracatlarıdır.

Geçici ihracata konu olan malların gümrük bölgesinden çıkışını ve tekrar yurda girişini gümrük idaresi sonuçlandırır.

Gümrük idaresi malın giriş ve çıkışında, ilgili kurum ve kuruluş izin belgesini arar. (*Hr.İş.-Gç.İhr.s.n.1, 30.05.2009.t.27243.s.RG*)

7.3.6. BEDELSİZ İHRACAT

Karşılığında yurt dışından bedel tahsil edilmeden, yurt dışına mal çıkarılması şeklinde ihracattır.

Gerçek ve tüzel kişilerin ticari temayüllere, örf ve adetlere uygun ve bedelsiz olarak yurt dışına reklam, tanıtım amaçlı mal göndermesidir. Bedelsiz ihracatta, gümrük mevzuatına göre gümrük beyannamesi (G.B) düzenlenmesi gereken hâllerde G.B tescil edilmiş olması gerekir.*1

ÖRNEK; Türk Ege Cam ve Ayna A.Ş firması, Almanya ya oto yedek parçası oto cam ve aynası ihracat etmektedir.

Yeni model cam ve ayna ürünü çıkarmıştır. Yeni ürünlerden beş adet numune göndermesi bedelsiz ihracat için örnek bir uygulamadır.

Bu numunelerin faturasının ve gümrük beyannamesinin düzenlenmesi gerekir. Bedelsiz ihracatta faturaya bedelsiz yazılır. Ancak; gümrük beyannamesine gümrük kıymeti tespiti için bir bedel yazılır. Belgeler ve ürün üzerine bedelsizdir ya da numunedir yazmak gerekir.

Gümrük İdarelerinin iznine bağlı bedelsiz ihracatlar;

- a) Yurt dışına gönderilen ve değeri 250.000.- dolara (\$) kadar olan reklam tanıtım amaçlı bedelsizler ve numuneler,
- b) Daha önce ihraç edilmiş malların değeri 250.000.- dolara (\$) kadar olan parçaları, fireleri ile garantili olarak ihraç edilen malların garanti süresi içinde yenilenmesi gereken parçaları,
- c) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve üniversitelerin; görevleri veya anlaşmalar gereği gönderecekleri mal ve taşıtlar,
- d) Savaş, deprem, sel, salgın hastalık vb. durumunda kamu kurumları ve Kızılay'ın insani yardım malzemelerinin geçici ihracatı,
- e) Türkiye'de çalışan yabancıların, Türk vatandaşlarının, daimi veya geçici görevle yurt dışına giden kamu görevlilerinin, beraberlerinde götürecekleri, mal ve taşıtlar,
- f) Yurt dışında yerleşik tüzel kişiler, yabancı turistler ve yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarının beraberlerinde götürecekleri, mal ve taşıtların bedelsiz ihracatı gümrük idarelerinden alınacak bedelsiz izin belgesi ile sonuçlandırılır.*2

İ.B.G.S ‘nin iznine bağlı bedelsiz ihracatlar;

Yukarıda gümrük idarelerinin iznine bağlı olan bedelsiz ihracat iznine ait açıklamalardan (a), (b) benlerindeki işlemlerin değeri 250.000.- doları (\$) aşan bedelsiz ihracat talepleri İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği (İ.B.G.S) tarafından sonuçlandırılır.

İ.B.G.S tarafından verilen bedelsiz ihraç izinlerinin bir örneği; talep sahibine verilir. Bir örneği de ilgili gümrük idaresine gönderilir.

Bedelsiz ihraç izinlerinin geçerlilik süresi bir (1) yıldır.

Vergi Yasalarında Bedelsiz İhracat;

Bedelsiz olarak yurtdışına gönderilen malların;

a) Fiili ihracatı gerçekleşmiş olması,

b) Gümrük beyannamesinde yer alması,

c) İlgili kurumlardan; (*Ticaret Bakanlığı, Gümrük İdaresi, İhracatçı Birlikleri gibi*) alınan izin yazısı ile belgelenmesi halinde ihracat istisnası kapsamında değerlendirilir.

Bu numune malların imalatçıları tarafından ihracatçılara ihraç kaydıyla tesliminde tecil, terkin uygulanır.*3

*1(İh.Ynt.4) - *2(İh.Tb. 2008-12) - *3 (KDVGUT-II.A.8.10)

7.3.7. İTHAL EDİLMİŞ MALLARIN İHRACATI

İthalat mevzuatına uygun olarak bir mal ithal edilmiş ve vergileri ödenmiş ise bu mal serbest dolaşıma girmiş sayılır. Bu malı yabancı menşeli mal olarak yeniden ihraç edilmesi mümkündür. İthal edilmiş bir malın yeniden ihracatı gümrük mevzuatına tabidir.*1

ÖRNEK; Türk Ege A.Ş yurt dışından “X” ülkesinden telefon ithal etmiştir. İthal edilen telefonların ambalajı açılmadan aynı firma tarafından “Y” ülkesine gümrük mevzuatına uygun olarak ihraç edilmiştir. Bu ihracat; ithal edilen malların ihracatı kapsamında yapılmış sayılır.

İhracatçı firma Türk Ege A.Ş için;

a) Yapılan satış hasılatı ihracat hasılatı sayılır,

b) İthalatta gümrükte ödediği KDV ‘yi iade talep edebilir,

c) İthalatta gümrükte ödediği ÖTV ‘yi iade talep edebilir.*2

*1 (İh. Ynt. Md.11) - *2(GİB. 21.04.2014, 64597866-135[5-2014]-53)

SERBEST BÖLGELERE YAPILAN İHRACAT

Serbest Bölgelere yapılan mal ihracatı şeklidir. Serbest bölgelere yapılacak ihracat, ihracat mevzuatı hükümlerine tabidir.

NOT: Serbest Bölgelere ihracat bu kitap 9. bölümde; **9. Serbest Bölgeler** başlıklı bölümünde geniş olarak açıklanmıştır.

TRANSİT TİCARET KAPSAMINDA İHRACAT

Yurt dışından, serbest bölgeden ya da antrepodan, satın alınan malın, yine yurt dışında bir alıcıya satış işlemidir.

NOT: Transit Ticaret ihracat bu kitabın; “**Transit Ticaret**” başlıklı 10.bölümünde geniş olarak açıklanmıştır.

KONSİNYE İHRACAT

Malın yurt dışında tanıtımı yapılarak satışı şeklinde düzenlenen ihracat yöntemidir.

Kesin satışı daha sonra yapılmak üzere yurt dışındaki aracılara, komisyonculara mal gönderilir. Mal alıcıya (tüketiciye) kullanılır. Alıcı malı kabul ederse, faturası düzenlenir, satışı yapılır.

Malın bu yöntem ile tanıtımı ve satışına dayanan ihracat şeklidir.

NOT: Konsinye ihracat bu kitap da ve bu bölümde **7.8.Konsinye İhracat İşlemleri** başlıklı bölümünde geniş olarak açıklanmıştır.

E-TİCARET YOLUYLA İHRACAT

e-ticaret yoluyla ihracat; uzaktan iletişim araçlarıyla başka bir ülkeye yönelik olarak gerçekleştirilen mesafeli mal satışlarıdır. Yurtdışına e-ticaret kapsamındaki mal ihracatı yapılabilir. **e-ticaret** ile mal ihracatı, dış ticaret ve gümrük mevzuatı hükümlerine tabidir. (İh.Ynt.13)

NOT: e-ticaret ihracat bu kitap da ve bu bölümde **11. Bölümde; e-ticaret, e-İhracat** başlıklı bölümünde geniş olarak açıklanmıştır.

7.4. MAL İHRACATI

Bir malın Türkiye gümrük bölgesinden, gümrük ve kambiyo mevzuatına uygun olarak çıkıp, yurt dışı alıcıya ulaşıncaya kadar geçen süreç mal ihracatının kapsamına girer.

7.4.1.İHRACAT GÜMRÜK MEVZUATI, İŞLEMLERİ ve SÜRECİ

7.4.1.1. İhracatta Gümrük İşlemleri ve Süreci

İhraç edilecek eşya için yurt dışı alıcı bulunur. Teslim ve ödeme şekilleri için karşılıklı anlaşma ve ihracat için sözleşme yapılır. Proforma fatura yollanır. Proforma fatura alıcı tarafından kabul edilmesi halinde ihracat ve ihracat gümrük işlem süreci başlatılır.

7.4.1.2. İhracatta; Gümrük İdaresine Sevk Öncesi Hazırlık

İhraç edilecek eşyanın gümrük idaresine sevk edilmesinden önce aşağıdaki hazırlıklar yapılır.

- a) İlgili ihracatçı birliğine üyelik işlemi yapılır.
- b) İhracata ait eşyanın “GTİP” gümrük tarife istatistik pozisyonları tespit ve kontrol edilir.
- c) Eşyayı taşıyacak nakliyeciyi ile sözleşme yapılır ve malı taşıyacak araç plakası alınır.
- d) İhracat için “e-Fatura” düzenlenir.
- e) Portal da oluşan Gümrük Beyannamesi için İhracatçı Birlikleri G.S ‘den; “Birlik Onayı” ve nispi aidat makbuzu alınır.
- f) Elektronik ortamda; ülkesine göre A.TR, EUR-1 ve Menşe-i Şahadetname düzenlenir. Ticaret ve Sanayi Odasına ya da İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine onayı alınır.
- g) Çeki Listesi hazırlanır. Ürünün, kayda bağlı ürün olması halinde İhracatçı Birliğine kayıt ettirilir ve onay alınır.
- h) İhracatın yapılacağı ülkeye göre FORM-A, Konsolosluk Onay Belgesi vb. gibi özel belgeler var ise hazırlanır.

İhracat işlemlerinde ülke ve bölgelere göre, ihracatı yapılan ürün için gümrük idaresine sunulacak belgeler hazırlanır.

ÖRNEK olarak; Avrupa Birliği (AB) üyesi bir ülkeye (*İtalya'ya*) sevk edilecek % 100 pamuklu ipliğin ihracatı için;

- a) Ticari Fatura,
- b) Gümrük Beyannamesi,
- c) Çeki Listesi,
- d) A.TR Dolaşım belgesi hazırlanır, gümrük idaresine sunulur.

Şayet; bu ürün Serbest Ticaret Anlaşması (STA-EFTA) yapılan Arnavutluk'a gönderilirse;

A.TR dolaşım belgesi yerine, EUR-1 dolaşım belgesinin hazırlanır. Gümrük idaresine sunulur.

Diğer ülkelere gönderilmesi halinde Meşe Şahadetnamesinin ayrıca sunulur.

7.4.1.3. İhracatta Eşyanın Gümrüğe Beyanı ve Özet Beyan

Türkiye gümrük bölgesinden ihraç edilen eşya için beyan verilir. Beyan; Gümrük beyannamesi ile yapılır. Gümrük beyannamesi yerine geçen belgeler ve özet beyan aşağıda açıklanmıştır.

7.4.1.3.1. İHRACATTA; EŞYANIN GÜMRÜĞE BEYANI

Türkiye gümrük bölgesinden ihraç edilecek eşyanın gümrük idaresine beyanı, gümrük beyannamesi ile yapılır.

Ancak;

- a) Sözlü beyan formu, özel fatura, kumanya listesi, ATA Karnesi ve CPD Karneleri ve Form 302 belgesi ile ihracına izin verilen eşyanın gümrük işlemleri bu belgeler ile yürütülür.
- b) Elektronik ortamda olanlar da dâhil, mektuplar, kartpostallar ve basılmış metinler ile yolcunun kişisel bagajı kapsamındaki eşya için gümrük beyannamesi aranmaz.

7.4.1.3.2. İHRACATTA; EŞYANIN ÖZET BEYAN

İhraç edilecek eşyanın Türkiye gümrük bölgesini terk etmesinden önce çıkış gümrük idaresine özet beyan verilir.

Özet beyan veri işleme tekniği yoluyla verilir.

Gümrük idaresince, eşya için verilen özet beyana ilişkin olarak, eşyanın emniyet ve güvenlik amacıyla risk esaslı kontrolleri yapılır. Risk analizinin tamamlanması ile eşyanın çıkışına izin verilir.

Özet beyanın tescil edildiği tarihi izleyen yüz elli (150) gün içerisinde, eşyanın Türkiye gümrük bölgesini terk etmemesi halinde özet beyan verilmemiş sayılır.*1

Aşağıdaki ihracat işlemlerinde özet beyan aranmaz;

- a) Elektrik enerjisi, boru hattı ile nakledilen eşya, mektup, posta kartı ve basılı yayınlar, yolcu eşyası, ATA Karnesi, CDP Karnesi, TIR Karnesi kapsamındaki eşyalar için,
- b) İlgili bakanlık, müsteşarlık ve kamu kurumlarının izni ile Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkarılan silahlar ve askeri malzemeler için özet beyan verilmez.*2

*1(Gm.Ynt.435) - *2 (Gm.Ynt.61)

7.4.1.4. İHRACATTA GÜMRÜK BEYANNAMESİNİN KABUL VE TESCİLİ

Gümrük beyannamesinin ilk beş nüshası ihracat için düzenlenir.

1 No 'lu nüsha: İhracat ve transit hareket idaresinde saklanır.

2 No 'lu nüsha: İstatistiki kıymet tespiti için gümrükte kalır.

3 No 'lu nüsha: İhracat işlemleri bittiğinde, ihracatçıya verilir.

4 No 'lu nüsha: Transit rejiminde varış idaresinde saklanır.

5 No 'lu nüsha: Transit rejiminde varış idaresince teyit amacıyla hareket idaresine geri gönderilir.

G. Beyannamesi bilgisayar veri işleme tekniği ile düzenlenir.

Gümrük idaresinde ilgili birime arz edilen gümrük çıkış beyannamesinin, öncelikle kabul ve tescili gerekir.

Bilgisayar veri işleme tekniği ile yapılan düzenlemede; beyan sahibinin beyannameyi sisteme girmesiyle, beyanname sistem tarafından tescil edilmiş olur. Daha sonra beyan sahibi tarafından imzalanarak, dökümü alınan beyannameler gümrük irtibat servisindeki kabul memuruna verilir. Kabul memuru daha önce sisteme girilmiş olan beyanname ile kendisine verilen beyannameyi karşılaştırır. Yapılan karşılaştırma sonucunda olumsuzluk çıkmazsa, kabul memuru ekran ve belge üzerindeki beyannameyi onaylar. Olumsuzluk halinde iade edilir.

Gümrük Beyannamesinin kabul ve tescilinden sonra, bilgisayar sistemi "**Muayenenin Şekli**" belirler.

Muayene yapıldıktan sonra ilgili kolcu aracı mühürler.

7.4.1.5. İHRACATTA MALIN ve BAYANIN KONTROLÜ

İhracatta bilgisayar sistemi; ihraç eşyasının hangi muayene memuru tarafından, ne şekilde ve hangi risk kriterine göre muayene edileceğini belirler.*1

Muayene türü kırmızı, sarı, yeşil ve mavi hatlara göre belirlenir.

KIRMIZI HAT; Bu hatta eşya ve belgeler kontrol edilir.

SARI HAT; Eşyanın muayenesine gerek görülmez. Beyanname ve eklerinin doğruluğu ve birbiriyle uygunluğu kontrol edilir.

MAVİ HAT; Onaylanmış kişi statüsüne sahip kişilerin yararlandığı hatıdır. İthalatta veya ihracatta, eşya tesliminden önce belge kontrolüne veya muayeneye tabi tutulmaz.*2

YEŞİL HAT; Eşya belge kontrolüne veya muayeneye tabi tutulmaz.

İhracata konu olan eşya muayeneye hazır durumda olmalıdır.

*1(Gm.Ynt.180-181) -*2(Gm.Ynt.21.05.2014.t.29006.t.R.G)

7.4.1.6. İHRACATTA RİSK ANALİZİ ve BELGELERİN KONTROLÜ

Gümrük idaresine yapılan beyanda; beyanı zorunlu olan belge veya bu belge yerine geçen bilgi, gümrük beyannamesinin 44 no.lu kutusuna kaydedilir.*1

Eşyayı sevk edecek nakliyat aracının da eşya mahalline gelmesi ya da yedi (7) iş günü içinde geleceğinin belgelenmesi zorunludur.

Muayene; sundurma ve antrepolarında, gümrük idaresinin göstereceği mahallerde, ihracatçı firmanın göstereceği mahallerde ve taşıt üzerinde yapılabilir. Eşyanın muayene yeri belirlendikten sonra, muayene memuru muayene işlemini yapar.

Belge kontrolünde, kontrol ile görevlendirilen memur, beyanname-deki bilgileri ve eklerini inceler. Tarife, kıymet, miktar, yasaklayıcı ve kısıtlayıcı önlemlere ilişkin belge kontrol eder. Bilgisayar sisteminde onay verir. Yapılan kontrol sonucu sisteme kaydedilir.*2

Malın yasaklı olup olmadığı kontrol edilir. Muayene sonucunda eğer beyanın doğruluğuna kanaat getirilirse, eşya kolcu nezaretine verilir.

Kolcu ihracata konu olan malın sevk aracına yüklenmesine nezaret eder. İhraç eşyası nakliye aracına tamamen yüklenir. Gümrük Beyannamesi kolcu tarafından imzalanır ve muayene memuruna geri verilir. Muayene memuru da; yüklemenin uygun olduğunu beyanname üzerine şerh düşerek, beyannameyi çıkış servisine verir.

Gümrük işlemleri tamamlandıktan sonra Gümrük Beyannamesinin üç no 'lu nüshası, ihracatçı firma görevlisine (*temsilcisine veya gümrük müşavirine*) iade edilir.

*1(*Gm.Ynt.Dğşk.01.04.2020 t.,31086 s. R.G.*) - *2(*Gm.Ynt.182*)

7.4.1.7. TAŞITLARIN KONTROLÜ

İhraç edilen eşya için Türkiye gümrük bölgesinden giden kara, deniz, hava ve demir yolu taşıtları gümrük gözetim ve kontrolüne tabidir.

Taşıt kontrolü, gümrük idaresinin kontrolle görevlendireceği personel tarafından yapılır. Taşıtların detaylı olarak arandığı hallerde, arama sonucu tutanak ile tespit edilir. Türkiye gümrük bölgesinde taşıt kontrolü mobil kontrol ekipleri tarafından yapılır.

Taşıt kontrolü günün her saatinde yapılabilir. (*Gm.Ynt.72*)

7.4.1.8. FİİLİ İHRACAT VE FİİLİ İHRACAT TARİHİ

Fiili ihracat; “Gümrük İdaresi” tarafından, ihracat gümrük beyannamesinin tüm işlemleri tamamlanarak ihracata konu olan malın Türkiye Gümrük Bölgesini terk (*yurt dışı*) ediliş eylemidir.

Fiili ihracat tarihi ise; ihracata konu malın Türk gümrük bölgesini terk ettiğinin sınır gümrük idaresi tarafından beyan tarihidir.

Ülkemizde fiili ihracat tarihi aşağıdaki şekilde uygulanır.

- a) Eşyanın kara ve demir yoluyla ihracatında, kara sınırından yabancı bir ülkeye fiilen çıktığı veya serbest bölgeye fiilen girdiği tarih fiili ihracat tarihidir.
- b) Deniz ve hava yoluyla ihracatlar da ise eşyanın yüklendiği deniz veya hava taşıtının hareket ettiği hava ve deniz limanını terk anı fiili ihracat tarihidir. (Gm.Yn.416)

İç gümrüklerde; ihracatçının gümrük beyannamesinin üç (3) no 'lu nüshasını alması beyanın kapanması için yeterli değildir. Üç (3) no 'lu nüshasını alması malın gümrüğe teslimini, tüm işlemlerinin eksiksiz yerine getirildiğini ispatlar.

Çıkış gümrüğünde; gümrük beyannamesinde muhteviyatı yazılı eşyanın yurt dışı edildiği hususunun sınır gümrük idaresi tarafından “teyit verilmesi” ve “Gümrük Otomasyon” sisteminde (www.gumruk.gov.tr) “Gümrük Beyannamesinin Kapatıldığı” beyanının ilan edildiği tarih **fiili ihracat tarihi** olacaktır.

7.4.1.9. FİİLİ İHRACAT TARİHİ, VERGİ VE MUHASEBE Uygulamalarında Önemi

İhracat faturası ve gümrük çıkış beyannamesi (GÇB) ile ihraç edilen mal ve hizmetin, fiili ihracat tarihine göre yasal işlemleri yapılır.

Fiili ihracat tarihi; aşağıdaki işlemlere açıklık kazandırır.

- a) Bankaların ihracat ile ilgili özel hesap işleminde (ödeme, tahsilat vb.) GÇB fiili ihracat tarihi aranır.
- b) Muhasebe uygulamalarında; ihracat hasılatının, hangi dönemin kazancı olduğu tespitinde, GÇB fiili ihracat tarihi aranır.
- c) KDV beyannamesi döneminin ve beyanının tespitinde, GÇB fiili ihracat tarihi ve dönemi (ay/ yıl) dikkate alınır.
- d) Bir dönem içinde yapılan ve fatura bedeli KDV hariç 5.000.- T.L 'sı sınırını aşan satışların “Bs” beyanında, GÇB fiili ihracat tarihi aranır. (396.s.n.VUKGT)

ÖRNEK;

Bursa da faaliyet gösteren Ege A.Ş. tarafından, 100.000.- dolarlık (\$) mal ihracatı için 24.12.2020 tarihinde ihracat faturası düzenlenmiştir. Bursa Gümrüğündeki işlemler 28.12.2020 tarihinde bitmiştir. Fiili ihracat 02.01.2021 tarihinde Haydarpaşa gümrüğünden gerçekleşmiştir.

Fiili ihracat tarihinde; döviz kuru: 1.Dolar (\$) = 7,0000 liradır.

Örneğin Fiili İhracat Tarihi ve Temel Kriterleri;

- Fatura düzenleme tarihi 24.12.2020 tarihidir.
- Gümrük Beyanname düzenlenme tarihi 28.12.2020 tarihidir.
- Yurt Dışı Satışın tarihi; 02.01.2021 fiili ihracat tarihidir.
- Katma Değer Vergisi beyannamesine intikal edecek ay, fiili ihracat tarihinin ait olduğu “2021 Ocak” ayıdır.
- İhracatın maliyetinin hesaplanmasında dikkate alınacak döviz kuru, fiili ihracat tarihinde yer alan döviz alış kurdur.
- İhracat hasılat tutarı ise $100.000,- \$ \times 7,0000 = 70.000,-$ T.L 2021 yılı hasılatı ve geliri olarak kayıt edilir.
- Bu satış 2021 yılı ocak ayı Bs Formunda beyan edilir.

7.4.2. İHRACAT GÜMRÜKLEME SÜRECİ ve ÖRNEK UYGULAMA

İhracat ile ilgili kuruluşlar, belgeler, teslim ve ödeme şekilleri dikkate alınarak ihracat süreci örnek üzerinde izlenecektir. Ödeme şekilleri çok çeşitli olmasına karşın, Peşin ihracat süreci örnek verilmiştir.

Peşin Ödeme Şekline Göre İhracat ve Süreci

Serbest ihracatta, peşin ödeme şekline göre ihracat yapmak isteyen firmada aşağıdaki süreç izlenir.¹

1)İhracatçı Birliğine Üyelik	İhracatçı birliklerine üye olmadan ihracat yapılamaz. İhracatçı; ihraç edeceği malın çeşidine göre ilgili ihracatçı birliğine üye olması gerekir. Her mal grubunun ihracatçı birliği ayrıdır.	
2) Gümrük Kaydı	Yükümlü Kayıt ve Takip Sistemine kayıt yapılır. Gümrükte firmanın BİLGE kullanıcı kodu ve şifresi girilir.	
3) Gümrükte Temsil	Dolaylı Temsil Gümrük Müşaviri temsil eder.	Doğrudan Temsil; Firma Yetkilisi temsil eder.
4) Sözleşme	İhracatçı firma ile ithalatçı firma arasında sözleşme imzalanır. (İhtiyaridir. Yani isteğe bağlıdır).	
5) Proforma Fatura	İhracatçı firma, ithalatçı firmaya sözleşmeye bağlı olarak proforma fatura düzenler ve gönderir.	
6) Kesin ve Ticari Fatura	İhracatçı, ticari fatura düzenler. Fatura gümrüğe beyan için Türkçe (orijinal) fatura düzenlenir. Türkçe fatura gümrükte kalır. Ayrıca alıcı için aynı bilgileri içeren yabancı dilde fatura (Invoice) düzenlenir.	
7) Banka ve Tahsilat (Peşin)	İthalatçı firma mal bedelini ihracatçı firmanın bankasına gönderir. Banka ihracat bedelinin geldiğini ihracatçı firmaya beyan eder. İhracat bedeli için Döviz Alım Belgesi alınır.	
8) Çeki Listesi	İhracatçı firma Çeki Listesini düzenler. (İhracatçı firma hazırlar).	
9) Dolaşım Belgeleri A.TR, EUR-1 Menşe Ş.	Menşe ve Dolaşım Belgeleri Otomasyon Sistemine (MEDOS) giriş yapılarak, dolaşım belgeleri elektronik ortamda düzenlenir ve Ticaret Odalarında onaylanır, gümrüğe gönderilir. İhracatçı firma malı gönderdiği ülkeye göre, ATR, EUR-1 ve Menşe Şehadetnamesi hazırlar,	
10) Sigorta	İsteğe göre mallar sigorta ettirilir.	
11) Konşimento	Konşimentoyu nakliyeciyi hazırlar. "CMR – Bill. Of Loading" (Kara, hava, deniz ve demir yolu taşımasına göre düzenlenir).	
12) Gümrük Beyanı	Gümrük beyannamesi (gümrük müşaviri şifresi ile) elektronik ortamda doldurulacak, gümrük tescil numarası alınacaktır.	
13)İhracatçı Birliği Onayı	İhracat Gümrük Beyannamesi, elektronik ortamda İhracatçı Birliğine onaylatılır. Nispi Aidat ödenir.	

¹ Alize Gümrük Müşavirliği tarafından düzenlenmiştir. www.alizegumrukleme.com

14) Gümrük İşlemleri Tamamlanır.	Tescil işlemi Gümrük Müşaviri tarafından yapılmış Gümrük Beyannamesi ve evraklar gmrőe sunulur. Gümrükte; muayene ve sevk işlemleri yapılır. a) Evrak kontrolü, b) Eşya Kontrolü, c) Aracın mühürlenmesi ve d)Yurt dışı edilme işlemleridir.
15)Fiili İhracat	Eşya yurt dışı edildiőinde, Gümrük BİLGE ortamında intaő tamamlanır. İlgili bankaya, Vergi İdaresi VEDOP ortamına tanıtılır.
16) Belgelerin İhracatçıya Teslimi	Gümrük müşaviri ihracat ile ilgili tüm belgeleri bir dosya yapar. Bu dosyaya kendi hizmet ve komisyon faturasını da ilave eder ve dosyayı ihracatçı firmaya iade eder.
17)Belgelerin İthalatçıya Gönderilmesi	İhracat ile ilgili belgeler; fatura, konşimento, çeki listesi, varsa sigorta poliçesi ve diőer belgeler banka aracılıőı ile posta, kargo ya da taşıma aracı ile elden gönderilebilir.
18)Gümrük Müşavirine deme	Gümrük müşavirine yapılan hizmet ve diőer işlemler işin komisyon bedeli ödenir veya cari hesap açılır. Bu deme fatura tutarı yasa ile belirlenen Gümrük Müşavirlik cret tarifesi altında olamaz.
19)Evrakların Muhasebeye Teslimi	İhraç edilen malın orijinalleri, (muhasabe işin) satış, masraf evrakları işletmenin "Muhasebe Mdrlőne" ihracat departmanı tarafından teslim edilir. Muhasebe departmanı belgelerin orijinal olduğunu ve tasdik gereken belgelerin kontrolünü yapar.
20) İhracatın Maliyeti	Yapılan ihracatın muhasabe departmanı tarafından n őalıőması yapılır, belgeler kontrol edilir ve maliyeti çıkarılır.
21)İhracat Dosyanın Korunması ve Saklanması	İhracat belgelerinin muhasabe yönetimi tarafından kayıt ve vergi ile ilgili yasal işlemleri (iade ve teşvikler izlendikten) tamamlanır. VUK göre beş (5) yıllık süresi içinde saklanır. İhracat departmanı tarafından ise ihracat ile ilgili tüm belgelerin fotokopisi ayrıca dosyalanır. TTK Göre on (10) yıl saklanır.

7.4.3. İHRAÇ EDİLEN MALIN GERİ GELMESİ

Yurt dışına ihraç edilen mal őeőitli nedenlerle geri (*iade*) gelebilir. İade gelen malın yurda giriőı gümrük kanunu ve katma deőer vergisi kanunu yönünden özellik arz eder.

Aşağıda geri gelen mal iki kanun açısından ayrı işlenecektir.

7.4.3.1. Gümrük Kanununa Göre İhraç Edilen Malın Geri Gelmesi

Gümrük yasalarına göre; “İhraç edilen eşya, ihraç edildikten sonra üç (3) yıl içinde geri gelmesi halinde ve beyan sahibinin talebi üzerine, ithalat vergilerinden muaf tutulur”.

İthalat vergilerinden muaf olması için geri gelen eşyanın ihracı sırasındaki özelliklerinin değişmemiş olması gerekir.

Kanundan anlaşıldığı şekilde; bir mal ihraç edildikten sonra geri geldiğinde muhteviyatında bir değişiklik olmaması halinde gümrük vergisi ödenmeksizin ithali (*serbest dolaşıma girişi*) yapılır. Değişikliğin tespiti halinde vergi tahakkuk ettirilir. (*Gm.Kn.167-168-169*)

7.4.3.2. KDV Kanununa Göre İhraç Edilen Malın Geri Gelmesi

Katma Değer Vergisi (KDV) Kanunu açısından ihraç olunan malın geri gelmesi halinde gümrük idaresi ihracatçının KDV iadesinden faydalanıp, faydalanmadığını inceler. Vergi idaresine internet ortamında ihracatçının KDV iadesinde faydalanıp, faydalanmadığını sorar.

Eğer ihracatçı, geri gelen malla ilgili KDV iadesinden **faydalanmamış** ise, geri gelen malı gümrüksüz ve KDV 'siz gümrükten çeker.

İhracatçı; KDV iadesinden **faydalanmış** (*KDV iadesi almış ya da mahsup etmiş*) ise geri gelen malını gümrükten çekebilmesi için katma değer vergisini ödemesi ya da teminat göstermesini ister.

İhracatçı geri gelen malı gümrükten ne şekilde çekmiş olursa olsun, bu malı yurt içinde sattığında veya malı satın aldığı firmaya iade ettiğinde KDV hesaplamak zorundadır. (*KDVGUT-II.A.1.1.3*)

7.4.4. ALICISINA TESLİM EDİLMEYEN MALLAR ve ZAYİ OLAN MALLAR

Yurt dışında, alıcısı tarafından kabul edilmeyen mallar yurda getirilmeden, yurt dışında farklı şartlarla, farklı alıcılara satılabilir.

Yine alıcısı tarafından kabul edilmeyen malların geri getirilmesinin (yüksek) maliyeti ve külfeti (bozulma, çürüme vb) dikkate alınarak ilgili birimlerde geçerli tespitler yapılarak izinler alındıktan sonra terk edilmesi ya da imha edilmesi uygun görölmüştür.

7.4.4.1. ALICISI TARAFINDAN KABUL EDİLMİYEN İHRACAT MALLARI

İhracatçı tarafında ihracat şartları yerine getirilerek yurt dışı edilen bir mal, yurt dışında alıcısı tarafından kabul edilmemesi halinde, yapılacak yasal işlemler için aşağıdaki süreç izlenir.

a) Alıcısı tarafından kabul edilmeyen malların başka bedel ve şartlarla aynı veya farklı alıcılara yurt dışında satışı yapılabilir. Satış yapılması halinde, durumu gösteren belgeler ve yeni satış sözleşmesi İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine (İBGS) verilir. Satış işlemi İBGS ‘nce onaylı faturanın ibrazından sonra gümrük idarelerince sonuçlandırılır.

b) Gümrük idarelerince sonuçlandırılan satış talepleri, İBGS ‘ne ve mükellefin bağılı bulunduğu vergi dairesine bildirilir.

c) Alıcısı tarafından kabul edilmeyen malların bozulabilir nitelikte olması halinde, İBGS ‘ne bilgi vermek kaydıyla Bakanlık yurt dışı teşkilatınca sonuçlandırılır. Bakanlık yurt dışı teşkilatınca sonuçlandırılan talepler, ilgili gümrük idaresine bildirilir.

7.4.4.2. Alıcısına Teslim Edilmeyen Mallar ve Malların Terk Edilmesi

İhraç edilen malın geri getirilmesi malın maliyetini aşması ya da işletmeye daha fazla maliyet oluşturmaması halinde malın yurt dışında bırakılmasına, imhasına ya da terk edilmesine ihtiyaç duyulabilir.

Geri getirilmesinde ekonomik yarar görölmeyen malların terk edilmesine ilişkin talepler, durumu gösteren belgelere dayanılarak Müsteşarlık, İhracat Genel Müdürlüğünce sonuçlandırılır.

7.4.4.3. Yanma, Çalınma Nedeniyle Alıcısına Teslim Edilemeyen Mallar

Fiili ihracatı gerçekleşmiş malların yurt dışında yanma, çalınma gibi haklı ve zorunlu nedenlerle alıcısına teslimi gerçekleşmeyebilir.

Bu durumda, alıcısına teslim edilemeyen mallara ilişkin ihracat talepleri, durumu gösteren belgelere dayanılarak Bakanlık, İhracat Genel Müdürlüğünce sonuçlandırılır. (*İhr.Ynt.14-15*)

7.5. HİZMET İHRACATI

Hizmet ihracatında yurt dışı alıcı adına fatura düzenlenir. Gümrük beyannamesi kullanılmaz.

Yurt dışına hizmet ihracatının geçerli olması için;

- Hizmetin yurt dışındaki müşteri adına verilmesi,
- Hizmetten yurt dışında faydalanılmış olması,
- Hizmet faturasının yurt dışı müşteri adına düzenlenmesi şarttır.

7.5.1. YURT DIŞINDA VERİLEN HİZMETLER VE HİZMET İHRACATI

Türkiye de vergi mükellefi işletmelerin; yurt dışında ticari amaçla bir bedel karşılığı yaptıkları tamir, bakım, onarım, inşaat, köprü, baraj, yol, proje ve taahhüt işlemleri hizmet ihracatıdır.

Yurt dışında verilen hizmet bedeli karşılığında yurt dışı alıcı adına hizmet faturası düzenlenir. Fatura da KDV yer almaz.

ÖRNEK: Türkiye'de vergi mükellefi olan Ege Mühendislik Ltd. Şti., Ürdün'de bulunan Expo Group firmasına Ürdün'de inşa edilecek bir tekstil fabrikası projesi çizmiştir. Karşılığında 10.000.- dolar (\$) bedel tahsil etmiştir.

Bu işlem, **hizmet ihracatı**dır.

KDV 'den istisnadır.

Ege Müh. Ltd. Şti.'nin düzenlediği faturada KDV yer almaz.

Türkiye de yerleşik olup, kurumlar vergisi mükellefi olan firmaların; yurt dışında yaptıkları inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağladıkları kazançlar kurumlar vergisinden de istisnadır. İstisnanın geçerli olması için yurt dışındaki kazanç tutarının, Türkiye'de ki işletme hesaplarına intikal ettirilmesi şarttır. (*Kur.Vr.Kn.Md.5-h*)

7.5.2. Yurt İçinden, Yurt Dışına Verilen Hizmet ve Hizmet İhracatı

Türkiye den yurt dışı alıcılara müşteri bulma ve bu işlem için yapılan komisyon hizmeti ihracat sayılır. Hizmet Türkiye den yurt dışındaki müşteri adına verilmekte, hizmetten yurt dışında faydalanılmaktadır. Düzenlenen fatura KDV 'den istisnadır. (KDVGUT-II.A.2.1)

ÖRNEK: Türkiye de faaliyette bulunan Ege Ltd. Şti, Almanya'da yerleşik Expo A.G firmasının, Türkiye'den satın aldığı tekstil ürünlerinin temin edilmesine aracılık hizmeti yapmıştır. Aracılık hizmeti karşılığında 10.000.- Euro (€) komisyon ücreti almıştır.

Ege Ltd. Şti 'nin, komisyonculuk hizmeti, hizmet ihracatıdır. KDV'den istisnadır. Düzenleyeceği faturada KDV yer almayacaktır.

7.5.3. SEYAHAT ACENTELERİ ve YURT DIŞINA HİZMET İHRACATI

Türkiye deki turizm ve seyahat acentelerinin yurt dışına turizm faaliyetleri için yaptıkları komisyonculuk hizmeti, hizmet ihracatı sayılır.

Bu tür seyahat acenteleri yurt dışı firmaya fatura düzenlerken;

- Turistlere verdikleri komisyonculuk hizmetini,
- Turistlere verdikleri yeme, içme, konaklama giderlerini faturada ayırması gerekir.

Alınan toplam hizmet bedeli içinde yer alan komisyonculuk tutarı **hizmet ihracatıdır**. KDV den muaftır.

Fakat; yeme, içme, konaklama, ulaşım vb. giderler hizmet ihracatı kapsamına girmez. Faturaya KDV ilave edilir. (KDVGUT;II.A.2.1)

ÖRNEK: Türkiye'de yerleşik Ege Turizm Seyahat Ltd. Şti. seyahat acenteliği yapmaktadır. Yurt dışında bulunan Expo A.G seyahat acentesinin gönderdiği turist grubuna konaklama, tur düzenleme ve yeme-içme hizmeti vermiştir. Ege Turizm Seyahat Ltd. Şti., söz konusu hizmeti karşılığında 10.000.- dolar (\$) almıştır.

Ege Turizm Seyahat Ltd. Şti. 10.000.- (\$) doların;

- 4.000.- dolarlık (\$) kısmını, turist grubunun Türkiye'deki konaklama, yeme, içme gibi masraflarında kullanmıştır.

- b) 6.000.- dolarlık kısım ise turizm hizmeti için yaptığı masraflardan sonra kendisine kalan komisyon bedelidir.

Bu durumda, Ege Turizm Seyahat Ltd. Şti., yabancı seyahat acentesi Expo A.G firmasına 6.000.- dolar (\$) hizmette bulunmuştur. Bu tutar hizmet ihracatıdır. Bu hizmet KDV'den istisnadır.

Ancak, Ege Turizm Seyahat Ltd. Şti.'nin turist grubuna Türkiye'de verdiği yeme, içme, konaklama gibi hizmetlerden Türkiye'de faydalanıldığından, bu hizmetler KDV'ye tabidir. Hizmet ihracatı sayılmaz.

Ege Turizm Seyahat Ltd. Şti. 10.000.- (\$) dolarlık fatura düzenlerken aşağıdaki işlemlere dikkat etmesi gerekir.

4.000.- dolarlık (\$) faturayı ayrı düzenleyecek, KDV ilave edecek.

6.000.- dolarlık (\$) faturaya turistlere verilen hizmet bedeli olduğunu ayrıca belirtecektir. Fatura da KDV yer almayacaktır.

7.5.4. ROAMİNG HİZMETLER VE HİZMET İHRACATI

Roaming “**dolaşım**” olarak adlandırılır. Roaming hizmetleri telekominakasyon şirketleri tarafından verilir. Telekominakasyon şirketleri kendi abonelerine, başka operatörlerin kapsama alanında da hizmet verebilir. Bu hizmeti vermek için, karşı telekominakasyon şirketler ile anlaşma yapmak zorundadır. Anlaşma yaptığı şirketin altyapısını kullanır. Bu tür anlaşmalara roaming hizmet anlaşması adı verilir. Anlaşma kapsamında başka operatörlerin kapsama alanını kullanan şirket, kullanılan kısmın bedelini öder.

Yurt dışından yapılan ödeme, karşılığında düzenlenen fatura bedeli hizmet ihracatı kapsamına girer. Faturada KDV yer almaz.

Uluslararası roaminganlaşmaları kapsamında yurtdışındaki müşteriler için Türkiye'de verilen roaming hizmetleri, ilgili ülkeler itibarıylakarşılıklı olmak kaydıyla KDV'den istisnadır.Söz konusu istisna roaming anlaşması kapsamındaki bütün haberleşme ve iletişim hizmetleri bakımından da geçerlidir.

ÖRNEK: Türkiye de vergi mükellefi Ege Roaming A.Ş. kablosuz erişim sistemini dolaşıma açarak hem Türkiye'deki kullanıcılarına

yurtdışında, hem de yabancı kullanıcılarına Türkiye de internet erişim hizmeti vermektedir. Ege Roaming A.Ş., İngiltere’de yerleşik kişi A.A ‘ya Türkiye’ye geldiğinde yurtdışındaki abonelik bilgileri ile internet erişiminden faydalanma hizmeti vermiştir. A.A ‘ya ve A.A gibi diğer yurt dışı kullanıcılar adına verdiği erişim hizmetine ait 5.000.- dolar (\$) bedeli İngiltere’deki anlaşmalı ABC Roaming Şirketine fatura etmiştir.

Ege Roaming A.Ş. tarafından, İngiltere’deki anlaşmalı ABC Roaming Şirketine uluslararası roaming anlaşmaları çerçevesinde Türkiye’de verilen roaming hizmeti, hizmet ihracatıdır.

Hizmet anlaşması kapsamında verilen roamin (*dolaşım*) hizmeti karşılıklı olmak kaydıyla, KDV’den istisnadır. ABC Roaming Şirketine düzenlenen faturada KDV yer almayacaktır. (KDV GUT-II.A.3)

7.6. BAVUL TİCARETİ ve YOLCU BERABERİ EŞYA İHRACATI

Türkiye de ikamet etmeyen yabancı uyruklu kişilere, yine yurt dışında yerleşik Türk vatandaşlarına Türkiye de satılan mallar, üç aylık süre içinde yurt dışına çıkarılırsa bu satışlar ihracat gibi değerlendirilir.

Bu satışlar iki şekilde yapılır;

- KDV tahsil edilmeden, “Özel Fatura” düzenlenerek yapılan satışlardır. Bavul Ticareti olarak adlandırılır.
- KDV tahsil edilerek yapılan satışlar ise “Yolcu Beraberi Eşya İhracatı” kapsamındaki satışlardır.

Bu satışlar aşağıda ayrı olarak açıklanmıştır.

7.6.1. ÖZEL FATURA İLE TURİSTE MAL SATIŞI ve BAVUL TİCARETİ

Türkiye de ikamet etmeyen, yurt dışında yerleşik kişilere Türkiye de özel fatura ile yapılan satışlar “**Bavul Ticareti**” olarak adlandırılır.

İstanbul Laleli, Türkiye’de bavul ticaretinin merkezi olarak bilinir. Rusya, arap ülkeleri ve asya ülkelerinden gelen yabancıların rağbet gösterdiği dış ticaret türüdür. Türkiye den bavul ticareti kapsamında tekstil, ev tekstili, hazır giyim, deri hazır giyim, elektronik ve beyaz eşya veya diğer tüketim malı satın alırlar. Kendi ülkelerinde ticaretini ve satışını yaparlar.

7.6.1.1. ÖZEL FATURA SATIŞ İZNİ VE YASAL UYGULAMALAR

Yurt dışında yerleşik kişilere Türkiye de özel fatura ile satış yapmak isteyen vergi mükellefi işletmeler bağlı bulundukları vergi dairesinden; *"Türkiye'de İkamet Etmeyenlere Özel Fatura ile Yapılacak Satışlara Ait KDV İhracat İstisnası İzin Belgesi"* alırlar. Bu belgeyi işletmelerinin vitrinlerine ya da turistlerin görebileceği cepheye asarlar.

Genelde uygulamada bu yazıyı gören turistler; bu iş yerinden satın aldığı mallar için KDV ödemeyeceğini bilir ya da ödediği KDV 'yi gümrükten çıkarken, faturayı onaylatıp KDV 'yi geri alacağını bilir.

Bavul ticareti ile satışlarda, "Özel Fatura" düzenlenir. Bu faturanın şekli Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenir.

Özel fatura beş (5) nüsha olarak düzenlenir. Birinci (1) nüshası alıcıya verilir. İki, üç ve dördüncü (2, 3, 4) nüshalar malın gümrükten çıkışı sırasında onaylatılır. Beşinci (5) nüsha ise satıcıda kalır.

Fatura da alıcı pasaport bilgilerine yer verilir.

Fatura da KDV yer almaz. Alıcıdan KDV tahsil edilmez.

Özel fatura ile satılan mal, fatura tarihini izleyen ay başından itibaren, üç (3) ay içinde yurt dışı edilmesi gerekir.

Mal gümrükten çıkarken fatura gümrükte onaylatılır. Onaylı fatura bir (1) ay içinde alıcı tarafından satıcıya geri gönderilir. Geri gönderilen 4. nüsha ile satıcı tahsil etmediği KDV için vergi dairesinden KDV iadesi alam işlemini başlatır.

Gümrükte onay işlemi alıcı, satıcı, aracı ya da kargo firmaları tarafından da yaptırılabilir.

Özel fatura düzenleme alt sınır; 2.000.- T.L 'dir.Bu tutarın altındakalan satışlar için özel fatura düzenlenemez.ÖTV 1. sayılı listedeki mallar özel fatura ile satılmaz.(KDV GUT-II.A.2.1)

7.6.1.2. ÖZEL FATURA İLE TURİSTLERE MAL SATIŞININ İŞLEYİŞİ

Özel fatura ile turistlere mal satışı yoluyla ihracatın işleyişi için aşağıdaki örnek uygulama açıklanmıştır.

ÖRNEK;

Ege A.Ş. bağlı bulunduğu vergi dairesinden “Özel Fatura” ile turistlere mal satış izin belgesi alır. Bu belgesi vitrinine asar.

Türkiye de yerleşik kişi olmayan turist A.A ‘ya 05.04.201x tarihinde; 5.000.- dolar (\$) tutarında tekstil ürünü satar.

Faturayı beş nüsha düzenler. Kalan dört nüshayı alıcıya verir.

Alıcı malları 02.05.2021 tarihinde gümrükten çıkarmıştır. Gümrükte 2, 3, 4 nüshaları onaylatmış, 2. nüshayı gümrük görevlisine bırakmış, 4. nüshayı bir ay içinde satıcıya göndermiştir.

Satıcı dördüncü nüsha ile KDV iadesi almak için gerekli işlemleri yapma hakkına sahip olmuştur.

7.6.2. YOLCU BERABERİ EŞYA İHRACATI (YBEİ)

Yolcu beraberliği eşya ihracatında Türkiye de ikamet etmeyen, yurt dışında yerleşik kişilere mal satışı yapılır. Yurt dışında yerleşik Türk vatandaşları ve yabancılar YBEİ ‘dan yararlanabilir.

Bavul ticaretinden farkı bu yöntemde normal fatura düzenlenir. Düzenlenen faturada KDV yer alır. KDV satış aşamasında turistten tahsil edilir. Turist ya da yurt dışında yerleşik yolcuların Türkiye den satın alarak Türkiye dışına götürdükleri mallar için ödedikleri KDV, malın gümrükten çıkışı sırasında kendilerine iade edilir.(KDV Kn.11.1.b)

Yolcu beraberliği eşya ihracatı süreci aşağıdaki gibidir;

- Yolcu beraberliği eşya ihracatı kapsamında satış yapmak isteyen vergi mükellefi vergi dairesinden satış izni alır. “İstisna İzin Belgesi”ni iş yerinin vitrinine asar.
- Genelde uygulamada bu yazıyı gören turistler; bu iş yerinden satın aldığı mallar için ödediği KDV’yi, gümrükten çıkarken, faturayı onaylatıp KDV ‘yi geri alacağını bilir.
- Türkiye de ikamet etmeyen, yurt dışında yerleşik kişilere mal satışında normal fatura düzenler.
- Fatura dört (4) nüsha düzenlenir.
- Fatufranın ilk üç nüsha alıcıya verilir. Son nüsha satıcıda kalır.

- Faturada mal bedeli ve KDV ayrıca gösterilir. KDV tahsil edilir.
- Faturaya alıcının pasaport bilgileri, banka hesap bilgileri yazılır.
- Alıcı malları üç ay içinde Türkiye den çıkarması gerekir.
- Gümrükte çıkış aşamasında faturaları onaylatır. Bir nüshasını gümrükte bırakır. Bir nüshayı da satıcıya gönderir.
- Satıcı onaylı fatura kendisine ulaştığında, on (10) gün içinde alıcının beyan ettiği banka hesabına, alıcıdan tahsil ettiği KDV tutarını geri öder. Alıcının beyan ettiği hesaba on gün içinde ödemeyi yapmayan satıcının “İstisna İzin Belgesi” iptal edilir.
- KDV tutarı kadar alıcıya çek göndererek de ödeme yapabilir.
- Satıcının gümrükte yetki belgesi sahibi aracı kuruluş temsilcisi varsa, onaylı faturanın aracıya, alıcı tarafından teslimi anında da gümrükte KDV tutarı alıcıya geri ödenebilir.
- Ödenen KDV tutarı, aynı KDV dönemde, satıcının düzenlediği KDV beyannamesinde indirim konusu yapılır.

Fatura düzenleme alt sınırı 100.- T.L ‘dir. ÖTV 1. sayılı listedeki mallar yolcu beraberliği eşya ihracatı kapsamında satılmaz.

Yolcu beraberliği eşya ihracatı ve KDV iadesi alma işlemi; Gelir İdaresi Başkanlığından "Yetki Belgesi" almış aracı firmaların organizasyonu altında da yapılabilir. (KDV GUT-II.A.5.)

Aracı Kuruluş olması halinde yolcu beraberliği eşya ihracatı (YBEİ) süreci aşağıdaki şekilde işler;

- Aracı kuruluş Gelir İdaresi Başkanlığından “Yetki Belgesi” alır.
- Yetki Belgesi alan aracı firma, satıcı firmaya kendi faturasını (fatura koçanını) verir. Burada satıcı firma kendi faturasını değil aracı kuruluş faturası ile YBEİ kapsamında mal satışı yapar.
- Yetki Belgesi alan aracı firmanın GİB belirlediği çıkış gümrüklerinde **yetkili temsilcisi** vardır.
- Alıcı üç aylık süre içinde malı Türkiye den çıkarmak zorundadır.
- Alıcı malı Türkiye gümrüğünden çıkarırken gümrükte Yetki Belgesi sahibi firmanın temsilcisine alış faturasını onaylatır.

- Onaylanan faturadaki KDV tutarı temsilci tarafından alıcıya gümrükte ödenir. Turist malı satın alırken ödediği KDV tutarını bu şekilde gümrükte geri almış olur. Kendisine başka ödeme yapılmaz.
- Yetki Belgesi alan aracı firmanın temsilcisi turiste ödediği KDV tutarlarını bir liste yapar, Türkiye de yetki belgesi almış aracı firma faturası ile satış yapan satıcı dan geri alır.
- Satıcı firma ödenen KDV tutarını, aynı KDV döneminde düzenlediği KDV beyannamesinde indirim konusu yapar.

7.7. İHRAÇ KAYITLI SATIŞLAR ve ALIŞLAR

İhraç kaydıyla satış yapan firmalar üretim işletmeleridir. Bu firmalar malı üretir ve ihraç kaydıyla satış faturası düzenlemek suretiyle malı yurt içinde ihracatçı (aracı) firmaya satar.

Aracı ihracatçı firma ise malı ihracat yönetmeliği esaslarına göre gümrük beyannamesi düzenlemek suretiyle, ihraç eder.

İhraç kayıtlı satış yapan firma normal fatura düzenler. Faturada KDV tutarı gösterilir. İhracatçıdan KDV tutarı tahsil edilmez.

Fatura üzerine; "3065 sayılı KDV Kanununun (11/1-c) maddesi hükümlerine göre, ihraç edilmek şartıyla teslim edildiğinden, KDV tahsil edilmemiştir." Açıklaması ("şerh") yazılır. Bu açıklamanın yer almadığı fatura ihraç kayıtlı satış ya da alış faturası olarak kabul edilmez.

Aracı ihracatçı firma KDV ödemediği ihraç kayıtlı satış yapan firmadan satın aldığı malları yine KDV 'siz olarak ihraç eder.

İhracatçı; ihraç edilmek şartıyla imalatçıdan satın aldığı malları üç (3) ay içinde ihraç etmek zorundadır. Üç ay sayımı, faturanın düzenlendiği tarihteki ayı takip eden ayın başından başlar.

Örnek; 05 Mayıs 2020 tarihinde düzenlenen ihraç kayıtlı satış faturasında üç ay sayımı 01 Haziran 2020 tarihinden, yani Haziran ayı başından itibaren üç ay olarak sayılır.

Üç ay içinde ihracat gerçekleştirilmezse, satıcı tarafından tahsil edilmeyen KDV cezaları ile birlikte vergi dairesine ödenir.

ÖRNEK; “A” firması imalatçı, “B” firması ihracatçı, “C” firması da (yurtdışında alıcı) ithalatçıdır. “A” ve “B” firmaları yurt içi (Türkiye de vergi mükellefi) firma, “C” firması ise yurt dışı alıcı firmadır.

“A” firması ürettiği malı “B” firmasına ihraç kaydıyla satış faturası düzenleyerek (KDV tutarını faturada göstermek şartıyla) satar. Fatura üzerine KDV tahsil edilmemiştir şerh ’ini (açıklamışını) yazar.

“B” firması da ihraç etmek şartıyla satın aldığı malları “C” firmasına üç ay içinde Gümrük Beyannamesi düzenleyerek ihraç eder.

Bu işlem sürecine, ihraç kayıtlı satış ve ihracat süreci denir.

İhraç kayıtlı satış uygulaması;

- a) İhracatçılara KDV ödemeden yurt içinden imalatçılardan mal satın alma avantajı yaratır.
- b) İhracat departmanı gelişmemiş imalatçılara da mallarını yurt dışına satma, yurt dışında tanınma fırsatı yaratır.

7.8. KONSİNYE SATIŞ İLE İHRACAT İŞLEMLERİ

7.8.1. KONSİNYE SATIŞ İLE İHRACAT

Malın yurt dışına gönderildikten sonra yurt dışındaki aracı vasıtasıyla alıcı (ithalatçı) firmaya tanıtılması, kullanılması ve satılması işlemine dayanan ihracat şeklidir. Yurt dışı aracıya konsinyatör denir.

Genelde yeni üretilen ve tanıtım ihtiyacı duyulan ürünlerin dış pazarlarda satışına imkan veren ihracat ve ödeme yöntemidir.

Konsinye ihracat başvuruları ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği (İ.B.G.S) ‘ne yapılır.

İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği’nce konsinye ihracat meşruhatı düşülerek onaylanmış gümrük beyannamelerinin otuz gün içinde gümrük idarelerine sunulması gerekir.

İhracatçılar, konsinye olarak gönderilen malların kesin satışının yapılmasından sonraki otuz gün içinde durumu, kendileri tarafından düzenlenmiş kesin satış faturası veya örneği ve gerekli diğer belgeler ile birlikte izni veren İ.B.G. Sekreterliği ‘ne ve aracı bankaya bildirir.

İ.B.G. Sekreterliği, verdikleri konsinye ihraç izinlerine ait bilgileri, malın kesin satışının kendilerine bildirilmesinden itibaren beş gün içinde aracı bankaya bildirir.

Konsinye olarak gönderilen malın ihraç tarihinden itibaren bir yıl içinde kesin satışının yapılması gerekir. Bu süre, haklı ve zorunlu nedenlere istinaden müracaat edilmesi hâlinde, izni veren İ.B.G. Genel Sekreterliğince iki yıl daha uzatılabilir.

Süresi içinde satışı yapılan malın bedelinin kambiyo mevzuatı, satılamaması hâlinde ise malın gümrük mevzuatı çerçevesinde yurda getirilmesi gerekir. (İhr. Ynt.9)

7.8.2. KONSİNYE İHRACAT SÜRECİ

Konsinye ihracat işlemlerinde aşağıdaki süreç izlenir.

a) Mallar konsinye satış işlemine aracılık eden konsinyatör firmaya (*sevk edilir*) gönderilir. Konsinye ihracatta, mallar, ihracatçı birliklerinin "Konsinye İhracat" şerhini düştüğü Gümrük Beyannamesi ile yurt dışına sevk edilir. (*Bu aşamada ihracatçı firma belli değildir*).

b) Konsinyatör firma satışa sunulan malı (*emtiayı*) alıcı bulana kadar kendi koruması altında bulundurur. (*Bu aşamada mallar konsinyatörün emanetinde bulunmasına rağmen, malın mülkiyeti ihracatçı firmaya aittir*).

c) Konsinyatör firma mala alıcı bulur ve bu alıcıya yapılacak satışı (*miktarı*) ihracatçıya bildirir. İhracatçı firma satılan miktar kadar faturayı keser ve konsinyatör firmaya gönderir. Faturanın bir nüshası gümrük idaresine ibraz edilir ve G. Beyannamesi fatura tutarı kadar kapatılır. İhracatçı faturanın bir örneğini ve diğer gerekli belgeleri de konsinye ihracata izin veren ihracatçı birliklerine ve aracı bankaya da gönderir.

d) Faturanın düzenlenme tarihinden itibaren konsinye ihracat bedelinin ödenme yükümlülüğü konsinyatör firmaya aittir. Konsinyatör firma ödemenin yapılmasına aracılık yapar.

e) Konsinyatör (komisyoncu) firma sözleşmede yer alan komisyon ücretini ayrıca fatura düzenlemek sureti ile tahsil eder. (*Bu gider kanunen kabul edilir. KDV den istisnadır*).

7.8.3. Konsinye İhracat İle Normal İhracat Arasındaki Farklar

Konsinye ihracatta malların ihraç tarihinden itibaren bir yıl içinde satışının yapılması gerekir.

Normal ihracat, malın gümrüğü terk etmesi ile gerçekleşir.

Konsinye ihracatta satış faturası tarihi, normal ihracatta ise gümrük beyannamesi tarihi, fiili ihraç tarihi olarak dikkate alınır.

Konsinye ihracatta bir aracı vardır. Satıcı ile alıcı karşı karşıya pek gelmez. Normal ihracat alıcı satıcı arasındaki sözleşme ile yapılır.

7.9. POSTA ve HIZLI KARGO TAŞIMACILIĞI KAPSAMINDA İHRACAT

Posta ve hızlı kargo taşımacılığı yolu ile ihracat yapılabilir. Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB) düzenlenir. Miktarı brüt 300 kilogramı ve değeri 15.000.- Avro 'yu geçmeyen ihracat rejimine konu mallar PHKT kapsamında ihraç edilebilir.*

NOT; Bu kitapta, **11. Bölümde;** e-Ticaret, e-İhracat, e-İthalat bölümünde; POSTA ve HIZLI KARGO TAŞIMACILIĞI KAPSAMINDA İHRACAT geniş olarak açıklanmıştır.

(Gm.Kn.126, 127, 128), *(Gm.G.Md. 29.06.2019 t.,30816 s.R.G.)

(Gm.Gn.Md. 30.04.2014 t. 129854 s.t) ve (KDV GUT.II.A.1.1.2)

7.10. e-TİCARET, e-İHRACAT

e-Ticaret (elektronik ticaret) ve **e-İhracat** (elektronik ihracat) elektronik hizmet sağlayıcılar aracılığı ile yurt içine ve yurt dışına mal ve hizmet satışlarıdır ve ihracatıdır.

NOT; Bu kitapta, **11. Bölümde;** e-Ticaret, e-İhracat, e-İthalat bölümünde geniş olarak açıklanmıştır.

7.11. İHRACAT BEDELİN TAHSİLİ

7.11.1. İHRACAT BEDELİNİN YURDA GETİRİLMESİ

İhracat bedelinin yurda getirilmesinde kambiyo mevzuatı hükümleri uygulanır.*1

İhracat bedeli, fiili ihracat tarihinden itibaren yüz seksen (180) gün içinde yurda getirilir. İhracata aracılık yapan yurt içi banka hesaplarına işlenir. Döviz olarak hesaplarda kalabilir. Türk Lirasına (T.L) çevrilmesi halinde Döviz Alım Belgesi (DAB) düzenlenir. *2

İhracat bedelleri beyan edilen Türk Lirası (T.L) veya döviz (dolar \$, Euro € olarak yurda getirilebilir. Türk Lirası üzerinden yapılan ihracat karşılığında döviz getirilebilir.

İhracat bedellerinin tahsili, satış sözleşmesi ve uluslararası ticari uygulamalar çerçevesinde firmaların yazılı beyanına istinaden “Akreditifli Ödeme”, “Vesaik Mukabili Ödeme”, “Mal Mukabili Ödeme”, “Kabul Kredili Akreditifli Ödeme”, “Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme”, “Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme”, “BPO (Banka Ödeme Yükümlülüğü)” ve “Peşin Ödeme” şekillerine göre gerçekleştirilir.

İhracat faturası bedelinin, 7.000.-TL ve eş değerini aşan kısmı “banka” aracılığı ile yurda getirilmesi gerekir.*3

İhracat bedeli yolcu beraberinde efektif olarak yurda getirilirse, gümrük idarelerine “Nakit Beyan Formu” ile beyan edilir.*4

*1(İhr.Ynt.18) - *2 (16.01.2020 T.C M.M, İhr.Tb). - *3(459.s.n.VUK.Teb.)-

*4 (TPKKH.32 s.Kr. İhr.Tblğ. No:2018-32/48, 04.09.2018 t.30525 s.R.G)

7.11.2. DÖVİZ ALIM BELGESİ (DAB)

İhracat bedeli süresi içinde yurda getirilir. Döviz tevdiat hesaplarına alınır. Döviz tevdiat hesaplarındaki ihracat hasılatının T.L ‘na çevrilmesi halinde DAB düzenlenir. DAB ispatlayıcı belgedir. Vergi yasaları yönünden DAB alınması yararlı olur. DAB banka düzenler.

7.11.3. YURT DIŞI ŞUBELERDE BIRAKILAN İHRACAT BEDELİ

İhraca bedeli yurt dışında 180 günden fazla tutulamaz.

İhracat bedelinin 180 gün içinde yurda getirilir. İhracata aracılık yapan banka hesaplarına işlenir. Süresi içinde yurt dışı şubelerde bırakılan ihracat bedeli, yurt dışı hesaplarında kaldığı süre içinde her dönem sonunda değerlendirilmesi zorunludur. (VUK.280)

7.12. MUHABİR BANKA KESİNTİSİ, MASRAFI

İhracat mal bedelinin banka hesabına gelmesi halinde muhabir banka kesintisi yapılır. Bu bedel uluslar arası döviz transferinde muhabir banka tarafından “muhabir banka kesintisi” adı altında alınır.

Bu kesinti tutarı ihracatçı veya anlaşmaya göre, ithalatçının hesabından tahsil edilmektedir. Bankalar bu bedeli ihracatçının talimat vermesi halinde ilgili belgede gösterir.

ÖRNEK; Yurt dışı alıcıdan 100.000.- dolar (\$) ihracat mal bedeli alacağınız vardır. Alıcı 100.000.- dolar hesabınıza havale etmiştir.

Bu tutardan 100.- \$ uluslararası muhabir banka masrafı kesilir.

(100.- \$, tutar varsayım olarak dikkate alınmıştır).

İşlem günü 1.Dolar (\$) = 7,0000 liradır.

Muhabir banka masrafı aşağıdaki şekilde hesaplanır;

$100.000 \$ \times 7,0000 = 700.000.-\text{TL}$ ihracat mal bedelidir. (Havale edilen)

$100.000 - 100 = 99.900.-\$$ Kesinti sonrası ihracat bedeli dövizdir.

$99.900 \$ \times 7,0000 = 6699.300.- \text{ T.L}$ tahsil edilen bedeldir.

$100.- \$ \times 7,0000 = 700.- \text{ T.L}$ “Muhabir Banka” masrafıdır.

Muhabir banka masrafının her tahsilat aşamasında gidere dönüştürülmesi ihracatçı işletme için yararlı olacaktır.

7.13. İHRACAT KOMİSYON GİDERLERİ

Dış ticarete, yurt içinde ve yurt dışında, yapılan ihracat işlemlerinde yerli veya yabancı komisyoncu firmalardan hizmet satın alınır.

Yurt içinde ve dışında ihracat ile ilgili olarak ödenen komisyonlar ve pazarlama giderleri aynı zamanda ihracat gideridir.

İhracat ile ilgili olarak yurt içinde ödenen komisyonlar ve pazarlama giderleri katma değer vergisine (KDV) tabidir.

Fakat; ihracat ile ilgili olarak yurt dışındaki komisyonculara ödenen komisyonlar, yurt dışındaki komisyoncunun hizmeti yurt dışında vermesinden ve Türkiye'deki firmanın bu hizmetten yurt dışında yararlanmış olmasından dolayı, KDV tabi değildir.

Yurt dışında yapılan reklam ve pazarlama giderleri de aynı şekilde katma değer vergisine (KDV) tabi değildir.

İthalat ile ilgili komisyon giderlerinde ise KDV tevkifatı uygulamak ve 2 No 'lu KDV beyannamesi ile bildirim yapmak gerekir.

7.14. İHRACATTA GÖTÜRÜ GİDER

7.14.1. Tanım ve Özellikler

İhracatta bazen belgesiz giderler yapılmaktadır. Bu belgesiz giderler ihracatçı için önemli miktarlara ulaşmaktadır.

İhracatta götürü gider uygulaması, ihracatçıya belgesiz giderlerini kanunen kabul edilen gider yazma imkanı sağlar.

Götürü giderin kabulü için aşağıdaki özellikleri taşıması gerekir.

- a) Belgesiz gider olması,
- b) Götürü giderin ihracatın yurt dışı işlemlerinden doğması,
- c) Götürü giderin, ihracat rakamının %5'ini aşmaması gerekir.
- d) İhracatın gerçekleştiği dönemde uygulanması zorunludur.

7.14.2. GÖTÜRÜ GİDERDEN FAYDALANACAK MÜKELLEFLER

İhracatta “Götürü Giderden”; ihracat yapan mükellefler, yine yurt dışında; inşaat, onarım, montaj, teknik hizmet ve taşımacılık faaliyetlerinde bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri yararlanabilir.

7.14.3. GÖTÜRÜ GİDERDEN FAYDALANACAK HASILATLAR

Götürü gider ihracatın FOB bedeli üzerinden hesaplanır.

Götürü gider uygulamasında hasılatın belirlenmesi için aşağıdaki kriterler dikkate alınır. Bunlar;

- Her türlü ihracat ve yurt dışı taşımacılıktan döviz cinsinden sağlanan hasılat,
- KKTC’ne ve TL karşılığı yapılmış ihracat götürü gider tutarının hesaplanmasında döviz cinsinden hasılat olarak dikkate alınır.

ÖRNEK:

Ege A.Ş; 50 ton zeytini 03.08.2020 tarihinde ihraç etmiştir. İhracat ile ilgili yurt dışında yaptığı belgesiz giderleri 2.500.- T.L ‘dir.

Döviz karşılığı ihracattan; 500 000.- T.L hasılat elde etmiştir.

Ege A.Ş.’nin faydalanacağı götürü gider tutarı;

$500\ 000.- \times 0,005 = 2.500.-$ T.L olacaktır.

Bu tutarı ihracatçı belgesiz olarak vergi matrahından indirebilir.

İhracatçılar; *“döviz olarak elde edilen hasılatın binde beşini aşmamak şartıyla yurt dışında bu işlerle ilgili belgesiz giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları gideri vergi matrahından indirebilirler”* (GVK.Md.40/1)

CIF bedel ihracat hasılatı olması halinde; sigorta ve navlun bedeli toplam hasılatтан düşüldükten sonra kalan tutar (FOB bedel) üzerinden “Götürü Gider” hesaplanır.

7.14.4. İHRAÇ KAYDI İLE SATIŞLARDA GÖTÜRÜ GİDER

İhraç kaydıyla satışlarda, satış yurt içinde yapılmaktadır. İ.K.S. yapının yurt dışı gideri yoktur. Bu nedenle ihraç kayıtlı satışlarda, götürü gider uygulaması iptal edilmiştir. (233.s.n.Gelir.V.Gn.Tb.)

8.BÖLÜM

İTHALAT İŞLEMLERİ

İTHALAT

İTHALATÇI OLMA ŞARTLARI

İTHALAT ÇEŞİTLERİ

İTHALAT GÜMRÜK İŞLEMLERİ VE SÜRECİ

MAHRECE İADE

İTHALAT SÜRECİ

ARMONİZE SİSTEM

GÜMRÜK TARİFE İSTATİSTİK POZİSYONLARI

BAĞLAYICI TARİFE BİLGİSİ (BTB)

İTHALATTA VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER

İTHALAT VERGİLERİNİN HESAPLANMASI

İTHALATTA VERGİ MUAFİYETİ

İTHALATTA TEŞVİKLERİ

YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

8. İTHALAT İŞLEMLERİ

8.1. İTHALAT

İthalat; yurt dışındaki mallın, ithalat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygun şekilde yurda sokulması ve kambiyo mevzuatına göre bedelinin ödenmesi işlemlerinin bütünü olarak tanımlanır.

Mevzuattaki ithalat tanımından aşağıdaki özellikler çıkarılır;

- a) İthal edilecek mal, kamu ahlakı, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile sinai mülkiyetin korunmasına uyumlu olması,
- b) İthalat mevzuatına uygun olması,
- c) İthalat gümrük mevzuatına uygun olması,
- d) Yasal yükümlülükleri yerine getirilmiş, vergileri ödenmiş ya da teminata bağlanmış olması,
- e) Bedelin kambiyo mevzuatına uygun ödenmiş olması gerekir.

8.2. İTHALATÇI OLMA ŞARTLARI, NAVLUN, SİGORTA ve FARKLAR

İthalat yapma ve ithalatçı olma şartını yerine getiren her gerçek ve tüzel kişi ithalat yapabilir. İthalatta CIF bedele ulaşmak için, FOB bedel üzerine navlun ve sigorta tutarları ilave edilir.

8.2.1. İTHALATÇI OLMA ŞARTLARI

Vergi numarası sahibi her gerçek ve tüzel kişiler ithalat yapabilir. Ayrıca; tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre hukuki tasarruf yapma yetkisi olan kişi ortaklıkları da ithalat yapma hakkına sahiptir.

Aşağıdaki malların ithalatında "Vergi Numarası" şartı aranmaz;

- a) Kitap, dergi ve diğer yayınların ithalatında,
- b) Özel anlaşmaya dayalı ithalatlar da, (NATO, B.M, vb.)
- c) Türkiye de açılan fuarlarda Bakanlık tarafından perakende satış izin verilen malların ithalatında vergi numarası aranmaz.

Eski, kullanılmış, kusurlu, defolu malların ithalatı izne tabidir.

İthalatı kanunla belirli kurum ve kuruluşlara bırakılmış maddelerin ithalatı ancak, bu kurumlar tarafından yapılır. (*İth.Ynt.3*)

8.2.2. İTHALATTA NAVLUN ve SİGORTA

İthalatta gümrük vergisi ve diğer vergilerin hesaplanmasında CIF bedel esas alınır.

CIF Bedel= Mal Bedeli + Navlun + Sigorta dâhil bedeldir.

FOB teslim şekli dışındaki ithal başvurularında proforma faturalarda mal, navlun ve sigorta bedelleri ayrı ayrı belirtilir.

Varsa gümrüğe kadar olan yurt dışı giderlerde ayrıca bildirilir.

8.3. İTHALAT ÇEŞİTLERİ

a) Ticari İthalat

Vergi numarasına sahip her gerçek ve tüzel kişinin yapabileceği ithalat şeklidir. Kambiyo mevzuatı hükümleri saklı kalmak kaydıyla, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde almaları gereken belgeler ile birlikte doğrudan gümrük idaresine başvurmak suretiyle yapılan ithalattır.

b) Vergi Numarası Şartı Aranmayan İthalat

Özel antlaşmalara dayanan ithalat, kitap ve diğer yayın ithalatı ve ülkemizde açılan fuar ve sergilerde Bakanlıkça perakende satışına izin verilen mal ithalatında vergi numarası şartı aranmadan yapılan ithalattır.

c) İzne Bağlı İthalat

Yurda getirilmeleri yürürlükteki mevzuat ile kayıt ve şarta bağlanan veya özel izne tabi bulunan malların ithaline izne bağlı ithalat denir.

d) Özelliği Olan İthalat

İthalatı kanun ve kararnamelerle belirli kuruluşlara bırakılmış malların ithalinin yapılması özelliği olan ithalattır.

e) Özel Antlaşmalara Dayanan İthalat

NATO 'ya ait eşya ithalatı için ilgili kamu kuruluşu tarafından onaylanmış üç nüsha "Müracaat Mektubu" ile gümrük idarelerine başvuru yapılır. Başvurular gümrük beyannamesine eklenir.

NATO Ortak Alt Yapı Projelerinin sona ermesinden sonra, ilgili kuruluş görüşü alınır. Mali yükümlülüklerin ödenir. Mal, malzeme ve araçların ithalatçılarına bırakılmasına Bakanlık izin verir.*¹

f) Kesin İthalat

Mali mükellefiyetleri teminata bağlanmak suretiyle geçici olarak yurda giren mallardan (*ATA Karnesi kapsamında gelenler dâhil*);

- Kesin ithalinin talep edildiği tarihte yeni ve kullanılmamış malların bedelleri ödenmek suretiyle kesin ithali, gümrük idarelerince sonuçlandırılır.

- Bunun dışındaki tüm kesin ithal başvuruları, biri asıl iki nüsha proforma fatura, malların yurda girişi sırasında düzenlenen geçici gümrük beyannamesi ve Harçlar Kanunu uyarınca gerekli harcın yatırıldığını gösteren makbuzun aslı ile birlikte Bakanlık tarafından yapılır. Uygun görülen talepler, başvuru sahibine ve ilgili gümrük idaresine bildirir.

g) Uluslararası Fuarlar Yoluyla Yapılan İthalat

Ülkemizde düzenlenen uluslararası fuarlar yoluyla gelen malların, ithalatıdır. Fuarlar, Bakanlık tarafından yayımlanır.

h) Bedelsiz İthalat

Karşılığında bir bedel ödemeksizin malın yurda sokulmasıdır. Yurda bedelsiz olarak getirilen mallar için (*bedelli ithalatta olduğu gibi*) gümrük vergisi, resim ve fonlar gümrükte mal yurda sokulurken tahsil edilir. Bedelsiz ithalat genelde, ticari teamüllere uygun numune yada reklam eşyası, sanayicilerin imalat ve montaj için deneme amaçlı kullandığı sanayi mamulleri ve yedekleri gibi ürünlerin ilgili kuruluşlardan izni alınmak suretiyle ithalidir.

i) Geçici İthalat

Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ithalat vergilerinden tamamen veya kısmen muaf olarak, Türkiye gümrük bölgesi içinde kullanılmasına izin

veren ithalattır. Eşya kullanım süresi sonunda tekrar yurt dışına ihraç edilir. Bu yönetime geçici ithalat denir.*2

ÖRNEKLER;

Özellikle makine ve teçhizat ihtiyaçlarını geçici kiralama yoluyla kullanan imalatçı, ihracatçılar için yararlı bir rejimdir.

Örnek; İmalatçı ihracatçı Ege A.Ş, ihraç edeceği tekstil ürünü için yurt dışından makine kiralar. Gümrükte makine için vergi ve fonları ödemez. Makineyi kullanır. Tekstil ürünü üretir. Ürenleri ihraç eder. Kiralama süresi bittiğinde makineyi yurt dışına geri gönderir.

Yurt dışından sipariş alan imalatçı ihracatçı işletmelerin, sipariş için vergi ödemededen geçici kalıp ve model ithalatı yapmasını sağlar.

Örnek; İmalatçı Ege A.Ş, yurt dışına ihraç edeceği tekstil ürünü için, gümrükte vergi ve fon ödemededen model ve kalıp ithal eder. Malı üretir. Sipariş biter, model ve kalıbı tekrar yurt dışına geri gönderir.

Yine Türkiye de geçici olarak inşaat taahhüt işleri yapan firmaların makine veya diğer araçları geçici ithalatı örnek verilebilir.*3

*1(İth.Ynt.8) -*2(Gm.Kn.128) -*3(Gm.Ynt.376-387)

8.4. İTHALAT GÜMRÜK MEVZUATI, İŞLEMLERİ VE SÜRECİ

8.4.1. İTHALAT GÜMRÜK İŞLEMLERİ VE SÜRECİ

İthal edilecek eşya için yurt dışı satıcı bulunur.

Teslim ve ödeme şekillerini de içeren ithalat sözleşmesi yapılır.

İhracatçıdan proforma fatura istenir. Proforma fatura sözleşme şartlarına uyumlu ise onaylanır. Satıcı firmaya geri gönderilir.

Bu onaydan sonra eşya ihracatçı tarafından ithalatçı gümrüğüne gönderilmeye karar verirse, ithalat ve gümrük işlemleri başlatılır.

İLK DEFA İTHALAT YAPAN gerçek ve tüzel kişilerin; gümrük idaresine kayıt olması ve aşağıdaki belgeleri vermesi gerekir. Bu bilgi ve belgeler bilgisayar veri işleme tekniği ile gümrük idaresine kayıt edilir.

- İmza sirküleri (tüzel kişiler için),
- İmza beyannamesi (gerçek kişiler için),

- c) Faaliyet Belgesi (tüzel kişiler için),
- d) Ticaret sicil gazetesi (tüzel kişiler için),
- e) Vergi mükellefiyet yazısı (tüzel kişiler için),
- f) Vekâletname (temsil yoluyla işlem yapılması halinde).
- g) Yetkililerin kimlik sureti gümrük idaresine verilir.

8.4.2. İTHALAT ÖNCESİ YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER

İthalatçı firmanın aşağıda açıklanan işlemlerin kontrolünü, gümrük beyanından önce yapması yararlı olur.¹

- a) İthal edilecek eşyanın “GTİP” gümrük tarife istatistik pozisyonları kodları tespit edilir ve kontrol edilir.
- b) İthalata konu eşyanın, proforma faturasına uygun olarak nakliyeciyi firmaya teslim edilmiş ve nakliye sözleşmesi imzalanmış olması gerekir. Özellikle malın geliş şekline göre Konşimentosu, CMR, CMO ve TIR Karnesinin gümrük idaresine sunulabilecek şekilde eksiksiz tamamlanmış olmalıdır.
- c) Malın bedelinin ödenmesi ile ilgili kambiyo mevzuatına uygun ödeme ya da ödeme taahhüdü yapılmış olmalıdır.
- d) Malın varsa sigorta işlemlerinden sonra, sevkiyatının yapıldığı araştırılmalı ve izlenmelidir.
- e) Malın Gümrük İdaresine gelişi ile gümrük idaresine (*antrepo, sundurmaya*) indirilmesi veya araçta teslim (*supulan*) işlemi için gerekli hazırlığın yapılması gerekir.

8.4.3. İthal Eşyasının Özet Beyanı, Beyan Süresi ve Varış Bildirimi

Türkiye gümrük bölgesine getirilen ithal eşyası için serbest dolaşıma girmeden önce yasada belirlenen süreler içinde beyan verilir.

Nakliyece tarafından **özet beyan** verilir.

¹ Ender MAAŞOĞLU, Alize Gümrük Müşavirliği Ltd. Şti a.g.e.

8.4.3.1. İTHAL EDİLEN EŞYANIN ÖZET BEYANI

Türkiye gümrük bölgesine getirilen eşya için özet beyan verilir.

Özet beyan, giriş gümrük idaresine verilir.

Özet beyan bilgisayar veri işleme tekniği kullanılarak hazırlanır.

Özet beyan, eşyanın Türkiye gümrük bölgesine getirilmesinden önce verilir.

Özet beyan eşyayı Türkiye gümrük bölgesine getiren veya eşyanın taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi (taşıyıcı) tarafından verilir.

Taşıyıcı, nakliyeciden Elektronik ortamda varış bildirimi yapılır.

Özet beyanın bir örneği de; ithalatı gerçekleştirecek olan Gümrük Müşavirine verilir ve ithalat süreci başlatılır.

8.4.3.2. EŞYANIN TAŞIMA ŞEKLİNE GÖRE ÖZET BEYAN SÜRELERİ

İthalatta; Türkiye gümrük bölgesine getirilen eşya için aşağıda açıklanan taşıma şekillerindeki süreye göre özet beyan verilir.

- a) Deniz yolu taşımacılığında aşağıdaki sürelerde;
 - Konteyner ile taşınan eşya için yirmi dört (24) saat önce,
 - Dökme ve ambalaj halindeki eşya için dört (4) saat önce,
 - Karadeniz, Akdeniz üzerindeki yabancı ülke limanları ve Avrupa Topluluğu limanlar ile Türkiye gümrük bölgesindeki limanlar arasında taşınan eşya için ilk varış limanına gelmeden en az iki (2) saat önce özet beyan verilir.
- b) Hava yolu taşımacılığında aşağıdaki sürelerde;
 - Kısa mesafeli uçuşlarda en geç uçağın havalandığı ana kadar,
 - Uzun mesafeli uçuşlarda, Türk gümrük bölgesinde ilk havalimanına inişten en az dört (4) saat önce özet beyan verilir.
- c) Demiryolu taşımacılığında, giriş gümrük idaresine varılmasından en az iki (2) saat önce özet beyan verilir.
- d) Karayolu taşımacılığında, giriş gümrük idaresine varılmasından en az bir (1) saat önce özet beyan verilir. Buna imkan yoksa varış anından itibaren bir saat içinde özet beyan verilir.

Uluslararası anlaşmalar, mücbir sebepler ve beklenmeyen hallede özet beyan süresi için yukarıdaki şartlar aranmaz. (Gm.Ynt.67-68)

8.4.3. ÖZET BEYAN, GÜVENLİK VE RİSK ANALİZİ

Gümrük idaresi, özet beyan bilgilerinden faydalanarak, eşya için önceden emniyet ve güvenlik amaçlı olarak risk analizi yapar. Belirtilen süre içinde eşyanın gelişinden önce risk analizini tamamlar.

Özet beyan verilmediği hallerde risk analizleri gümrük beyannamesi veya beyanname yerine geçen belge üzerinden gerçekleştirilir.

8.4.4. BELGELERİN VE EŞYANIN GÜMRÜĞE SUNULMASI

Türkiye Gümrük Bölgesine (TGB) gelen eşya, getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulur. Gümrüğe sunan kişi, eşyayı daha önce ibraz olunan özet beyan ya da gümrük beyannamesi ile ilişkilendirir.

TGB 'nin kara suları veya hava sahasında durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşyalar için transit beyan yapılır. (Gm.Ynt.39)

8.4.5. GÜMRÜK BEYANNAMESİNİN KABULÜ VE TESCİLİ

Gümrük rejimine tabi tutulmak istenen eşya yetkili gümrük idaresine beyan edilir".

İthalat ile ilgili Gümrük Beyannamesinde yer alan bilgiler, ekinde sunulan belgeler ile uyumlu olmalıdır.

Gümrük beyannamesinde eksiklik yoksa kabul ve tescil edilir.

Tescil edilen beyanname, gümrük idare defterine kayıt edilir. Kayıt numarası verilir. Numara beyanname ve ekinde tüm belgelere işlenir.

Gümrük idaresinde görevlendirilen memur beyannameyi imzalar ve mühürler. Beynamede eksiklik tespit edilmesi halinde, beyanname muhatabına iade edilir ve eksikliklerin giderilmesi talep edilir.

Gümrük idare amiri veya görevlendirdiği yetkili uzman kişi eşyanın beynamede, vesaiklerinde yer alan özelliklere ve standartlara uygunluğunu aynı zamanda doğruluğunu kontrol eder.

Bu kontrole fiziki kontrol ve vesaik kontrolü de denilebilir.

8.4.6. EŞYANIN MUAYENESİ VE TAHAKKUKUNUN YAPILMASI

Gümrük beyannamesi ile beyan yapıldıktan ve uzman görevli tarafından eşyanın kontrolü tamamlanır.

Eşyanın gümrük vergisi, özel tüketim vergisi, katma değer vergisi ile gümrükte alınan diğer vergi, resim ve harçların tahakkuku için muayene memuru tarafından işlemler başlatılır.

Vergi muafiyeti varsa beyannameye uygunluğunu ve 44 no'lu kutuya işlendiği kontrol edilir.

Bilgisayar sistemi tarafından tahakkuk ettirilen vergilerin çıktısı ithalatçı firma muhatabına veya gümrük müşavirine teslim edilir.

Gümrük idaresinin bilgisayar sistemi kullanılarak tahakkuk ettirilen gümrük vergileri, Gümrük Vergileri Tahakkukunu İzleme Defterine bilgisayar tarafından otomatik kaydedilir.

Bilgisayara kayıt halinde, bilgisayar çıktıları Gümrük Vergileri Tahakkukunu İzleme Defteri yerine geçer (*GK.Md.195*).

8.4.7. GÜMRÜK VERGİLERİNİN HESAPLANMASI VE TAHSİLİ

Gümrük vergileri, tahakkukundan hemen sonra beyanname veya beyanname yerine geçen belge üzerinde yükümlüye tebliğ edilir.

Bilgisayar sistemi tarafından otomatik hesaplanan vergi bilgileri doğrultusunda, tahakkuk eden vergiler muhatabına (*mükellefe veya temsilcisine*) bildirilir.

Tahakkuk eden vergi gümrük idaresinin belirlediği yetki verilen bankaya internet ortamında ödenir.

Ayrıca; gümrük müşavirlerinin kullanımına açılan GÜMKART ile de vergiler ödenebilir.

Gümrük vergileri TL olarak ödenir (*Gm.Kn.197-200*).

GÜMKART; Vakıflar Bankası, Halk Bankası ve gümrük idaresi arasında yapılan protokol ile uygulanmaya başlamıştır. Vergi tahsilatı, GÜMKART ile POS cihazları üzerinden yapılır. Gümrük saymanlık muhasebe kayıtları POS cihazlarından alınacak sliplerdeki (tahsil belgeleri) referans numaraları ile yapılır.

Tahsilata ilişkin muhasebe kaydı onaylandığı anda;

- Bilgisayar ortamında; sisteme bilgi gönderilerek gümrük beyannamesinin otomatik kapatılması sağlanır.
- Diğer taraftan; Vakıflar Bankası sistemine bilgi gönderilir. Tahsil edilen tutar üzerinde değişiklik yapılması önlenir.

8.4.8. MALIN İTHALATÇI FİRMAYA TESLİMİ

İthalata konu mal (eşya);

- Tahakkuk eden gümrük vergisi ve diğerlerinin ödenmesi,
- Teminat gerektiren hallerde, teminata bağlanması, ya da ertelenmesi işleminden sonra muhatabına, temsilcisine veya gümrük müşavirine teslim edilir.

İthalata konu mal gümrük idaresinden teslim alındıktan sonra serbest dolaşıma giriş rejimi (*ithalat işlemi*) tamamlanmış olur.

İthalatçı firma ithal edilen malı gümrük bölgesinden çıkarır.

8.4.9. İTHALATTA MAHRECE İADE

İthalatçı; gümrüğe gelen malın anlaşma şartlarına uygun olmadığını, bozuk, kusurlu, hatalı olduğunu tespit ederse malı iade etmek ister. Gümrükte yapılan iade (*geri gönderme*) işlemine **mahrece iade** denir.

Eşyanın herhangi bir nedenle, beyan sahibi tarafından geri gönderilmek istenilmesi halinde **Mahrece İade** aşağıdaki şartlarda yapılır;

Gümrüğe sunulmuş ve henüz rejim beyanında bulunulmamış eşyanın geri gönderilmesi;

- Deniz yolu ile gelen eşya için özet beyanın verildiği tarihten itibaren kırk beş (45) gün,
- Diğer yollarla gelen eşya için özet beyanın verildiği tarihten itibaren yirmi (20) gün ya da ek sürelerin bitiminden önce,
- Özet beyana uygun olmak şartıyla, gümrük müdürlüğünce tescil edilecek transit beyannamesi veya TIR karnesi kapsamında gerekli işlemler tamamlanmak suretiyle geri gönderilir.

Antrepo beyannamesi tescil edilmiş eşyanın geri gönderilmesi için;

- Eşyanın muayenesi yapılır,
- Beyana uygun olması şartıyla gümrük müdürlüğünce tescil edilecek Transit Beyannamesi veya TIR Karnesi kapsamında eşya 30 günlük süre içerisinde geri gönderilir.

Gümrük beyannamesi tescil edilmiş, ancak serbest dolaşıma girmemiş eşyanın geri gönderilmesi;

- Beyan sahibinin yanlışlık bildirim talebi yapması ve özel nedenlerini kanıtlaması halinde,
- Giriş gümrük beyannamesi iptal edilir,
- Transit beyannamesi düzenlenir.
- Eşyanın beyana uygun olduğunun anlaşılması koşuluyla, eşya beyannamesinin tescil edildiği gümrükten geri gönderilir.

8.5. İTHALAT İŞLEMLERİ SÜRECİ ve ÖRNEK UYGULAMA

İthalat ile ilgili kuruluşlar, belgeler, dikkate alınarak aşağıda “Peşin İthalat” süreci örnek verilmiştir.

Peşin ödeme şekline göre ithalatta aşağıdaki süreç izlenir.²

1) İthalatçı	Vergi numarasına sahip gerçek ve tüzel kişidir.
2) Sözleşme	İthalatçı ve ihracatçı sözleşme yapar. (İhtiyari yani isteğe bağlıdır).
3) Proforma Fatura	İthalatçı firma malın kabulü için ihracatçıdan Proforma fatura talep eder. Proforma faturası onaylarsa şartları kabullenmiş olur.
4) Ödeme (Peşin)	Peşin ödeme yapan ithalatçı, bankasından transfer belgesini alır.
5) Nakliye	Nakliye ithalatçıya ait ise nakliyecisi firma ile ön anlaşma yapılır.
6) Sigorta	Malın, anlaşmaya göre nakliye sigortası işlemi yapılır.
7) Malın Gönderilmesi	İthal edilecek mal, ihracatçı firma tarafından nakliyeciyeye teslim edilir. Mallar ithalatçıya gönderilir. Gönderildi bilgisi gelir.
8) Evrakların Gönderilmesi	İthal edilecek malın evrakları banka, kargo veya araç ile ithalatçıya gelir. Yurtdışından gelen eşya ve evrakların eksikleri tamamlanır.
9) Özet Beyan	Eşya taşıyıcı firma tarafından Limana, Antrepoya veya Araç Üstü olarak ilgili gümrüğe bildirilir. Özet Beyan verilir. İthalat için gelen

² Alize Gümrük Müşavirliği tarafından düzenlenmiştir. www.alizegumrukleme.com

<i>Verilmesi</i>	malın gümrük idaresine indirilmesi sağlanır. Özet beyan Gümrük Müşavirine ulaştırılır.	
10) TIR Karnesi	Nakliyecisi firma yetkilisi gümrük ambarına gider TIR Karnesini tescil eder.	
11) Gümrük Kaydı	Yükümlü Kayıt ve Takip Sistemine kayıt yapılır. Gümrükte firmanın bilgisayara kullanıcı kodu ve şifresi girilir.	
12) Gümrükte Temsil	Dolaylı Temsil <i>Gümrük Müşaviri temsil eder.</i>	Doğrudan Temsil; <i>Firma Yetkilisi temsil eder.</i>
13) Gümrük Beyannamesi	Bilgisayar veri işleme tekniği ile elektronik ortamda Gümrük Beyannamesi düzenlenir.	
14) Orijinal Belgelerin Gümrüğe Sunulması;	Fatura, Çeki Listesi, Dolaşım Belgesi (AİTR, EUR.1, Menşe Ş.) Konşimento ve diğer evraklar (Kota, Banka Transfer Yazısı veya Kontrol Belgeleri) Elektronik Ortamda düzenlenen Gümrük Beyannamesi ekinde, gümrüğe sunulur.	
15) Tescil ve Muayene	Gümrük Müşaviri tescil işlemini tamamlar. Eşya fiziki ve belge kontrolü yapılır. Muayene işlemi tamamlanır.	
16) Vergilerin Ödenmesi ve Beyanın Kapanması	Katma değer vergisi (KDV), gümrük vergisi, diğer vergi, resim, harç ve fonlar ödenir. Ödeme GÜMKAR veya elektronik ortamda bankaya yapılır. Ödeme yapıldığında; eşyanın ithalatçıya teslimi için Gümrük Beyannamesi Elektronik ortamda kapatılır.	
17) Teminat Mektubu	Teşvikli malların ithalatında, teminat mektubu verilir. Mal ithal edilir. Bu tür işlemlerde ödenmesi gereken verginin %20 fazlası tutarında teminat verilir. Örnek; ithal edilen malın vergilerinin tutarı 10.000.- T.L ise teminat tutarı 12.000.- T.L 'dan az olamaz.	
18) Fiili İthalat	Gümrük beyannamesinin kapatılmasıyla fiili ithalat gerçekleşmiş olur. <i>(Bu tarih mali müşavirler için muhasebe işlemlerinde, KDV ve diğer vergilerin incelenmesinde dikkate alınır).</i>	
19) Belge Kontrol ve Gümrük Müşavirine Ödeme	Gümrük müşavirliğinden gelen belgeler ithalatçı firmanın dış ticaret departmanı, tarafından kontrol edilir. Gümrük müşavirliğince yapılan hizmet ve diğer işlemler için komisyon bedeli ödenir. Bu ödeme fatura tutarı yasa ile belirlenen Gümrük Müşavirlik Ücret tarifesine altında olamaz. (2010-4 s. Genelge)	
20) Evrakların Muhasebeye Teslimi ve Muhasebe kaydı.	Muhasebe departmanı; ithalat, alış ve masraf belgelerin orijinal olduğunu, mevzuata uygunluğunu ve tasdik gereken belgelerin kontrolünü yapar. Maliyetini hesaplar. Muhasebe yevmiye kaydını yapar.	
21) İthalat Dosyanın Korunması	İthalat belgelerinin muhasebe yönetimi tarafından kayıt işlemleri ve vergi ile ilgili yasal işlemleri tamamlandıktan sonra VUK hükümlerine göre beş (5) yıl süreyle saklanır.	

8.6. ARMONİZE SİSTEM ve GÜMRÜK TARİFE İSTATİSTİK POZİSYONU

Armonize sistem, uluslararası ticarete tüm ürünlerin sistematik olarak numaralandırılması veya isimlendirilmesi anlamına gelir.

Türkiye de her bir eşya ve eşya grubu için GTİP kodu bulunur.

8.6.1. ARMONİZE SİSTEM VE SİSTEMİN ÖZELLİKLERİ

Armonize Sistem (*Tarife Cetveli - GTİP*) 21 bölüm ve 96 fasıldan oluşan bir sınıflandırma sistemidir.

Fasıl; gümrük tarife cetvelinde 2 haneli koda verilen isimdir.

Pozisyon; her bir fasıl 4 haneli kod olan pozisyonlara ayrılır.

Alt Pozisyon; her bir pozisyon ise 6 haneli kod olan alt pozisyonlardan oluşur.

Armonize Sistemi kullanan her ülkenin tarife cetvelindeki ilk altı (6) haneli kodlar tüm dünyada aynıdır.

Bu kodlar tüm dünyada aynı ürünü ve ürün grubunu ifade eder.

ÖRNEK; “0711.20” Kodu tüm ülke gümrüklerinde, “**zeytin**” i ifade eder.

“ Zeytin ” için Armonize Sistem Yapısı;		
07	11	20
Fasıl (Chapter)	Pozisyon (Heading)	Alt Pozisyon (Subheading Armonize Sistem)

Armonize Sistem’de altı (6) haneli koddan sonraki bölümleri, ülkeler kendi ihtiyaçlarına göre düzenler. Detaylı istatistik almak ve gümrük vergilerini ürün bazında izlemek için detaylandırma yapabilir.

ÖRNEK; Kuru baklagillerden mercimeğin GTİP kodu tüm dünyada **0713.40** 'tır. Bununla birlikte, mercimeğin çeşitleri olan tohumluk mercimek, yeşil mercimek ve kırmızı mercimek için her ülke kendi ihtiyaçlarına göre 6 haneli koddan sonra farklı kodlar kullanabilmektedir.

Mercimeğin 6 Koddan Sonra Türkiye Dışında Sınıflandırılması

	Türkiye	ABD	Kanada
Mercimekler	0713.40	0713.40	0713.40
Tohumluk Mercimek	0713.40.00.00.11	0713.40.10.00	0713.40.00.10
Yeşil Mercimek	0713.40.00.00.12	0713.40.20.10	0713.40.00.91
Kırmızı Mercimek	0713.40.00.00.13	0713.40.20.30	0713.40.00.92

Kaynak; TradeAtlas.com

Ülkelerin gümrük tarife cetvelleri farklı olabilir.

Türkiye’de ürünler en detay bazda **12 haneli** kodla;

ABD, AB, Güney Kore, Kanada ve Çin’de **10 haneli** kodla;

Japonya ve Moldova ’da **9 haneli** kodla;

Hindistan’da ise **8 haneli** kodla sınıflandırılır.

8.6.2. TÜRK GÜMRÜK TARİFE CETVELİ,

GÜMRÜK TARİFE İSTATİSTİK POZİSYONU

Türkiye gümrüklerinde, gümrük vergileri, o dönemde geçerli olan gümrük tarifesine göre hesaplanır. Eşya ithalatında ve ihracatında yasal yükümlülükler(vergiler), eşyanın tarife pozisyonuna, Türk Gümrük Tarife Cetveline göre uygulanır. Tarım politikaları ve diğer ülkelerle yapılan anlaşmalardaki vergi muafiyetleri de yer alır.(Gm.Kn.15)

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu; Türk Gümrük Tarife Cetvelinde kullanılan 12 rakamlı kodun ismidir. Türk gümrüğüne giren çıkan tüm malların Gümrük Beyannamesinde kullanılması zorunludur.

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) Kodlarının;

İlk altı (6) rakamı dünya tüm ülkelerce ortak kullanılır.

Yedinci ve sekiz (7–8) ’inci rakamlar Avrupa Birliği (A.B) ülkeleri tarafından ortak kullanılır. Bu kodlara; Kombine Nomanklatür - Combined Nomenclature (CN) kodu adı verilir.

Dokuz ve on (9–10) “uncu rakamlar Türkiye de farklı vergi uygulamamız nedeniyle açılan pozisyonları gösteren kodlardır. Her mala (eşya-ya) uygulanan vergi oranlarını gösterir.

On bir ve on iki (11–12) ‘inci rakamlar ise istatistik kodlarını gösterir. İstatistiki bilgilerin muhafazası için kullanılır.

ÖRNEK; “Perdelik Mensucat (Kumaş) için “GTİP” kodu “5407.84.00.90.12” seçildiğinde;

5407.84	00	90	12
Dünya Gümrük Örgütü Ortak Rakamı,	Bu ürün için A.B Ortak Rakamı,	Türkiye de uygulanan vergi rakamlarını,	İstatistiki Pozisyonları ifade eder.

Elektronik ortamda; “Perdelik Mensucat (Kumaş) için “GTİP” kodu “5407.84.00.90.12” seçildiğinde Türkiye de uygulanan vergiler, damping-ler, kısıtlayıcı önlemler, bağlayıcı tarife bilgileri (BTB) ekrana gelir. İthalatçı ve ihracatçı bu bilgilere göre hareket eder.

8.7. BAĞLAYICI TARİFE BİLGİSİ (BTB)

Bağlayıcı tarife bilgisi (BTB), eşyanın Türk Gümrük Tarife Cetvelinde sınıflandırılmasına ilişkin olarak, gerçek ve tüzel kişinin yazılı talebi üzerine verilen idari karardır. BTB talep edene ücretsiz verilir. Eşyanın kimyevi tahlili veya ekspertiz ya da talep edene geri gönderilmesi nedeniyle gümrük idarelerince yapılan masraflar talepte bulunan kişi tarafından karşılanır.

Bağlayıcı tarife bilgisi (BTB) vermeye yetkili kuruluş, Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlükleridir.

BTB başvurusu, BTB Başvuru Formu ile yetkilendirilmiş Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüklerine yapılır. BTB düzenleme yetkisi, gümrük Laboratuvarı bulunan Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Mersin ve İzmit Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüklerine verilmiştir.

Bağlayıcı tarife bilgisinden sadece hak sahibi yararlanabilir.

BTB veriliş tarihinden itibaren altı (6) yıl geçerlidir.

BTB başvurusu için aşağıdaki bilgi ve belgeler aranır;

- Hak sahibinin adı ve adresi,
- Eşyanın Türk Gümrük Tarife Cetvelindeki yerinin belirlenmesini sağlayacak ayrıntılı tanımı,

- c) Sınıflandırılacak eşyanın hak sahibince daha önce ithal veya ihraç edilmiş olması halinde buna ilişkin gümrük beyanname ve eklerinin fotokopisi,
- d) Eşyanın T.G. Tarife Cetvelindeki yerinin doğru şekilde saptanmasında gümrük idaresine yardımcı olacak eşyaya ait numuneler, fotoğraflar, planlar, krokiler ya da mevcut diğer belgeler. Belgelerden yabancı dilde basılmış olanları yeminli tercüme bürolarınca onaylı tercümeleri gerekir.
- e) Eşyanın ithalatı ya da ihracatının fiilen tasarlandığını tevsik edici; proforma fatura, eşyanın alımı veya satımı üzerine bağlayıcı sözleşme vb. belgeler. Bu belgelerin daha önce gümrük beyanında kullanılmamış olması gerekir.
- f) Gizli tutulması istenilen hususlar varsa bunlara ilişkin bilgi yer alır.

8.8. GENELLEŞTİRİLMİŞ TERCİHLER SİSTEMİ 'GTS'

1968 yılında toplanan II. UNCTAD Konferansı sonucunda, gelişmekte olan ülkelerin sanayi malları ihracatlarını arttırabilmek amacıyla, gelişmiş ülkelerin bu ülkelerden yaptıkları ithalatta belirli bir taviz marjı tanımalarını öngören bir sistem olan GTS uygulanması kararı alınmıştır.

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS), gelişmiş ülkeler tarafından, gelişmekte olan ülkelerin ihraç mallarına gümrükte indirim ya da sıfır (0) gümrük vergisi uygulanmasıdır. Böylece gelişmekte olan ülke ürünleri, gelişmiş ülke pazarlarına girer, rekabet gücü kazanır.

Bu sistem her iki ülkeye de yarar sağlar.

GTS 'nin Gelişmekte Olan (Yararlanıcı) Ülkeye Faydası;

- Gelişmiş ülkeler pazarına girmelerine yardımcı olmak,
- İhracat gelirlerini arttırmak,
- Sanayileşmelerini teşvik etmek,
- Ekonomik büyümelerini hızlandırmaktır.

GTS 'nin Gelişmiş (Uygulayan) Ülkeye Faydası;

- Üreticilerinin ve tüketicilerinin ihtiyaç duydukları ürünleri daha düşük maliyetlerle temin etmelerini sağlamak,

- Kendi talep koşullarını kabul ettirerek, uluslararası standartlara, çevre ve halk sağlığına uygun ürünler temin etmektir.

Türkiye 1976 yılından bu yana Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 'nin Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) programından yararlanmaktadır. ABD 'ye yapılan toplam ihracatın beşte birlik (1/5) kısmı GTS kapsamında gümrük vergisiz olarak yapılmaktadır. (*www.ekonomi.gov.tr*)

Türkiye 'nin de bazı ülkeler veya ülke grupları ile yaptığı tercihli tarife uygulaması vardır. Gümrük vergileri anlaşmalarda yer alan tercihli tarife uygulamaları üzerinden hesaplanır.*1

GTS 'den yararlanmak üzere prosedürü tamamlanmış ülkeler liste halinde yayınlanmıştır.*2

GTS 'de yer alan ülkeler üç grupta izlenir;

- a) Gelişme Yolundaki Ülkeler (**GYÜ**); Endonezya, Irak, Hindistan, Kamerun, Nijerya, Tacikistan, Ukrayna, Vietnam vb.
- b) Özel Teşvik Düzenlemelerinden Yararlanacak Ülkeler (**ÖTDÜ**); Bolivya, El Salvador, Gürcistan, Panama, Peri vb.
- c) En Az Gelişmiş Ülkeler (**EAGÜ**); Afganistan, Angola, Etiyopya, Gine, Kamboçya, Nijerya, Nepal, Tanzanya, Yemen vb.

Bu ülkelerden yapılan ithalatta GTS kapsamında gümrük vergisi indirimli veya sıfır (0) olarak uygulanmaktadır.

Gümrük idareleri tarafından GTS 'de aşağıdaki belgeler aranır;

Form A Belgesi; GTS çerçevesinde tercihli rejimden faydalanması talep edilen eşyanın GTS ülkesi menşeli olduğunun ispatı için kullanılan bir belgedir. Yani eşyanın tercihli menşe statüsünü gösterir.

Fatura beyanı: İhracatçı tarafından fatura, teslimat notu veya herhangi bir başka ticari belge üzerinde belirtilen, usulüne uygun beyandır.

EUR.1 Dolaşım Belgesi: Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamında kümülyasyon olması halinde aranır.

*1(*Gm.Kn.15*) -*2 (*İth.Rj.Kr.2014-7098, 31.12.2014.t.s.RG*)

8.9. İTHALATTA VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER

FOB teslim şekli dışındaki ithal başvurularında proforma faturalarda mal, navlun ve sigorta bedelleri ayrı ayrı belirtilir. (*İth.Ynt.5*)

Uluslararası uygulamada vergileme hakkı ithalat yapan ülkeye aittir. İhracat da ise bir kısım vergiler muaftır. (*İhracat KDV istisnası gibi*). Bu nedenle ithalat ülkesinde vergi matrahı için CIF bedel aranır.

Gümrük beyannamesinde gümrük vergilerinin hesaplanması; CIF bedelin tespitinden sonra başlar.

CIF Bedel= Mal Bedeli + Navlun + Sigorta bedeli toplamıdır.

8.9.1. İTHALAT DA UYGULANAN VERGİLER

İthalatta alınan vergiler, dış ticarete eşya üzerinden alınan dolaylı vergiler kapsamına girmektedir.

İthalatta alınan vergi türleri aşağıda açıklanmıştır;

- Gümrük vergisi,
- Özel tüketim vergisi,
- Kaynak kullanım destekleme fonu,
- Damga vergisi,
- Bandrol ücretleri (*TRT bandrol ücreti gibi*),
- Kültür Bakanlığı Fonu,
- Toplu Konut Fonu (*Tarım Payı*),
- Katma değer vergisi
- Damping, anti damping vergiler ve ek mali yükümlülüklerdir.

NOT; *Bakınız; bu vergi çeşitleri; 6.1.7.2.1. DIŞ TİCARETTE UYGULANAN VERGİLER bölümünde geniş olarak açıklanmıştır.*

Burada; Damping, anti damping ve mali yükümlülükler geniş olarak örnek verilecektir.

8.9.1.1. GÜMRÜK VERGİSİ “G.V”

Gümrük vergisi; eşyanın CIF kıymeti ile ilave giderlerin toplamı üzerinden hesaplanır. Vergi tutarı ithalat aşamasında tahsil edilir. Şayet eşya bir

teşvik kapsamında ithal ediliyor ise vergi tutarı karşılığında teminat alınır. Teşvik süresi sona erdiğinde teminat geri verilir.

8.9.1.2. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ “ÖTV”

ÖTV bir defaya mahsus olarak uygulanan vergi türüdür. KDV gibi malın her satışı ya da her alışı aşamalarında uygulanmaz.

Malın ilk üreticiden satışında ya da malın ilk ithalatında uygulanır. ÖTV maktu veya oransal alınan vergi türüdür.

8.9.1.3. KAYNAK KULLANIM DESTEKLEME FONU “KKDF”

Kaynak kullanım destekleme fonu, ihracatın ve yatırımların teşvikinin desteklenmesi, ithalat politikalarının kontrolü amacıyla kurulan fonlardan biridir.

Peşin ödeme şekli dışındaki, kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şeklindeki vadeli ithalat işlemlerinde, gümrük idaresi tarafından, KKDF kesintisi uygulanır.

Kredi kartı ile yapılan ithalatlarda da KKDF uygulanır.

8.9.1.4. DAMGA VERGİSİ “DV”

Gümrük idaresine verilen beyannameler üzerinden ilgili yılda kanun tarafından açıklanan tutar üzerinden Damga Vergisi tahsil edilir. Buna gümrük beyannamesi dışında istisna kapsamına girmeyen beyannameler de dâhildir. (488.s.Dam.Vr.Kn)

8.9.1.5. BANDROL ÜCRETLERİ

Bandrole tabi cihazları ithal eden işletmeler, gümrük beyannamesindeki ÖTV hariç KDV matrahı üzerinden bir defaya mahsus olmak üzere, kanundaki oran üzerinden hesaplanan Bandrol ücreti öder.

Bandrol ücreti; “Bandrol Ücreti Bildirim Beyannamesi” ile Türkiye Radyo Televizyon (TRT) kurumunun hesabına ödenir.

8.9.1.6. KÜLTÜR BAKANLIĞI FONU

Kültür bakanlığı fonu; “Fikir ve Sanat Eserlerinin” kaydedilmesi ve çoğaltılmasına yarayan teknik cihazlar ile boş taşıyıcı materyallerin imalat veya ithalatında uygulanır. Fon miktarı; eserin CIF kıymetinin, ilgili esere ait oran ile çarpılması sonucunda hesaplanır. Hesaplan tutar; Kültür ve Turizm Bakanlığı hesabına serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescilinden önce yatırılır.*¹ Hesaba aktarma dekont bilgisi, gümrük beyannamesinin 44 no ’lu sütununa işlenir.*²

*¹(Selen U.ages.178)*²(Gm.Gn.2013-5260-31.08.2013.t.28751.s.RG)

8.9.1.7. TARIM PAYI VE TOPLU KONUT FONU KESİNTİSİ

Türkiye ye tarım ürünleri, balık ve diğer su ürünlerinin ithalatında korumacı tedbirler vardır. Bu tedbirlerden biri de tarım payı ve toplu konut fonu kesintisidir.

İthalatta uygulanacak gümrük vergisi oranları ile ödenecek toplu konut fonunu gösterir listeleri I, II, III, IV, V, VI sayılı listeler halinde yayınlanmıştır.

İthalat rejimi kararına ekli III sayılı listede yer alan işlenmiş tarım ürünleri ve IV sayılı listede yer alan balık ve diğer su ürünlerinin ithalatı aşamasında tarım payı (*telafi edici vergi*) olarak toplu konut fonu kesintisi yapılır.(Gm.Gn.Md.26.02.2009.t.04185.s.yazısı)

8.9.1.8. KATMA DEĞER VERGİSİ “KDV”

Türk gümrük bölgesine giren her türlü mal ve hizmet ithalatında KDV uygulanır. KDV matrahına, gümrük beyannamesi üzerinden hesaplan diğer vergilerde ilave edilir. (KDV Kn. Md.1)

8.9.1.9. DAMPİNG, ANTİ DAMPİNG ve İLAVE GÜMRÜK VERGİLERİ³

Damping ve anti damping vergiler ilgili kurumların ve kamunun yerli imalatçı, üretici ve tüketicilerinin menfaatlerini korumak amacıyla uygulanmasını talep ettiği vergilerdir.

DAMPİNG genelde indirim amaçlıdır.

³ Bu bölümde Mehmet Fatih ERCİYAS ‘a (Bilir Kişi) destek ve önerileri için teşekkür ederim.

ANTI DAMPİNG uygulamalar ise vergi ve diğer önlemleri kapsar.

Bu vergilere; ilave gümrük vergisi (İGV) denir. İGV, gümrük vergilerinin eş etkili bir vergi çeşididir. Dış ticarete ‘Tarife Dışı Önlemler’ kapsamında izlenir. İthalatta “Fark Giderici Vergiler” olarak uygulanır.

İLAVE GÜMRÜK VERGİSİnin amacı; ithalattan olumsuz etkileyecek yerli imalatçıları korumaktır. Bu vergi ile yerli üretici mallarını korumak için yüksek bir iç fiyat belirlenir. Bu fiyata ulaşmak için ithalat fiyatı ile bu fiyat arasında fark giderici vergi ilave edilir.

İGV ‘leri Bakanlar Kurulu tarafından düzenlenir. Bakanlar Kurulu İGV ‘leri ile ilgili kararını T.C Ekonomi Bakanlığının önerisi üzerine “İthalat Rejimi Kararına Ek Karar” olarak çıkarır.

İlave Gümrük Vergisi Uygulanan Eşyalar;

Tekstil ve hazır giyim ürünleri, ayakkabılar vb.

El aletleri, küçük ev aletleri,

Aydınlatma ekipmanları,

Halılar, mobilyalar,

Demir, çelik ürün çeşitleri örnek verilebilir.

ÖRNEK; Tekstil sektöründe; iplik imalatçıları ve üreticilerini korumak amacıyla iplik ithalatında kilo başına % 50 anti damping vergisi uygulaması ek vergi olmaktadır.

Genelde CIF bedel üzerine hesaplanır.

Yüzde ve maktu olarak uygulanır.

Yüzde uygulama;

İthal edilen iplik fiyatının kilo fiyatı 5.- T.L ise buna % 50 ek vergi uygulanarak fiyata; $5 \times 0,50 = 2,5$ T.L fark olacaktır. Bu fark 5.- T.L fiyata ilave edildiğinde $5 + 2,5 = 7,5$ T.L ithalat fiyatı olmaktadır.

Maktu uygulama;

İGV Bazı durumlarda eşyanın miktarı üzerine maktu vergi olarak uygulanır. Maktu vergiler herkese eşit olarak uygulanır.

Kilo başına 10.- T.L ya da paket başına 25.- T.L gibi.

Çin den ithal edilen LCD Monitörü tanesi 100.- dolar (\$) olduğu kabul edilirse; birim başına maktu olarak 50.- dolar ek vergi uygulandığında ithalatın yeni fiyatı $100 + 50 = 150$.- dolar olacaktır.

Not; İthalat CIF fiyatı, gümrük vergisi, diğer vergiler ve KDV tespit edilen ilave vergiler dâhil fiyatlar esas alınarak hesaplanma yapılır.

8.9.2. İTHALAT DA TAHSİL EDİLEN VERGİLERLE ÖRNEK UYGULAMA

Gümrük idaresi tarafından, ithalat vergileri hesaplanırken gümrük beyannamesinin CIF bedeli esas alınır.

Dövizli tutar için T.C Merkez Bankası döviz satış kuru uygulanır.

KKDF için T.C Merkez Bankası döviz alış kuru uygulanır.

İthalat aşamasına kadar olan giderler vergi matrahına ilave edilir.

Gümrük vergisinin matrahı tespit edilir.

Vergiler Türk Lirası (T.L) cinsinden hesaplanır ve tahsil edilir.

ÖRNEK:^{*1}

Ege A.Ş 02.01.2020 tarihinde “xxxx.00.10.00.00” GTİP kodlu “Eşya” ithal etmiştir.

İthalat için bilgiler aşağıdaki gibidir.

Mal, Eşya Bedeli; 20.000.- Dolar (\$),

Navlun Bedeli; 2.000.- Dolar (\$),

Sigorta Bedeli; 500.- Dolar (\$),

İthal edilen eşyanın CIF değeri 22.500.- Dolar (\$) ‘dır.

Yurt dışı giderler; 2.500.- \$ Dolardır.

Ödeme şekli vadeli akreditiftir.

Damga Vergisi Tutarı; 100.- T.L ‘dır.

Eşya Cin Halk Cumhuriyetinden ithal edilmiştir. Eşya için ithalat aşamasında; % 30 Anti Damping uygulanmıştır.

Vergi Oranları; Gümrük Vergisi; %5, ÖTV %10, KKDF %6, KDV %18 ‘dır.

Gümrük Beyannamesi tescil tarihindeki T.C Merkez Bankasının;

- Döviz Alış Kuru; 1.\$= 6,3000
- Döviz Satış Kuru; 1.\$= 6,4000 liradır.

Bilgiler doğrultusunda CIF kıymet ve yurt dışı giderler;

CIF Kıymet; $20.000 + 2.000 + 500 = 22.500.- \$$

CIF Kıymet; $22.500.- \$ \times 6,4000 = 144.000.- \text{ T.L 'dir.}$

Yurt Dışı Giderler; $2.500.- \$ \times 6,4000 = 16.000.- \text{ T.L 'dir.}$

İthalat vergileri aşağıdaki şekilde hesaplanır;**a) GÜMRÜK VERGİSİ HESAPLAMA;****Gümrük Vergisi aşağıdaki şekilde hesaplanır;**

İthal edilen eşyanın CIF bedeli (*Mal bedeli + Sigorta + Navlun*), 144.000.- T.L, diğer giderler ise 16.000.- T.L olarak hesaplanmıştır.

G. Vergisi Matrahı = CIF Bedel + Yurt Dışı giderlerden oluşur.

Matrah; üzerinden ilgili vergi hesaplanacak toplam tutar demektir.

Gümrük Vergisi Matrahı = $144.000 + 16.000 = 160.000.- \text{ 'dir.}$

Gümrük Vergisi oranı % 5 olarak uygulanacaktır.

G.V Tutarı = $160.000 \times 0.05 = 8.000.- \text{ T.L olarak hesaplanır.}$

b) ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ (ÖTV) HESAPLAMA;**ÖTV aşağıdaki şekilde hesaplanır;**

ÖTV Matrahı; CIF bedel, Diğer Giderler, Gümrük Vergisi ve Damga Vergisi toplamı üzerinden hesaplanır.

ÖTV Matrahı = CIF + Diğer Giderler + G.V + Dmg. Vergisi

ÖTV Matrahı = $144.000 + 16.000 + 8.000 + 100 = 168.100.- \text{ T.L}$

Özel Tüketim Vergisi Oranının % 10 olarak uygulanacaktır.

ÖTV. Tutarı = $168.100 \times 0.10 = 16.810.- \text{ T.L olarak hesaplanır.}$

c) KAYNAK KULLANIM DESTEKLEME FONU (KKDF);**KKDF aşağıdaki şekilde hesaplanır;**

Mal mukabili, Kabul Kredili, Vadeli ithalat yapılması halinde KKDF uygulanır. KKDF mal bedeli üzerinden hesaplanır. T.C M. Bankası döviz alış kuru uygulanır.

Not; İthalat işlemlerinde **döviz satış** kuru uygulanır. KKDF hesaplanmasında ise **döviz alış** kuru uygulanır.

KKDF oranı 2020 yılı itibarıyla %6 'dır.

KKDF Matrahı; 20.000.- \$ x 6,3000 = 126.000.- T.L 'dir.

K.K.D.F = 126.000.- x 0,06 = 7.560.- T.L 'dir.

d) ANTİ DAMPİNG HESAPLAMA;

Anti Damping aşağıdaki şekilde hesaplanır;

Eşya için ithalat aşamasında; % 30 Anti Damping uygulanmıştır. Anti dampingler CIF kıymet üzerinden hesaplanır.

CIF Kıymet; 22.500.- \$ x 6,4000 = 144.000.- T.L 'dir.

Anti Damping Vergi Tutarı; 144.000.- x 0,30 = 43.200.- T.L 'dir.

e) KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV) HESAPLAMA;

KDV aşağıdaki şekilde hesaplanır;

İthal edilen eşya için en son katma değer vergisi uygulanır. KDV matrahına CIF bedel ve daha sonra hesaplanan tüm vergiler dâhil edilir.

KDV Matrahı; CIF bedel, Diğer Giderler, Gümrük Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, KKDF, Anti Damping toplamı üzerinden hesaplanır.

KDV Matrahı = CIF + Diğer Giderler + Gümrük Vergisi + ÖTV + KKDF + Anti Damping
 = 1440.000 + 16.000 + 8.000 + 16.810 + 7.560 + 43.200 = 235.570.- T.L

KDV Oranı % 18 olarak uygulanacaktır.

KDV Tutarı = 235.570 x 0.18 = 42.403.- T.L olarak hesaplanır.

İthal edilecek mal için yukarıda hesaplanan vergi ve yasal yükümlülükler ödendikten ya da bu tutar karşılığında teminat verildikten sonra mal ithal edilebilir. İthal edilen malın vergiler dâhil ithalat değeri;

235.570 + 42.403 = 277.973.- T.L olmaktadır.

Türkiye de ithal edilen bir mal vergi ve yasal yükümlülükleri tamamlanmadan serbest dolaşıma girişine (ithalatına) izin verilmez.

*¹Gürsoy Y. Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi, 13.Baskı, 2020, Ekin Yayın,

8.9.3. İTHALAT DA VERGİ MUAFİYETLERİ

1) Aşağıdaki ithalat işlemlerinde G.V 'si uygulanmaz;

Aşağıda açıklanan uygulamalar kapsamında serbest dolaşıma sokulacak eşya, gümrük vergilerinden (G.V)muaftır.(Gm.Kn.Md.167)

- a) T.C Cumhurbaşkanının zat ve ikametgâhı için gelen eşya,
- b) Diplomatik istisna kapsamında ithal edilen diplomatik eşya,
- c) Milli Savunma Bakanlığı ve Emniyet Müdürlüğünün kanunda açıklanan birimleri için ithal edilen eşya,
- d) Değeri 150.- Euro 'yu (€) geçmeyen eşya,
- e) Gerçek kişiler tarafından kanunda belirtilen sınırları aşmayan şahsi eşyalar,
- f) Bakanlar Kurulunca belirlenecek kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından ticari gaye güdülmemek ve amacı doğrultusunda kullanılmak üzere ithal edilen eşyadan,
- g) Ticari özellikte olmayan ve ithal edilen numune eşyalardan,
- h) Bilgi materyali ithali amaçlı;
 - Yayın hakları veya endüstriyel ve ticari patent haklarını koruyan örgütlere gönderilen eşya,
 - Turistik reklamcılık malzemeleri,
 - Ticari değeri olmayan çeşitli belge ve eşya,
- i) Cenaze ve cenaze eşyası ithalinde gümrük vergisi uygulanmaz.

2) Aşağıdaki ithalat işlemlerinde ÖTV uygulanmaz;

ÖTV Kanunun 7. Maddesinin 4 no 'lu bendi kapsamında, askeri ve kamu kurumlarının serbest dolaşıma sokmak istediği kanunda açıklanan (sayılı listelerde yer alan) eşyaların ithalinde ÖTV uygulanmaz.

3) Aşağıdaki ithalatlarda damga vergisi uygulanmaz;

- a) Ambalaj ve paletlerin geçici ithalinin beyanında,
- b) Ar-Ge ve yenilik kapsamında eşya ithali beyanında,
- c) S.B 'de faaliyette bulunan firmaların transit beyanlarında,
- d) Çerçeve anlaşması kapsamında A.B tarafından finanse edilen projelere ait mal ve hizmet teslimlerinde D.V uygulanmaz.

4) Aşağıdaki ithalat işlemlerinde KDV istisnadır;

- a) Yukarıda açıklanan ve Gümrük Kanunun 167 maddesi kapsamında (5. numaralı fıkrasının "a" bendi ile 7. numaralı fıkrası hariç) serbest dolaşıma giren eşya,

- b) Üç yıllık süre içinde ayniyeti değişmeyen ihracat eşyasının, Türk gümrük bölgesine geri gelmesi halinde, (Gm.Kn.168)
- c) Geçici ithalat ve hariçte işleme rejimleri ile geri gelen malların ithalatında, (KDV.Kn.16)
- d) Gerçek kişilerin serbest dolaşıma sokacakları şahsi eşyaları,
- e) KDV Kanununun 17. Maddesi ile açıklanan kültür, eğitim, sosyal, diplomatik, askeri amaç taşıyan eşyanın ithalinde KDV istisnası uygulanır.

8.10. İTHALAT VERGİ TEŞVİKLERİ ve YATIRIM TEŞVİKLERİ

Türkiye de kamu ve özel sektör tarafından yapılan yatırımlarda devlet desteği ve yardımları mevcuttur. Bu teşviklerden biri de yatırım malı (*makine, teçhizat, vb*) ithalatında uygulanan teşviklerdir.

Uygulamada bu desteklere “İthalat Yatırım Teşvikleri” adı verilir.

Yatırımlarda devlet yardımı ve yatırım malı ithalatında devlet teşviklerinin amacı;

- İşletmelerin kalkınma planlarını geliştirmek,
- Tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirilmek,
- İşletmeleri teknoloji kullanan yatırımlara yönlendirmek,
- İstihdam yaratmak,
- Uluslararası rekabet gücünü artırmak,
- İşletmelerin yatırım eğilimini sürdürmek,
- Araştırma Geliştirme özelliği yüksek yatırımları yönelmek,
- Bölgeler arası dengesizlikleri ortadan kaldırmak,
- Küçük ve orta ölçekli işletmeleri yatırıma yönlendirmek, özendirmektir.

8.10.1. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI VE ÖRNEK UYGULAMA^{*1}

Yatırımlarda devlet yardımının özellikleri ve bir kurumlar vergisi mükellefi için örnek uygulama aşağıda açıklanmıştır.

8.10.1.1. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Yatırımlarda devlet desteği; Türkiye genelinde illerin ve bölgelerin, sosyal, ekonomik gelişmişlik seviyeleri dikkate alınarak altı (6) bölgeye ayrılmıştır. Amaç bölgeler arasındaki dengesiz ve haksız uygulamaları ortadan kaldırmak, az gelişmiş bölgelere yatırımı özendirmektir.

Her bölgede yer alan illere uygulanacak devlet yardımı, destek türü ve teşvik tutarı farklı olmaktadır.

Bölgeler ve bölgelerde yer alan iller aşağıda açıklanmıştır.

1. BÖLGE	2. BÖLGE	3. BÖLGE	4. BÖLGE	5. BÖLGE	6. BÖLGE
Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Muğla,	Adana, Aydın,Bolu, Çanakkale, Denizli, Edirne,İsparta,Kayseri, Kırklareli, Konya,YalovaSakarya, Tekirdağ,	Balıkesir, Bilecik,Burdur, Gaziantep, Karabük, Karaman, Manisa,Mersin, Samsun, Trabzon,Uşak, Zonguldak,	Afyonkarahisar, Amasya,Artvin, Bartın,Çorum, Düzce,Elazığ, Erzincan,Hatay, Kastamonu, Kırıkkale, Kırşehir,Kütahya, Malatya,Nevşehir, Rize,Sivas,	Adıyaman, Aksaray,Bayburt, Çankırı,Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Kahramanmaraş, Kilis,Niğde, Ordu,Osmaniye, Sinop,Tokat, Tunceli,Yozgat,	Ağrı,Ardahan, Batman, Bingöl,Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, İğdır,Kars, Mardin, Muş,Siirt, Şanlıurfa, Şırnak,Van,

Teşvik sistemi kapsamında; aşağıdaki destekler uygulanır;

- İthalatta Gümrük Vergisi Muafiyeti,
- Katma Değer Vergisi (KDV) İstisnası, (*İthalatta ve Yurt İçinde*).
- Gelir Vergisi Stopajı Desteği, (*6.Bölge yatırımları için verilir*).
- Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği,
- Sigorta Primi Desteği, (*6.Bölge yatırımları için verilir*).
- Yatırım Yeri Tahsisi,
- Faiz Desteği (*3, 4, 5, ve 6. bölgelerdeki yatırımlar için verilir*).
- KDV İadesi Desteği (*Stratejik yatırımlarda verilir*).

Yatırım malı; makine ve teçhizat ithalatında ya da yurt içinde satın alınmasında yukarıdaki vergiler ödenmez. Vergiler ertelenir. Yatırım tamamlandığında ertelenen vergiler iptal edilir.

Şayet yatırım yapan ithalatçı bu vergileri gümrükte ya da yurt içinde ödemiş ise yatırımı yapan ithalatçıya, teşvik kapsamındaki yatırım tamamlandığında vergiler iade edilir.

Yatırım malı ithalatı teşvikinden yararlanmak için “Yatırım Teşvik Belgesi” (Y.T.B) alınması gerekir. Y.T.B; T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın “Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü” den alınır. (Yt.Dvl.t.Yrd.Hk.Kr.2012-3305, 19.06.2012.t.28328.s. R.G.)

8.10.1.2. YATIRIM MALI İTHALATINDA VERGİ TEŞVİKİ ve ÖRNEK

Yatırım malı ithalatında “Yatırım Teşvik Belgesi” sahibi mükelleflere aşağıdaki destekler uygulanır;

a) Gümrük Vergisi İstisnası, “Yatırım Teşvik Belgesi” sahibi mükellefin ithal ettiği yatırım malını gümrükten çekerken, belgeyi gümrüğe sunması halinde ödemesi gereken gümrük vergisi, gümrük idaresi tarafından tahsil edilmez. Yatırımın tamamlanmaması veya teşvik şartlarına uyulmaması halinde ödenmeyen vergi mükelleften tahsil edilir.

b) KDV İstisnası, Yatırım Teşvik Belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimleri, (yurt içinden satın alınması ve ithalatında) KDV den istisnadır. (KDV Kn. Md. 13-d)

c) Faiz Desteği sağlanır; Yatırım malı ithalatında ya da yurt içinden “Yatırım Teşvik Belgesi” kapsamında yatırım malı satın alınmasında, işletme sahiplerine kullandıkları kredilerin faizlerinin ödenmesinde yardım edilmektedir. Faizlerin belli bir kısmını ödemek suretiyle girişimci küçük ve orta ölçekli işletmeler teşvik edilmektedir.

Bu teşvikler **Devlet Desteği** karşılığında yapılmaktadır.

Ancak; Yatırımın teşviklerinin, teşvik belgesinde öngörüldüğü şekilde gerçekleşmemesi halinde, zamanında alınmayan vergi alıcıdan, vergi ziyarı cezası uygulanarak gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

ÖRNEK-1;

Ege A.Ş Yatırım Teşvik Belgesini, kurumlar vergisi istisnası, makine, teçhizat ithalatı ve yurt içi satın alma için almıştır.

5. Bölgede yer alan Ordu ilinde yatırım yapmıştır.

Yatırım Teşvik Belgesi sahibi Ege A.Ş, makine teçhizat yatırımları için 60.000.- Euro (€) ‘luk Fındık Ayıklama Makinesi ithalatı yapmıştır.

İşlem günü T.C M. Bankası döviz kuru; 1.Euro = 8,0000 liradır.

Navlun Gideri; 17.000.- T.L ‘dır.

Sigorta Gideri; 3.000.- T.L ‘dir.

Gümrük Vergisi % 10, KDV % 18 ‘dir.

Diğer vergiler ve fonlar bu örnek için ihmal edilmiştir.

Makine teçhizat ithalatında teşvik edilen (*muaf tutulan*) vergiler ve vergilerin hesaplanması aşağıda açıklanmıştır.

ÇÖZÜM;

Makine FOB Bedeli; 60.000 € x 8,0000 = 480.000.-T.L ‘dir.

Makine CIF bedeli 480.000 + 17.000 + 3.000 = 500.000.-T.L ‘dir.

Gümrük Vergisi tutarı; 500.000 x 0,10 = 50.000.- T.L ‘dir.

KDV tutarı; (500.000 + 50.000) x 0,18 = 99.000.- T.L ‘dir.

Teşvik edilen vergi tutarı; 50.000 + 99.000 = 149.000.- T.L ‘dir.

Ege A.Ş Yatırım Teşvik belgesi almamış olsaydı; 149.000.- T.L vergi tutarını, makineyi gümrükte ithal ederken ödeyecektir.

Alınmış olan Yatırım Teşvik Belgesi gümrükte, gümrük yetkililerine ibraz edilmesi halinde, 149.000.- T.L vergi tutarı gümrükte ödenmeden Fındık Açıklama Makinesi ithal edilebilecektir.

Not; Yatırım teşvik belgesi ve bilgileri ithalat gümrük beyannamesinde 44 no ’lu kutucuğunda ayrı ayrı gösterilmesi gerekir.

8.10.1.3. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMI ÖRNEK UYGULAMA

(KURUMLAR VERGİSİ İSTİSNASI ve YATIRIM TEŞVİKİ)

ÖRNEK-2;

Ege A.Ş ‘nin, sabit yatırım tutarı 10.000.000.- T.L ‘dir.

5. Bölgede yer alan Ordu ilinde yatırım yapacaktır.

Bölgesel Teşvik Uygulamaları, Yatırıma Katkı Oranı %30,

B.T. Uygulamaları, Kurumlar Vergisi İndirim Oranı %70 ‘dir.

Kurumlar Vergisine tabi 2020 yılı kazancı 100.000.- T.L ‘dir.

Kurumlar Vergisi Oranı 2020 yılı için %22 uygulanmaktadır.

Y.T. Belgesini, kurumlar vergisi istisnası, makine, teçhizat ithalatı ve yurt içi satın alma için alınmıştır.

Yatırım Teşvik Belgesi sahibi Ege A.Ş ‘nin, Kurumlar Vergisi Teşviki (İstisna) tutarı ve hesaplanması aşağıda açıklanmıştır.

ÇÖZÜM;

Ege A.Ş yatırım teşvik uygulamalarında yararlanmamış olsa idi;
 $100.000 \times 0,22 = 22.000$.-T.L Kurumlar Vergisi ödemesi gerekirdi.

Bölgesel Yatırım Teşvik Uygulamasından Yararlandığı için;

Kurumlar Vergisi indirim oranı; $0,22 - (0,22 \times 0,70) = 0,066$

Böylece; % 22 olan vergi oranı %6,6 ‘ya inmiş olmaktadır.

Bölgesel Teşvik Uygulaması kapsamında ödeyeceği vergi;

$100.000 \times 0,066 = 6.600$.-T.L Kurumlar Vergisi ödeyecektir.

Vergi İndirimi Teşvik tutarı yıllık olarak;

$20.000 - 6.600 = 13.400$.- T.L vergi indirim avantajı sağlanmış olmaktadır.

Not; Vergi indirimi; yatırımın %30‘una tekabül eden “Yatırıma Katkı Oranı” tutarına ulaşincaya kadar devam eder.(www.ekonomi.gov.tr)

^{*1}Gürsoy Y. Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi, 13.Baskı, 2020, Ekin Yayın,

9. BÖLÜM

SERBEST BÖLGELER (S.B)

S.B. İŞLEVİ, YARARLARI ve SAKINCALARI

S.B. ÇEŞİTLERİ

DÜNYADA SERBEST BÖLGELER

TÜRKİYE 'DE SERBEST BÖLGELER

S.B. FAALİYET ve RUHSAT ALANI

S.B. ÖZELLİK ARZ EDEN İŞLEMLER

S.B. DIŞ TİCARET

S.B. KAMBIYO İŞLEMLERİ

S.B. MALLAR VE İŞLEMLER

S.B. GELİRLERİ

S.B. ÇALIŞMA ESASLARI ve SAATLERİ

S.B. SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI

S.B. VERGİLER ve MUAFİYETLER

S.B. FAİZ, REPO ve KUR FARKLARI

S.B. FASON İŞLEMLER

S.B. HİZMET İHRACATI

S.B. KDV

S.B. ÖTV

S.B. DÜZENLENEN BELGELER

9. SERBEST BÖLGELER (S.B)^{*1}

Serbest Bölgeler, bulundukları ülkenin siyasi sınırları içinde yer alır. Fakat bulunduğu ülkede; dış ticaret, vergi ve gümrük mevzuatı açısından gümrük hattı dışında sayılan bölgelerdir.

Serbest Bölgeler; sınai (üretim) ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerlerdir. Serbest bölgeler güvenliği yüksek üretim bölgesidir.

Serbest bölgelerde; ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemeler uygulanmaz ya da kısmen uygulanır.

SERBEST BÖLGELERİN GENİŞ TANIMI AŞAĞIDAKİ GİBİ YAPILIR;

Genel olarak serbest bölgeler; ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı, sınai ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerlerdir

TANIMDAN YOLA ÇIKARAK SERBEST BÖLGELER KISACA;

- Ülkedeki ticari ve mali düzenlemelerin istisna tutulduğu ya da kısmen uygulandığı bölgelerdir.
- Üretim ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin sunulur.
- Fiziki olarak ülkede içinde, diğer kısımlardan ayrılmış bölgedir.
- Türkiye de Serbest bölgeler, Gümrük Bölgesinin bir parçasıdır.

SERBEST BÖLGELER AŞAĞIDAKİ ÖZELLİKLERE SAHİPTİR;

- İthalat vergileri ile ticaret politikaları bu bölgede uygulanmaz.
- Serbest bölgeye gelen eşya gümrük rejimine tabi tutulmaz.
- Serbest bölgeye gelen eşya üretim ve ihracat amaçlı kullanılır.
- Serbest bölgede eşya süresiz kalabilir, depolanabilir.
- Serbest bölgeye giriş ve çıkışlar denetime tabidir.

^{*1}Bu bölümde büyük ölçüde (25.04.2020 t.,31109 s. R.G) S.B. Kn. ve Yönt. 'den yararlanılmıştır.

ÖZET OLARAK;

Serbest bölgeler; ihracat için yatırım ve üretimi artırmak, yabancı sermaye girişi ile teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret imkânlarından daha fazla yararlanmak üzere kurulur.

Ülkemizde serbest bölgelerde yer ve sınırlarının tayini, yönetimi, faaliyet konularının belirlenmesi, işletilmesi, bölgelerdeki yapı ve tesislerin teşkili ile ilgili işlemler “*Serbest Bölgeler Kanunu*” ile düzenlenir.

9.1. Serbest Bölgelerin Amacı, İşlevi, Yararları Ve Sakıncaları

9.1.1. SERBEST BÖLGELERİN KURULUŞ AMACI

Serbest bölgeler bulunduğu ülke sınırları içinde ve dışındaki yerli ve yabancı girişimcileri;

- a) İhracata yönelik yatırım ve üretim yapmaya teşvik eder,
- b) Ülkeye doğrudan yabancı yatırımlarının akışını sağlar,
- c) Teknoloji girişini hızlandırır, teknolojik alt yapıyı geliştirir,
- d) Yerli ve yabancı işletmelere ucuz ithalat yapma olanağı sağlar,
- e) Rekabet edilebilir ihracata yönlendirir ve özendirir,
- f) Uluslararası ticareti geliştirmeye teşvik eder.
- g) Ar-Ge yatırımlarında teşvik ve muafiyetlerden yararlanır.

9.1.2. SERBEST BÖLGELERİN İŞLEVİ

Serbest bölgelerin işlevleri aşağıda açıklanmıştır.

- a) Ülkeye yabancı sermaye ve teknolojilerin girmesine, getirilmesine imkân sağlayacak uygun zemin yaratır.
- b) Sanayicinin ihtiyaç duyduğu hammadde, yardımcı madde ve ara mallarının kolaylıkla, istenilen miktarda ve zamanda tedarikine imkân sağlar.
- c) S.B 'ler; malların süresiz kalabildiği depo özelliğine sahiptir.

- d) Serbest bölgelere sağlanan teşvik ve avantajlarla düşük maliyetli mal üretimi ve ihracatı gerçekleştirilir.
- e) Ülke (Türkiye) dışından gelen malların, transit olarak diğer ülkelere satılmasına olanak sağlar. Transit ticaret yaratır.
- f) Yeni ve modern üretim, ticaret ve iş sahaları açılmasını sağlar.
- g) Yeni ve teknolojik istihdam olanakları yaratır.
- h) Ülkenin (Türkiye 'nin) ihraç ürünlerinin serbest bölgeden ihracatı kolaylaşır. Dış pazarlara ulaşımı ve tanıtımı hızlanır.

9.1.3. SERBEST BÖLGELERİN YARARLARI

Serbest bölgelerin yararları aşağıda açıklanmıştır;

1) Üretici firmalar için vergi avantajları yaratır.

Üretici firmaların serbest bölgede elde ettikleri kazançlar; gelir ve kurumlar vergisinden muaftır. S.B. faaliyetleriyle ilgili olarak düzenlenen resmi kâğıtlarda, damga vergisi ve harç istisnası vardır.

Not: Bakınız; bu konuda geniş bilgi ve örnek uygulama; aynı bölümde “9.4.10. Serbest Bölgelerde Vergi İstisnası” adlı başlık altında açıklanmıştır.

2) Orta ve uzun vadede geleceği planlama imkânı sağlar,

Serbest bölgelerde “Faaliyet Ruhsatı” süreleri bellidir. Yatırımcı için planlama yaparken zaman önemlidir.

Türkiye deki Serbest Bölgelerde;

- Hazır işyeri kiralayan kiracı-kullanıcı firmalar için 15 yıl,
- Hazır işyeri kiralayan üretici-kiracı-kullanıcı firmalar için 20 yıl,
- Kendi işyerini inşa eden yatırımcı-kullanıcı firmalar için 30 yıl,
- Kendi işyerini inşa eden üretici-yatırımcı-kullanıcı firmalar için 45 yıl, süreli faaliyet ruhsatı düzenlenir.

Serbest bölgede faaliyet ruhsat süreleri yatırımcı kullanıcılara hazine özel mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binalar kiralanabilir veya bunlar üzerinde 49 yıla kadar irtifak hakkı tesis edilir.

3) Kâr transferi imkânı sağlar.

S.B. faaliyetlerinden elde edilen kazanç ve gelirler, hiç bir izne tabi olmaksızın yurt dışına veya Türkiye 'ye serbestçe transfer edilir.

4) Ticaret kolaylığı yaratır.

Serbest bölgelerde ticaret kolaylığı sağlayan avantajlar vardır.

Bu avantajlar aşağıda açıklanmıştır.

- a) Serbest bölgeler ile Türkiye'nin diğer yerleri arasında yapılan ticarete dış ticaret rejimi hükümleri uygulanır.

Örnek; Türkiye'den serbest bölgeye satılan mallar ihracat rejimine, S.B 'den Türkiye 'ye satılan mallar ise ithalat rejimine tabidir.

- b) Serbest bölge ile diğer ülkeler ve diğer serbest bölgeler arasında dış ticaret rejimi hükümleri uygulanmaz.
- c) Serbest bölge kullanıcıları Türkiye 'den ihracat rejimi uygulanmak (*gümrük beyannamesi düzenlenmek*) suretiyle katma değer vergisi (*KDV*) ödemeden mal satın alabilirler.
- d) Türkiye deki serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalar, tüketim malzemelerini en kısa sürede temin etmek için 5.000.- \$ dolar ve eşitine kadar Türkiye mahreçli malları *isterlerse* ihracat rejimine tabi tutmadan *gümrük beyannamesi düzenlemeden* Türkiye den satın alabilirler. (*SB.Ynt.30*)

5) Gümrük vergisinden arındırılmış ticari faaliyet imkânı vardır.

Vergi işlemlerinden arındırılmış ticari faaliyet yapılır. Serbest bölge dışından gelen, serbest bölgeden diğer serbest bölgelere mal çıkışında ve girişinde vergi muafiyetleri vardır.

Serbest bölgede faaliyette bulunan işletmelerin transit beyannamelerinde damga vergisi istisnası vardır. (*Güm. Gn. Md. 7623 s.yz.*)

6) A.B ve gümrük birliği kriterlerinin gerektirdiği serbest dolaşım belgelerinin temini kolaydır.

Serbest bölgede; serbest dolaşım belgelerinin düzenlenmesi için aşağıdaki şartlar aranır;

- a) Serbest bölgeler, “Türkiye + AB Gümrük Birliğinin” parçası sayıldığından, bölgelerden Türkiye veya AB menşeli ürünler ile Türkiye ’de serbest dolaşım durumunda bulunan ürünlerin A.TR Belgesi düzenlenerek AB’ye gönderilmesi mümkündür.
- b) Üçüncü ülke menşeli ürünler ise ortak gümrük tarifesinde belirtilen oran üzerinden Serbest Bölge Gümrük Müdürlüğüne gümrük vergisi ödenerek serbest dolaşıma geçirildikten sonra A.TR Belgesi düzenlenerek AB’ye gönderilebilir.

7) Teşviklerde “Eşitlik Prensibi” ne dikkat edilir.

Serbest bölgede sağlanan teşvik ve avantajlardan yerli ve yabancı bütün firmalar eşit olarak yararlanır. İşleticiler ve kullanıcılar, yatırım ve üretim safhalarında Bakanlar Kurulu’nca belirlenecek vergi dışı teşviklerden de yararlanır.

8) Mallar için zaman kısıtlaması yoktur.

Serbest bölgede mallar sınırsız kalabilir. Serbest bölgeler aynı zamanda bir antrepo özelliğine sahiptir. Serbest bölgeye sokulması yasaklanmış mallar, bölgede depolanamaz.

9) Pazar ihtiyaçlarına ve şartlarına göre serbestçe belirlenecek ticari faaliyet imkânı vardır.

Gümrük ve kambiyo mükellefiyetlerine dair mevzuat hükümleri ile üretici işletmelerin talepleri hariç olmak üzere, fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına verilen yetkiler serbest bölgelerde uygulanmaz.

10) Gerçekçi enflasyon muhasebesi uygulanır.

Serbest Bölgedeki faaliyetlerle ilgili her türlü ödeme dövizle yapılır. Döviz alış kuru uygulanır.

11) Yerli ve yabancı pazarlara erişime imkânı vardır.

Serbest bölgelerden Türkiye ’ye yönelik mal satışına ve serbest bölge ile diğer ülkeler arasında yapılacak ticarete kısıtlama yoktur. Serbest bölgelerden yurt içine mal satışına, (*tüketim malları ve riskli mallar dışında*), her hangi bir kısıtlama getirilmemiştir.

12) Bürokrasinin azaltılmasına dikkat edilmiştir.

Başvuru ve faaliyet süresince her türlü bürokrasi en aza indirilmiştir. Serbest bölgeler özel sektör şirketlerince işletilir.

13) Türkiye deki S. Bölgeler stratejik avantaja sahiptir.

Serbest bölgelerimiz, AB ve Orta Doğu pazarlarının yakınında, Akdeniz, Ege ve Karadeniz 'deki büyük limanlara, uluslararası havaalanlarına, karayolu ağlarına, kültür, turizm ve eğlence merkezlerine yakın yerlerde kurulmuştur.

14) Her türlü ticari ve sınai faaliyete uygun ve ucuz altyapı kurulmuştur.

Serbest bölgelerin altyapısı gelişmiş ülkelerdeki benzerleri ile aynı standarttır. Geniş üretim sahalarına ve limanlara sahiptir.

15) Tedarik zincirinden yararlanma kolaylığı vardır.

Serbest bölgeler ihracata yönelik üretim yapan firmalara, hammadde ve yardımcı madde temininde, kaliteli, dünya fiyatları ve şartları ile kesintisiz tedarik imkânları vardır.

9.1.4. SERBEST BÖLGELERİN SAKINCALARI

- a) Uluslararası standartlara uygun serbest bölge kurma maliyetleri yüksektir.
- b) Serbest bölgelerin kurulmasında genelde hava, tren, deniz ve kara yolu taşımacılıklarına yakın bölgeler tercih edildiğinden, çevre ve doğanın korunması amacıyla alt yapı harcamaları, büyük bütçe ve planlama gerektirir.
- c) Serbest bölgeler o ülkede ithalatı artırıcı etki yaratabilir,
- d) Serbest bölgede kurulan yabancı firmalar, dış pazarda yerli firmalar ile rekabete girebilirler.
- e) Serbest bölgede üretilen mallar, serbest bölgenin bulunduğu ülke iç pazarında satılırsa yerli üreticiye olumsuz etkileyebilir.
- f) Serbest bölge denetimin zayıflaması halinde kaçakçılık ve benzeri faaliyetler artabilir.
- g) Serbest bölgelerde denetim zayıflığı çevre kirliliği yaratabilir.

- h) Genelde gelişmiş ülkelerdeki serbest bölgelerde üretim yapan işletmeler kullandıkları girdilerin önemli bölümünü ucuz üçüncü ülkelerden tedarik etmektedir.

9.1.5. SERBEST BÖLGE ÇEŞİTLERİ

Serbest bölgeler, bölgede yer alan ticari ve sınai faaliyetlerin özelliğine göre aşağıdaki şekilde çeşitlendirilmiştir.²

- 1) **SERBEST TİCARET BÖLGESİ**, Dış ticarete ilişkin mevzuat ve kısıtlamaların tamamen ve kısmen uygulanmadığı bölgelerdir. Ülkelerin en çok uyguladığı modeldir.
- 2) **SERBEST LİMANLAR**, Yabancı menşeli malların kullanılmak, yerel olarak tüketilmek veya tekrar satılmak üzere tüm limanın etrafını çeviren veya bir bölgesini içine alan, gümrük vergileri uygulanmadan veya en düşük tarifenin uygulandığı alana serbest liman denir.
- 3) **TRANSİT BÖLGE**, Denize kıyı olan ülkelerin, denize yakın veya yeterli çıkışı olmayan komşu ülkelerin depolama ve dağıtım merkezleri şeklinde kullanılması için sınırlara yakın kurulan alana transit bölge denir. Malların komşu ülkeden ev sahibi ülkeye transit olarak geçişinde gümrük vergileri, ithalat kontrolleri ve birçok giriş formaliteleri uygulanmaz.
- 4) **SERBEST ÇEVRE**, Serbest çevre serbest limana benzer. Ancak ülkenin uzak, gelişmemiş bölgesinde yer alır. Genelde ulusal ticaret kanalları yoluyla temin edilemeyen yerel yönetim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yöneliktir.
- 5) **SERBEST ÜRETİM BÖLGESİ**, İhracat yönelik montaj ve hafif imalat sanayinin üretiminin yapıldığı bölgelerdir.
- 6) **İKİZ FABRİKALAR**, İhracat işlemlerine ait bölgelerin değişik bir türüdür. İkiz fabrikaların bir türü ABD ile Meksika sınırında kurulmuştur. Meksika firmaları ABD 'de üretilmiş parçaları gümrük vergisi ödmeden ithal etmektedir. Meksika da montaj yapılmaktadır. Sonra tekrar ABD pazarına gümrüksüz ihraç edilmektedir. ABD sadece Meksikada eklenen değere vergi koymak-

² Işık İ., Çabuk M., a.g.e.

tadır. Bu uygulama önce sınır bölgelerde başlamış, daha sonra ülke geneline yayılmıştır.

- 7) YATIRIM BÖLGELERİ,** Yatırım bölgeleri, ekonomik bakından geri kalmış alanlarda istihdam ve yatırımları artırmak için firmalara özel teşvikler verilen yatırım alanlarıdır.
- 8) SERBEST BANKACILIK VEYA KIYI BANKACILIĞI,** Uluslararası piyasalarda dolaşan yabancı sermayeyi çekmek için yaratılan bölgelerdir. Bu bölgelerde döviz kontrolleri, krediler üzerindeki faiz oranları, karşılık oranları gevşetilmekte veya tamamen kaldırılmaktadır.
- 9) ÖZEL GÜMRÜK KOLAYLIKLARI;** Yurt dışından gelen malların satılincaya kadar bekletildiği gümrük kontrolü ve gümrük idaresi denetiminde bulunan depolardır. Mallar depoda kaldığı sürece gümrük vergisi ödenmez. Satılması ve depodan çıkması halinde ithalat ve gümrük vergileri uygulanır.

9.1.6. DÜNYADA SERBEST BÖLGELER VE İSTATİSTİK RAKAMLARI

Dünyada ilk serbest bölge limanı 1547 yılında İtalya da kurulmuştur. Bölgeye ithalat ile ilgili tüm gümrük vergileri muaf tutulmuştur.

1959 yılında İrlanda da kurulan “Shannon Serbest Bölgesi” dünyada daha sonra kurulacak birçok serbest bölgelere örnek olmuştur.

1966 yılında Tayvan ihrac ürünleri işletme serbest bölgesini kurmuştur. İhracat yönelik üretim amaçlı ilk bölge olan “Kaohsiung İhrac Ürünleri İşletme Bölgesi” dir.

1978 yılında Çin yabancı sermayeyi ülkeye çekmek amacıyla “Özel Ekonomik Bölgeler” adı altında serbest bölgeler düzenlemiştir. Hatta bazı eyaletler tamamen özel ekonomik bölge olarak ilan edilmiştir. Hainan adasında kurulan özel ekonomik bölge eyaletin tamamını kapsar.

Bazı küçük ülkeler serbest bölge sınırlarını ülkenin tamamını kapsayacak şekilde geniş tutmuştur. Singapur, Sri Lanka ve Mauritius buna en güzel örneklerdir.

Dünyada 105 ülkede Serbest Bölge mevcuttur.

Dünyada toplam 882 Serbest Bölge vardır.

Avrupa Birliğinde 32 Serbest Bölge kurulmuştur.

Türkiye de aktif olarak; 18 Serbest Bölge mevcuttur.

9.2.TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELER

Türkiye de; ilk serbest bölge 1985 yılında Mersin Serbest Bölgesi olarak kurulmuştur.

2020 yılına kadar farklı bölgeler ve illerde olmak üzere; 18 serbest bölge kurulmuştur.

Türkiye Serbest Bölgelerinde 2.066 yerli, 764 yabancı işletme olmak üzere toplam; 2.830 faaliyet ruhsatına sahip işletme bulunmaktadır.

Türkiye de serbest bölgelerde yaklaşık; 70.000 kişi çalışmaktadır.*¹

Türkiye 'deki Serbest Bölgeler Haritası

Türkiye de kurulmuş 2020 yılı itibarıyla mevcut serbest bölgeler ve kuruluş tarihleri aşağıda tabloda açıklanmıştır.*²

TÜRKİYE KURULMUŞ SERBEST BÖLGELER 2020

1	Mersin Serbest Bölgesi	1985
2	Antalya Serbest Bölgesi	1985
3	Ege Serbest Bölgesi	1987
4	İstanbul Atatürk Hava Limanı Serbest Bölgesi	1990
5	Trabzon Serbest Bölgesi	1990
6	İstanbul Trakya Serbest Bölgesi	1990
7	İstanbul Endüstri ve Ticaret Serbest Bölgesi	1992
8	Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	1992
9	Samsun Serbest Bölgesi	1995
10	Avrupa Serbest Bölgesi	1996
11	Rize Serbest Bölgesi	1997
12	Kayseri Serbest Bölgesi	1997
13	İzmir Serbest Bölgesi	1997
14	Gaziantep Serbest Bölgesi	1998
15	TÜBİTAK Marmara Teknoloji Serbest Bölgesi	1999
16	Denizli Serbest Bölgesi	2000
17	Bursa Serbest Bölgesi	2000
18	Kocaeli Serbest Bölgesi	2000

Türkiye de Serbest Bölgelerde yer alan ruhsatlı işletmelerin faaliyet alanları, yerli ve yabancı firma sayıları aşağıda tabloda gösterilmiştir.*3

FAALİYET KONULARI	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
ÜRETİM – SİNAİ	668	296	964
ALIM - SATIM	865	339	1.204
DİĞER – HİZMET	533	129	662
TOPLAM İŞLETME SAYISI	2.066	764	2.830

Kynk; ticaret.gov.tr*1 *2*3

9.2.1.TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELERİN ÖZELLİKLERİ

Türkiye de; Serbest Bölgeler (S.B) aşağıdaki özellikleri taşır;

- Serbest Bölgeler, Türkiye gümrük bölgesinin birer parçasıdır.
- Serbest dolaşımda olmayan eşya herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaz.
- Serbest bölgeye konulan eşya serbest bölgede süresiz kalabilir.
- Serbest bölgelerin sınırları ile giriş ve çıkış noktaları gümrük idarelerinin gözetimine tabidir. Bölgeye giriş veya çıkış yapan kişiler ve nakil araçları gümrük idaresi tarafından kontrol edilir.
- Serbest bölgelerde her türlü sınai (üretim), ticari ve hizmetle ilgili faaliyetler yapılabilir.
- S.B ‘de ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemeler uygulanmaz ya da kısmen uygulanır.
- Serbest bölgeler fiziki olarak, sınai ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin uygulandığı yerlerdir.
- Serbest bölge içindeki işlemler, serbest bölge mevzuatına tabidir.
- Serbest bölgeler, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen yerlerdir.

Serbest Bölgelerde Türkiye ‘deki;

- Gümrük Rejimi,
- İhracat ve İthalat Vergileri,
- Ticaret politikası önlemleri,
- Kambiyo Mevzuatı hükümleri,

- Katma Değer Vergisi (KDV),
- Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)
- Damga Vergisi ve Harçlar uygulanmaz. (*Gm.Kn.152-162*)

9.2.2.TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELERDE TARAFLAR

Türkiye de; Serbest Bölgelerde taraflar aşağıda açıklanmıştır;

Bölge; Bakanlar Kurulu Kararı ile yeri ve sınırları belirlenen Serbest Bölgeyi ifade eder.

Bölge Müdürlüğü; Serbest Bölge Müdürlüğünden oluşur.

İşletici; Serbest bölgenin yerli veya yabancı özel sektör veya kamu tarafından işletilmesi halinde, bölgeyi işleten kuruluştur.

Serbest bölgeyi devlet kendisi işletebileceği gibi özel kuruluşlara da işletme hakkını devir edebilir.

Bölge Kurucu ve İşleticisi (B.K.İ) ; Serbest bölgenin özel sektör tarafından kurulması ve işletilmesi halinde, bölgeyi kuran ve işleten kuruluşu ifade eder.

Kullanıcı; Serbest bölgede “Faaliyet Ruhsatı” alan ve serbest bölgede belli bir işyeri bulunan gerçek veya tüzel kişi işletmelere denir. Bu işletmeler sınai, üretim, ticaret ve hizmet işletmeleridir.

9.2.3.TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGEYE GİRİŞ, ÇIKIŞ VE KARTLAR

Serbest bölgelere şahıslar, ticari, özel ve kamu araçları serbestçe giriş çıkış yapamazlar. Giriş ve çıkışlar serbest bölge işleticisi (*yönetimi*) tarafından kontrol edilir ve denetlenir.

Aşağıdaki giriş çıkış kartları ile kontrol ve denetim yapılır.

Faaliyet Ruhsatı; Serbest bölgede faaliyette bulunma serbestliğini ifade eden izin ruhsatıdır.

Giriş İzin Belgesi; “Faaliyet Ruhsatı”, “Depo Kullanma Belgesi” alan gerçek ve tüzel kişiler, bunların temsilcisi, görevli ve işçileri ile bölgede her türlü iş veya işlemlerini yürüten kişiler için düzenlenen belgedir.

Özel İzin Belgesi; Serbest Bölgeye iş görüşmesi, ziyaret ve benzerleri gibi kısa süreli, süreklilik arz etmeyen girişler için verilen belgedir.

Görev Kartı; Bölge Müdürlüğü ile diğer kamu kurumu birimlerinde ve İşletici veya Bölge Kurucu ve İşleticisi (BKİ) nezdinde çalışan görevliler için düzenlenen belgedir.

Araç Giriş Kartı; Bölge Müdürlüğünün uygun görüşüne istinaden işletici veya B.K.İ. tarafından, bölgede faaliyet gösteren kullanıcılar ile Giriş İzin Belgesi veya Görev Kartı olanlar için düzenlenen karttır.

Ziyaretçi Araç Giriş Kartı; Süreklilik arz etmeyen günlük araç girişi ve çıkışlarında kullanılır. Bölge Müdürlüğü tarafından verilir.

Açık Alan Kullanma Belgesi; Serbest Bölgede sınırlı süreli açık alan kullanımına izin verme belgedir.

“Giriş İzin Belgesi”, “Görev Kartı” ve “Araç Giriş Kartı” verilenlerin listesi Serbest Bölge Müdürlüğü tarafından ilgili emniyet müdürlüğü ve gümrük birimlerine yazılı olarak bildirilir.

9.2.4. SERBEST BÖLGELERDE GÜVENLİK

Serbest bölgelerde güvenliğin sağlanması ve asayiş hizmetleri polis tarafından yerine getirilir. Serbest Bölge Müdürlüğü, bölge güvenliği ile ilgili taleplerini, bulunduğu ilin Valisine bildirir. Serbest bölge sınırlarında, giriş, çıkış kapılarında yeterli sayıda polis ve gümrük muhafaza görevlileri bulundurulması sağlanır.

Bölgede faaliyet gösteren kullanıcılar, faaliyet gösterdikleri bina ve tesisleri korumak için gerekli güvenlik önlemlerini alır.

9.3. Türkiye de S. Bölge Müdürlükleri, Faaliyet ve Ruhsat Alanları

Türkiye de Serbest Bölgeler, T.C Ticaret Bakanlığına bağlı kuruluşlardır. Serbest Bölgeler; Bakanlığa bağlı, Serbest Bölge Müdürlükleri tarafından yönetilir.

9.3.1. SERBEST BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ, GÖREV VE YETKİLERİ

S.B Müdürlüğünün görev ve yetkileri aşağıda açıklanmıştır;

- a) Serbest Bölgeler mevzuatı doğrultusunda bölgeyi yönetmek,
- b) Bölge arazisinin kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi, kurulması ve ruhsatlarını vermek ve denetlemek,
- c) "Serbest Bölgeleri Tesis ve Geliştirme Fonu"na yapılan ödemeleri tahsil etmek,
- d) Bölgede gümrük, güvenlik, çalışma, sosyal güvenlik, liman, haberleşme ve sağlık hizmeti gibi konularda kamuya ait görevlerin yerine getirilmek. Koordinasyonu sağlamak,
- e) Bölgede yapılan işletme sözleşmesi ile bu işletici ve kullanıcılar, kamu ve özel kuruluşlar arasında yapılan sözleşmelerin hükümleri uyarınca yürütülen işleri gözetmek ve denetlemek,
- f) Bölge İşleticisi tarafından kullanıcılara kiraya verilen yerler, hizmetler için hizmet, ücret ve kira tarifelerini düzenlemek,
- g) Giriş izin belgeleri vermek ve gerekli kontrolü sağlamak,
- h) İkamet ve çalışma izni verilme, müracaatlarını kabul etmek,
- i) İtiraz ve şikâyetleri kabul etmek, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözmek. Gerekirse ilgili mercilere intikal ettirmek,
- j) Bölgede; "Faaliyet Ruhsatı" almış olan gerçek ve tüzel kişilerin sicillerini tutmak ve bununla ilgili belgeleri vermek,
- k) Valilikçe ve diğer üst mercilerce talep edilecek her türlü bilgi ve belgeleri temin etmek,
- l) Bölge faaliyetlerini değerlendirmek ve yıl içinde faaliyet sonuçlarını yıllık faaliyet ve hesap raporları halinde hazırlamak,

Bölge Müdürü, yukarıdaki görevlerin yerine getirilmesi ve mevzuata uygun olarak yürütülmesi için her türlü tedbiri alır.

Serbest Bölge Müdürlüğü yukarıdaki görevlerin yapılmasıyla ilgili gözetim, denetim ve uygulamadan birinci derecede sorumludur.

9.3.2. Türkiye Serbest Bölgelerin Ruhsat ve Faaliyet Alanı

Türkiye de, Serbest Bölgelerde her türlü sınai, ticari, tarım ve hizmetle ilgili faaliyetler yapılabilir.

Türkiye de Serbest Bölgelerde ruhsat almış,2830 yerli ve yabancı firma vardır.

S.B ticaret hacmi ve konuları, tutarları aşağıda açıklanmıştır.

TÜRKİYEDE SERBEST BÖLGEDE TİCARET HACMI (1.000.000- \$)			
FAALİYET KONULARI	GİRİŞ	ÇIKIŞ	TOPLAM
TARIM	895.-	935.-	1.830.-
MADENCİLİK	35.-	20.-	55.-
SANYI	7.900.-	10.700.-	18.600.-
T O P L A M	8.830.-	11.655.-	20.485.-

S. Bölgelerde Ticaret Hacminin Hareketi ve Yönü;

Türkiye de serbest bölgelerden yurt dışına, yurt dışından serbest bölgelere, yurt içindeki serbest bölge hareketleri aşağıda açıklanmıştır.

TÜRKİYEDE SERBEST BÖLGEDE TİCARET HACMI ve YÖNÜ (1.000- \$)		
TİCARET HAREKETİ - YÖNÜ	2016	2018
Serbest Bölgelerden Yurt Dışına	7.040.-	7.525.-
Yurt Dışından Serbest Bölgelere	5.870.-	6.410.-
Yurt İçinde Serbest Bölgelere	2.125.-	2.375.-
Serbest Bölgelerden Yurt İçine	4.000.-	4.175.-
T O P L A M	19.035.-	20.485.-

Kynk; ticaret.gov.tr

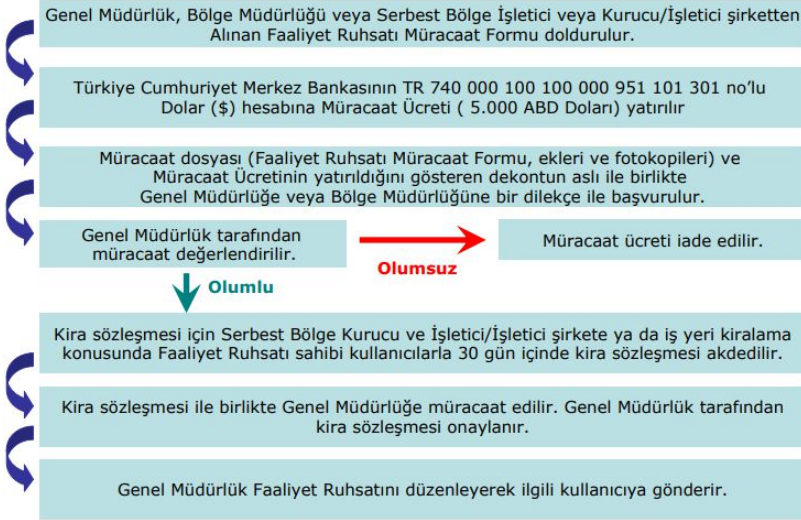
9.3.3. Serbest Bölge Faaliyet Ruhsatı Verilme Süreci

Serbest bölgelerde faaliyette bulunmak için;

T.C Ticaret Bakanlığı, Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğünden Faaliyet Ruhsatı alınması gerekir.

“Serbest Bölge Faaliyet Ruhsatı” almak için aşağıdaki süreci izler;

FAALİYET RUHSATI BAŞVURU İŞLEMLERİ

Müracaatın değerlendirilmesi sonucunda “Faaliyet Ruhsatı” verilmesi uygun bulunmayanlara bu durum yazılı olarak bildirilir.

Yatırılan müracaat ücreti iade edilir. (ticaret.gov.tr)

9.4. Türkiye de Serbest Bölgelerde Özellik Arz Eden İşlemler

Serbest bölgelerde özellik arz eden işlemler vardır. Bu işlemler serbest bölgelerde kullanım, denetim kolaylığı sağlar.

9.4.1. SERBEST BÖLGELERDE DIŞ TİCARET

Serbest Bölgelerden Türkiye'nin diğer yerleri arasında yapılacak ticaret, (*İthalat, İhracat*) dış ticaret rejimine tabidir.

Türkiye den serbest bölgeye gümrük beyannamesi ve serbest bölge işlem formu düzenlenerek gönderilen mal **ihracattır**.

Serbest bölgeden, Türkiye ye gönderilen mal ise **ithalattır**.

Serbest Bölgeler ile diğer ülkeler ve serbest bölgeler arasında dış ticaret rejimi uygulanmaz. Gümrük Vergisi ve KDV uygulanmaz.

9.4.2. SERBEST BÖLGEDE KAMBIYO İŞLEMLERİ

Serbest Bölgelerdeki kambiyo işlemleri aşağıda açıklanmıştır.

- a) S.B 'deki faaliyetlerle ilgili her türlü ödemeler dövizle yapılır.
- b) **Ancak**, bölgede yatırım sırasındaki mal ve hizmet bedelleri, işçi ücretleri ile kiralalar, beyannameler ve ödemeleri Türk Lirası (T.L) üzerinden işlem görür.
- c) Bölge Müdürlüğü ile bu bölgelerdeki diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlara bütün ödemeler T.L yapılır.
- d) Serbest bölgelerden gelen ihracat bedeli döviz olarak tahsil edilir ve DAB 'a (Döviz Alım Belgesine) bağlanır.
- e) Bakanlar Kurulu ödemelerin T.L yapılmasına karar verebilir.

9.4.2.1. SERBEST BÖLGELERDE DÖVİZLİ İŞLEMLER

Serbest bölgedeki faaliyetlerle ilgili olarak mal ve hizmet bedelleri, işçi ücretleri, ikramiyeler ve kiralalar ödemeleri dövizle yapılır.

Serbest bölgede yatırımda bulunan Türkiye dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler, sermayelerinin nakdi kısmını döviz olarak getirirler.

Türkiye de faaliyette bulunan yabancı sermayeli kuruluşlar veya Türkiye dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler;

- a) S. Bölgeye döviz olarak getirdikleri nakdi ve aynı sermayeyi,
- b) Bu sermaye ile elde ettikleri her türlü kazanç ve iratlarını,

İstedikleri zaman Serbest Bölge Müdürlüğüne bilgi vermek şartıyla, Türkiye ye ya da yurtdışına transfer edebilirler. (S.B Kn. Md. 47)

Serbest bölgelerdeki faaliyetlerde, Türk parası ya da yabancı para ile ilgili işlemlerde, işlemin belge tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (T.C MB) **döviz alış kuru** uygulanır. (348 s.n. VUKGT)

9.4.2.2. SERBEST BÖLGELERDE TÜRK LİRASI (T.L) İŞLEMLER

Serbest bölgede ruhsat sahibi işletmeler **istenmesi halinde**;

- a) Serbest bölgeler ile diğer ülkeler arasındaki ticarete ilişkin ödemelerini Türk Lirası ile de yapılabilir.

- b) Kira, ruhsat, izin belgeleri ile işleticiler tarafından sağlanan hizmetler ve faaliyetlere ilişkin tarife ve ücretler Türk Lirası üzerinden belirlenir ve ödenir.

Serbest bölgede faaliyet gösteren mükellefler, Türk para birimiyle veya başka bir yabancı para birimiyle yapılan işlemlerini, işlemin gerçekleştiği günün Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası **döviz alış kuruyla** ilgili para birimine çevirirler.

Vergi matrahlarını defter kayıtların yaptıkları para birimine göre tespit ederler.

Beyannamelerini verilmesi gereken ayın ilk gününün döviz alış kuruyla Türk Lirası para birimine çevirip verirler.

Defter kayıtlarına esas alınan yabancı para biriminden beş (5) yıl süreyle dönülemezler.

Vergin ödenmesi, mahsubu ve iadesi işlemleri Türk Lirası para birimine göre yapılır.

Serbest Bölgede faaliyette bulunan mükellefler, isterlerse defterlerini Türk Lirası para birimine göre tutabilir.

(348 s.n. VUKGT) ve (S.B 'de, T.L Hk. Kr. 2017/1005, 11.05.2017 t. 30063 s. R.G.)

9.4.3. SERBEST BÖLGELERDE MALLAR VE İŞLEMLERİ

Serbest bölgeler Türkiye gümrük bölgesinin bir parçası olmasına rağmen; bölgeye giren çıkan mallar için aşağıdaki işlemler yapılır ve süreç izlenir. (Güm. Kn. Md. 152 ... 162)

- 1) Serbest dolaşımda olan veya olmayan her türlü eşya serbest bölgelere konulabilir.

Ancak, parlayıcı ve patlayıcı veya bir arada bulundukları eşya için tehlikeli olan veya korunmaları özel düzenek veya yapılara gerek gösteren eşya serbest bölgelerdeki bu niteliklere uygun yerlere konulur.

- 2) Serbest bölgelerin sınırları ile giriş ve çıkış noktaları gümrük idarelerinin gözetimine tabidir.
- 3) Serbest bölgeye giriş veya çıkış yapan kişiler ve nakil araçları gümrük idaresi tarafından kontrol edilir.

- 4) Gümrük idareleri, serbest bölgeye giren, burada kalan veya çıkan eşyayı muayene edebilirler. Muayenenin yapılmasını sağlamak üzere eşyaya giriş veya çıkışlarda eşlik etmesi gereken taşıma belgesinin bir nüshasının gümrük idaresine verilmesi veya tetkike hazır tutulması gerekir. Muayene gerektiği takdirde, eşya gümrük idarelerine sunulur.
- 5) Gümrük idareleri, ciddi şüphe uyandıran kişilerin serbest bölgeye girişine izin vermeyebilir.
- 6) S.B, giren eşyanın gümrük idarelerine sunulmasına ve beyanname verilmesine gerek yoktur.(3 ve 4 madde hakkı saklı).

Ancak;

- a) Serbest bölgeye girişiyle sona erecek olan bir gümrük rejimine tabi tutulan,
- b) Serbest bölgeye ithalat vergilerinin geri verilmesi veya kaldırılmasına ilişkin bir karardan sonra konulan,
- c) Serbest bölgeye ihracat kaydıyla konulan,
- d) Serbest bölgeye doğrudan Türkiye Gümrük Bölgesi dışından gelen, eşyanın gümrük idarelerine sunulması ve gerekli gümrük işlemine tabi tutulması şarttır.

9.4.4. S.B 'de; TRANSİT, AKTARMA TİCARET İŞLEMLERİ

Transit ticarete tabi malların bölgeye giriş ve çıkışı, Serbest Bölge Müdürlüğünün izniyle yapılır.

Yabancı bir memleketten başka bir yabancı memlekete veya Türkiye'den yabancı bir memlekete gitmek ya da yabancı bir memleketten Türkiye'ye gelmek üzere bölgeden geçen eşya, bölgede "Transit" halinde sayılır. Transit olarak geçirilen eşyanın, S.B 'de aktarma (*devir*) edilmesi, karaya çıkarılması veya bir süre kalması transit halini değiştirmez.

Yabancı bir ülkeden deniz, hava, demiryolu ve karayoluyla Serbest Bölge limanına getirilen eşyanın, deniz yoluyla yabancı bir limana veya diğer bir Serbest Bölge limanına sevkı "Aktarma" sayılır.

9.4.5. S.B ‘de; YÜKLEME, BOŞALTMA VE DİĞER HİZMETLER

Serbest Bölgeye gelen malların yükleme, boşaltma ve taşıma hizmetleri, İşletici veya Bölge Kurucu ve İşleticisi (B.K.İ) tarafından yapılır.

İşletici veya Bölge Kurucu ve İşleticisinin olmadığı bölgelerde bu hizmetler Bölge Müdürlüğünün bilgisi dâhilinde diğer özel kişi veya kuruluşlara da yaptırılabilir.

Bölgede sigortacılık, nakliye acenteliği, gümrük müşavirliği, yeminli mali müşavirlik (YMM), serbest muhasebeci mali müşavirlik (SMMM), serbest muhasebecilik (SM) ve eksperlik gibi hizmet faaliyetleri ile Genel Müdürlükçe uygun görülecek diğer hizmet faaliyetleri, “Faaliyet Ruhsatı” alınarak yürütülebileceği gibi, Bölge Müdürlüğünden temin edilecek “Giriş İzin Belgesi” ile de yerine getirilebilir.

9.4.6. SERBEST BÖLGE ÇALIŞMA ESASLARI VE SAATLERİ

Serbest bölgelerdeki kullanıcılar, kullanıcıların bölgedeki işyerleri, bu işyerlerindeki çalışanlar, bölge müdürlüklerinin gözetim ve denetiminde olmakla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti çalışma mevzuatı hükümlerine tabidirler.

Türkiye sınırları içindeki işyerleri için öngörülen asgari ücret ve fazla çalışma esasları, Bölge Kurucu ve İşleticisi (B.K.İ) veya işletici ile kullanıcıların işyerleri için de uygulanır.

Bölgede çalışanlar ile işverenler arasında yapılan "İş Akdi" üç nüsha olarak düzenlenir. Bir nüshası Serbest Bölge Müdürlüğüne verilir.

Serbest bölgelerde günde yirmi dört (24) saat ve haftada yedi (7) gün çalışma yapılabilir.

Bölgede yapılacak işler ile yük alıp vermek ve her türlü gümrük işlemlerinin normal çalışma saati içinde yapılması gerekir. Normal çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde gümrükle ilgili iş yapılması gümrük idaresinden yazılı olarak talep edilir. Talep edilmesi halinde; B.K.İ. veya işleticisi, serbest bölgede resmi çalışma saatleri dışında da Bölge Müdürlüğünün talebi üzerine gerekli personeli bulundurmak zorundadır.

9.4.7. S.B ‘de; SOSYAL GÜVENLİK KURUMU MEVZUATI

Serbest Bölgede faaliyette bulunan kullanıcılar ile bunların yanlarında bir iş akdine göre çalışan işçiler hakkında yabancı uyruklular da dahil olmak üzere, T.C Sosyal Güvenlik Mevzuatı hükümleri uygulanır.

Sosyal Güvenlik Kurumlarına, yükümlülerce sigorta primleri döviz veya Türk Lirası olarak ödenebilir. Hak sahiplerine ödemeler ise bu kurumlar tarafından Türk Lirası olarak yapılır.

Serbest bölgelerde, faaliyet gösterecek iş yerlerinde yabancı uyruklu yönetici ve vasıflı personel çalıştırılabilir.

Bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az % 85’ini yurtdışına (*Türkiye sınırları dışına*) ihraç eden mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler gelir vergisinden istisnadır. Yıllık satış tutarı bu oranın altında kalan mükelleflerden zamanında tahsil edilmeyen vergiler cezasız olarak, gecikme zammıyla birlikte tahsil edilir.

9.4.8. S.B ‘de; ÖZEL HESAP KESİNTİLERİ

Bölge Müdürlüklerince aylık olarak yurt dışından bölgeye getirilen malların CIF değeri üzerinden %01 (binde 1) ve bölgeden Türkiye’ye çıkarılan malların FOB değeri üzerinden %09 (binde 9) oranında fon kesintisi yapılır. Özel Hesap geliri olarak kaydedilir. Kesintiler ilgili paylar ayrıldıktan sonra, T.C Merkez Bankasındaki hesaplara aktarılır.

9.4.9. SERBEST BÖLGELERİN GELİRLERİ

Serbest Bölge gelirleri özel hesap gelirleri hesabında toplanır.

Bu gelirleri aşağıda açıklanmıştır;

- a) Faaliyet ruhsatı ve izin belgesi karşılığı tahsil edilen ücretler,
- b) Yurt dışından bölgeye getirilen malların CIF değeri üzerinden %01 (binde 1) ve bölgeden Türkiye’ye çıkarılan malların FOB değeri üzerinden %09 (binde 9) oranında, peşin olarak tahsil edilen ücretler, (*Uygulamada bu kesinti tutarına serbest bölge işlem fonu kesintisi denir*).

- c) Serbest bölgeyi işleten gerçek veya tüzel kişilerle yapılacak sözleşmeler uyarınca tahsil edilecek tutarlar,
- d) Bölge faaliyetlerinden sağlanan diğer gelirlerden oluşur.

Bu gelirler, “Özel Hesap” geliri olarak kaydedilir. Kesintiler ilgili paylar ayrıldıktan sonra, T.C Merkez Bankasındaki hesaplara aktarılır.

Not; Bölgeye tamir, bakım, onarım, fason üretim amaçlı ve geçici olarak getirilen mallardan fon kesintisi yapılmaz. Ancak bakım onarım ve fason üretimden sonra söz konusu mal bölgede satılması halinde ortaya çıkan katma değer (*fark*) üzerinden fon kesintisi yapılır. Gelir kaydedilir.

9.4.10. SERBEST BÖLGELERDE VERGİ İSTİSNASI

Serbest bölgelerde vergi istisnası iki bölümde açıklanacaktır.

Birincisinde yasaları ile ilgili düzenlemeler açıklanacak, ikincisinde örnek uygulama yapılacaktır.

9.4.10.1. S.B ‘de; VERGİLER VE VERGİ MUAFİYETİ

Serbest bölgelerde vergi yasaları ile ilgili düzenlemeler aşağıda açıklanmıştır.

- a) Serbest bölge “Faaliyet Ruhsatı” almış olan üretici firmaların, serbest bölgede imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları, Avrupa Birliği üyeliğinin gerçekleşeceği yılın vergileme dönemi sonuna kadar Gelir veya Kurumlar Vergisinden istisnadır.
- b) Ülkemizde 02.06.2004 tarihinden önce serbest bölge faaliyet ruhsatı almış olan ticaret ve hizmet işletmelerinin de gelir ve kurumlar vergisi muafiyetleri devam etmektedir. Bu tarihten sonra faaliyet ruhsatı alan ticaret ve hizmet işletmeleri ise bu muafiyetten yararlanamaz.
- c) Serbest bölge faaliyet ruhsatı olan üretici işletmeler, ürettikleri malların FOB bedelinin yüzde seksen beşini (%85) yurt dışına (*Türkiye dışında*) yabancı ülkelere ihraç etmeleri halinde, ihracatın gerçekleştiği vergilendirme döneminde personele ödedikleri ücretler gelir vergisinden istisnadır.

- d) Üretim faaliyetinde bulunan serbest bölge kullanıcılarının, serbest bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemleri ve düzenlenen kâğıtları damga vergisi ve harçlardan istisnadır.
- e) Serbest bölgelerde faaliyet gösteren işletmelere Türkiye den hizmet sunan firmaların gelirleri, Türk vergi yasalarına tabidir. Bu işlemler, faaliyet ruhsatına sahip olarak Serbest bölgelerde açılan iş yerinde yapılırsa vergiden istisnadır.
- f) Türkiye'deki işyerinde yapılan; Mali Müşavirlik, Danışmanlık, Avukatlık ve benzeri işlemler Türk vergi kanunlarına göre gelir, kurumlar ve KDV 'ye tabidir.
- g) Serbest bölgeyi İşleten işleticiye yapılan teslim ve hizmetler ise ihracat istisnası kapsamında KDV'den müstesnadır.
- h) Serbest bölgelerden Türkiye'nin diğer yerlerine veya Türkiye den S.B 'ye yapılan taşımacılık işlemleri KDV tabidir.
- i) Serbest bölgeye yapılan ihracatla ilgili Türkiye de ödenen gümrük komisyonu KDV 'ne tabidir.
- j) Serbest bölgede kesilen faturalar döviz olarak düzenlenir.
- k) Serbest bölgelerde yapılan yatırımlarla ilgili olarak yatırım indrimi uygulanmaz.
- l) Serbest bölgelerde vergi usul kanunu hükümlerine uyumlu “Bilanço Esasına” göre defter tutulur. Tekdüzen Hesap Planı uygulanır.

9.4.10.2. Serbest Bölgelerde Şubesi Bulunan İşletmede Vergi İstisnası, Dönem Sonu İşlemleri, Brüt ve Net Kârın Hesaplanması

Serbest bölgelerde elde edilen kazanç vergiden istisnadır.

Türkiye de merkezi ya da şubesi bulunan serbest bölgede faaliyet gösteren işletmenin; serbest bölgedeki kazanç ve zararları Türkiye deki firmanın kazanç ve zararları ile ilişkilendirilmez.

Dönem sonunda her iki işletmenin ticari kazançlarından elde ettikleri kâr üzerinden vergi matrahının hesaplanmasında, gelirler, giderler, zararlar,

istisna kazançlar, kanunen kabul edilen ya da edilmeyen gelir ve giderler ayrı ayrı dikkate alınır.

ÖRNEK;

Ege A.Ş firması konfeksiyon imalâtı ve satışı yapmaktadır.

Ege A.Ş firmasının;

- Bursa Merkezinde imalat ve yurt içi yurt dışı satış firması,
- Bursa Gemlik Serbest Bölgesinde de imalat ve ihracat faaliyeti gösteren şubesi vardır.

Ege A.Ş 'nin 201x yılı vergilendirme döneminde Bursa ili merkezinde konfeksiyon imalâtı ve satışı faaliyetinden sağladığı kazanç tutarı 200.000.- T.L 'dir. Bu dönemde giderleri ise 120.000.- T.L 'dir.

Ege A.Ş, aynı vergilendirme dönemine ait 201x yılında Bursa Gemlik Serbest Bölgesinde bulunan şubesinden 100.000.- T.L kazanç elde etmiştir. Bu kazancın elde edilmesi için 40.000.- T.L gider yapılmıştır. 2018, 19, 20 yıllarında Kurumlar Vergisi % 22 olarak uygulanacaktır.

(14.s.n. KVG.T.23.12.2017 t.30279 s. R.G)

Ege A.Ş'nin 201x vergilendirme dönemi için ödeyeceği kurumlar vergisi aşağıdaki şekilde hesaplanır.

KURUMLAR VERGİSİ HESAPLAMA		TL
a-	201x Yılı Hasılatının Toplam Tutarı.....	300.000.-
	-Konfeksiyon imalât ve satış hasılatı.....200.000.-	
	-Serbest bölge şubesinden elde gelir.....100.000.-	
b-	201x Yılı Giderler Tutarı(-)	160.000.-
	-Bursa merkez imalat ve satış giderleri.....120.000.-	
	-Serbest bölge şubesi giderleri.....40.000.-	
c-	Brüt Kâr - Ticari Bilanço Kârıa-b = c	140.000.-
	-Bursa firması kârı..... (200.000 - 120.000 = 80.000.-)	
	-Serbest bölge şubesi kârı (100.000 - 40.000 = 60.000.-)	
d-	İstisna Kazanç İndirimi (serbest bölge kazancı).....(-)	60.000.-
e-	Kurumlar Vergisi Matrahıc-d = e	80.000.-
f-	Kurumlar Vergisi Tutarı... (80.000 x %22 = 16.000.-)	17.600.-
g-	Ege A.Ş.'nin 201x Yılı Net Kârı.....e-f = g	62.400.-

Örnekte; Kurumlar vergisinden istisna olan serbest bölge kazancının, 60.000.- T.L ‘lık kısmı “Ticari Bilanço Kârı” ndan “Kanunen Kabul Edilmeyen Gelir” olarak indirim konusu yapılmıştır.

Kurumlar vergisi 80.000.- T.L üzerinden hesaplanmıştır.

Çünkü 60.000.- T.L tutarındaki serbest bölge kazancı kurumlar vergisinden muaftır. Ege A.Ş işletmesinin serbest bölge dışından elde ettiği kazancı vergiye tabi tutulmuştur.

9.4.11. S.B ‘DE; FAİZ, REPO VE KUR FARKI GELİRLERİ

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren işletmelerin, serbest bölgelerde elde ettikleri hasılatın tasarrufundan elde ettikleri faiz, repo ve kur farkı gelirleri vergiden istisnadır.

Ancak serbest bölge dışında elde ettikleri hasılatı, serbest bölgede faiz ve repo olarak değerlendirmesi halinde vergiye tabidir.

Örnek; Serbest bölge faaliyet ruhsatına sahip Ege A.Ş 201x yılında Bursa Serbest Bölgesindeki fabrikasından elde ettiği 100.000.- T.L hasılatı yine serbest bölgede bir bankada beş (5) ay vadeli olarak tasarruf etmiş, 5.000.- T.L faiz geliri elde etmiştir. Bu faiz geliri vergiden muaftır.

Aynı Ege A.Ş ‘nin Bursa merkezinde satış mağazası mevcuttur. Bu satış mağazasından elde ettiği 100.000.- T.L hasılatı, Bursa Serbest Bölgesinde bir bankada on (10) ay repo olarak tasarruf etmiş, 10.000.- T.L repo geliri elde etmiştir. Bu repo geliri serbest bölge hasılatına ait olmadığı için gelir vergisine tabi olacaktır.

9.4.12. SERBEST BÖLGELERE YAPILAN FASON İŞLEMLER

Serbest bölgedeki müşteriler için Türkiye den yapılacak “fason hizmetler” ihracat sayılır.

Serbest bölgelerden gönderilen ana madde ve malzemelerin, yurt içinde (*Türkiye de*) bulunan işletmelerde çeşitli işlemlere tabi tutulduktan sonra yeniden serbest bölgeye gönderilmesi suretiyle verilen fason hizmeti ihracat sayılır. Bu fason hizmet için düzenlenecek fason hizmet faturası KDV’den istisnadır. (11.s.n. KDVUGT)

9.4.13. S.B 'E; GETİRİLEN TÜKETİM VE SARF MALZEMESİ

Serbest bölgeye getirilen ve bedeli 5.000.- doları veya karşılığı Türk Lirasını geçmeyen Türkiye mahreçli mallar, isteğe bağlı olarak ihracat işlemine tabi tutulmayabilir. (SB. Kn. Md. 8)

Serbest bölgede tüketilmek, sarf edilmek ya da kullanılmak üzere, bedeli 5.000 \$ doları veya karşılığı Türk Lirasını geçmeyen Türkiye mahreçli mallar, isteğe bağlı olarak ihracat işlemine tabi tutulmaksızın serbest bölge işlem formu (SBİF) ile serbest bölgeye getirilebilir.

Örnek; serbest bölgede tüketilmek üzere; yiyecek, içecek, temizlik maddeleri gibi eşyaların teslimi, serbest bölgedeki alıcılara yapıldığının ve serbest bölgeye vasıl olduğunun gümrük beyannamesi yerine serbest bölge işlem formu ile ispat edilmesi halinde de ihracat istisnası kapsamında değerlendirilir. (GİB. 31.03.2008 t. B.07.1.GİB.0.01.53/5373-32101s.y.) ve (Dış T. MÜS.10.03.2009 t. 8885 s.y)

9.4.14. S.B 'DE; VERİLEN HİZMETLER VE YÜK TAŞIMA İŞLERİ

Serbest bölgelerde verilen hizmetler ile serbest bölgelere veya bu bölgelerden yapılan **ihraç amaçlı** yük taşıma işlerinde KDV istisnadır.

Hizmet istisnası kapsamına;

- a) Yalnızca serbest bölgede verilen hizmetlerde KDV istisnadır.
- b) Serbest bölgelere veya bu bölgelerden yapılan ihraç amaçlı yük taşıma işlerinde KDV istisnadır.
- c) Serbest bölgeden bir limana veya bir gümrük çıkış kapısına ihraç malının taşınması işi KDV 'den istisnadır.
- d) Serbest bölgede üretilecek mamulün üretiminde kullanılacak malların yurtiçinden serbest bölgeye, serbest bölgeden bir başka serbest bölgeye taşınması da istisna kapsamındadır.
- e) İhraç amaçlı yük taşıma işleri dışında, yurtiçinden serbest bölgeye verilen hizmetler ile serbest bölgeden yurtiçine yönelik olarak verilen hizmetler KDV'ye tabidir.

- f) Ayrıca; ihracat amaçlı olmayan serbest bölgeden yurtiçine yapılacak taşıma işleri KDV'ye tabi olacaktır.

Örnek 1: Serbest bölgede faaliyet gösteren Ege A.Ş. 'ye serbest bölgeye gelinerek Mak-Bak Ltd. Şti. tarafından, Makine Bakım ve Onarım hizmeti verilmesi sonucu düzenlenen faturada KDV yer almayacaktır.

Örnek 2: Serbest bölgede faaliyet gösteren Ege A.Ş. 'nin serbest bölge dışından araç kiralaması KDV'ye tabidir.

Örnek 2: Serbest bölgede faaliyet gösteren Ege A.Ş., serbest bölgede üreteceği mallara ilişkin yurtiçinden satın aldığı hammaddeleri Taşır Nakliyat Ltd. Şti 'ne taşıttırıştır.

Ege A.Ş. bu hammaddeleri kullanarak ürettiği malların bir kısmını ihraç etmiş, ihraç edilen malların limana kadar taşınması işini de yine Taşır Nakliyat Ltd. Şti 'ne yaptırmıştır.

Ürettiği malların kalan kısmını da yurtiçine satmış ve söz konusu malları Yaşar Nakliyat A.Ş. 'ne taşıttırıştır.

Bu örnekte;

Taşır Nakliyat Ltd. Şti. tarafından yapılan taşıma işleri, serbest bölgelerde ihracat amaçlı taşıma olduğundan KDV'den istisnadır.

Yaşar Nakliyat A.Ş. tarafından yapılan taşıma işi ise serbest bölgelerde ihraç amaçlı yük taşıma işi olmadığından KDV'ye tabidir.

(11.s.n. KDVGUT Değişiklik) ve (KDV Kn. Md. 17/4-ı)

9.4.15. SERBEST BÖLGELERDE KDV

Serbest bölgelere mal ve hizmet satışında da normal ihracat işlemlerinde olduğu gibi KDV istisnası vardır.

Ancak;

- KDV istisnası için gümrük çıkış beyannamesinin “GÇB” düzenlenmesi zorunludur.
- Serbest bölgelere **tüketilmek** üzere Türkiye den gönderilen mallar için “Serbest Bölge İşlem Formu” düzenlemek KDV istisnası için yeterli kabul edilir.

- c) Serbest bölgelere gelinerek hizmet verilmesi halinde ya da hizmet veren firma serbest bölge içinde kayıtlı firma ise düzenlenecek hizmet faturası KDV 'den istisnadır.
- d) Serbest bölgelere yapılan “Fason İşçilik” KDV 'den istisnadır.

9.4.16. S.B ‘e; TÜRKİYE DEN İHRACATTA ÖTV

Serbest bölgelere Türkiye den yapılan özel tüketim vergisi (ÖTV)uygulanmayan malların ihracatında, ÖTV istisnası uygulanmaz. ÖTV istisnasının uygulanması için, ÖTV 'li malın Türkiye sınırlarını terk etmesi gerekir. Serbest bölgeler Türkiye sınırları içinde kabul edildiğinden, ÖTV istisnası kapsamı dışında kalmıştır.

9.5. S.B ‘de; DÜZENLENEN BELGELER

Serbest bölgelerde, bölgenin özelliğine göre düzenlenen belgeler vardır. Bu belgeler bölgedeki faaliyetlerin denetiminde önemli yer tutar.

Aşağıda serbest bölgelere mal girişi ve serbest bölgelerden mal çıkışı dikkate alınarak düzenlenen belgeler açıklanacaktır.

9.5.1. Serbest Bölgelere Mal Girişinde (İthalatta) Kullanılan Belgeler;

S.B 'lere, bölge dışından mal girişinde aşağıdaki belgeler yer alır.

- Serbest Bölge İşlem Formu,
- Ön Statü Belgesi,
- Malın Faturası,
- Çeki Listesi,
- Gümrük Beyannamesi,
- TIR Karnesi (Carnet TIR)
- Transit Belgesi, (*Transit gelen ürünler için*),
- Dolaşım Belgeleri (*Geldiği ülkeye göre*),
- a) Menşe Şahadetnamesi,
- b) A.TR Belgesi,
- c) EUR-1 Belgesi

Not; Türkiye den serbest bölgeye gönderilen ihracatlar da dolaşım belgeleri ihtiyaridir. Ön Statü Belgesinde ilgili açıklamalara yer verilir.

9.5.2. S.B ‘de; MAL ÇIKIŞINDA (İHRACATTA) KULLANILAN BELGELER

S.B ‘den, bölge dışına mal çıkışında aşağıdaki belgeler yer alır.

- Serbest Bölge İşlem Formu,
- Ön Statü Belgesi (*Serbest dolaşımlar bu belgede belirtilir*).
- Malın Faturası,
- Çeki Listesi,
- Gümrük Beyannamesi,
- Banka Dekontu (*ödeme şekli durumuna göre*),
- Laboratuvar Tahlil Raporu Formu,
- Kıymet Bildirim Formu,
- Taahhütname (*İthalat rejimine tabi mallar için*),

9.5.3. SERBEST BÖLGE İŞLEM FORMU

Serbest Bölgelerdeki bütün ticari faaliyetlerin ve kullanıcıların ihtiyaç duyduğu hizmetlerin yapılmasında **Serbest Bölge İşlem Formu** (SBİF) düzenlenir.

SBİF ‘nu serbest bölge kullanıcısının yurt dışına, yurt içine veya serbest bölge içerisinde yerleşik kuruluşlara yaptığı her türlü mal veya hizmet satışı ile ilgili olarak düzenler.

Serbest Bölge İşlem Formunun basımında ve kullanımında aşağıdaki esaslara uyulması gerekir.

a) Serbest Bölge İşlem Formu 7 nüsha düzenlenir.

- 1) Serbest Bölge Müdürlüğü nüshası,
- 2) İşletici, Kurucu İşletici nüshası,
- 3) Gümrük Müdürlüğü nüshası,
- 4) Gümrük Muhafaza Müdürlüğü nüshası,
- 5) Kullanıcı nüshası,
- 6) Serbest Bölge Müdürlüğü nüshası,
- 7) Transit nüshası kendiliğinden karbonlu A4 boyutlarında kâğıda açık ve koyu mavi olmak üzere iki renkli bastırılır.

b) SBİF ‘nun yedinci (7) nüshası talep edilmesi halinde, Serbest Bölgeye yakın bir limandan getirilen malların ilk geliş noktasında işlem yapan gümrük idaresinde kalır. (SB Ynt. Md.34)

c) İhtiyaç duyulması halinde, SBİF ‘ndaki bölümlerin İngilizcesi daha küçük puntolarla Türkçe karşılığının altına yazılabilir.

d) Bölge içi mal satışlarında Serbest Bölge İşlem Formu hem alıcı, hem de satıcı tarafından düzenlenir.

e) Hizmet faaliyetlerinde (yazılım, danışmanlık vb.) bulunan kullanıcılar düzenledikleri faturaları mutlaka SBİF ‘na bağlar.

9.5.4. GÜMRÜK STATÜ BELGESİ (ÖN STATÜ BELGESİ)

Ön Statü Belgesi, serbest bölgelere yurtdışından getirilen veya yurtdışından ihracat rejimine tabi tutularak konulan eşyanın serbest dolaşım statüsünü göstermek bakımından düzenlenen bir belgedir.

Eşyanın serbest dolaşımında bulunması halinde söz konusu belgeye eşyanın serbest dolaşımında olduğu belirtilir. Serbest dolaşımında olmayan bir eşyanın da bu durumu Ön Statü Belgesinde belirtilir.

9.5.5. TİCARİ FATURA

Serbest bölgelerde hiçbir işlem faturasız bölgeye giremez ve çıkamaz. Faturada serbest bölge adresi olması zorunludur. Serbest bölge adresi olmayan faturalar vergi usul kanunu işlemlerinde geçersizdir. Faturalar döviz cinsinden düzenlenir. Faturada döviz kuru T.C Merkez Bankası alış kuru uygulanır. Faturalar Serbest Bölge Müdürlüğü tarafından onaylanır.

9.5.6. GÜMRÜK BEYANNAMESİ

Serbest bölgelere mal ihracında Gümrük Çıkış Beyannamesi düzenlenir. İstenirse 5.000.- \$ dolara kadar sarf malzemeleri için GÇB düzenlenmesi zorunlu değildir. SBİF yeterlidir.

9.5.7. S.B FONU MAKBUZU (ÖZEL HESAP ÜCRETİ)

Serbest bölgelere yurt dışından ya da Türkiye’den mal ve hizmet girişi ve çıkışlarda serbest bölge **özel hesap fon kesintisi** yapılır.

Bu kesinti makbuz ile belgelenir.

- Serbest Bölge Müdürlüğünce Yurtdışından bölgeye getirilen malların CİF değeri üzerinden binde bir (%01),
- Bölgeden Türkiye'ye çıkarılan malların FOB değeri üzerinden binde dokuz (%09) fon kesintisi yapılır.
- Bölge içi mal satışlarından, imha, tasfiye, bölgeden çıkarılan ve tahlil, numune amacıyla bedelsiz olarak getirilen veya götürülen mallardan, özel hesap ücreti alınmaz.
- Bu fon kesintisi bakanlığın talimatı ile T.C. Merkez Bankası ilgili hesabına serbest bölge müdürlünce aktarılır. (22.04.2010 t.RG)

9.6. SERBEST BÖLGELERDE “SBBUP” SİSTEMİ

SBBUP; Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programıdır.

SBBUP ‘un **amacı**; serbest bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla elektronik ortama aktarılmasıdır. Sağlıklı bir veri tabanı oluşturularak serbest bölge işlemlerinin tam olarak izlenebilmesi hedeflenmiştir.

SBBUP Veri Girişi Yapıldığında;

- Bakanlık ile Serbest Bölge Müdürlükleri,
- Kullanıcılar (İşletici, Bölge Kurucu İşletici şirketler dâhil),
- Gümrük İdareleri,
- Türkiye İstatistik Kurumu,
- Diğer ilgili kuruluşlar arasında entegrasyon sağlanır.

İşlemler nitelikli elektronik imza kullanılarak yapılır.

SBBUP; Firma adına nitelikli elektronik imza yetkisi sahibi kişi ya da kişiler tarafından kullanılabilir. Bu belge ve yetki noter huzurunda imzalanarak verilir. (Dış Tic. Mtş. 14.08.2008 t. ve 2008/4 s. Genelge)

9.6.1. KULLANICI YETKİLENDİRME

Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programını SBBUP “Kullanıcı Yetkilendirme” belgesi; firma adına kullanacak, nitelikli elektronik imza sahibi kişi ya da kişilere verilir.

Belgede firmayı temsile yetkili kişi veya kişiler tarafından noter huzurunda imzalanarak verilir.

Firma, ayrı ayrı olmak üzere birden çok kişiye yetki verebilir.

KULLANICI YETKİLENDİRME BAŞVURUSU BİLGİLERİ	
Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programı	
Nitelikli sertifika sahibinin	
Adı Soyadı	YASER GÜRSOY LÜTFEN BÜYÜK HARF GİRİNİZ.
TC Kimlik No (Yabancılar için Pasaport No [Sertifikada yer aldığı şekilde])	11122233344
Uyruk/Ülke	Türkiye ▼

Formun devamında bilgiler doldurulur.

9.6.2. YETKİLENDİRME KAPSAMI

Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programını (SBBUP) kullanıcıları yetkilendirme başvurusunu tamamlar.

Üretim, alım, satım, depo işletmeciliği, işyeri kiralama gibi faaliyetler için kullanıcılar ya da İşletici, Bölge Kullanıcı İşletici (BKİ) şirketler tarafından doldurulacak taahhütnamelerde aşağıda belirtilen yetki türlerinden sadece biri seçilebilir.

Yetki Türleri;

•**Her Türlü Giriş ve Onay Yetkisi:** Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programı (SBBUP) kapsamında firma adına her türlü işlemi yapma ve onaylama yetkisi (mal giriş ve çıkış işlemleri, kiralama işlemleri, ruhsat işlemleri vb.) alınır.

•**Giriş Yetkisi:** Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programı (SBBU) kapsamında firma adına sadece bilgi girişi yapma yetkisi alınır.

•**SBİF Giriş ve Onay Yetkisi:** SBBUP kapsamında serbest bölge işlem formu vasıtasıyla gerçekleştirilen her türlü işlemi yapma ve onaylama yetkisi alınabilir.

9.7. S.B MAL GİRİŞİ, ÇIKIŞ, TRANSİT TİCARET ve MAL SATIŞ SÜRECİ

Bu bölüme kadar serbest bölgeler ile ilgili geniş bilgiler verilmiştir. Bu işlemler serbest bölgeye giriş, çıkış işlemi ile serbest bölgede üretim ve ticaret işlemleri uygulama şekillerini değiştirmektedir.

Serbest bölgelere gelen, işlenen ve çıkan malların;

- Serbest bölgeye mal geliş şekli,
- Üretim ya da ticaret (alıp satma) amaçlı olması,
- Serbest bölgeden çıkış şekli,
- Serbest bölgelerde Transit Ticareti farklıdır.

Aşağıda; serbest bölgeye mal girişi, çıkışı, transit ticaret ve bölge içinde mal alış, satış süreci açıklanacaktır. (<https://kms.kaysis.gov.tr>)

9.7.1. S.B ‘ye; MAL GİRİŞİ ve UYGULAMA SÜRECİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren kullanıcı firma ya da yetki verdiği temsilcisi (Gümrük Müşaviri), serbest bölge dışından malı gelecek olması halinde aşağıdaki süreçleri takip eder.

- Mal serbest bölgeye gelmeden önce Serbest Bölge İşleticisinden ve ya Bölge Kurucu İşleticisinden (BKİ) Serbest Bölge İşlem Formunu (SBİF) alınır. Tüm nüshaları eksiksiz doldurulur.
- Mala ait faturaya varsa diğer belgeler eklenir. En az altı (6) saat öncesinden Bölge Müdürlüğüne müracaat edilir.
- Serbest bölge adresli olmayan faturalar işleme koyulmaz.
- Özel hesap ücreti elektronik ortamda bankaya ödenir. Fon bedeli havale “Dekontu” Bölge Müdürlüğüne ibraz edilir.
- Bölge Müdürlüğü SBİF onaylar, mal girişine izin verir.
- Onaylanan Formun ilk nüshası, kaydın kapatılması sırasında karşılaştırılmak üzere Bölge Müdürlüğüne alınır ve diğer nüsha ilgiliye (*kullanıcı ya da temsilcisi Gümrük Müşavirine*) iade edilir.
- Serbest bölge işleticisinden ya da BKİ ‘den hizmet talep etmek için SBİF ‘na, manifesto ya da irsaliye ile ordino eklenir. BKİ hizmetin tarifede belirtilen ücretini tahsil eder. Tahsilata ilişkin kaydı SBİF ‘na ilgili alanına işler.
- Kullanıcı veya yetkili temsilcisi SBİF ‘nun kalan nüshalarını malların serbest bölgeye girişi için gümrük idaresine ibraz eder.
- Gümrük idaresi tarafından gerekli işlemler yapılır. Malların bölgeye girişi tamamlanır. Malların sorumluluğu kullanıcıya geçer.

- Malların bölgeye giriş işlemi tamamlandıktan sonra, kayıtların kapatılması için kullanıcı tarafından gümrük idaresince tescili yapılmış SBİF 'nin kalan nüshası Bölge Müdürlüğüne verilir.
- Bölge Müdürlüğü; limana getirilen mallar için düzenlenen SBİF kullanıcı tarafından bilgi amacıyla gümrük idaresine gönderilir.
- Mallar, bölgeye girişinden sonra kullanıcılar tarafından;
 - a) “Yıllık Stok Bildirim Formu” na,
 - b) Envanter Defterine işlenir.
 - c) Bu kayıtlar Bölge Müdürlükleri ile Bölge Gümrük Müdürlüklerinin incelemesine sunulacak şekilde hazır bulundurulur.
- SBİF 'nin altıncı (6.) nüshasını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş (5) iş günü içerisinde Bölge Müdürlüğüne vermeyen kullanıcıların diğer talepleri işleme konulmaz.

9.7.2. S.B 'den; MAL ÇIKIŞI ve UYGULAMA SÜRECİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren kullanıcı firma ya da yetki verdiği temsilcisi (Gümrük Müşaviri), serbest bölgeden mal çıkarılacak olması halinde aşağıdaki süreçleri takip eder.

- Malların serbest bölgeden çıkarılması için önce Serbest Bölge İşleticisinden veya Bölge Kurucu İşleticisinden (BKİ) Serbest Bölge İşlem Formunu (SBİF) alınır. Tüm nüshaları eksiksiz doldurur.
- Mala ait faturaya varsa diğer belgeler eklenir. En az altı (6) saat öncesinden Bölge Müdürlüğüne müracaat edilir. Serbest bölge adresli olmayan faturalar işleme koyulmaz.
- Özel hesap ücreti elektronik ortamda bankaya ödenir. Fon bedeli havale “Dekontu” Bölge Müdürlüğüne ibraz edilir.
- Bölge Müdürlüğü SBİF onaylar, mal çıkışına izin verir.
- Onaylanan Formun ilk nüshası, kaydın kapatılması sırasında karşılaştırılmak üzere Bölge Müdürlüğüne alınır ve diğer nüsha ilgiliye (*kullanıcı ya da temsilcisi Gümrük Müşavirine*) iade edilir.
- Kullanıcı veya yetkili temsilci Gümrük Müşaviri SBİF 'nin kalan nüshaları ile gümrük mevzuatı gereğince diğer belgeleri forma ekler. Malların serbest bölgeden çıkışı için gümrük idaresine ibraz eder.
- Gümrük idaresi tarafından gerekli işlemler yapılır. Malların bölgeye çıkışı tamamlanır. Mallar bölge dışı alıcı tasarrufuna geçer.

- Serbest bölgeden Türkiye 'ye yapılan satışlarda, dökme mallar on beş (15) gün, diğer mallar yedi (7) gün içerisinde serbest bölgeden çıkarılması gerekir.
- Malların bölgeden çıkışı tamamlandıktan sonra, kayıtların kapatılması için kullanıcı tarafından gümrük idaresince tescili yapılmış SBİF 'nun kalan nüshası Bölge Müdürlüğüne verilir.
- Bölge Müdürlüğü; limandan çıkan mallar için düzenlenen SBİF kullanıcı tarafından bilgi amacıyla gümrük idaresine gönderilir.
- Mallar, bölgeden çıkış işleminden sonra kullanıcılar tarafından;
 - d) “Yıllık Stok Bildirim Formu” na,
 - e) Envanter Defterine işlenir.
 - f) Bu kayıtlar Bölge Müdürlükleri ile Bölge Gümrük Müdürlüklerinin incelemesine sunulacak şekilde hazır bulundurulur.
- SBİF 'nun altıncı (6.) nüshasını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş (5) iş günü içerisinde Bölge Müdürlüğüne vermeyen kullanıcıların diğer talepleri işleme konulmaz.

9.7.3. S.B 'de; TRANSİT TİCARET ve UYGULAMA SÜRECİ

Serbest bölgelerden transit ticarete, serbest bölgeye fiilî olarak mal girişi ve çıkışı yapılmaz.

Serbest bölgelerdeki transit ticarete; normal transit ticarete olduğu gibi alış ve satış bedelleri arasında lehte fark şartı aranır.

Serbest bölge kullanıcıları tarafından, transit ticarete konu malın; bir ülkeden (Türkiye ve Türkiye deki serbest bölgeler hariç) başka bir ülkeye satışı transit ticaretin temelini oluşturur.

Serbest bölgelerde geçerli transit ticaret işlemleri için;

- Transit alış ve satış işlemlerine ilişkin SBİF 'nun,
- Alış ve satışa ilişkin faturaların ve varsa alım ve satıma ilişkin sözleşmenin,
- Malın CIF alış bedeli üzerinden binde bir (%01) oranında özel hesap ücreti (Fonun) yatırıldığına ilişkin dekontun,
- Satış bedelinin tahsil edildiğini gösterir belgenin (*döviz alım belgesi-nin*),
- Satış bedelinin ilgilinin hesabına yatırıldığına dair banka yazısının,

- Ödeme ve tahsilat belgelerinin ibrazından sonra, üç gün içerisinde Bölge Müdürlüğüne verileceğine ilişkin taahhütnamenin, Bölge Müdürlüğüne ibrazı yapılır.
- Alış ve satışa ilişkin anılan belgelerin Bölge Müdürlüğüne aynı anda ibrazı edilmesi ve işlemlerin Bölge Müdürlüğüne onaylanmasından sonra transit ticaret işlemi tamamlanır.

Transit ticarete Serbest Bölge İşlem Formlarının gümrük idaresine ibrazı gerekmez.

9.7.4. S.B; İÇİ MAL ALIŞ, SATIŞLARI ve UYGULAMA SÜRECİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren kullanıcılar,
Bölge depolarından yararlanan gerçek veya tüzel kişiler,
Aynı bölgede faaliyet gösteren diğer bir kullanıcıya mal satabilir.

Serbest bölgede mal satışında aşağıdaki süreç izlenir;

- Mal satışı halinde, hem alıcı hem de satıcı kullanıcı tarafından düzenlenecek Serbest Bölge İşlem Formları (SBİF) ve fatura ile Bölge Müdürlüğüne başvuru yapılır.
- Bölge içi mal satışlarında Fon 'a ücret ödenmez.
- Sevkiyatın tamamlanmasından sonra, malların sorumluluğu alıcı kullanıcıya geçer.
- Kayıtlarının kapatılmasından sonra, her iki kullanıcı tarafından SBİF 'nın kalan nüshaları Bölge Müdürlüğüne verilir.
- Bölge içi satışlardan sonra kullanıcılar tarafından;
 - a) Yıllık Stok Bildirim Formuna
 - b) Envanter Defterine,
 - c) Üretim, montaj ve demontaj konusunda faaliyet gösteren kullanıcılar tarafından Üretim Takip Formuna işlenir.
- Bu kayıtlar Bölge Müdürlükleri ile Bölge Gümrük Müdürlüklerinin incelemesine sunulacak şekilde hazır bulundurulur.
- SBİF 'nın son nüshalarını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş (5) işgünü içerisinde Bölge Müdürlüğüne getirmeyen kullanıcıların diğer işlemleri işleme konulmaz.

9.8. S.B ‘de; DEFTERLER, MUHASEBE İŞLEMLERİ

Serbest bölgede, Tekdüzen Hesap Planı uygulanır.

S.B ‘de muhasebe kaydı yaparken, işlem günü T.C Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınır. “T.L” ’sına çevrilerek muhasebe kayıtları yapılır.

Serbest bölge, adresli olmayan faturanın muhasebe işlemi yapılmaz.

Faturalarda noter onayı bulunmak zorundadır.

Serbest bölgede bankada hesap açtırılması zorunludur. Banka hesapları döviz cinsinden izlenir.

Serbest bölgede, **Ba** ve **Bs** düzenlenmesi zorunludur. Düzenleme haddi 5.000.- TL olarak uygulanır. (396.s.n.VUKGT)

Ba; bir KDV dönemi (ay) içinde serbest bölgeden ve serbest bölge dışından yapılan 5.000.- T.L tutarını aşan mal ve hizmet **alış** faturalarının listelendiği ve düzenlendiği belgedir.

Bs ise; bir KDV dönemi (ay) içinde serbest bölge içinde ve serbest bölge dışına yapılan 5.000.- T.L tutarını aşan **satış** faturalarının listelendiği ve düzenlendiği belgedir.

9.6.1. S.B ‘de; TUTULMASI ZORUNLU DEFTERLER

Serbest bölgelerde “TL” ve yabancı para birimi ile defter tutulabilir.

Defterler yabancı para birimi ile düzenlendiği takdirde, defter kayıtlarına esas alınan yabancı para biriminden beş (5) yıl dönülmez.

Beyannameler ise “TL”‘na çevrilerek beyan edilir. Vergilerin ödemesi, mahsubu ve iadesi “TL” olarak yapılır.

S.B ‘de ticari faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişiler 2005 yılından itibaren herhangi bir hadde bağlı kalınmaksızın, VUK hükümlerine uygun olarak **bilanço esasına göre defter** tutar.

Bilanço esasına göre tutulacak defterler;

- a) Yevmiye Defteri (*Günlük Defter*),
- b) Büyük Defter (*Defter-i Kebir*),
- c) Envanter defteridir.

Defterler Maliye Bakanlığının yetki verdiği anlaşmalı matbaalarda basılır ve noter tarafından onaylanır.

Envanter defterleri noterden ayrıca, S.B. Müdürlüğüne de onaylatılır.

Dönem Sonlarında defterler S.B. Müdürlüğüne ibraz edilir.

(345.s.n.VUKGT. Md.4) ve (348.s.n.VUKGT)

9.6.2. S.B ‘den; İTHALAT VE MUHASEBE İŞLEMLERİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren yerli ya da yabancı bir firma Türkiye dışından ve Türkiye den mal ithal edebilir.

Türkiye deki ithalat mevzuatı serbest bölgelerde geçerli değildir.

Serbest bölgeler aynı zamanda Transit Ticaret sahaları kapsamındadır.

Türkiye den serbest bölgeye mal satışı yapılması halinde,

- Serbest bölgedeki firma için bu işlem ithalattır. Türkiye deki ithalat muhasebe işlemleri uygulanır. Farklı olarak serbest bölgedeki fon kesintileri de ithalat maliyetine ilave edilir.
- Türkiye deki firma için ise ihracattır.

9.6.3. S.B ‘den; MAL İHRACATI VE MUHASEBE İŞLEMLERİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren yerli ve yabancı bir firma Türkiye ye ya da Türkiye dışındaki ülkelere mal ihraç edebilir.

Serbest bölgeden Türkiye ye mal satışı halinde,

- Serbest bölgedeki firma için ihracat işlemidir. Türkiye deki ihracat muhasebe işlemleri uygulanır. Farklı olarak serbest bölgedeki fon kesintileri de ihracat maliyetine pazarlama gideri olarak ilave edilir.
- Serbest bölge dışındaki firma için ise ithalattır.

10. BÖLÜM

TRANSİT TİCARET, TRANSİT TAŞIMACILIK VE LOJİSTİK İŞLEMLERİ

TRANSİT TİCARET REJİMİ ve İŞLEYİŞİ
GÜMRÜK KANUNUNDA TRANSİT TİCARET
T.T. BEYAN, SÜRE ve SONA ERMESİ
T. TİCARETTE ÖZELLİK ARZ EDEN İŞLEMLER
HAVA YOLU İLE TRANSİT TİCARET
POSTA YOLU İLE TRANSİT TİCARET
KKTC TAŞITLARI İLE TRANSİT TİCARET
TRANSİT TİCARETTE KAMBİYO İŞLEMLERİ
TRANSİT TİCARETTE VERGİLER
TRANSİT TAŞIMACILIK
VERGİ YASALARINDA TRANSİT TAŞIMACILIK
LOJİSTİK İŞLEMLERİ ve FONKSİYONLARI
LOJİSTİKTE DIŞ KAYNAK ve “ 3 P ”
LOJİSTİKTE BELGELER ve DEFTERLER

10. TRANSİT TİCARET, T. TAŞIMACILIK ve LOJİSTİK

Uluslararası ticarete transit ticaret ve transit taşımacılık bir birinden ayrı işlemlerdir.

Birinde uluslararası ticaret alış, satış vardır.

Diğerinde ise taşımacılık hizmeti vardır.

Transit ticaret bir malı her hangi bir ülkeden satın alıp, başka bir ülkedeki alıcıya satış işlemidir.

Transit taşımacılık ise bir malı bir ülke satıcısından teslim alıp, uluslararası taşıma kurallarına göre, üçüncü ülkeler üzerinden geçirilmek suretiyle, başka bir ülkedeki alıcısına teslim etmek amacıyla taşıma hizmeti vermektir.

Dış ticarete, taşıma hizmeti ile birlikte yurt içi ve yurt dışı lojistik hizmetler de verilmektedir. Malın imalatçısından, nihai tüketicisine kadar yapılan hizmetler de **lojistik hizmetin** konusuna girmektedir.

Transit taşımacılık, uygulamada transit ticaret ile karıştırıl-maktadır. İkisi de ayrı konular olarak aşağıda açıklanmıştır.

Örnek-1; Ege A.Ş 'nin Almanya dan 1.000.- Euro (€) 'dan satın aldığı malı, Azerbaycan da bir alıcıya 1.100.- € 'ya satması transit ticarettir. Bu örnekte alış ve satış faturaları vardır.

Örnek-2; Ege Taşımacılık Ltd. Şti 'nin Almanya dan teslim aldığı malı, Azerbaycan da bir alıcıya "TIR Sözleşmesi" kapsamında teslim etmesi transit taşımacılıktır. Bu örnekte taşıma faturası vardır.

Örnek-3; Kale Lojistik Ltd. Şti 'nin Almanya dan malları tedarik etmesi, Azerbaycan daki alıcıya, aracı firma adına teslim etmesi, mal ile ilgili bakım, onarım ve servis hizmeti vermesi lojistik işlemleri kapsar.

10.1. TRANSİT TİCARET

Eşyanın bir yerden alınıp, Türkiye gümrük bölgesinde serbest dolaşıma girmeden, başka bir ülkeye ya da başka birine satış ticarettir. İhracatçı bu ticarete muafiyetlerden yararlanır.

Şartlı muafiyet kapsamında, ekonomik etkili rejimdir.

TRANSİT REJİMİ;

- Ulusal transit rejimini (Türkiye gümrük bölgesi içinde başlayıp, biten transit rejimini),

- TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesini (TIR Sözleşmesini),
- Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşmeleri (Serbest Transit),
- Geçici İthalat Sözleşmesini,
- Kuvvetlerin Statüsü Hakkında Kuzey Atlantik Anlaşmasına Taraf Devletler Arasındaki Sözleşmeler, kapsamındaki transit işlemlerini kapsar. (Gm.Ynt. Dğşk. Y.D.Y;01.08.2017 t. 30141 s.R.G).

10.1.1. TRANSİT TİCARET İŞLEMLERİ

Yurt dışında veya serbest bölgede yerleşik bir firmadan ya da antrepodan satın alınan malın, yine yurt dışında veya farklı serbest bölgede başka bir alıcıya ya da antrepoya satılması işlemidir.

Transit rejim kapsamında satın alınan malın, Türkiye üzerinden transit olarak veya doğrudan doğruya (*Türkiye üzerinden geçirmeksizin*) başka bir ülke alıcısına teslimi yapılabilir. Yasa ile transit ticareti yasak olan patlayıcı mallar transit ticarete konu olamaz. İthalat ve ihracat yapılması yasaklanmış ülkelerle transit ticaret yapılamaz. (*İhr. Ynt. 4-n*)

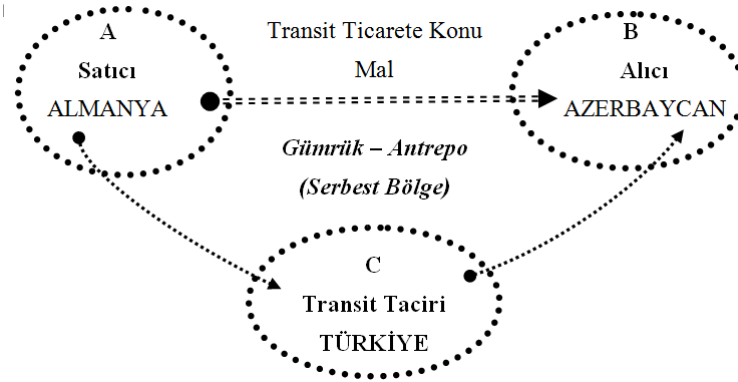
10.1.1.1. TRANSİT TİCARET İŞLEYİŞİ

Transit ticaret işlemleri gümrük mevzuatında yer alan transit rejimi kapsamında yürütülür.

Transit ticaretin işleyişi aşağıda iki örnek ile açıklanmıştır:

ÖRNEK;

Transit ticarete konu mal, transit taciri Türk firması **(C)** tarafından, yurt dışında Almanya daki satıcı **(A)** firmasından fatura ile satın alınır. Yine yurt dışında Azerbaycan daki alıcı **(B)** firmasına fatura ile satılır. Aradaki lehte fark transit taciri Türk firmasının transit ticaretten elde ettiği kâr olur. Bu transit malın Almanya dan Azerbaycan'a ulaştırılması, Türkiye üzerinden ya da hiç Türkiye ye uğramadan geçişinin yapılması, transit ticaretin akışını değiştirmez.

Transit ticarete malın Türkiye gümrük bölgesine serbest dolaşıma girişi yapılmadan, başka alıcılara satışı yapılması işlemi söz konusudur. Bu alıcılar yurt dışı alıcı olabileceği gibi yerli alıcılar da olabilir. Yerli alıcılar bu malı Türkiye'ye sokmak isterse ithalat rejimi uygulanır.

10.1.1.2. Ulusal ve Ortak Transit Rejim, Terimler ve NCTS Sistemi

10.1.1.2.1. TRANSİT TİCARETTE TERİMLER

Aktif Taraf; Ortak Transit Rejimi Sözleşmesinde akit taraftır.

Hareket Gümrük İdaresi; Eşyayı transit rejimine tabi tutan beyanın kabul edildiği gümrük idaresidir.

Eşyanın Serbest Bırakılması; Hareket gümrük idaresinin, eşyanın transit rejimin amaçlarına uygun olarak sevkine izin vermesidir.

Varış Gümrük İdaresi; Transit rejimine tabi tutulan eşyanın, transit rejimin sonlandırılması için sunulması gereken idaredir.

Asıl Sorumlu; Transit rejim beyanında bulunan veya adına rejim beyanında bulunulan kişidir. Genel olarak transit rejimi teminatlı bir rejim olduğundan, asıl sorumlu aynı zamanda teminat sahibi kişidir.

Transit Refakat Belgesi (TRB); Transit beyanındaki eşyaya refakat etmek üzere bilgisayarlı transit sisteminde bastırılan belgedir. Kalem listesi ve transit refakat belgesi ayrılmaz parçalardır.

Transit, Güvenlik Refakat Belgesi (TGRB); Transit beyanının, emniyet ve güvenlik bilgilerini içermesi halinde, transit beyan bilgileri ile emniyet ve güvenlik bilgilerine dayanan ve eşyaya refakat etmek üzere bilgi-sayarlı transit sisteminde bastırılan belgedir.

Tek İdari Belge (TİB); “EŞya Ticaretindeki İŞlemlerin BasitleŐtirilmesine” ilişkin sözleşmede öngörülen belgedir.

T1 ve T2 gibi kodları; eşyanın transit ticarete hangi statü altında taŐındıđını belirten kodlardır.

T1 Kodu, Avrupa Birliği dışı eşyaların taşınmasında kullanılır.

T2 Kodu; Avrupa Birliği eŐyalarının taşınmasında kullanılır.

TR Kodu; Ulusal transit rejiminde açılan beyannamelerde kullanılır. Hareket ve varış idareleri Türkiye Gümrük Bölgesi içerisinde olan transit işlemlerinde kullanılan rejim kodudur.

LRN (Local Reference Number), asıl sorumlu tarafından transit beyannamesinin sistem üzerinden düzenlenmesi ile sistem tarafından otomatik olarak verilen bir tescil numarasıdır.

MRN (Movement Reference Number) ise; LRN almış bir transit beyannamesinin hareket idaresince kabul, tescil ve muayenesi sonucunda sistem tarafından otomatik olarak verilen bir tescil numarasıdır.

Garanti Referans Numarası (GRN); Garanti referans numarası teminat idaresine sunulan her mektup için ayrı ayrı verilen bir numaradır. Beyanname hazırlanması esnasında teminat bölümünde bu numara giriş yapılarak teminat kullanılır.

10.1.1.2.2. ULUSAL VE ORTAK TRANSİT REJİM

Ulusal Transit Rejimi; Türkiye gümrük bölgesi içerisinde başlayıp biten transit işlemleridir. Hareket ve varış gümrük idareleri Türkiye gümrük bölgesi içerisinde ise rejime ulusal transit rejimi denir.

Ortak Transit Rejimi; lkemizin de 2012 yılında taraf olduğu Ortak Transit Sözleşmesi (OTS) erevesinde Avrupa Birliği ve EFTA (*İzlanda, Norveç, İsviçre ve Lihtenştayn*) lkeleri ile ülkemiz arasında gerçekleştirilen transit işlemlerinin yrtldğu rejimdir.

Ortak Transit Rejimin Faydaları;

- İşlemlerin hızlandırılması ve basitleştirilmesi,
- İşlemlerin kâğıtsız ortamda yürütülmesi (fallback durumu hariç),
- Belirli koşullarda basitleştirilmiş işlemlerden yararlanmak,
- Teminatların takip edilmesi,
- Taraf ülkelerden geçiş kolaylığı,
- Kapsamlı teminat kullanılması halinde, teminatların hızlı bir şekilde düşürülmesidir.

10.1.1.2.3. YENİ BİLGİSAYARLI TRANSİT SİSTEMİ (NCTS)

Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi (NCTS); ortak transit işlemleri ile ulusal transit işlemlerinin bilgisayar ortamında izlendiği sistemdir. Kâğıt beyanname kullanılmaz.

Transit işlemler gerçekleştirilirken elektronik mesajlaşma ile veri alışı, veri verişinin her safhası elektronik ortamda takip edilir.

NCTS uygulamasına erişim için;

Asıl sorumlular Bilgisayar kullanıcı kodları ve şifreleri ile NCTS uygulamasına erişim sağlar.

NCTS için yeni bir kullanıcı oluşturmaya gerek yoktur.

Transit beyanı asıl sorumlu tarafından NCTS üzerinden elektronik ortamda yapılır.

NCTS uygulamasında ilgili alanlar asıl sorumlu tarafından doldurulur.

NCTS Amacı; Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi (NCTS), transit beyanının sunulmasından rejimin ibra edilmesine kadar;

- Transit ticaretin her aşaması elektronik ortamda gerçekleştirilir.
- Gümrük idareleri ile ticaret erbabı arasındaki iletişim sağlanır.
- Elektronik mesajlar ile güven sağlanır.
- Güvenli ticaret erbabı için basitleştirmiş işlemler ve teminatlar uygulamaya koyulur.
- Transit ticaret süreci hız kazanır. (<http://ggm.gtb.gov.tr>)

10.1.1.3. GÜMRÜK KANUNUNDA TRANSİT REJİMİ

Transit rejimde gümrük beyannamesi ile beyan yapılır. Gümrük beyannamesinin nüshaları aşağıdaki şekilde kullanılır.

- Transit işlemleri için;** 1, 4 ve 5 no.lu nüshalar kullanılır.
- Hem transit hem ihracat için;** Bir beyanname formunun hem ihracat hem de transit işleminde kullanılmak istenmesi halinde, 1, 2, 3, 4 ve 5 no.lu nüshalar, ihracat beyannamesi ve transit beyannamesi olarak kullanılır.
- Hem transit hem ithalat için;** Bir beyanname formunun hem transit hem de ithalat işleminde kullanılmak istenmesi halinde, 1, 4, 5, 6, 7 ve 8 no.lu nüshalar, transit beyannamesi ve ithalat beyannamesi olarak kullanılır. (*Gm.Ynt.07.10.2009.t.27369 s.RG*)

10.1.1.3.1. TRANSİT REJİMİ

Transit rejimi;

- İthalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayan serbest dolaşıma girmemiş mallar için uygulanır.
- İhracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye gümrük bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınmasında uygulanır.

Gümrük idareleri, transit rejimine tabi tutulan eşyanın Türkiye gümrük bölgesi içinde;

- Yabancı bir ülkeden yabancı bir ülkeye,
- Yabancı bir ülkeden Türkiye'ye,
- Türkiye'den yabancı bir ülkeye,

- Bir iç gümrük idaresinden diğer bir iç gümrük idaresine, taşınmasına izin verir.

Transit rejimine tabi eşyanın Türkiye gümrük bölgesinde taşınması;

- Transit rejimi beyanı kapsamında,
- TIR karnesi kapsamında,
- Transit belgesi olarak kullanılan ATA karnesi kapsamında,
- Kuvvetlerin Statüsüne Dair Kuzey Atlantik Anlaşmasına Taraf Devletler Arasındaki Sözleşme ile öngörülen form 302 kapsamında,
- Posta kolileri dâhil olmak üzere posta yoluyla,
- Yönetmelik ile belirlenecek hallerde, demiryolu ile taşımada CIM Taşıma Belgesi, büyük konteynerler ile taşımada TR Transfer Notu, havayolu ve denizyolu ile taşımada eşya manifestosu kapsamında yapılır.

Transit rejimine tabi tutulan eşya ve gerekli belgeler, rejimi düzenleyen hükümlere uygun olarak varış gümrük idaresine sunulduğunda, transit rejimi sona erer.

Hareket gümrük idaresindeki bilgi ve belgeler ile varış gümrük idaresindeki bilgi ve belgelerin karşılaştırılması sonucunda, transit rejiminin usulüne uygun olarak sonlandırıldığı belirlenmesi halinde rejim ibra edilir.

Transit rejiminin uygulanmasında ekonomik etkili bir gümrük rejimine tabi eşyanın taşınmasına ilişkin olarak Müsteşarlıkça belirlenecek özel hükümler saklıdır. (*Gm. Kn. 84*)

10.1.1.3.2. TRANSİT REJİMİNDE TEMİNAT

Transit eşyası için tahakkuk edebilecek gümrük vergilerinin ödenmesini sağlamak üzere teminat verilmesi zorunludur.

Ancak;

Havayoluyla, Boru hattıyla, Demiryoluyla, Denizyoluyla, yapılan taşımalar için, yönetmelikle belirlenen haller dışında teminat aranmaz.

Teminat:

- Tek bir transit işlemi için bireysel teminat,
- Müsteşarlık tarafından izin verilmesi halinde, birden fazla transit işlemi için kapsamlı teminat, şekillerinde olabilir.

Bu izin;

- Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik olan,

- Transit rejimini düzenli uygulayan, gümrük idaresince bu rejime ilişkin yükümlülüklerini yerine getirebileceği belirlenen,
- Gümrük veya vergi mevzuatını ihlal etmemiş kişilere verilir.
- Güvenirlik standartlarına sahip kişilere indirilmiş kapsamlı teminat veya teminattan vazgeçme izni verilebilir. Teminattan vazgeçme izni, Müsteşarlıkça yüksek risk içerdiği belirlenen eşyanın transit işlemlerinde uygulanmaz. (Gm.Kn.85)

10.1.1.3.3. TRANSİT REJİMİNİN BEYANI ve BEYAN EVARKLARI

Transit rejimin beyanı ve transit rejim çeşidine göre gerekli evraklar aşağıda ayrı olarak açıklanmıştır.

10.1.1.3.3.1. TRANSİT BEYANI AÇILIŞI

Türkiye de transit ticaret beyanı NCTS (*Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi*) ile yapılır.

Transit ticarete; asıl sorumlu;

- Bilgisayar kullanıcı kodu girişi ve
- Şifre kullanarak NCTS sistemine erişim sağlar.

Transit ticaret rejiminin beyanı gümrük beyannamesi ile yapılır.

Transit rejimine tabi tutulan eşyaya eşlik eden ve beyanname bilgileri doğrultusunda “Transit Refakat Belgesi” düzenlenir.

Transit beyannamesi, asıl sorumlu tarafından imzalanır.

Transit ticaret rejimine tabi eşyanın ihbar ile özel durumlar hariç mühürlerin sağlamlığı incelenir. Kapların açılmış olup olmadığı kontrol ve tespit edilir. Gerektiğinde mühür altına alınmak suretiyle varış gümrük idaresine geri iadesi, sevk edilmesi yapılabilir.

Antrepolardan veya gümrük idarelerince konulmasına izin verilen diğer yerlerden çıkarılarak transit edilecek eşya, gerek görülmesi halinde muayene edilir.

10.1.1.3.3.2. TRANSİT BEYAN ÇEŞİDİNE GÖRE AÇILIŞ BELGELERİ

- a) Ortak ve ulusal transit rejiminde; Transit Refakat Belgesi,
- b) TIR Sözleşmesi ile transitte; TIR Karnesi,

- c) Geçici İthalat Sözleşmesi kapsamında; ATA Karnesi,
 - ç) Kuvvetlerin Statüsü Hakkında Kuzey Atlantik Anlaşmasına Taraf Devletler Arasındaki Sözleşme ile öngörülen transitleerde; Form302,
 - d) Demiryolu ile taşımalarla ilişkin basitleştirilmiş usulde; CIM Taşıma Belgesi,
 - e) Denizyolu ve havayolu ile taşımalarla ilişkin basitleştirilmiş usulde; Manifesto,
 - f) Ulusal transit rejiminde, beyan formu kullanılır.
- (Gm.Ynt. Dğşk. Y.D.Y; 01.08.2017 t. 30141 s.R.G.-Md.213)

10.1.1.3.4. TRANSİT TİCARET SÜRESİ

Transit ticaret ile taşınan eşyanın, hareket gümrük idaresinden sevki tarihinden itibaren taşıma aracının sürati, kat edeceği mesafe, hava ve yol durumları dikkate alınarak süre belirlenir. Gümrük idaresi tarafından tespit edilen süre içinde eşyanın varış gümrük idaresine sunulması gerekir. Bu sürenin geçip geçmediğinin tespit edilmesi için, hareket gümrük idaresince transit refakat belgesine sürenin bitim tarihi yazılır. Varış gümrük idaresince de, bu tarih göz önünde bulundurulur.

Türk Gümrük Bölgesi'nde transit halinde olan araçlar için aşağıdaki transit süreleri uygulanır:

- a) Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında en fazla 6 gün (144 saat),
- b) Ekim, Kasım, Aralık, Ocak, Şubat, Mart aylarında en fazla 8 gün (192 saat), transit süresi tanınacaktır.

Ancak söz konusu süreler; demiryolu ile yapılan taşımalarda ve Karayolları Genel Müdürlüğünce düzenlenen Özel Yük Taşıma İzin Belgesi ile taşınan eşya için ilgili belgede belirtilen taşıma sürelerini geçmeyecek şekilde gümrük idaresi tarafından arttırılabilir.

Transit süresi, giriş veya hareket gümrük idaresindeki işlemler bitikten sonra, aracın sevk edildiği saate başlar. Sürenin bitim tarihi transit belgesinde gün, ay ve yıl olarak belirtilir. Süre bitim saati yazılır.

Serbest bölgelere transit olarak sevk edilen eşya için alıcı tarafından ibraz yapılmazsa, eşyayı taşıyan araçların serbest bölgeye geliş tarihi (saati)

gümrük idaresi tarafından düzenlenecek bir tutanakla belirlenir. Söz konusu araçların transit sürelerinin geçip geçmediğinin hesaplanmasında tutanağın düzenlendiği tarih (*saat*) esas alınır.

(*Gm.Gn.Md.06.01.2012.t.00630.s.yazı*)

10.1.1.3.5. TRANSİT TİCARETTE GÜMRÜK İŞLEMLERİ

Türkiye gümrük bölgesinde bir yerden diğer bir yere Transit Rejimde taşınan eşyaya aşağıdaki hükümler uygulanır;

- a) Eşyanın gümrüğe sunulmasına,
- b) Özet Beyan verilmesine,
- c) Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmasına,
- d) Eşyanın geçici olarak depolana yerine alınmasına, ilişkin hükümler uygulanır. (*Gm.Kn.88*)

10.1.1.3.6. TÜRKİYE GÜMRÜK BÖLGESİ İÇİNDE TRANSİT TİCARET

Türkiye gümrük bölgesi içinde yapılan transit ticaret ulusal transit ticaret olarak adlandırılır.

Ulusal transit rejiminin uygulanmasında, özel veya farklı bir düzenleme olmadığı sürece, Ortak Transit Rejimine ilişkin hükümler ulusal transit rejimi için de geçerlidir. Tüm işlemler uluslararası transit ticaret işlemlerindeki gibi geçerlidir.*¹

Ancak;

- Bir Türk limanından, başka bir Türk limanına transit ticaret ile gönderilen eşyayı, yalnız Türk bandıralı gemiler taşıyabilir.
- Bir Türk limanına denizyolu ile gelen transit eşyanın, gemiden indirilmeksizin aynı gemi ile bir başka Türk limanına taşınması durumunda transit beyannamesi düzenlenmez.*²

(*Gm.Ynt. Dğ. Y.D.Y;01.08.2017 t.30141 s.R.G- *1Md.5*2Md.227*)

10.1.1.3.7. TRANSİT REJİMİ SONLANDIRILMA VE TEYİT İŞLEMİ

Transit ticaret işlemlerinde, rejim süreci aşağıdaki şartların oluşması halinde son bulur:

- a) Transit rejimine tabi tutulan eşya ve transit refakat belgesi, usulüne uygun olarak varış gümrük idaresine sunulduğunda, transit rejimi sona erer.
- b) Transit işlemi, mücbir sebep ve beklenmeyen hallerde, beyanname kayıtlı varış gümrük idaresinden başka bir idarede sonlandırılabilir. Bu durumda bu idare, varış gümrük idaresi olur.
- c) Varış gümrük idaresi tarafından, transit refakat belgesinin ibrazından ve uygunluğun tespitinden sonra elektronik ortamda teyit yapılır.

10.1.2. TRANSİT TİCARETTE KAMBIYO İŞLEMLERİ

Transit ticaret işlemlerinde banka bulunması zorunludur.

Transit ticaret alış faturasının düzenlenmesinde ve fatura bedellerinin ödenmesinde ithalat kambiyo hükümleri, satış faturası işlemlerinde ve transit ticaret satış hasılatının tahsilinde ihracat kambiyo hükümleri geçerlidir. T.C Merkez Bankası Kurları geçerlidir.

Transit ticaret alış faturalarında döviz satış kuru, satış faturalarında ise döviz alış kuru uygulanır.

Transit ticaret satış bedelinin tasarrufu serbesttir.

Ulusal transit işlemlerde, Avro cinsinden parasal uygulamalarda, T.L karşılığı hesaplanmasında, transit ticaret beyannamesinin T.C M.B efektif satış kuru uygulanır. (Km;Md. 2009-1)

10.1.3. TRANSİT TİCARETTE VERGİLER

Yurtdışında gerçekleşen mal teslimleri ile yurt dışında ifa edilip yine yurtdışında yararlanılan hizmetler KDV 'nin konusuna girmez. Türkiye 'de yapılmayan işlemin bedeli üzerinden KDV hesaplanmaz.

ÖRNEK; Türkiye deki bir mükellefin;

- a) Yurt dışındaki bir firmanın doğrudan yurt dışındaki başka bir firmaya (*mallar Türkiye 'ye gelmeksizin*) yapacağı teslimlere ilişkin olarak verdiği aracılık hizmeti,

- b) Yurt dışındaki bir firmanın mallarının, yine yurt dışındaki bir başka firmaya pazarlanmasına yönelik yurt dışında verilen komisyonculuk hizmeti, Türkiye'de ifa edilmediğinden ve bu hizmetten Türkiye'de faydalanılmadığından KDV 'nin konusuna girmez.
- c) Türkiye 'ye getirilmeksizin yine yurt dışına satış yoluyla yapılan transit ticaret işlemi nedeniyle yüklenilen vergiler (KDV), indirim konusu yapılamaz.

Transit ticarete konu malın alınması ve satılmasında vergi, resim harç istisnası uygulanır.

Transit ticaret bedeli döviz olarak hesaplarda izlendiği sürece dönem sonlarında değerlemeye tabi tutulur. (VUK.280), (KDVGUT)

10.2. TRANSİT TAŞIMACILIK

Transit taşıma, uluslararası ticarete bir ülkeden diğerine gönderilen malların üçüncü ülke sınırları üzerinden geçirilmesidir.

Milletlerarası anlaşma kapsamında “Transit Taşımacılık”; aşağıdaki şartları da kapsamak suretiyle tanımlanmıştır.

- a) Aktarma, depolama,
- b) Ambalajın açılması,
- c) Taşımacılık türünü değiştirme olsun ya da olmasın,
- d) Taşımanın bir ülkede başlayıp başka bir ülkede bitişidir.

Günümüzde transit taşımacılıkta ana kural ülkeler arasındaki geçişin anlaşma ile belirlenmiş serbest kurallara göre yapılmasıdır. Milletler arası anlaşma öncesinde, transit taşımacılıktan da vergi alınmıştır.

Transit taşımacılığı düzenleyen çok taraflı anlaşmaların başında Cenevre de 1959 yılında düzenlenen TIR sözleşmesi gelir. Bu sözleşmeye göre, transit mallar hiçbir vergi, resim, harç ödenmeden üçüncü ülke sınırları arasından taşınabilir.

Transit taşımacılık, Türkiye 'nin de taraf olduğu “Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) Transit Taşıma Çerçeve Anlaşması” kapsamında, milletlerarası anlaşma hükümlerine göre yapılır.(17.05.2008.t.26879.s.R.G)

10.2.1. T. TAŞIMACILIKTA MİLLETLERARASI ANLAŞMA KURALI,

Dünya ticaretinde “Milletlerarası Anlaşma” dış ticareti kolaylaştırır. Gelişmekte olan ülkeleri koruma altına alır. Taraf ülkeler için bağlayıcı hükümler getirmek suretiyle vergi ve maliyet avantajı yaratır.

Milletlerarası anlaşma kuralları aşağıdaki konuları kapsar;

- a) Bölgesel ve uluslararası ticareti kolaylaştırmak,
- b) Denize çıkışı olmayan devletlerin ekonomik açıdan ilerlemesi için transit taşıma düzenlemeleri yapmasına yardımcı olmak,
- c) Anlaşmaya taraf ülkeler arasında eşyanın, yolcuların ve bagajların sorunsuz, hızlı ve etkin dolaşımını sağlamak,
- d) Transit taşıma sırasında, eşyanın, kişilerin ve yolcuların emniyetini sağlamak ve gereksiz gecikmeleri önlemek,
- e) Gümrük sahteciliğini ve ülkelerin vergi kaybını önlemek,
- f) Özel hizmet ücretleri hariç olmak üzere, motorlu araçlarla gerçekleştirilen transit taşıma da, gümrük vergileri ile diğer harçlardan istisna kolaylıkları sağlamaktır.

10.2.2. YOLCU TAŞIMACILIĞI,

Uluslararası transit taşımacılıkta, yolcu taşıma işlemi “Yolcu Bileti” ile belgelenir.

Yolcu bileti aşağıdaki özellikleri taşır;

- a) Uluslararası hukukta yolcu bileti bir taşıma sözleşmesidir.
- b) Yolcu taşınmasında, taşımacı bireysel veya toplu bilet düzenler.
- c) Bilette taşımacının adı yer alır.
- d) Bilette yolcunun ismi ve kimliği de belirtilir.
- e) Biletin bulunmaması, kurallara aykırılığı veya kaybedilmesi, taşıma sözleşmesinin varlığını veya geçerliliğini etkilemez.
- f) Yolcunun talebi halinde yolcunun bagajı kayıt edilir.
- g) Taşımacı imkan dâhilinde bilet ile birlikte kendisine teslim edilen bagajın sayısını ve niteliğini ve beyan değerini gösteren bir bagaj kayıt makbuzu veya benzer başka bir belge verebilir.

10.2.3.2. TÜRKİYE DE TRANSİT TAŞIMACILIK VE İSTİSNALAR,

Uluslararası anlaşmalara taraf olan Türkiye de transit taşımacılıkta vergi istisnaları uygulanır. Bu istisnalar aşağıda açıklanmıştır.

10.2.3.2.1. TRANSİT TAŞIMACILIKTA VERGİ RESİM HARÇ İSTİSNASI

Dış ticaret işlemlerinde, motorlu araçlarla gerçekleştirilen transit taşımacılık işlemi, gümrük vergileri ile diğer vergi, resim ve harçlardan istisnadır. (EİT.2008.13510.Md.5, 17.05.2008.t.26879.s. R.G)

10.2.3.2.2. TRANSİT TAŞIMACILIKTA KDV İSTİSNASI

Türkiye de; transit ve Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yapılan taşımacılık işlerinde katma değer vergisi istisnası vardır. (KDV Md.14)

İstisnadan aşağıdaki taşıma şekilleri yararlanabilir;

- Yabancı bir ülkede başlayıp Türkiye'den geçerek yabancı bir ülkede sona eren transit taşımacılıklar.
- Yabancı bir ülkede başlayıp Türkiye de sona eren taşımacılıklar.
- Türkiye'de başlayıp yabancı bir ülkede sona eren taşımacılıklardır.

Taşıma işleminin ihracat işleminde; Türkiye gümrük bölgesine kadar, ithalat işlemlerinde ise Türkiye gümrük bölgesinden sonraki aşamalarda yurt içinde başka ikinci bir taşıma firmasına yaptırılması halinde taşıma faturasında KDV uygulanır.

ÖRNEK: İthalatçı **X** A.Ş, ithal edeceği malların Arjantin'den Bursa 'daki deposuna taşınması için Türkiye'de **Y** Taşımacılık A.Ş ile anlaşmıştır. **Y** Taşımacılık A.Ş malların Arjantin den Gemlik limanına deniz yolu ile taşınmasını kendisi yapmıştır. Gemlik limanından Bursa deposuna kara yolu ile taşıma işini ise **Z** Taşımacılık A.Ş 'ne yaptırmıştır.

Bu durumda;

- Y** Taşımacılık A.Ş 'nin, ithalatçı **X** A.Ş 'ye düzenleyeceği fatura transit taşımacılık faturasıdır. Fatura da KDV yer almaz.

- b) Z A.Ş 'nin, Y. Taşımacılık A.Ş 'ye düzenleyeceği fatura ise yurt içi taşımacılık işlemidir. Yurt içi parkur sayılır. Düzenlenecek yurt içi taşımacılık faturasında KDV ayrıca gösterilir.

Serbest bölgeden yurtdışına veya yurtdışından serbest bölgeye yapılan taşımalar KDV 'den istisnadır.

Ancak;

S. Bölgeden ülke içindeki herhangi bir noktaya veya ülke içinden S. Bölgeye yapılan ihracat amaçlı taşımacılıklar KDV 'den istisnadır.

S. Bölgelerden yurt içindeki taşımalar, ihracat amaçlı değilse, istisna kapsamına girmez. Taşıma faturalarında KDV ayrıca uygulanır.

Uluslararası transit ya da yolcu taşıma işlemlerinde; bilet satış komisyonu KDV 'den istisnadır. İstisnanın geçerli olması için;

- Acente tarafından taşıma firmasına komisyon faturası düzenlenir,
- Fatura üzerinde; *“Uluslararası taşımaya ait bilet satışına ilişkin komisyon olduğundan 3065 s. KDV Kanunu 14. maddesi gereğince KDV hesaplanmamıştır.”* açıklaması yazılır.
- Faturada bedel üzerinden KDV hesaplanmaz. (11.s.n.KGVUT)

10.2.3.2.3. TRANSİT TAŞIMACILIKTA ÖTV İSTİSNASI

İhracat rejimi kapsamında yurt dışına çıkarılacak eşyayı taşıyan kamyon, çekici ve soğutucu ünitesine sahip araçlara özel tüketim vergisi (ÖTV) uygulanan yakıt teslimi ÖTV 'den muaftır.

Bu istisna aşağıdaki şartlarda uygulanır;

- İhracat rejimine tabi eşya taşıyan kamyon, çekici ve soğutucu ünitelerinin standart yakıt deposu miktarlarını aşamaz.
- Bu istisna araçların ve ünitelerinin yalnızca yurt dışına çıkışlarında yakıt tesliminde uygulanır.

10.2.3.2.3. SERBEST BÖLGELERDE TAŞIMACILIK İSTİSNASI

Transit taşıma ve transit aktarmaya tabi, serbest bölgeye giriş ve çıkışı işlemleri, Serbest Bölge Müdürlüğünün izniyle yapılır.

Türkiye de; serbest bölgeden, başka bir serbest bölgeye ihracat amaçlı transit taşıma işlemleri KDV 'den muaftır.

İhracat amaçlı olmayan malların taşınması ise KDV'ye tabidir.

ÖRNEK;

Aslan A.Ş serbest bölgede ürettiği ihracat amaçlı mallarını yurt içindeki serbest bölgelerden limanlara, limanlardan serbest bölgelere karayolu ile taşınması işlemi KDV'den istisnadır.

(KDVKn.17.4.1), (KDBGUT:II.F.4.9) ve (11.s.n.KDBGUT-6)

10.2.3.3. TRANSİT TAŞIMACILIKTA İSPAT BELGELERİ

Türkiye de transit taşımacılık hükümlerinin geçerli olması için vergi yasaları yönünden aranan belgeler vardır.

Transit taşımacılık işinin mahiyetine göre geçerli belgeler aşağıda açıklanmıştır;

Kara Taşımacılığında Geçerli Belgeler;

Transit Beyannamesi,

TIR Karnesi,

Form 302 Belgesi,

Kara Manifestosu,

Yük Senedi "CMR",

Geçiş Belgesi "Dozvola",

Özet Beyan veya Özet Beyan Yerine Geçen Belgeler,

Özet Beyana Dayanak Oluşturan Tevsik Edici Belge,

Transit Refakat Belgesi.

Deniz ve Havayolu Taşımacılığında Geçerli Belgeler;

Deniz veya Hava Manifestosu,

Deniz veya Hava Konşimentosu,

Transit Beyannamesi,

Demiryolu Taşımacılığında Geçerli Belgeler;

Transit Beyannamesi,

"CIV Belgesi" Uluslararası demiryolu taşımacılığı anlaşması kapsamında demiryolu ile yapılan eşya taşımada kullanılan belgedir.

“CIM Belgesi” Topluluk transit rejiminin uygulanabildiği yerlerde, bu rejim altındaki demiryolu ile yapılan taşıma işlemlerinde beyanname yerine kullanılan belgedir.

Remiz Bülteni,

Yukarıda sayılan belgeler, yapılan taşıma işinin uluslararası taşımacılık işi kapsamında olduğunu ispat etmesi ve gümrük giriş çıkış tarihiyle ilişkilendirilmesi kaydıyla geçerli belge olarak kabul edilir.

Organizatör firmalar içinde aynı belgeler aranır.

10.3. LOJİSTİK İŞLEMLERİ ¹

Lojistik sözünde genelde taşıma ve depolama algısı yaygındır.

Günümüzde sadece, “eşya ve belgelerin hareketi ve depolanması” şeklinde ifade edilmektedir. Bu yeterli değildir.

Lojistik kavramı, tedarik, üretim ve dağıtım faaliyetlerine yönelik olarak, kaynakların tahsis edilmesi ve kontrolü sürecidir.

Dünyanın en büyük lojistik organizasyonu olan Tedarik Zinciri Uzmanları Konseyi’nin (CSCMP) tanımıyla;

Lojistik; “Müşterinin ihtiyaçları doğrultusunda hizmetler de dâhil olmak üzere tüm ürünlerin ve ilgili bilgilerin çıkış noktasından varış noktasına kadar etkili ve verimli bir biçimde taşınması ve depolanması için gerekli prosedürleri planlama, uygulama ve denetleme sürecidir.

Tüm ürünlerde, lojistikten ve lojistik işlemlerinden söz edilebilir.

Bu işlemlere aşağıdaki örnekler verilebilir;

Fırından alınan ekmekte, unun depolanması;

Gazete bayisinden alınan bir dergide, derginin ve gazetelerin tüm yurt çapındaki bayilere ulaşması için yapılan nakliye ve dağıtım işlemleri,

Mağazadan aldığınız gömleğin üretilmesinde yurtdışından alınan ipliğin gümrükleme, lojistiğin bir parçasıdır.

Kısacası lojistik, hayatımızın istisnasız her alanında yer alan son derece önemli bir unsurdur. (www.lojiport.com)

¹ “Dış Ticarete Lojistik” Koban E. ve KESER H.Y. 6.Bsk. Ekin Yayınevi

10.3.1. LOJİSTİK İLKELERİ

Lojistik faaliyetlerin yürütülmesinde lojistik ilkelerine uygun hareket edilmesi işletme için üstünlük yaratır. İşletmenin başarı performansını artırır. İş akışının izlenebilir olmasını sağlar.

Lojistik ilkeleri aşağıda açıklanmıştır;

Uyum: Lojistik süreçte planlamacılar, uygulayıcılar ve nihai müşteriler arasında doğru bilgi akışı ve koordinasyonun sağlanmasıdır.

Sadelik: Birden çok işletmeye uzanan lojistik operasyonların, planlanması ve uygulaması sırasında karmaşık bir yapı yerine, yalın ve kolay uygulanabilir bir sistematik yapının kurulmasıdır.

Esneklik: Lojistik işlemlerinde, değişen taleplere göre farklı ve çözüm üretebilecek alternatif uygulamalara sahip olmaktır. A hizmet planı yanında, B ve C planlarının hazır olması gibi.

Ekonomiklik: Lojistik işlemlerin en az maliyetle gerçekleştirilmesi tercih edilir. Bu amaçla kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına yönelik yeni stratejilerin ortaya konulması gerekir.

Standartlara Uygunluk: Yurt içi ve yurt dışı iş akışında kullanılan yöntemlerde standartların esas alınmasıdır. Malzemede, hizmetlerde ve kullanılan yöntemlerde standartlara dikkat edilir.

İş Süreçlerinin Doğru Sıralanması: Lojistik uygulamalarda başarılı olmanın esası, diğer temel ilkelerle de uyumlu olacak şekilde faaliyetlerin doğru bir planlama ile gerçekleştirilmesidir.

İzlenebilirlik; Özellikle elektronik alt yapının ve bilgi işlem teknolojinin gücü ile tüm iş akışı hakkında istenen bilginin anında verilebilmesi sağlanır. Buna bağlı olarak karşılaşılabilecek muhtemel sorunların başlangıçta önlenir.

Yukarıda açıklanan ilkelerin uygulanması halinde lojistik işlemlerde verim ve kalite artışı sağlanır.

10.3.2. LOJİSTİK FONKSİYONLARI

İşletmeler artan rekabet koşulları ile maliyet sürecini karşılaştırır.

Küreselleşmedeki gelişme,

Farklılaşan, çeşitlenen ürün ve hizmet ihtiyacı,

Ürüne olan talebin ve piyasanın değişen görünümü,

Üretim sistemi yanında, lojistik işlemlerinin yönetilmesi, Rekabet koşullarını gözden geçirmeye zorlamaktadır.

Lojistik işlemlerin verimli yönetilmesi, rekabet koşullarını ve maliyet sürecini önemli ölçüde etkiler.

Lojistikte algılamının artık sadece dağıtım yönetimi şeklinde olmaması önemli bir gelişmedir. Bugün gelinen noktada işletmeler artık lojistik faaliyetleri; işleri tamamlayan ve değer yaratan bir süreç olarak görmektedir. Burada lojistik fonksiyonları, işlemleri ve tedarik zinciri önemli rol almaktadır.

Lojistik fonksiyonları ve işlemleri aşağıda açıklanmıştır;

Lojistik fonksiyonları; temel ve yardımcı fonksiyonlar olarak iki başlık altında incelenmiştir.

TEMEL LOJİSTİK FONKSİYONLARI;

- Sipariş kabulü ve yönetimi,
- Materyal, ekipman tedariki,
- Müşteri hizmetleri için standartların belirlenmesi,
- Depolama ve depolama yönetimi,
- Depolama faaliyetlerinin organizasyonudur.

YARDIMCI LOJİSTİK FONKSİYONLARI;

- Ürünlerin ambalajlanması,
- Uygun olmayan ürünlerin geri dönüşü,
- Artık ürünlerin düzenlenmesi,
- Bilgi yönetimidir.

LOJİSTİK İŞLEMLERİ;

- Yükleme, boşaltma,
- Yük / kargo taşıma,
- Yük / kargo depolama,
- Malların kabulü ve depolardan alınması,
- Sınıflandırma,
- Bilgi toplama, güvenle saklama, gönderme,
- Tedarikçi ve satın alıcılarla muhasebe işlemleri,
- Yük/taşıma sigortalaması,

- Mallar üzerindeki mülkiyetin devri,
- Müşteri belgeleri yönetimidir.

10.3.3. LOJİSTİKTE DIŞ KAYNAK KULLANIMI

Maliyet veya verimlilik gibi çeşitli sebeplerle firmaların lojistik faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını bu konuda uzmanlaşmış firmalardan sağlamasıdır.

Günümüzde işletmelerin büyük bir kısmı, ana işleri dışında kalan bazı iş süreçlerini lojistik destek altında dışarıdan tedarik etmektedir. Bu uygulamaya “Dışardan Kaynak Kullanımı” adı verilir. Bu şekilde hareket eden bir firma, kendi esas işine adapte olur. İşletme içi verimlilik artar.

Orta ve küçük ölçekli (*Türkiye de KOBİ*) işletmelerin lojistik operasyonlarını kendi bünyelerinde gerçekleştirebilecek alt yapıyı kurmaları, büyük ölçekli işletmelere göre çok daha zor ve maliyet gerektirir.

Önceleri sadece taşıma hizmeti için dışarıdan tedarik yöntemi tercih edilirdi. Bugün gelinen noktada; tüm lojistik iş süreçleri için dış tedarik, dış kaynak kullanımı tercih edilmektedir.

ÜÇÜNCÜ PARTİ LOJİSTİKTE (3 PL)

Lojistikte dış kaynak kullanımındaki sürece verilen isme “3PL” denilir. Üç (3) sayında amaç üç firma varsayımdır.

Burada birincisi gönderici X firması, ikincisi alıcı Y firması, üçüncü ise her iki firma arasında köprü vazifesi gören konusunda uzmanlaşmış Z Lojistik firmasıdır. İşte maliyet ve verimlilik gibi nedenlerle lojistik işinin bir kısmının ya da tamamının devredildiği üçüncü Z Lojistik firmasıdır. Bu nedenle bu uygulamanın ismi; 3PL 'dir.

10.3.4. LOJİSTİK İŞLETMELERİNDE BELGELER

Lojistik İşletmeciliğinde belgeler;

- Yetki belgesi,
- Muhasebe geçerli belgeler ve
- Yurt dış lojistik işlemlerinde geçerli belgeler olarak işlenecektir.

10.3.4.1. Lojistik İşletmeciliği Yetki Belgesi

Lojistik işletmeciliğinde en önemli belge “**Yetki Belgesi**” dir.

Lojistik İşletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilerin;

“**L**” Türü Yetki Belgesi grubundan yer alan “**L1**” ve “**L2**” yetki belgesi alması gerekir.

“**L Türü Yetki Belgesi**” Ticari amaçla LOJİSTİK İŞLETMECİLİĞİ yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir.

İki gruba ve faaliyet alanına ayrılır.

L1 Yetki Belgesi: Yurtiçi lojistik işletmeciliği yapacaklara verilir.

L2 Yetki Belgesi: Yurtiçi ve uluslararası lojistik işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir.

BELGE TÜRLERİ ve GÖREVLERİ

Belge türleri, çeşitleri ve görevleri aşağıda açıklanmıştır.

Bu belge T.C Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, “Karayolu Taşıma Yönetmeliği” kapsamına giren;

Taşımacılık, acentelik, taşıma işleri komisyonculuğu,

Taşıma işleri organizatörlüğü,

Nakliyat ambarı işletmeciliği, kargo işletmeciliği,

Lojistik işletmeciliği, dağıtım işletmeciliği,

Terminal işletmeciliği ve benzeri faaliyetlerde bulunacak gerçek ve tüzel kişilere verilir.

Yetki belgesi, A, B, C, D, F, G, H, K, **L**, M, N, P, T olarak türlere ayrılır. Bu belgeler gerçek ve tüzel kişilere verilir.

A Türü Yetki Belgesi: Otomobille yolcu taşımacılığı için verilir. A1, A2 Türleri mevcuttur.

B Türü Yetki Belgesi: Otobüsle yolcu taşımacılığı için verilir. B1, B2, B3 türleri mevcuttur.

C Türü Yetki Belgesi: Yurtiçi ya da uluslararası eşya taşımacılığı veya hususi taşımacılığı için verilir. C1, C2, C3 türleri mevcuttur.

D Türü Yetki Belgesi: Otobüsle tarifeli veya tarifesiz yurtiçi yolcu taşımacılığı veya hususi taşımacılık yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. D1, D2, D3, D4 türleri mevcuttur.

F Türü Yetki Belgesi: Ticari amaçla yolcu taşımacılığı alanında acentelik yapacak kişilere verilir. F1, F2, türleri mevcuttur.

G Türü Yetki Belgesi: Ticari amaçla eşya veya kargo taşımacılığı alanında acentelik yapacak kişilere verilir. G1, G2, G3 türleri mevcuttur.

H Türü Yetki Belgesi: Ticari amaçla yurtiçi ve uluslararası eşya taşımacılığı alanında komisyonculuk yapacak kişilere verilir. H1, H2, türleri mevcuttur.

K Türü Yetki Belgesi: Yurtiçi eşya taşımacılığı veya hususi taşımacılık yapacak kişilere verilir. K1, K2, K3 türleri mevcuttur.

L Türü Yetki Belgesi: Ticari amaçla **LOJİSTİK İŞLETMECİLİĞİ** yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir.

Faaliyetin şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

L1 Yetki Belgesi: Yurtiçi lojistik işletmeciliği yapacaklara,

L2 Yetki Belgesi: Yurtiçi ve uluslararası lojistik işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir.

M Türü Yetki Belgesi: Ticari amaçla tarifeli, kargo işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. M1, M2, türleri mevcuttur.

N Türü Yetki Belgesi: Ticari amaçla nakliyat ambarı işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. N1, N2, türleri mevcuttur.

P Türü Yetki Belgesi: Ticari amaçla dağıtım işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir. P1, P2, türleri mevcuttur.

R Türü Yetki Belgesi: Ticari amaçla eşya taşımacılığı alanında taşıma organizatörlüğü yapacak kişilere verilir. R1, R2, türleri mevcuttur.

T Türü Yetki Belgesi: Terminal işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kuruluşlarına verilir. T1, T2, T3 türleri mevcuttur.

Yukarıda belge türlerinde görüldüğü gibi Lojistik İşletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilerin L1 ve L2 belgesi alması gerekecektir.

T.C. ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI
KARAYOLU DÜZENLEME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YETKİ BELGESİ

VERİLİŞ TARİHİ	GEÇERLİLİK TARİHİ	NUMARASI
09/11/2017	07/04/2021	107 U-NET L2 34 68
YETKİ BELGESİ SAHİBİ (U-NET NO : 949963)		
TİCARİ UNVANI	EMO SÖĞÜK DEPOCULUK ANŞİTİ	
KİSA UNVANI	-	
ADRES	KARAYOLU DÜZENLEME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
TİCARET SİCİL NO	-	
VERGİ DÄRİSİ / NO	YETKİ BELGESİ : 100077225	

BU YETKİ BELGESİ, ULUSLARARASI VE YURT İÇİ LOJİSTİK İŞLEMLERİNDEN YARINAKİ ÖZENE VERİLMEKTEDİR.

“L2 Yetki Belgeleri”

Yanda Yurtiçi ve uluslararası lojistik işletmeciliği yapacak gerçek ve tüzel kişilere L2 Yetki Bilgesi verilir.

T.C Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, “Karayolu Taşıma Yönetmeliği” 8.01.2018.t.30295.s.R.G

10.3.4.2. Lojistik İşletmeciliği Muhasebesinde Geçerli Belgeler

Lojistik işletmeleri için muhasebede geçerli belgeleri;

• DOĞAL MUHASEBE BELGELERİ,

- **Alışlara Ait Belgeler;**
 - Alış Faturaları
- **Satışlara Ait Belgeler;**
 - Satış Faturaları
 - Perakende Satış Vesikaları
 - Kasa Fişleri
 - Yolcu Listesi
 - Taşıma İrsaliyesi
- **Giderlere Ait Belgeler;**
 - Gider Pusulası,
 - Müstahsil Makbuzları,
 - Serbest Meslek Makbuzları,
- **Genel Nitelikli Belgeler,**
 - Ticari Mektuplar
 - Kira Kontratları
 - Banka Makbuzları ve Hesap Özetleri
- **Tahsilat ve Ödeme Belgeleri,**
- **Mahsup Belgeleri,**
- **Devlet Kurumları Makbuzları,**
- **Sözleşmeler olarak çeşitlendirilir.**

- **YAPAY MUHASEBE BELGELERİ**

- Giderlere ilişkin yapay belgeler,
- Envanter ile ilgili yapay belgeler,
- Maliyet Muhasebesi belgeleri,
- Malzeme satın alma istek fişleri,
- Malzeme depo giriş fişi,
- Stok kartları,
- Malzeme çıkış fişi,
- Üretim Listesi,
- Haberleşme belgeleri.

- **V.U.K. GÖRE DÜZENLENEN BELGELER**

- Vergi Usul Kanunun (V.U.K) göre düzenlenen belgeler, Fatura, Sevk İrsaliyesi, Perakende Satış Vesikaları, Gider Pusulası, Müstahsil Makbuzu, S.M. Makbuzu, Ücret Bordrosu, Yolcu Listesi, Taşıma İrsaliyesi belgelerdir. Bu belgeler bu kitapta birinci bölümde açıklanmıştır.

- **T.T.K. GÖRE DÜZENLENEN BELGELER**

- Türk Ticaret Kanunun (T.T.K) göre düzenlenen belgeler, Poliçe, Bono, Çek, Hisse Senedi, Tahvil, Emtia Senetleri, Ordino, Konşimento, Hamul Senedi, Taşıma senedidir. (Kynk; Fındık H, Öztürk E. “L.İ.M” a.g.e. s; 49)

10.3.4.3. LOJİSTİKTE KULLANILAN YURT DIŞI BELGELER

Yurt dışı Lojistik işlemlerinde kullanılan belgeler aşağıda açıklanmıştır.

- **Navlun Faturası**

İhracatçı firma, uluslararası taşıma şirketinden taşıma bedeli karşılığında belge (makbuz) alır. İhracatçı firmanın navlun bedelini, ithalatçı firmaya ödediğini ispatlayan belgeye Navlun Faturası denir.

- **Gümrük Beyannamesi**

Gümrük beyannamesi sekiz (8) nüsha olarak düzenlenir. İlk beş nüsha ihracat da, son üç nüsha ise ithalat da kullanılır.

“TAŞIMA BELGELERİ”

- **Kara Yolu Konşimentosu** (Highway Bill of Lading)

Kamyonla yapılan taşımalarda taşıyıcı tarafından “Taşıma Senedi” CMR düzenlenir. Bu senet Türk ve yabancı kara nakil vasıtaları Kamyon veya TIR ile yapılan nakliyatlarda nakliyat şirketlerince düzenlenir.

- **Deniz Konşimentosu**, (Marine Bill of Lading)

Malı yükletenin isteği üzerine, uluslararası taşıma firması tarafın-dan düzenlenip yükletene verilen, malın yüklendiğini ve belirlenen şekilde taşınıp varış yerinde alıcısına teslim edileceğini taahhüt eden belgedir.

- **İkinci Kaptan Makbuzu** (Second Captain Receipt)

Malların gemiye yüklendiğini gösteren ve daha sonra deniz konşimentosu ile değiştirilen belgedir.

- **Rıhtım Makbuzu** (Dock receipt)

Mallar yüklenmek üzere rıhtıma gönderildiğinde düzenlenir.

- **Havayolu Konşimentosu**, (Airway Bill of Lading)

Mallar havayolu ile sevk edildiğinde düzenlenen ve sadece makbuz niteliğine sahip bir konşimentodur. İthalatçı adına 12 nüsha düzenlenir.

- **Demir Yolu Hamule Senedi** (Railways Hamulu Shares)

Malların demir yolu ile sevki halinde, ihracatçı ile demiryolu idaresi arasında düzenlenen taşıma belgesidir. 6 nüsha olarak düzenlenir.

- **Nakliyecisi Makbuzu** (Transporter Receipt)

Demir yolu veya çoğunlukla karayolu ile taşımacılıkta kullanılan Nakliyecisi Makbuzu, taşıma komisyoncuları tarafından belli bir ücret karşılığında kendi adlarına ve başkaları hesabına mal taşıyan nakliye firmaları tarafından düzenlenen belgelerdir.

- **FIATA Taşıma Belgeleri** (FIATA Transport Documents)

FIATA taşıma belgeleri nakliyecisi makbuzudur. Bu belgeye, FIATA (Uluslararası Taşıma Acenteleri Birlikleri Federasyonu) tarafından, kendisine üye olan taşıma acenteleri için standart hale getirilmiş ve sadece karayolu taşımacılığında kullanılan belgelerdir.

Üç tip FIATA taşıma belgesi vardır:

- a) FIATA-FCR (Taşımacının Teslim Alındı Belgesi)
- b) FIATA-FCT (Nakliyecisi Taşıma Belgesi)
- c) FIATA-FBL (FIATA Kombine Konşimentosu) dir.

- **Paket Postası Makbuzu** (Package Mail Receipt)

İhracata konu olan malların posta ile de gümrük beyanı açılarak sevki yapılabilir. İthalatçıya posta ile gönderilecek malın bulunduğu kolinin doğrudan ithalatçı veya ithalatçının bankasına sevk edilmek üzere “Posta İdaresi” ne verilmesi karşılığında düzenlenen belgedir.

- **Çeki Listesi** (Packing List)

İhracatçı firmanın, ihracat gümrük beyannamesi ve konşimentoda beyan ettiği malların net, brüt ağırlıkları ile hacimlerine ilişkin dökümünü, yani hangi taşıta ne kadar mal yüklendiğini, her paketin (çuval, kasa, varil vb.) ne kadar ağırlık içerdiğini, gösteren belgedir.

- **Koli Listesi**

Dökme olmayan ve koliler ile sevk edilen malların, her koli içindeki miktar ve ölçüleri ile koli sayısını ambalajlar açılmadan gösterir.

- **Sigorta Belgeleri ve Sigorta Poliçesi**

Sigorta poliçesi, dış ticarete konu olan malların, yüklenildikleri yerden ithalatçıya teslim edilecekleri âna kadar uğrayabilecekleri hasarlara veya avaryalara karşı sigorta edildiklerini gösteren belgedir. Sigorta poliçesi, sigorta şirketleri veya temsilciler tarafından düzenlenir.

- **TIR Karnesi;**

Uluslararası Karayolu Taşımacıları Birliği (IRU) tarafından basılarak üye ülkelerin kefil kuruluşları aracılığıyla, taşıyıcıların kullanımına sunulan, TIR Sistemi ve yönetmeliği kapsamında eşya taşımaya yarayan bir belgedir. (Kynk; Gürsoy Y. “D.T.İ.M” a.g.e, s; 10-11)

10.3.4. LOJİSTİK İŞLETMECİLİĞİNDE DEFTERLER

Lojistik işletmeciliğinde kullanılan defterler aşağıda açıklanmıştır.

Bilanço esasına göre tutulacak defterler,

- Yevmiye defteri,
- Deter-i kebir,
- Envanter defteri olarak birinci bölümde açıklanmıştır.

Lojistik İşletmesinin sorumluluk alanına göre tutması gereken defterler;

- İmalat defteri,
- Bitim işleri defteri,

- Ortaklar Pay Defteri,
- Karar Defteri,
- Ambar Defteridir.

Lojistik İşletmelerinde; muhasebe defteri dışında, **Taşıma Modlarına Göre Değişen Tutulması Gerekli, Defterler;**

- **Kara Yolu Taşımacılığında;** Seyir Defteri ve Ambar Defteri,
- **Deniz Yolu Taşımacılığında;** Yakıt Alım Defteri, Gemi Jumal Defteri, Seyir Defteri.
- **Demir Yolu Taşımacılığında;** Vukuat Defteri, İlgili Raporların Tanzimi.
- **Hava Yolu Taşımacılığında;** Pilot Seyir Defteri kullanılır.

(Kynk; Fındık H, Öztürk E. “L.İ.M” a.g.e. s; 52)

10.3.5. ÖRNEK LOJİSTİK SÜRECİ VE MALİYET HESAPLAMA

Aşağıda **Lojistik İşletmesinde** örnek olarak;

“LOJİSTİK HİZMET MALİYETİ HESAPLAM ve SATIŞ FİYATI” tespit tablosu düzenlenmiştir.*¹

ÖRNEK; XYZ A.Ş Otomobil fabrikası 2020 yılı birinci altı aylık dönem, metal ham madde tedarik işlemlerini Ege Lojistik A.Ş vermiştir.

Maliyet Unsurlarını oluşturan 180 günlük (6 aylık) sözleşme tutarları ve yüzde oranları (%) aşağıdaki şekilde karara bağlanmıştır.

- 1 Kilogram Ham Madde Satın Alma Fiyatı; 2.-T.L,
- Karayolu Araç Yükleme Fiyatı; Kilo Başına 0,025 Kuruş
- Karayolu Araç Boşaltma Fiyatı; Kilo Başına 0,025 Kuruş
- Karayolu Araç Ulaşım Fiyatı; Kilo Başına 0,035 Kuruş
- Depolama Giderleri Kilo Başına 0,050 Kuruş
- Ambalaj İşaretleme Etiketleme Gideri; Kilo Başına 0,015 Kuruş,
- Diğer Giderler Kilo Başına 0,100 Kuruş,
- Sabit Giderlerin Lojistik Hizmet İçindeki Payı % 40,
- Yönetim ve İşletme Giderlerinin Lojistik Hizmet Payı; % 20,
- Maliyete İlave Edilen Vergi, Resim ve Harçlar Payı kilo başına 0,220 liradır. Ya da 22 kuruştur.

- İşletmenin Lojistik Hizmet Kâr Payı oranı % 25 olarak dikkate alınacaktır.

İSTENENLER; Ege Lojistik A.Ş 'nin, XYZ A.Ş Otomobil Fabrikasına 2020 yılı birinci dönem 180 günlük sözleşmesi gereği;

- Lojistik Hizmetin Maliyetini hesaplayınız.
- Lojistik Hizmet Satış Fiyatı hesaplama tablosunu düzenleyiniz.
- Lojistik Hizmet Faturasını düzenleyiniz.

Lojistik Hizmet Maliyeti ve Satış Fiyatı Tablosu;

Aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır;

	Lojistik Hizmet Maliyeti ve Satış Fiyatı Ton (1.000 Kg)	Tutarı T.L (")
a)	Ham Madde Maliyeti (1.000 x 2= 2.000)	2.000.-
b)	Karayolu Araç Yükleme (1.000 x 0,025= 25)	25.-
c)	Karayolu Araç Boşaltma (1.000 x 0,025= 25)	25.-
d)	Karayolu Araç Ulaşım (1.000 x 0,035= 35)	35.-
e)	Depolama (1000 x 0,05= 50)	50.-
f)	Ambalaj, İşaretleme ve Etiketleme (1.000 x 0,015= 15)	15.-
g)	Diğer Giderler (1.000 x 0,10= 100)	100.-
h)	Bir ton lojistik satın alma, depolama ve sevk maliyeti (a + b + c + d + e + f + g =h)	2.250.-
i)	Sabit Giderlerin Payı % 40; (h x 0,40)	900.-
k)	Lojistik Tedarik Maliyeti (h + i= k) (2.250 + 900)	3.150.-
l)	Yönetim ve İşletme Giderlerinin Payı %20 (k x 0,20)	630.-
m)	Maliyete ilave edilen vergi, resim, harçlar (1.000 x 0,22)	220.-
n)	Lojistik Hizmet Maliyeti (k + l + m = n)	4.000.-
o)	İşletme Kâr Payı tutarı %25 (n x 0,25= o)	1.000.-
p)	Bir ton Lojistik Hizmet Fiyatı , KDV Matrahı (n+o=p) (KDV hariç Lojistik Hizmet fiyatı da denilebilir).	5.000.-
r)	Bir ton Lojistik Hizmet KDV tutarı (p x 0,18 = r)	900.-
s)	KDV dâhil bir ton Lojistik Hizmet fiyatı (p + r = s)	5.900.-

Sözleşme gereği; Ege Lojistik A.Ş her bir ton (1.000 Kg) tedarik için XYZ A.Ş Otomobil firmasına 5.000.- T.L + 900.- T.L KDV olmak üzere toplam 5.900.- T.L tutarında satış faturası düzenleyecektir.

YURT İÇİ LOJİSTİK HİZMET FATURASI;

Lojistik Hizmet Satış Faturası; Yurt içinde bir alıcı firma olması halinde aşağıdaki şekilde düzenlenecektir.

EGE LOJİSTİK A.Ş		FATURA		Fatura No: A-1122	
Organize Sanayi Bölgesi. No.11					
Alıcı: XYZ Tic. San. A.Ş		T.C Hazine ve Maliye Bakanlığı		Bursa Nilüfer	
1 Adet	Lojistik Hizmet Bedeli	5.000.-		5.000.-	
Yasasın GÜRSOY		Toplam		5.000.-	
		KDV Tutarı % 18 :		900.-	
		GENEL TOPLAM :		5.900.-	

YURT DIŞI LOJİSTİK HİZMET FATURASI;

Lojistik Hizmet Satış Faturası; Yurt dışında bir alıcı (ithalatçı) firma olması halinde aşağıdaki şekilde düzenlenecektir.

EGE LOJİSTİK A.Ş		FATURA		Fatura No: A-1122	
Organize Sanayi Bölgesi. No.11					
Alıcı: Expo A.G Almanya		T.C Hazine ve Maliye Bakanlığı		Bursa Nilüfer	
1 Adet	Lojistik Hizmet Bedeli	5.000.-		5.000.-	
Yasasın GÜRSOY		Toplam		5.000.-	
		KDV Tutarı % 18 :		0.-	
		GENEL TOPLAM :		5.000.-	
Not; Hizmet ihracatında KDV Muafıdır. KDGUT-2.A					

NOT; Yurt dışına Lojistik hizmet satışı ihracattır. KDV 'den muafır.

*1 Gürsoy Y; "UFRS Uyumlu; Sektörlerde GENEL MUHASEBE Uygulamaları" 2020 Ekin Yayınevi, Bursa Syf; 283-285

11. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE e-TİCARET e-İHRACAT, e-İTHALAT

e- TİCARET
e- TİCARET, TANIMLAR ve TARAFLAR
e- TİCARET KATEGORİLERİ
e- TİCARET, ETBİS, MERSİS, KEP, ETGB
e- TİCARET ŞİRKETİ KURMA ÖRNEĞİ
e-TİCARETTE ÖDEME YÖNTEMLERİ
e- TİCARET FAYDA ve SAKINCALARI
ÖRNEK e-TİCARET UYGULAMA
e- TİCARET ve LOJİSTİK
TÜRKİYE 'de e-TİCARET RAKAMLARI
e- İHRACAT
e- İHRACATTA ve MİKRO İHRACAT
e- İHRACATTA FİZİBİLETE
e- İHRACATTA TEMEL KURALLAR
e- İHRACAT ÖDEME YÖNTEMLERİ
ÖRNEK e-İHRACAT SÜRECİ
e- İTHALAT
e- İTHALAT ve TÜRKİYE UYGULAMALARI
DÜNYADA e-İTHALAT

11. e-TİCARET, e-İHRACAT, e-İTHALAT¹

Bilişim teknolojileri, firmaların daha verimli ve etkin ticaret yapmalarını ve internetle doğan yeni fırsatlardan yararlanmalarını sağlar.

Söz konusu fırsatlar; e-Ticaret, e-İhracat ve e-İthalattır.

Dijital Ticaret yöntemleri ile başta Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ 'ler) olmak üzere tüm işletmelerin yurt içi ticaretten ve sınır ötesi ticaretten daha fazla pay alma arzuları artar.

11.1. e – TİCARET^{*1}

e-Ticaret; Elektronik Ticaret yöntemidir. Aşağıda; Türkiye de, A.B 'de ve OECD tarafından yapılmış e-Ticaret tanımlarına yer verilmiştir.

Türkiye de;

e-Ticaret (*Elektronik ticaret*); “Fiziki olarak karşı karşıya gelmeksiz, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrimiçi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet” olarak tanımlanır.

Avrupa Birliği tarafından;

e-Ticaret; “Mal ve hizmetlerin internet üzerinden satılması” olarak tanımlanır.

OECD tarafından;

e-Ticaret; “İnternet üzerinden yapılan ticari işlemler” şeklinde tanımlanır.^{*3}

11.1.1. e-TİCARETTE TARAFLAR ve TANIMLAR

e-Ticarete taraflar aşağıda açıklanmıştır;

*Alıcılar, *Satıcılar, *Üreticiler, *Bankalar, *Komisyoncular, *Hizmet Sağlayıcı,	*Aracı Hizmet Sağlayıcılar. *Sigorta Şirketleri, *Nakliye, Lojistik Firma, *Bilgi Teknolojileri Firma, *Sivil Toplum Örgütleri,	*Üniversiteler, *Ticaret Bakanlığı, *Onay Kurumları, *Diğer Kamu Kurumları.
--	---	--

¹ Bu bölümün hazırlanmasında, bana destek olan SBMYO mezunu ve BSMMMO üyesi değerli öğrencilerim, SMMM Gökhan YILDIZ, SMMM Harun BEĞENDİ ve G&H Muhasebe Grubu çalışanlarına, muhasebe, vergi ve belge alanında katkıları için teşekkür ederim.

* “6536 s. Elektronik Ticaret Düzenlemesi Hakkında Kanun (ETDHK)” dan yararlanılmıştır. ^{*2}(ticaret.gov.tr).

Alıcılar: Mal ve hizmeti bir bedel karşılığı alan kişidir.

Satıcılar: Mal ve hizmeti bir bedel karşılığı satan kişidir.

Üretici: Mal veya hizmeti üretip sunan kişidir.

Bankalar: e ticaret de ödeme işleminin gerçekleşmesine aracılık eden kurumdur. Güvenli bir ödeme alt yapısı kurulması, EFT, havale, sanal cüzdan, sanal pos gibi dijital ödeme yöntemlerinin alt yapısı için bankalarla anlaşma yapılır.

Komisyoncular: e-Ticaret işleminin gerçekleşmesine aracılık ederek buradan gelir elde eden kişi veya kurumlardır.

Sigorta Şirketleri: Satışa konu ürünlerde oluşacak hasar ve risklere karşı, güvence altına alınmasını sağlayan firmadır.

Nakliye İşletmeleri: Satış yapılan ürünlerin alıcıya ulaştırılmasına aracılık eden kargo ya da lojistik firmalarıdır.

Hizmet Sağlayıcı: Elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek ya da tüzel kişilerdir.

Hizmet Sağlayıcı; sahip olduğu veya kiraladığı Server üzerinden, imal ettiği veya satın aldığı ürünleri, alıcısı ile yüz yüze gelmeksizin internet üzerinden doğrudan satışını gerçekleştiren tüm e-ticaret siteleri sahibi gerçek ya da tüzel kişilerdir. B2C, B2B tipi e-ticaret mükellefleri gibi.

Aracı Hizmet Sağlayıcı: Başkalarına ait ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişilerdir.

Örnek; N11, Markafoni, Gittigidiyor, Hepsiburada gibi.

Elektronik Ticaret Ortamı: Elektronik ticaret faaliyetinde bulunan internet sitesi, mobil site veya uygulama gibi platformlardır. **Elektronik Ticaret Altyapı Sağlayıcı:** Hizmet sağlayıcı veya aracı hizmet sağlayıcıların elektronik ticaret yapmasına olanak sağlayan altyapı ve yazılım hizmetini sunan gerçek ya da tüzel kişilerdir.

Domain: “Alan Adı” ‘dır. Bir web sitesinin internetteki adıdır. Web sitesi kurulurken ilk adım bir alan adı belirlemek olmalıdır.

Hosting: “Barındırma” ortamıdır. Web sitesi içeriğinin barındırıldığı ortamdır. Web sayfasının fotoğrafları, grafikleri veya görsel, yazılı dokümanlarının tutulduğu dijital ortamdır.

Siber Güvenlik: Dijital dünyanın en önemli konusu siber güvenlidir. Bilgi ve bilgisayar sistemleri güvenliğini içeren geniş bir kavramdır.

KVKK: Kişisel Verilerin Korunması Kanunudur. İşletmelere, bilgi gizliliği ve erişilebilirliği konusunda sorumluluk yükleyen bir kanundur.

Müşteri Deneyimi: Müşteri deneyimi, müşterinin firmaya bağlılığı ve verdiği değeri ifade eder. Müşteri sosyal medyayı kullanır.

Drop Shipping: “Stoksuz e-ticaret” veya “stoksuz satış” olarak tanımlanır. Drop Shipping firması stok tutmadan satış yapabilir. Tedarikçi, üretici ve müşteri arasında aracı bir kanaldır.

Dönüşüm Optimizasyonu: Bir e-ticaret sitesine gelen ziyaretçilere satın alma veya üye olma gibi işlemleri yapmasını sağlama oranıdır.

Chatbot: “Chat” (*sohbet*) ve “robot” (*yapay zekâ*), terimlerinden üretilmiştir. Algoritma tabanlı bir yazılımdır. Yardımcı ses yazılımı, otomatik cevap verme uygulaması ya da canlı destek yazılımlarını içeren yapay zekâ tasarımıdır.

11.1.2. e-TİCARET KATEGORİLERİ

Mal ve hizmet alışverişinin hangi tip aktörler, kullanıcılar arasında olduğuna bakılarak yapılan sınıflandırmada, farklı tip kategorileri içinde bulunduran **e-Ticaret Modelleri** ortaya çıkmaktadır.

e-Ticaret Kategorileri;

- İşletmeler arası e-Ticaret (**B2B**),
- İşletmeden tüketiciye e-Ticaret (**B2C**),
- Tüketiciden tüketiciye (**C2C**) alışveriş platformları,
- Arkadaşlar arası (peer-to-peer; **P2P**) denilen ve C2C ’nin bir başka türü olan işlemler bu kategori altında ele alınmaktadır.

11.1.2.1. İŞLETMELER ARASI e-TİCARET (B2B)

İŞLETMELER ARASI e-Ticaret (B2B): İnternet üzerinde işletmeler arasında gerçekleşen her türlü ticari işlemler olarak tanımlanır.

B2B; “Business to Business” ifadesinin kısaltmasıdır. Uygulama alanı “işletmeden işletmeye” şeklinde e-ticaret kategorisidir.

Hammadde tedarikçisi ile üretici arasındaki ticaret. Üretici ile toptancı arasındaki ticaret. Ya da; Toptancı ile perakendeci arasındaki ticari işlemler uygulama için örneklerdir.

11.1.2.2. İŞLETMEDEN TÜKETİCİYE e-TİCARET (B2C)

İŞLETMEDEN TÜKETİCİYE e-Ticaret (B2C): Bir ürün veya hizmetin, tekrar satılmama veya el değiştirmeme kaydıyla, bir birey veya bir şirket tarafından internet üzerinden tüketiciye satılmasıdır.

B2C “Business to Consumer” ifadesinin kısaltmasıdır. Uygulama alanı “işletmeden tüketiciye” şeklindedir. e-Ticaretin ve e-İhracatın temelini ifade eden en önemli kategoridir.

Üretici ile doğrudan tüketici arasındaki ticarettir. Toptancı ile doğrudan tüketici arasındaki ticarettir. Ya da perakendeci ile tüketici arasındaki ticaret işlemler uygulamaya örnektir.

11.1.2.3. TÜKETİCİDEN TÜKETİCİYE e-TİCARET (C2C)

TÜKETİCİDEN TÜKETİCİYE e-Ticaret (C2C);

“Consumer to Consumer” ifadesinin kısaltmasıdır. Uygulama alanı; “tüketiciden tüketiciye” şeklindedir. Farklı elektronik alışveriş platformlarından yapılan e-ticaret, bu kapsamdadır. Nihai tüketiciden önce oluşturulan alışveriş platformları (eBay, Gittigidiyor vb.) üzerinden işleyen ticaret de temel kaynaklarda bu kapsam altında değerlendirilir.

Son dönemde sanal toplulukların ve mobil çağın neslinin yoğun kullanma alışkanlığıyla belirlenen, arkadaşlar arası (**peer-to-peer - P2P**) denilen ve C2C ’nin bir başka türü olan işlemler de yine bu kategori altında ele alınmaktadır. (*ticaret.gov.tr*)

11.1.3. e-TİCARET İŞLETME KURMA, ETBİS, MERSİS, KEP, ETGB

Türkiye de **e-dönüşüm** sürecinde kamu elektronik hizmetleri için çeşitli temel veri tabanı mevcuttur. Bunlar aşağıda açıklanmıştır.

- **MERNİK**; “Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi”, nüfus işlemi yapılır.

- **UAVT**; “Ulusal Adres Veri Tabanı”, adres kaydı ve takibi yapılır.
- **TABİS**; Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi, tapu işlemleri yapılır.
- **MERSİS**; “Merkezi Sicil Kayıt Sistemi” İşletme kuruluşu yapılır.
- **KEP**; “Kayıtlı Elektronik Posta” adresi kaydı ve takibi yapılır.
- **ETGB**; “Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi” Posta ve Hızlı Kargo Taşımacılığı yapan işletmeler ETGB düzenleyebilir.*¹
- **ETBİS**; “Elektronik Tic. Bilgi Sistemi” e-Ticaret kayıt sistemidir.*²

*¹(Gm.G.Md.29.06.2019.t.,30816.s.R.G.) *²(ETBİS.11.08.2017-t.s.RG.30151)

11.1.3.1. e-TİCARET ve ETBİS ‘e GİRİŞ

ETBİS; Elektronik Ticaret Bilgi Sistemidir.

Elektronik Ticaret Bilgi Sistemi: Hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların kayıt ve denetim altına alınması sistemidir. Elektronik ticaret verilerinin toplanması, bu verilerin işlenerek istatistiki bilgilerin üretilmesini sağlar. e-Ticaret yapmak isteyen işletmelere Bakanlık tarafından oluşturulan kayıt ve bildirim yapma bilgi sistemidir.

Türkiye de **e-Ticaret** yapacak işletmeler faaliyete başlamadan önce **ETBİS** ‘e kayıt olmak zorundadır.

Ticaret Bakanlığı sitesinde, e-ticaret Bilgi Platformu kulakçığından, ETBİS GİRİŞ seçilir. e-Devlet Kapısından kayıt yapılır.*¹

Aşağıdaki gerçek ve tüzel kişiler ETBİS ‘e kayıt olur;

- a) Kendilerine ait elektronik ticaret ortamında faaliyet gösteren hizmet sağlayıcılar.
- b) Aracı hizmet sağlayıcılar.
- c) Yurt içinde yerleşik olup yurt içinde elektronik ticaret faaliyeti yapmayan fakat yurt dışında yerleşik bir aracı hizmet sağlayıcı üzerinden sözleşme yapan veya sipariş alan hizmet sağlayıcılar kayıt olur.

11.1.3.2. e-TİCARET İŞLETMESİ KURULUŞ, ETBİS ‘e KAYIT İŞLEMİ

e-Ticarete başlamak için birinci hedef; bir firma kurmak gerekir.

İkinci işlem; internet alan adını (Domain) almak, kurulacak sitenin içeriğini satılacak ürünlere göre dizayn etmek, kendi sayfasında ya da ilgili platformlarda satışa başlamak gerekir.

e-Ticaret İşletmesinin; Şahıs İşletmesi ya da Tüzel Kişilik (Şirket) İşletmesi kuruluşunda gerekli belgeler ve işlemler aşağıda açıklanmıştır;

ŞAHİ İŞLETMESİ KURULUŞU;	TÜZEL KİŞİ (ŞİRKET) KURULUŞU;
• Firma kuracak kişiye ait kimlik	• Şirket kuracak kişi ve kişilerin kimlik
• Kira Kontratı (Kendi yeri ise tapu fotokopisi)	• Kira Kontratı ya da Tapu,
• İmza Beyannamesi	• İmza Beyannamesi
• İşe Başlama Bildirimi	• Şirket Ana Sözleşmesi
	• İlgili Ticaret Odası evrakları.

e-Ticarete giriş yapan işletmelerin, Elektronik Ticaret Bilgi Sistemine (ETBİS 'e); aşağıdaki bilgileri kayıt etmesi zorunludur. *2

- Gerçek veya tüzel kişi tacirler için MERSİS numarası,
- Vergi kimlik numarası,
- Esnaf ve sanatkârlar için T.C kimlik ve vergi kimlik numarası,
- Elektronik ticaret veya aracılık faaliyetinde bulunulan mobil uygulama ve alan adı sisteme giriş yapılır.

11.1.3.2. e-TİCARET' te, ETBİS 'e BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Hizmet Sağlayıcı ve Aracı Hizmet Sağlayıcılar; e-ticaret işletmesine ait aşağıdaki bilgileri, ETBİS 'e kayıt tarihinden itibaren otuz (30) gün içinde sisteme giriş yaparak bildirim yapmak zorundadır. *3

- a) Tebligata elverişli KEP adresi.
- b) Elektronik ticaretin türü.
- c) Elektronik ticaret dışındaki ticari faaliyetleri.
- ç) Elektronik ticaret ortamında sunulan mal ve hizmetlerin türü.
- d) Elektronik ticaret ortamında sunulan ödeme yöntemleri.

e) Elektronik ticaret ortamında ikinci el malların satışa sunulup sunulmadığı ve satışa sunulan ikinci el malların türü.

f) Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşlarından alınan hizmetlere ilişkin bilgiler ile bunlar dışındaki ödeme yöntemleri.

g) Karayolu Taşıma Yönetmeliği uyarınca "M" türü yetki belgesi alan Kargo ve Lojistik İşletmecilerinden alınan hizmetlere ilişkin bilgiler.

h) Hizmet alınan elektronik ticaret altyapı sağlayıcı bilgileri.

ı) Kişisel verilerin ve müşteri bilgilerinin tutulduğu veri tabanlarının bulunduğu ülke ve adres bilgileri.

i) Elektronik ticaret ortamında sınır ötesi elektronik ticaret yapılması halinde ülke ve ödeme yöntemi bazında bu ticaretin yıllık hacmi.

j) Bakanlıkça gerekli görülen diğer bilgiler ETBİS 'e giriş yapılır.

*1_ *2_ *3 (ETBİS.Yntği.11.08.2017-t.s.RG.30151 – Md.4-5-6)

11.1.4. e-TİCARETTE ÖDEME ve TAHSİLAT YÖNTEMLERİ

Dünya genelinde 15 yaş üstü toplam nüfusun yaklaşık %69'u banka hesabına sahiptir. %52 'si dijital olarak ödeme yöntemini kullanır.

Dünyada kredi kartına sahip olma oranı 15 yaş üstü için %18 'dir. Kuzey Amerika da %67, Avrupa Bölgesi de %45 düzeyindedir.

Dünyada e-Ticarete kullanılan ödeme yöntemleri;

KREDİ KARTI: Kredi kartı ile ödeme, e-ticarete olduğu gibi e-ihracatta da en fazla tercih edilen ödeme yöntemidir. Geleneksel alverişte en çok kullanılan ödeme yöntemlerinden olan kredi kartı, yerini farklı ödeme yöntemlerine bırakmaya başlamıştır. Avrupa ülkelerinde de alternatif ödeme yöntemleri, kredi kartından fazla tercih edilmektedir.

ALTERNATİF ÖDEME YÖNTEMLERİ: e-Cüzdan, Banka Kartı, Kapıda Ödeme, Ön Ödemeli Kart, Post Pay, Pre Pay, ve Kripto Para gibi alternatif ödeme yöntemlerini tüketiciler tercih etmektedir.

Son yıllarda küresel pazarlarda e-cüzdan, yüzde otuz altılık (%36) bir oranla en fazla tercih edilen alternatif ödeme yöntemi olmuştur.

Kredi kartı kullanımı oranı ise yüzde yirmi üç (%23) düzeyindedir.

BANKA TRANSFERİ: e-ticarete banka transferi için uluslararası ticarete, bankalar arası elektronik fon transferi standardı sağlayan SWIFT

kodu gerekmektedir. Banka transferinin son yıllarda tüm ödeme yöntemleri arasındaki payı yüzde 11 olmuştur. (*tusiad.org.tr*)

11.1.5. e-TİCARET ve LOJİSTİK

Lojistik altyapısı e-ticaret gelişimini etkileyen faktörlerden biridir.

Dünya genelinde e-ticaretin yaygınlaşması ile tüketicilerin ürün teslimatı konusunda artan beklentileri yükselmektedir. e-Ticarete işletmeler özellikle lojistik alanında kendilerini güçlendirmektedir. Farkındalık yaratarak rekabet avantajı elde etmeye çalışmaktadır.

Dünya Lojistik Performansı Endeksi 'ne (LPI) göre ilk 5 sırada; Almanya, İsveç, Belçika, Avusturya ve Japonya yer almaktadır.

Türkiye 'nin e-Ticarete lojistik performansı 160 ülke içinde 47. sırada bulunmaktadır.

Türkiye de; Lojistik şirketlerinin e-ticarete müşteri deneyimlerini analiz ederek, hizmet ağını geliştirmesi gerekir. e-Ticaret firmaları ile Lojistik firmaları aralarındaki iş birliği artırılmalıdır. (*tubisad.org.tr*)

11.1.6. e-TİCARETİN FAYDALARI

Teknolojinin gelişimi ve internetin yaygın kullanıma başlamasıyla, ticaret şekil değiştirmektedir. Elektronik e-ticaret başlamıştır.

Gelecek dönemlerde; dijital para ile ödeme yöntemlerinin gelişmesiyle pazar payı giderek artacaktır.

e-Ticaretin faydaları aşağıda açıklanmıştır;

- a) 7 gün 24 saat çalışan bir mağaza ve mağazalar olacaktır.
- b) Mekân ve zaman sınırı olmayacaktır.
- c) Yeni dağıtıcılara ve tedarikçilere ulaşma kolaylığı vardır.
- d) Tedarik zinciri yönetiminde iyileşme sağlar.
- e) Dünya pazarlarına girme olanağı elde edilir.
- f) Daha çok müşteriye, üreticiye, tüketiciye ulaşılır.
- g) Küresel pazarda tanınmak ve marka imajı sağlar.
- h) Genel işletme ve operasyonel maliyetler azalır.
- i) Daha az maliyetle daha etkili tanıtım yapılır.

- j) Pazarlama bütçeleri daha etkin kullanılır.
- k) Çok sayıda, çok farklı ürün aynı anda satışa sunulur.
- l) Müşteriye anında bilgi verebilme ve alma seçeneği sunar.
- m) Kişiselleştirilmiş ürün ve ürünler sunabilir.
- n) Müşteri ile birebir iletişim kurabilir.
- o) Farklı kanallarda pazarlama (*sosyal ağlar, e-posta, viral pazarlama vb.*) olanağı sağlar.
- p) İşletmeye ait ürün, fiyat vb. bilgiler hızla güncellenir.*¹

11.1.7. e-TİCARETİN SAKINCALARI

e-Ticaretin faydaları yanında, sakıncaları da vardır.

Aşağıda e-Ticaretin güncel sakıncaları açıklanmıştır,

- a) Yüz yüze satışın sağladığı ikna yöntemleri kullanılmaz.
- b) Müşterilerin ürüne dokunma, hissetme olanağı yoktur.
- c) Güvenlik ve gizlilik endişeleri (*kredi kartı güvenliği vb.*) sebebiyle satışların azalması.
- d) Yoğun rekabet ortamının yaşanması.
- e) Tanınmayan elektronik satıcılara duyulan güvensizlik sorunları.
- f) Ürün teslimatının kargo sürecine bağlı olarak lojistik engeller.
- g) Lojistik işlemlerde; sürenin uzaması, ürünün kaybolması, ürüne zarar verilmesi gibi müşteri memnuniyetsizliği.
- h) Evrensel ölçüde kabul görmüş kalite, güvenlik ve güvenilirlik standartlarının olmaması e-ticarette sakıncalar olarak yer alır.*²

*1- *2(*ticaret.gov.tr*) (*e-ticaretplatformu*)

11.1.8. e-TİCARETTE ÖRNEK UYGULAMA ve MALİYET

e-Ticarette, geleneksel ticaretten farklı aktörler ve araçlar olması, işlemin sürecini ve maliyetini değiştirmektedir.

- 13,8 Milyar T.L 'sı; giyim, ayakkabı, aksesuarlardan oluşur.
- 15,8 Milyar T.L 'sı; hava yolu harcamalarından oluşur.
- 13,3 Milyar T.L 'sı; beyaz eşya, küçük ev aletleridir.

2020 yılının ilk beş ayında e-Ticaret hacmi %48 artarak, 63,3 Milyar T.L olmuştur. (Dünya 25.06.2020 t.s.)

11.2. e - İHRACAT

e-İhracat; dış ticarete, sınır ötesi e-ticaret olarak tanımlanır.

e-İhracat; Online kanallarla yurt dışından alınan siparişleri, mikro ihracat kuralları çerçevesinde müşteriye ulaştırmaktır.

Son yıllarda devlet teşvikleri ile önemi giderek artan e-İhracat, Türk markalarına önemli fırsatlar sunmaktadır.

Geleneksel ihracata göre yatırım maliyetleri düşük olan e-İhracat, ülke içindeki ekonomik dalgalanmadan en az etkilenen e-ticaret türüdür. e-İhracat, Türkiye 'de e-ticaretin lokomotifi olabilecek kapasiteye sahiptir.

11.2.1. e-İHRACAT ve MİKRO İHRACAT

Mikro ihracat: e-İhracatı destekleyen dış ticaret yapısıdır.

Mikro ihracatın geçerli olması için üst sınırlar aşağıdaki gibidir.

- Yurt dışına satılan fiziki miktarı; 300 Kg,
- Parasal değeri; 15.000 Euro € 'dan az siparişler için geçerlidir.

Eğer alınan sipariş miktarı; mikro ihracat limiti üzerindeyse ve bu sipariş tek seferde gönderilecekse mikro ihracat uygulamasından çıkar. Normal ihracat işlemi söz konusu olur. Gümrük beyannamesi düzenlenir.

Örnek; Ürün ağırlığı 350 Kg, fatura değeri 20.000.- € ise bu ihracat mikro ihracat olarak uygulanamaz. Normal ihracat olarak uygulanır.

Mikro ihracat yapılabilmesi için aşağıdaki belgeler kullanılır;

- Dolaylı temsil yetki belgesi,
- İş emri ya da Mikro ihracat gönderi bilgi formu,
- Ticari Faturanın aslı ya da e-Fatura,

- Yurtdışı için Türkçe fatura ile birlikte tutarı İngilizce olarak açıklanmış fatura ayrıca düzenlenir.

Bu belgelerin varlığı halinde tüm Posta ve Hızlı Kargo Taşımacılığında, Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB) düzenleme yetkisine sahip işletmeler **mikro ihracata** lojistik hizmet vermektedir.

11.2.2. e-İHRACAT ve POSTA HIZLI KARGO TAŞIMACILIĞI

Posta ve Hızlı Kargo Taşımacılığı yolu ile ihracat yapılabilir. Posta ve hızlı kargo taşımacılığı yolu ile ihracatta, gümrük müdürlüğü tarafından elektronik ortamda onaylanan Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB) düzenlenir. Beynamede ayrıca malı yurtdışına gönderilen mükellefin bilgileri de yer alır.

Gümrük beyanı dâhil tüm gümrük işlemlerini, Posta İdaresi ile Bakanlık tarafından yetki verilmiş Hızlı Kargo Şirketi yapar.

Posta ve Hızlı Kargo Yoluyla ihracat ve ithalat yapanlar işletmeler; dolaylı temsilci olarak, bünyesinde gümrük müşaviri çalıştırabilir. İsterse; dışarıdan gümrük müşavirlik hizmeti satın alabilir.

Örnek; Türkiye de hizmet veren DHL, Mng Kargo, Ekspres Kargo, FedEx, PTT, TNT, Yurtiçi Kargo gibi bir firmalar ETGB hizmeti verirler.

Aşağıda nitelikleri açıklanan mallar; posta yolu ve hızlı kargo taşımacılığı kapsamında ihraç ve ithal edilebilir.

- a) Önemli değeri olmayan eşyalar,
- b) Miktarı brüt 300 kilogramı ve değeri 15.000.- Avro 'yu geçmeyen ihracat rejimine konu mallar,
- c) Aynı kişi adına bir ayda en fazla 5 taşıma senedi muhteviyatı eşyanın serbest dolaşıma girişine izin verilir.*

*(Gm.G.Md. 29.06.2019 t.,30816 s.R.G.)

11.2.3. e-İHRACATTA FİZİBİLİTE

e-İhracatta karar veren işletmeler uluslararası pazarda araştırma yapması gerekir. Sağlıklı bir e-İhracat fizibilitesi için araştırma yapılır.

e-İhracat için araştırılması gereken konu başlıklar aşağıdadır;

- a) Hedef pazarın zaman dilimi nedir?

- b) Mevsimsel ve bölgesel tatil günleri hangi günlerdir?
- c) Tatiller, satılan ürünleri ve promosyonları etkileyebilir mi?
- d) Tüm ürünlerinizi bu konumda satabilir misiniz?
- e) Stok ve katlanılan nakliye masrafları ne kadardır?
- f) Hangi yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekir?
- g) İthalat vergisi, iadeler veya garantiler için şartlar nelerdir?
- h) Bu pazardaki satış vergileri nedir ve ne kadardır?

11.2.4. e-İHRACATTA TEMEL KURALLAR

Uluslararası ticaret geliştirmek isteyen firmalar, sınır ötesi e-İhracatı geliştirmelidir. e-İhracatta uyulması gereken bazı kurallar vardır.

Bu kurallar e-ihracat ile birlikte planlandığında daha yararlı olur.

YEREL REKABET; Bölgesel rekabet, e-ihracatın başarısını etkiler. Sınır ötesi bir pazarda sunulan hizmet bir boşluğu doldururken, başka bir bölgede yerel rekabete karşı direnmek zorunda kalır. Bunun için pazar araştırması yapılmalı ve fiyatlandırma ve pazar payı konusunda gerçekçi veriler elde edilmelidir. Bunun için Online arama motorlarının Global pazarlardaki alışverişi ve harita uygulamaları yol gösterebilir.

YEREL ÖDEME YÖNTEMLERİ; e-İhracatta yerel ödeme yöntemleri önemli bir faktördür. Ödeme hizmeti sağlayıcıların hangi para birimlerini kabul ettiğini; hangi durumlarda ek maliyetler çıkardıklarını öğrenmek gerekir. Bu bilgiler ödeme yönetimine göre değişebilir.

YEREL NAKLİYE SEÇENEKLERİ; Hedef pazarda ürün teslimatı için seçilecek nakliye kanalı tüketicinin satın alma sürecinde etkili bir güçtür. Pazar araştırmasında yerel nakliye seçeneklerinin rekabetçi olup olmadığı araştırılmalıdır. Siparişlerde sevk edilecek stokun yönetimi büyük bir yatırım gerektirir. Bu yüzden başlangıçta nakliye maliyetleri düşürülerek fiyat rekabeti sağlanabilir.

SEO (ARAMA MOTORU OPTİMİZASYONU); SEO Arama motorlarında işletmenin önceliğini kapsar.

e-İhracat için Online platformları tercih eden firmalara, muhtemelen yerelleştirilmiş SEO kampanyaları sunulacaktır. Bu durumda, e-ihracat yapılan bölgede en çok aranan kelimeleri öğrenmek faydalı olacaktır. Bu pazar-

larda daha fazla satmak için arama motorlarında kullanılan ifadeleri e-ihracat platformuna uyarlamak gerekecektir. Ayrıca, satışları artırmak için dijital reklam yöntemlerine de ağırlık verilmelidir.

MÜŞTERİ HİZMETLERİ; e-İhracatta müşteri hizmetleri, sektöre veya satışa sunulan ürün ya da hizmetlere göre değişebilir. Müşteri hizmetleri, müşteriler ve iş için önemliyse, satışları artırmak için mutlaka kullanılmalıdır. Bu süreçte uygun maliyetli bir çözüm olarak web sitesine canlı destek işlevselliği uygulanabilir. Bununla birlikte müşteri hizmetlerinin dezavantajı, ülkeler arası zaman dilimlerinin farklılığıdır.

11.2.5. e-İHRACAT SİTESİ ve DİKKAT EDİLECEK UYGULAMALAR

e-İhracat web sitesi, kullanıcı dostu bir tema ile tasarlanmalıdır.

E-ihracat sitesi yazılımının Arama Motoru Optimizasyonu (SEO) özelliklerinin güçlü olması önemlidir. SEO, güçlü bir rekabet sağlayan faktörlerden biridir. SEO özellikleriyle donatılan bir site, hedef pazardaki müşterilerin aramalarında üst sıralara çıkabilir.

e-İhracat yapan işletmeler aşağıdaki işlemlere öncelik vermelidir;

- a) E-ihracat sitesi, kampanyalar düzenlemeye ve kuponlar sunmaya uygun şekilde tasarlanmalıdır.
- b) Web sitesinde ürün tanıtımları için video desteği bulunmalıdır.
- c) Müşterilerin kolaylıkla gezinebileceği tasarımlar kullanılmalıdır.
- d) Satın alma işlemlerini kolaylaştıran özellikler bulunmalıdır.
- e) Sitede ülke için uygulanan vergi oranları tanımlı olmalıdır.
- f) Sitedeki sorunlara müdahale edebilecek teknik destek ekibi kurulmalıdır. (*eticaret.gov.tr*)

11.2.6. e-İHRACAT ÖDEME VE TAHSİLAT YÖNTEMLERİ

Ödeme sistemleri, tüm e-İhracat siteleri için birinci önceliktir.

Farklı bir ülkede e-ihracat ödeme sistemlerinde güvenlik, öncelikli konudur. Uluslararası pazarlarda hedef kitlenin güvenini kazanmak için güvenli bir ödeme yöntemi seçilmelidir.

Mikro ihracat, e-ihracat girişimlerine farklı ödeme kolaylıkları sunar. Firmadan tüketiciye (B2C) ticaret modelinde e-ihracat için uluslararası ödeme yöntemlerinin değerlendirilir.

e-Ticarete yaygın olan Kredi Kartı, e-Cüzdan, Banka Kartı, Kapıda Ödeme, Ön Ödemeli Kart, Post Pay, Pre Pay ve Banka Transferi gibi ödeme yöntemleri e-ihracatta da geçerlidir.

11.2.7. ÖRNEK e-İHRACAT SÜRECİ

e-İhracat yapmak isteyen işletmeler aşağıdaki süreci izler;

- Satılacak ürün belirlenir. Sanal mağaza açılır.
- Ürün yurtdışı alıcı tarafından sanal mağazadan satın alınır.
- Ürünü göndereceğiniz ülke alıcısı için fatura düzenlenir.
- Ürünü yurtdışına göndermek için, Türkiye de hizmet veren (*DHL, Mng Kargo, Ekspres Kargo, FedEx, PTT, TNT, Yurtiçi Kargo* gibi) Lojistik, Kargo işletmelerinden hizmet alınır.
- Ürünün sevkiyatı, imalatçıdan lojistik, kargo firmasına yapılır.
- Ürünü alıcıya ulaştıracak lojistik firması tarafından Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB) düzenlenir. Beyanname için ayrıca Gümrük müşavirlerinden hizmet almaya gerek yoktur.
- Müşteri ürün bedelini sanal mağazaya kredi kartı veya diğer ödeme araçları ile ödeme yapar.
- Ancak ürünün bedeli satıcı firmaya aynı anda gönderilmez.
- Ürün müşteriye ulaşır, müşteri tarafından sanal mağaza üzerinden onay alınır. Ürünün bedeli satıcıya onaydan sonra aktarılır.
- Ürün onaylanmaz ise tutar müşteriye geri aktarılabilir.

11.2.8. e-İHRACATIN FAYDALARI

Yukarıda e-Ticaretin faydaları yanında e-İhracatında faydaları vardır. Bu faydalar aşağıda açıklanmıştır;

- Yatırım maliyetleri normal ihracata göre daha düşüktür.
- İhracattaki banka teminatları yoktur.
- Hedef tüketicilere ulaşma maliyeti düşüktür.
- Döviz dalgalanmalarından etkilenmez.

- Devlet destek ve teşviklerinden yararlanır.
- Belli tutar ve limite kadar gümrük işlemleri taşıma firması yapar.
- Ürünlerin depolama maliyeti yoktur.

11.2.9. e-İHRACATIN SAKINCALARI

Sınır ötesi e-İhracatın da sakıncaları aşağıda açıklanmıştır;

- Yüz yüze satış ve ikna olanağı yoktur.
- Rekabet yoğunluğu yüksektir.
- Ürünün fiziksel deneyimi yoktur.
- Fiziki (Kg) ve parasal sınır vardır.
- Üründe yaşanan sorunlar iade süreci yaratır.

11.3. e - İTHALAT

Sınır ötesi e-ticaret uygulamalarında biri de; e-ithalat işlemleridir.

e-İthalat; online kanallarla yurt dışına verilen siparişlerin, posta ve hızlı kargo yöntemi ile ülkedeki alıcısına ulaştırılmasıdır.

e-İhracatta ülkedeki ihracatçılar, imalatçılar ve e-ticaret işletmeleri teşvik edilir. e-İthalatta ise durum tam tersidir.

e-İthalatta ülkedeki üreticilerin korunması için yasal düzenlemeler yapılmakta ek vergiler koyulmaktadır.

Böylece e-ithalat o ülkedeki cazibesini yitirmektedir.

11.3.1. e-İTHALAT ve TÜRKİYE UYGULAMALARI

Türkiye de e-İthalat; 1500.- Euro (€) 'ya kadar Posta ve Hızlı Kargo Taşımacılığı ile yapılmaktadır.

Ülkemizde; yasal düzenlemeler yüksek maliyet oluşturmaktadır.

15 Mayıs 2019 tarihinde yapılan düzenleme ile e-İthalatta 22.- € sınırı kaldırılmıştır. Bu tarihe kadar 22.-€ kadar gümrük vergisi yoktu.

Bu tarihten sonra Türkiye ye 1500.- Euro (€) tutarına kadar Posta ve Hızlı Kargo Taşımacılığı ile getirilen tüm eşyalara;

- a) A.B ülkelerinden doğrudan gelmesi durumunda %18,

b) Diğer ülkelerden gelirse %20 gümrük vergisi uygulanacaktır.

c) Kitap veya benzeri basılı yayın için %0 gümrük vergisi uygulanır.

Şayet eşya Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) 'ne tabi ürün ise;

e-İthalata konu eşyanın ÖTV dört (IV) sayılı listede yer alan eşya olması durumunda, yukarıdaki Gümrük Vergisi oranlarına ilave olarak %20 'de ÖTV uygulanacaktır.*¹

Bu uygulamadan numune ithalatı yapan işletmelerde etkilenmektedir.

Yukarıdaki düzenlemeden de görüldüğü gibi ülkemizde e-İthalat için yurt dışında bulunan ucuz eşya için ilave vergiler ile maliyet büyük oranda artmaktadır.

e-İthalat ülkemizde pahalı ürün kategorisi yaratmaktadır. *¹(Gm.Kn. Dğşk; 15.05.2019 t. 30775 s. R.G)

11.3.2. e-İTHALAT ve DÜNYADA e-İTHALAT ÖRNEKLERİ

Sınır ötesi e-ticaret davranışlarında en çok işlem yapan ülkelerin incelendiği IPC çalışmasında aktarılan bilgilere göre;

- Çin, sınır ötesi ithalat ürünlerini %42 oranında Japonya'dan, %14 oranında ABD'den ve %12 oranında Hong Kong'dan temin etmektedir.

- Amerikalı tüketiciler ise; %57 oranında Çin, %10 oranında İngiltere ve %6 oranında Kanada'dan ürünleri sipariş etmektedir.

- Rusya'daki tüketiciler, %83 oranında Çin, %5 oranında ABD ve %2 oranında Almanya'dan ürün satın almaktadır.

- İngiltere; %50 oranında Çin, %19 oranında ABD ve %7 oranında Almanya'dan ürün satın almaktadır.

Kullanıcıların yoğun olarak işlem gerçekleştirdiği kategoriler incelendiğinde; giyim ve ayakkabı kategorilerinin ilk sırada olduğu gözlemlenmektedir.

Bu sıralamayı tüketici elektroniği, güzellik ve bakım kategorileri takip etmektedir. Bu kategorilerin, toplam ürünler içerisindeki payı %60'a yakın bir orana sahiptir. (ticaret.gov.tr)

12. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE FİYATLANDIRMA

FİYATLANDIRMA AMACI

FİYATLANDIRMA STRATEJİSİ

YÜKSEK ve DÜŞÜK FİYAT

FİYATA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

SABİT ve DEĞİŞKEN MALİYET ETKİSİ

İHRACATTA FİYATLANDIRMA

İHRACAT FİYATININ OLUŞUMU

TESLİM ŞEKLİNE GÖRE FİYAT OLUŞTURMA

İHRACAT FİYAT-MALİYET ANALİZİ

İHRACAT FİYATININ FİZİBİLİTESİ

FİYATLAMA ve TEKLİF HAZIRLAMA

İHRACATTEKLİFİNDE BAŞABAŞ NOKTASI

12. DIŞ TİCARETTE FİYATLANDIRMA¹

İhracatta fiyatlandırma “**en uygun ihracat fiyatının**” belirlenmesidir. En uygun ihracat fiyatı, dış ticarete konu olan malların üretim maliyetlerini karşılayan, hedef pazar için uygun ve belli bir kâr marjını içeren fiyattır. Pazara giriş sırasındaki fiyatın, pazardaki fiyatlarla uyumu, maliyetlerin hesaplanması, fiyat değişmelerine nasıl tepki vereceği incelenmelidir. **İhracatta fiyatlandırmada**, ihracatçının pazarda karşılaşacağı soru ve tepkileri cevaplandırması gerekir.

12.1. FİYATLANDIRMANIN AMACI

Dış ticarete fiyatlandırma kararı alınırken fiyatlandırma amacı belirlenir. Fiyatlandırmanın amacı aşağıda açıklanmıştır.

- Pazar payını savunmak, korumak ve geliştirmek,
- Pazar payını artırmak,
- Rakip firmaların fiyatları ile karşılaştırma yapmak suretiyle arasındaki farkı görmek ve tedbir almak,
- Rekabeti ortadan kaldırmak,
- Hedef kârı gerçekleştirmek,
- İhracat için yapılan yatırımın geri dönüşümünü (*kârlılığını*) sağlamak,
- Kârı maksimum noktaya ulaştırmak,
- Atıl üretim kapasitesini kullanmak, maliyetleri düşürmek,
- Yüksek kalite imajı yaratmak ve korumak,
- İşletmenin sürekliliği ilkesine göre ayakta kalabilmek,
- Standartlara, çevre sağlığına uyumlu eşya, mal ve hizmet üretme tekniklerine kullanmaktır.

Bu amaçlar tüm firmalar için aynı olmaz. Her işletmenin bulunduğu bölge, üretim şartları, fiziki ve stratejik durumu, finansal yapısı, kapasite kullanımı yeterliliği farklıdır.

Farklı yapısal durum, fiyatlandırma amacını ve kararını etkiler.

¹ Bu bölümde büyük ölçüde T.C Ticaret Bakanlığı kaynaklarından yararlanılmıştır.

12.2. FİYATLANDIRMA STRATEJİSİ

İhracat yapan firmalar, yurt dışı pazarda nasıl bir fiyat stratejisi izlenmelidir sorusuna cevap ararken zorlanırlar.

Fiyat; ihracatçı firmanın kârlılık amacına ulaşmasını sağlayan önemli araçlardan biridir.

Firmalar ürünlerini dış pazara hazırlarken iki tür fiyat stratejisi uygulayabilmektedir.

12.2.1. YÜKSEK FİYAT STRATEJİSİ

Firmalar pazarda benzeri olmayan yeni bir ürün ihraç ediyor ve yüksek kaliteye sahip olduğu imajını kazanmak istiyor ise yüksek fiyat stratejisini tercih edebilir. Pazarlamanın diğer unsurları da tamamlayıcı bir rol üstleniyorsa geniş bir kâr marjına izin verir.

Yüksek fiyat stratejisi uygulayan ihracatçı işletmelerin aşağıdaki unsurları dikkate alması gerekir.

- a) Yüksek fiyatlama stratejisi tüketimi sınırlamakta ve rekabete dave-tiye hazırlamaktadır.
- b) Yüksek fiyat, yüksek kâr avantajı yaratır. Bu durumda verimlilikleri ve kalitesi mevcut işletme kadar olmayan firmalar, birim başına yüksek maliyetli dahi olsa pazara girmeye aday olur, kâr etme fırsatı yakalar.
- c) Aşırı yüksek fiyat politikası müşteri güvenini yıpratır.
- d) Değer, fiyat avantajının kötüye kullanılması ya da farkında olunmaması halinde işletme alıcı güvenini kaybeder. Alıcı ikame mallara yönelir.

12.2.2. DÜŞÜK FİYAT STRATEJİSİ

İhracatçı firmalar fazla üretimi ihraç etmek isterler. Fazla üretimin dış pazara sunulması, pazarda kalma isteği düşük fiyat stratejisi ile sağlanabilir. Ancak uluslararası piyasada düşük fiyat stratejisi uygulamak, bazı durumlarda “antidamping” soruşturmasına neden olur.

Uluslararası alanda ün yapmış büyük firmalar aşağıdaki nedenlerden ötürü, düşük fiyat politikalarından etkilenmeyebilirler.

- İyi bir “Marka” imajı yaratmış olmaları,
- Güvenilir ve kaliteli hizmet ağına sahip olmaları,
- Dağıtım kanallarının iyi olması,
- Nitelikli elemanlarının olması,
- Etkili ve çekici ambalajlamaya sahip olmalarıdır.

İhracat pazarında, düşük fiyat uygulamaları kısa ya da uzun dönemde elbette etkili bir piyasa aracı olabilir. Ayrıca, ürün kalitesi ve etkili bir pazarlama, pazar payının korunmasını sağlayabilir. Fakat zorlayıcı fiyat uygulamaları, uzun dönemde dış piyasada dampinge yol açabilir.

12.3. FİYATLANDIRMAYA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

En uygun ihracat fiyatının belirlenmesi, firmaların karşısına zor bir işlem olarak çıkar. Bunun nedeni ihracatta fiyat oluşturulmasında pek çok unsurun rol oynamasıdır. Bu faktörlerin bazıları kontrol edilebilirken bazıları kontrol etmenin zor olması fiyatlandırma işini zorlaştırır.

Fiyat kararlarının sürekli olarak gözden geçirilmesi ve denetlenmesi gerekir. İhracatta fiyatlandırmanın en önemli unsuru esnekliktir.

12.3.1. KONTROL EDİLEBİLİR FİYAT FAKTÖRLERİ

İhracatçı tarafından küçük ya da büyük ölçüde değiştirilebilir fiyat faktörleri vardır. Piyasa koşullarına göre ihracatçı esnekler.

- Ürün Maliyeti;** İhraç malı, firma tarafından üretilmiş ise o malın birim maliyeti, fabrikadan çıkış maliyetidir.
- Satış ve Dağıtım Maliyetleri;** İhracatta, pazardaki ulaştırma ve diğer dağıtım maliyetleri, genellikle üretim maliyetleri kadar yüksek olmaktadır. Bu maliyetler, doğru ulaşım, dağıtım kanalları ve satış organizasyonu seçilerek kontrol edilebilir.
- Pazarlama Desteği Maliyetleri;** Gelişmiş pazarlar, pazara ilk girişte, tüketimin desteklenmesi için reklam ve satış promosyonu talep eder. Bu harcamaların fiyata dâhil edilmelidir. İhracatçının bu faaliyetlere ne kadar para ayırabileceğini önceden hesaplaması gerekir.

- d) **Ürün Kalitesi ve İmajı;** Özgün bir ürün, yüksek fiyat uygulamasına olanak verir. O ürünün sunduğu kalitenin tüketicinin ilgisini çekmesi gerekir. Aksi takdirde söz konusu ürün, üretimi için çok para harcanmış, güzel ancak tüketilmeyen, satılamayan ürün olarak kalır. Kalite farkı, ürün maliyeti farkı, yüksek fiyat farklarına neden olur. Aynı şekilde, ürün imajı ve fiyatı arasında da bir ilişki vardır.
- e) **Ürün İletişimi;** Reklam ve diğer iletişim araçları, ürünün imajını geliştirir. Tüketici nezdinde çekiciliğini artırır.

12.3.2. BAĞIMSIZ FİYAT FAKTÖRLERİ

İhracatçının değişiklik yapmasına açık olmayan fiyat faktörleridir. Bu tür fiyat faktörlerinde piyasa koşulları hâkimdir.

a) Hedef Pazardaki Fiyat Düzeyi; İhracatçılar kendilerini fiyatların bağımsız olarak belirlenemediği pazar koşullarında bulmaktadır. Bu durumda seçtikleri pazarda hâkim olan fiyat düzeyine uyum sağlamak zorunda kalırlar.

b) Pazardaki Arz ve Talep; Firmanın yapacağı tüketim araştırmalarının amacı, ihraç malına karşı hedef pazarlardaki iç talebin büyüklüğünü, ithalatla karşılanma oranını ve tüketici tercihlerini ortaya koymaktır.

İhraç konusu ürünün hedef pazardaki **net tüketim değeri** aşağıda belirtildiği şekilde hesaplanmaktadır.

Net tüketim miktarı = İç üretim + İthalat miktarı - İhracat miktarı

İthalat Tüketim Oranı = İthalat miktarı / Net tüketim miktarı x 100

Net tüketim miktarı içinde ithalatın oransal payının dönem içinde büyümesi, hedef pazarda ithal mallarına olan talebin arttığını gösterir. Bu durumda, fiyat değişikliklerinin rasyonel yapılabilmesi ve tavan fiyatının belirlenebilmesi için talep esnekliğinin göz önüne alınması gerekir.

ÖRNEK;

Gıda maddelerinde talep genelde karardır. Fiyat esnekliği düşüktür. Dolayısıyla fiyat kırarak piyasaya girmek zordur. Bu nedenle, pazarlamada malın kalite ve ambalajı da önem kazanır. Ayrıca bu malların işlenmiş ma-

müllerine olan talep giderek gelişmekte ve standart özellikler daha fazla önem taşımaktadır.

c) Rekabet; Üreticiler arasındaki rekabet düzeyi pazardaki fiyat seviyelerini ve ürün fiyatını etkiler. Üreticiler arasındaki yoğun rekabet, rekabetçi faaliyetler, reklam, satış promosyonu, hizmet, kalite kontrolü fiyatlar üzerinde baskı oluşturur. Ayrıca ürün, ticaret ve tüketici için önemli avantajlar sunması gerekir. Bu avantaj yoksa ihracatçı fiyatını, rakiplerin fiyatları ile aynı seviyeye getirmek zorunda kalır.

d) Pazar Koşulları; Piyasalar arasındaki farklı enflasyon oranları, her bir piyasa için ayrı fiyat belirlenmesini gerektirir. Enflasyonun yüksek olduğu pazarlarda ise fiyat ayarlamaları daha kısa dönemler için yapılır. Enflasyon kadar durgunluk da, ülkelerarası ticareti olumsuz yönde etkiler. Durgunluk dönemlerinde fiyat düşürme politikaları izlenir. Fiyat düşürme elde edilen kârı azaltır.

Ülkeden ülkeye değişen farklı döviz kuru uygulamaları uluslararası fiyatlandırma kararları üzerinde etkili olur.

12.4. FİYATLANDIRMADA SABİT, DEĞİŞKEN MALİYET ETKİSİ

Dış ticarete fiyatlandırma kararı alınırken, etkenlerden biri de ürünün üretim maliyetindeki sabit ve değişken giderlerin oranıdır.

Farklı yapısal durum, fiyatlandırma amacını ve kararını etkiler.

Dış ticarete sabit giderlerin oranı ile değişken giderlerin oranının fiyatlandırmaya etkisi, yurt içi fiyatlandırmadan farklı olacaktır.

Yurt dışı fiyatlandırma da değişken giderleri, teslim şekilleri, ödeme şekilleri, gümrük işlemleri ve taşıma yöntemleri etkilemektedir.

Bu etkenleri göz önüne alarak dış ticarete farklı bir fiyatlandırma politikası ya da stratejisi uygulamak gerekir.

Yurt içi üretim ve satış kapasitesine, yurt dışından gelen ekstra siparişlerin eklenmesi ile atıl üretim kapasitesini artırarak, maliyetleri aşağı çekme yöntemi tercih edilebilir.

“Atıl üretim kapasitesini kullanmak, maliyetleri düşürmek” amacı dikkate alınarak aşağıdaki örnek açıklanmıştır.

ÖRNEK;

Vadeli satış yapan ihracatçı işletmeden uygulama örneği yapalım.

ABC A.Ş. olarak her ay 200 çift ayakkabı üretiyor ve yurt dışına **180 gün** (altı ay) **vade** ile ihraç ediyorsunuz.

Birim Satış Fiyatınız; 25.- \$ Dolar, 180 gün vadeli fiyattır.

Tam Maliyetiniz.....; 20.- \$ Dolardır.

Size yurt dışı alıcıdan “**Peşin**” 100 çift ayakkabı için 20.-\$ 'lık yeni bir sipariş teklifi gelmiştir.

İşletme yurt içine satış ve yurt dışına ihracat yapmaktadır.

İşletme bir günde % 60 kapasite ile çalışmaktadır.

SORU; Size yapılan bu **Yurtdışı teklifi kabul eder misiniz?**

İşletme amacına uygun fiyatlandırma tekniği ve politikası ile iyi bir yönetim muhasebesi organizasyonuna burada ihtiyaç vardır.

ŞÖYLE Kİ;

MALİYET CİNSİ	MALİYET TUTARI	MALİYET YÜZDESİ
Sabit Maliyetleriniz	8.- \$	% 40
Değişken Maliyet	12.- \$	% 60
TOPLAM MALİYET	20.- \$	

Analiz; İşletme % 60 kapasite ile çalışıyor.

Soru; Bu işletme % 60 kapasite ile çalışsa da % 90 ya da % 100 kapasite ile çalışsa da sabit giderler (*maliyetler*) **değişiyor mu?**

Cevap; Hayır.

SABİT GİDER NEDİR? Üretim miktarı değişse de (*üretim miktarı artsa da, üretim azalsa da*) değişmeyen giderlerdir. Sabit giderler, üretim miktarına göre değişkenlik göstermeyen giderlerdir. Kira gideri, amortisman gideri, sözleşme, abonelik ücretleri bir işletmede sabit giderlerdir. Bu giderler işletme açık olsa da kapalı olsa da değişmeyen, giderlerdir. Bu giderler her dönem yapılmakta ve ödenmektedir.

Değişen nedir?

Değişken giderlerdir.

DEĞİŞKEN GİDER NEDİR? Üretim miktarı değiştikçe, değişkenlik gösteren giderlerdir. Hammadde, yardımcı madde ve diğer giderlerdir. Üretim arttıkça ya da azaldıkça bu giderler de artar veya azalır.

Ham madde, yardımcı maddeler ve ilave malzemelerin miktarı değişmektedir.

BU DURUMDA;

MALİYET CİNSİ	% 60 Kapasite Maliyeti	% 30 Artan Kapasite Maliyeti	% 90 Kapasite Maliyeti
Sabit Maliyet	8.- \$	0.-	8.-
Değişken Maliyet	12.- \$	6.-	18.-
Toplam Maliyet	20.- \$	6.-	26.-

% 60 Kapasite ile çalışma maliyeti; $20 / 1,00 = 20,00 \$$

% 90 Kapasite ile çalışma maliyeti; $26 / 1,50 = 17,33 \$$

Fiyatlandırma amacına uygun kâr; $20 - 17,33 = 2,67\$$ Kâr

%60 kapasite ile çalışırken 200 birim üretim miktarı varken, %90 kapasite ile çalışma halinde 300 birim üretim miktarına ulaşılmış olur. Yani üretim miktarı 1,5 kat artış göstermiştir.

Bu da yukarda görüldüğü gibi üretim maliyetini düşürmektedir.

%60 kapasite ile çalışırken 20.- \$ maliyet varken, %90 kapasite ile çalışma halinde maliyet; 17,33 \$ olmaktadır.

$20 - 17,33 = 2,67\$$ Kâr oluşmaktadır.

Birde satış peşin fiyat olduğu kabul edilirse, finansman maliyeti de düşmektedir.

Tercih yönetim kararına kalmıştır.

ANALİZ, YORUM ve SORU;

Ülkenizde Kriz varsa,

(1991 - 1994 – 1999 – 2001 – 2008 – 2009, 2011 krizleri ve 2020 Covid 19 salgınının yarattığı etki gibi)

Vergi ve diğer yasal borçlarınız varsa,

Kredi maliyetleriniz (borçlarınız) varsa,

Kasanızda nakit sıkıntısı varsa, kasa boşsa,

Ne dersiniz?

Teklifi kabul eder misiniz?

Fiyatlandırma amacına uygun kriterleri iyi değerlendirilirse teklif kabul edilir.

Fiyatlandırma kararı alınırken, işletmede tüm departmanların görüşü alınarak, muhasebe verileri ile karşılaştırılması hedeflenen maliyet fiyat politikasına ulaşmada yararlı olacaktır.

Ekonomik dalgalanma ve nakit para ihtiyacının yoğun olduğu dönemlerde **peşin fiyat, vadeli fiyat** analizi yapılmalıdır.

12.5. İHRACATTA FİYATLANDIRMA

12.5.1. İHRACAT FİYATINA ETKİ EDEN MALİYET UNSURLARI

İhracat fiyatın tespitinde aşağıdaki unsurlar dikkate alınır.

- Ürün maliyeti, (*Doğrudan maliyetler, satış maliyeti, kâr, paketleme*)
- Yurt içi taşıma ve ihracat işlemleri ile ilgili maliyetler,
- Uluslararası taşıma ve sigorta masrafları,
- İç pazardaki gümrük ve dağıtım maliyetleridir.

Bir malın üretimi için kullanılan emek, malzeme ve işletme giderleri o malın üretim maliyetini oluşturur. Ayrıca, ihracat söz konusu olduğunda satış ve pazarlama giderleri, lojistik işlemleri, teslim ve sigorta giderleri de maliyetin önemli kalemleri arasında yer alır.

İhraç Fiyatı:

Teslim Fiyatı = Üretim + Kâr marjıdır.

İhraç Pazarındaki Fiyat = Teslim fiyatı + Ulaşım + Depolama + Banka masrafları + Sigorta + Dağıtım masraflarıdır.

Üretim miktarının artışından bağımsız olarak her işletmenin üstlenmek zorunda olduğu kira, amortisman, işletme giderleri gibi maliyetler vardır. Bu maliyetler **sabit maliyetler**dir.

Üretim artışına bağlı olarak artan maliyetler de mevcuttur. Bunlar malzeme, işçilik giderleri, yakıt ve enerji giderleri gibi **değişken maliyet**-

lerdir. Sabit ve değişken maliyetlerin toplamı, bir mal için yapılan **toplam maliyet** harcamaları değerini verir.

Üretim maliyeti, gerçekleşen üretim miktarına göre değişebilir.

ÖRNEK; 5000 çift ayakkabının maliyeti, 800 çift ayakkabının üretim maliyetinden daha fazladır. Fakat çift başına maliyet, üretim arttıkça düşer. Üretim miktarı arttıkça, birim maliyet düşmektedir.

Bir malın üretiminden satış aşamasına kadar yapılan tüm harcamalar, üretim miktarına bölündüğünde, ortaya çıkan değer "**başa baş fiyatı**" oluşturur. Söz konusu fiyatın altında yapılacak her satış firmaya zarar, bu fiyatın üstünde yapılacak her satış ise firmaya kâr sağlar.

Firma, malını düşük bir kârla ihraç etmek ya da yüksek bir kârla yurtiçi piyasada satmak gibi iki seçenek arasında optimal bir seçim yapmak zorundadır. Bu konuda düşük bir fiyatla firmanın ihracata yönelmesi ve bu ihracatın firmaya sağlayacağı faydaların incelenmesi gerekir.

12.5.2. İHRACAT FİYATI NASIL OLUŞUR

Firmanın fiyatları belirlemesinin ithalatçıya teslim şeklinin (*FOB, CIF gibi*) belirlenmesinden önce yapılması gerekir. Bunun için kullanılacak en önemli araç ise fiyat yapısıdır. Fiyat yapısı, fabrika kapısından tüketici için oluşturulacak fiyata kadar tüm maliyet unsurlarının detaylı bir resmini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

12.5.2.1. İHRACAT FİYATININ YAPISI VE SÜRECİ

İhraç fiyatının yapısı ve süreci aşağıdaki faktörlerden oluşur:

- a) Ürünün fabrika maliyeti,
- a) Üreticinin kârı,
- b) Paketleme ve markalama,
- c) Fabrikada yükleme,
- d) Limanlara, demiryollarına veya havaalanına ulaşım,
- e) Liman, demiryolu, havaalanı kullanım masrafı ve bedelleri,
- f) Belge masrafları (konişmento v.s.),
- g) Menşe Şahadetnamesi,

- h) Varsa ihraç vergileri,
- i) Sigorta primi ve poliçe masrafı,
- j) Deniz ya da hava taşımacılığı masrafları,
- k) Varış yerinde boşaltım masrafları,
- l) Gümrük vergileri ve diğer vergiler,
- m) Kliring (gümrükten çekme) masrafları,
- n) İthalatçının deposuna ulaşım gibi faktörlerden oluşur.

12.5.2.2. İHRACAT FİYATI ve INCOTERMS 2020

INCOTERMS 2020 teslim şekilleri, taşıma grupları, taşıma araçları ve sorumluluklar aşağıda tabloda yer almaktadır.

Incoterms 2020 www.ihracat.co	Taşıma Türü	SATICI											ALICI		
		Paketleme	Yükleme	İç Taşıma	İhracat Gümrüğü	Gemiye Yükleme	Taşıma	Sigorta	Antrepoya Boşaltma	İthalat Gümrüğü	İç Taşıma	Yük Teslimi			
EXW EX Works İşletiminde Teslim															
FAS Free alongside ship Gemi Doğrultusunda Teslim															
FCA Free Carrier Belirlenen Yerde Taşımacıya Teslim															
FOB Free On Board Gemi Bordasında Teslim															
CFR Cost and Freight Mal Bedeli ve Taşıma															
CIF Cost Insurance and Freight Mal Bedeli, Sigorta ve Taşıma															
CPT Carriage Paid To Taşıma, ... e kadar ödenmiş															
CIP Carriage and Insurance Paid to Sigorta dahil taşıma, ... e ödenmiş															
DPU Delivered At Place Unload Terminale Teslim															
DAP Delivered At Belirlenen Yerde Teslim															
DDP Delivered Duty Paid Yük Yemine Gümrük Vergisi Ödenmiş Olarak Teslim															

İhracat fiyatına karar verirken, üretim maliyeti üzerine uluslararası teslim şekillerinin getirdiği maliyet, sorumluluk ve riskleri de eklemek gerekir.

Yukarıda tabloda görüldüğü gibi; EXW Teslim şekli ile **ithalat yapıyorsanız 100.- dolar fiyat** almış iseniz bu 100.- dolardan sonraki tüm maliyetler size aittir. Ürün ülkenizdeki iş yerine geldiğinde 100.- fiyat + maliyetler ile = 190.- Dolara çıkmış olabilecektir.

Tam tersi; DDP Teslim şekli ile **ihracat yapıyorsanız 100.- dolar fiyat** vermiş iseniz bu 100.- dolardan sonraki tüm maliyetler size ait-

tir. Ürün alıcı ülkesindeki iş yerine götürüldüğünde 100.- fiyat + maliyetler ile = 190.- Dolara çıkmış olabilecektir.

Fiyatlar üzerinde karar verirken; INCOTERM 2020 özelliklerine, kurallarına ve sorumluluk sınırları bilgisine sahip olmak gerekir.

Bir teslim şekli seçilirken ve o teslim şekline göre fiyat teklifi alınırken ya da verilirken ek maliyetlerin hesaplanması gerekir. Bu ek maliyetlere ilave olarak sigorta risk tarafı, navlun belirleme, taşıyıcının sorumluluk politikası, dumpingler, anti dumpingler, ülke politikaları, savaş, barış ve salgın hastalık halleri ayrıca analiz edilmelidir.

Aşağıda; TESLİM ŞEKİLLERİ ve İHRACAT FİYATININ BELİRLENMESİ başlıklı bölümde teslim şekilleri ile geniş örnek verilmiştir.

12.5.2.3. TESLİM ŞEKİLLERİ ve İHRACAT FİYATININ BELİRLENMESİ

İhracatta rekabet zordur. Rekabet koşullarını kolaylaştıran faktörlerden biri de istikrarlı fiyat politikasıdır. İstikrarlı fiyat politikası için fiyatın; INCOTERMS 2020 Teslim Şekillerinin her grubuna, her aşamasına göre tutar olarak hazır olması gerekir.

İthalatçının (*alıcının*) teklifi verirken, teslim şekline göre fiyat istemesi halinde bu fiyatların hazır olması ve ithalatçıya anında ulaştırılması rekabet avantajını ve güvenini artırır. İthalatçının günümüz teknolojisini kullanarak çok kısa sürede çok farklı fiyatları elinde tuttuğunu ve izlediğini unutmamak gerekir.

İhracat fiyatının INCOTERMS 2020 teslim şekillerine göre belirlenmesi aşağıda örnek ile açıklanacaktır.

- **INCOTERMS 2020 E – GRUBU**

E- GRUBU; İş yerinde teslim özelliğine sahiptir. İş yerinden sonraki tüm maliyetler alıcıya (ithalatçıya) aittir.

İhracatçı için sıfır ilave maliyetli **fiyat verme** şeklidir.

İthalatçı için ise en yüksek maliyetli **fiyat alma** şeklidir.

- **“EXW” Teslim Şekline göre Maliyet ve Fiyat;**

İhracata Konu Ürün Birim Satış, Maliyet Fiyatı: 100.- Dolar (\$)

(Birim Toplam Maliyet + Finansman + Paketleme + Etiketleme + Banka + Komisyonlar + Diğer Giderler + Kâr) olduğu kabul edilirse;

Ürünün Fabrika Teslim **EXW** Fiyatı: **100.- Dolar (\$)** olacaktır.

• **INCOTERMS 2020 F – GRUBU**

F- GRUBU; İhracatçı gümrüğünde teslim özelliğine sahiptir. İhracatçı kendi gümrüğüne kadar olan giderleri maliyete ilave eder. İhracatçı gümrüğünden sonraki tüm maliyetler ithalatçıya aittir.

• **“FAS” Teslim Şekline göre Maliyet ve Fiyat;**

EXW Birim Fiyatı: 100.- \$ olduğu esas alındığında;

Limanda Teslime Kadar Maliyet; **5.- Dolar (\$)** kabul edilirse,

(Gümrükleme + Limana Taşıma + Boşaltma + Konşimento + Dökümanlar + Banka + Komisyonlar + Diğer Giderler)

Ürünün Limanda Teslim **FAS** Fiyat: (100 + 5=) **105.-Dolar (\$)** olacaktır.

• **“FOB” Teslim Şekline göre Maliyet ve Fiyat;**

FAS Fiyatı: 105.- \$ (Dolar) olduğu esas alındığında;

Gemide Teslime Kadar Maliyet; **2.-Dolar (\$)** kabul edilirse,

(Gemiye Yükleme + Diğer Giderler)

Ürünün Gemide Teslim **FOB** Fiyat: (105 + 2=) **107.00Dolar (\$)** olacaktır.

• **INCOTERMS 2020 C – GRUBU**

C- GRUBU; İthalatçı limanında teslim özelliğine sahiptir. İhracatçı, ithalatçı limanına kadar olan giderleri maliyete ilave eder. İthalatçı limanından sonraki tüm maliyetler ithalatçıya aittir.

• **“CFR“ Teslim Şekline göre Maliyet ve Fiyat;**

FOB Fiyatı: 107.- \$ (Dolar) olduğu esas alındığında;

Yükleme Limanından Varış Limanına Taşıma Maliyet; **8.- \$** kabul edilirse, (Taşıma + Diğer Giderler)

Ürünün Varış Limanında Sigortasız Teslim **CFR** Fiyat: (107 + 8 =) **115.- \$** olur.

• **CIF Teslim Şekline göre Maliyet ve Fiyat;**

CFR Fiyatı: 115.- \$ (Dolar) olduğu esas alındığında;

Yükleme Limanından Varış Limanına Sigorta Maliyet; **5.- \$** kabul edilirse, (Sigorta + Diğer Giderler)

Ürünün Varış Limanında Sigortalı Teslim **CIF** Fiyat:(115 + 5=) **120.- \$** olur.

- **INCOTERMS 2020 D – GRUBU**

D- GRUBU; İthalatçı iş yerinde ya da ithalatçının belirlediği terminalde teslim özelliğine sahiptir. İhracatçı, ithalatçı iş yerine kadar olan giderleri maliyete ilave eder.

İthalatçı için maliyeti yok denecek kadar azdır.

E-Grubunun tam tersi özelliğe sahiptir.

- **DDP Teslim Şekline göre Maliyet ve Fiyat;**

CFR Fiyatı: 120.- \$ (Dolar) olduğu esas alındığında;

Varış limanından, ithalatçı iş yerine kadar masraflar ve vergiler toplamı: **10.-\$ (Dolar)** kabul edilirse,

Ürünün İthalatçı İş Yerinde Teslim **DDP** Fiyatı: (120 + 10=) **130.- \$** olmaktadır.

İhracatçı yukarıdaki şekilde teslim şekillerine göre fiyatı hazır bulundurması, ithalatçıya kısa sürede vereceği fiyat için yararlı olur.

Gününüzde teknolojinin hızına göre fiyatında aynı hızla alıcıya ulaşması temel hedef olmalıdır.

Sizin işletmenizin belirlediği fiyat karşısında, internet ortamında yurt dışı piyasada yüzlerce fiyat olduğunu unutmayacağız.

12.5.3. İHRACAT FİYATLANDIRMASINDA FİZİBİLİTE

İhracat fiyatlandırmasında aşağıdaki araştırmalara ihtiyaç vardır.

- Ürünlerin dağıtılacağı pazar,
- Firmanın faaliyette bulunduğu sektör ve rakipleri,
- Hedef pazardaki mevzuat ve ilgili sektördeki düzenlemeler incelenmelidir.

İhracat fiyatının belirlenmesinde aşağıdaki konularda bilgilerin toplanıp analiz edilmesi yararlı olur.

a) Pazar ile İlgili Bilgiler

- Ürünün satılabileceği pazarlar hangileridir?

- Önemli rakipler kimlerdir?
- Pazar büyüklüğü ne kadardır?
- Gelecekteki büyüme beklentileri nedir?
- Farklı pazar bölümleri birbirini nasıl etkilemektedir?

b) Rekabet ile İlgili Bilgiler

- Rakip ürünler hangileridir?
- Alıcıların talepleri nedir?
- Fiyat değişikliği olanakları ne kadardır?
- Rakiplerin pazar payları ne kadardır?
- Pazar payları değişmekte midir?
- Pazardaki rakiplerin finansal durumları nasıldır?
- Pazardaki değişimler karşısında beklenen tepkiler nelerdir?

c) Fiyatlar Hakkında Bilgi

- Rakip ürünlerin fiyatları nasıldır?
- Pazarda fiyat oluşumunu belirleyen lider firma ve firmalar var mıdır?
- Fiyat ve miktar arasındaki ilişki nasıldır?
- İndirim, kredili satış olanakları, tanıtım desteği gibi alışkanlıklar, uygulamalar, pazar özellikleri var mıdır? Nasıldır?

d) Devlet Politikaları Hakkında Bilgi

- Pazar üzerindeki kamu etkisi ne şekilde dir?
- Firmalar kamu düzenlemelerinden nasıl etkilenmektedir?
- Kamu kesimine satışta bulunan önemli firmalar hangileridir?

e) Üretim ve Maliyet Hakkında Bilgi

- Firmanın mevcut üretim, envanter seviyesi ne durumdadır?
- Bu seviyelerle ilgili maliyetler nedir?
- Üretim ve envanter seviyelerindeki değişimler bu maliyetler üzerinde nasıl etki yaratmaktadır?
- Fiyatlandırma kararı ile ilgili maliyetler nelerdir?

f) Gelirler ve Kar Hakkında Bilgi

- Kâr, gelir, maliyet ilişkileri nasıldır ve bunların diğer ürünlere etkisi nedir?
- Ürün miktarının gelirler ve kar üzerindeki etkisi nedir?
- Tanıtım ve reklam harcamalarının gelir ve kâr üzerindeki etkisi nasıldır?
- Firmanın kâr marjları nedir?
- Kar marjları rakiplerinin marjlarından farklı mıdır?

Doğru bir fiyatlandırma yaklaşımı oluştururken ve karar alırken yukarıdaki kontrol listesinin gözden geçirilmesinde yarar vardır.

Bazı pazarlara ait bilgilere erişim güç olabilir. Elde edilen bilgiler geçerliliğini yitirmiş olabilir. Elde edilen bilgilerin doğru ve güvenilir olup olmadığına dikkat edilmesi önemlidir.

12.5.4. İHRACATTA FİYATLANDIRMA VE ANALİZ

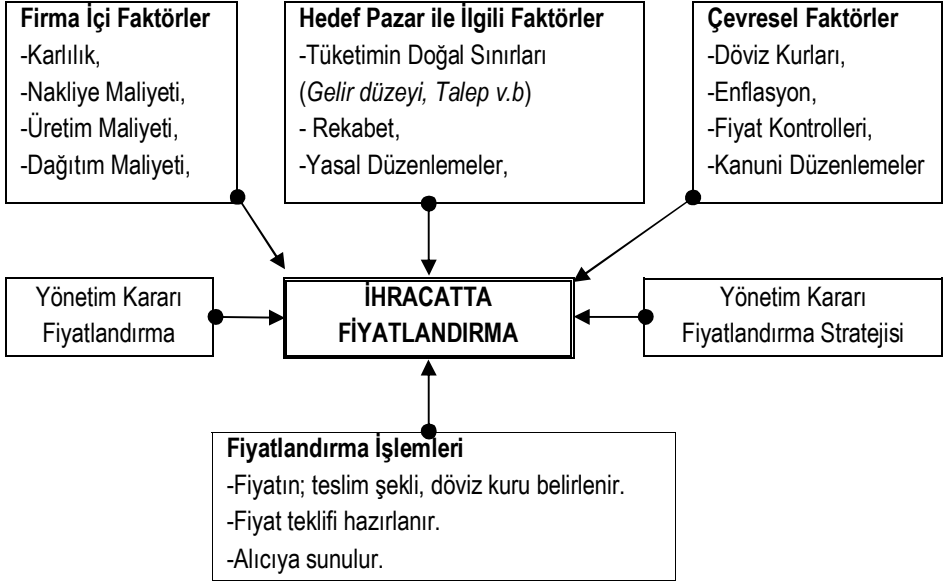
Fiyatlandırmanın başarılı olması için ihracatçı, pazardaki talep yapısını, rekabet durumunu ve hedef pazardaki ürünle ilgili fiyat bilgilerini ayrıntılı biçimde araştırır. Doğru bir fiyatlandırma stratejisi için öncelikle ürünün pazardaki toplam talebini ve fiyat değişikliklerinin, talep üzerindeki etkilerini inceler. Pazarın yapısına göre ürünü düşük fiyattan mı yoksa yüksek fiyattan mı sunacağına karar verir. Bu kararı verirken pazarla ilgili çeşitli bilgiler toplanır.

Örnek; Düşük bir fiyat uygulaması, ürüne olan talebi artırır mı? Yoksa bu uygulama tüketicilerde kalite ve hizmetin yetersiz olduğu duygusunu uyandırır mı? Düşük bir fiyattan çok mal satmak mı, yoksa yüksek fiyattan daha az mal satmak mı kârınızı artırır? Bütün bu bilgileri topladıktan sonra teklif öncesi bir fiyat tespit edilir. Bu fiyat doğrultusunda alıcının önerdiği fiyatı değerlendirilir. Firma açısından en uygun olan teklif fiyatı belirlenir.

Hedef pazarlardaki muhtemel fiyat tahmini size rekabet üstünlüğü sağlar. Özellikle uluslararası fiyatları bilinmeli ve her gün uluslararası borsalar izlenmelidir.

Örnek; Satılacak buğday için Londra ve New York borsaları, çay için Rotterdam borsaları izlenebilir. (www.kobifinans.com.tr)

İhracatta Fiyatlandırma Faktörleri;

12.6.Dış Ticarete Fiyatlandırma, Teklif Hazırlama ve Başabaş Noktası

Dış ticarete fiyatlandırma ve teklif hazırlama işlemi ihracatçı üzerinde kârlılığı doğrudan etkileyen faktördür.

12.6.1. İHRACATTA FİYATLANDIRMA VE TEKLİF HAZIRLAMA

İhracatta fiyatlandırma ve teklif hazırlamada ana kriter, firmanın ürünü ile birlikte alıcıya sunacağı hizmetin bir bütün olarak son fiyatının ya da geçici fiyatının belirlenmesi ve bu fiyatın alıcıya ulaştırılmasıdır.

Fiyat teklifi hazırlanmasında, teklifin sadece fiyatla ilgili bilgiyi değil, teslim şekli gibi satışla ilgili unsurları da kapsamı gerekir.

12.6.2. FİYAT TEKLİFİNDE YER ALMASI GEREKEN UNSULAR

İthalatçılardan gelen taleplerin siparişe dönüştürülmesinde fiyat teklifinin sunumu önemli rol oynar. Bazı ihracatçı firmalar fiyat tekliflerinin alıcılara ulaştırılmasında özel formlar kullanır. Bazı firmalar ise proforma fatura kullanır.

Teklifin ithalatçıya sunulmasında ne tür bir form kullanılırsa kullanılsın, alıcılardan gelen taleplere verilen cevaplarda özellikle dikkat edilmesi gereken hususlar vardır.

İhracat fiyat teklifinde yer alması gereken hususlar aşağıda açıklanmıştır.

- a) İthalatçının talebine mümkün olduğunca hızlı cevap verilmesi gerekir. Gelen taleplere hızla cevap verilmesi ithalatçının başka tedarikçilere de başvurmuş olması olasılığı nedeni ile önemle üzerinde durulması gereken bir husustur. Bununla birlikte, ihracatçı bazı bilgileri açıklamadan önce, başvurunun güvenilirliğini değerlendirmek üzere ilgili yabancı şirketin ticari geçmişini kontrol etmek isteyebilir.
- b) Fiyat teklifinin mümkün olduğunca açık bir dille hazırlanması ve müşteri tarafından talep edilen hususlar ile ilgili tüm detayları içermesi gerekir. Müşterinin talebinde açıkça belirtilmemiş bazı ihtiyaçlarının da araştırılmasında fayda bulunmaktadır.
- c) Fiyat teklifi, satış dokümanı niteliği taşır. Teslim şeklini de içermelidir. Bu nedenle müşteriye sunumu, gerektiğinde uygun tanııtım materyalleri (broşür vb.) ve bir mektupla desteklenmelidir. Bu, firma ve ürünlerinin kalitesini vurgulayan bir yaklaşım olacaktır.
- d) Fiyat teklifine müşteriden bir cevap gelmesi halinde ilişkilerin aksamadan devam etmesini sağlamak önem taşır.
- e) Teklife müşteriden bir cevap gelmemesi halinde, müşteriden geri bildirim alınmaya çalışılarak müşterinin takip edilmesi gerekir.
- f) Tüm mektuplar, başvuruyu alan kişi tarafından imzalanmalıdır. Eğer faks ya elektronik posta mesajı gönderiliyorsa asıl metin daha sonra posta ile yollanmalıdır. Yazışmalarda kullanılan dil ithalatçının en iyi anladığı yabancı dilde ya da mümkünse kendi dilinde yapılmalıdır.

Fiyat teklifleri değişkenlik göstermekle birlikte iyi bir fiyat teklifinde yer alması gereken asgari unsurlar şunlardır:

- Alıcının unvanı, açık adresi ve referans tarihleri,
- Teşekkür ve taleple ilgili atf,
- Ürün ve ürünün niteliklerinin belirtilmesi,
- Fiyat, teslim şekli ve bunların detayları,

- Teslim tarihi,
- Fiyat teklifinin geçerlilik süresi,
- Asgari ve azami ürün miktarı,
- Ödeme şekli,
- Satış koşulları,
- Satıcı ile ilgili ayrıntılar,
- Varsa, ekli dokümanlar hakkında bir not yer almalıdır.

12.6.3. İHRACAT TEKLİFİ VE BAŞA BAŞ NOKTASI

Bir işletmede, üretim maliyeti ile satış hasılatının eşitlendiği noktadır. Kâr ve zararın eşit olduğu noktadır. Kâra geçiş noktasıdır.

Bir siparişin üretimine başlandığında, bu siparişin ne kadarının üretiminden ve satışından sonra işletme kâra geçecektir?

Bu sorunun cevabını “Başa Baş Noktası” cevap verir.

İhracat işlemlerinde; ithalatçılardan gelen taleplerin siparişe dönüştürülmesinden önce ya da üretime geçilmeden önce Başa Baş Noktasının hesaplanması gerekir. İşletme bu siparişin kaç adedinin satışından sonra kâra geçecektir? Buna karar vermek gerekir.

İhracatta satış fiyatının sağlıklı verilerle tespit edilmiş olması, Başa Baş Noktasının hesaplanması için de önem arz eder.

Aşağıda ihracatçı bir işletmede ithalatçıdan gelen siparişin Başa Baş Noktasının hesaplanması için bir örnek verilecektir.

ÖRNEK:

Ege A.Ş üretici ve ihracatçı firmadır. Yurt dışı Expo Almanya firmasından 80 Adet dolap sipariş almıştır.

Üretimin değişken masrafları toplamı; 480.- TL’dir

Birim başına değişken masraf: $480 / 80 = 6.-$ TL’dir.

Üretim için toplam sabit masraflar 770.- TL olarak hesaplanmıştır.

Birim mamul satış fiyatı ise 20.- TL olarak karar verilmiştir.

Başa Baş Noktası veya kâra geçiş noktasının hesaplanması için aşağıdaki formül uygulanır:

$$\text{BBN} = \frac{\text{Sabit Masraflar}}{\text{Birim Satış Fiyatı} - \text{Birim Değişken Masraflar}}$$

$$\text{BBN} = \frac{\text{S.M.}}{\text{770}} = \frac{\text{(B.S.F)} - \text{(B.D.M)}}{20 - 6} = \text{55 adet}$$

Ege A.Ş. bu mamulden **en az 55 adet** üretir ve satarsa ne kâr ne de zarar eder.

55 adet başa baş (*kâra geçiş*) noktasıdır.

55 Adet x 20.- = 1.100.- hasılat içinde ne kâr, ne de zarar vardır.

Sağlaması yapılmak istenirse;

$$1.100 - 770 = 330$$

$$330 / 6 = 55 \text{ Adet. Başa başnoktasıdır.}$$

55 adetten sonraki her satılan, ihraç edilen ürünün tamamı kâr olacaktır.

SORU;

Bu işletme Başa Baş Noktasından sonra beş adet fazla üretilip satarsa;

$$5 \text{ adet} \times 20.- = 100.- \text{ T.L kâr edecek midir?}$$

CEVAP;

$$60 \times 6.- \text{ Birim başına değişken toplam masraf} = 360.- \text{ T.L}$$

$$55 \times 6.- \text{ Birim başına değişken toplam masraf} = \underline{-330.- \text{ T.L}}$$

$$\text{Değişken masraf farkı} \dots\dots\dots 30.- \text{ T.L 'dir.}$$

$$\text{Kâr} = 100 - 30 = 70.- \text{ T.L olacaktır.}$$

Yani artan 5 birimlik satış için, sabit maliyet değişmezken, değişken maliyet kârı 30.- T.L olarak etkilemekte ve eksiltmektedir.

13. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE PAZARLAMA VE MÜŞTERİ BULMA

DIŞ TİCARETTE PAZARLAMA
PAZARLAMA STRATEJİSİ
İHRACATTA DIŞ PAZARA GİRİŞ
DİREKT ve ENDİREKT İHRACAT
İHRACAT KONSORSİYUMLARI
İHRACATTA ÜRÜN TANITIMI
İNTERNET
VE
FUARLAR

13. DIŞ TİCARETTE PAZARLAMA

Pazarlama, bir kazanç sağlama amacı ile seğilmiş müşteri gruplarının, ihtiyaç ve isteklerini tatmin için firma kaynaklarının çözümlenmesi, planlaması, örgütlenmesi, kullanılması ve denetimidir.

Uluslararası pazarlama ise bu çabaların uluslararası ortamda yürütülmesidir

İç pazarlama araştırmacının ya da pazarlamacının kendi ülkesindeki pazarlama faaliyetlerini kapsar.

Dış pazarlamada uluslararası pazarlamacının müşterileri, kendi ülkesi dışındaki bir ülkede ya da ülkelerdedir.

Dolayısı ile pazarlanan ürün veya hizmet en azından devletlerarası sınırı geçmesi gerekir. Ancak uluslararası pazarlama, uluslararası ticaretten farklıdır. Uluslararası ticaret sadece mal ya da sermayenin ulusal sınırlardan karşılıklı olarak akışını konu alır.

İhracat pazarlaması kavramı ise uluslararası pazarlara giriş stratejilerinin bir alt kavramı olarak benimsenir.

13.1. DIŞ TİCARETTE PAZARLAMA STRATEJİSİ

Pazarlama stratejisi ihracatçı için ihracat öncesi yapılır. Kaliteli pazarlama stratejisi için aşağıdaki kriterler incelemek gerekir.

Hedef Pazarlar: Ürün hedef pazarda istikrarlı olmalıdır. Yükselen talep seyri izlemelidir. Bu talep demografik araştırmalar ve pazar araştırması yolu ile belirlenmelidir.

Tedarikçi Tabanı: İhracatçı, ithalatçı müşterilerinin isteklerini keşintisiz karşılayabilmesi için, sürekli ve düzenli olarak hammadde alabileceği üreticilerle ilişkide olması gerekir.

Üretim Kapasitesi: Kısıtlı üretim kapasitesinden dolayı, ürün teslimatında ortaya çıkacak sorunlar, ihracatçının imajını zedeler.

Ürün Adaptasyonu (konumlandırma): Bir ürünün iç ve dış pazarlardaki başarısını garanti altına almak gerekir. Bunun için, ihraç pazarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere, ürün hedef pazara uyumlu olmalı-

dır. Ürünün rengi, şekli, tadı, ambalajı vb. için değişiklik gerekip gerekmediği iyi saptanmalıdır.

Satış Sonrası Hizmetler: İhraç edilen ürün için satış sonrası hizmet gerektiriyorsa, ihracatçı ya o ülkede bir servis merkezi açmalı ya da bu hizmetleri sağlayabilecek bir dağıtımçı, acente bulmalıdır. Eğer ihracatçı bu hizmeti sağlamak için gerekli mali ya da teknik olanaklara sahip değilse, ürün ihracat için uygun olmayabilir.

Ticaret Kısıtlamalar: İhracat için seçilen ürünler, Türkiye'nin ihracat mevzuatı kapsamında ihraç edilir. İthal eden ülkenin ithalat mevzuatında o ürün için ithal kısıtlaması olmaması gerekir.

Bir işletmenin iç ve dış pazarlardaki başarısı; hedeflenen işin doğru şekilde yapılmasına, yöneticinin bilgi ve becerisine bağlıdır.

13.2. İHRACATTA DIŞ PAZARA GİRİŞ

Dış ticarete pazara giriş yapacak ihracatçı; dış ülkede talep edilen hizmet düzeyini, tarifeleri, nakliye koşullarını, marka bilincinin seviyesini ve rekabet avantajını iyi analiz etmelidir. Bu analiz ile dış pazarın, iç pazardan farkını daha net görebilir.

Dış pazara giriş aşağıdaki şekillerde yapılabilir;

- Doğrudan ihracat,
- Dolaylı ihracat,
- Diğer pazara giriş yöntemleridir.

13.2.1. DOĞRUDAN İHRACAT

Doğrudan ihracatta ihracatçı, hiç bir aracı kullanmaz. Tüm ihracat işlemlerini kendisi yapar. Doğrudan ihracatta; ithalatçının bulunması, öde-
menin alınmasına kadar tüm sorumluluk ihracatçıya aittir.

Doğrudan ihracat yapan işletmenin, yurtiçi satış bölümünden bağımsız, ihracat departmanı olması gerekir.

Doğrudan ihracatın faydası olduğu kadar riskleri de vardır.

Doğrudan ihracatın faydaları;

- a) Şirket tüm ihracat aşamalarını kontrol edebilir,
- b) Aracıları kullanmadan kâr marjını artırır,
- c) Şirket alıcısıyla daha yakın ilişkiler kurar.

Doğrudan ihracatın riskleri;

- a) İhracatçı başarılı olabilmek için sağlayacağı faydadan daha fazla zaman ve kaynak harcamak zorunda kalabilir,
- b) İhracatçı doğrudan risklere daha fazla maruz kalabilir.

13.2.2. DOLAYLI İHRACAT

İhracat yapmak isteyen ancak gerekli personel ve kaynağı olmayan şirketler, komisyoncular, acenteler, SDŞ (*Sektörel Dış Ticaret Şirketleri*), DTŞ (*Dış Ticaret Şirketleri*), lokal alım ofisleri vasıtasıyla ihracat yapabilir. Bunların değişik ülkelere ihracat konusunda gerekli deneyimleri ve altyapıları mevcuttur.

İhraç kaydıyla satış ta dolaylı ihracat modelidir.

Dolaylı ihracatın faydası olduğu kadar riskleri de vardır.

Dolaylı ihracatın faydaları;

- a) İhracatçı, ihracatın teknik ve hukuki yönlerini öğrenme yerine üretim konusunda yoğunlaşır. Üretim maliyetini azaltır.
- b) İhracatçı firmalar başlangıç dönemlerinde aracının bu alandaki deneyimlerinden faydalanır.
- c) Türkiye de vergi teşviklerinden yararlanan imalatçı ihracatçı firmalar, bürokratik işlemlerin maliyetini azaltmak için aracı firmaları daha çok tercih edebilir.
- d) Grup işletmelerde ar-ge, üretim, pazarlama, satış ve dağıtım sürecinde dolaylı ihracat, denetim mekanizması özelliği taşır.

Dolaylı ihracatın riskleri;

- a) İhracatçının, aracı, temsilci davranışları ile ürün üzerindeki kontrol üstünlüğünü kaybetme riski vardır,
- b) Bazı aracılardan, ihracatçılarla ilgili farklı emelleri olabilir.

- c) İhraç kayıtlı satışlarda aracı; malı üç (3) ay içinde ihraç etmediğı takdirde vergi yükünden imalatçı ihracatçı sorumludur.

13.2.3. DİĞER PAZARA GİRİŞ YÖNTEMLERİ

Diğer pazara giriş yöntemleri aşağıda açıklanmıştır.

Ortak Yatırım (Joint Venture): İhracatçı firma ile ithalatçı firma arasındaki, hisse, teknoloji transferi, yatırım, üretim ve pazarlama alanlarından biri veya birkaçının söz konusu olduğı, bir ortaklık anlaşmasıdır. Bu ortaklık anlaşması, performansı, yükümlölük sınırlarını, kârın paylaşılmasını, pazarlama sorumluluklarını belirler. Bu tür anlaşmalar ile maliyet ortaklara dağıtılır, risk azalır. Pazardaki bilgi ve detayları öğrenmeye olanak sağlar. Böylece pazara giriş kolaylaşır.

Lisans anlaşmaları (Licensing): Bir firma sahip olduğı teknolojik know-how, tasarım ve fikri mülkiyet hakkını, bir sözleşmeye bağı olarak yabancı bir firmaya, bir ödeme şekli veya telif karşılığında devredebilir. Lisans anlaşmaları yabancı pazarlara hızlı bir girişe imkan sağlar. Sermaye yatırıma izin verilmekte ve bunun karşılığı genellikle hızla geri alınmaktadır.

Ancak lisans anlaşmaları üretim ve pazarlamadaki kontrolün kaybolmasını ve eğer anlaşmada yasaklanmamışsa, istemeyerek de olsa teknolojik knowhow 'ın lisans kullanıcısı tarafından paylaşılmasını beraberinde getirmektedir.

Yerinde (offshore) üretim: Bir firmanın, taşıma maliyetlerini azaltarak, yasaklayıcı tarifelerden kaçınmak, düşük işçilik ve girdi maliyetlerinden yararlanmak ve devlet teşviklerinden faydalanmak için, hedef pazarda bir yer tesis ederek imalat yapmasıdır.

13.2.4. İHRACAT KONSORSİYUMLARI

İhracat konsorsiyumları, birden fazla ihracatçı firmanın bir araya gelmesi ile oluşur. Bu oluşumlar;

- SDŞ (Sektörel Dış Ticaret Şirketleri,

- Dış Ticaret Şirketleridir. *Bu işletmeler, on beşinci (15) bölümde geniş olarak açıklanmıştır.*

13.3. İHRACATTA ÜRÜN TANITIMI

İhraç edilecek ürünün yurt dışında tanıtımı, tüketicilerin ürün hakkında bilgi sahibi olması, pazar yapısı için önemlidir.

Ürün tanıtım aracı olan internet ve fuarlar aşağıda açıklanmıştır.

13.3.1.İHRACATTA ÜRÜN TANITIMI VE İNTERNET

İhracatçı firmalar, ürünlerin yurtdışına pazarlanmasında interneti yaygın olarak kullanmaktadır. İnternet, ürün ve hizmetleri dünyaya tanıtmada, pazarlama için görsel özelliğe sahiptir. Maliyeti düşüktür.

Ürünleri yurtdışına tanıtmak için hazırlanacak **Web Sayfasının Unsurları** aşağıda verilmiştir.

- Az sayıda grafik ve fotoğraf kullanarak siteye giriş kolaylaştırılmalıdır.
- Site, ziyaretçilerin Web sayfalarında neler istediği dikkate alınarak hazırlanmalıdır.
- Geri bildirim alabilecek yöntemlere yer verilmelidir.
- Endüstriyel eğilimleri tartışmak, soruları cevaplandırmak vs. için tartışma grupları oluşturulmalıdır.
- İş bulma ilanlarına yer verilmelidir.
- Firmanın iş felsefesi belirtilmelidir.
- İş ortaklığına ilişkin fırsatlar ilan edilmelidir.
- İlgilenenlerin, bilgi edinebilmeleri için isimlerini kaydedebilecekleri bir adres listesi oluşturulmalıdır.
- Buton isimlendirmelerinde iş dünyası için anlamlı kelimeler kullanılmalıdır.
- İş ilişkilerinden memnun kalmış olan müşterilerin yorumları için bir bölüm ayrılmalıdır.
- En çok sorulan sorular için bir bölüm ayrılmalıdır.

- E-posta mesajlarının üç gün içinde cevaplandırılması konusunda taahhüt verilmeli ve bu taahhüt yerine getirilmelidir.
- Firmanın sahip olduğu her türlü kalite ve standartlara ilişkin bilgi verilmelidir.
- Ziyaretçilerin daha fazla bilgi bulabilmesi için, benzer firma ve kuruluşlar ile bağlantı kurulmalıdır.
- Ürün ya da hizmet hakkında eğitici bilgi verilmelidir.
- Sitede, bir sipariş formuna yer verilmektedir.
- İlgili sanayi dalındaki gelişmeler hakkında son haberler verilmektedir.
- Ziyaretçinin bilgiye ulaşma süresini kısaltmak için, şematize edilmiş resimler veya küçük resimler kullanılmalıdır.

İnternet, aynı zamanda iş fırsatlarından haberdar olmak için mükemmel bir buluşma yeridir.

NOT; Bu konuda 11.Bölümde **e-İHRACAT** geniş olarak açıklanmıştır.

13.3.2. İHRACATTA ÜRÜN TANITIMI VE FUARLAR

İhracat ürününün tanıtımında en etkin yöntem fuarlardır. Uluslar arası nitelikteki fuarlar, çok yönlü alıcı bulma kapasitesine sahiptir.

Alıcıların büyük bölümü, yıllık satın alımlarına karar verirken bilgi kaynağı olarak ilk önce ticaret fuarlarını kullanır.

13.3.2.1. FUARLARDA BAŞARI YÖNTEMLERİ

Fuarda etkin tanıtım standı ile yapılır. Bir firmanın standı, firmanın etkinliğini, kapasitesini, yeteneklerini ve sorumluluklarını gösterir.

Başlangıç olarak ilk önce standı yeri şu soruya cevap vermelidir.

İlk bakışta iyi bir intiba bırakıyor mu?

Çok büyük stand alanı olmayan firma, iyi bir tasarım, eğitilmiş eleman kullanarak avantaj sağlayabilir. Küçük firmaların da kullanabileceği, kalabalık arasında seçilebilmek için basit teknikler vardır.

Firmanın ticaret fuarındaki standı, kendini ifade eder. Tasarımın firmanın imajını yansıtacak şekilde yapılması gerekir.

Stand ziyaretçinin gözüne hitap edebilmeli ve ilk bakışta firma ve ürün hakkında iyi bir imaj vermelidir.

Kurulan standlar; firmanın ürün ve hizmetlerini gösteren etkin bir şov niteliği taşımalıdır. Diğer yandan da görüşmeler, gösteriler ve satışlar için etkin bir platform olmalıdır. Araştırmalar, ticaret fuarlarında standının önünden geçen birisinin ilgisini çekebilmek için firmanın sadece 7 saniyesinin olduğunu göstermiştir. **Mobilyanın** standın görünümünde belirgin bir etkisi vardır. Genelde sandalye ve koltuklar stant da hareketi, dinamizmi sınırlamaktadır. Unutulmamalıdır ki, oturacak yerler müşteriler içindir. Amaç fuarda yorulan ve dinlenme ihtiyacı hisseden patronların dinlenmesi için bir saray yaratma değildir. Profesyonelce ve iyi tasarlanmış tanıtım materyalleri kullanılmalıdır. İnsanların ürünle içi içe olabilecekleri ürün hakkında her türlü bilgiyi alabilecekleri gösteri ve tanıtım materyallerinin sergilendiği yerler standın odak noktasıdır. Stand, dağınık görünmemelidir. Yeterince boş alan bulunmalı ve insanlar stantlara gelip sergilenen ürünlere bakabilmelidir. Mümkünse; insanlar ürünleri **denemeye teşvik** edilmelidir. Eğer ürünün çalışması ile ilgili bir gösteri yapılacaksa gösteri birçok insanın rahatlıkla görebileceği bir yerde yapılmalıdır. Eğer ürünlerinizin denenmesini veya ürünlere dokunulmasını istemiyorsanız onları teşhir etmeyiniz. İnsanlar, ürünlerini "dokunmayın" yazısıyla sergileyen firmalardan çekinir.

Fuardaki başarının önemli bir bölümü de stand **temsilcinize** bağlıdır. Temsilci müşterilere dostça yaklaşmalı, kolay iletişim kurabilmelidir. Firma, ürün ve hizmetleri hakkında yeterince bilgiye sahip olmalıdır. Ziyaretçileri asla küçümsememeli, konuşmayı ürün konusunda pozitif bir görüşme meydana getirecek şekilde yapmalıdır.

13.3.2.2. İHRACATTA FUARLARA HAZIRLANMA

Fuara katılımın başarıya ulaşmasında olmazsa olmaz faktörlerden birisi fuardaki standımızı belirlenen hedef kitleden yeteri sayıda kişinin ziyaret etmesinin sağlanmasıdır. Promosyon kampanyasının temel amacı hedef kitlenin katılımınız hakkında bilgilendirilmesi ve bu kişilerin standımızı ziyaret için motive edilmesidir.

Bu amaçlara ulaşmak için yöntemler aşağıda açıklanmıştır.

- a) Hedef kitlenin belirlenmesi:** Hedef kitle ithalatçılar, acenteler, distribütörler, toptancılar, perakendeciler, satın alımcılar, ürünlerin kullanıcıları, satın almada bilgisine başvurulacak teknik personel, Ticaret Odaları, konuyla ilgili kamu ve meslek kuruluşları, dernek ve birlikler, tüketiciler, seyahat acenteleri, tur operatörleri ve basından oluşur.
- b) Fuar için yayınlar hazırlama:** Katılımcı firmalar tarafından hazırlanabilecek basılı materyal genel olarak firma broşürü, ürün katalogları, ürün ve fiyat listeleridir.
- c) Direkt postalama:** Tespit edilen hedef kitle için fuar açılmadan makul bir süre önceden bir davet yazısı hazırlanmalı ve mümkün olduğunca kişi ismine gönderilmelidir. Ekinde firma broşürü, ürün katalogları, fiyat listeleri vs. materyal, ücretsiz giriş biletleri yer almalıdır.
- d) Fuar kataloguna giriş:** Giriş için son gün kaçırılmamalıdır.
- e) Kişisel temaslar:** Fuar öncesinde veya sırasında telefonla veya bizzat ziyarete giderek olabilir. Kişisel temaslar özellikle diğer promosyon faaliyetlerinin ihmal edildiği 'acil durumlarda' gereklidir. Uygulamada başarılı sonuç verdiği gözlenmiştir.
- f) Basınla ilişkiler:** Basında yer almak özellikle direkt postalama listesinde olmayanlara da ulaşılması için önemlidir. Basın bülteni hazırlanmasındaki temel prensipler; kısa olması, bir sayfayı geçmemesi, genellemelerden kaçınılması, firmayı ve ürünleri tanıtan kısa fakat etkili bilgi verilmesi, büyük marjlar kullanılması, fuarın adı, tarihi ve stand numarasının mutlaka belirtilmesidir. Basın bülteni fuardan altı- sekiz hafta önce tanıtıcı fotoğraf eşliğinde gönderilmelidir.
- g) Reklam:** Bireysel olarak katılımcılar için nispeten pahalı olmakla birlikte reklam ziyaretçi promosyonu açısından önemli bir yöntemdir. Reklam fuar kataloguna, ticaret ve ekonomi dergileri veya günlük gazetelere verilebilir.

h) Fuarın elektronik enformasyon sistemine giriş: Birçok fuar da elektronik bilgi sistemleri bulunmakta ve ziyaretçiler katılımcı firmalar, stand numaraları, ürünler, hizmetler gibi bilgilere buradan ulaşabilmektedir. Bu hizmet genelde ücretsizdir.

13.3.2.3. İHRACATTA FUAR SEÇİMİNDE ÖZEL İŞLEMLER

Bir pazarlama karması elemanı olarak fuarları; etkin bir şekilde kullanmak için öncelikle hedeflerin belirlenmesi ve bu hedeflere yönelik en uygun fuarın seçilmesi gerekmektedir.

13.3.2.3.1. FUAR SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Fuarda sergilenecek ürünler ve fuardaki ürün sektörleri,
- Fuarın hitap ettiği coğrafi bölge,
- Yer kirası ve ödeme tarihi, yer rezervasyonu için son başvuru tarihi,
- Fuarın destek kapsamında olup olmadığı,
- Fuarın açık ve kapalı toplam sergi alanı, bu fuarda ne kadarının kullanıldığı,
- Fuarın ziyaretçi profili (*fuarın sadece profesyonellere açık olup olmadığı*),
- Ziyaretçi sayısı ve analizi,
- Fuarda ortalama bağlantı tutarı,
- Fuarın kaç yıldan beri düzenlendiği,
- Alternatif fuarlara göre avantaj ve dezavantajları,
- Fuarın teması ve yan etkinlikler,
- Fuar planı, tahsis edilen stand konumunun firma ve ürünlerin tanıtımı için uygunluğu,
- Stand dekorasyonu, teknik hizmetler ve maliyeti,
- Yerel personelin temini ve maliyeti,
- Sigorta ve güvenlik düzenlemeleri,
- Lojistik hizmetleri,

- Sergi ürünlerinin perakende satışı, fuarda veya fuar sonunda toptan satışı veya bırakılmasıyla ilgili yasal düzenlemeler,
- Fuar idaresi tarafından sağlanabilecek reklam imkanları, ziyaretçi promosyon kampanyası,
- Konaklama imkanları,
- Fuarın önceki yıllardaki özet sonuç raporları,
- Bu fuara daha önce katılan firmaların görüşleri,

13.3.2.3.1. FUAR SEÇİMİNDE CEVAP ARANACAK SORULAR

- Bu pazar ürün ve hizmetler için önemli bir pazar mıdır?
- Ürün ve hizmetler pazar standartlarını ya da ihtiyaçlarını karşılamakta mıdır?
- Firma; muhtemel veya sürekli bir talebi karşılayacak ölçüde yeterli üretim yapabilecek düzeyde midir?
- Fuardan sonra bu pazarın geliştirilmesi yönünde gerekli finansman ve zaman yatırımı yapılabilecek midir?
- Firma için en etkin çözüm yolu fuara katılım mıdır?
- Bu fuar firmanın katılması için en uygun fuar mıdır?
- Sergilemedeki öncelikli hedefler nelerdir?
- Etkin bir katılımın maliyeti nedir?
- Katılımın fayda, maliyet analizi nasıl yapılmalıdır?

13.3.2.4. İHRACATTA FUARA KATILMA VE MALİYET ANALİZİ

Maliyet; firmanın katılması gereken fuara çok değişiklik göstermektedir. Gereksiz harcamaların önlenmesi amacıyla, detaylı bir bütçe hazırlanması ve bu bütçe dâhilinde kalınması çok önemlidir.

Fuara katılan firma yetkilisinin, gereğinden fazla harcama yapmasını önlenmek için muhtemel harcama kalemleri belirlenir. Kaynakları harcama kalemlerinin önemi oranında dağıtılır.

Fuara katılma halinde, harcama alanları aşağıda açıklanmıştır.

- a- Stand masrafları:** Yer kirası, stand dizaynı, etelaj, grafik çalışmaları, elektrik, mobilya, yer kaplaması, ekipmanlar, çiçek, taşıma, telefon ve faks bağlantıları, sigorta, depo ve güvenlik, temizlik, video gerekiyorsa su, atıklar, gaz, basınçlı hava vs.
- b- Sergi ürünleri:** Fuarda sergilenecek ürünlerin tespit edilmesi, fuar için özel numuneler ve ambalajlar hazırlanması,
- c- Nakliye:** Sergi ürünlerinin nakliyesi, ambalajı, gümrükleme, gümrük ve ithal vergileri, sigorta ücretleri, depolama vs.
- d- Personel masrafları:** Fuara gidecek temsilcilerin yol, konaklama vs. masrafları, stand elemanları için ödenecek ücretler.
- e- Promosyon masrafları:** Promosyon faaliyetlerinde planlanan işlemler için yapılacak masraflar.
- f- İkramlar:** Fuar süresince standda sunulacak yiyecek ve içecekler, yemek davetleri vb.

13.3.2.5. İHRACATTA FUARLARA DEVLET DESTEĞİ

İhracatta fuarlara devlet desteğinde amaç; yurtdışında düzenlenen fuar ve sergilere; milli düzeyde katılımın veya bireysel katılımın devlet tarafından desteklenmesidir. Türk firmalarının düzenlenecek fuar ve sergilere katılmalarını sağlamak ve katılım sayısını artırmaktır.

Not; İhracatta fuarlara katılma devlet desteği; bu kitapta **14. Bölümde; DEVLET YARDIMLARI** adlı bölümde geniş olarak açıklanmıştır.

14. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE DEVLET YARDIMLARI

DEVLET YARDIMININ AMACI
DEVLET YARDIMININ KAPSAMI
DEVLET YARDIMI ÇEŞİTLERİ
DESTEK VEREN KURULUŞLAR
ÖRNEK UYGULAMA

14. DIŞ TİCARETTE DEVLET YARDIMLARI

14.1. DEVLET YARDIMININ AMACI

İhracata yönelik devlet yardımlarının temel amacı, KOBİ niteliğindeki firmaların ve ihracatçı firmaların, ihracata yönelik faaliyetlerini, üretim, pazarlama aşamalarında destekleyerek, uluslararası pazarlarda karşılaştıkları sorunların giderilmesine yardımcı olmak ve rekabet gücü kazandırmaktır. Devlet yardımları, T.C Ticaret Bakanlığı, İhracat Genel Müdürlüğü tarafından işletmelere kullanılır.

14.2. DEVLET YARDIMININ KAPSAMI

1980 yılından sonra, Türkiye’de sanayileşme yoluyla dışa açık büyüme modeline geçilmiştir. Ekonomik tedbirler kapsamında, ihracatın teşvik edilmesi amacıyla, doğrudan parasal ödemeler, istisnalar ve düşük faizli krediler şeklinde teşvik araçları uygulanmıştır.

1994 yılı sonunda imzalanan DTÖ Antlaşması’na Türkiye’nin taraf olması ve ayrıca AB ile Gümrük Birliği sürecine gidilmesi nedeniyle, ihracatın gerçekleştirilmesine müteakip yapılan direkt parasal ödeme şeklindeki “nakit teşvikler” ve “sübvansiyonlar” olarak kabul edilen teşvikler yürürlükten kaldırılmıştır.

Yukarıdaki nakit teşvikler yerine, Bakanlık tarafından DTÖ ve AB normlarına uygun olarak hazırlanan teşvikler uygulanmaya başlanmıştır.

İhracatçıların istekleri de dikkate alınarak geliştirilmiş ve yeni programlar uygulamaya konulmuştur.

Devlet yardımlarının uygulanmasında son onay mercii T.C Ticaret Bakanlığı, bünyesindeki İhracat Genel Müdürlüğüdür.

14.3. DEVLET YARDIMI ÇEŞİTLERİ

Devlet yardımlarının çeşitleri ihracatçının; üretim, ticaret, pazarlama faaliyetlerine, yer ve zamanına göre değişmektedir.

- a) Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği,
- b) Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi,
- c) Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği,

- d) Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Desteği,
 - e) Fuarlara Katılımın Desteklenmesi,
 - f) Tasarım Desteği,
 - g) Türk Ürünlerinin Yurt Dışında Markalaştırılması ve Türk Mali İmajının Yerleştirilmesi ve Turguality'in Desteklenmesi,
 - h) e-Ticaret Sitelerine Üyelik Desteği,
- D.Y. çeşitleri aşağıda açıklanmıştır. (www.ekonomi.gov.tr)

14.3.1. PAZAR ARAŞTIRMASI VE PAZARA GİRİŞ DESTEĞİ

Türkiye’de sınai, ticari faaliyette bulunan ihracatçı firmaların ürünleri için doğru pazar bulmak ve doğru ihracat pazarlama stratejisi belirlemek amacıyla, pazar araştırması yapmaları ve pazara giriş belgesi almaları sağlanır. Pazara giriş faaliyetlerine ilişkin giderleri desteklenir. Destek tutarı Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan (DFİF) karşılanır.

Destekler;

- a) Yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderler %70 oranında desteklenir.
 - b) Yurt dışı pazar araştırması gezisi başına en fazla 5.000.- ABD Dolarına kadar destek verilir.
 - c) İki şirket çalışanının; 50.- \$ ulaşım, 150.- \$ konaklama gideri karşılanır.
 - d) Bir takvim yılı içinde en fazla 10 yurt dışı pazar araştırması gideri desteklenir.
 - e) Bir ülkeye en fazla iki pazar araştırma gezisi desteklenir.
- (24.11.2016-R.G.29898)

14.3.2. TARIMSAL ÜRÜNLERDE İHRACAT İADESİ YARDIMLARI

Ülkemizde üretilen tarımsal ürünlerin uluslararası piyasalarda rekabet gücünün ve ihracat potansiyelinin artırılması amacıyla, tarımsal ürün ihraç eden ihracatçı şirketler destek verilir.

Ayrıca; ihraç edilecek ürünün imalatında kullanılan tarımsal ürünlerin üretimi ve ihracatçıya teslimi de yardım kapsamına alınmıştır.

Tarımsal ürünlerin ihracatı sonunda yapılan giderler Destekleme Ve Fiyat İstikrar Fonundan (DFİF) desteklenir.

İhracat miktarı ve azami ödeme miktarları T.L olarak T.C Merkez Bankası nezdinde ihracatçı adına açılan hesaptan ödenir.

Destekten ihracatçı firmalarla, Dış Ticaret Şirketleri faydalanır.

Ayrıca; ihraç edilecek ürünün imalatında kullanılan tarımsal ürünlerin üretimi ve ihracatçıya teslimi de yardım kapsamına alınmıştır. Bu teslimin, ihracattan en az üç (3) ay önce yapılmış sözleşme kapsamında yapılması ve sözleşmenin ihracatçı birliğine ibraz edilmesi gerekir.

Destekler; Destek kapsamına alınan ürünler, kümes havanı eti, yumurta, bal, çiçek ve tohumları, sebze, meyve, makarna, konserve, zeytinyağı, bisküvi, reçel v.b olarak tebliğ ile listelenmiştir.

Yardımanın şekli ton başına T.L olarak, ya da belirli miktar aşılması halinde yüzde (%) olarak uygulanmaktadır.

ÖRNEK;

Dondurulmuş meyve, sebzede ton başına 185.- T.L,

Zeytinyağı, ton başına 20.- T.L olarak uygulanmaktadır.

(Para Krd.K.K.04.04.2018-12.s.Kar.12.04.201.t.30389 s.R.G)

14.3.3. ULUSLARARASI REKABETÇİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ DESTEĞİ

Türkiye 'de sınaî ve ticari faaliyette bulunan ya da yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü arttırmaya yönelik eğitim ve danışmanlık giderleri ile işbirliği yaptıkları kuruluşların, Bakanlıkça uygun görülen proje bazlı giderlerinin desteklenmesi amaçlanmıştır. Yardım tutarı; Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan (DFİF) karşılamak suretiyle ihracatçı firmalar ödenir.

Destekler;

İhracatçı şirketlerin, dış ticaret alanında (Ticaret Bakanlığı tarafından) konularda, eğitimcilerden alacağı program bazında belirlenecek süreyi geçmeyen yurtiçi eğitimlere ilişkin giderlerinin yıllık toplam 20.000.- \$ Doları (\$) aşmamak üzere % 70'i karşılıksız desteklenir.

Ayrıca; 2 uzman personelin istihdam giderlerinin en fazla %75'i proje süresince desteklenir. (Değişiklik;20.08.2019)

14.3.4. YURTDIŞI BİRİM, MARKA VE TANITIM DESTEĞİ

Türk firmalarımız tarafından; yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım, marka tescil giderleri ile yurt dışında mal ticareti yapmak amacıyla açılan birimlerle ilgili giderler karşılıksız desteklenir.

Yardım tutarı Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan (DFİF) karşılanarak ihracatçı işletmelere karşılıksız ödenir.

Destekler;

İhracatçı sınai ve ticari şirketlerinin, yurt dışındaki şubelerinin, yurt dışında açılan birimlerinin kira giderleri (*reyon olması halinde kira veya komisyon giderleri*), her bir birim başına;

- a) Açılan birimin mağaza olması halinde yıllık en fazla 120.000.- ABD Dolar (\$)’ına kadar kira giderlerinin % 60 ‘ı,
- b) Açılan birimin ofis, showroom, depo veya reyon olması halinde yıllık en fazla 100.000.- (\$)’ına kadar kira giderlerinin % 60 ‘ı desteklenir. (Değişik: 12.12.2014.t. 29203.s.R.G)

14.3.5. FUARLARA KATILIMIN DESTEKLENMESİ

Yurt dışında gerçekleştirilen fuarlara katılmak isteyen Türkiye ’de yerleşik şirket, kurum ve kuruluş ile üretici, imalatçı işletmelerin fuarlara katılım organizasyonu maliyet gerektirir. Bu amaçla işletmelerin yurt dışı fuarlara katılım giderleri ile sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara bireysel katılımlarına ilişkin harcamalarının karşılıksız desteklenmesi amaçlanır. Destek tutarı, DFİF ’dan karşılıksız katılımcılara ödenir.

Destekler;

Yurt dışı fuarlara iştirak eden bireysel olarak katılan işletmelere; 50.000.-T.L, sektörel olarak katılan işletmelere 75.000.- T.L kadar üst limitte destek verilir. (Para K.K. 2017/4)

14.3.6. TASARIM DESTEĞİ

Türk tasarım kültürünün oluşturulması ve yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Tasarımcı şirketleri, tasarım ofisleri ile birlikler, tasarım dernekleri

ve birliklerinin gerçekleştireceği tanıtım, reklam, pazarlama, istihdam, danışmanlık harcamaları ile yurt dışında açacakları birimlere ilişkin giderleri desteklenir. Destek tutarı; DFİF 'dan karşılıksız ödenir.

Destekler;

Tasarım kuruluşunun yurt dışı kira, kurulum, dekorasyon, güvenlik ve temizlik giderleri desteklenir.

Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderler destek kapsamındadır.

Ayrıca; istihdam edilen tasarımcıların ve modelistlerin brüt maaş giderleri desteklenir. (*ParaK.K.K 2008/2-Yür.10.07.2015*)

14.3.7. TURQUALITY 'NİN DESTEKLENMESİ

Türk Ürünlerinin Yurt Dışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleşmesi ve TURQUALITY 'nin Desteklenmesi.

İhracatçı Birlikleri, Üretici Dernekleri, Üretici Birliklerinin, sektörlerinin yurtdışında tanıtım amaçlı, gerçekleştirecekleri harcamalar desteklenir. Destek başvuruları elektronik ortamda yapılır.

Türkiye 'de ticari ve sınai faaliyette bulunan şirketlerin ürünlerinin markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri faaliyetlere ilişkin giderler ile İhracatçı Birliklerinin TURQUALITY® Programı kapsamında firmalara yurt içinde ve yurt dışında markalaşma sürecinde vereceği desteklere ilişkin harcamalar da bu kapsamda desteklenir.

Türk markalarının uluslararası pazara girişi ve tanınmasına yönelik gerçekleştireceği her türlü faaliyet ve organizasyonlar desteklenir. Olumlu Türk malı imajının oluşturulması ve yerleştirilmesi için yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştireceği her türlü harcamalar destek kapsamındadır. Destek tutarı; uluslararası kurallara göre Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan karşılanır.

Destekler;

Birliklerin, faaliyet sahasına giren ürünlerinin yurtdışı pazarlarda markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri tanıtım, reklam ve pazarlama, görsel

ve yazılı tanıtım, show, defile, ülke imaj kampanyası, pazar araştırması, sponsorluk, marka, promosyon ajansı, stratejik danışmanlık giderleri vb. faaliyetlerine ilişkin harcamaların, yıllık en fazla 250.000.- \$ doların %80 'i desteklenir.

Üretici Dernekleri ve Üretici Birlikleri ise yukarıdaki harcamalar kapsamında; yıllık en fazla 100.000.- \$ dolara kadar, %50 'si oranında desteklenir. (*ParaK.K.K-2015/2, 20.06.2015.t.29392.s.RG*)

14.3.8. e-TİCARET SİTELERİNE ÜYELİK DESTEĞİ

Dış ticarete yönelik e-Ticaret faaliyeti gösteren işletmeler desteklenecektir. Bu işletmelerin; toplu üyelik giderleri ile işbirliği kuruluşların masrafları DFİF dan destek verilir.

İşbirliği kuruluşlarının toplu üyelik desteğinden yararlanabilmesi için başvuruda en az 250 şirketin yer alması gerekir.

Destekler;

e-ticaret sitelerine toplu üyelik giderleri işbirliği kuruluşları için % 80 oranında desteklenir.

Toplu üyeliklerde başvuruda yer alan her bir şirket için işbirliği kuruluşlarına e-ticaret sitesi başına yıllık en fazla 2.000 ABD Doları tutarında destek verilir. (*Değişik: 13.04.2017 t.R.G.30037*)

14.4. DEVLET YARDIMINA İLİŞKİN ÖRNEK UYGULAMA

ÖRNEK:

Ege A.Ş kendi unvan ve markasıyla işletilmek amacıyla Almanya da, Köln şehrinde temsilcilik ofisi açmaya karar vermiştir.

Temsilcilik ofisi ilgili olarak Ağustos 201x tarihinden itibaren ofis kiralama ve sabit varlık (*demirbaş eşya*) alım giderleri yapmıştır.

Devlet desteğinden yararlanmak istemektedir.

İşletme harcama kalemlerine ilişkin belgelerin doğruluğunun tevsiki amacıyla, ödeme tarihinden itibaren iki ay içinde ülkedeki ticaret müşavirliğine başvurmuştur. Doğruluğu onaylanan belgelerle birlikte, inceleme yapılabilmesi için bağlı olduğu Bursa İhracatçı Birliği Genel Sekreterliğine başvurmuştur.

Ağustos, Eylül, Ekim 2020 aylarına ilişkin kira bedellerinin %50 'si ve sabit varlık alım giderlerinin % 50 'si desteklenecektir.

Aylık kira bedeli 2.000.- Euro 'dur.

Alınan demirbaşın fiyatı 10.000.- Euro'dur.

Döviz kuruları kiralamaya ait aylar itibarıyla aşağıda açıklandığı şekilde uygulanmıştır.

Aylara göre kira bedeli ve döviz kuru aşağıda açıklanmıştır.

Ağustos 201x, Kira Bedeli: $2.000.- \text{ €} \times \%50 = 1.000.-\text{€}$

İşlem günü döviz kuru; 1. € = 7,5000 lira,

Eylül 201x, Kira Bedeli: $2.000.- \text{ €} \times \%50 = 1.000.-\text{€}$

İşlem günü döviz kuru; 1. € = 7,6000 lira,

Ekim 201x, Kira Bedeli: $2.000.- \text{ €} \times \%50 = 1.000.-\text{€}$

İşlem günü döviz kuru; 1. € = 7,7000 liradır.

Aylık kira tutarlarının hesaplanması aşağıdaki şekilde yapılır;

Ağustos ayı Kira yardımı : $1.000.- \text{ €} \times 7,5000 = 7.500.- \text{ T.L}$

Eylül ayı Kira yardımı : $1.000.- \text{ €} \times 7,6000 = 7.600.- \text{ T.L}$

Ekim ayı Kira yardımı : $1.000.- \text{ €} \times 7,7000 = 7.700.- \text{ T.L}$

Üç Aylık Kira Yardımları Toplamı = 22.800.- T.L 'dır.

Sabit Varlık, Demirbaş alımı için, devlet yardımı tutarı hesaplaması aşağıdaki şekilde yapılır:

Kiralar Tutarı; 22.800.- T.L olarak hesaplanmıştır.

Demirbaş alımı; $(10.000.-\text{€} \times 7,5000) / 2 = 37.500.- \text{ T.L}$ 'dır.

Toplam Talep Edilen Devlet Yardımı = Kiralar + Demirbaş alımı
 $22.800 + 37.500 = 60.300.- \text{ T.L}$ 'dır.

Toplam Harcamalar Tutarı =

$75.000 + 15.000 + 15.200 + 15.400 = 120.600.- \text{ T.L}$ 'dır.

Toplam harcama tutarı; 120.600.- T.L tutarının yüzde ellisi (%50) 60.300.- T.L desteklenmiş olmaktadır.

Bu devlet desteği miktarı, dönem içinde yapılan giderler karşılığında gelir hesaplarına intikal ettirilir.

15. BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE FİNANSMAN TEKNİKLERİ VE KREDİ İŞLEMLERİ

**EXİM BANK KREDİLERİ
TÜRK LİRASI CİNSİNDEN KREDİLER
YABANCI PARA CİNSİNDEN KREDİLER
İHRACATÇI ÜLKE KREDİLERİ
AKREDİTİF KREDİSİ
PREFİNANSMAN KREDİSİ
İHRACAT AKREDİTİFİ İSKONTOSU
İHRACATTA FACTORİN İŞLEMLERİ
İHRACATTA FORFAİTING İŞLEMLERİ
İHRACATTA FORWARD İŞLEMLERİ**

15. FİNANSMAN TEKNİKLERİ VE KREDİ İŞLEMLERİ

İhracatçı ve ithalatçı işletmeler finansman tedariki için çeşitli krediler ve finansman teknikleri kullanır.

Bu krediler ve finansman teknikleri aşağıda açıklanacaktır.

15.1. EXİMBANK KREDİLERİ

15.1.1. TÜRK EXİMBANK

Türk Eximbank; Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş 'dir. 1987 yılında Devlet Yatırım Bankası (DYB) 'nın yeniden düzenlenmesi ile onun yerine kurulmuş devlet bankasıdır.(www.eximbank.gov.tr)

Türk Eximbank 'ın Amacı;

- a) İhracatın geliştirilmesi,
- b) İhraç edilen mal ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi,
- c) İhraç mallarına yeni pazarlar kazandırılmak, ihracatçıların uluslararası ticarette paylarını artırma girişimlerinin desteklenmesi,
- d) İhracatçılara, yurt dışında müteahhitlere ve yatırımcılara uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırılması,
- e) Yurt dışında yapılacak yatırımlar ile ihracata yönelik yatırım malları üretim ve satışının desteklenerek teşvik edilmesidir.

Türk Eximbank 2019 yılında ihracatçı ve ithalatçılara;

- 26,7 Milyar Dolar (\$) tutarında nakdi kredi desteği,
- 17,4 Milyar Dolar (\$) tutarında sigorta garanti desteği,
- Toplam; 44,1 Milyar Dolar (\$) finansman destek vermiştir.

Böylece, banka nakdi ve gayri nakdi destekleri ile Türkiye ihracatının %25,7 oranında finansman desteği sağlamıştır.

Eximbank bünyesinde 634 personel görev yapmaktadır.

15.1.2. Eximbank ‘ın İhracatçıya Sağladığı Teşvik Yöntemi ve Tahsisi¹

15.1.2.1. TÜRK EXİMBANK TEŞVİK YÖNTEMİ

Türk Eximbank ihracatçıyı aşağıdaki faaliyetler ile teşvik eder.

- a) İhracatçıya verdiği kredi sağlama desteği,
- b) İhracatçıya sağladığı ülke kredi, garanti programları,
- c) İhracat kredi sigortası,
- d) Enformasyon faaliyetleridir.

15.1.2.2. Eximbank ‘ın İhracatçıya Sağladığı Teşvikin Tahsis Şekli

Eximbank kendi kaynaklarını belirli bankalara tahsis etmektedir. Kredi kullanma şartlarını aracı bankalara bildirir.

Kendisine Türk Eximbank tarafından kaynak tahsis edilmeyen bir ticari banka, ihracatçıya Eximbank adına kredi veremez.

Aracı görevi üstlenen ticari bankalar kendilerine başvuran ihracatçı firmanın ve ithalatçı firmanın durumunu inceler. Bu inceleme sonunda ihracatçı firmanın kredilendirme oranı tespit edilir.

Kredi talep eden ihracatçı firmalardan bir önceki yılın bilanço, gelir tablosu gibi temel mali tabloları ile gerek görülmesi halinde nakit akım tablosu, fon akım tablosu ve satışların maliyeti tablosu gibi ek mali tablolar istenir.

Bu bilgiler yanında bir önceki dönem ihracat, ithalat bilgileri, ihracata yönelik yatırımları ile firmanın kullandığı ihracat destekleri incelenir.

Bu bilgilerden yararlanarak ihracatçının kredilendirme oranı tespit edilir.

Bu işlemler için uygulamada bankalar genelde “Basel II” kriterlerini uygular. Basel II yasal olarak zorunlu değildir.

“Basel II” nedir?

Basel II; banka ve diğer finans kuruluşlarının, mudileri (müşterileri) için yaptığı kredibilette ölçme, değerlendirme ve analiz tekniğidir.

¹ Bu konunun 7 baskıdan, 11 Baskıya kazandırılmasında katkıları için Öğr. Gör. Cemil YAVUZ ‘a (Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa M.Y.O Bankacılık ve Sigortacılık) teşekkür ederim.

Basel II aracılığı ile müşterinin kredilendirme oranı tespit edilir.

Banka müşterisine bu oranlara göre kredi kullanırılır.

Oranın yüksek, % 100 'e yakın olması halinde banka müşterisinin kullanacağı kredi maliyeti düşer. Kredi ucuzlar. İhracat maliyeti, yükü ve miktarı hafifler.

Oranın düşük olması, % 100 'den aşağıya doğru düşmesi halinde banka müşterisinin kullanacağı kredi maliyeti yükselir. Kredi pahalı kredi olur. İhracat maliyeti, yükü ve miktarı artar.

Örnek;

Ege A.Ş ihracatçı firmadır. Türk Eximbanktan 200.000.- dolar (\$) tutarında ihracat kredisi talep etmektedir.

a) Kredilendirme oranı % 100 olması halinde;

200.000.- dolar tutarında ihracat taahhüdü vermek ve 200.000.- dolar tutarında ihracat gerçekleştirmek zorundadır.

b) Kredilendirme oranı % 100 'ün altında olması halinde;

İhracatçı firmanın daha fazla ihracat yapması gerekir.

Kredilendirme oranı % 80 olduğu kabul edilirse;

200.000.- dolar tutarında kredi almak için 250.000.- dolar tutarında ihracat gerçekleştirmek zorundadır. Bu durumda ihracat yükü ve miktarı % 25 artmaktadır.

15.1.3. TÜRK EXİMBANK KREDİLERİ

Türk Eximbank 'ın ihracatçıya sağladığı krediler aşağıda açıklanmıştır.

a) Kısa Vadeli İhracat Kredileri:

- Reeskont Kredileri (RK),
- Sevk Öncesi İhracat Kredileri (SÖİK)
- İhracata Hazırlık Kredileri (İHK),
- Dış Ticaret Şirketleri İhracat Kredileri (DTŞ),
- KOBİ 'leri İhracata Hazırlık Kredileri,
- İhracat Alacakları İskonto Programı,
- İhracata Dönük Üretim Finansman Kredisi (ITFC)

- b) Orta ve Uzun Vadeli İhracat Kredileri:
- İhracata Yönelik İşletme Sermayesi Kredisi,
 - İhracata Yönelik Yatırım Kredisi,
 - Marka Kredisi,
 - Avrupa Yatırım Bankası Kredisi (AYB),
 - Yurt Dışı Mağazalar Yatırım Kredisi,
 - Özellikli İhracat Kredileri,
 - Gemi İnşa ve İhracatı Finansman Programı,
- c) Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kapsamında Krediler:
- Turizm Pazarlama Kredisi,
 - Uluslararası Nakliyat ve Pazarlama Kredisi (UNPK),
 - Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri, Teminat Mektubu Programı,
 - Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri, Köprü Kredisi.
 - Döviz Kazandırıcı Hizmet Kredisi.
 - Yurt Dışı Fuarlara Katılım Kredisi,
- d) Uluslararası Krediler,
- Uluslararası Proje Kredileri,
 - Uluslararası Ticareti Finansmanı,
 - Ülke Limiti ve Ülke Riski Hesaplama Programı,
- e) Hazine ve Finansman,
- Döviz Kuru Put İşlemi Satış İşlemi,
- Aşağıda genel bilgi için iki örnekler verilecektir.

15.1.3.1. REESKONT KREDİLERİ

İhracatçılara Eximbank ve T.C Merkez Bankası ile işbirliği ile kullanılan kredidir. Kredinin vadesi azami 240 gündür.

Piyasa koşullarına göre Reeskont Kredisinin faiz oranları;
120 günvadeli döviz kredisinde LIBOR/EURIBOR+ %0,50,
240 günvadeli döviz kredisinde LIBOR/EURIBOR+ %0,75,
360 günvadeli döviz kredisinde LIBOR/EURIBOR+ %1,50 'dir.

15.1.3.2. YURT DIŞI MAĞAZALAR VE YATIRIM KREDİLERİ

Bu kredi ile ihracatta kalıcı pazarlar edinilmesi ve net döviz girdisinin artırılması amacıyla, Türk firmalarının değişik pazarlarda Türk menşeli her türlü tüketim malı niteliğindeki ürünleri doğrudan pazarlaması amaçlanmıştır.

Türk firmalarının herhangi bir ülkede değişik ürünlerin sergilendiği çeşitli bölümleri içeren satış mağazaları ile bir ya da birden fazla firmanın bir araya gelerek kuracakları alışveriş merkezleri oluşturulmasına yönelik yatırım harcamaları finanse edilir.

Yurt Dışı Mağazalar Yatırım Kredisi Programı kapsamında bir firmaya tanınan azami limit tutarı 25 milyon ABD Doları'dır. Söz konusu limit ABD Doları, EURO ve TL olarak kullanılabilir.

15.1.4. TÜRK EXİMBANK "İHRACAT KREDİ SİGORTASI"

İhracat Kredi Sigortası uygulaması 1989 yılında Türk Eximbank bünyesinde uygulanmaya başlanmıştır.

İhracat kredi sigortası programları ile ihracatçı firmaların ihraç ettiği mal bedelleri, ticari ve politik risklere karşı belirli oranlarda teminat altına alınmaktadır.

Sigortalı firmaların Eximbank nezdinde doğmuş veya doğacak alacak haklarını ticari bankalara temlik etmek suretiyle, kambiyo senedine bağlı vadeli alacaklarını; ister Eximbank'da, isterse Eximbank onayı ile ticari bankalarda iskonto ettirmek suretiyle hem sevk öncesi, hem de sevk sonrası dönem için düzenli finansman imkanına kavuşurlar.

- Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası,
- Orta ve Uzun Vadeli İhracat Kredi Sigortası olarak uygulanır.

15.2. BANKALAR VE DİĞER FİNANSMAN YÖNTEMLERİ

İhracatçı ve ithalatçı firmalar, dış ticarete konu olan mal ve hizmetin tedariki ve finansmanı için banka ve diğer finans kurumlarının önerdiği kredileri (*finansman avantajlarını*) kullanabilir.

Günümüzde bankacılık sektöründe ihracatçı ve ithalatçılar için cazip finansman (*kredi*) imkanları mevcuttur.

Bu finansman tekniklerinin bir kısmı aşağıda açıklanmıştır.²

15.2.1. İHRACATÇI ÜLKE KREDİLERİ

Avrupa ülkeleri, Amerika, Japonya gibi ülkelerin kendi ülkelerinden yapılacak ihracatın artırılması amacıyla, kendi ülkelerinden ithalat yapacak firmalara, ilgili İhracat Kredi Kuruluşları aracılığıyla sunduğu orta vadeli finansman yöntemidir. Türkiye de bir kısım bankalar bu kredilere aracılık hizmeti yapmaktadır.

Avantajları

- a) Firmalara, yatırım ile ilgili projelerinde destek sağlar.
- b) Firmalar, yüksek bir likidite ve satın alma gücü kazanır.
- c) Piyasa koşullarına göre yurt içinden kullanılacak kredilere göre daha uzun vadeli bir finansman sağlar.
- d) Yurt içinden sağlanacak kredilere göre daha düşük faizle borçlanma imkanı verir.

15.2.2. AKREDİTİF KREDİSİ

İthalat işlemlerinde, mal bedeli ödeme yöntemi olan akreditif işlemi, ithalatçının, ihracat yaptığı ülkedeki alıcının talebine dayanarak bir banka aracılığı ile ayrıntıları verilmiş bir malın veya hizmetin ihracatçıya ödeme yapılması yönündeki şartlı bir taahhüttür.

Yurt dışından ithalat yapan firmalar bu krediden yararlanır.

15.2.3. İTHALATÇI FİRMALARA ÖZEL TL KREDİSİ

Yurtdışına açılmak isteyen işletmelere destek olmak, ülkemize döviz kazandıracak ihracat projelerinde yer almak ve özellikle hammadde ithalatına bağımlı olan ülkemizdeki ithalatçıların finansman ihtiyacını desteklemek amacıyla İthalatçıya Özel Kredi olarak adlandırılan hizmetler verilmektedir.

Günümüzde dalgalı kur rejiminde, piyasalarda TL'nin dolara karşı aşırı değer kazanması ve dolar kurunun oldukça düşük olması, döviz borçlusu olan ithalatçı firmaların döviz borcundan kurtulması için iyi bir ortam ve

² www.akbank.com/501.aspx

fırsat yaratmaktadır. Döviz borcu olan ithalatçı firmaları borcundan kurtarmak ve dövizdeki kur artışından firmaları korumak amacıyla aylık, üç aylık eşit taksit ödemeli, 12 veya 24 ay vadeli piyasa koşullarına uygun faiz oranları ile ithalatçılara kullanılmaktadır.

15.2.4. PREFİNANSMAN KREDİLERİ

Prefinansman, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı faaliyetlerle ilgili mal ve hizmet alımlarının finansmanında kullanılmak üzere, firmaların bizzat kendilerince yurt dışındaki alıcıdan veya uluslararası finans kuruluşlarından döviz ya da efektif olarak sağladıkları ve Türkiye'deki bankalar aracılığıyla kullanabildikleri kredilerdir.

Prefinansman kredilerinin kullanımlarına Türkiye'deki bankalar, garanti vererek aracılık etmektedir.

Yurt dışından kaynak bulan tüm firmalar bu krediden yararlanır.

Avantajları;

- a) Prefinansman kredileri, dış piyasalardan sağlanır. Faiz oranları yurt içindeki döviz kredilerine nispeten daha düşük olur.
- b) Başlangıçta KKDF 'den istisna tutulur.

15.2.5. İHRACAT AKREDİTİFİ İSKONTOSU

Teyitli veya teyitsiz vadeli akreditifle ihracat yapan firmaların, akreditiflerinin iskonto edilmesi neticesinde, ilgili döviz cinsi akreditif bedeli karşılığı, TL olarak kullandırılan kredidir. İthalatçının vadesinde ihracat bedelini ödemesiyle kredi riski tasfiye edilir.

İhracatlarını akreditif bazında gerçekleştiren firmalar kullanır.

Avantajları;

- a) Vadeli akreditifle yapılan ihracat bedellerinin gelmesinden önce iskonto edildiğinden likidite avantajı sağlar.
- b) Kredi işlemi olmadığı için bilançoda yer almaz.

15.2.6. İHRACATTA FAKTORİNG İŞLEMLERİ

İhracatçıların kısa vadeli mal mukabili, açık hesap yurt dışı satışlarından doğan alacaklarının, borçlunun iflas ve ödeme riskine karşı korunması

ve işletmenin ihtiyacı üzerine doğan talebi ile fatura tutarının %80'ine kadar olan meblağın ihracatçıya avans olarak ödenmesidir.

Avantajları; İhracat Faktoringi'ni tercih eden firmalar;

- a) Vadeli satışlardaki artışın getireceği ek finansman yükünü düşünmeden satışlarını artırır. Mevsimlik satışların getirdiği ek finansman yükünü rahatlıkla karşılar.
- b) İhracatçılar; hammadde alımlarında peşin ödeme yaparak nakit ödeme indiriminden yararlanır. Üretim maliyetleri aşağı çekilir.
- c) İşletmelerin; nakit gücü nedeniyle kredi kurumları nezdinde kredi değerliliğini artırır.
- d) Nakit akım planlarını kolayca ve gerçekçi bir şekilde hazırlar.
- e) Firmaların rekabet gücünü yükseltir.
- f) Alıcı ile yaptıkları sözleşmeye uygun sevkiyat yaptıkları takdirde firmalar riske karşı tam koruma altına alınır.

15.2.7. İHRACAT VE İTHALATTA FORFAİTING İŞLEMLERİ

İhracatçı firmaların yapmış oldukları en az 6 ay vadeli satışlardan doğan ve kambiyo senedi, garanti mektubu veya başka bir araç ile belgelenmiş alacakların, ihracatçıya veya belgelerin lehtarına rücu etme şartı olmadan bir finansman kuruluşu tarafından satın alınması işlemine Forfaiting denir. Bankalar Forfaiting işlemine aracılık eder.

Forfaiting işleminde; satın alınacak belgenin borçlusu bankalar tarafından değerlendirilir. Borçlu itibar yönünden birinci sınıf olmadığı sürece belgenin üzerinde muteber bir bankanın avalı istenir.

İhracatçı Yönünden Avantajları;

- a) İhracatçının likiditesi artar.
- b) Kredi değerliliği ve kredi alabilme kapasitesi artar.
- c) Kendisine rücu edilmeden finansman sağlar.
- d) Riski yoktur.
- e) Alıcısına tanıdığı vadeli satıştan dolayı herhangi bir tahsil ve takip sorunu ile masraf maliyeti yoktur.
- f) Finansmanın maliyetini önceden ve kesinlikle bildiğinden ticari sözleşmeyi daha sağlıklı yapar.

g) Pazarlama ve rekabet gücü artar.

İthalatçı Yönünden Avantajları;

- a) Malı peşin alıp, bedelini belirli bir vade sonunda ödeyeceğinden kendisine tanınan finansman kolaylığının maliyetini önceden ve kesin olarak bilme avantajına sahiptir.
- b) Satıcının riskten korunduğunu bilir. Pazarlığını daha iyi yapar.
- c) Gayri nakdi kredi kullanmış olduğundan nakdi kredi kullanma imkânını saklı tutar.

15.2.8. İHRACAT VE İTHALATTA FORWARD İŞLEMLERİ

Çeşitli para birimlerinin ileri bir tarihte, bugünden belirlenen kurlar ve parite üzerinden değiştirilmesini sağlayan kontratlardan oluşan bir dış ticaret ürünüdür. Özellikle ithalat ve ihracat işlemlerinde dalgalı kur riskinden korunmak isteyen tüm ithalatçı ve ihracatçı firmalar bu üründen yararlanabilir.

Avantajları;

- a) Döviz riskinin yönetilmesine imkan verir.
- b) Vadeli ödeme veya tahsilât durumunda döviz kurunun önceden belirlenmesi forward anlaşmasıyla sağlanır. Firma döviz kurdaki dalgalanmaların olumsuz etkisinden korunur.
- c) Döviz kuru belirsizliği ortadan kaldırılır. Sağlıklı fiyatlama ve bütçeleme yapılması imkânı sağlanır. Firmanın esas faaliyetlerine odaklanması ortamı yaratılır.
- d) Nakit akışındaki ve karlılıktaki beklenmedik dalgalanmaları önler. Firmanın doğru kar almasına yardımcı olur.

15.2.9. LEASİNG, (FİNANSAL KİRALAMA)³

Leasing kelime anlamıyla kiralama demektir. Türkçede birçok çalışmada, finansal kiralama kavramı yerine, **leasing** kelimesi kullanılır.

Finansal kiralama; Bir finansal kiralama sözleşmesine dayalı olmak koşuluyla, kiralayan tarafından finansman sağlamaya yönelik olarak bir malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesidir.

³ A. Ceylan, T. Korkmaz, a.g.e.

Kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınır. Kiralama süresinin malın ekonomik ömrünün yüzde sekseninden daha büyük bir bölümünü kapsaması esastır.

Kira ödemeleri finansal kiralama sözleşmesine göre yapılır.

Finansal kiralama bedeli ve ödeme dönemleri taraflarca belirlenir. Bu bedeller sabit veya değişken olabilir.

Finansal kiralama şirketi, A.Ş. unvanına sahip şirket olarak kurulur.

Finansal kiralamada taraflar;

- a) **Kiralayan**; Katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile finansal kiralama şirketleridir.
- b) **Kiracı**; Finansal kiralamayı kabul eden işletmedir.

15.2.9.1. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ VE SÜRECİ

Finansal kiralamada, kiracı tarafından seçilen bir yatırım malının, finansal kiralama şirketi tarafından satın alınması, kiracıya kullanılması, bu kullanım karşılığında kiracının bir bedel (*kira*) ödemesi söz konusudur.

Aşağıda bir örnek olay ile finansal kiralama süreci açıklanmıştır.

ÖRNEK;

Ege A.Ş. oto yan sanayi ürünü çelik benzin deposu üretmektedir. Yurt dışından Expo A.G. Almanya firmasından sipariş almıştır.

Siparişleri karşılaması için yeni “kalıp makinesi” satın alması gerekmektedir. Fakat işletmenin mevcut finansman gücü bu makineyi satın almaya yeterli değildir.

Bu makineyi tedarik etmek ve siparişlerini karşılamak için “Leasing” yoluyla kiralamak istemektedir.

Ege A.Ş. 'nin, Leasing İçin Aşağıdaki Süreci İzlemesi Gerekir;

- a) Ege A.Ş. ihtiyaç duyduğu “kalıp makinesini” satıcı Ada A.Ş. 'de bulur. Ada A.Ş. 'den kalıp makinesinin fiyat ve teslim şartlarını içeren ön anlaşma belgesi alır, finansal kiralama şirketine bildirir.
- b) Finansal kiralama şirketi ABC Leasing A.Ş. 'ye müracaat eder. Makine ihtiyacını bildirir. Satın alacağı makinenin satıcı bilgilerini, teslim şartlarını ve fiyatını leasing firmasına verir.
- c) ABC Leasing A.Ş., yatırımcı Ege A.Ş. 'nin mali durumunu, yatırımın fizibilitesini, teknolojik durumunu, ekonomik ömrünü ve kira

süresi sonunda satılabilirliğini inceler. Bu inceleme sonunda, olumlu bir sonuca varılırsa, yatırımcıya bir "teklif" verilir.

- d) ABC Leasing kuruluşu, yatırımcı Ege A.Ş 'ye üzerinde anlaştıkları koşullarla, nakit akışına en uygun ödeme planı sunar. Finansal kiralama sözleşmesi imzalanır. Sözleşme noterde onaylanır. Sözleşmede, süre, taksitler, ödeme planı vb. açıklanır.
- e) Leasing kuruluşu gerekli gördüğünde "teminat" isteyebilir.
- f) ABC Leasing A.Ş kalıp makinesinin bedelini satıcıya öder.
- g) Makineyi yatırımcı Ege A.Ş 'ye teslim eder.
- h) Kiralayan şirket, mülkiyeti kendisine ait olan finansal kiralama konusu malı sözleşme süresince sigorta ettirmek zorundadır. Sigorta primlerinin ödenmesi kiracıya aittir.
- i) Kira sözleşmesi sonuna kadar, kalıp makinesinin mülkiyeti ABC Leasing A.Ş 'dedir. Kullanım hakkı ise Ege A.Ş 'dedir.
- j) Yatırımcı Ege A.Ş; kira sözleşmesinde öngörülen süre boyunca "kira ödemelerini" yapar. Bu süre içinde, malın bakım, onarım ve sigorta giderleri yatırımcı Ege A.Ş 'ye aittir. Hatta makine için amortisman dahi hesaplar ve gider hesabına kaydeder.
- k) **Kira süresi sonunda yatırımcı aşağıdaki seçeneklerden birini tercih edebilir.**
 - 1) Önceden belirlenen bir ödeme karşılığında malı satın alabilir.
 - 2) Malı geri vererek, kira sözleşmesini sona erdirir.
 - 3) Kira sözleşmesini daha düşük ödemelerle uzatabilir.

Yatırımcı, varlığa sahip olmak isterse, leasing şirketine daha önce kararlaştırılan bir ödeme yapar ve varlığın mülkiyetine sahip olur. Bu ödeme, genellikle, parasal olarak sembolik bir ödemedir.

15.2.9.2. FİNANSAL KİRALAMADA TEŞVİK VE DİĞER HÜKÜMLER

Teşvik belgesi kapsamında yer alan makine ve teçhizatın tamamı veya bir kısmı finansal kiralama yolu ile temin edilebilir.

Finansal kiralama şirketinin gümrük vergisi muafiyeti ve KDV istisnası desteklerinden yararlanabilmesi için, teşvik belgesi sahibi yatırımcı ile sözleşme yapılmış olması gerekir. Teşvik belgesini veren kurum tarafından finansal kiralamaya konu makine ve teçhizat listesi onaylanır.

Yatırımcının teşvik belgesi dikkate alınarak finansal kiralama şirketi adına düzenlenen makine ve teçhizat listesi ile yurt içi alım veya yurt dışından ithalat işlemleri yapılır. Bu işlemlerde yatırımcı ile finansal kiralama şirketleri müteselsilen sorumludur. (KDVGUT, B.5.3)

Gümrük Kanununa göre;

Finansal kiralama yoluyla yapılacak ihracat talepleri, gümrük müdürlüğüne yapılır. Gümrük müdürlüğü tarafından onaylanan beyanname izin hükmündedir.

Finansal kiralama yoluyla ihracatta süre 3 yıldır. Süre bitiminden önce başvurulmak kaydıyla, finansal kiralama sözleşmesinde belirlenen süre kadar uzatılır. (Gm.Gn.Tb.H.İ.G.İhr.30.05.2009.t.27243.s.R.G)

Yurt dışından yapılacak finansal kiralama sözleşmeleri, Finansal Kiralama Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliğince tescil edilir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bildirilir. Bakanlık ilgili gümrük idaresine gönderir. Finansal kiralama, kapsamında geçici ithali yapılacak eşyaya ilişkin olarak ilgili gümrük idaresince geçici ithalat beyannamesinin tasdiki yapılır. Bir örneği işlemin tamamlanmasını müteakip F.K.F.F.Ş. Birliği 'ne gönderilmesi gerekir.

(Gm.Gn.Müd.Gen.No:2014/1-Fin.Tic.Kir.Kap.Eşya.Geç.İth.)

15.2.9.3. KDV KANUNUNDA FİNANSAL KİRALAMA

Finansal kiralamada işlemin özelliğine göre KDV oranı uygulanır.

1) % 1 KDV Oranına Tabi Finansal Kiralama İşlemleri;

a) Yatırım Teşvik Belgesine sahip mükelleflere, belge kapsamında makine ve teçhizatın finansal kiralama şirketi tarafından kiralanmasında,

b) KDV Kn. 28. Md. 'nin ekinde yer alan bir (I) sayılı listeye 16 ve 17 'nci sıralar eklenmiştir. (I) sayılı listenin 17 'nci sırasında; **Ekli listede** Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonları verilmiş olan amortismanı tabi iktisadi varlıkları finansal kiralama şirketine tesliminde,

c) ATİK 'lerin Finansal Kiralama şirketi tarafından KDV mükelleflerine tesliminde,

ATİK 'lerin Finansal Kiralama şirketi tarafından, işlemleri KDV 'den istisna edildiği için KDV mükellefiyeti bulunmayan ancak kazançları bilanço esasına göre tespit edilen gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine kiralanması ve tesliminde KDV oranı %1 uygulanır.

2) Diğer KDV Oranlarına Tabii Finansal Kiralama İşlemleri;

a) Yukarıdaki işlemler dışında kalan varlıkların finansal kiralama işlemlerinde,

b) Ayrıca kullanılmış varlıklar ile finansal kiralamaya konu varlıkların aksam, parça, aksesuar ve teferruatlarının kiralanmasında, finansal kiralama işlemine konu olan varlığın tabii olduğu KDV oranı uygulanır.

Ayrıca; KDV Kanunu yönünden, Yatırım Teşvik kapsamında KDV istisnası ve iadesi “*KDVGUT; II.B.5.3*” ‘deki açıklamaya göre yapılır. (*KDV Kn.Md.13.d*) ve (*KDV G.U.T, III.B.2.2*)

15.2.9.4. FİNANSAL KİRALAMADA SÜRE

Finansal kiralama süre en az dört (4) yıl olmak zorundadır. Bu sürenin altında finansal kiralama yapılmaz.

Fakat bir kısım varlıklar teknolojik niteliği, ekonomik ömrü, yararlanma süresi ve işletme süresini dikkate alındığında dört yıllık kiralama süresi fazla gelmektedir.

Bu itibarla; Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından düzenlenen listedeki varlıklar için iki (2) yıldan az olmamak üzere dört yıldan az finansal kiralama sözleşmesi yapılabilir.

(10.10.2006.t.26315.s.R.G)

15.2.9.5. FİNANSAL KİRALAMANIN FAYDALARI

Finansal kiralamada kiracı firma, aşağıdaki avantajlardan yararlanır;

- Kendi firmasının kredibilitesini ölçer,
- Finansman avantajından yararlanır,
- Kira ödeyerek yatırım yapma imkânına kavuşur,
- Küçük bedellerle mülkiyet hakkına sahip olur,
- Uzman leasing firmaları kanalıyla personel avantajı yaratır,
- Varlığa sahip olmadan amortisman ayırma imkanına kavuşur,
- Vergi, resim, harç istisnası ya da indirimden faydalanılır,
- Yatırım kapsamında KDV oranı avantajlarından faydalanır,
- Yabancı firmaların yatırım araçlarından faydalanır,
- Finansal yapısı bozulan firmalar, aktifindeki sabit kıymeti finansal kiralama şirketine satar ve parasını peşin tahsil eder. Sonra ise

leasing yolu ile hem sabit kıymeti kullanmaya devam eder hem de nakit darboğazına bir çözüm bulmuş olur.

15.2.9.7. FİNANSAL KİRALAMADA AMORTİSMAN İŞLEMİ

Finansal kiralamada, ilgili iktisadi kıymet için tespit edilmiş amortisman sürelerinde amortisman hesaplanır. (333.s.n.VUKGT)

Süreye göre amortisman oranı tespit edilir. Amortisman tutarı hesaplanır. Amortisman tutarı, hesaplandığı dönemde gider hesabına aktarılır.

Amortisman hesaplanmayan dönemler için yeniden amortisman hesaplanmaz.

Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymete ilişkin amortisman ayırma hakkı kiracıya aittir.

Kiracı tarafından aktifleştirilen (*dönemdeki*) değer üzerinden amortisman hesaplanır.

Kira sözleşmesi toplam tutarı üzerinden amortisman hesaplanmaz. Varlık değeri ve faiz gideri ayrıştırılır.

Sözleşmenin fesh olması halinde, kalan dönemler için iktisadi kıymetle ilgili olarak amortisman hesaplanmaz. (VUK Mük.Md.290)

ÖRNEK;

Finansal kiralama kapsamında bir makinenin değeri Tesis Makine ve Cihazlar hesabındaki değeri dikkate alınır. Birinci yılın faiz tutarı varlığın tutarına ilave edilir.

Tesis Makine ve Cihazlar Hesabına devir tutarı 142.749.- T.L ‘dir. Birinci yılın faiz tutarı ise 21.412.- T.L ‘dir.

Faiz tutarı birinci yılda varlığın maliyetine ilave edilir.

Amortismanı hesaplanacak varlık değeri;

$142.749 + 21.412 = 164.161$.- T.L olacaktır.

Ekonomik ömrü (*amortisman süresi*) beş (5) yıldır.

1- Amortisman Oranı Aşağıdaki Şekilde Hesaplanır;

Amortisman Oranı= 1 (Bir) / Ekonomik ömür

Amortisman Oranı= $1 / 5 = 0,20$ yani % 20 ‘dir.

2- Amortisman Tutarı Aşağıdaki Şekilde Hesaplanır;

Amortisman Tutarı= Kiralanan Varlık Değeri x Amortisman Oranı

Amortisman Tutarı= $164.161 \times 0,20 = 32.833$.- T.L ‘dir.

15.2.9.8. FİNANSAL KİRALAMADA SAT YENİDEN KİRALA

Finansal kiralama kapsamında bir varlığın finansal kiralama şirketine satılması ve kiracı tarafından yeniden kiralanması halinde;

- a) Kiralama işleminde KDV istisnası vardır.
- b) Satıştan elde edilen kazanç kurumlar vergisinden istisnadır. İstisnadan yararlanmak için aşağıdaki şartların oluşması gerekir;
 - a) Finansal kiralama şirketlerince bizzat kiracıdan satın alınıp geri kiralanmış taşınmazlara uygulanır.
 - b) Kiralama konusu taşınmazın mülkiyeti sözleşme sonunda kiracıya devredilecek olması gerekir. (KDVGV; II.F.21)
 - c) Finansal Kiralama kapsamında; sat yeniden kiralama kapsamında, kiracıya kiralanmak şartıyla elde edilen kazançlar kurumlar vergisinden istisnadır. (Krm.Vr.Kn.Md.5)

15.2.9.9. F. KİRALAMA FAİZİ, GİDERLERİ VE BUGÜNKÜ DEĞERİ

Finansal kiralama yöntemi ile kiralan bir varlığın yıllık ya da aylık kira tutarı tespit edilir. Kiralar sözleşme şartlarına göre ödenir.

Kira tutarından hesaplanan faiz tutarı çıkarılır. Ödenen kira borcu ya da kiranın (**bu günkü değeri**) tespit edilir.

Kiraya veren açısından finansal kiralama bir alacak hakkı doğurur.

Kiralayan için ise varlık hakkı doğurur.

Genelde bu tür kiralanmış varlıklar, kiralama dönemi sonunda düşük bedel ile kiralayan tarafından satın alınır. Bu satın alma işlemine uygulamada “İz Bedel” ile satın alma ya da satış denir.

Aşağıda finansal kiralama yoluyla bir varlığın kira bedeli, faiz tutarı ve bu günkü (ödenen kira borcu) tutarı hesaplama işlemi açıklanmıştır.

ÖRNEK:⁴

İşletme, 01.01.20x1 tarihinde finansal kiralama yolu ile bilgisayar sistemi almıştır.

Finansal kiralama süresi 4 yıldır.

Yıllık kira tutarı 10.000.- T.L ‘ dir.

Kira ödemeleri her yılın sonunda ve bankadan yapılacaktır.

⁴Lazol İbrahim; a.g.eSyf; 153 (21. Baskı)

Bilgisayarların gerçeğe uygun toplam değeri 28.550 liradır.

Kira sözleşmesine göre 4. yılsonunda bilgisayarların mülkiyeti bedelsiz olarak kiracıya geçecektir.

Finansal kiralama faiz oranı % 15'tir. KDV % 1'dir.

İşletmenin faiz ve finansal kiralama borç ödemeleri aşağıdaki gibidir.

Tarih	Kira Ödemeleri A	Dönem Başı Kira Borcu B	Ödenen Faiz C(B*%15)	Ödenen Kira Borcu D(A-C)	Dönem Sonu Kira Borcu E(B-D)
01.01.20X1					28.550
31.12.20X1	10.000	28.550	4.282	5.718	22.832
31.12.20X2	10.000	22.832	3.425	6.575	16.257
31.12.20X3	10.000	16.257	2.439	7.561	8.696
31.12.20X4	10.000	8.696	1.304	8.696	0
Toplam			11.450	28.550	

1. YIL DEĞERLERİ;

31.12.20x2 Ödenen faiz: $28.550 \times 0,15 = 4.282$

31.12.20x2 Ödenen kira borcu: $10.000 - 4.282 = 5.718$

31.12.20x2 Dönem sonu kira borcu: $28.550 - 5.718 = 22.832$

2. YIL DEĞERLERİ;

31.12.20x1 Ödenen faiz: $22.832 \times 0,15 = 3.425$

31.12.20x1 Ödenen kira borcu: $10.000 - 3.425 = 6.575$

31.12.20x1 Dönem sonu kira borcu: $22.832 - 6.575 = 16.257$

.....diğer yıllarda hesaplanmış olarak tabloda yer almaktadır.

Not; Hesaplama, küsuratlar tama dönüştürülmüştür.

15.3. YABANCI PARA CİNSİNDEN İHRACAT KREDİLERİ

Yabancı paralı ihracat kredileri, ihracatın finansmanında kullanılmak üzere döviz cinsinden alınan ve ihracattan sağlanan dövizlerle mahsup edilen kredilerdir.

İhracatta dövizli kredi kullanmak aynı zamanda alıcının (*ithalatçının*) kredibilitesini ölçme tekniğidir.

Örnek; Bankadan döviz cinsinden kredi talep edilmesi halinde, ilgili banka ihracatçının yapacağı ihracatın alıcısının (*ithalatçının*) istihbaratını yapar. Alıcı (*ithalatçı*) firmanın riskli firma olup olmadığını araştırır. Çünkü kredi anapara ve faizini ihracat bedelinin tahsil edilmesi ile mahsup edecektir. Bu nedenle döviz cinsinden kredi kullanan ihracatçı firma, ithalatçı firma hakkında daha detaylı bilgi sahibi olur.

Dönem sonlarında (31.12.202x) ödenmemiş döviz cinsinden banka kredileri T.C Merkez Bankası tarafından yayınlanan döviz kuru üzerinden değerlendirilir. (VUK Md.280)

Dövizli kredilerde vade sonunda anapara ve faiz tutarının ödenmesinde kur farkı da oluşabilir. Bu kur farkı gider olarak dikkate alınır.

ÖRNEK:

Ege A.Ş. 'ti ihracat finansmanında kullanmak üzere Xx Bankasından 05.05.202x.tarihinde, 100.000.- dolarlık üç ay vadeli döviz cinsinden banka kredisi almıştır.

Alınan kredi aynı bankadaki döviz tevdiat hesabına aktarılmıştır. Kredi alındığı günkü alış kuru 1. Dolar (\$) = 7,0000 T.L 'dir.

Ana Para; $100.000.- \$ \times 7,0000 = 700.000.- \text{ T.L 'dir.}$

Vade bitiminde tahakkuk eden faiz 10.000.- dolardır. Anlaşma gereği kredi faizi vade bitimindeki kur üzerinden tahakkuk ettirilecektir.

Kredi faizi ve anaparasının geri ödeme günü 05.08.202x tarihinde döviz alış kuru 1 dolar (\$) = 7,5000 liradır.

Kredi Faizi; $10.000.- \$ \times 7,5000 = 75.000.- \text{ TL faiz tutarıdır.}$

Vade bitiminde anapara ve faiz tutarı aynı günde ödenmiştir.

Ödeme tutarı ise 05.08.202x tarihli döviz kuru üzerinden;

Ödenecek Döviz tutarı; $100.000 + 10.000 = 110.000.- \$$

Türk Lirası karşılığı; $110.000.- \$ \times 7,5000 = 825.000.- \text{ T.L ana-}$
para ve faiz ödemesinin T.L karşılığıdır.

Biriken Kredi Borcu; $700.000 + 75.000 = 775.000.- \text{ T.L 'dir.}$

Ödeme aşamasında anaparadan dolayı ortaya çıkan kur farkı ise;

Kur Farkı; $825.000 - 775.000 = 50.000.- \text{ T.L olmaktadır.}$

50.000.- T.L dövizli kredi ödemesinde **ek maliyet unsurudur.**

16. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ DİĞER İKTİSADİ BİRLEŞMELER ve DIŞ TİCARET ŞİRKETLERİ

AVRUPA BİRLİĞİ
AB DOĞUŞU
AB ÜYELERİ
AB EKONOMİK VE PARASAL BİRLİK
TÜRKİYE VE AB
DİĞER İKTİSADİ BİRLEŞMELER
DIŞ TİCARET ŞİRKETLERİ
SEKTÖREL DIŞ TİCARET ŞİRKETLERİ

16. AVRUPA BİRLİĞİ (A.B) ve DİĞER İKTİSADİ BİRLEŞMELER

Ekonomik bütünleşme hareketlerinin son aşaması "iktisadi birlikler" dir.

İktisadi birlik, uygulanacak ekonomik, parasal, mali ve sosyal politikaların birlik tarafından ortak biçimde belirlenmesini gerektirir. Bunun içinde ülkelerin politika belirleme ve uygulama yetkilerinin bir bölümü birlik düzeyinde oluşturulan (ülkeler üstü) bir kuruluşa devredilir. Ekonomik birlik bazen bir parasal birlikle tamamlanır. İktisadi birlik aşamasında birliği oluşturan ülkeler adeta geniş bir ülkenin farklı bölgeleri durumuna gelirler.¹

Aşağıda ekonomik bütünleşme hareketlerinden Avrupa Birliği (A.B) ve diğer iktisadi bütünleşmeler açıklanmıştır.

16.1. AVRUPA BİRLİĞİ “A.B”

16.1.1. AVRUPA BİRLİĞİNİN TANIMI

Avrupa Birliği, Avrupa ülkeleri arasında yirmi sekiz ülkenin bir araya gelmesi suretiyle oluşturulan ekonomik, parasal, mali ve sosyal politikaların bütünlüğüdür.

Avrupa’da iki büyük savaş (Birinci ve İkinci Dünya Savaşı) boyunca süren düşmanlıklar, aşırı milliyetçilik akımları Avrupa toplumunu karamsarlığa itmiştir. Savaştan sonra özellikle Fransa ve Almanya uzun süren düşmanlıklara son vermenin yollarını aramaya başlamış ve bu arayış bugünkü Avrupa Birliği'nin doğuşunun başlangıcı olmuştur.

16.1.2. AVRUPA BİRLİĞİNİN DOĞUŞUNU HAZIRLAYAN NEDENLER

Avrupa Birliğinin doğuşunu hazırlayan nedenler aşağıda üç başlık altında açıklanmıştır.

- Avrupa Toplumunun Barış Arzusu,
- Avrupa Toplumunun Güven İçinde Yaşama İsteği,
- Ekonomik ve Sosyal Dayanışmayı Sağlamak,
- Avrupa Toplumu Modelini Oluşturmak,

¹ H. SEYİDOĞLU a.g.e.s.212

16.1.2.1. AVRUPA TOPLUMUNUN BARIŞ ARZUSU

Avrupalı filozofların hayalinde, on dokuzuncu yüzyıldan itibaren, ülkelerinde ve kıtalarında barış, güvenlik içinde yaşamak arzusu oluşmuştur. Bu arzu daha sonra ekonomik ve sosyal dayanışma, bütünleşme ile birlikte Avrupa toplumu modelini oluşturmaya kadar ilerlemiştir. Örneğin; Victor Hugo her zaman barışçıl "Avrupa Birleşik Devletleri" ni hayal etmiştir. Bu hayal, 20.yüzyılın ilk yarısında kıtayı yakıp yıkan iki büyük savaş sonrasında hüsrana dönüşmüştür.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, yeni bir umut doğmuştur. Savaş süresince totaliterliğe direnen Avrupalı insanlar, Avrupa'da uluslararası kin ve rekabeti kaldırmak ve daha önceki düşmanlıklara son vererek kalıcı bir barışı oluşturmak, ekonomik olarak da güçlenmek istemişlerdir.

1945 ve 1950 arasında, Konrad Adenauer, Winston Churchill, Alcide de Gasperi ve Robert Schuman dahil olmak üzere bir çok cesur devlet adamı, halklarını yeni bir çağa girmek için ikna etmeye başlamıştır. Batı Avrupa'da halkların ve milletlerin birlikte paylaştığı çıkarlara dayalı yeni bir düzen oluşacak ve bu düzen hukukun egemenliğini ve tüm ülkeler arasında eşitliği garanti eden antlaşmalar ile donatılacaktır.

Robert Schuman (Fransız Dışişleri Bakanı) başlangıçta, Jean Monnet tarafından tasarlanan bir fikri ele aldı ve 9 Mayıs 1950 'de bir Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun (AKÇT) kurulmasını önerdi. Bir zamanlar birbiriyle çarpışan-savaşan ülkelerde kömür ve çelik üretimi için birleşmeye karar verdi. Yetki paylaşımı için "Yüksek Merci" kapsamında bir havuz oluşturuldu. Bu girişim, pratik fakat aynı zamanda oldukça sembolik bir şekilde, savaşın hammaddeleri uzlaş ve barışın araçlarına dönüştürdü.

Bu cesur ve asil hareket büyük bir başarıydı. Bu, Avrupa Topluluklarının üye devletleri arasında yarım yüzyıldan fazla sürecek bir barışçıl işbirliğinin başlangıcıydı. 1992 Maastricht Antlaşması ile Topluluk kurumları güçlendirildi ve daha geniş yetkilere sahip oldu ve böylece esas Avrupa Birliği (AB) doğdu.

1989'da Berlin duvarının yıkılmasından sonra AB, Almanya'nın birleşmesine yardımcı olmak için büyük çaba gösterdi. 1991'de Sovyetler Birli-

ğinin dağılması ile Varşova Pakti'nin içinde yer alan Merkez ve Doğu Avrupa ülkeleri geleceklerinin demokratik Avrupa Topluluğu ailesinde bulunduğuna karar verdi.

16.1.2.2. AVRUPA TOPLUMUNUN GÜVEN İÇİNDE YAŞAMA İSTEĞİ

İkinci Dünya Savaşı'nın Avrupalı insanlar üzerinde bıraktığı olumsuz etki, iç ve dış güvenliğin sağlanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Avrupa'da iç ve dış güvenlik aynı madalyonun iki yüzü gibi kabul edilmiştir.

Avrupalı insanlar sınırlarının hemen ötesinde yer alan Kuzey Afrika, Balkanlar, Kafkasya, Ortadoğu gibi kıtalar arasında güven bölgesi oluşturma hayalini kurmuştur.

Bu hayal AB kurumlarının, gerçek ve kalıcı bir barışı getiren sistemin yaratılması ile gerçekleşmiştir. Bu sistem AB, müttefikleriyle özellikle NATO müttefikleriyle birlikte çalışarak yarattığı Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) olmuştur. Bu politika askeri ve stratejik çıkarları da korumaktadır.

16.1.2.3. Ekonomik ve Sosyal Dayanışmayı Sağlama İsteği

AB ülkeleri ekonomik büyümeyi sağlamak ve dünyada diğer büyük ekonomilerle mücadele edebilmek için birlikte yakın bir işbirliği yapmayı hedeflemektedirler. Savaş yılları sonrası hiçbir AB ülkesi tek başına dünya ticaretinde başarılı olmak için yeterince güçlü olmadığını düşünmektedir. Ekonomilerini geliştirmek ve yeni müşteriler bulmak için Avrupalı işletmelerin kendi ülkelerinin dışında daha büyük bir pazarda faaliyette bulunmaya ihtiyaç duymuşlardır. İşte bu nedenle AB, ticaretteki eski engelleri ve ekonomiyi yönetenler için karışıklık yaratan bürokrasiyi kaldırarak Avrupa tek pazarının açılması için uğraş vermiştir.

"Birlikten kuvvet doğar" deyişi, bugünün Avrupalılarına daha önce olduğu kadar anlamlı gelmektedir. Avrupa'nın gücü; Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Bakanlar Konseyi, Avrupa Komisyonu, Adalet Divanı ve Sayıştay gibi demokratik kurumlarca alınan kararlar temelinde ortak hareket geçme kabiliyetinden gelmektedir.

Avrupa Birliğinde dış ticaret ve rekabet koşulları, birlik sayesinde, birliğe üye ülkeler lehine oluşmaktadır.

16.1.2.4. AVRUPA TOPLUMU MODELİNİ OLUŞTURMAK

Avrupa Toplumu, insani değerleri ve sosyal gelişimi daha da ileri götürmeyi istemektedir. Avrupalılar küreselleşmeyi ve teknolojik değişikliği dünyayı değiştirici olarak görmekte ve tüm insanların bu değişim sürecinin kurbanı değil, sahibi olmasını istemektedir. Kişilerin ihtiyaçları sadece piyasa güçleri ya da bir ülkenin tek taraflı girişimi ile karşılanamaz.

Dolayısıyla AB, vatandaşlarının büyük bir çoğunluğunun desteklediği bir toplum modeli ile insanlığa farklı bir bakış açısını savunmuşlardır. Avrupalı insanlar; insan hakları, sosyal dayanışma, serbest işletme, ekonomik büyümenin meyvelerinin adil paylaşımını arzulamıştır.

16.1.3. AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYE VE ADAY ÜLKELER

Avrupa Birliği süreci, 1958 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) kuruluşu ile başlamıştır. Daha sonra Avrupa Ortak Pazarı veya Avrupa Topluluğu (AT) adını almış, bugün Avrupa Birliği (AB) denilen 27 ülkenin üye olduğu birlik haline gelmiştir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), 01.01.1958 yılında yürürlüğe giren Roma Anlaşması ile altı kurucu ülke Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg tarafından kurulmuştur.

01.01.1973 yılında üç ülkenin İngiltere, İrlanda, Danimarka'nın, katılımı ile üye ülke sayısı dokuza çıkmıştır.

İngiltere 31.01.2020 tarih itibarıyla AB 'den ayrılmıştır.

01.01.1981 tarihinde Yunanistan'ın, 01.01.1986 tarihinde İspanya ve Portekiz'in, 01.01.1995 yılında Avusturya, Finlandiya ve İsveç'in katılımı ile üye sayısı on beş (14) olmuştur.

01.05.2004 tarihinde on ülke (Çek Cumhuriyeti, Estonya, Litvanya, Macaristan, Güney Kıbrıs, Letonya, Slovakya, Slovenya, Malta, Polonya) katılımıyla üye sayısı yirmi beş (24)'e yükselmiştir.

01.01.2007 tarihinde iki ülke (Bulgaristan, Romanya)'nın katılımıyla üye sayısı yirmi yedi (26) üyeye ulaşmıştır.

01.07.2013 tarihinde Hırvatistan 'nın katılımıyla üye sayısı yirmi sekiz (27) olmuştur.

AB'ne üye ülkelere ilişkin istatistiki bilgiler aşağıdaki gibidir.

AB'ne ÜYE ÜLKELER		A.B GİRİŞ YILI	NÜFUS (Milyon)	GSYİH (Euro)	YÜZÖLÇÜMÜ (Km ²)	PARA BİRİMİ
1	Almanya	Kurucu üye	82	19.750	356.854	Euro
2	Avusturya	1995	8.3	26.680	83.858	Euro
3	Belçika	Kurucu üye	10.5	25.620	30.158	Euro
4	Çek Cumhuriyeti	2004	10.3	14.820	79.000	Ç.Korunası
5	Danimarka	1973	5.4	27.000	43.094	D.Kronu
6	Estonya	2004	1.4	9.650	45.000	E.Kronu
7	Finlandiya	1995	5.3	24.490	338.000	Euro
8	Fransa	Kurucu üye	60.9	25.240	550.000	Euro
9	G.K.R.Y	2004	0,835	18.380	9.250	K.Poundu
10	Hollanda	Kurucu üye	16,3	26.800	41.864	Euro
11	Litvanya	2004	3,4	9.560	65.000	Litas
12	Lüksemburg	Kurucu üye	0,5	45.630	2.586	Euro
13	Letonya	2004	2,4	8.370	65.000	Lats
14	Macaristan	2004	10,2	12.830	93.000	Forint
15	Malta	2004	0.4	16.530	316	M.Lireti
16	İtalya	Kurucu üye	58,8	20,550	301.263	Euro
17	İrlanda	1973	4,2	30.700	70.000	Euro
18	İspanya	1986	43.8	20.710	504.782	Euro
19	İsveç	1995	9,9	25.190	450.000	İ. Kronu
20	Polonya	2004	38,1	8.800	313.000	Zloty
21	Portekiz	1986	10,6	13,800	92.072	Euro
22	Slovakya	2004	5.4	11.350	49.000	S.Koruna
23	Slovenya	2004	2	18,050	20.000	Euro
24	Yunanistan	1981	11,1	16.950	131.957	Euro
25	Bulgaristan	2007	7,7	6,550	111,000	Leva
26	Romanya	2007	22.6	7,250	238,000	Ley
27	Hırvatistan	2013	4,4	7,110	57.000	Kuna

NOT; İngiltere 31.01.2020 tarih itibarıyla AB ‘den ayrılmıştır.

Avrupa Birliğine aday ülkelerden Türkiye 14.04.1987 tarihinde başvurusunu yapmış, 2005 yılında müzakereler başlamıştır.

16.1.4. TÜRKİYE, AB GÜMRÜK BİRLİĞİ ANLAŞMASI

Gümrük Birliği, malların ülkeler arasında hiçbir gümrük vergisi ve eş etkili vergi uygulanmaksızın serbestçe alınıp satılması ve tarafların üçüncü ülkelerden gelen ithalat için aynı gümrük vergisini ve aynı ticaret politikasını uygulamalarıdır. Bu nedenle, Gümrük Birliği’ne taraf olan ülkeler üçüncü ülkelerden yaptıkları ithalatı, kendi ulusal gümrük tarifeleri yerine ortak gümrük tarifesini uygulamaktadırlar.

AB içinde gümrük birliği sanayi alanlarında 1968, tarım ürünleri alanında ise 1970 yılında gerçekleşmiştir. Bu sayede üye devletlerin gümrük alanları, tek bir gümrük alanı haline gelmiştir. AB üye devletleri arasında gümrük vergileri ve eş etkili vergileri kaldırılarak serbest dolaşım söz konusu olmuştur. Üçüncü ülkelere Ortak Gümrük Tarifesi uygulanmaktadır.

AB’ye sonradan üye olan ülkelerin gümrük birliğine uyum sağlama-ları için bu ülkelere bir geçiş dönemi tanınmaktadır. Ayrıca, Ortak Gümrük alanının korunması amacıyla, damping uygulamalarına karşı koruyucu ön-lemeler ve menşei kuralları saptanmış, serbest bölgelerin işleyişi düzenlenmiş ve üçüncü ülkelerle ticaret müzakereleri AB kurumlarına bırakılmıştır.

1963 yılında yürürlüğe giren Ankara Anlaşması, Türkiye ile AB arasında kurulacak olan Gümrük Birliği’nin üç aşamada gerçekleştirilmesini öngörmektedir. Bunlardan ilki olan 5 yıllık ‘Hazırlık Dönemi’dir. Katma Protokol’ün 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe girmesiyle, toplam 22 yıl sürecek olan ‘Geçiş Dönemi’ hukuken başlamıştır. AB geçiş döneminin hemen başında, 1971 yılı itibarıyla, Türkiye menşeli sanayi ürünlerinin gümrük vergilerini sıfırlarken, Türkiye’nin AB kaynaklı sanayi ürünlerinde gümrük vergilerini aşamalı olarak sıfırlaması öngörülmüş ve böylece Gümrük Birliği’nin fiilen yürürlüğe girmesi için 22 yıllık bir süre tanınmıştır.

Gümrük Birliği’nin tamamlanması ve sürdürülmesi için gerekli koşulları belirleyen ‘Gümrük Birliği Kararı, Türkiye-AET Ortaklık Konseyi’nin 6 Mart 1995 tarihli toplantısında kabul edilmiştir. Böylece, daha önce kesintiye

uçrayan 22 yıllık Geçiş Dönemi, 01.01.1996 tarihi itibarıyla son bulmuş ve Ankara Anlaşmasında son dönem'e girilmiştir.

Türkiye-AB Gümrük Birliği, tarafların birbirlerine uyguladıkları gümrük vergileri ile eş etkili vergilerle, ikili ticaretin önündeki her türlü engeli kaldırmaları ve üçüncü ülkeler kaynaklı ürünlerde ortak bir gümrük vergisi tahsil etmelerini içermektedir. Bunun yanı sıra, dünya ticaretinde GATT kuralları bazında gelişen yeni koşullar ve AB'nin 1992 yılında hayata geçirdiği "Tek Pazar" uygulamaları çerçevesinde, Topluluğun Ortak Ticaret ve Ortak Rekabet Politikalarının temel unsurlarına uyumunu da kapsamaktadır. Yani; fikri, sınai ve ticari hakların korunması, rekabet, devlet yardımları, kamu ihaleleri, vergilendirme alanlarında mevzuatın yakınlaştırılması ile yerleşme hakkı ve hizmetler konularında uyumu içermektedir.

16.1.5. TÜRKİYE; AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği sürecine ilişkin faaliyetleri koordine etmek amacıyla kurulmuştur.

Avrupa Birliği Başkanlığı, AB süreci doğrultusunda kamu ve sivil topluma yönelik olarak pek çok proje geliştirmektedir.

AB üyelik sürecinde Türkiye'de kamu ve sivil toplumun etkinliğinin artırılması, AB konusunda diyalogun geliştirilmesi temel hedefidir.

Avrupa Birliği Başkanlığı; AB'nin Türkiye'de daha geniş kitlelere anlatılması ve Türkiye'nin Avrupa'da daha etkin tanıtılması misyonunu üstlenmiştir.

16.1.6. A.B 'de EKONOMİK VE PARASAL BİRLİK (EPB)

Ekonomik birlik, parasal birlik ile başarıya ulaşabilir. Avrupa Birliği'nde parasal birlik konusunda diğer birliklere örnek olacak başarı kazanmıştır.

Avrupa Birliği ve Ekonomik ve Parasal Birlik (EPB) Antlaşması, Aralık 1991'de Maastricht 'te kabul edilmiştir. Şubat 1992'de imzalanmış ve Kasım 1993'te ise yürürlüğe girmiştir.

Ocak 1994 Avrupa Para Enstitüsü kurulmuştur. Avrupa Para Enstitüsü (APE) kurulduktan sonra, AB ülkelerinin ekonomilerini izlemek ve aralarındaki yakınlaşmayı teşvik etmek üzere yeni prosedürler oluşturulmuştur.

1-3 Mayıs 1998 tarihleri arasında toplanan A.B'nin siyasi liderleri, 11 AB ülkesinin Euro alanına üyelik için istenilen koşulları yerine getirdiğini kararlaştırıp, katılımcı para birimleri arasındaki kesin döviz kurlarını açıklamışlardır.

1 Ocak 1999'da 11 katılımcı ülke parası ortadan kalkmıştır. Euro, dünyanın ikinci en önemli parası haline gelmiştir. ABD dolarının yanında uluslararası ödemeler ve rezerv para olarak giderek daha fazla kullanılmaya başlanmıştır.

1 Ocak 2002'den bu yana 300 milyondan fazla Avrupa vatandaşı günlük yaşamlarının normal bir parçası olarak Euro'yu kullanmaktadır.

Euro, ilgili ülkelerin bir çoğu için ulusal egemenliklerinin yüzyılı aşkın simgeleri ve araçları olan para birimlerinin yerini almıştır. Böylelikle, yeni para Avrupa'yı ekonomik birliğe oldukça yakınlaştırmıştır.

Avrupa vatandaşları için ortak Avrupa kimliği paylaşımının daha iyi algılanmasını sağlamıştır. İnsanlar artık ceplerinde nakit Euro taşıyarak, para değiştirmelerine gerek kalmaksızın Avrupa Birliği'nin büyük bir kısmında seyahat edebilmekte ve alışveriş yapabilmektedir.

16.2. DİĞER İKTİSADİ BİRLEŞMELER

İktisadi birleşme faaliyetlerinin yaygınlaşmasında Avrupa Birliği'nin gösterdiği başarıların kuşkusuz büyük etkisi vardır. Giderek az gelişmiş ülkelerde konuya yakın ilgi göstermişlerdir.

Dünyadaki iktisadi birleşme akımları genellikle iki yönden gelişmiştir. Birincisi, coğrafi bölge temeline dayanan birleşmelerdir. İkincisi ise, belli bir coğrafi bölge ile sınırlı olmayıp ortak din, siyasal ve ekonomik rejim gibi faktörlere dayanan gruplaşmaları kapsar.

Dünyada gerçekleştirilen iktisadi birleşme hareketleri (AB dışında) aşağıda açıklanmıştır.²

16.2.1. COĞRAFİ BÖLGE ESASINA DAYANAN BİRLEŞMELER

Coğrafi bölge esasına dayanan birleşmeler, belli bir coğrafi alanda, kıtada bir araya gelen ülkelerin oluşturdukları iktisadi birleşmelerdir.

Bu birleşmeler sanayileşmiş ve az gelişmiş ülkeler arasındaki birleşmeler olarak aşağıda iki bölümde açıklanmıştır.

16.2.1.1. SANAYİLEŞMİŞ ÜLKELER VE İKTİSADİ BİRLEŞMELER

Coğrafi bölge temeline dayalı olarak sanayileşmiş ülkelerin oluşturdukları bu iktisadi birleşmeler şunlardır:

- a) Avrupa Birliği (EU)
- b) Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA)
- c) Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA)
- d) Asya ve Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC)
- e) Kuzey Ülkeleri (Nordik) Topluluğu
- f) Baltık Gümrük Birliği

16.2.1.2. AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER VE İKTİSADİ BİRLEŞMELER

Bugün az gelişmiş ülkeler arasında oluşturulan çok sayıda iktisadi grup vardır. Bu ülkeler açısından iktisadi birleşme hareketlerinin amacı, serbest ticaret ve uluslararası işbölümünden yararlanarak sanayileşme hızlarının yükseltilmesidir.

Az gelişmiş ülkeler arasında birleşme hareketleri kıtalara göre aşağıda açıklanmıştır.

² Halil SEYİDOĞLU a.g.e.s.244

16.2.1.2.1. AMERİKA KITASINDA İKTİSADİ BİRLEŞMELER

Az gelişmiş ülkelerin Latin Amerika ve Karaib bölgesinde gerçekleştirdikleri bazı önemli iktisadi birleşmeler aşağıda açıklanmıştır.

- a) Latin Amerika Entegrasyon Bölgesi, LAIA ve LAFTA
- b) And Ülkeleri Paktı (AP)
- c) Orta Amerika Ortak Pazarı (CACM)
- d) Karaib Ülkeleri Topluluğu (CARICOM)
- e) Doğu Karaib Devletleri Örgütü (OECS)
- f) Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR)

16.2.1.2.2. AFRIKA'DA İKTİSADİ BİRLEŞMELER

Afrika'da çok sayıda bölgesel gruplaşmalar ortaya çıkmıştır. Ancak bunların içinde başarılı olanlar veya uzunca bir süre faaliyetlerini sürdürebilenler oldukça az sayıdadır. Aşağıda bu gruplaşmalar açıklanmıştır.

- a) Arap Magrep Birliği (UMA)
- b) Merkezi Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECCAS)
- c) Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECWAS)
- d) Mano Nehri Birliği (MRU)
- e) Batı Afrika Ekonomik Topluluğu (CEAO)

16.2.1.2.3. ASYA KITASINDA İKTİSADİ BİRLEŞMELER

Güney ve Doğu Asya bölgesinde yer alan birleşmeler aşağıda açıklanmıştır.

- a) Güney Doğu Asya Ulusları Birliği (ASEAN)
- b) Bangkok Anlaşması
- c) Güney Asya Bölgesel İşbirliği Topluluğu (SAARC)
- d) Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EKİT-ECO)
- e) Maşrek
- f) Körfez İşbirliği Konseyi (GCC)

16.2.2. COĞRAFİ BÖLGE ESASINA DAYANMAYAN BİRLEŞMELER

Yukarıda açıklanan birleşme hareketlerinin en önemli özelliği belli bir coğrafi bölge ile sınırlı olmalarıdır.

Aşağıda açıklanan gruplaşmaların ise en önemli özelliği; siyasal ideoloji, din, ırk ve savunma gibi ortak özelliğe sahip olmalarıdır. Bu gruplaşmalar şunlardır.

- a) İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)
- b) Arap Birliği ve Arap Ortak Pazarı
- c) Petrol İhraç Eden Ülkeler Teşkilatı (OPEC)
- d) İslam Konferansı Teşkilatı
- e) Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi (COMECON)
- f) Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS)

16.3. DIŞ TİCARET ŞİRKETLERİ

Türkiye de ihracatı geliştirmek ve yurt dışı rekabeti kolaylaştırmak amacıyla Dış Ticaret Şirketleri kurulmasına izin verilmiştir.

Dış ticaret şirketlerinin kuruluş işlemleri ve faaliyetleri Ticaret Bakanlığı tarafından takip edilir.

Dış Ticaret Şirketleri;

- Dış Ticaret Sermaye Şirketi,
- Sektörel Dış Ticaret Şirketleri olarak iki bölümde açıklanacaktır.

16.3.1. DIŞ TİCARET SERMAYE ŞİRKETİ

Dış Ticaret Sermaye Şirketi kurmak için D.T.M. İhracat Genel Müdürlüğüne müracaat edilir.

16.3.1.1. D.T.S.Ş. 'NİN İHRACATÇIYA SAĞLADIĞI YARARLAR

Dış Ticaret Sermaye Şirketi statüsü almak (*kurmak*) üretici-ihracatçı ve ihracatçı firmalara aşağıda açıklanan yararları sağlar.

- a) İhracatçı firma gümrükleme işlemlerindeki öncelikli işlemlerden birinci derecede yararlanırlar,
- b) Yurt içi ve yurt dışı hammadde, yardımcı madde ve diğer tedarikler ile ilgili yasal izinlerden ve muafiyetlerden yararlandırılır, (*D.İ.İ.B, H.İ.İ.B, G.İ.B gibi*)
- c) İhracat ile ilgili nakliye, sigorta ve diğer giderler ile ilgili muafiyetlerden faydalanırlar,
- d) Finansman tedarikinde, Türk Eximbank kredilerinden, kredi garanti sigorta ve teminat programlarından, uzun vadeli dövizli ihracat kredilerinden öncelikli olarak yararlanırlar,
- e) İthalatta vergi, resim, harç, ve diğer fonlar ile ilgili muafiyetlerden istifade ederler,
- f) Gümrüklerde “Teminat” muafiyeti ya da düşük oranlı teminat kolaylığı sağlanır,
- g) Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından ihracatçılara yönelik devlet yardımlarından ve diğer teşviklerden öncelikli olarak ve yüksek oranlarda faydalanmaları sağlanır,
- h) İhracatçı Birlikleri ve Müsteşarlık tarafından organize edilen yurt dışı ve yurt içi fuar organizasyonlarına öncelikli olarak davet edilir ve katılmaları sağlanır,
- i) Yasal düzenlemeler ile ilgili talepleri ve ihracatın geliştirilmesine yönelik girişimleri, yatırımları birinci derecede desteklenir,
- j) KDV iadesi ve muafiyetlerinden öncelikli olarak yararlanırlar.
- k) İhracata yönelik eğitim, araştırma geliştirme, danışmanlık, pazarlama ve proje hazırlama talepleri Müsteşarlığa bağlı teşkilatlar tarafından desteklenir.

16.3.1.2. D.T.S.Ş. STATÜSÜ ALMA

Ödenmiş sermayeleri en az 2.000.000.- T.L olan ve bir önceki takvim yılında gümrük beyannamesi bazında; en az FOB bedel üzerinden 100.000.000.- ABD doları veya eş değerdeki fiili ihracatı gerçekleştiren (*transit ve bedelsiz ihracat hariç*) anonim şirket (A.Ş) 'lere “Dış Ticaret Ser-

maye Şirketi” statüsü verilir. Dış Ticaret Sermaye Şirketi statüsü D.T.M. “İhracat Genel Müdürlüğüne” başvuran A.Ş.’lere verilir.

2020 Temmuz ayı itibariyle 66 adet D.T.S. Şirketi mevcuttur.

Türkiye ‘de T.C Ticaret Bakanlığınca “Dış Ticaret Sermaye Şirketi” statüsü verilen şirketlerden bazı örnekler aşağıda açıklanmıştır.

NO	ŞİRKETİN ÜNVANI	ADRESİ	TELEFON
1	ARÇELİK A.Ş.	Sütlüce Karaağaç Cad. No:2-6 34445 Beyoğlu/İstanbul	(212) 314 39 53
2	BOSCH SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Organize Sanayi Bölgesi Yeşil Cad. No: 27 Nilüfer/Bursa	(224) 219 25 00
3	TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	Büyükdere Cad. No:145 Zincirlikuyu 80300 Levent/İstanbul	(212) 275 33 90
4	VESTEL TİCARET A.Ş.	Organize Sanayi Bölgesi 45030 Manisa	(236) 233 25 82
5	YEŞİM SATIŞ MAĞAZALARI VE TEKSTİL FAB.A.Ş.	Organize Sanayi Bölgesi Sarı Cad. No: 23 16159 Bursa	(224) 243 23 50

Kaynak:2020 www.mevzuat.net

16.3.2. SEKTÖREL DIŞ TİCARET ŞİRKETLERİ

İhracata yönelik faaliyet gösteren aynı sektörde normal yörelerde on, kalkınmada öncelikli yörelerde beş ve daha fazla imalatçı ihracatçı Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ’lerin) bir araya gelmesiyle kurulan dış ticaret şirketleridir. Bu tür şirketlere “Sektörel Dış Ticaret Şirketleri” adı verilir.

Bu şirketler üretim faaliyetinde bulunmazlar. Ortaklarının ihracat ile ilgili üretim, pazarlama, satış, dağıtım organizasyonlarını desteklerler.

16.3.2.1. S.D.T.Ş İHRACATÇI ORTAKLARINA SAĞLADIĞI YARARLAR

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri statüsü almak (kurmak)bu şirketlere ortak olanüretici-ihracatçı ve ihracatçı firmalara aşağıda açıklanan yararları sağlar.

- KOBİ niteliğine sahip ihracatçı firmaların bir araya gelmek suretiyle kurduğu SDŞ’leri gümrükleme işlemlerinde, öncelikli işlemlerden birinci derecede yararlanırlar,

- b) S.D.Ş, ortaklarının faaliyet gösterdiği üretim dalına ait hammadde tedarikinde imalatçı olarak değerlendirilirler. Yasal izinlerden ve muafiyetlerden öncelikli olarak yararlanırlar,
- c) S.D.Ş.'leri, ortaklarının üretimine katkıda bulunmak veya faaliyette bulundukları sektörle ilgili işlemlerinde kolaylık sağlamak amacıyla, hizmet ve imalat sanayi sektöründe faaliyette bulunan şirketlere ortak olabilirler veya şirket kurabilirler,
- d) Ortaklarının finansman tedarikinde, Türk Eximbank öncelikli olarak yararlanırlar,
- e) Gümrüklerde "Teminat" muafiyeti ya da düşük oranlı teminat kolaylığı sağlanır,
- f) Yurt dışında düzenlenen KOBİ'ler arası işbirliği organizasyonlarına katılarak ya da ortaklarının katılımıyla yurt dışında KOBİ'ler arası işbirliği organizasyonu gerçekleştirirler,
- g) Faaliyette bulunduğu sektörle ilgili yurt dışı pazar araştırması projesi yürütürler,
- h) İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği ve Müsteşarlık tarafından organize edilen yurt dışı ve yurt içi fuar organizasyonlarına ticaret heyeti programlarına öncelikli olarak katılırlar,
- i) S.D.Ş. Ortakları KDV iadesi ve muafiyetlerinden öncelikli olarak yararlanırlar.
- j) S.D.Ş veya ortağı KOBİ yöneticilerini ve personelini, dış ticaret, kambiyo, gümrük, teşvik mevzuatı vb. konularda bilgilendirmek üzere seminer, eğitim programı düzenler veya düzenlenen seminer, eğitim programlarına iştirakini sağlar,
- k) Normal Yörelerdeki SDŞ'leri, aynı sektörde faaliyette bulunmak kaydıyla ortağı olmayan KOBİ'lerin, Kalkınmada Öncelikli Yörelerde yerleşik SDŞ'leri ise sektör ayrımı olmaksızın KOBİ'lerin ihracatına aracılık edebilirler. SDŞ'leri KOBİ'lerin ihracatına aracılık ettiği süre içinde, denetimleri gerçekleştirir.

17. BÖLÜM

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV)

İHRACAT İŞLEMLERİNDE KDV

İHRACATTA KDV İADESİ

ÖRNEK UYGULAMA SÜRECİ

KDV İADE VE MAHSUBU

YÜKLENİLEN KDV'NİN TAHSİLİ

YÜKLENİLEN KDV'NİN MAHSUBU

İHRAÇ KAYITLI SATIŞLARDA KDV'NİN MAHSUBU

İTHALAT İŞLEMLERİNDE KDV

İTHALAT GÜMRÜK VERGİSİ, MATRAHI HESAPLAMA

İTHALAT ÖTV MATRAHI VE HESAPLAMA

İTHALAT KDV MATRAHI VE HESAPLAMA

İTHALAT İSTİSNASI

17. DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE ÖTV ve KDV

Dış ticarete ÖTV ve KDV işlemleri aşağıda ayrı açıklanmıştır.

17.1. DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE ÖTV

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV); bir defa uygulanır. ÖTV, katma değeri vergisi (KDV) gibi malın her satış ve alış aşamasında uygulanmaz.

ÖTV 'ne tabi mal bir defaya mahsus olmak üzere ithal edildiğinde, ithalatçıya ya da üreticisi tarafından satışında vergilendirilir.

ÖTV 'li mallar I, II, III ve IV sayılı listeler halinde düzenlenmiőtır. Bu listelerde yer alan mallar (*eşyalar*), Türk Gümrük Tarife Cetvelinde tanımlanan mallardır. (*ÖTV Kn. Md.1*)

17.1.1 ÖTV 'de Tanımlar, Vergiyi Doğuran Olay, Teslim Halleri ve Listeler

ÖTV işlemlerinde öne çıkan tanımlar, vergiyi doğuran olaylar ve teslim sayılan haller aşağıda açıklanmıştır. (*ÖTV Kn. Md.2*)

17.1.1.1 ÖTV İŞLEMLERİNDE KULLANILAN TANIMLAR

ÖTV tabi malların teslim işlemlerinde, verginin uygulanmasında işlemin özelliğine göre aşağıdaki tanımların bilinmesinde yarar vardır.

İthalat; ÖTV 'nin konusu malların T.C Gümrük Bölgesine giriőidir.

Kayıt ve tescil; ÖTV 'ne tabi motorlu taşıtların trafik, belediye, liman ile Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne tutulan sivil hava vasıtaları siciline yapılan kayıt ve tescil işlemidir.

İlk iktisap; ÖTV Kanununda (II) sayılı listedeki mallardan Türkiye'de kayıt ve tescil edilmemiş olanların kullanılmak üzere ithalat aőamasıdır.

Motorlu araç ticareti yapanlar; ÖTV Kanununda(II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olanları üretenler, inşa edenler ve ithal edenlerdir. Bu listedeki malların fabrika, ana bayi, bölge bayii, bayi, yetkili satıcı ve acenteleri motorlu araç ticareti yapanlar olarak kabul edilir.

Teslim; Bir malın satıcısı (*sahipleri ya da adına hareket edenleri*) tarafından, alıcıya(*veya adına hareket edenlere*) devredilmesidir.

Trampa; Mal karşılığında yine aynı değerde ayrı mal teslimidir.

17.1.1.2. ÖTV İŞLEMLERİNDE VERGİYİ DOĞURAN OLAYLAR

Aşağıdaki işlemler ÖTV tabi mallarda vergiyi doğuran olay sayılır.

- a) Malın teslim edilmesi veya ilk iktisap halinde,
- b) Önceden fatura veya benzeri belgelerin düzenlenmesi şartına dayanan teslimler de,
- c) Kısmi mal teslim halinde, her bir kısmın tesliminde,
- d) Komisyoncular vasıtasıyla veya konsinye yapılan satışlarda malların alıcıya tesliminde,
- e) İthalatta; gümrük yükümlülüğünün doğması halinde,
- f) İthalat vergilerine tâbi olmayan işlemlerde ise gümrük beyannamesinin tescili, vergiyi doğuran olay sayılır.

17.1.1.3. ÖTV İŞLEMLERİNE TABİ MALLAR VE LİSTELERİ

ÖTV 'li mallar I, II, III ve IV sayılı listeler halinde düzenlenir.

I Sayılı Liste ve ÖTV 'ye Tabi Ürünler;

I sayılı liste kendi içinde A ve B cetveli olarak ikiye ayrılır.

I sayılı Listede “A” cetvelinde; akaryakıt ürünleri(*Benzin, Motorin, Fuel Oil* gibi), LPG ürünleri, petrol türevleri, doğalgaz, petrokok gibi ürünler yer alır.

I sayılı Listede “B” cetvelinde; akaryakıt harici petrol ürünleri yer alır. Sanayi girdisi, solvent, gaz yağı, baz yağlar, madeni yağlardır.

I sayılı listedeki mallarda verginin mükellefi; bu malları imal veya ithal edenlerdir. ÖTV uygulanmadan önce bu malların müzayede suretiyle satışını gerçekleştirenlerde ÖTV mükellefi sayılır.

ÖTV bir sayılı listede yer alan mallar için miktar üzerinden maktu vergi uygulanır.

ÖRNEK;

500 Kg/Litre ÖTV 'ye tabi mal satılacak olması halinde;

ÖTV Maktu Tutarı= 2,9575 T.L/Kg, Lt. olarak listeden seçilir.

ÖTV Tutarı; 500 x 2,9575 = 1.478,75 T.L olarak hesaplanır.

İlk mal satış faturasında ÖTV tutarı gösterilmesi mecburidir.

II Sayılı Liste ve ÖTV ‘ye Tabi Ürünler;

II sayılı liste kendi içinde iki grupta uygulanır.

- a) Kayıtlı ve tescile tabi olan, motorlu kara, deniz ve hava taşıtları,
- b) Kayıtlı ve tescile tabi olmayan araçlardır. *(Kar ve golf sahaları araçları gibi),*

Bu araçların yedek parçaları ithali ve satışı ÖTV'ye tabi değildir.

III Sayılı Liste ve ÖTV ‘ye Tabi Ürünler;

III sayılı liste kendi içinde A ve B cetveli olarak ikiye ayrılır.

III sayılı Listede “A” cetvelinde; Kolalı gazozlar ile alkollü içecekler yer alır. *(Etik alkol ÖTV ‘ye tabi değildir).*

III sayılı Listede “B” cetvelinde; Puro, sigara, nargile tütünü, enfiye veya çiğnemeye mahsus tütün gibi tütün mamulleri yer alır.

IV Sayılı Liste ve ÖTV ‘ye Tabi Ürünler;

Lüks tüketim mallarından oluşur. ÖTV uygulaması başlamadan; *(2002 yılından)* önce % 26 KDV ‘ye tabi olan mallar bu listede yer alır.

IV sayılı Listede yer alan mallar;

- Havyar ürünleri, ıtriyat ve parfümeri ürünleri,
- Kürkten giyim eşyası ve aksesuarları,
- Muzır neşriyat yayınları,
- Kristal sofras ve mutfak eşyaları, kristal avizeler,
- Değerli taşlar, ziynet eşyaları,
- Beyaz eşyalar, telsiz, telefon cihazları,
- Sedefler ve diğer hayvansal maddeler,
- Silahlar, oyun makineleri ve aletleri bu listede yer alır.

17.1.2. ÖTV BELGE DÜZENİ ve FATURALARDA GÖSTERİLMESİ

ÖTV tabi malların satış faturasında vergi tutarının ayrıca gösterilmesi mecburidir.(ÖTV Kn. Md.15 ve ÖTV Genel Tebliği)

Aşağıda ÖTV 'li fatura işlemleri ayrı ayrı açıklanmıştır.

17.1.2.1.Oranlı Vergili, ÖTV Tutarı Hesaplama ve ÖTV 'li Fatura

ÖTV tabi malın vergi tutarı, mal bedeli ile o mal için yayınlanmış olan vergi oranı çarpılarak hesaplanır. ÖTV tutarı faturada ayrıca gösterilir.

ÖRNEK;

ÖTV 'li mal imalatçısı veya ithalatçısı Ege A.Ş tarafından;10.000.- T.L 'lık, mal satılmıştır. ÖTV Oranı % 20, KDV Oranı % 18 'dir.

ÖTV 'ye tabi mal satış faturası aşağıdaki şekilde düzenlenir.

- a) Teslim Bedeli (ÖTV ve KDV Hariç).....: 10.000.- T.L
- b) Hesaplanan ÖTV ($a \times 0,20$): 2.000.- T.L
- c) KDV Matrahı ($a + b$): 12.000.- T.L
- d) Hesaplanan KDV..... ($c \times 0,18$): 2.160.- T.L
- e) Genel Toplam ($c+d$): 14.160.- T.L

17.1.2.2.Maktu Vergili, ÖTV Tutarı Hesaplama ve ÖTV 'li Fatura

ÖTV tabi malın vergi tutarı, mal bedeli ile o mal için yayınlanmış olan vergi maktu tutarı çarpılarak hesaplanır. Faturada ayrıca gösterilir.

ÖRNEK;

ÖTV 'li mal imalatçısı veya ithalatçısı Ege A.Ş tarafından; 10.000 litre ÖTV 'li mal(benzin) satılmıştır. Litre fiyatı KDV hariç 1,50 T.L 'dir.

I sayılı Liste ÖTV Tutarı; 2,9750 T.L /Lt.,KDV Oranı % 18 'dir.

ÖTV 'ye tabi mal satış faturası aşağıdaki şekilde düzenlenir.

- a) Teslim Edilen Mal Miktarı: 10.000 Kg / Litre
- b) Teslim Bedeli (ÖTV ve KDV Hariç): 15.000.- T.L
- c) Hesaplanan ÖTV ($a \times 2,9750$) : 29.750.- T.L
- d) KDV Matrahı ($b + c$): 44.750.- T.L
- e) Hesaplanan KDV.....($d \times 0,18$): 8.055.- T.L
- f) Genel Toplam($d + e$): 52.805.- T.L

17.1.2.3.Nispi ve Asgari ÖTV Tutarı Hesaplama ve ÖTV 'li Fatura

ÖTV tabi malın nispi ve asgari ÖTV tutarları hesaplanır. Nispi tutarın, asgari vergi tutardan büyük olması halinde nispi tutar uygulanır. Nispi tutarın, asgari vergi tutarından küçük olması halinde ise asgari tutar uygulanır. ÖTV tutarları faturada ayrıca gösterilir. (ÖTV IV.s.n.U.G.T, IV.E)

ÖRNEK;

ÖTV 'li mal imalatçısı veya ithalatçısı Ege A.Ş tarafından; 4.000.- T.L 'lık, mal(*cep telefonu*) satılmıştır.

Nispi ÖTV Oranı % 25 ve KDV Oranı % 18 'dir.

Asgari ÖTV Tutarı 1.200.- T.L olduğu varsayılmıştır.

ÖTV 'ye tabi mal satış faturası aşağıdaki şeklide düzenlenir.

- a) Teslim Bedeli (*ÖTV ve KDV Hariç*): 4.000.- T.L
- b) Nispi ÖTV Tutarı ($a \times 0,25$): 1.000.- T.L
- c) Asgari ÖTV Tutarı.....: 1.200.- T.L
- d) KDV Matrahı ($a + c$): 5.200.- T.L
- e) Hesaplanan KDV..... ($d \times 0,18$): 936.- T.L
- f) Genel Toplam ($d + e$): 6.136.- T.L

NOT;

Asgari ÖTV tutarı, nispi tutardan büyük olduğu için KDV matrahına asgari tutar ilave edilmiştir.

Fatura toplamı ise; KDV matrahı ile KDV tutarı toplamından oluşur.

17.1.2.4.ÖTV 'Lİ ARAÇ SATIŞI VE ÖTV 'Lİ FATURA

ÖTV 'ye ve tescile tabi bir taşıtın yurt içinde satışında, vergi ilk kayıt ve tescil aşamasında uygulanır. Şayet araç kayıt ve tescile tabi değil ise ÖTV bu aracın ithalatında uygulanır. Aracın ilk iktisap aşamandan sonraki satışlarında ÖTV ayrıca uygulanmaz. (ÖTV II.s.n.U.G.T.)

ÖRNEK;

ÖTV 'litaşıtı imalatçısı veya ithalatçısı Ege A.Ş tarafından;

Vergi hariç satış fiyatı 50.000 TL,

Alış bedeli ise 60.000 TL olan 1.400 cm³ motor silindir hacimli bir taşıt satışı yapılmıştır.

ÖTV Oranı % 45, KDV Oranı % 18 'dir.

(Alış bedelinin, ithalat KDV matrahından, imalatçı satış bedelinden yüksek olduğu varsayılmıştır).

ÖTV 'ye tabi taşıt satış faturası aşağıdaki şekilde düzenlenir.

- a) Satış Bedeli (ÖTV ve KDV Hariç):50.000.- T.L
- b) ÖTV Matrahı:60.000.- T.L
- c) Hesaplanan ÖTV(bx 0,45):27.000.- T.L
- d) KDV Matrahı(a +c).....: 77.000.- T.L
- e) Hesaplanan KDV.....(d x 0,18) ...: 13.860.- T.L
- f) Genel Toplam (d + e):90.860.- T.L

17.1.3. İHRACATTA ÖTV İSTİSNASI

Yurt dışına yapılan ÖTV 'li mal ihracatın da ÖTV istisnası vardır.

İhracat da; ÖTV istisnası uygulanması için;

- a) ÖTV 'li mal satışı yurt dışındaki bir müşteriye yapılmalıdır.
- b) Mal, T.C Gümrük Bölgesinden çıkmış olmalıdır.

Serbest Bölgelere ve yetkili gümrük antrepoya yapılan ihracat teslimlerinde ÖTV istisnası geçerli değildir.

ÖTV istisnası için malın yurt (Türkiye) dışına satış şartı vardır.

İhraç kayıtlı satışlarda ÖTV tecil ve terkin edilebilir.

Türkiye'de ikamet etmeyen yolculara ÖTV kapsamına giren (I) sayılı listedeki malların tesliminde ÖTV istisnası uygulanmaz veya tahsil edilen ÖTV iade edilmez. (ÖTV 1.s.Lst.U.G.T, II.A.5)

17.1.4. İTHALAT İŞLEMLERİNDE ÖTV

İthalat da ÖTV matrahını malın CIF bedeli, gümrükte ödenen vergiler, resim, harç ve paylar, gümrük beyannamesinin tesciline kadar diğer giderler, kur, vade farkları verginin matrahını oluşturur.

ÖTV ‘li mal ithalatında, ÖTV gümrük makbuzunda gösterilir.

ÖTV I sayılı listedeki malların ithalinde, ödenecek ÖTV ‘ne karşılık olmak üzere türü, tutarı ve çözümüne ilişkin usul ve esasları Hazine ve M. Bk.’ nca belirlenmek suretiyle teminat alınır. (ÖTV Kn.Md.16)

Elektrik üretiminde kullanılmak üzere satın alınacak fueloilleri, “İstisna Kapsamında FuelOil Satın Alma İzin Belgesi”nin varlığı halinde, motorinleri ise “İstisna Kapsamında Motorin Satın Alma İzin Belgesi”nin varlığı halinde ÖTV uygulanmaz. (ÖTV.1.s.Lst.U.G.T, II.C.6)

Dâhilde işleme rejimi (DİR), ihracatı taahhüt edilen ürünlerin elde edilmesinde kullanılan malların, ithalat vergileri ödenmeksizin ithal edilmesine imkan sağlayan bir rejimdir. Buna göre ÖTV I sayılı listede yer alan malların “DİR” kapsamında ithalinde ÖTV istisnası uygulanmaz. Ayrıca “DİR” kapsamında, imalatla kullanılacak malların yurt içinden temin edilmesi de ÖTV’den istisna değildir. (ÖTV1.s.Lst.U.G.T, II.C.4)

ÖTV III s. Listedeki malların; Gümrük Kan. Md. 167 kapsamında;

- Geçici ithalat rejimine ilişkin,
- Hariçte işleme rejimine ilişkin,
- Geri gelen eşyaya ilişkin hükümleri kapsamında gümrük vergisinden muaf veya müstesna olan malların ithali ÖTV ‘den istisnadır.

ÖTV Kanunu Madde 7/7 kapsamında, transit, gümrük antrepo, dâhilde işleme, gümrük kontrolü altında işleme rejimlerine tabi tutulan mallar ile serbest bölgeler ve geçici depolama yerleri hükümlerinin uygulandığı mallar ÖTV ‘den istisnadır. (ÖTVIII.s.Lst.U.G.T, Tb.II.C)

17.2. DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE KDV

İhracat ve ithalat işlemlerinde KDV aşağıda açıklanmıştır.

17.2.1. İHRACAT İSTİSNASI

Uluslararası değişime konu mallarda dolaylı vergileme hakkı ithalatçı (malın vardığı) ülkeye aittir.¹Bu nedenle ihraç konusu mallar için aynı vergi-

¹ Doğan ŞENYÜZ, Mehmet YÜCE, Adnan GERÇEK,a.g.e

leme hakkından hareketle ihracat istisnası getirilerek bu malların dolaylı vergi yükünden arındırılması amaçlanmaktadır.

Teslim edilen mal veya ifa edilen hizmetin ihracatı halinde tüketim başka ülkede olacağından ihracat istisnası uygulanmaktadır.

İhracat istisnası tam istisna olarak düzenlenmiştir.

Bir taraftan ihraç edilen mal veya hizmetler üzerinden katma değer vergisi hesaplanmazken diğer taraftan ihraç edilen mal veya hizmet nedeniyle yüklenilen katma değer vergileri ya indirimle konu edilmekte ya mahsup edilmekte ya da ihracatçıya iade edilmektedir.

İhracatı teşvik amacıyla uygulanan ihracat istisnası ihraç olunan malın yurt dışındaki müşteriye KDV'siz olarak teslimine ilaveten ihracatçının ihraç ettiği mallarla ilgili yüklendiği ancak indirim yoluyla gideremediği KDV'nin iadesini içerir. Bu işlemler sonucunda ihraç olunan mal tamamen KDV'den arındırılmış olur.

17.2.1.1. KDV KANUNUNDA İHRACAT İSTİSNASI

İhracatçılar, ihraç edecekleri mal ve hizmetin faturasını düzenler. Gümrük Çıkış Beyannamesi (GÇB) ile malı ihraç eder. Hizmet ihracatında fatura düzenlenmesi yeterlidir. Gümrük Beyannamesi düzenlenmez.

İhracatta KDV istisnası vardır. İhracat faturasında KDV yer almaz. Gümrük Beyannamesi (KDV'siz) fatura tutarı üzerinden düzenlenir.

İhracatçılar; ihracat ile ilgili yurt içinde mal ve hizmet alımları nedeniyle yüklendikleri (ödedikleri) yine ihracat nedeniyle tahsil edemedikleri KDV 'sinin (*şartların oluşması halinde*) iadesini talep edebilir.

İade talebi isteğe bağlıdır. İade talebini nakit isteyebilir. Kendisinin (ya da yasa da izin verilen ortaklarının) vergi borçlarına, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) prim borçlarına mahsup edebilir.

17.2.1.2. İHRACATTA KDV İSTİSNASINA GİREN TESLİM VE HİZMETLER

KDV Kanununda ihracat istisnasının geçerli olması için eylemin, vergiden istisna edilmiş bulunan işlemlerle ilgili olması gerekir.

Bu işlemler ve istisnalar aşağıda açıklanmıştır.

1) Mal ve Hizmet İhracatı İstisnası;

İhracat işlemlerinde aşağıdaki teslim ve hizmetler vergiden müstesnadır (*istisnadır*).

- a) İhracat sayılan teslimler,
- b) Bu teslimlere ilişkin olarak yapılan hizmetler,
- c) Yurt dışındaki müşteriler için yapılan hizmetler,
- d) Serbest bölgedeki müşteriler için yapılan fason hizmetler,
- e) Karşılıklı olmak şartıyla uluslararası roaming anlaşmaları çerçevesinde yurt dışındaki müşteriler için Türkiye'de verilen roaming hizmetleri KDV'den istisnadır. (KDV. Kn. II/I.a)

2) Yolcu Beraberi Eşya İhracı ve Bavul Ticareti;

- a) Türkiye'de ikamet etmeyen yolcuların satın alarak Türkiye dışına götürdükleri malların teslimi anında KDV tahsil edilir. Ancak gümrükten malın çıkışı anında fatura veya belgenin ibrazında (*onaylatılması ile*) tahsil edilen KDV iade edilir.
- b) Türkiye'de ikametgâhı, işyeri, kanuni ve iş merkezi bulunmayanların taşımacılık faaliyetlerine ilişkin olarak satın alacakları mal ve hizmetler nedeniyle ödedikleri KDV iade edilir.
- c) Türkiye'de ikametgâhı, işyeri, kanuni ve iş merkezi bulunmayanların Türkiye'deki fuar, panayır ve sergilere katılımları dolayısıyla satın alacakları mal ve hizmetler nedeniyle ödedikleri KDV, karşılıklı olmak kaydıyla iade edilir.

3) İhraç Kayıtlı Satış İstisnası;

İhraç edilmek şartıyla imalatçılar tarafından, ihracatçılara teslim edilen mallara ait katma değer vergisi, ihracatçılar tarafından ödenmez. İhraç kaydıyla satış yapan imalatçı firma tarafından tahsil edilmeyen, ancak ilgili dönem KDV beyannamesinde beyan edilecek olan bu vergi, vergi dairesince tarh ve tahakkuk ettirilerek tecil olunur.

Söz konusu malların, ihracatçıya teslim tarihini takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde ihraç edilmesi gerekir.

İhracatın yukarıdaki şartlara uygun gerçekleştirilmemesi halinde, tecil olunan vergi tahakkuk ettirildiği tarihten itibaren, gecikme zammıyla birlikte vergi idaresince tahsil edilir.

İhracatçılara mal teslim eden imalatçılara iade edilmesi gereken KDV ihracat işlemlerinin tamamlanmasından (*malın fiilen ihraç ve yurt dışı edilmesinden*) sonra yapılır. (KDVKn.11 /l.c)

4) Transit Taşımacılık İstisnası;

Transit ve Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yapılan taşımacılık işleri vergiden istisnadır.

İhracat rejimi kapsamında yurt dışına çıkarılacak eşyayı taşıyan kamyon, çekici ve soğutucu ünitesine sahip yarı römorkların depolarına (*araçların ve soğutucu ünitelerin standart yakıt deposu miktarlarını aşmamak kaydıyla*) yalnızca yurt dışına çıkışlarında yapılacak motorin teslimi vergiden istisnadır. (KDV Kn. 14)

5) Diplomatik Temsilcilik, Konsolosluk İstisnası,

- a) Yabancı devletlerin Türkiye'deki diplomatik temsilciliklerine, konsolosluklarına ve bunların diplomatik haklara sahip mensuplarına yapılan teslim ve hizmetler,
- b) Uluslararası anlaşmalar gereğince vergi muafiyeti tanınan uluslararası kuruluşlara ve bunların mensuplarına yapılan teslim ve hizmetlerden KDV alınmaz. (KDV Kn. 15).

17.2.1.3. YÜKLENİLEN KDV

İhracatçı firmaların ihraç ettiği mal ve hizmetin üretimi için yurt içinden satın aldığı ya da yurt dışında ithal ettiği girdileri (*hammadde, yardımcı madde, genel üretim ve genel yönetim giderleri ile ticari mal alımları*) için ödenen KDV, indirilecek KDV olarak izlenir.

İhraç edilen ürünün üretiminde kullanılan girdilerin KDV 'si ise (*indirilecek KDV tutarı*) **YÜKLENİLEN KDV** olarak adlandırılır.

Yüklenilen KDV tutarı imalatçı ihracatçılar ile dolaylı (*alıp satan, aracı*) ihracatçılar için farklılık arz eder.

İmalatçı ihracatçı firmalar için yüklenilen KDV tutarı; imalatçının ihraç ettiği mal ve hizmetin imalatında kullandığı girdilerin satın almasındaki KDV tutarları toplamıdır.

Bir malı imalatçıdan KDV ödeyerek satın alan ve ihraç eden, ihracatçılar için yüklenen KDV ise o malın satın alma faturasındaki KDV tutarı ve ihracatı için yapılan giderlerin içindeki KDV tutarları toplamıdır.

ÖRNEK:

İmalatçı Ege A.Ş 200.000.- T.L 'lık satış fiyatlı mamul üretecek ve ihraç edecektir.

Üretim için KDV hariç; 60.000.- T.L 'lık ilk madde malzeme, 10.000.- T.L 'lık enerji, 25.000.- T.L 'lık yardımcı malzeme, 5.000.- T.L 'lık temizlik malzemesi olmak üzere toplam 100.000.- T.L çeşitli malzeme satın almıştır.

Satın alma için KDV oranı %18 'dir.

Satın alınan girdiler $60.000 + 10.000 + 25.000 + 5.000 = 100.000$.- liradır.

$100.000 \times 0,18 = 18.000$.- T.L KDV tutarı ayrıca ödenmiştir.

200.000.-T.L satış fiyatlı ihracat için **yüklenilen KDV tutarı 18.000.- T.L** olacaktır.

Çünkü üretim için harcamaların **KDV 'si 18.000.-** liradır.

İhracatçı yüklenilen KDV tutarını şartların oluşması halinde bağlı bulunduğu Vergi İdaresinde iade talep edebilir.

KDV iadesi talep etmek ihtiyaridir. İhracatçı KDV iadesini nakit olabileceği gibi vergi borçlarına da mahsup edebilir.

17.2.1.4. KDV İADESİNİN VERGİ BORÇLARINA MAHSUBU VE SIRALAMA

Mükellef ihracattan doğan KDV iadesi alacağını vergi borçlarına mahsup edebilir.

Mahsup işlemi aşağıdaki sıralama şeklinde yapılır:

- 1) Mükellefin “Kendisine Ait” vergi borcuna,
 - 2) Mükellefin “Kendisine Ait” ithalat sırasında uygulanan (Gümrük) vergilerine,
 - 3) Mükellefin “Kendisine Ait” SGK Primi borcuna,
- KDV İadesi mahsup talebinde sıralama kesindir.

Bir üstteki borç varken, bir alttaki borca mahsup talep edilmez.

ÖRNEK; Mükellefin kendisine ait vergi borcu varken, SGK Prim borcuna mahsubuna izin verilmez.

17.2.1.5. İHRACATÇI İŞLETMELERDE KDV VE ÖRNEK UYGULAMA

İhracat işlemlerinde; imalatçı ihracatçı işletmeler için KDV iadesi ve tutarının tahsili ile ilgili aşağıdaki örnek düzenlenmiştir.

ÖRNEK:

Akasya Anonim Şirketi meyve suyu imalatı ve ihracatı yapmaktadır. İşletmenin Temmuz 202x ayına ait finansal olayları aşağıdaki gibidir.

Alış ve satışlar açık hesap yapılmıştır.

Genel KDV oranı %18 olarak uygulanacaktır.

- İşletmenin Temmuz ayı satışlarının toplamı 250.000.- T.L 'dir. Satışların 200.000.- T.L 'lık kısmı yurt dışına **ihracat** satışlarıdır. 50.000.- T.L 'lık kısmı ise yurt içi satışlara aittir.
- İşletmenin Temmuz ayı alışlarının toplamı 150.000.- Türk Lirasıdır. Alışların 35.000.- T.L 'lık kısmı Yurt İçi Satışlar için üretimde kullanılan alışlar, 115.000 T.L 'lık kısmı ise bu dönemde Yurt Dışı Satışların üretiminde kullanılan alışlardır. (Yani yüklenilen KDV matrahıdır).
- İşletmenin Haziran ayından devreden KDV 11.000.- T.L 'dir.

Yukarıdaki bilgilerden faydalanarak aşağıdaki süreç izlenir.

1) Temmuz ayı KDV tutarları aşağıda hesaplanmıştır;

Devreden K.D.V.....11.000.- liradır.

-Haziran.202x döneminden Devreden KDV. 11.000.-

Temmuz Dönemine ait Hesaplanan K.D.V.....9.000.- liradır.

$$50.000.- \times \%18 = 9.000.-$$

$$150.000.- \times \%0 = \text{İhracatta KDV istisnasına tabidir.}$$

Temmuz Dönemine ait İndirilecek KDV; 27.000.- liradır.

$$-\text{Yurt içi üretim için KDV } 35.000.- \times \%18 = 6.300.-$$

$$-\text{Yurt Dışı üretim için KDV } 115.000.- \times \%18 = 20.700.-$$

2) 202x Temmuz ayı KDV hesaplarının tasnifi;

- a) Haziran 201x döneminden devreden KDV.....11.000.-
- b) İndirilecek KDV (150.000.-x %18)+27.000.-
- c) Toplam indirilecek KDV tutarı (a+b = c).....38.000.-
- d) Hesaplanan KDV (50.000.-x %18) 9.000.-
- e) Ağustos dönemine devir edilen gereken KDV (c-d=e) 29.000.-
- f) Doğrudan ihracat nedeniyle **yüklenilen KDV**..... 20.700.-
- (Vergi İdaresinden İade alınacak KDV tutarı)
- g) Ağustos dönemine devir eden KDV.....(e-f = g) 8.300.-

3) Temmuz KDV tasnifinden çıkan sonuçlar;

- a) İşletmenin Temmuz ayı KDV mahsubu sonunda ödenecek vergisi çıkmamış, Devreden KDV tutarı oluşmuştur.
- b) Ağustos ayına devir etmesi gereken KDV tutarı 20.000.- T.L iken, yapılan ihracat nedeniyle işletmenin 20.700.- T.L, yüklenilen KDV'den alacağı doğmuştur. Bu alacak devreden KDV tutarından çıkarıldığında Ağustos ayına devir eden KDV tutarı 8.300.- T.L inmektedir.
- c) İşletme Temmuz ayı sonu itibarıyla 20.700.- T.L tutarında vergi idaresinden KDV tahsil etmek üzere alacaklı duruma gelmiştir.
- d) İşletme KDV iadesi alacağını; vergi borçlarına, SGK borçlarına mahsup edebileceği gibi, vergi idaresinden ilgili belgeleri ibraz ederek isterse bu alacağını nakden tahsil de edebilir.
- e) KDV iade alacağının talebi ihtiyaridir. İşletme isterse KDV iade alacağını talep etmeyebilir. Sonraki dönemlere devredebilir.

17.2.2. İHRAÇ KAYITLI SATIŞLARDA KDV VE ÖRNEK UYGULAMA

İhraç kaydıyla satış yapan firmalar imalatçı özelliklerine sahip işletmelerdir. Bu firmalar malı üretir ve ihraç kaydıyla satış faturası düzenlemek suretiyle malı yurt içinde ihracatçı firmaya satar. İhracatçı firma ise malı ihracat yönetmeliği esaslarına göre ihraç (yurtdışı) eder.

İhraç kaydıyla satış yapan üretici firmalar fatura üzerinde KDV genel tebliği ile uygulanan “İhraç edilmek şartıyla teslim edildiğinden KDV tahsil edilmemiştir.” şeklinde “şerh”i açıklanması zorunludur. (KDVUGT II.A.8).

ÖRNEK:²

Spor Malzemeleri üretimi yapan Ege A.Ş. ’nin Mayıs 202x ayı satışlarının toplamı 100.000.- Türk Lirasıdır.

Bu satışın 80.000.- T. Liralık kısmı yurt içi alıcı Ada A.Ş.’ne yapılan yurt içi satışa aittir.

20.000.- liralık kısmı ise ihracatçı Kaya A.Ş.’ne yurt dışına (ihraç etmesi için) ihraç kaydı ile yapılan satışlara aittir.

Yurt içi mal ve hizmet alışlarının toplamı ise satıcı Sahil A.Ş.’den alınan 65.000.- liralık pamuklu kumaş alışlarına aittir.

İşlemler açık hesap yapılmıştır. Genel KDV oranı %18’dir.

1) Mayıs ayı satış ve alışları aşağıda düzenlenmiştir;

Satışlar Toplamı (KDV Hariç).....100.000.- lira.

Yurt İçi Satışlar.....80.000.-

İhraç Kaydı ile Satışlar.....20.000.-

Alışlar Toplamı (KDV Hariç).....65.000.- liradır

2) Mayıs ayı KDV tutarları aşağıda düzenlenmiştir;

Mayıs Dönemine ait Hesaplanan K.D.V; 36.000.- liradır.

$$80.000.- \times \%18 = 14.400.-$$

$$20.000.- \times \%18 = 3.600.- \text{ İhracatçıdan tahsil edilmemiştir.}$$

Mayıs Dönemine ait İndirilecek K.D.V; 11.700.- liradır.

$$\text{Yurt İçi Üretim için KDV } 65.000.- \times \%18 = 11.700.-$$

3) Mayıs ayı KDV hesaplarının tasnifi düzenlenmiştir;

$$\text{a) Hesaplanan KDV } [(80.000 + 20.000) \times \%18] = 18.000.-$$

$$\text{b) İndirilecek KDV } (65.000.- \times \%18) \dots\dots\dots - \underline{11.700.-}$$

$$\text{c) Ödenmesi Gereken KDV } (a - b = c) \dots\dots\dots 6.300.-$$

² İbrahim LAZOL. a.g.e.

- d) Tecil Edilebilir KDV (20.000.- x %18)..... - 3.600.-
 e) Ödenecek KDV (c – d = e) 2.700.-

4- KDV tasnifinden aşağıdaki sonuç çıkmaktadır.

- a) Mayıs ayı sonu itibarı ile “Ödenmesi Gereken KDV” tutarı 6.300.- T.L iken; işletmenin ihraç kayıtlı satışları nedeniyle “Tecil Edilebilir KDV” tutarı 3.600.- T.L olduğundan, KDV beyannamesi üzerinde 2.700.- T.L KDV borcu doğar.
- b) İşletme 3.600.- T.L’lık iade alınması gereken KDV’yi, ödenmesi gereken KDV’den mahsup etmiş olur.
- c) İhraç kaydıyla satışta tecil edilen KDV tutarı “KDV Beyannamesinin” arka bölümünde gösterilmesi gerekir.

17.2.3. İTHALAT İŞLEMLERİNDE KDV

17.2.3.1. İTHALAT İŞLEMLERİ VE KDV

Türkiye’de her türlü mal ve hizmet ithalatı KDV ne tabidir.

İthalatın kamu sektörü, özel sektör veya herhangi bir gerçek ve tüzel kişi tarafından yapılması veya herhangi bir şekilde ve surette gerçekleştirilmesi, özellik taşıması vergilendirmeye etki etmez.

KDV mükellefi, ithalatta mal ve hizmet ithal edenlerdir.

İthalatta vergiyi doğuran olay; Gümrük Kanunu’na göre serbest dolaşıma giriş rejimi beyan edildiği tarihte gerçekleşir.

17.2.3.2. İTHALAT KDV MATRAHININ HESAPLANMASI

İthalatta KDV Matrahına ulaşmak için;

- Gümrük Vergisi Matrahının ve tutarının,
- Özel Tüketim Vergisi Matrahının ve Tutarının,
- Gümrüğe kadar yapılan tüm giderlerin ve belgelerinin ibraz edilmesi gerekir.

17.2.3.2.1. GÜMRÜK VERGİSİ MATRAHININ HESAPLANMASI

İthalatta Gümrük Vergisi CIF bedel (Mal bedeli + Sigorta + Navlun) ve Diğer Giderlerin toplamı üzerinden hesaplanır.

$$G.V \text{ Matrahı} = \text{CIF} + \text{Diğer Giderler.}$$

Örnek: İthal edilen malın CIF bedeli, 90.000.- lira, diğer giderler ise 10.000.- liradır.

$$G.V \text{ Matrahı} = 90.000 + 10.000 = 100.000.-$$

Gümrük Vergisi oranı % 5 ise,

$$G.V \text{ Tutarı} = 100.000 \times 0.05 = 5.000.- \text{ T.L olarak hesaplanır.}$$

17.2.3.2.2. ÖTV MATRAHININ VE TUTARININ HESAPLANMASI

İthalatta Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) CIF bedel (Mal bedeli + Sigorta + Navlun), Diğer Giderler ve Gümrük Vergisi toplamı üzerinden hesaplanır.

$$\text{Ö.T.V. Matrahı} = \text{CIF} + \text{Diğer Giderler} + G.V$$

Örnek: İthal edilen malın CIF bedeli, 90.000.- lira, diğer giderler 10.000.- T.L, Gümrük Vergisi ise 5.000.- T.L 'dir.

$$\text{Ö.T.V.M} = 90.000 + 10.000 + 5.000 = 105.000$$

Özel Tüketim Vergisi Oranının % 10 olduğu kabul edilir ise,

$$\text{Ö.T.V. Tutarı} = 105.000 \times 0.10 = 10.500.- \text{ T.L olarak hesaplanır.}$$

17.2.3.2.3. KDV MATRAHININ VE TUTARININ HESAPLANMASI

İthalatta KDV; CIF bedel (Mal bedeli + Sigorta + Navlun), Diğer Giderler, Gümrük Vergisi ve ÖTV toplamı üzerinden hesaplanır.

$$\text{KDV Matrahı} = \text{CIF} + \text{Diğer Gid.} + \text{Gümrük V} + \text{Özel Tüketim V.}$$

Örnek: İthal edilen malın CIF bedeli, 90.000.- T.L, diğer giderler 10.000.- T.L, Gümrük Vergisi ise 5.000.- T.L, ÖTV 10.500.- liradır.

$$\text{KDV Matrahı} = \text{CIF} + \text{Diğ. Gid} + \text{GV} + \text{ÖTV}$$

$$\text{KDV Matrahı} = 90.000 + 10.000 + 5.000 + 10.500$$

$$\text{KDV Matrahı} = 115.500.- \text{ liradır,}$$

KDV Oranı % 18 olduğu kabul edilirse,

$$\text{KDV Tutarı} = 115.500 \times 0.18 = 20.790.- \text{ T.L olarak hesaplanacaktır.}$$

17.2.3.4. İTHALAT İSTİSNASI

Türkiye gümrük bölgesi sınırlarından giriş yapan her türlü mal ve hizmet ithalatı sırasında özelliğine göre tabi olduğu oranlarda gümrük vergisi, ÖTV uygulanır, toplam tutar üzerinden KDV hesaplanır.

İthalatta KDV istisnası uygulanan işlemlerde mevcuttur.

İthalat sırasında KDV ‘den istisna edilen mal ve hizmetler ile ilgili işlemler KDV Kanunu Madde 16 ve 17 ‘de detaylı olarak açıklanmıştır.

Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

- a) Geçici ithalat ve hariçte işleme rejimleri ile geri gelen eşyaya ilişkin hükümleri kapsamında gümrük vergisinden muaf veya müstesna olan eşyanın ithalinde KDV istisnası,
- b) Gümrük Kanunundaki transit ve gümrük antrepo rejimleri ile geçici depolama ve serbest bölge hükümlerinin uygulandığı mallarda KDV istisnası,
- c) Kültür ve eğitim amaçlı istisnalar,
- d) Sosyal amaç taşıyan istisnalar,
- e) Askeri amaç taşıyan istisnalar olarak çeşitlendirilir.
- f) Ancak; geri gelen eşyanın dışarıda bir işleme tabi tutulması veya asline bir ilave yapılması halinde eşyanın kazandığı değer farkı istisnaya dâhil değildir.

KAYNAKÇA

- ATAMAN Ümit, SUMER Haluk “Dış T.İşlemleri ve Muhasebesi” 7. Bs. Ozan Yay.2000. İst. Anadolu Üniversitesi A.Ö.Fakültesi “Dış Ticaret İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi” Eskişehir
- BAGRIACIK Atilla, “Dış Ticaret İşlemleri” Bilgi Teknik Yayınevi 7. Baskı 2003 İst.
- BESTENCİ H. Çetin, CANITEZ Murat “Dış Ticaret” Gazi Kitabevi 3. Baskı Ankara. 2004
- CEYLAN Ali “İşletmelerde Finansal Yönetim”. Ekin Kitabevi. 1995. 4. Baskı. Bursa
- ÇANKAYA İslam “Muhasebecinin Ek Kitabı”.2003
- ÇALIŞ Asım, “Sorularla Dış Ticaret”, Boyut Matbaacılık. Ağustos 2015 Ankara
- DURA Cihan, ATIK Hayriye “AB Gümrük Birliği Türkiye” Nobel Yayınları.2000
- EKİNCİ Yılmaz “Dış Ticaret İşlemleri ve İhracatçının El Kitabı” Ak Bil Yayıncılık 1997
- ERTÜRK Emin; Uluslararası İktisat, Medyay, Bursa, 2016
- GERÇEK Adnan, SAYGILIOĞLU Nevzat “Dış Ticaret ve Gümrük” Ankara 2006
- GÜRSOY Yaser “Dış T. Muhasebesi Eğitimi” Demirtaş O.S.B Odası Yayın No. 02, 2002
- GÜRSOY Yaser “Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi” Ekin Kitabevi 2017 On İkinci Baskı.
- GÜRSOY Yaser “UFRS Uyumlu Sektörlerde Genel Muhasebe Uygulamaları” Ekin, 2020
- İYİLER Zeynep “Elektronik Ticaret ve Pazarlama” www.igeme.gov.tr
- KIZIL Ahmet, ŞOĞUR Macide “İhracat İthalat İşl. Muhasebe Uygulaması” Der Yay. 1997 İst.
- KIRIKTAŞ İlhan, TOLU Abdullah “İhracatta KDV Uygulaması Devlet Yardımları Muhasebe ve YMMM Mevzuatı İlişkisi”. Hesap Uzmanları Derneği 2. Baskı Aralık 1996 Ankara
- KAYA M. Emin “İhracat Dış Ticaret” 2, Kariyer Mat. 1997 Ankara
- KOBAN Emine “Dış Ticaret Eğitimi” Alfa Yayınları 2002 Bursa
- KOBAN Emine, KESER. Y. Hilal “Dış Ticarete LOJİSTİK” 6. Bsk. Ekin Kitabevi 2015 Bursa
- KEMER O. Barbaros “Pratik Dış Ticaret Teknikleri Teori-Uygulama” Alfa Yayınevi 2003 Bursa
- LAZOL İbrahim “Genel Muhasebe” 21.Baskı Ekin Kitabevi 21. Baskı 2015 Bursa
- MAAŞOĞLU Ender “Dış Ticaret İşlemleri ve Gümrük Uygulamaları” B.S.M.M.M.O. Eğitim Programı 2005-9 – Alize Gümrük Müşavirliği Ltd. Şti.
- ÖZALP Abdurrahman “CDCS Dış Ticarete Yeni Kurallar” Türkmen Kitabevi İst. 2007

- OKTAY Nüvit, BAKOVA Raif, “Kambiyo Mevzuatı” Anadolu Üniv. Veb Ofset Ts. 2012
- SANVER Eray - YMM. “Dış Ticaret İşlemleri” B.S.M.M.M.O 2010 Yayını.
- SEYMEN Dilek, “Dış Ticarete Ödeme Yöntemleri” deu.edu.tr.
- SELEN Ufuk “ Gümrük İşlemleri ve Vergilendirilmesi” 8.Baskı Ekin Kitabevi 2016
- SEYİDOĞLU Halil “Uluslararası İktisat” Güzem Can Yayınları. 15. Baskı. İst. 2003
- ŞAHİN Arif “İhracat Mevzuatı” İGEME Şube Müdürü 2005
- ŞAHİN Arif “İhracat Ödeme Şekilleri” İGEME Şube Müdürü 2009
- ŞENYÜZ D., YÜCE Mehmet, GERÇEK A., “Türk Vergi Sistemi” Ekin Kitabevi. 2017 14. Baskı.
- ŞENYÜZ Doğan, YÜCE Mehmet, GERÇEK Adnan, “Vergi Hukuku” Ekin Kitabevi 2017 8.Baskı
- TANER Pınar, ÖZTÜRK Sevgin “İhracat” Furkan Ofset Haziran 2001
- TOROSLU M. Vefa “Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebe” 2. Bs. Beta Yy. 1999 İst
- TURHAN Nihat “Dış Ticaret ve Akreditifli İşlemlerin Uluslararası Uygulamaları Klavuzu” Adalet Yayınevi. Ankara 2010
- YETİK Edip, Gümrük Kontrolü, “D.T. Ödeme Şekilleri” Gümrük Dünyası Dergisi, Sayı. 55
- YİĞİTBAŞI Şehabettin, ATABEY N. Ata “Selçuk Üniversitesi S.B. Enst. Dergisi. s.13, 2005
- T.C Ticaret Bakanlığı. “www.ticaret.gov.tr”
- T.C Hazine ve Maliye Bakanlığı. G.İ.B www.gib.gov.tr ve www.hazine.gov.tr
- T.C Avrupa Birliği Bakanlığı www.ab.gov.tr
- Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği. www.uib.org.tr
- T.O.B.B ve Bursa Ticaret ve Sanayi Odası
- “AB ve Türkiye-AB İlişkileri” İktisadi Kalkınma Vakfı Y. 2. Baskı. 2003
- Yaklaşım Yayıncılık A. Ş. Yayınları
- Vergi Kanunları Oluş Yayıncılık 6. Basım Eylül 2001 Ankara
- Gümrük Kanunu Seçkin Yayıncılık Ank. 2003
- Resmi Gazeteler.
- (www.mevzuat.net, Kanun, tebliğ, mevzuat ve güncellemeler). (www.eximbank.gov.tr), (www.google.com), (İşbank.Com.tr), (makinebirlik.com), (kto.org.tr), (ucp600.info), (muhasebe.tr), (ihracat.co), (exportact.com), (ugm.com.tr), (docplayer.biz.tr), (ddp.com.tr), (tusiad.org.tr), (tubisad.org.tr), (Dünya 25.06.2020 t.s.), (eticaret.gov.tr),